

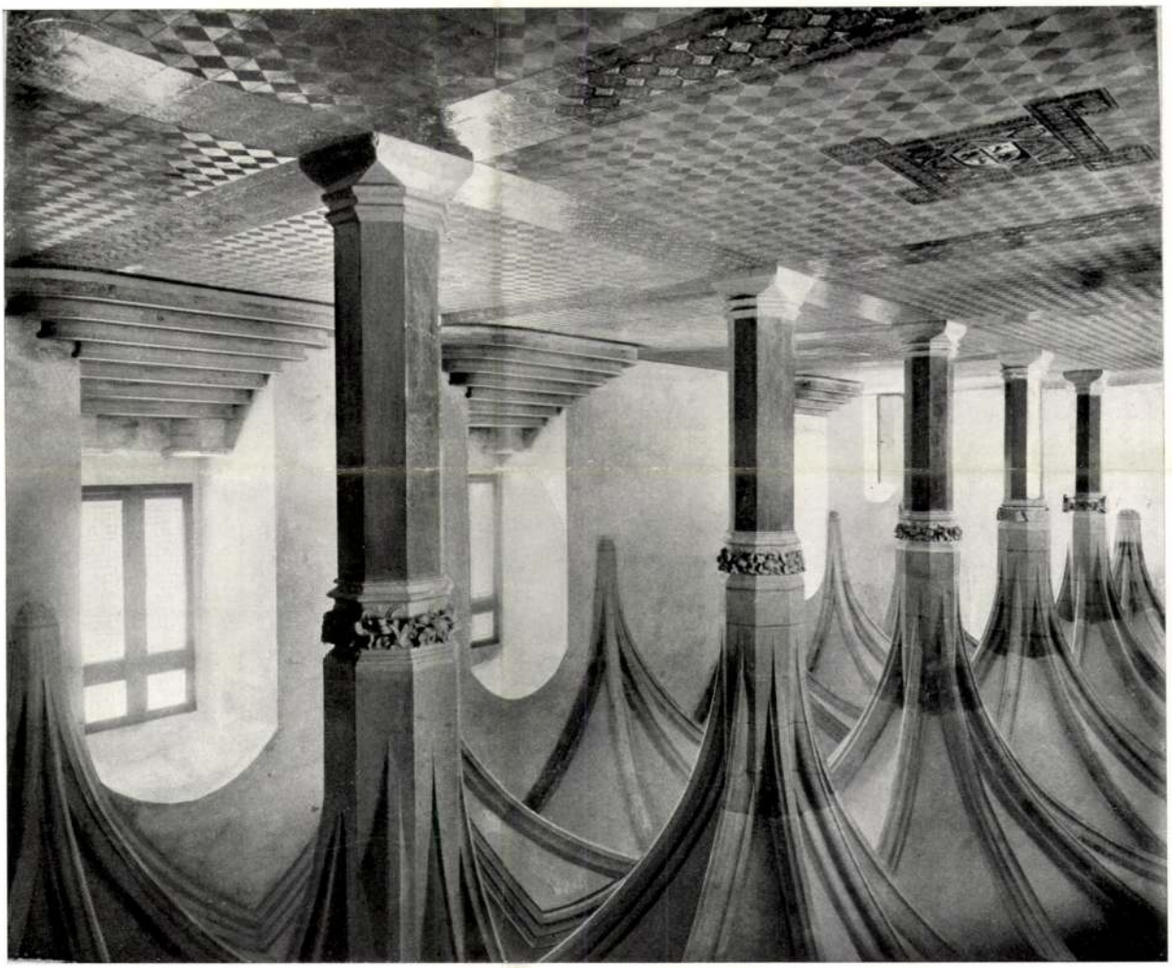

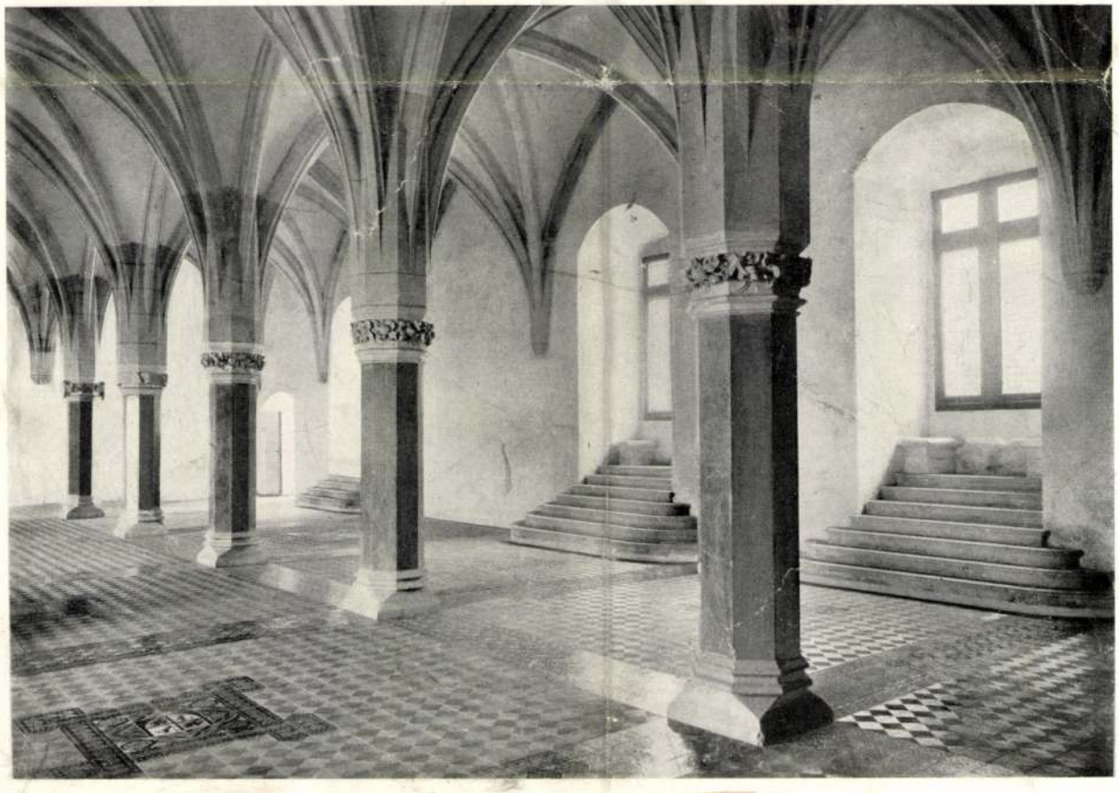

A VAJDAHUNYADI VÁR XV. SZ. ...AL. XV. JH.

Vajdahunyadi vár

Erdély 1940.

Vajdahunyad vára

Arányi Lajos:
Vajda-Hunyad
vára c. műveinek
ism. Nefelejts
1867. 47. l.

Kat. Timót vt. Prot. Teofil	A hold kelte 11.23 nyugta, 21.36 ó	7. Ambr. ea.
CSÜTÖRTÖK **21** Kat. Tamás ap. Prot. Tamás	A hold kelte 11.54 nyugta, 22.51 óra.	8. Patáp
PÉNTEK **22** Kat, Zénó Prot: Zénó	A hold kelte 12.21 nyugta, 0.00 óra.	9. B.-A. fog.
SZOMBAT **23** Prot. Viktória Prot, Viktória	A hold kelte 12.47 nyugta, 0.07 óra.	10. Menna

52. hét 1944 DECEMBER 31 nap

Vajdahunyadvára

Hary Gyula rajza

Repr.

Om VII. 539.l.

Falfestményes ablakrészlet a vajda-hunyadi vár loggiájában.

Kimnach László rajzán után

Om I.

Pécsett lefejeztette, az ekkor megszökött, de később kézre került Horváti Jánost pedig lófarkon meghurczoltatta s négygyé vágatta. Dabisát, Tvartkó utódját, hódolatra s Dalmáczia visszaadására kényszerítette; a Boszniából elmenekült s Szerémben bujdosó 32 nemest pedig, s ezek közt Hédervári Kont Istvánt, Lajos király nádorának, Kont Miklósnak a fiát, kik csellel kézre kerítve s vasban Budára vitetve előtte térdet s fejet hajtani vonakodtak, lenyakaztatta (1393).

A törökök 1394-ben Viddint és Nikápolyt elfoglalván, Nagy Lajos bolgár bánságát meghódították. Zsigmond e tartományt visszakövetelte, de Bajazed szultán a magyar követek előtt Brusszában a palotája falain függő fegyverekre mutatva, a hódítás jogára hivatkozott. Zsigmond a kihívást elfogadva, a magyar urak dandáraival s 600 franczia lovaggal Erdélyen s Oláhországon át Kis-Nikápoly alá nyomúlt s azt ostrommal bevette. E vár vívása közben értesült neje, a szerencsétlen Mária haláláról (1395 máj. 17.), s azonnal visszasietett Magyarországra, hol az elégületlenek a trónt Mária halálával megürültnek hirdették, s némelyek Hedvigre és férjére, Ulászlóra, mások nápolyi Lászlóra kívánták volna a koronát szállítani.

A nagyszerű keresztes hadjárat, melyet Zsigmond európai segélyhadakkal indított a törökök ellen, a keresztény sereg vereségével végződött Nikápoly alatt (1396 szept. 28). Zsigmond nagy bajjal menekülve Konstantinápolyba hajózott, honnan 1397 elején érkezett Spalatóba s csak életveszélylyel térhetett vissza a lázongó Horvát- s Tótországon át Budára.

Hogy a kormányzásával elégedetlen nemzet ingerültségét lecsillapítsa, Zsigmond a temesvári országgyűlésen nemcsak az arany bullát s Nagy Lajos 1351-diki törvénykönyvét erősítette meg, hanem az idegen tisztviselők elbocsátására, az elvesztegetett királyi javak visszavételére, s általában a királyi önkény korlátozására ekkor hozott törvényczikkeket is szentesítette (1397 okt.). De ezzel mutatott javúlása nagyon is múlékony volt, s a könnyelmű, indúlatos és zsarnokságra hajlandó ifjú királynak még keserű tanúságra volt szüksége, hogy magába szállva s a nemzettel kiengesztelődve, nyugodtan uralkodhassék mint alkotmányos király.

Minthogy a temesvári országgyűlésen Tót- és Horvátország rendei nem jelentek meg, azokat Zsigmond, miután e tartományokban a nyugalmat Garai Miklós bán s Cillei Hermann, Zsigmond adományából Varasd és vidéke ura, színleg helyreállította, Körös-Udvarhelyre hívta össze 1398 február végére. Megjelentek ezen a gyűlésen, a király menedéklevelében

Falfestmények a vajda-hunyadi vár loggiájában.

bízva, Csáktornyai Laczkfi István és Simontornyai Laczkfi István is, kiket a trónkövetelő nápolyi László a nikápolyi vereség után magyarországi helytartóivá nevezett ki. Zsigmond ezeket színlelt kegyességgel fogadta, de a gyűlésteremben fegyvereseivel elfogatván, lefejeztette, s holttestöket a tanácsterem ostromára készülő lázongó nép közé dobatta.

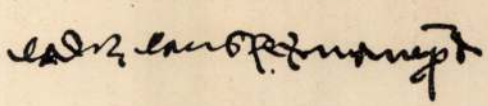

Nápolyi László névaláírása.

Zsigmondnak ezen, valamint előbbi törvénytelen kivégzései, az idegenek kegyelése, a királyi jószágok elpazarlása, s az a ténye, hogy bátyjával, Venczel római és cseh királylyal, ki őt a német birodalomban helytartójává nevezte ki, magtalan haláluk esetére az ország tudta nélkül kölcsönös öröklési szerződést kötött, annyira elkeserítették a nemzetet, hogy, midőn híre járt, hogy Zsigmond rokonának, Jodok morva herczegnek is öröklést igért Magyarországon, eddigi legbuzgóbb hívei, a Garaiak, Kanizsaiak, Bebekek is elidegenedtek tőle. Megbuktatására kezet fogott e hatalmas urakkal a főpapság is, fölhíva IX. Bonifacius pápától, kit az egyházi szakadás megszüntetése végett Venczel és Zsigmond lemondásra akartak kényszerítni. Igy történt, hogy az ország főrendei Budára a királyi palotába gyülve, a királyt fogságra vetették (1401 ápr. 28) s elébb Visegrádra, onnan pedig a Garaiak siklósi várába szállították.

Hogy Zsigmond ekkor trónját örökre el nem vesztette, csak annak köszönhette, hogy utódja iránt az ország meghasonlott: némelyek a lengyel király, Ulászló, mások Vilmos osztrák herczeg, mások meg László nápolyi király részére szervezték a pártokat, és így az ország véres polgárháborúnak nézett elébe. Hogy ezt a veszedelmet elhárítsa, Garai Miklós a király hívei: Stibor vajda és Cillei Hermann támogatásával rábírta az ország nagyjait, hogy Zsigmondot helyezzék vissza a trónra, ki is négy hónapnál tovább tartott fogságából megszabadúlva, Pápán ünnepélyesen fogadta, hogy a múltakért teljes bocsánatot ád (1401 okt. 27).

Zsigmondot azonban még a fogság sem tanította meg az alkotmány iránti tiszteletre; ő mint elébb, úgy ezután is, mint sajátjáról, tetszése szerint kivánt rendelkezni a magyar koronáról, s hogy Albert osztrák herczeget lekötelezze, őt örökösévé jelölte s a Pozsonyba gyűjtött rendeket igéretekkel és fenyegetésekkel rábírta, hogy ezen örökösödési egyességet elfogadják és helyeseljék (1402 szept. 21). Zsigmond ez eljárásával a nemzet közvéleményét annyira maga ellen zúdította, hogy a nemzeti párt, Kanizsai

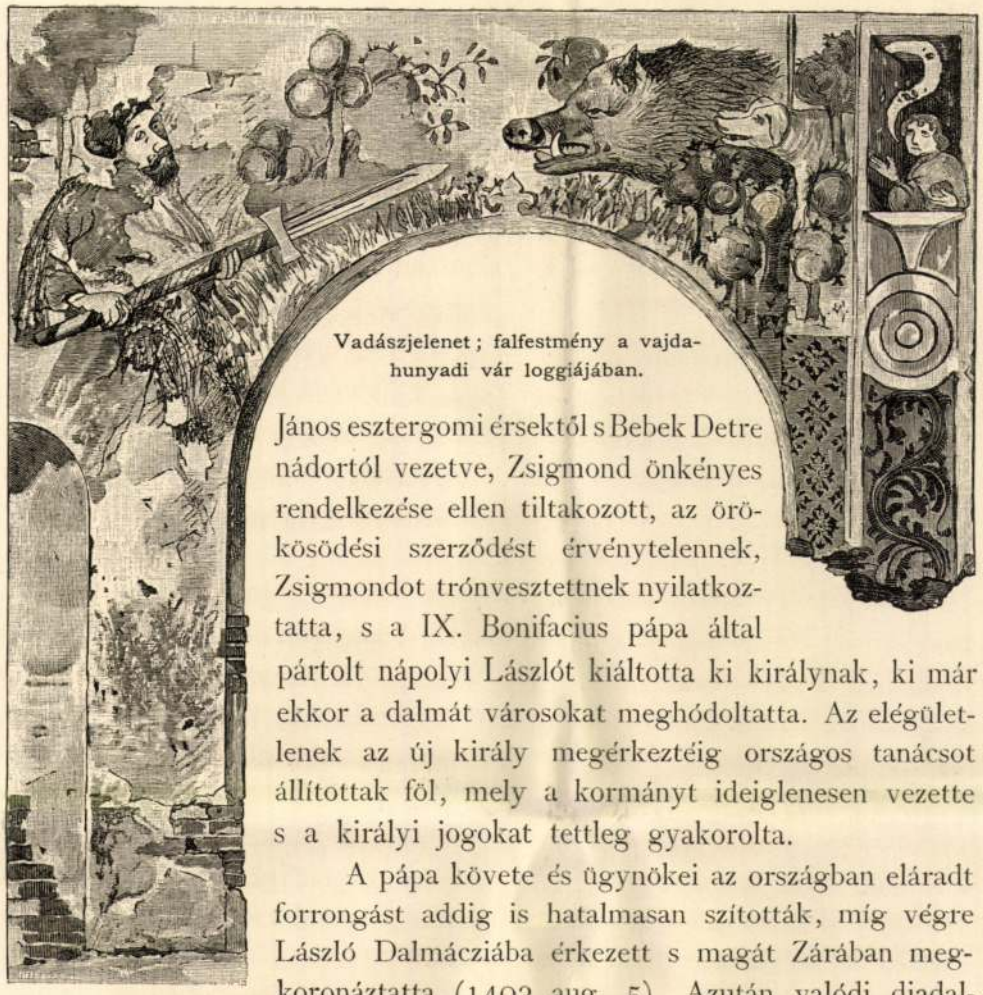

Vadászjelenet; falfestmény a vajdahunyadi vár loggiájában.

János esztergomi érsektől s Bebek Detre nádortól vezetve, Zsigmond önkényes rendelkezése ellen tiltakozott, az örökösödési szerződést érvénytelennek, Zsigmondot trónvesztettnek nyilatkoztatta, s a IX. Bonifacius pápa által pártolt nápolyi Lászlót kiáltotta ki királynak, ki már ekkor a dalmát városokat meghódoltatta. Az elégületlenek az új király megérkeztéig országos tanácsot állítottak föl, mely a kormányt ideiglenesen vezette s a királyi jogokat tettleg gyakorolta.

A pápa követe és ügynökei az országban eláradt forrongást addig is hatalmasan szították, míg végre László Dalmácziába érkezett s magát Zárában megkoronáztatta (1403 aug. 5). Azután valódi diadalmenetben vonúlt Győr felé, melynek várán, valamint Esztergom, Visegrád, Ó-Buda, Eger s más püspöki városok falain az ő zászlai lobogtak; de szerencsecsillaga csakhamar aláhanyatlott. A Csehországból 10.000 magyar és kún lovassal visszaérkezett Zsigmond ugyanis Stibor vajda, a Garaiak s más hívei dandáraival egyesülve, Győrt megvívatta, s azután, míg ő maga Esztergomot ostromolta, Stibor vajda a trónkövetelő László seregét a Rába partján tönkre tette, utóbb Ó-Budát és Zsigmonddal együtt Esztergomot bevette, mialatt a király más hívei Egert foglalták el s püspökét, Ludányi Tamást Erdélybe s onnan Lengyelországba szalasztották. Az általános bűnbocsánat, melyet Zsigmond e diadalok után Budáról kihirdetett (1403 okt. 8), a megbukott László párthívei számát annyira megapasztotta, hogy ez, miután Hervoja Jánost spalatói herczeggé s dalmát- és horvátországi

Vajdahunyadi vár freskói

helytartóvá nevezte ki, már november elején visszahajózott Nápolyba. A szent szék ezután sem szünt meg László érdekében működni, mire Zsigmond azzal válaszolt, hogy felségsértés büntetésének terhe alatt megtiltotta a pápai leveleknek királyi engedély nélkül való kihirdetését (1404 ápr. 6).

A hosszasan tartott zavarok alatt a főurak hatalma a koronával szemben is annyira emelkedett, hogy Zsigmond az oligarchia ellensulyozására jónak látta a királyi városokat az ország rendei közé emelni (1405). Ez intézkedése azonban nem termette meg a kivánt gyümölcsöket; a városoknak többnyire német eredetű polgársága, külföldről hozott belszervezetéhez ragaszkodva, külföldi törvényeket használva, Magyarországon a legújabb korig nem akart a nemzettel összeforrni, nyelvre és szellemre nézve idegen elemet képezett, s épen azért nem emelkedhetett oly politikai jelentőségre, mint a nyugot-európai államokban.

A nápolyi László pártját, mely a Dráván túl és Boszniában még mindig tartotta magát, Zsigmond csak 1408-ban semmisítette meg boszniai diadalmas hadjáratával, melylyel a dalmát városokat is visszahódította. Csak az egy Zára maradt ekkor László birtokában, ki azt némely szigetekkel együtt 100.000 aranyért Velenczének adta el (1409. július 19.)

A római német császárság elnyerésére Zsigmond régtől fogva törekedett s e vágyát végre 1411-ben teljesülve látta. A magyar rendek királyuk ezen fölmagasztaltatásán annyira örvendtek, hogy az ez évi pozsonyi országgyülésen kivánatát készséggel teljesítették, t. i. arra az esetre, ha fiú örököse nem lenne, második nejétől, Cillei Borbálától született leányát, a 2 éves Erzsébetet, a 11 éves Albert osztrák herczeg jegyesét, trónörökösül elismerték.

Zsigmond német királylyá választatása után, tevékenységét nagyobb részben a német birodalom s az egyház ügyeinek szentelve, még 26 évig uralkodott, de hosszas uralkodása sem a német birodalomra, sem Magyarországra nézve nem mondható szerencsésnek.

A Velencze ellen Zára visszafoglalásáért 1411. év végén megindított háborút, mely annyi vér- és pénzáldozatba került, az 1413-ban kötött öt éves fegyverszünettel, Zárát és Sebenicót Velencze kezében hagyva, veszteséggel fejezte be; a fegyverszünet leteltével megújított háborúban pedig mind Friaulban, mind Dalmáczíában vereségeket szenvedve, kénytelen volt a kitört husszita háború miatt Dalmáczíát Velenczének átengedni (1419). E háború költségének fedezésére zálogosította el Ulászló lengyel királynak

20445/2 /193

Somogyvármegye [illegible]njától.

Műemlékek Országos Bizottsága

Budapest

VI. Andrássy út 1

Kultura nyomda, Kaposvár

Vajdahunyadi

Bethlen-kastya

Fischer L. H. rajza

Repr.

Kilépő: Magy. Nemzeti

Múz. VI. 595. l.

Vajdahunyadi vár

u. a. lovagtermé.
Háry Gyula rajzai
Repr.
Om. VII. 57, 59. l.

Egyik lépcsőjének
aljtaja.
Kimnach László rajza
Repr.
Om VII. 61. l

78563. — ATHENAEUM

Vajdahunyad-vára

Vas. Ujs. 1890. 169. l.

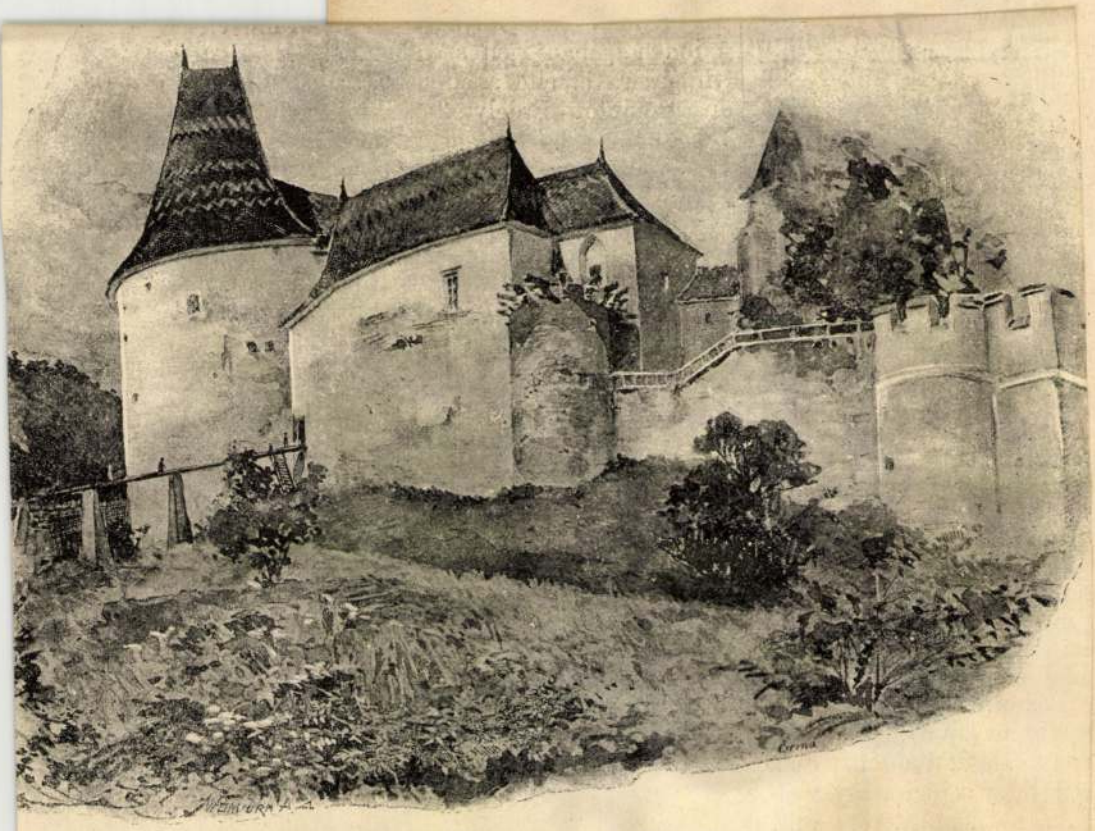

Vajda-Hunyad vára: Bethlen-rész.

KÉPEK.

Vajdahunyadi vár

Vas. Lap. 1883. 376. l.

A vajda-hunyadi vár restaurációja, lassan bár, de szakadatlanul folyik, és Trefort miniszter kiváló gondot fordit rá, hogy a korábbi tévedések ne ismétlődjenek. Közelébb Benndorf is megtekintette a munkát, a kész részeket és nagy megelégedéssel

nyilatkozott. Két szoba különösen fölkeltette érdeklődését. Az egyik a Hunyady János terme, melynek plafondjáról Benndorf azt jegyezte meg, hogy egyike a legszebbeknek, melyek azon időből fenmaradtak és hogy a rendezés tökéletes, ugy a régi anyag felhasználása, mint a restauracziő tekintetében. A másik szoba, a melyről Benndorf szintén nagy elragadtatással szól, a márványoszlopzatu lovagterem. Átalában látszik, hogy a restaurációt Trefort miniszter vezeti; sokkal szebb és sokkal czélszerübb, mint a korábban restaurált részek, melyek közül — a mi igen sajnos — a Himes-tornyot egészen bemeszelték.

Vajdahunyadi vár

— **A vajdahunyadi várnak** a naponban számos látogatója volt: az erdélyi gazdák vándorgyülésének tagjai tettek oda kirándulást Dévárról. A pompás várat szomoru sors fenyegeti, mert a kormány, miután már több százezer forintot költött a helyreállitási munkákra, az épitkezés folytatását be akarja szüntetni. A várnak a vizre tekintő oldala olyan állapotban van, hogy ha minélelőbb tető alá nem kerül és falai meg nem támasztatnak, az egész oldalnak, de még a többi épitményeknek is beomlásától lehet tartani. A vár teljes megóvása még 70—80 ezer forintnyi költséget igényelne.

Vas. Lap. 1874.

668. b

FE

belépésre az Uránia

Alapító tag az, ki
mindenkorra legalább 2
részletekben kívánja le
évi kamatot is tartozik
telezi magát három éve

Minden egyesületi
ket élvezi:

1. díjtalanul kapja
köztük az «*Uránia*» cz
folyóiratot, melynek az
egymagában 8 kor. s
lépett s a tudományok el
minden szakra kiterjedő
illusztrálva jelenik meg;

2. évenkint *legaláb*

Vajdahunyadi vár

A vajda-hunyadi vár fölépitése érdekében e hó első napján *Trefort* miniszternél küldöttség járt a hunyadvári egylet és az orsz. műemlékek bizottsága részéről.

A küldöttség tagjai voltak Pogány Károly, Fekete Zsigmond, Thaly Kálmán és Szathmáry György képviselők, továbbá Kerpely miniszteri tanácsos és dr. Arányi tanár, ki sokat fáradozott a hires történeti műemlék megmentése körül. A küldöttséget Pogány Károly képviselő vezette, ki átnyujtván a hunyadvári egyletnek, melynek elnöke gr. Kuun Géza, megalakulásáról szóló jegyzőkönyvet, meleg szavakban kérte a miniszter támogatását az egylet számára, mely társadalmi uton minden lehetőt megtenni el van határozva a vár további felépitése érdekében. Hasonlót kért, különösen a várkápolna érdekében az orsz. műemlékek bizottsága nevében, *Thaly* is. Trefort miniszter szivesen fogadta a küldöttséget s utalva arra, hogy a fontos czél tekintetében a társadalmi mozgalomtól nem sokat vár, miután — fájdalom — a közszellem nálunk nagyon csekély, a nagy közönségnek ilyen czélok iránt vajmi kevés érzéke van s ezért pénze ilyenekre nincs, de fölösleges, sőt hiábavaló kiadásokra van, — igérte, hogy a lehetőt maga részéről megteszi, ugy az egész vár, mint a kápolna restaurációja iránt.

Vas. Üp. 1883. 79 6 l.

A «Magyar Salon» eredeti fametszete. Fába metszette Morelli tanár.

ARAD.

1. Szinház. — 2. Lyceum. — 3. A 13 vértanu emlékköve. — 4. Marospart. — 5. Megye és törvényház. — 6. Városház.

ilyen könnyen holnap; s ha már itt van, miért ne tenné meg? No meg, ki tudja, mi van abban a csomóban, s hogyan várja váltig nagy vágyakozással az a bánatos, elhagyott asszony, hogy nap nap telve még se hozza a posta? Mert biz ő sokat késett az útra készülődéssel, mig rá adta a lelkét.

Bánatos, várakozó, elhagyott asszony? — hová beszélsz öreg? — vagy igaz, hiszen addig-addig évődtél magadban jó Enyedi Gáspár, ott a vasuton, mig most szentül hiszed, hogy az az aszszony csakugyan olyan bűnbánó, könyhullató, gyászbaborult, a milyennek te magadban elgondolhatod. Te is úgy vagy, mint akárhány ember, a ki valamit álmodik s mikor felébred, félálomban még azt hiszi, hogy mind való igaz, a mi csak álomlátás ...

(Vége következik.)

THÖKÖLY IMRE IFJUSÁGA.

A magyar szabadságharczok egyik legkiválóbb és legideálisabb alakja késmárki gróf Thököly Imre. Viszontagságteljes élete a bölcsőtől a koporsóig egy eszmének, a magyar nemzet politikai és vallás-szabadságáért való küzdelemnek van szentelve. Ezért élt és küzdött mindvégig hajthatatlanul, ennek lett idegen országokban bujdosó martirja. És milyen élet volt ez? Szakadatlan lánczolata a sors szeszélyes változatainak, telve regényes epizodokkal, elkezdve onnan, a mint 1657 szept. 25-én a késmárki várkastélyban a «hajnali szürkületkor» a világra jött, — továbbá, midőn mint árvául maradt gyermek Magyarországról Erdélybe menekül, majd mint a bujdosó kuruczok vezére, a magyarok királya, Erdély fejedelme, végül hontalan bujdosó — egészen addig mig 1705-ben Kis-Ázsia partvidékén, Nikomédia városa mellett, a «virágok mezején» épült csiflikjében (török nyári lakában) bevégezte viszontagságos életét.

Nevezetes dolog az, hogy mennyi rokon vonás van egyrészt a magyar szabadságharczok történetében, másrészt vezéreinek életében. A XVI. század első felében az erdélyi fejedelmek a zászlóvivői, Bocskay, Bethlen, Rákóczy György s ekkor a fegyveres vállalatok többnyire sikerrel járnak, üdvös békekötésekre vezetnek s a fölkelés vezérei hazájok területén élvezik tovább honfitársaik hálás tiszteletét. A XVII. század második felén túl, a Wesselényi-féle összeesküvéstől elkezdve II. Rákóczy Ferenczig, felsőmagyarországi főurak állanak a szabadság-mozgalmak élén s Erdély csak a háttért és hátvédet képezi, eleinte török-lengyel-franczia, majd a félhold elhomályosultával lengyel-franczia, annyi a menynyi segítséggel. És e harczok diadalait most már nem kiséri állandó szerencse, a vezérek lengyel vagy török földre menekülnek, ott végzi életét két legkimagaslóbb szabadsághősünk, Thököly Imre és II. Rákóczy Ferencz, Zrínyi Ilonával, a ki kettőjöket vérségi kapocscsal fűzé összze s a kit mint hitvest és anyát kétszeresen megilleti a szabadság vértanuinak martyr-koszorúja.

S ha tekintjük legutóbbi szabadságharczunk lebonyolitását, ismét csak azt látjuk, hogy a régi történetek ismétlődnek. A török föld nyujtott most is menedéket, s a szabadságharcz legújabb vezére idegen országból nézi most is nemzete életének folyását.

De térjünk vissza Thökölyre, a kinek élete folyását a *Szilágyi* Sándor által annyi gonddal és nemes buzgalommal szerkesztett «Magyar Történeti Életrajzok» legutóbbi két füzeté ben avatott kézzel kezdé rajzolni *Angyal* Dávid.

A Thököly család nem tartozik Magyarország ősi dynastái közzé. Megalapítója s főuri rangra emelője Thököly Sebestyén, a ki 1569 körül vagyonos kereskedő volt Nagy Szombatban s a ki sokat és ügyesen fáradozott vagyona gyarapításán, messze kiterjedő kereskedelmi összeköttetései, a gyakorta megszorult kincstárnak tett hitelezései és a végvárak számára való szállítmányai által. 1572-ben nyert nemességet, 1578-ban megveszi a Fuggerektől Vöröskő várát és uradalmát s 1580-ban másodszor nősülvén, Nagylucsai Dóczy Zsuzsánna keze révén rokonságba jut a Forgáchok és Nyáryak főrangu családjával.

Ez időben (1679) szerzi meg a család későbbi törzsfészkét, *Késmárkot* is, Laszky Albert, a hírneves lengyel, siradi vajdától, illetőleg a felső magyarországi kapitánytól, Rueber Jánostól, a kinél e birtok 40000 frtért zálogban volt. 1584-ben részt vett Győr diadalmas ostromában s e hadi tényeért *bárói* rangot kapott.

Sebestyén ur csakhamar annyira otthonos lett a magyar főurak között, mintha köztök nevelkedett volna. Bocskay fölkelésekor az ő táborába vezették őt erős protestáns érzelmei. Midőn 1607-ben meghalt, örökösei közül fia, *István* gondoskodott a család fentartásáról és tekintélye fejlesztéséről. Második nejével, Thurzó György nádor Katalin leányával (1620) jelentékenyen gyarapitá a Thököly-ház vagyonát a Thurzó-örökséggel. A késmárki várat víg és fényes élet központjává tevé a világlátott főur, a ki politikai érzületét követve a protestans és alkotmányos ellenzék táborához és Bethlen Gábor hivei közé tartozott.

Fiai közül *István* fejleszti tovább a családot és gazdagságát. 1651-ben nőül veszi rátóthi *Gyulaffi* Máriát, iktári Bethlen István unokáját s e házasság a Bethlen-örökség részeire nyitott útat neki; ennek köszönhette fiok, Imre, hogy Erdély főurai közé tartozhatott. 1654-ben nyerte a család a grófi rangot; 1666-ban (Thurzó-réven) Árvamegye örökös főispánságát.

A vasvári béke után (1664) keletkezett országos elégületlenség magával ragadta István urat. Ő is részt vett ama tervelgetésben, melyből a Wesselényi-összeesküvés keletkezett. De nem annyira vétkes, mint vagyonos volta hozta rá a veszedelmet. 1670 november 28-án ostromló csapat érkezik árvai vára alá. A beteg várúr védekezésének halála vet véget (deczember 3-án) s vára német őrség kezébe kerül.

Most már a Thököly-család sorsa utolsó férfisarjának, a tizenhárom éves *Imrének* kezébe volt letéve, a ki még két éves korában (1659) elvesztvén anyját, egészen árvaságra jutva állott szemben a nehéz viszonyokkal. Apafy Mihály, az erdélyi fejedelem volt egyik gyámja, a ki őt mint 8 éves gyereket (1665) kinevezte Máramarosmegye főispánjává, melynek adminisztrátorává nagykoruságáig Teleki Mihály választatott.

Az ifjú Thököly otthon és az eperjesi luth. gimnáziumban gondos nevelésben részesült. A beállott zavarok miatt atyja hazavitte Eperjesről s 1670. novemberében, midőn a német csapatok Árvát is fenyegették, a liptómegyei Likava várába küldötte fiát a család hivei kiséretében. De innen is csakhamar menekülnie kellett s álruhában bujdokolva 1670 decz. 13-án *Husztra* érkezett az erdélyi fejedelem védszárnya alá. Innen tovább folytatta útját Erdélybe.

Erdély volt ekkor a magyarországi menekülők az u. n. *bujdosók* menedékhelye. Magyarországon, Wesselényi összeesküvése elfojtása, Zrinyi, Frangepán és Nádasdi lefejeztetése után a politikai abszolutizmus és a kath. reakczió ülte diadalát. A magyar alkotmány eltöröltetett, *Ampringen* Gáspárt kinevezték az ország kormányzójává; *Szelepcsényi*, az esztergomi érsek és *Kollonics*, ekkor a magyar kamara elnöke, voltak vezérei az ellen-reformácziónak s térítgették a jezsuiták segélyével «a juhocskákat az egyház aklába» s hurczoltatták gályára a makacsan ellenálló prot. papokat, tanítókat.

A politika és vallás üldözöttjei Erdélyben vonták meg magokat, hol a fejedelem és tanácsa jó protestánsok voltak s részvéttel szemlélték vallásuk üldöztetését, a nagynevü főurak kivégeztetését és a magyar nemesi szabadság letiprását. De a tényleges segítség-adásra a puszta részvételből nem voltak eléggé hajlandók, a politikai szempontokat nem hagyhatták figyelmen kivül. A török pártfogását kellett előbb kinyerniök, a mi nem volt könnyü dolog, a menynyiben a töröknek békéje volt a császárral s Lengyelország ellen hadakozott. Nagy erőfeszítésbe került, míg a töröknek csak engedélyét s a nagyváradi basának némi támogatását kinyerhették.

A bujdosók 1672 aug. végén megindítják az első támadást a császár magyarországi birtokai ellen. Igazi vezérök nincs, Petrőczy, Szuhai, Kende, Szepessy és mások vezérlik a fejetlen és fegyelmetlen kuruczokat, a kiknek a gyors mozdulatokban, az ide-oda «futás, szaladás»-ban, az ellenségen való «csiripolás»-ban van legfőbb erejük, de nyilt csatára, döntő ütközet vívására rendes hadsereggel szemben nem volt képességök. A bujdosók most Enyiczkénél sikert arattak, várakat foglaltak el, messze száguldoztak az éjszak-nyugoti határ felé; de okt. végén *Györkénél* (Abaujban) a megszaporodott császári seregek döntő csapást mérnek reájuk.

A bujdosók névleges vezére akkor is már, mint később még sokáig, *Teleki* Mihály volt, Erdélynek hatalmas kanczellárja, e józan és megfontoló, de a kellő pillanatban merész és erélyes szellem, a ki a fejedelem felett kényekedve szerint uralkodott. De mint hadvezér nagyon szerencsétlen volt, úgy első hadi vállalata alkalmával, mint az utolsónál 1690-ben, midőn Thökölyvel állott szemben a zernyesti csatatéren, a hol életét veszté.

Az erdélyi segítséggel elégedetlen bujdosók 1674-ben vezérükké Wesselényi Pált választják; de nagyobb eredményt most sem tudnak kivívni. Uj lendületet ad a bujdosók ügyének a harczias *Kara Musztafa* nagyvezérré választása és a franczia király pénzbeli és lengyel segédcsapatok által való segítsége, mert XIV. Lajosnak érdekében állott a Rajna mellékén folytatott harczai miatt más oldalról is lekötni a császár haderejét. Ekkor (1677) ismét Teleki készül a bujdosók élére állani, a ki a franczia segélyt kieszközlé s itt kezdődik Thököly Imre fellépése is a bujdosók seregében.

Az ifjú gróf Erdélybe menetele után a fejedelem védnöksége alatt az enyedi collegiumban folytatta tanulmányait s időközben anyai jószágaiban, főkép kedvencz tartózkodási helyén, a *vajdahunyadi* várban éldegélt, s már mint gyermekifjú élénken érdeklődött hitsorsosai, a bujdosók ügyéért. Midőn a franczia követ (Akákia) Fogarasban időzik, a bujdosók küldöttségét a 18 éves ifju Thököly vezeti eléje.

Ettől kezdve a bujdosók mindegyre kérik a nagyreményű ifju grófot, menne ki közéjük, s Thökölynek is az képezi legfőbb vágyát, csak az alkalmat várja, a mely méltó szereplést juttatna neki. Mint privát ember nem akar kimenni, az erdélyi fejedelem hivatalos megbizatását szeretné kinyerni s e végett (1677) *Radnótra* utazik a fejedelemhez. Megbizatást ugyan nem nyerhet, (mert Teleki a fővezér), de mégis kimegy 1577 őszén s ekkor először vesz részt, mint 20 éves ifju a bujdosók táborozásában.

A következő 1678-ik év forduló pontot képez Thököly életében. A komolyabb hadakozás ekkor veszi kezdetét. A bujdosok a szilágymegyei Somkuton gyülést tartanak, Telekit ujra vezérükké választják, a ki Thökölyvel együtt Felső-Magyarország felé indul a hadakkal. Telekit Eperjes falai tartóztatják fel s onnan visszavonulni kényszerülvén, maga után vonja Leslie császári tábornok üldöző hadait.

Thököly, a ki Szinyérváraljánál (Szatmárban) félrehuzódott a levonuló császári hadak elől, most egy igazi bravuros hadmenettel 1678. szeptember elején Felső-Magyarország felé indult gyors hadi népével. Két hét alatt a Tiszától a Szepességen át Liptóig halad, Rózsahegyet ostrommal beveszi s még u. a. hó végén Trencsénből Morvába és Sziléziába csapdosnak be.

Tököly e váratlan megjelenése a nyugoti határszélen s a bányavárosok előtt, rettegetté tette nevét Bécsben és hiressé a külföldön is. A bányavárosok sem állhattak ellent neki. Besz[illegible]czebánya október 10-én meghódolt, *Selm*

THÖKÖLY IMRE.

MAGYAR HUSZÁR ÉS HAJDU.

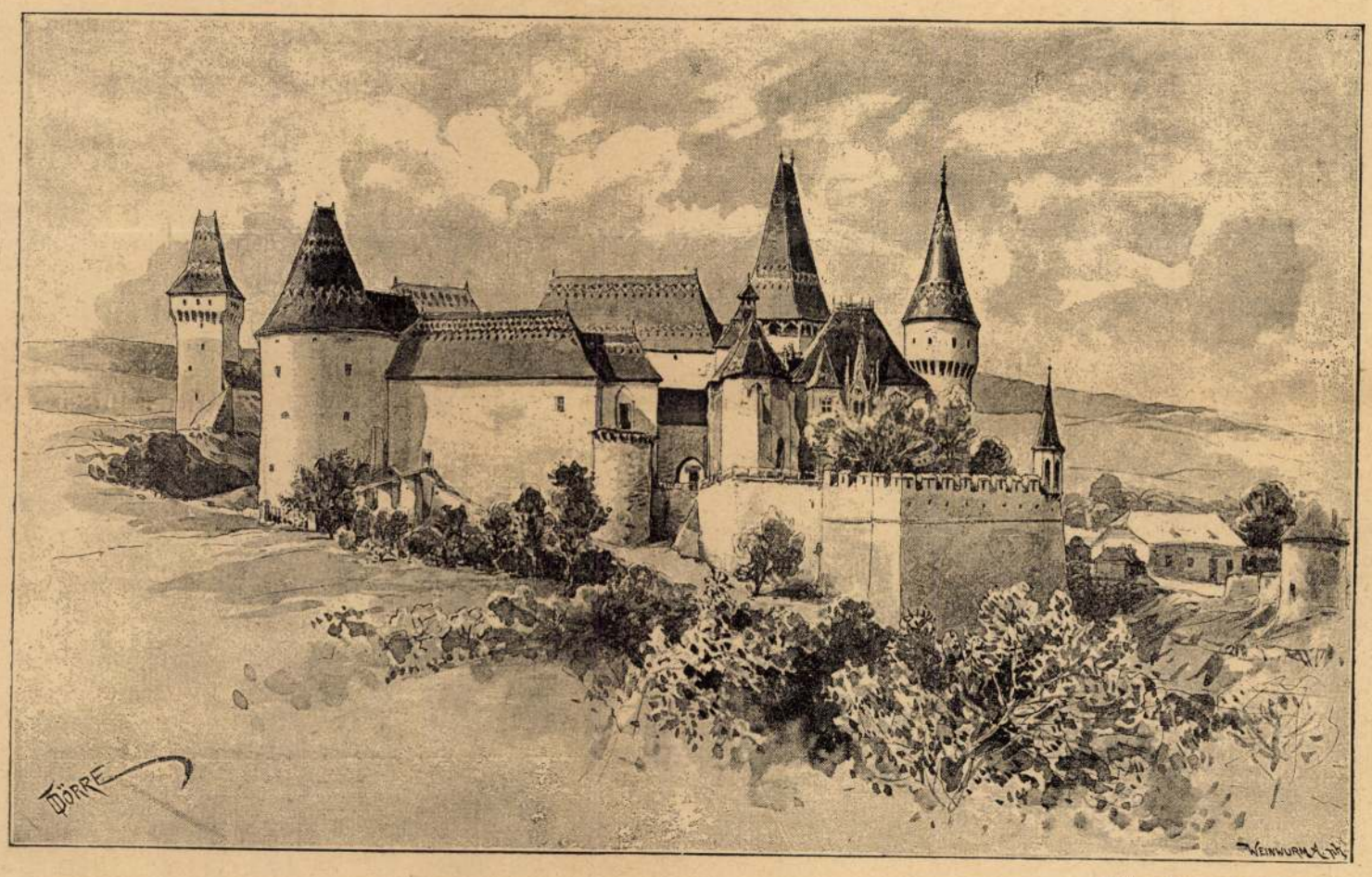

Dörre Tivadar rajza.

VAJDA-HUNYAD.

EGYVELEG.

* **Házasság próba után.** Washingtonban egy gazdag 70 éves nő hirlap utján keresett oly férjet, ki kitünő whistjátékos. A jelentkezőket szigoruan megvizsgálták e tekintetben s a nyertes ifju férje lett a nőnek s életében 100,000 dollár kamatai felett korlátlanul rendelkezik s a nő halála után ezt az összeget örökölni fogja, egyedüli feltétel az volt, hogy a férj minden este kivétel nélkül nejével kettesben whistet kártyázzon.

* **«Pápaszem-misszió»** czim alatt new-yorki jótékony hölgyek egyesületet alakítottak, melynek egyedüli czélja elgyengült szemű szegényeket ingyen czélszerű pápaszemekkel látni el.

* **Alpesi virágok** szépen tenyésznek most a londoni Regentspark növény-kertjében. Legkedveltebbek a kanadai indiánok «kvomas»-a s a mi hegyeink hires «Edelweiss» gyopára.

* **Az orosz irodalom 1887-ben.** Egy péterváriı hirlap a következő adatokkal ismerteti az 1887-iki orosz irodalmat: Tavaly Oroszországban, Finnországot nem számítva, összesen 7336 irodalmi munka jelent meg, 24.403.242 példányban. Ezek közt legtöbb volt a tankönyv, azután következnek a szépirodalmi s végül a tudományos munkák. Az utóbbiak közt legnagyobb számmal a hittudományi munkák voltak képviselve. A szépirodalmi művek közül legtöbb példányban, majdnem másfél milliónyi számban Puskin művei keltek el, utána következnek Tolstoj 677,600, Krylov 50,000, Gogol 40,000, Turgenyev 16,000, Lermontov 15,000, Grigorovics 10 ezer és Gribojedov szintén annyi példánynyal. Tolstoj művei közül «A sötétség hatalma» czimű dráma 93,000 példányban fogyott el.

* **Stanley afrikai expedicziójának sorsa** egyre több és több aggodalmat kelt. Eddig ugy Londonban, mint Brüsszelben — a Stanley-kérdés két fő érdekhelyén — a lehetőségig ragaszkodtak a kedvezőbb felfogáshoz, de ez mindinkább tért veszít, mivel Stanleynek és társainak sorsáról a legcsekélyebb hír sem érkezik. Az egyre jobban növekedő aggodalmak jeléül kell tekinteni, hogy Mackinson, az Emin pasa fölkeresésére alakult társaság elnöke és Winton ezredes, a Kongo-államok volt kormányzója, a napokban Brüsszelbe érkeztek, hogy a Stanley-expedicziő sorsáról II. Lipót királylyal tanácskozást tartsanak. Kedvezőtlen jel aztán az is, hogy a Stanley fölkeresésére induló vállalkozók száma folyton emelkedik. Nemrég Kongo-állam küldött ki ily czélból expedicziót, mely Nilis és Hanneuse belga tisztek vezetése alatt az Ahruwimi folyam felé haladt, hogy itt kutassa Stanley nyomát. A napokban indult utnak hasonló czélból a kieli dr. Mangold Gusztáv, ki a saját költségén utazik, de a Kongo-állam részéről minden szükséges támogatásban részesülni fog.

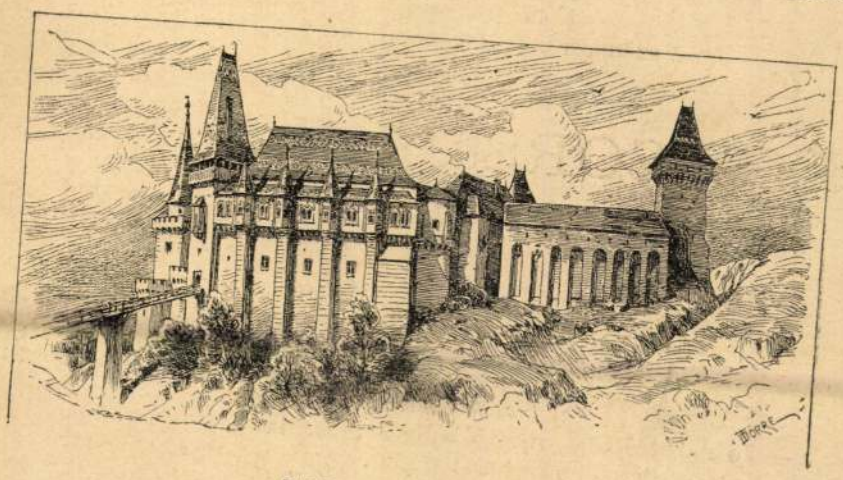

VAJDA-HUNYAD VÁRA.

…irnyai. Az irigyelt London, Páris árny… ismeretesek. A hivatalos kimutatások …a szolgálnak uj adatokkal. Londonban …inczkét ember halt meg éhen, Párisban …ndőrség, legujabb kimutatása szerint, …os koldus van, nem számítva a szemér…ket. A párisi koldusok közt sok az ide…ltünő, hogy a rendőrség első helyen a …említi. Vannak aztán oláhok, oroszok s …nek is.

…l szőtt könyv. Lyonban Roux könyv… …) frankos füzetben oly könyvet ad ki, …lapjai, mint betüi *selyemből vannak …e szertartását* és imákat tartalmazó mű …füzetre van tervezve, melyekből már …. Egy-egy füzet azonban csak két lapra …ek fehér selyemből készültek, mig a …szítményeket fekete selyemből szőtték.

nya meg sem várta az ostromlókat, *Zólyom*, *Körmöczbánya*, majd Lipcse, Saskő, Revistye, Breznóbánya, Korpona, Divény, Gács és Kékkő várai rövid idő alatt elfoglaltattak.

Ez megdöbbenté a bécsi udvart, a mely maga tette az ajánlatot gr. Forgách Ádám országbiró által a békekötés végett. Thököly küldött is követet Bécsbe s ha békét nem is köthetett Apafy s az erdélyiek féltékenykedése miatt, legalább fegyverszünetet kötött. Ő maga visszatért Erdélybe, a hol 1679-ben a krasznai gyűlésen most már ő küldetett Apafy részéről a bujdosók közé «főgeneralis képé»-nek.

Itt kezdődik Thököly igazi vezéri szereplése. De itt szakad meg egyszersmind a «Történeti Életrajzok» legujabb füzetében az ő életrajza is, melynek érdekes illusztraczióiból e rövid kivonat kapcsán több képet bemutatunk, addig is, míg hősünket tovább kisérhetnők viszontagságos és minden magyar előtt annyira érdekes és rokonszenves életpályáján.

Sz. L.

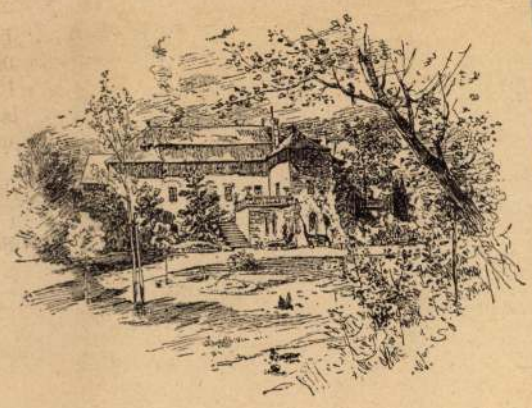

A SZRENCSI KASTÉLY.

EGY SORSJEGY.

9672-dik szám.

Regény egy kötetben.

Irta **VERNE GYULA.**

Francziából HUSZÁR IMRE. (Folytatás.)

XVIII.

— Jó napot Benett ur! Mindig örülök, ha alkalmam van önnel kezet szoríthatni.

— És ez rám nézve mindenkor nagy megtiszteltetés tanár ur.

— Megtiszteltetés, öröm, öröm, megtisztelte-tés, az egyik annyit ér mint a más tanár vigan.

— Ugy látom, hogy szerencsésen be zását Közép Norvégiában.

— Befejeztem, Benett ur, legalá esztendőre.

— Kérem, Hog ur, beszéljen nek azokról a derék emberekről, a kik megismerkedett.

— Valóban derék és bátor embe ur, mind a két jelző megilleti őket n lemben.

— Azok után, a miket a hirlapo tam, meg kell vallani, hogy nagyon méltók.

— Valóban nagyon sajnálatramé ur. Soha se tapasztaltam, hogy a sz ség ily makacsul üldözött volna vala

— Ugy van Hog ur! A *Viken* es utálatos Sandgoist esete!

— Igaz! Benett ur.

— De utóvégre is, Hog ur, Hanze tette, hogy a nyugtáért oda adta a s

— Azt hiszi ön? . . . És miért, kérdeznem?

— Mert tizenötezer márkát kapni csaknem teljes bizonyosság helyett ember semmit se fog kapni . . .

— Ah! Benett ur! — kiáltá Hog ön úgy beszél, mint valódi gyakorla kereskedő. De ha az ember más állás lyezkedik, akkor az egész dolog érzel lesz, az érzelem pedig nem számol.

— Megengedem, Hog ur, de leg megjegyeznem, hogy az ön védenczé valószinűleg nem lett volna egyéb érzelemnél.

— Hogyan tudhatja ön ezt?

— De vegye csak fontolóra! M

lözhetné ezt az univers

— És *apropos*, Hog lem, hogy megtalálta melyet oda rendelt.

— Miután ez iránt bizonyos voltam felől ott lesz.

— Ön nagyon kegye mében önök hárman l

— Valóban hárman

— És a másik két u

— Ők is megérkezte jó egészségben és a *V* rám, a hova egészen i

— Ezek az utasok

— De sőt épen ők, ne szóljon erről senk megérkezésük már n

— Szegény leány!

— Bizony, sokat sz

Vas. Ujs. 1865.

a szokásos fürdők és menetek látogatásával s ezen kivül a henyéléssel telik el. Különösen sok időbe kerül, mig piperéjökkel elkészülnek, mert nem elég, hogy selyem bugyogójokat, kaftánjokat magukra öltik, s kitünő finom persa szövetü kendőt mint övet csavarnak derekuk körül: hanem mintha e fényes öltözék még nem emelné ki eléggé szépségeiket, arczukat apró fekete szépség-flastromokkal raggatják be, azután kifestik szemöldeiket, s ha látogatásra készülnek, a körmök czifrára festése is épen oly elmaradhatatlan, mint az európai divatban a keztyü. Lábaikra tenyérnyi magas sarku papucsot illesztenek, kezükön pedig minden ujjokat ezüst gyűrűkkel rakják meg, melyekbe smaragd, rubin, s egyéb drága kövek vannak foglalva. Ezen kivül, ha az utczára kilépnek, arczukat sürü fátyollal födik el, melyen csupán ragyogó fekete szemeik számára van egy kis nyilás hagyva, a mint az képünkön látható, mely egy előkelő persa nő sétalovaglásra indulását ábrázolja, szolganője kiséretében, kinek urnőjétől semmi alkalommal sem szabad elmaradnia.

A katymári kastély.

(Bácsmegyében.)

Nincs szomorubb kép annál, melyet a hanyagságból vagy pedig elhagyatottságból származott hanyatlás mutat.

Látni a hanyatlást, ha egyszer beáll és támasz nem érkezik, egy-egy vityillón és látni azt palotákon, látni azt falukon és látni városokon, sőt tartományokon és több földrészen elterülő birodalmakon. Látni a hanyatlást az udvaron, a kertben, a mezőkön, a szőlőkben, sőt még a ligeteken és erdőkön is. Látni azt elárvult gyermekeken, elözvegyült embereken, és látni azt minden kigondolható emberi intézményeken, még a sirhalmokon is.

Ellenkező hatással érinti a kedélyt a gyarapodás látása, melyet a tapasztalt szem szintén azonnal észrevesz, sokszor a legkisebb jelekből, sokszor egy darab ócska ruhának, vagy elrongyollott keritésnek megfoltozásából egy félig elkopott bibliának gondos helyreigazitásából.

Mások mást tapasztalhattak a haza különböző vidékein és különböző időkben. Találkoztam a hanyatlás jeleivel sokszor sok helyen magam is. Láttam városokat, hol még nem régen teljes és népes gymnázium készitette elő a város és vidék fiatalságát magasabb tudományokra, s hol most még az elemi iskolák is hanyatlást mutatnak, mert nem levén meg a régi gymnázium, az arraváló elkészitést sem tartják mulhatatlan szükségnek.

De átalán véve, és mindent szem előtt tartva, a javulás, a haladás, gyarapodás jelei többségben vannak, a hanyatlás jelei fölött hazaszerte, s Magyarország mintegy megtizszerezve erejét és iparát becsülettel viselte el a legnehezebb megpróbáltatások hosszu korszakát.

A Vasárnapi Ujság figyelmesebb olvasói még lehetetlen, hogy elfelejtették volna azt az érdekes képet, mely a folyó évi 33-ik számában látható, s mely „*a nemes irányu ifju b. Rédl Béla*“ kelebiai kastélyát mutatja.

A szép kép magában is szép ugyan, de érdekessége sokat nyer, ha van mihez hasonlitanunk, vagy is, ha van társa.

A katymári kastély a kelebiainak méltó társa, mint erről a nyájas olvasó maga is meggyőződhetik, ha a két képet egymás mellé állitja. Sőt, ha nem csalódunk, szorosabb viszony is van köztök. Mint mi értesülénk, a katymári kastély szolgált némileg az épittetni készülő kelebiainak, — mi az épitészet modorát illeti, — előpéldányul. Egyébiránt mind a kettő az ugynevezett Bácskában van, a Baja, Szabadka és Zombor közti roppant térségen. Mind a kettő uj keletü, tehát már keletkeztével a „gyarapodás“ jellege, annál inkább azáltal, hogy minden, a mi akár a kelebiai, akár a katymári kastélyhoz tartozik, a legjobb karban s a legvirágzóbb állapotban van. Mint van házi kápolna Kelebián, ugy van ilyen a katymári kastélyban is, mindennel gazdagon fölszerelve, mit az isteni tisztelet fensége követel. Mint van gazdag könyvtár Kelebián, ugy van hasonló Katymáron is, azon különbséggel, hogy Kelebián a magyar irodalom termékeinek gyüjtésére voltak kiváló gonddal, Katymáron ellenben a legjobbat gyüjtötték össze, mit a magyar, latin, franczia és német irodalom fel bir mutatni. A kelebiai kastély homlokát nagy terjedelmü szép kert előzi meg. A katymári 100 holdnyi parkban áll, melynek elrendezése, részletei és alkatrészei, a magas és rövid növésü növényzet bájos öszhangzása és elosztása igazán gyönyörüvé teszik a palota környékét. Csak egy különbség van a két uri lak között, az, hogy itten, t. i. Katymáron, a park nem egyszer viszhangzik a zuri ház fiatal sarjainak játékaitól. Kelebián az ilyen örömeknek még most hiányát érzi az ember, s táplálja titkon reményét.

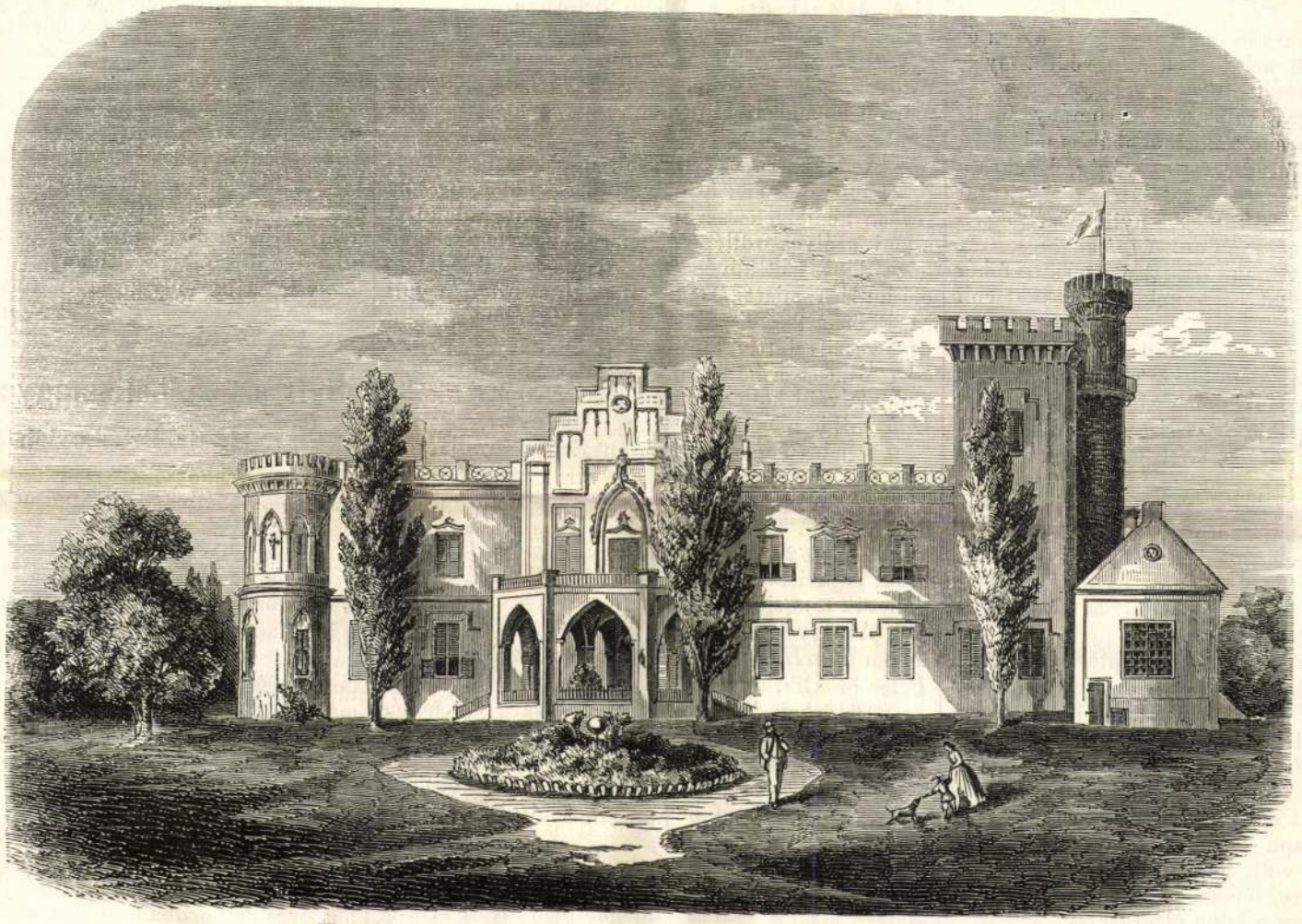

Katymári kastély (Bácsmegyében). — (*Dittmann* rajza után).

Azon a szomoru tekintetü, homokos, sülevényes és fátlan alföldön mit tehet az emberi akarat, ha észre és kézre támaszkodik, mutatja Kelebia, de mutatja sokkal jobban, mint régibb telep, Katymár, melynek urasági földein, a fasorokkal szegélyzett, védett és gondosan megmivelt táblákon olyan a milyen termés 1863-ban sem hiányzott, s a jelen szárazságban szintén már messziről elénk mosolygó virulat, ugy látszik, meg akarja hazudtolni az ég könyörületlenségét. A *Kigyós* ere s a *nádastó* szintén hozzájárulnak s különben egyhangu tájkép emeléséhez.

De ideje, hogy megnevezzük Katymár előre törekvő birtokosát. Ez nem más, mint az egykori cs. kir. huszár főhadnagy *Latinovics Illés* ur, kiről a statistikai közleményekben (IV. köt. 220 l.** alatt) ezt olvassuk: „E kerületben van, ugy látszik az a *göböljárási* puszta is, melyről a hirlapok, névszerint a Pesti Napló 1863. 45. számában az áll, hogy *Latinovics Illés* ur ott saját költségén pusztai iskolát alapitott, azt a megkivánt szerekkel feldiszitette, s már is 18 gyermek nyer oktatást benne.“

Legyen áldás mindazoknak gyermekein és neveltetésök fölött, kik a szegény nép gyermekeinek nevelésére áldozni önként oly lelkesen buzdulnak.

Dr. Barsi.

Vajda-Hunyad.

(Rajzát lásd a Vas. Ujs mult 43. számában.)

II.

Nem lehet itt szándékomban, őseink ezen legszebb s mindez ideig egyik legépebb ereklyéjét tudományos részletességgel ismertetni; csupán *azon nevezetes egyénekről és eseményekről szólok*, kiknek és melyeknek emléke e kastélyhoz füződik s azon *benyomásról*, melyet jelenlegi helyzetében a vizsgálóra gyakorol.

A vár története.

A vár történetét illetőleg, átalános hazai történetkönyveinken s krónikáinkon kivül két tüzetesebb mü állott rendelkezésemre.

Egyik rövid latin kézirati munka, melyet 1857-ben a várat meglátogatott *Kazinczy Gábor* tiszteletére, *Kászoni Mihályi Elek*, mint magát aláirja e „királyi vár kiszolgált és utolsó tisztviselője“ eredeti okmányokból szerkesztett össze s melyet Szászvárosról *dr. Lészay Dániel* ur kegyéből kaptam.

A második egy tüzetes német mü, német nyelven „*Die Stammburg der Hunyade; Hermanstadt 1865*“ melyet *Schmidt Vilmos* n.-szebeni tanár irt s mely némely nemzeti rokon s ellenszenven alapuló hibákat s egy pár tévedéstleszámitva, nagy szorgalommal s elég pontossággal van összeállitva.

A fennebb emlitett művek rövidre vett eredményeként a következőket lehet felmutatni.

Hunyadvár épitési ideje mondai homályban vész el.

Három szűz összebeszél, hogy mindenik egy-egy várat fog épiteni.

— Ha Isten is ugy akarja — mond az első — én három hét alatt vasvárat épitek“ s hozzá látván, három hét alatt készen volt *Hunyad*.

— Isten segitségével én három nap alatt épitek egyet, még pedig ezüstből“. S a harmadik nap estjén készen volt a *dévai vár*.

— Mit nekem az isteni segély! — kiált a harmadik — én a nélkül is azonnal megépitem aranyváramat“.

És csakugyan, ez is munkához fogott; de vihar támadt s a *Maros* és *Sztrigy* zugó habjai azonnal szétrombolák az istentelen leány müvét. E harmadik várhely az *aranyi omladvángos várhegyre* vonatkozhatik, mely épen szemben fekszik a Marosba rohanó *Strigygyel*.

Különben az is lehet, hogy a monda, mint az álomról mondják, némileg a valóból szőtte meséjét, — a mennyiben *Hunyad* tájékán sok vaskő-, *Déva* körül arany-, ezüsttanyák vannak s az aranyi vár közelében közelebbi években is tetemes arany kincseket találtak.

Egy más monda, mely már közelebb jő a történeti hitelességhez, *Hunyadmegyét* hátramaradott hunn-telepnek, s *Hunyadvár* első követ, vagy inkább erődét hun kéznek tulajdonitja.

Közelebb jőve a történeti hitelességhez, okmányilag a *Hanyad* („Hunod“) név először 1276-ban fordul elő.

Hogy a *Zalasd* és *Cserna* összefolyása közötti sziklán már a nagy Hunyadi kora előtt vár volt,

azt nemcsak a vár némely részének *Anjouk* korára mutató épitészeti stylje, hanem okmányok is bizonyitják,

1267-ben *V-ik István IV-ik Béla* király fia, mint ifjabb király s erdélyi fejedelem birja, s Leustak (Istók?) nevü várnagyához irott rendeletében „Castrum nostrum"-nak czimezi.

1359-ben *I. Lajos* király, a várkörnyéken belül lakó némely magyar és oláh férfiakat megnemesit. Ez oklevélben is, mint királyi birtok fordul elő.

1399-ben *Zsigmond* a hunyadi várnagynak meghagyja, hogy a kereskedőket az utak biztossághiányában védelmezze.

1409-ben pedig sz. Lukács napján, Visegrádon kelt okmányánál fogva e város több helyen tanusitott fontos szolgálatai jutalmául *Serbe* fiának *Vajknak*, *Hunyadink* atyjának, ajándékozza.

Mikor vette át atyjától e birtokot *Hunyadi* nincs tudva, de hogy a kápolna, mely 1442-ben el volt kezdve, már 1446-ban fedél alatt volt, — bizonyos.

1452-ben már az északi várrész s ebben a pompás lovagterem is készen állt, mert ennek vörös márvány oszlopai egyikén, az oszlopfő rózsái közé müvészileg beillesztett szalagékitvényen latin lapidar betükkel e szavak állanak:

„*Hoc opus fieri fecit magnificus Ioannes Hunyades Regni Hungariae Gubernator. A. D. 1452.*"

A vár keleti sarkán épült buzogány alaku és „*Buzdogány*" nevü máig épen álló védtorony is *Hunyadinak* tulajdonittatik.

Hanyadi maga, mint a hagyomány fennhagyta, a lovagterem fölötti szobákban lakott, melyek hosszában folyosó futott végig, északra a védelemre, tartózkodásra és kilátásra egyaránt alkalmas, gyönyörü erkélyekre nyiló. Ezek egyikében szállásolt a nála mulató *Kapisztrán*.

A „*Buzdogány*" akkori izlés szerint, fehér vörös és — talán zöld vagy kék koczkákkal volt befestve.

Hunyadinak e várban mulatásáról keveset beszél a történelem. Állitólag a *belgrádi* örökhirü védelemre innen vonult volna ki. Azonban szinte lehetetlen, hogy például *sz.-imrei és szebeni* ütközetei előtt vagy után is fel ne kereste volna ősi fészkét.

Ilyes itt mulatására vonatkozik az a hirneves *hósdáti* adoma, midőn ez utóbbi helység lakói Hunyadi vizhordó szamarát, mint addig előttök ismeretlen erdejökbe tévedt vadat, nyillal elejtvén, diadallal viszik a várba s a kedélyes várur velök az egészet — megéteti.

A nagy hős 1456-ban szeptember 10 én legdicsőbb győzelme után *Zimonyban* kimulik s halála ősi birtokát neje és fiai kezére juttatja.

A fénykedvelő *Mátyás* ősei várát a csakugyan ezen korszakra mutató pompás keleti szárnynyal toldja meg s a főbejáratához vezető óriási kőhidlásokat épitteti.

A hidnak kapu felőli felvonható része oly ügyes szerkezetü volt, hogy egyetlen ember sulya, ha a sarkrészre lépett, elegendő vala a hid felcsaptatására s igy a kapu elzárására.

1467-ben *Both Benedek* lázadása alkalmával *Mátyás* több hétig időzött *Hunyadon* s ugy látszik, *István* moldvai vajda legyőzése után itt ülte meg a „*nagy áldomást.*"

1481-ben *Mátyás* a *hunyadvári* dominiumot grófsággá emeli s természetes fiát *Jánost* „*hunyadi gróffá*" nevezvén, ősei birtokába iktatja.

1490-ben, a nagy király halála után, ekként jutott *Corvin János* Hunyad birtokába s ezen időszakra esik a később oly nevezetes szerepre hivatott *Martinuzzi* neveltetése *Vajda-Hunyadon*.

Korvin nemsokára bekövetkezett halálával, *Hunyad* özvegyi-tartásul nejére *Frangepán Beatrixra* szállott, ki két árvájával a korán elhalt *Kristóffal* s a Zápolyának eljegyzett, de ugyancsak elhalt *Erzsébettel* lakott is itt.

Beatrixot özvegyi éve elteltével II-ik *Ulászló* király testvére gyermekéhez a kéjencz *Brandenburgi Györgyhöz* adá férjhez; s ennek vesztegetései a hunyadi várat az *enyingi Török* család kezére juttaták.

Már 1526-ban mohácsi szerencsétlen ütközet évében valósággal ie *Török Gáspár* és *Miklós* kezén van ez, bár a gazdag levéltárt a *brandenburgi* magával vivé, ugy hogy csak *II. József* császár alatt került az *Anspachból* haza. Ugyanez évben van először okmányilag emlités a hunyadi vasgyárról is.

1534-ben *Hunyad*, mint *Gáspár* fiának *Török Bálintnak* tulajdona, *Zápolya* részéről ostrom alá kerül *s. Czibak Imre* által be is vétetik. *Török Bálintot* valószinüleg apósa *Pempflinger Márk* szebeni királybiró voná *Ferdinánd* pártjára; de már 1535-ben *Zápolya* pártjára áll s nemcsak vagyonát, s ezek között *Hunyadot* kapja vissza, de ura bizalmátis annyira megnyeri, hogy fia egyik gyámjául őt jeleli ki. Ennek udvarában, tehát *Hunyadon* növekedett fel *Tinódi Sebestyén*, Magyarország egyik legrégibb ismert hegedőse, ki szomoru énekekben zokogta meg volt gazdája s hazája veszedelmét.

Török Bálint halála után, ki mint tudjuk, a *Héttorony* fogságában senyvedett el, a hunyadi vár *Vadas Györgyre*, özvegye férjére szallott, de ettől *Bálint* fiai *János és Ferencz* 12,000 tallérért kiváltották.

1550-ben innen rohan ki *János*, atyja halálát a budai basának, *Martinuzzi* ellen *Izabella* segélyére küldött előcsapatán megboszulni. Ez sikerült is; az előcsapat nagy részét levágta s annak vezérét *Fervagaut*, vagy *Ferez* béget sajátkezüleg megölte.

1557-ben *Hunyad* (némelyek szerint Déva) egy tragikai eseménynek vált szinhelyévé. Az előbb emlitett hős, *Török János*, nejét *Balassa Borbálát* féltékenységből e vár fokán végeztette ki.

Ezután *Hunyadot János* és *Ferencz* fiai birták, s ez utóbbi gyermeke, az ugy látszik magtalan *István* már 1605-ben *Bethlen Gábornak*, a későbbi nagy erdélyi fejedelemnek s választott magyar királynak zálogitja el 12000 forintban.

De *Bethlen Gábor* csak mint fejedelem jutott a várboz, addig azt nagyobbára a hires *Török Katalin*, *Báthori Gábor* kedvese birta, kinek számára a fejedelem Hunyadot a *nagyenyedi* uradalomért visszaváltá.

A fejedelmi kegyencznő, ugy látszik, nemes érzelmeknek sem volt hiával, mert midőn *Bethlen Gábor* némelyek szerint ura szerelmi kalandjai elleni erélyes föllépése, mások szerint szebeni háza lépcsőzet-kövének a gyanakvó fejedelem elé hullása miatt *Dévára* menekült, *Katalin* volt az, ki őt a fenyegető veszélyre figyelmeztetvén, utat veszittetett vele *Temesvár* felé.

Mintha a haza minden jelesebb emberének emlékkövéül kellene szolgálnia, *Hunyad Bethlen Gábortól* is nevezetes gyarapodást nyert,

A jeles fejedelem miután Erdély trónjára és Hnnyad birtokába jutott, e várat az egész déli oldal szárnynyal megtoldá. Még kivehető a fedéltelenül álló falakon a *G. B.* betü s fölötte *1629*, alatta az *1624*-ik évszám; ugyanő, ugy látszik a hidat is javittatá, mit a közép hidlábon lévő kezdőbetük tanusitnak.

Az egyenes örökös nélkül elhalt nagy fejedelem után *Hunyadot* testvére gyermekei, *István* és *Péter* öröklik.

1646-ban *Bethlen Péter* halálával a vár, nővérére *Bethlen Katára* száll.

Ez *Rákóczy György* szerencsétlen vetélytársához *Zsólyomihoz* megyen férjhez, kinek mint hü nő kővári börtönét megosztván, ettől fogva *Kővári Katalin* nevet visel.

1651-ben férje meghal s a gondos anya gyermekeivel *Hunyadra* költözik, hogy ügyes gazdálkodása által a család elidegenitett javait kiválthassa.

Itt élt egészen 1666-ban történt haláláig midőn gyermekei *Miklós* és *Mária* (Barkóczyné) a váron és ahhoz tartozókon megosztoznak.

Zólyomi Miklós méltó utóda volt atyjának a könnyelmüségben és szerencsétlenségben. Mint egymásután négy fejedelem (II Rakóczy György, Barcsai, Kemény, Apaffy) vetélytársa, utoljára a török portán hal meg 1661-ben. A pénzvágyó vezérek eszközül tarták őt az erdélyi fejedelmek (különösen Apaffy) ijesztgetésére s gazdag ajándékok kicsikarására.

1673-ban junius 16-án a fiskalitássá vált *Hunyadot Apaffy* bizonyos tartozása fejében *Tököli Imrére* irja s igy a vár birtoka egyik kalandos és szerencsétlen család kezéből a másikba jut.

Tököli 1674—1677-iki bujdosása alatt *Hunyadon* időzött s itt eléggé fényes udvart tarta.

Ez időből az udvarnokok fizetésének jegyzéke s az egész vár leltára fennmaradt.

A vár fő hivatalnokai voltak az *inspektor* (Hosdáti Ferencz), a *provisor* (Jandurovszky György), a *várnagy* (Boranovszky, később Csúcsi), a *prokurator* (Hegyessy István) egy magyar pap és a kulcsár.

A *leltárban* nevezetes *Tököli Imre* könyvtára, mely husz darabból állott. Ezek között *Istvánffy* latin története, *Váradi* ó szövetségtörténete s „Gusztáv Adolf" magyarul. Ugyanezek között volt saját naplója az 1676—78-ik évekről.

Tököli halála után *Hunyad* az ifju *Apaffy Mihályra* s ennek halála után 1713-ban nejére *Bethlen Katára* szállott.

Ez idő alatt a *Rákóczy*-mozgalmakban csak annyiban szerepelt, a mennyiben *Csáky István*, mint kurucz dandárnok itt tartatik börtönben.

Apaffyné halálával a vár visszaszáll a fiscusra, s ettől kezdve a bányahivatal ügyszobáiul és a vasgyár rakhelyéül szolgál.

1823-ban az *Igaz Sámuel* által szerkesztett „*Kedveskedő*" akkori kamarai inspektor *Lengyel Istvánnak* egy panaszos költeményét közlé, mely a naponkint pusztuló várat siratja.

E költemény megtette hatását s miután a kijavitásra terv készült s Hunyadmegye rendei készek nyilatkoztak az ezen czélra teendő áldozatokra a hazafiasan érző kincstárnok, *báró Miske József* keresztülvitte a vár kijavitását.

A nemzet nagy költője, *Kazinczy* megéneklé a szerencsés eredményt.

Igy legalább némileg megóva, bár nem nagy kegyeletet tanusitó állapotban jött le az ország e történelmi és régészeti kincse korunkig.

De 1852-ben a *Bach*-féle *Bezirks-Amt* költözött belé s már 1854 april 13-án a kastély fedelei és szerelvényei — a lángok martalékaivá lettek. Éjjeli 11 órakor tört ki a tüz az északi oldalon s reggelre már az egész födélzet meg volt semmisitve.

A *Hunyadyak*, *Törökök*, *Bethlenek*, *Zólyomiak és Tökölieк* bölcsője és nyughelye; egy *Martinuzi* és *Tinódi* nevelő háza; a szerencsétlen *Török Katalin* és *Bethlen Katalin* sóhajainak emlékezetes helye; s a még szerencsétlenebb *Balassa Borbála* halálának szintere, melyhez a keresztyénséget és nemzetet annyi szent eszme, a régészetkedvelőt annyi érdekes emlék köté, egy vigyázatlan (?) idegen érzelmü tisztviselő gondatlansága által nehány óra alatt mégsemmisült s azóta csaknem teljesen fodetlenül *) meredeznek ég felé e hajdan dicső falak, a nemzeti emlékek és tudomány iránti közöny égbe kiáltó tanujeleiül!

P. Szathmáry Károly.

Vajdahunyad vára

Mult századbeli magyar hősök.**)

11. Gr. Draskovich József.

Gr. Draskovich József, hadszertárnok, titkos tanácsos, Erdély hadi parancsnoka, született 1714. márcz. 4-kén.

Mária Terézia királyasszony korából a magyar hadsereg érdemei átalában ismeretesek. Ezen kori hadjáratokban vett részt Draskovich is, és hadi belátását, személyes bátorságát, szolgálati serénységet több izben kimutatta. 1734-ben lépett hadiszolgálatba, és 31 éves korában már a 32-dik számu gyalog-ezredben alezredes volt. Az olasz hadjáratban kitünő szerepet vitt, zászló-alját a Col d'Assieta-i ütközetben dicsőséggel vezényelte, és a campo freddoi állomást (1748. febr. 17-kén) rettenthetlen bátorsággal védelmezte. A következő évben a 37-dik számu Eszterházy József-féle gyalog ezredben ezredes, 7750. évi oktoberben pedig tábornok lőn, és a hét éves háboruban, hol az előörsök vezényletével és ennek folytán egy hadtest parancsnok-ágával bizatott meg, — nevezetes szolgálatokat tett.

A görliczi ütközetben a moysbergi sánczoknak balról megtámadása bizatott reá, melyre nézve az intézkedés egészen belátására hagyatott. Draskovich bátor példát mutatva katonáinak, azok élén és pedig a jobb oldalról előre nyomuló gránátosokkal egyszerre támadta meg a védműveket oly hősiesen, hogy maga is sebet kapott. Az ellenség üzésénél pedig a porosz tábornokot Kanakert elfogta. Ugyanazon évben 500 határőrrel, 200 huszárral és 2 ágyuval elfoglalta a megerősitett schreckensteini várat, hol a parancsnok, hét tiszt és 260 közlegény, két ágyu, két zászló esett kezébe. E hadművelet után Draskovich azonnal átlépte az Elbe folyót, és Loudon ezredessel együtt Keith tábornok visszavonulását annyira nyugtalanitá, hogy az holtakban, sebesültekben és szétszórtakban 2000 emberét veszté, és e mellett még Aussigban 12 császári tisztet a porosz fogságból kiszabaditott. Az olmüczi ostrom alatt Draskovich minden alkalomnál kitünőleg szerepelt, és az 1758. jun. 13-iki kitörésnél, hol 8 ágyu, 3 mozsár, 1 vetágyu beszögeztetett, és az ütegek részint leszerelve, részint elégetve lőnek, az őrségnek a legfontosb szolgálatokat tette. Ezért nyerte Mária Terézia rend kis-keresztjét.

*) Mindössze is a lovagterem, az erkélyszobák s a kápolna felett van hirtelen összerótt deszkafedél, de ez az alatta levő részeket sem óvja eléggé. *P. Sz. K.*

**) Lásd V. U. ez évi 30. számát.

Vas. Ujs. 1865.

19, s nők számára 7, összesen tehát 26 ágy van alapitva. Ez idő szerint 7 polgár s 6 polgárnő részesül itt ápolásban; mindnyájan élemedett, törődött s munkára képtelen egyének.

A városi közkórháznak mostani igazgatója *Frenreisz Ferencz* tudor, Budaváros főorvosa.

A belső osztály elsődorvosa *Kiss Sándor* tr, Budaváros 2-ik főorvosa. Másodorvosa *Türnboeck Adolf* tr. A külső osztály elsődorvosa *Gallus Ignácz* tr. másodorvosa *Petsits Márk* tr.

A városhatóság részéről kinevezett kórházi biztos *Kunhegyi Kamill* v. tanácsos. A kórház felügyelője s gazdája *Toldy Lipót* s vendéglőse *Dólrisz Mihály*.

A belső osztály orvosainak kezelése alatt áll a sinlők háza is 80 ágygyal, hol jelenleg 50 nő 3 fiu, 5 leány: összesen 58-an gyógykezeltetnek.

A szolgaszemélyzetet képezi 10 beteg-ápolónő, 1 kapus s 1 házi szolga.

Az évi költségvetés tesz 45,000 ftot o. é.

A kórházba csak Budán született vagy odatartozó nők vétetnek föl. A férfiak az irgalmasok kórodájának osztályába kerülnek. Kivételt képeznek azonban az elszegényedett polgárok, a városi beteg fegyenczek s a tébolyodottak, kik — mint föntebb ki lett mutatva — szintén fölvétetnek e kórházba.

Idegenek, naponkint fizetnek 40 krt; bujasenyvesek 50-et.

A mi az igazgatást, az orvosok föláldozó tevékenységét s azon bánásmódot illeti, melyben a betegek részesülnek: ugy e korház, ha mintaképül nem szolgál is, de dicsérettel megáll ott, hol a többi. Dr *Frenreisz* urnak nyájas, emberbaráti modora s tapasztaltsága kezességül szolgál arra nézve, hogy ez intézetből sohasem fog távozni a tiszta humanitás szelleme, melynek szentelve van.

Vajda-Hunyad.

(Rajzát lásd a Vas. Ujs mult 43. számában.)

II. A vár jelenleg.

A vár nagyszerü sziklatömbön fekszik a *Zalasd* és *Cserna* vizei összeszakadásánál.

A 70 lábat meghaladó hid-lábakon ma csak egyes rothadó gerenda-szálak feküsznek s igy a főbejáraton többé bejutni nem lehet.

Egy keskeny mellékösvény vezet a várdomb nyakán át a vár déli oldalára s itt egy hirtelen összeütött falépcsőn jut az ember a vár udvarára.

Hosszas négyszögü ez, melynek északi oldalát a nagy Hunyad góth stylü épitményei, a keletit Mátyás király kisebb szárnyépülete foglalják el; ennek folytatásában van a kápolna is, mely jelenleg üres s góth ablakain, a holló czimereken és izletes bár nehézkes faragásu kőkarzatán kivül semmi sem mutat a hajdani nagyságra.

Déli oldalon *Bethlen Gábor* tömör, de kevés diszre mutató épületsora vonul el s ezt nyugaton egy szintoly anyagu épületrész köti össze az északi főépülettel.

A kápolnán kivül volt a várban öt bástya, egy kazamáta, két folyosó, két terem, öt előszoba, huszonnyolcz lakószoba, kilencz erkélyszoba, egy kincses és két közönséges kamara s egy sütőház.

S most valamit a részletekről.

Ha az utazó a hidfőt képező, még jelenleg is használható és használt állapotban levő előerődöt, vagy mint egykor az itt tanyázó lovasságról nevezték, „*Huszárvárat*“ elhagyva, a *Zalasd* fölötti magas hidon át már csak képzeletileg a vár főkapujába jut, jobbra, balra a kapuőrség tüzelő fülkéit találja, mely a kapu belsejét máig is korommal bevonva tartja.

Ezenkivül jobbra két börtön helyiségbe — egy földszintibe s egy földalattiba nyilik bejárat, balra a „*porkolábház*“ s még egy börtönszoba nyilik.

A vár udvara 20 öl hosszu s 12 öl széles s földszinten a különböző pinczékbe nyit bejárást.

A már érintett még egészen ép, de teljesen üres kápolna ajtaja a hollós czimerrel a főbejárattal szembe esik s oltárfalán még az *1623. 1666. 1750. 1820.* hihetőleg javitást jelentő évszámok olvashatók. Az egyház belső szerelvényeinek megmaradt része állitólag a helybeli franczi skánusoknál van.

A kápolnától jobbra van a „*Vasház*“-nak nevezett tágas helyiség s ennek közelében a kut, mely a kősziklába vágva, egész a *Zalasd* szinéig lemegy s vizét hajdan két gazdag forrásból merité.

A főbejárat és kapu között a keleti részen fekszik a pompás faragott ablakokkal ellátott *Mátyás*-féle szobasor s e felett egy későbbi emelet. Ezen át juthatni a *Buzdogány* bástyába, mely még teljesen ép s tömör falaiba vágott ágyuréseiből felséges kilátást nyit a szép vidékre. Nevét buzogány alakjától kölcsönözhette, mivel felső része tágasabb az alsónál, mely mintegy nyeléül szolgál az óriási buzogánynak. E bástya ma is élénken van szinezve; legfelső boltja is ép s egy könnyü fedéllel teljesen meg lenne menthető.

Ettől jobbra, a kápolna háta megett, vasráccsal ellátott kis ágyuterasse s egyszersmind várkert van, alatta kazamáta s háta megett egy kis mély udvarral, melyben egykor az obligát „vár-medve“ tanyázott.

A már emlitett „*Vasház*“ és kut-épület felett is folytatólag a *Bethlen* féle épületsor van, mely a nyugati oldallal együtt leginkább meg van támadva, de még mindig helyrehozható s nagyobbrészint fedél alá vehető állapotban.

A vár legdiszesebb része, a *Hunyadisor*, mely a főkaputól jobbra egy diszes czimerrel és füzérekkel ellátott góth portal-ju csigalépcsőn kezdődik. Ez a felső emeletbe vezet, de ma nincs járva. Ezentul nagy, földszint eső ajtó vezet a sokszor emlitett *lovagteremhe*. Három öl magas s négy láb átmérőjü pompás márvány oszlopokon nyugszik ez, ezek által két diszes hajóra osztva. A boltozatok bámulatosan könnyü, fehér homokkőből épitve, rózsákba futó boltokat képeznek; a rózsákon *Magyarország*, s a *Hunyadi* és *Szilágyi*-család czimerei.

Mintha ott látná a szemlélő a diadalmas hadjáratából visszatérő hőst, a müvészi boltok alatt elnyuló asztal elején, a mint aranykelyhét a haza boldogságára emeli; vagy a zöldre boritott asztalnál, hol vezérei társaságában nagyra törökverő terveit terjeszti elő.

Kegyeletlen kezek e szép terem előrészét az első oszlopközig különrekeszték; s az ablakok egy részét berakaták, de a boltok, egynek kivételével, melynek darabjai lassankint a sárral boritott padozatra hullanak, még épek s a tartó oszlopok, diszes oszlopfőikkel, dicső épitőjök izléséről és hatalmáról tesznek tanuságot.

E terem felett egy második van, ma már teljesen pusztán és fedéltelenül. Falain magyar királyok és erdélyi fejedelmek XVII-ik századi képeivel, melyek azonban több éven át ki levén az idő fogainak téve, már alig felismerhetők.

Ebből nyilik azon árkádokkal ellátott folyosó, melyből a még teljesen ép s zsindelylyel ujból befedett északi erkélyszobákba vezető ivezetek nyilnak.

Ez erkélyek oly szépek, mintha csak most lennének befejezve; czifrázataik, czimereik — a mester kezére mutatók, csaknem meghazudtolják a négy századot.

E felső emeletből juthatni még ma is egy fedett és lőrésekkel ellátott, merész falfolyosón át a *Nye bojsza!* (Ne félj!) bástyába, mely egészen kivül áll a vár-komplexen s a nyugoti oldal védletére szolgáló ötemeletes tornyot képez. Ezt nem érte a tüz s födele is teljesen ép.

Azon érzelmeket, melyek e termeken járva a hazafi és műbarát keblét dobogtatják, leirni nem lehet.

A magyar hajdani dicsőségének s jelen elhanyatlásának hü képe ez. Rom, melynek alapjai, mint hazánk alkotmányai, épek és évezredek számára rakottak, de melynek épületét a sors és elleneink keze folytonosan tördeli, s a remény, mely a teljes befedéssel, helyreállitással s az uj kornak megfelelő müvészi átalakitással kecsegtetne, küzd azon szomoru valóval, mely az ég felé siró puszta falak ormairól int felénk.

Alig van igazi nagy és dicső nemzetünk történetében, melynek itt még látható nyoma nem lenne: de elfogódik a sziv azon gondolatra, hogy csupán pár évtizednyi közöny és gondatlanság kell s mind ez sehol sem lesz többé!

P. Szathmáry Károly.

Nyilatkozat.

Szinnyei József ur a „Vasárnapi Ujság‘ folyó évi 3-dik, valamint közelebbről 44-dik számában az 1841—47-, nem kevésbbé 1848—49-ik években kijött hazai hirlapokat ily czimü értekezésében: „*Hirlapirodalmunk a 19-ik században*“ elősorolja és ismerteti. Igy történt, hogy emlitett iró az idézett esztendőkben általam Kolozsvártt szerkesztett „*Mult és Jelent*“ is felhozza, valamint birálja, de oly módon, hogy mindkét czikkéből világosan kitünik, miszerint azon iró, sem a „Mult és Jelen,“ átalában az erdélyi hirlapi irodalom viszonyait nem ismeri, sem különösen emlitett hirlapomat nem olvasta, sőt bizonyosan nem is látta, annak szellemét, irányát helytelenül fogta fel, miután maga roszaló itéletét, véleményét legnagyobb részben más, még pedig vagy csekély hitelü, vagy ellenséges indulatu, annálfogva részrehajló hirlapokból kiirt egyes helyekre, állitásokra, igy idegen nézetekre, tehát mende-mondákra alapitja, szóval: mint szokták mondani, más szájával eszik, s épen azért alaptalan s a valósággal ellenkező dolgokat ir.

Szinnyei József *először* mondja, hogy: a „Mult és Jelen“ Erdély közügyeinek megvitatásába *ritkán* bocsátkozott, s ha tette, még ritkábban volt benne köszönet,“ a külföldi czikkekről pedig azon megjegyzést teszi, miszerint azokat nem bélyegzi azon *jó szellem és irány*, melyek Kliot egykor közkedvességü olvasmánnyá tevék. — Mindkét állitás *kiáltó* bizonysága annak, hogy Szinnyei J. ur a „Mult és Jelen“ tartalmát és irányát nem ismeri, sőt azon lapot soha át nem forgatta, s igy róla alaptalan dolgokat ir, s azért helytelenül itél. Ha ez iró a „Mult és Jelen“ *hét évi* folyama közül bármelyiket kezébe veszi és felüti, láthatta volna, hogy a lap az erdélyi közügyek és napi kérdésekhez *rendesen* hozzá szólott, azokat megvitatta, s szükség esetében a maga elvei és nézetei védelmére polemiába is bocsátkozott. — Mi a külföldi eseményeket illeti, azoknak nem kevésbbé külön czikkek, olykor hosszabb értekezések voltak szentelve, melyekben történelmi multjok előadva, magyarázva, világositva volt, a történetirásban általam követett, s ugy hiszem, egyedül helyes *objectiv* mód szerint, hogy t. i. az iró a tényállást, tehát *a történelmi igazságot* lehetőleg felderitni igyekezzék. Midőn azért Szinnyei J. ur a „Mult és Jelen“-ben kijött külföldi irányczikkek *jó szellemének és irányának* hiányáról beszél, azzal is elárulta, miszerint lapomat soha sem olvasta, különben meggyőződött volna, hogy kérdéses czikkeimben lelkiismeretesen a történelmi *hü és igaz* előadásra törekedtem, s hol szükség volt azokból tanuságot vonni, az mindig *a jog és alkotmányos szabadság* érdekében történt.

Szinnyei J. ur *másodszor* irja, hogy a „Mult és Jelen“ „a márcziusi napok *előtt* ugyancsak káromkodott a franczia forradalom ellen.“ Ez állitásnak épen az ellenkezője igaz, miután a kérdéses nagy népmozgalomról irt, s annak következéseit, horderejét kiemelő irányczikkemben többek között nem mellőztem azon érdemét is kiemelni, hogy: *Bécsben forradalmat idézvén elő, az ausztriai birodalom területén az absolutismust megdöntötte.* Épen azért, ha Szinnyei J. ur idézése szerint (V. U. 44-ik sz. 551. l.) a „P. Hirlap“ nevezte volna a „Mult és Jelen“-t „absolutistikus irányu“ lapnak, ezt is mint nem igaz állitást határozottan visszautasitom, azt alaptalan ráfogásnak és koholmánynak nyilvánitom.

„Mult és Jelen“ — mint ezt én minden alkalommal nyiltan bevallottam, — Erdélynek három nemzet és négy vallás testvéri szövetségén s egyességén alapuló ősi alkotmányát s abban gyökerező jogait védte, de e részben *conservativ* irányt követett, s ilyen elveket hirdetett, — s igy szerkesztője főkép azon kis haza sajátszerü helyzetét és viszonyait tekintve, annak államélte tovább fejlesztése, alkotmánya javitása, egyik mellőzhetetlen feltételének a kormánynyal egyetértést, azzal kezet fogást hitte és vitatta, mint a mely uton lehet a kivánt czélra biztosan eljutni; nem hiszem pedig, hogy a jog és alkotmányos szabadság eszméje szerint ily lapot szerkeszteni szégyen és politikai bün volna.

Szinnyei József ur e részben oly szükkeblü és elfogult álláspontra tette magát, hogy a V. U. 44-idik számában (551. l.) „a márcziusi napok bekövetkeztével a „Mult és Jelen“ szerkesztője ellen Kolozsvártt történt demonstratiokat, jelesen ablakainak beveretését, hirlapjának nyilvános helyen történt megégetését, *s a személyét fenyegető vészt*, mely elől Pestre kellett menekülnie,“ a mint látszik, lapom kártékony irányának bizonyitásául hozza fel, mintha némi sulyt fektetne arra, hogy az ellenem csupán azért, *mivel conservativ hirlapot szerkesztettem*, elkövetett azon durva és brutális tények és embertelen, vagy mint maga valóban helyesen mondja: „személyemet fenyegető“ üldözés — a népnek a haza-áruló szerkesztőt méltán fenyitő eljárása lett volna.

Hogy Szinnyei Józs. urnak e tekintetben még több örömöt csináljak, a nép büntetését képző azon események kipótlása, valamint az alkotmányos szabadság és jog tisztelése egy dicső korának ismertetése végett elmondom: hogy a Szin-

zetni, oly különböző mélységeken, hogy mig a legnagyobb rész 16 lábnyi mély, addig némely helyen 45 sőt 75 lábnyi mélyen is fekszik a föld felszine alatt. A gyüjtő-medenczéből 500 lóerőre készült gőzgép emeli a szemetet dagály alkalmával a Temzébe, mely gép egy perez alatt 10400 köblábat emel föl.

Az épület maga, melyben e gép müködik, s melyből egy terem képünkön látható, valóságos épitészeti nevezetesség. A csatorna egy részét f. évi aprilban nyitották meg a használatnak, a Walesi herczeg, a canterbury érsek s több nagy tekintély jelenlétében; de még hátra van egy gőzgép fölállitása, mely London legalantabb fekvő része csatornáinak tartalmát is az egy millio köbláb térfogatu medenczébe gyüjtse. Az egész csatorna-szerkezet 40 millió forintba került, melyet a város kölcsön utján szerzett meg, s igy a Temzét minden piszoktól, a várost pedig sok ártalmas kipárolgástól megszabaditá. Ez évben már a lazaczok ujra jelentkeztek a Temzében, a mi a viz tisztaságának csalhatatlan bizonyitéka. De a leleményes angolok még e nagy munkájokkal sem elégesznek meg, s hogy a Temze tökéletesen tiszta legyen, most már azon törik fejöket, mikép lehetne e csatornák tartalmát, mint legjobb trágyát fölhasználni, s ez által eddig használatlan maradt tőkét menteni meg a nemzetgazdaság számára. Az angolok, ugy látszik, tökéletesen helyeslik azon elvet, melyet háromezer évvel ezelőtt Róma első királyainak egyike fölállitott: „Lucri bonus odor, undecunque veniat.“

Mennyire eltörpülnek ezen óriási vállalatok mellett más európai városok épitkezési mozgalmai!

Képek a hazai népéletből: LIV. A drótos tót. — (*Greguss* János rajza.)

Képek a hazai népéletből.

LIV. Drótos tót.

Fazekat drótozni! Serpenyőt foltozni!

Ez az igazi világvándor, az ipar bolygó zsidója, ki ott született Trencsén vagy a Szepesség valamelyik hegyoldali falujában s oda tér vissza meghalni. Mint a holt madárnak nem lelik csontjait, ugy a drótos tótét sem. Ha koplal, ha fázik, fél megbetegedni, fél elveszni. Mit is csinálna ő ama töméntelen idegen holt ember közt, kiknek jóllehet szétpattant edényét összeragasztá, de nyelvét nem érté, noha maga minden nyelven tud — drótozni, fazekat drótozni, serpenyőt foldozni.

Még jóformán ki sem látszik a földből, apja nyakába akaszt egy fogós drótot, egy bőr-tarisznyát, s ebbe, a fogyatékos szerszám mellé, édesanyja egy jókora darab árpakenyeret, a miből a kis Janó eltelel — egy napig. A szomszéd faluban valami torkos czicza vagy pákosztos agár csak eltör egy köcsögöt, s ámbátor még vékonyan fújja: beszólitják a portára, hol, mivel nyilván a házbeli gyermekek pajtásának nézi, a különben haragos kutya meg sem ugatja.

Az első drótozás! Vajjon a kis mesterember nem oly elfogultsággal lép-e az első beteg fazék mellé, mint a fiatal orvos az első betört fejü ember ágyához? Az ökölnyi tótocska nyolcz éves szivén, szintén holmi remény- s vágyféle vonul át s e benyomások alatt, tán alaposabban ébreszti uj életre a veszendőbe ment ibriket, mint az országlátott „rajnepinter“, ki müvészetének öntudatosságában csakugy fölületesen dolgozgat már.

Az anya — ki mindig édes és gondoskodó, ha drótost szült is — megvarrta a két rendbeli inget s hatalmasan be is kormozta, hogy a bolhák ne bántsák világgá ment fiát. Lám, ezer mosás sem ér annyit, mint egyszeri szurtozás, s e mellett a fekete „fehérnemü“ nem is vásik el oly hamar, mint azé a rangyos magyar gyerkőczé, kire nem győznek sem tisztitani, sem foldozni.

S faluról falura megy, esőben, rekkenő melegben vagy hideg széllel szemközt, mig végre beér egy roppant nagy helységbe, hol ezernyi ember tolong az utczákon s a csörömpölő szekerek s robogó hintók elkábitják fejét s a kirakatok ragyogványa meg azok az olaj és faggyu nélkül pompásan lobogó mécsesek szemfényét veszik.

Ez hát az a Pest, melyről neki apja meg a többi invalidus drótos oly sokat beszélt! De nem áll ott magában tiz perczig, midőn az emberséges pandur a „kartársak“ tanyája felé igazitja a tétovázó jövevényt mely tanya ott van valahol az üllői-ut végén, egy roppant istálóban. Ott az atyafiak örömmel fogadják s majd kirázzák a lelket belőle, hogy mondja el mind azt az uj hirt, mit ezelőtt egy — fél esztendővel hozott el hazulról. Azóta tal n a fele sem igaz. De azért az atyafiság jóizün hallgatja a kis postás fogyatékos előadását s ódon ujdonságait.

Mire fölébred, már németül is tud. Itt, a magyar fővárosban már nem járja a *„fazekat drótozni!“* itt a *„rajnepinter hü, fóne flü!“* képezi azon minden kapuban elorditott hirdetést, melyre a drótos ráfogja, hogy németül van, pedig itt Pesten azt hiszik az emberek, hogy tótul kiabál.

Emberünk egyik főváros után a másikat kanyaritja nyakába s trencsénmegyei hazánkfiai eljutnak Bécsbe, Berlinbe, Szent-Pétervárra sőt Párisba is, mert az egész világ összetört lábosait ők drótozzák össze. A haladó ipar azonban talált fel már czifra szavu, titkos módon készült ragaszokat, melyeket arany- és ezüstpapirból való burkokban vesztegetnek nevetséges olcsó áron vásári bódékban s városi boltokban s melyek ugy összeragasztják ismét az elzúzódott cserépszéleket, hogy inkább mellette törik el, mint ott, hol összeforrasztották a boszorkányos péppel.

A polgárisodás ellensége a regényességnek s ez a legény itt, ki több évi távollét után van utban hazafelé, kivel ráriasztanak a szófogadatlan gyerekre s kit már most derekasan megugatnak a kutyák, mert maga nekiszálasodott s botja vastag: maholnap hirben fog csupán élni.

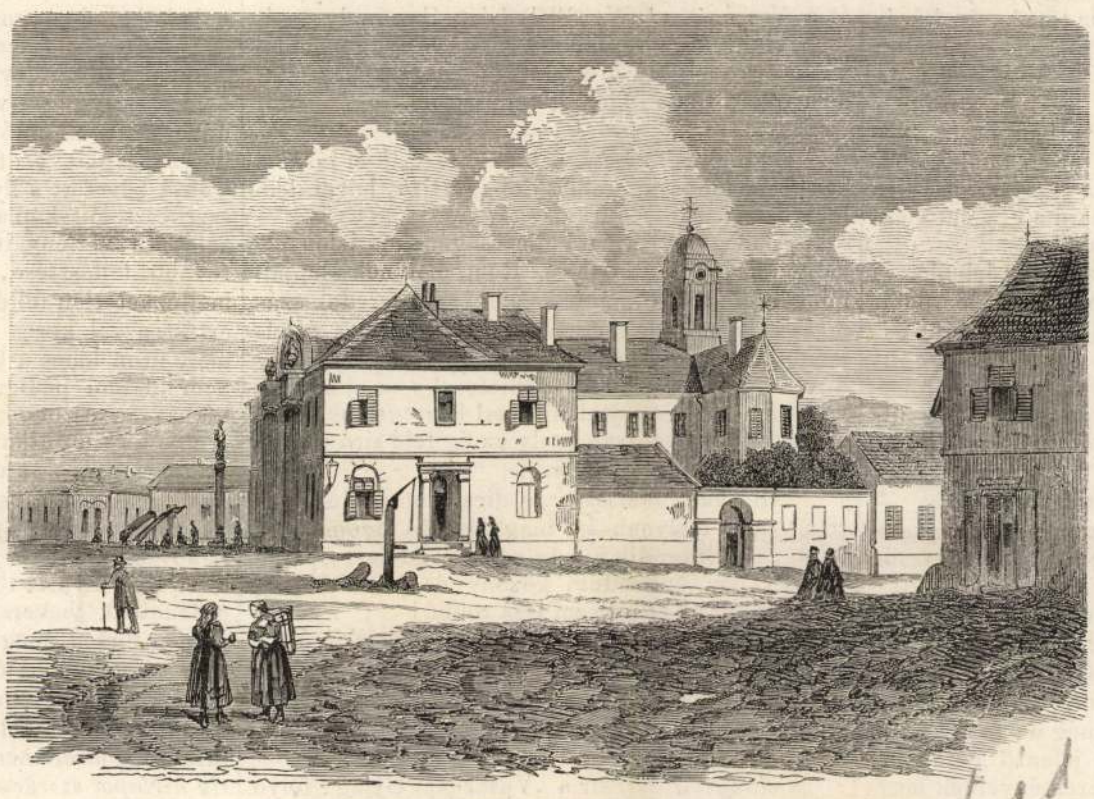

Budai polgári kórház. — (*Myskovszky* rajza után.)

A budai polgári kórház.

Azok előtt, kik a zugligetbe rándulnak, föltünt azon, inkább valami ódon lovagvárra mint közintézetre emlékeztető épület, mely kimenet jobbról fekszik, nem messze a város-majortól, mely szemközt s valamivel följebb, az utszéllel határos.

Ezen épület, teljes nevén Szt. Nep. János „városi kórház s polgári ápolda,“ egyike a legrégibbeknek, ugy hogy eredete iránt egészen homályban vagyunk. Mostani alakját *Christen Ferencz Antal* orvostudornak köszöni, ki akkor Budaváros főorvosa volt s e kórházat részint sajátjából, részint a város pénzéből, leginkább azonban azon könyöradományokból épité, miket ez intézet halhatlan jóltevője egyes nemeskeblü emberbarátoknál gyüjtött.

A kórháznak két főosztálya van, a belső és külső bajokban szenvedők számára s bir ezen fölül még egy egészen külön osztálylyal is, mely az elmebetegeknek van szánva.

Az első vagy is *belső* osztályban 58 ágy van; a második vagy is *külső* azaz sebészi osztály, (a bujasenyveseket és városi fogoly-betegeket ide értve) számlál 81 ágyat; a bujasenyvesek természetesen külön vannak rekesztve a többi betegtől. A külső osztályhoz tartozik még egy szülési szoba is 5 ágygyal. Együttvéve teszen 144 ágyat.

A polgári ápolda-osztályban, férfiak számára

Vas. Ujs. 1865

537. 612. — Pesti Divatlap 1848. I. 390. 420. 672. 699. — Nemzetőr 1848. II. 17. — Életképek 1848. I. 369. 570. — Szilágyi S: Magyar forradalom története 1848 és 1849-ben, Pest 1850. 43. 150. — Szilágyi S: Magyar forradalom férfiai 88. 92. — Horváth Mih: Magyarország függetlenségi harczának története 1848 és 1849-ben Genf 1865. Puky Miklósnál. I 105. III. 254. — Danielik: Magyar irók. I. 350. — Uj Ismeretektára Pest 1852. IV. 12. V. K. 637. — Menekvés Debreczenbe. Pest 1850. 12. — Scenen und Bilder aus d. ung. Revolutionskriege Pest 1850. 189. — Levitsnigg: Kossuth u. seine Bannerschaft. I. 55. 165. II. 201. 292. — Pressburger Zeitung. 1849. I. 106. 414. II. 702. 77. — Zilahy: Petőfi Sándor életrajza. Pest 1864. 111. 146. 152.)

„*Munkások Ujsága*", felelős szerkesztője és kiadója Táncsics Mihály, megindità ezen közrendüek számára irt népszerü politikai hetilapot 1848. april 2-án; jelmondata volt: „A kormány az országért van, tehát fölötte a nemzet mindenkor intézkedhetik." Táncsics hogy lapját olcsóbbá tegye és ezáltal a munkás osztály közt méginkább elterjeszsze, saját nyomdát szerzett, s azon nyomatta lapját; május közepén azonban a kormány ettől eltiltá, mert a nyomdatulajdonjoghoz kötött 4000 ft. biztositékot le nem tette.. A M. U. tovább is megjelent változó körülmények között az év végeig. — 1849. febr. 15-én, midőn Táncsics lapját ujra ki akará adni, mivel a kivánt 5000 ftnyi biztositékot le nem tehette, a hatóság által Debreczenben letiltatott. A lap egyik szorgalmasb munkatársa Horárik volt.

Megjelent 1848 apr. 2-tól fogva minden vasárnap 8-rét egy ives számokban; aug. 10-től hetenkint kétszer vasárnap és csütörtökön fél-fél iven; uj folyamának 1-ső száma 4-rét alakban kéthasábu féliven szept. 24-kén adatott ki, azontul minden kedden és pénteken az év végeig. — Nyomatott az 1. — 7. száma az egyetemi nyomdában: 8. — 15. sz. a szerkesztő saját betüivel; 16. — 33 sz. és uj folyam 1. — 18 sz. Kozma Vazulnál; 19. — 26. Lukács és társánál Pesten. Előfizetési ára három évnegyedre Budapesten 2 forint, póstán küldve 3 forint. egyes számnak ára 3 kr. p. p. 1848 ik végén 738 példányban küldetett szét a pesti póstán. — 1. — 33 sz. 424 lap uj folyam 1 — 25. sz. 108 lap; az utolsó (26.) szám 1848. dec. 29-én adatott ki.

(Kossuth Hirlapja. 1848. 506. 537. 586. — Életképek 1848. I. 570. — Nemzetőr. 1848. 1 sz. II. — Közlöny. 1849. I. 108. 120. 154. — Pesti Divatlap. 1848. I. 699. — Szilágyi S. A magyar forradalom férfiai 1848/9. Pest. 1850. 77. — Der Ungar (Klein.) 1848. II. 1234. — Danielik. Magyar irók. Életrajz-gyüjtemény II. 335. — Levitschnigg: Kossuth u. seine Bannerschaft. II. 206. — Honi irod. Hirdető. 1848. 15. —)

„*Reform*," politikai radical lap, „Szabadság. Egyenlőség. Testvériség." jelszóval. Felelős szerkesztők: Nádaskai és Zerffy; kiadótulajdonos: Emich Gusztáv. A megbukott „Honderü" hamvaiból keletkezett 1848. april 6-án. Iránya s beltartalmára nézve szolgáljanak a juniusi programmjából kivett következő sorok: „sajtószabadság, és esküttszékek, lelkiismeretes igazságszolgáltatás, egyenlőség a törvény előtt polgári és vallási tekintetben, socialis viszonyaink rendezése, szóval: politikai létünknek a szabadság, egyenlőség, testvériség tiszta alapjára fektetése. Ezek azon födolgok, mik mellett a „Reform" küzd. Ezen alapelvek nyomán lapunk kiterjeszkedik az államigazgatás és politika minden ágaira. Vezérczikkeinkben ügyekvendünk a népre s annak felvilágositására alaposan hatni, valamint annak tökéletes szabaddá létele mellett küzdeni. A legkülöntárgyubb czikkekben ki fogunk terjeszkedni az igazgatás és müveltség minden ágaira. Az ügyvéd, az orvos, a katona, a biró, a mezei gazda, az iparüző mind egyenlőn s elegendő szellemi anyagot találandnak müködéskörük számára...." Ugy látszik, a kitüzött iránynak nem felelt meg, mert még azon év aug. 6-án megbukott és 110 előfizetőjével, kik közül 87 vidéki volt, a „Népelem"-be olvadt.

Megjelent 1848. april 6-tól jun. végeig csütörtökön és vasárnap egy-egy 4-rétü iven; jul. tól kezdve hétfőt kivéve mindennap kiadatott féliven; havonkint legalább két pár divatképpel és más műmellékletekkel; nyomatott Budán az egyetemi nyomdában; előfizetési ára félévre helyben 5 ft. — vidékre négyszer küldve 6 ft. p. p. — 1848 apr. 6. — jun. 29. 1 — 25 szám, 202 lap; jul. 1., aug. 6. 1—32 sz. 160 lap adatott ki.

(Pesti Hirlap. 1848. I. 518. 520. — Kossuth Hirlapja. 1848. 357. — Nemzetőr. 1848. 11. — Reform. 1848. II. 16. — Der Ungar (Klein). 1848. II. 1262. 1476. 1730.)

„*Ellenőr*", radikal lap, Kőváry László által alapitva, kinek szerkesztése alatt Kolozsvárott 1848. máj. 1-én indult meg; kiadta Tiltcsh János. Ezen becsületes törekvésü, szabadelvü lap Erdélyben nagy hiányt pótolt. Kőváry lelkes védője volt minden magyar nemzeti közérdeknek, melyek az egygyé forrt két hon nagyságát és dicsőségét

Vajda-Hunyad vára Erdélyben. — (*Rohbock* után *Keleti* Gusztáv.)

Vajda-Hunyad.

I.

Van-e hazafi vagy honleányi kebel, mely a Hunyad szóra a közönségesnél nagyobbat ne döbbenjen? Van-e keresztyén, ki ne ismerje azon nevet, mely több mint negyedszázadig védte Nyugatot Kelet-től, a czivilizácziót a barbar elnyomástól, a keresztet a félholdtól?

Van-e magyar, ki hallván e kis város és ódon kastélya nevét, vágyat ne érzett volna, járni azon megszentelt nyomokon, melyen a művelt világ egyik megmentőjének vas-sarkai tapodtak; hol a hős atya mellett, a két ifju oroszlán, *László* és *Mátyás*, a harczok iskolájában s a honatyák bölcs tanácsaiban növekedett; ismerni a helyet, hol a szentté avatott Capistrano harczra tüzelte Erdély hőseit s megáldá a harczba sietők fegyverét? . . .

És mégis, fogadni mernék, hogy hazánk érteni és érzeni tudó közönségének nagy része ugyanazon tévedésben van, melyben magam valék, mielőtt ez év juniusában a hunyadi várat személyesen föl nem kerestem.

E tévedés abban áll, hogy *a nagy Hunyadiak ős várában pusztán álló falakat, tisztességes romokat képzelünk, minőket még eleget látunk a házában; falakat és puszta boltokat, hol a mult ködébe kell visszaszállania a képzeletnek, hogy lelkesedést meritsen, nem levén többé semmi tárgy, mi ott a jelenben lekösse.*

És ezen tévedést egyetlen kép, egyetlen leirás ez ideig el nem oszlatta; még nem akadt toll, mely értesitsen, hogy e vár nem csak mint nagy történeti nevek birtokosa, *hanem mint müemlék, mint Európa középkori müépitészetének egyik legszebb példánya is, nem csak a magyar, hanem a müvelt világ s az épitészet szakférfiai és mükedvelői figyelmét a legnagyobb mértékben megérdemli.*

Hányszor hallottuk s halljuk felsóhajtani a műbarátot és hazafit, hogy régi dicsőségünk legszebb emlékei romba dőltek; hányszor hallunk emelkedő szózatot a dicső multnak a késő jelenben megörökitésére; csak nem rég határozá el a magyar tudományos Akademia, hogy jeleseink egykori lakásait a fővárosban kőtáblákkal jelölje: s ime kevesen tudják s még kevesebbnek jut eszébe, *hogy ime itt egy még majdnem ép vár, történetünk legragyogóbb korszakából;* egy kastély, mely nemcsak a hozzá kötött nagy nevekért, hanem mint azon korszaknak hiteles, *mert évszámokkal ellátott müemléke s mint az egykori hires budai s hihetőleg visegrádi királypalotáknak kis mintája*, csak a nemzet és fejedelem egy szavára vár, hogy a tudománynak és nemzetnek megmentessék; amannak, mint ama korszak csucsives épitészetének *müremeke*, mely egy pompás s még csaknem teljesen ép kéthajóju *lovagtermet, felséges erkelyeket, portálét, kápolnát s ablakszemöldöket* foglal magában, a legszebb faragott művel gazdagon épitve s mind e korig oly épen megmaradva, hogy a számanélküli családi czimerek, ékitmények nagy része tegnap bevégzett faragásunak látszik; ennek, mint a *hazafi lelkesedés ötödfél százados oltára*, melyhez elvándorolva a nagy ősök példáin tanuljon hazát szeretni s annak szolgálatában „hősi bért aratni."

Lesz-e hang, mely elkiáltsa e hazában. Ime, mig ti kisebb embereiteknek alig századig tartó porladó s néhol müvészietlen oszlopkákat emelgettek: a keresztyénség és haza egyik legelső hősének nagy műizléssel épült s egész korotokig épen fennmaradt sasfészke, legnagyobb királyotok gyermekjátékainak szinhelye, *hol még megvan az a fülke*, hol a nemzet martyrja *Hunyadi László* született; hol mutatják a szobát, hol a derék *Capisztrano* lakott s a *szószéket*, melyről hiveit buzditá; hol épen áll még azon *kápolna*, melyben a nagy hős kardja megáldatott s diadal-

(Folyt. köv.)

kokat szedték el, hanem öket magukat is a tanácstermekből kikergették!

A magyar rendek ezt hallva, azt válaszolák a császári követeknek: „ily hangu beszéd folytán, ugy látjuk, hogy mi sem békét kötni, sem fegyverszünetet eszközölni nem fogunk; mert mi szövetségeseinket senki kedvéért cserben nem hagyjuk.“ — A császári követek erre röviden, de daczosan felelve, a gyülést mint érvénytelent, a császár nevében feloszlottnak nyilvánitották.

Igy tehát napfényre jött, mi eddig a szivek redöi közt pihent, megvillant az uj király választásának fegyvere, Thurzó Imre kezében, mely eddig oldalán, hüvelyében pihent. A jelen volt császári, franczia, lengyel és török követséget azon utasitással, hogy a rendek szövetségeseik kihagyásával békét kötni nem akarnak, maguktól elbocsátva, hozzáfogtak az uj király választásához.

Ugy látszott, hogy a választás csendesen fog megtörténni, de miután találkoztak olyanok is, kik a választást nem helyeselték, ezek közül egyet a tulingerültek az ablakon kidobni akartak, mint az Prágában történt, és csak alig sikerült némelyeknek meggátolni, hogy ezen botrányos tény el nem követtetett.

Ily előzmények után, augusztus 25-kén reggeli 2 órakor a rendek a nádornál összejövén, a korlátnok által egy nyilatkozatot tettek közzé, melyben eljárásuk zsinórmértékeül, nagyobbrészint ugyanazon okokat sorolák elö, melyeket a fejedelem már az ugynevezett *Querelae Hungariae* czimü kiáltványában az országban kihirdettetett, és reggel napfölkeltekor Bethlent eget rázkódtató örömfelkiáltással Magyarország királyának megválasztották.

Ezután a rendek egyenesen az uj királyhoz mentek, hódolatukat letenni, ki azokat aranynyal gazdag vörös bársony-széken ülve fogadta; jobbról állván a követek, balról pedig a magyar főurak. Erre a nádor rövid magyar beszéddel üdvözölte az uj királyt, utána Thurzó Imre beszélt, szintén magyarul, hosszabban, mire a király nevében a korlátnok felelt, majd erre viszont Thurzó Imre válaszolva, beszédét ezen szavakkal végezte: „*Vivat Serenissimus rex Gabriel*“, mit minden jelenvolt ember s az egész város népe rivalgva utána mondott, melynek elhangzásával a rendek és főurak az uj király jobb kezét megcsókolták.

Ezek végeztével az uj király a templomba ment, hol a CX-dik zsoltár énekeltetett. — Az ének végével udvari főpapja a fejedelemnek, Melotai Nyilas István, szószékbe állva, rövid beszédet mondott.

A templomból kijövén a fejedelem, 1100 hajdu testöreitől, a hullámzó nép örömlármája s tisztelgö lövések közt, palotájába kisértetett, hol hivei unszolására sem engedé a koronát fejére tétetni.

Ez alkalommal a rendek a következő pontokat terjeszték elő a királynak megerösités végett: 1) Mind a három vallás egyenlö jogokkal és szabad gyakorlattal birjon; 2) valamint a protestánsoknak három superintendensök, ugy a rom.-katholikusoknak is három püspökjök legyen, ugymint: az egri, nyitrai és györi, kik évenkint egyenlöen 2000 forintot kapjanak; 3) az egyházi javak a várak fönntartására fordittassanak; 4) Pázmány és a jezsuiták az országból kitiltassanak; 5) a két Thurzó, Szécsy és Rákóczy, Ferdinánddal történhető alkudozásra országos biztosokká neveztessenek.

(Folytatás köv.)

Hirlapirodalmunk a 19-ik században.

Negyedik közlés

1848 és 1849.

(Folytatás.)

„*Mult és Jelen*. Historiai és politikai erdélyi Hirlap“ alapitá (1841) és szerkeszté Szilágyi Ferencz Kolozsvártt. Ezen lap, mely a márcziusi napok előtt ugyancsak káromkodott a franczia forradalom ellen, később dicséré a kolozsvári mozgalmakat, mire az akkori Pesti Divatlap ezen szavakkal mondott reá anathemát: „Neki már többé nincs se *jelene*, se *jövöje*, — *multja* által vesztette el.“ És valóban czimét 1848. apr. 14-én „*Jelen*, politikai lap“-ra változtatta. Ezen metamorphosist gunynyal emliték az akkori szabadelvü lapok, igy a Pesti Hirlap: „A gondolat és irási szabadság tettleg életbe van léptetve. Ennek tulajdonithatjuk, mikép az absolutistikus irányu Mult és J. feledtetni akarván önmaga által is megszégyenelt multját, egyszerüen „Jelenné“ változott. De a chamaeleoni ügyességet nem birta jól. A forradalmi iránynak a „J.“ sem volt képes megfelelni. Azért szerencsésen meghalt és el is temettetett.“ Szilágyi Ferencznek, a személyét fenyegető vészt megelőzendő, még apr. 8-án éjjel el kelle hagynia Kolozsvárt, — miután ugyanaz nap a politikai ingerültség különbözöleg tört volna magának ellenében utat, p. o. ablakai beverettek, a „Mult és Jelen“ nyilvános helyen megégettetett, — Pestre menekült, lapját ideiglenesen mások szerkesztették, mignem az május 9-kén 37. számával végkép megszünt.

Melléklapja: „*Hon és Külföld* historiai, statistikai és földleirási tekintetben ismertetése,“ tulnyomólag historiai vállalat volt, mely koronkint nemcsak a haza, hanem a világtörténet ne vezetesb mozzanatait, mennyiben a napi események megértésére szolgáltak, a statistika, ország és államisme nevezetesb kérdéseit tárgyalta. Megszünt a fölappal.

Megjelent a M. és J. hetenkint kétszer, kedden és pénteken ivnagyságban, másfélives három hasábu számokban. A H. és K. 4-rét egy iven összesen a „*Kolozsvári Hetilap*“ melléklettel ötödfél iven; nyomatott a ref. főiskola nyomdájában Kolozsvárott. Ára félévre 6 ft. pp.

(Pesti Hirlap 1848. I. 448., 518. — Pesti Divatlap 1848. I. 518. — Uj Magyar Muzeum 1860. II. 18. — Uj Ismetektára. Pest 1855. VI. 303. — M. Akademia Almanachja. 1863. 226., 227. — Honi irod. Hirdetö. 1848 7. l. — Kóváry: Erdély története. 184⁸/₉. Pest 1861. 14. l.)

„*Budapesti Hiradó*,“ a tulajdonos Borsos Márton által 1844-ben alapitva, szerkeszté Szenvey József Pozsonyban. 1848 márcz. közepén az elvek, melyek mellett küzdött, megbuktak, s maga Szenvey is jónak látta a felelős szerkesztést, azon hó 18-án Vida Károly dolgozótársra átruházni, ki elveit a lap homlokára tüzé: „Nemzetiségek és osztályok közti béke! Monarchia! Alkotmányos szabadság, rend, törvényesség!“ jun. 16-tól egyszersmind a lap tulajdonosa lőn, s jul. 1-től székhelyét Pestre tette át. Minthogy előbb már gyülöletessé tette magát, irván a többi közt, hogy a pesti poeták parodiázzák a franczia revolutiót; és erre azt kérdi: hol vannak a karok, melyek barrikádokat emeljenek? ezenkivül csufot üzve, folytonosan bizalmatlanságot akart előidézni gr. Batthyány miniszteriuma ellen; azért mint a bukott aristokratiának és retrográd politikának organuma, nem tarthatá fenn magát és megbukott azon év jul. 13-án. — Nagy Ignácz a márcziusi napok előtt irta e lap hirharangját. Raksányi Imre pedig, volt cs. kir. bombavető, külföldi rovatát szerkesztette.

Megjelent, hétfőt kivéve, mindennap Pozsonyban nagy ivrétben egy-egy 3 hasábu iven; nyomatott Landerer és Heckenast pozsonyi gyorssajtóján, melyen egy óra alatt 2000 iv nyomatott mindkét oldalán egyszerre; jul. 1-től az egyetemi nyomdában Budán, ára félévre Pozsonyban és Pesten 7 ft., postán boritékban kétszer küldve 8 ft., hatszor 9 ft. 12 kr. pp., julius 1-től Pesten 6 ft., postán hatszor küldve 8 ft., kevesebbszer 7 ft. 12 kr. pp.

(Pesti Hirlap 1848. I. 519. — Hazánk 1848. I. 628. — Budapesti Hiradó 1848. I. 31. — Pesti Divatlap 1848. I. 63., 389., 420. — Der Ungar (Klein) 1848. II. 1491., 1523,, 3095. — Ferenczy Magyar irodalom története 187. l. — Danielik. Magyar irók. Életrajz gyüjtemény. I. 615. — Honi irod Hirdetö 1848. 6. l.)

A mint felszabadult a sajtó, gyorsabban, erélyesebben kezde rögtön mozogni. Pálfy Albert, novella-iró, eleven eszü, szép tehetségü fiatal ember megindità 1848. márcz. 23-án a „*Márczius Tizenötödikét*.“ „Nem kell táblabiró politika.“ volt jelszava. Ez a lap bár kiméletlen, csipös hangja, gunyos, nem ritkán durva, sértő modora által sokaknál botránkozást szült; a körülményeket mégis jobbára helyesen fogta fel, s pöffeszkedő modorban ugyan, de legnyiltabban vitatta meg, — hangos panaszokat emelt a miniszterium gyöngesége, mindent aggodalmas loyalitással, erélytelenül intéző politikája s ebből eredt mulasztásai miatt. Tagadhatlan, hogy a „Márczius 15-ike“ legkedvesebb napi lapja volt a fővárosi magyar közönségnek könnyüsége és merész beszéde miatt. „E forradalmi hőségben oly jól esik azt olvasni, mint nyáron fagylaltot csemegézni,“ irá a Pesti Divatlap márczius végén; sokan fognak még emlékezni a „friss Márcziust“ 3 krajczárért kináló zsidófiukra. — Érdeme volt, hogy a magyar olvasó közönség számát főleg a fővárosban tetemesen szaporitá, mi, habár a felületességen kapkodók gyarapodásán nem igen lehet örvendeni, még is csak nyereség. Több, főleg hivatalos visszaélést elrettentőleg állitott pelengérre. Ezt helyesen tevé. A miniszerium elleni izgatással azt eszközölte, hogy a reactionalis pártnak, ha nem is nyiltan, de titkon legalább egy arasznyira megnőtt a szarva, s a „Márczius 15-kének“ legmohóbb olvasói a volt pecsovicsok lettek, kik az által akartak neki ártani, hogy a megvett példányokat elolvasván, az ujonnan érkező kihordóknak sjándékozták, ezek pedig ingyen példányaikat, ismét másoknak adták el. — Nehány magyar lap, mely ezelőtt inkább szolgai, mint szabad szellemü volt, csakhogy herostratesi müködésével feltünővé tegye magát, utánozni kezdé a veszélyes irányu lap modorát.

E lapot eleinte csak a fővárosban olvasták, s mint pártközlönyre kevés sulyt helyeztek. Keményen támadta meg a miniszteriumot, az ország legtiszteltebb férfiaival s a respublika mellett kezdett izgatni. A vidéken sok helyen boszankodást idézett elő. Az olvasó-egyletek megégették; de egymást érték a fővárosban a bizalom szavazó küldöttségek az ország legtávolabbi megyéiből is. Azonban a nemzetgyülés megnyiltával közönsége napról napra növekedett. A szerkesztő és társa, Csernátoni, merészebb hurokat kezdettek pengetni, miután a nemzetgyülésen nehány követet pártjokhoz számláltak. Egyedül a pénzügyminisztert kiméltek s ugy mutatták föl a népnek, mint a kit a miniszterium terrorizál. Nem birván alapos journalistikai müveltséggel, sem államférfiui tanulmánynyal, csak az átalános kérdéseket érintették, részletekbe soha sem bocsátkoztak, eszméiket ritkán tudták formulázni, vitatkozás helyett polemizáltak s valami ténylegessel elő nem állhattak. Azonban a guny fegyverét jól villogtatták, ügyesen felhasználták a pillanat előnyeit, a kormány nehéz helyzetét s a miniszteri párt bátortalanságát, ismeret-hiányukat merészséggel és elménczséggel pótolván. Pálffy elmés, piquant stylista volt, s az olvasóközönség a könnyed irmodor miatt leginkább lapjából kezdé meriteni nézeteit. Az oktoberi események látszólag igazolván eljárását, az előbb kinevetett, később gyülölt s félt s épen ez által jelentékenységre emelkedett lap hatalommá vált. A honvédelmi bizottmány ugy hivé, hogy érdekében van, ha magának megnyeri. Ekkor Pálffy rendszeres izgatást kezdett s kezdé kijelelni a tényeket, miket a forradalom ügye követel. Azonban a magyar nép józan esze viszhang nélkül hagyta összes inditványait. Debreczenben veszteni kezdte előbbi hatását. Hiányzott a fővárosi nép, illető eleme, aztán ellenében egy hasonlókép elmés s ügyesen szerkesztett napi lap *(Esti lapok)* lépett föl. Midőn a kormány Pestre tette át székhelyét, ujult erővel fordult az uj miniszterium ellen s magát a kormányelnököt is megtámadta. kit eddig kimélni látszott. Izgatásai a kormány ellen oly hevesek lőnek, hogy az kénytelenné lőn a lapot 1849 jul. 7-én betiltani.

Megjelent a „Marczius Tizenötödike“ 4 rét három hasábu féliven, mindennap este marcz. 23-tól decz. 31-ig; 1849 kezdetén csak két száma adatott ki Pesten; azután Debreczenben folytatta pályáját jan. 14-től — maj. 1-ig, hol 67 száma jelent meg; Pesten maj. elején adatott ki uj folyamának első száma, s ugyanott jul. 6-kán az utolsó 67 száma, ekkor végkép betiltatott. Ára félévre 5 ft. postán hatszor küldve 6. ft. egyes száma 3. kr. p. p. Nyomatott Pesten Beimelnél 1848 jun. 20-ig; ezután a kiadótulajdonos Lukács László könyvnyomdájában és Debreczenben a városi nyomdában. 1848 végével 733 példánya küldetett szét a pesti póstán.

(Közlöny. 1849 I. 438. II. 552. — Pesti Hirlap. 1843 I. 448. 510. 1849 I. 7. 16. — Kossuth Hirlapja 1848. I.

*

jelvényei felfüggesztettek; hol mesteri ivekben s művészi faragásu márványoszlopoktól tartva, emelkednek azon *nagyszerü lovagterem* pompás boltivei, melyek alatt hősei százait kényelemmel vendégelheté meg a vezér a vett győzelem után; — szemeitek előtt omlik össze s porlik szét! „S ha lesz; — lesz-e fül, mely meghallgassa?..

Az idegen, ki épülő vasutaitokon megjelen s hajdani nagyságtok emlékeit keresi, már csak semmit sem mondó puszta falakat fog találni s könyvtárakat kell felhánynia, hogy elhigyje, *miszerint e földön már a középkor utószázadaiban egy Európa sorsainak mérlegében nagy sulyu és szünetlen tartó csatái mellett is müszeretö nemzet lakott!*

Az állam financziája sokkal inkább igénybe van véve, hogysem a helyreállitást attól várhatnók; a fiskus jelenben a pusztuló várnak semmi — még rakhelyi — hasznát sem veszi

A nemzetnek egy kérő szava elég lenne, az Uralkodótól e nagy nemzeti emléket megnyerni, s egy, *az enyémnél erösebb hang* bizonyosan meghozná azon lelkesedést, hogy e kincs a tudomány és hazának megmentessék.

Nincs hazánknak — sőt talán a keresztyénségnek sem oly főpapja, ki a kereszt fővédnökének emlékére áldozatát meg ne hozná, nincs honfi sziv, mely *ez egyetlen históriai és müvészeti becsü lovagvárunkhoz* kötött nevekre föl ne buzduljon.

Látogatásom alkalmával a derék dr. *Arányit* itt találtam, ki segédével az épület műbecsü részleteit rajzolgatá.

Czélja, mint mondá, nemcsak tudományos, d honfiui is: *a nemzet részvétét e mükincs irá megnyerni.* Vajha szándéka sikerülne!

Ha Hunyadvár az ország szivében feküdnék, szebb és alkalmasabb régészeti mnzeuma a világnak nem lenne*): de igy is lehetne a szépet hasznossal összekötni.

Egy erdőszeti akademiai, vagy alsóbb gazdászati tanintézet, melyet a közel havasok roppant erdősége, s a közszükséglet annyira igényelnének — összes tanáraival és tantermeivel együtt megférne a helyreállitott kastélyban.

Vasutaink nem sokára megnyitják a müvelt világ előtt országunkat. *Hunyad* neve és romjaiban is nagyszerü épitményei nem egy idegent fognak e lovagvár körébe vonni: *tegye meg a nemzet, hogy a vezető kelljen pirulnia!*

Jövő számban folytatjuk e vár multjá jelen állapotának ismertetését.

P. Szatmáry K

*) *A hires Wartburg*, melyet a szász fejdelmi ritka fénynyel állittatott helyre, épitészeti és sz kincseire nézve Hunyadhoz nem hasonlitható. multjára nézve, még egy napon sem lehet emliter

ban volt *tanitások* ezóta egyetemi gyakorlat szerinti szabad *előadásokká* változták át. Megvan különböztetve s elkülönitve a *hittani*, thelogiai, *bölcsészeti* — filiozófiai és a *jogi* szak, és ami legfőbb jelentőségü s a tanintézet életének ujabb hatalmasabb lendületet és elevenséget biztositó intézkedés, az, hogy az életbeléptetett időszerü elv a tanszabadság elvénél fogva a *szabad tanulás* foganatositttatott. A gymnáziumi pályát végzett [illegible]lgárrá lesz, tetszése szerint, [illegible]érzületét követve választhat [illegible]és pályát a sárospataki főis-[illegible]dig hallgatnia kellett minden, [illegible]b oly akadémiai tantárgyat, [illegible]a, sem kedve, többször önfel-[illegible]tása s ereje sem volt. Nem [illegible]edig, de az egyes tantárgyakat [illegible]i mindég is, kényszerülve volt [illegible]könyvnélküzni, iskolai nyelven [illegible]y kivánták tőle, s igy volt jól, [illegible]éztetés, kérdezés folytonosan [illegible]ig az akademiai ifjunak sem [illegible]adata többé az, hogy gymnázi-[illegible]essék. Érettségének kell lenni [illegible]badon hajlama s hivatásához [illegible]a tanszakot, megszoritás nél-[illegible]árgyakat, s azokban tett elő-[illegible]elhessen magáért a világ s az [illegible]nszabadság alkalmazásával, a [illegible]nulás életbeléptetésével tágas [illegible]meszabadságnak, s elég lesz [illegible]elvének, az akademikus vissza-[illegible]és hivatásának, ugy hogy, a [illegible]es tudósunk s itészünk mondja: [illegible]leg is rovás alá, nem duzzad [illegible]e magánkivül a vizsgai süker [illegible]a nem ficzamlik, nem törik meg, [illegible]. keresztjét, egy sereg tanár, [illegible]óság tudtával, mint amaz állat, [illegible]n is megfordul, gunyra is jó alkalom. *)

Az 1865 évi szeptember 26-ika oly emlékezetes nap a sárospataki főiskola életében, mint az 1860-ik év július 8-ika, mikor a nevezett tanintézet édes és büszke emlékekkel a multban, magasztos és fényes reményekkel a jövő iránt, fennállásának hazaszerte hiressé lett háromszázados ünnepélyét ülte meg. Ez iskola most a magyar ref. tanügyben egy valóban igen fontos lépést [illegible] előre. Reform[illegible]ot ad a nyilvánosság-[illegible]ogy a tanszabadság [illegible]horderővel bir, s mi-[illegible]tni a hazára, a nem-[illegible]velődésre is, megmu-[illegible]. Ez elv életbeléptе-[illegible]mely ref. tanügyünk-[illegible] A XIX-ik század [illegible]izada. Legnehezebb [illegible] könnyü kimondani, [illegible]ezer nehézséggel jár. [illegible]l most e nehézsé-[illegible], de küzdés teremti [illegible]nnek ily fényes és [illegible]ellett, minőt e tan-[illegible]zelebb multban is [illegible]dni, nem, mert jel-[illegible]is, hogy: „*Az Isten*

y. s.

[illegible]észetvizsgálók [illegible]yülésére.

[illegible] Gömör, okt. 12-én.

[illegible]Rimaszombat városa, [illegible]ra virradott oktober [illegible]erményetvizsgálók és [illegible]artott nagygyülése [illegible] XII-dik nagygyü-[illegible]sa tüzetvén ki, egy-[illegible]*burg Koháry* herczeg [illegible]ökül *Kubinyi* Ágos-[illegible]re, titkárokul pedig [illegible]*izfalvy* Soma orvos-[illegible]. — Hogy tehát a természetvizs-[illegible]ő évi nagy gyülése előkészittessék, [illegible]on, okt. 11-én a városba érkezett [illegible] Ágoston, Batizfalvy Soma orvostu-[illegible]an. A város értelmisége csoporto-[illegible]s vendégeinek üdvözlésére, s dél-[illegible]a rimaszombati kaszino téres tere-[illegible]t a nagy gyülésre tervet készitő [illegible]értekezlete. — Az ügy iránti lel-

[illegible]ti füzetek 1865-ik év folyam 767-ik

Vajdahunyadi vár

A vajdahunyadi vár. A hét folyamán veszi át a közoktatási miniszter egy meghatalmazottja a pénzügyminiszteriumtól Vajda-Hunyad várát. Nagy összegeket forditottak e várlak restaurálására, de a költségek nem voltak elégségesek a tökéletes kijavitásra. Eleinte azt tervezték, hogy a vár nagyszerü királyi lakká alakittassék át, de mivel e terv igen tetemes összegeket venne igénybe s ezenkivül kiderült, hogy az ottani helyi viszonyok e czélnak nem felelnek meg: a közoktatási miniszter elhatározta, hogy Vajda-Hunyadot csupán mint müemléket fogja fentartani. Trefort miniszter közelebb megnézte a várat és meggyőződött róla, hogy épenséggel barbarizmus lenne elmulasztani a gyors intézkedéseket arra nézve, hogy a már restaurált és eddig fentartott részek épségben maradása biztositva legyen. A jövőben legszükségesebb munkálatok mintegy 1500 forintot fognak igénybe venni. Miután az összes épületek kijavitása nem igen vihető keresztül, a miniszter az ugynevezett Bethlen-szárny négy nagy termét szándékozik kijavittatni, hogy azután azokat a hunyadmegyei régészeti egylet muzeumának engedje át. Továbbá kijavitandó még a kápolna és lakhatóvá teendő az ugynevezett aranyház a végből, hogy a felügyelő lakást nyerjen. Teljesen befejezendő még az első emeletig kijavitott nagyszerű Hunyady-vár restaurálása. E munkák, 5—6 évre felosztva, legfölebb 80—90,000 frtot vennének igénybe. A restaurálásra eddig 300,000 frtot forditottak, mely összeg egészen kárba veszne, ha a munkát most nem folytatnák.

Vas. Ujs. 1880. 617. l.

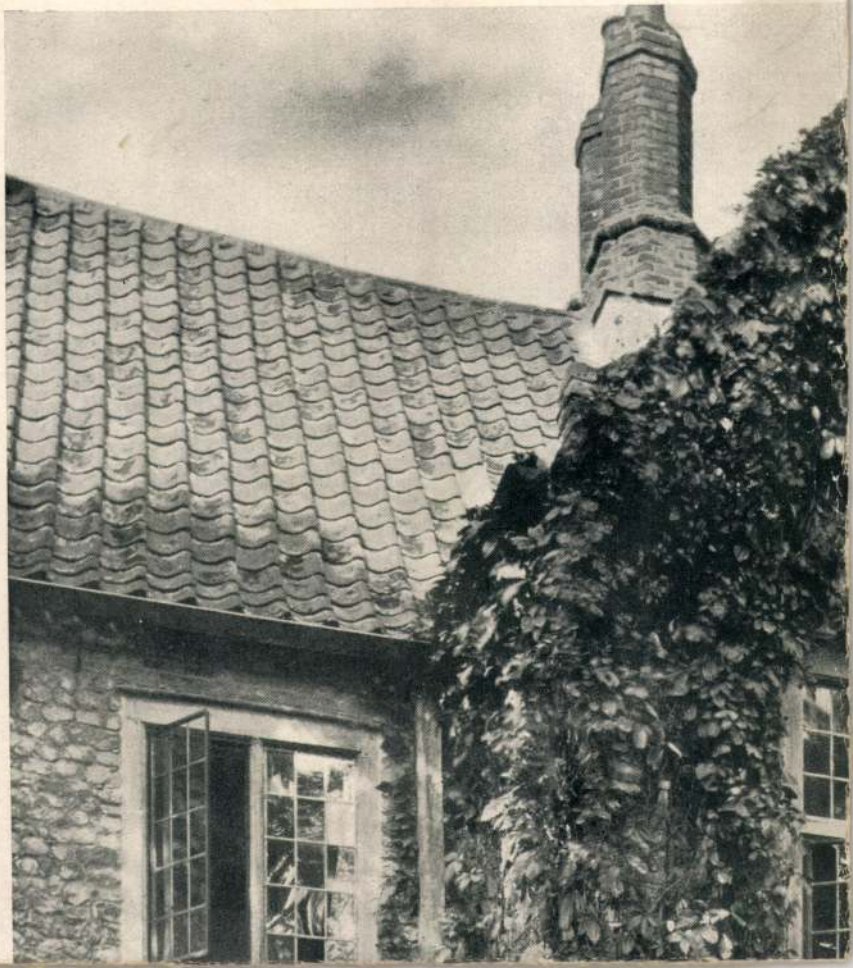

Vajdahunyad vára

Arányi Lajos:

Hatszáz év előtti jövendölés.

Nefelejts. 1867.

25-27, 37-39. l.

Komoly tudóshoz nem illő naiv, de jószándékú blöpfösa cikk vár helyreállítása érdekében

V. vajdahunyadi vár

** *(A vajdahunyadi vár ügyében)* Hunyadmegyéből irják: „Folyó évi auguszt. 8-án Déván tartott megyei bizottmányi gyülésen városunk polgára és bizottmányi tag Benedikty Albert, hazánkfia, inditványt tett volt az iránt, hogy a bizottmányi gyülés a vajda-hunyadi vár ügyét magáévá tévén, folyamodjék egy kéréssel a m. kir. miniszteriumhoz, hogy királyunk Ő Felségénél igyekezzék kieszközölni, hogy a porladozó vajdahunyadi várkastély Ő Felsége által a nemzetnek, vagy közelebbről ezen megyének birtokába bocsáttatván, igy vagy állami költségen, vagy önkénytes adományok alapján romjaiból kiemeltessék, s azután e nemes Hunyadmegye székhelye gyanánt használtassék. Az inditvány akkor elfogadtatott, s megyei főispán gróf Kun Kocsárd ur által az illető helyre fölterjesztetvén, m. miniszteriumunk megtette ennek nyomán a szükséges lépéseket, s most már azon hiteles kútfőből eredő örvendetes hirrel kedveskedhetünk a hazai közönségnek, hogy magas miniszteriumunk munkás közbenjárását ohajtott siker koronázta, s igy ezen drága nemzeti s történeti ereklyénknek kiépitése iránt teljes bizodalommal lehetünk. Mely örvendetes tudósitásunkat azon szives óhajtással zárjuk be: vajha nemsokára megujult díszben szemlélhetnők régóta gyászoló hazai kincsünket, hogy annak naponta látható pusztulása ne aggasztaná tovább honfi keblünket, s lenne az ujra épült vár, mint a mire történeti nevezetességén kivül központi fekvésénél fogva is legilletékesebb, megyénk kormányának állandó székhelye! — Több vajda-hunyadi polgár.“

Vajda-Lugad II Wiener Bauhütte Autografiát
hányzik möllerrel –

1). a vár alaprajza – $\frac{1}{2}'' = 1^0$

2) a vár kerentmetnete $\frac{1}{2}'' = 1^0$ –

Részletrajzok 1:24

3) kapustrám torony nobája alaprajzol. $1/2^{\pi} = 1'$ –

4) Erkély alaprajzok kétpéldány ugyanaz 4

5) a vár kápolna alaprajza és metnete. 4 1:48 –

6. a kápolna ajtója nézet és metnet – 1:12

kerentmetnet a karzatom át.

7) Kerentmetnet Erkély-át $\frac{1}{2}^{\pi} = 1'$

8) a terem palota metnete 2 példány. $1^{\pi} = 1$ láb

9. kapu torony erkélyek – (2 példány) $\frac{1}{2}^{\pi} = 1'$

10. medreárok melletti erkély $\frac{1}{2}'' = 1^{I}$ és ($1\frac{1}{2}'' = 1^{I}$)

11) a terem palota részletei $1^{\pi} = 1^{T}$ részlet –

4 czimer –

12) Nagy metnet a termen át – $\frac{1}{2}'' = 1'$.

13. erkély részlet – $\frac{1}{2}'' = 1'$ nézet részletes

14 Ablakok az udvarban $1'' = 1'$

15. erkély részlet kerek torony $\frac{1}{2}'' = 1'$ külső nézet

16. Lépcső torony ajtó $1\frac{1}{2}^{\pi} = 1'$ külső nézet (2 péld)

17. Kápolna karzat nézet $1\frac{''}{2} = 1'$ 2 példány

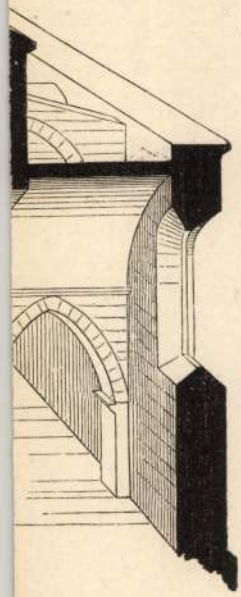

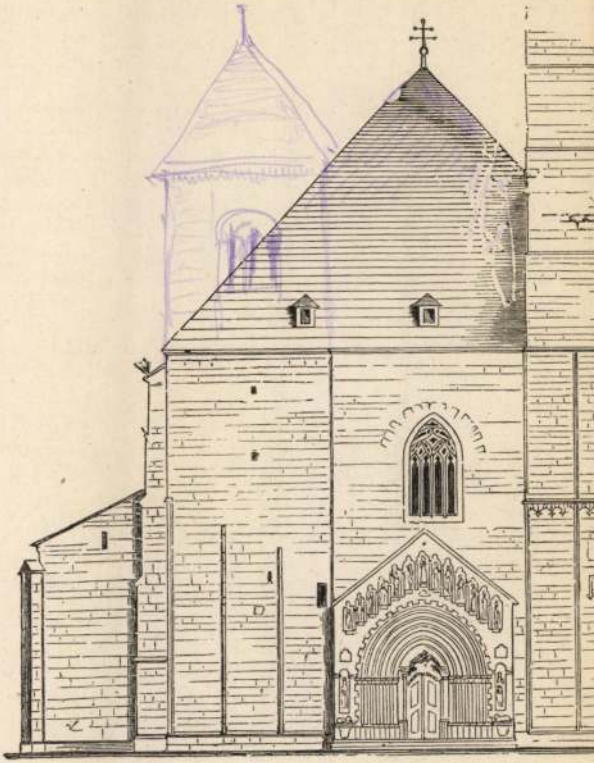

2.

Vajda hungad IV. Huszár vár

32) vár felügyelő lakás 1:100 (3 példány) 1 más alat 2 fejmás alat

helyszállítási terv. Möller Istvánhol.

33) term. nagyság és részletrajzok Möller Ist.

Löbl. huszár vár rajzok D 14 sekrényben

Schulz féle helyszállítási tervek

üveg alatt 1) főtrosszhomlokzat 2) trosszmetszet

3) Carton

Steindl féle cartonok.

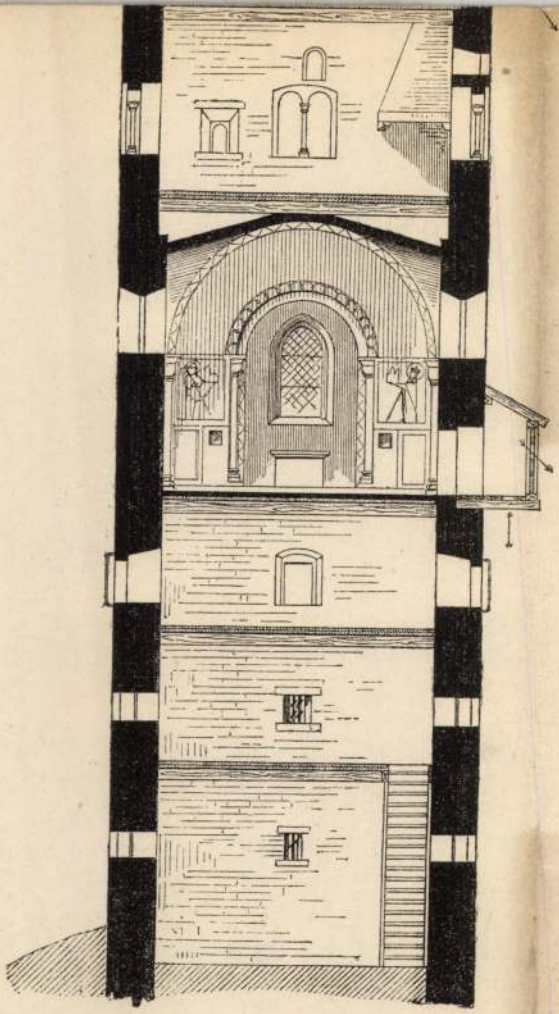

20.

Vajda Hunyad I. 1867 ből felvételek

Steindl Imre helyreállítási terveinek

másolatai és vázlatai.

1) Helyszínrajz. $1^{\pi} = 10^{\text{öl}}$ másolat.

2) I em. czemanyja vázlat $\frac{1}{2}^{\pi} = 1^{\text{öl}}$

3) II emelet. másolat " "

4) tetőidomok másolt " "

5) hosszmetnet a Kápolna és Betlen loggia nézete.
$1^{\pi} = 1^{\text{öl}}$ sraffirozva másolat

6) ugyanaz csak a homlokzatok másolat.
árnyékolás nélkül.

7) Aranyház udvari homlokzat másolat sekraffirozva $\frac{1}{2}^{\pi} = 10$

8.) Kir. loggia (lépcső torony). sraffirozva másolat

9) Nyugati homlokzat másolat "

10) Keti oldal ~~ato~~ "

11) a kid átépítése hez terv vázlat 1896 ból.

12) orgonakarzat keresztmetnet. másolat Bauhütte

13) Kápolna ajtó nézete külső " "

14.) aranyházi munka terv 1 db. (Piatsek) tól

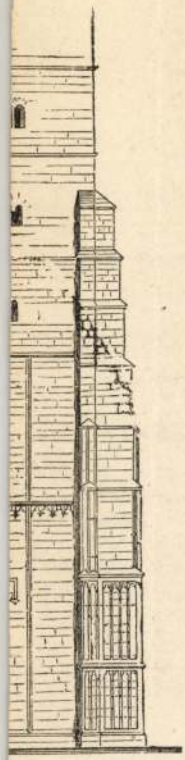

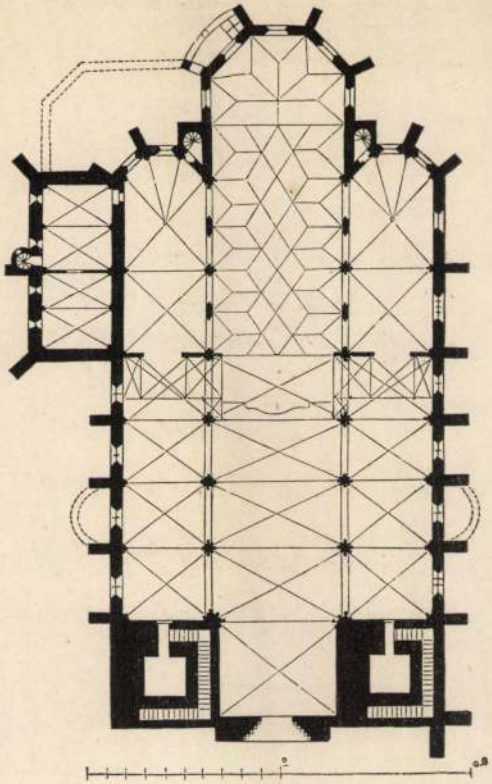

3.

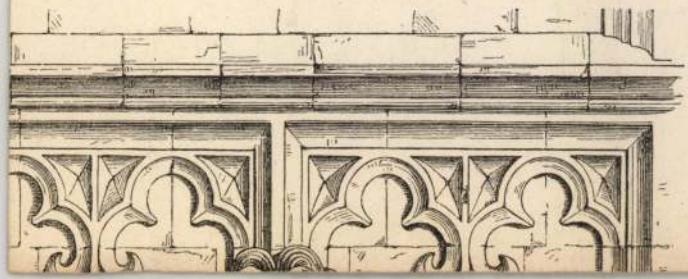

Vajda Hunyad III.

18. kápolna kárzat vézet $\frac{1}{2}'' = 1'$ ugyanaz –

19. Kapistrány torony kondolló $2'' = 1'$

20. részletek a kápolnából – $1'' = 1'$ és $4'' = 1'$.

21. részletek a terem ből $4'' = 1'$ – oszlopfejet

22. 2 czimer a kápolnából $5'' = 1'$

23. 1 bástya részletrajza Piacsektől
bennne 2 term-nagyságú részlet.

24. A vár helyszínrajza Möller.
(vászon) másolat a huszár várrat.
ugyanerről 2 példány fénymásolat –
Huszár vár Möller 1908.

25. huszár vár összes épületeinek alaprajzai 1:200 fénymásolat

26. " ugyanaz ~~terep rendezés~~ jelenalkapot hez. másolat
és 1 pld. fénymásolat

27.) " ugyanaz (a terep rendezése) másolat

28. foghúz épület helyszínrajz 1908. másolat
1:100. és 2 p. fénymásolat

29.) helyszínrajz a terep rendezése fénymásolat
mint 27 sz. 1:200

30) foghúz épület és keleti bástyafal 1:100 másolat
és 2 p. fénymásolat.

31.) délnyugati ~~torony~~ saroképület felvétel 1:100 másolat

21.

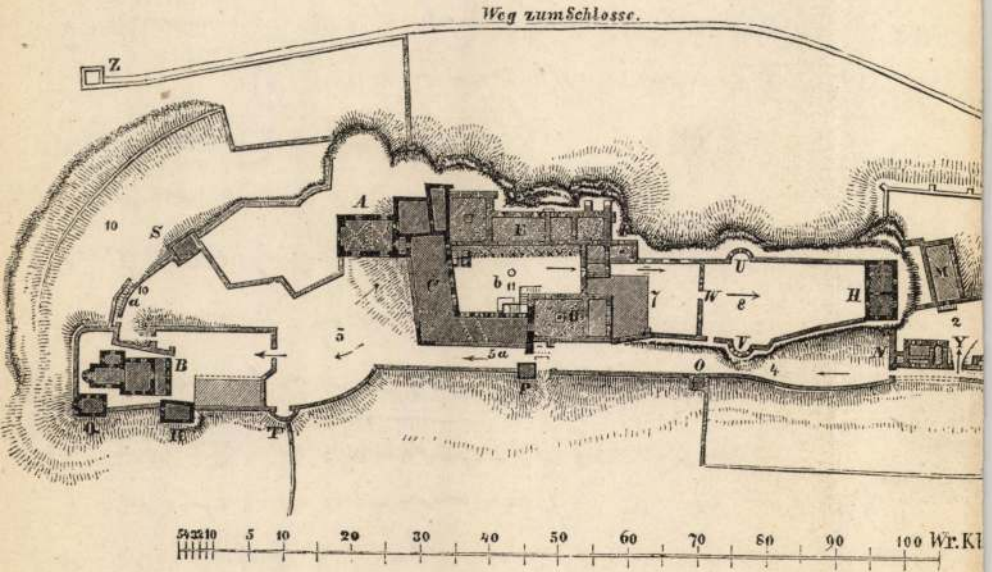
Weg zum Schlosse.
Z
A
E
S
10
a
b
C
U
W
e
H
M
2
5
5a
B
O
4
Y
P
Q
R
T
5 10 20 30 40 50 60 70 80 90 100 Wr. Kl

19.

Nagy Gajos: A vajdahunyadi vártól

8°, 4K, 23L, Déva, 1902

Vajdahunyadi vár

Vajdahunyad vára

Vas. Ujs

1865. 552 l.

565, 566 l.

578,

Vajdahunyad vára

Vas. Ujs

1857. 507. h

VAJDAHUNYAD VÁRA (Hunyad m.), a Zalasd és Cserna összefolyásánál. A Hunyadiak családi vára volt, mely azonban már a XIII. században is állt. Tulajdonképeni kiépítője Hunyadi János volt. Ő építette a Zalasdpatak felé tekintő gyönyörű erkélyekkel ékesített palotát, melynek emeletén hajdan az országgyűlési terem volt, földszintjét pedig a díszes lovagterem foglalja el. A lovagterem kőbordás boltozatát 5 egysorban álló vörösmárvány-oszlop támasztja. A vár ú. n. Aranyháza a freskóképekkel ékesített Mátyás-loggiával, a várkápolna díszes orgonakarzatával nagy művészi értékű. Mátyás királytól Korvin János herceg örökölte a várat, mely utóbb Török Bálint, majd Bethlen Gábor birtokába került, ki a várban szintén építkezett. Apafy Katalin volt a várnak utolsó magántulajdonosa, ki után a kincstár vette azt át. A XIX. század elején helyrehozták s hivatalokat helyeztek el benne. 1854-ben teljesen leégett. A várat Arányi Lajos kezdeményezésére Schultz Ferenc, Steindl Imre és Möller István tervei szerint restaurálták, de a helyreállítást nem fejezték be. V. ö.: *Arányi Lajos:* Vajdahunyad vára, Poszony, 1867. *Möller István:* A vajdahunyadi vár építési korai. Budapest 1913.

E. f. II. 5631

Vas. Ujs. 1866.

nak és hegyesen végződnek, mint péld. a közönséges *iszapcsigánál* (limneus stagnalis). A mi tavaink és mocsárainkban tavaszkor és egész nyáron át számtalan vizi csigát fogunk találni, melyekből az aquarium számára egynehányat haza vihetünk. A Vas. Ujság 1864-ik évi 44, 45 és 46-ik számában bövebben értekeztem a hanyászról vagy iszapcsigáról; a ki e czikket figyelmére méltatta, ugy hiszem, nem fogja elmulasztani, aquariumába a hanyászt fölvenni, hogy az üvegfalakra rakott átlátszó tojásokban a csiga-ébrény (foetus) fejlödését saját szemeivel észlelhesse. A *szülő-mocsga* (paludina vivipara) husevő és dögemésztő lévén, az aquarium esetleges hulláit hamar elteszi az utból, a miért abban méltó helyet fog elfoglalni.

Átmegyünk most a rovarokra, melyek között igen sokan, vagy mint alakok, vagy kifejlett állapotban vizlakók. Mindenek fölött feltünnek, a mi tavainkban előforduló, két nagyobb *merüly*-fajták: a *nagy* és a *szélelt merüly*, (hydrophilum piceum et ditiscus marginalis), melyek mind kifejlett állapotban, mind álcza-alakban, valódi orv-rovarok, és azért, mivel az apróbb állatocskákban nagy károkat tesznek, nem igen szeretnek az aquarium lakójává tenni. Pedig mind testi szervezetére, mind életmódjára s különösen szaporodására nézve t. i. petéinek, egy általa font vizhatlan zacskóba való elhelyezése által a természetbarátnak igen sok érdekes jelenséggel kinálkozik. A ragadozók közé tartoznak még az *uszár* (notonecta) és a *vizi-bököl* (nepa); az elsöbb, a hátán uszva és villámsebességgel ide oda czikázva, a szemlélő figyelmét méltán igénybe veszi; az utóbbinak vadászati módját szemlélni igen érdekes látvány. Bátor vagyok különösen egy kiaszott, csontvázhoz hasonló, szikár, és igen vékony, hosszu lábakkal ellátott vizlakóra a szives olvasót figyelmeztetni, melynek neve *tüs-bököl* (nepa linearis). Csak az a baj, hogy ritkán jutunk birtokához, én is csak véletlenül halásztam ki egy izben, mert a viz fenekén szokott tartózkodni, s naponta mozdulatlan valamely káka tövébe fogózkodva hever és itt leskelödik prédájára, melyet mellső, fogó lábaival oly ügyesen elkap, hogy azért testét legkevésbbé sem mozgatja s helyzetét nem változtatja, hanem, a mint egy ily kicsi állatka (aquariumomban a szunyog álczái, melyeket a Vas. Ujság 1863-ik évi 44 és 45-ik számban leirtam) fogójához közelit, azon perczben megkapja és orrmányszerü szipjára tüzi.

Az *acsák* vagy *szitakötök*, melyeknek tündöklő szárnyai és villámsebes röptük, valamint némely fajtának sugár és karcsu teste mindenki előtt ösmeretes, életök első időszakában szintén vizlakók és az aquariumban méltán foglalnak helyet, mert mint valódi vizi állatok, nem légcsöveken, hanem kopoltyukkal lélekzenek. A Vas. Ujság 1861-ik évi 35-ik számában „A Tisza virágzik“ czimü czikkemben a kérésznek hasonló szervezetü álczáját leirva s lerajzolva láthatni.

Nemkülönben érdekesek a *pozdorjánok* (phriganeae) álczái, melyek szintén vizi lakók, és az által feltünök, hogy mindenféle apró kis köveket, csigaházakat, növényhulladékokat stb. a legtarkább ruházat gyanánt, összeférczelnek s azt lakásul használván, épen ugy mint a moly, magukkal hurczolják, és csak mellső testrészükkel bujnak ki belöle, ha épen tova haladni akarnak.

Van még tavainkban számtalan más rovar, féreg és egyéb, ugynevezett csuszómászó szörnyeteg, melyektől közönségesen borzadálylyal fordulunk el, de a melyek az elfogulatlan vizsgáló előtt mind meg annyi bámulatos tárgyai a természet kifogyhatlan változatosságának. De nem akarom a szives olvasó türelmét azok elsorolásával fárasztani, csak azt kell még itt megjegyeznem, hogy a kik a habarczok és ázalagok vizsgálatával szeretnek foglalkozni vagy a moszatokat és csirmagjaik képződését akarják megfigyelni, azoknak egy aquarium a legbövebb alkalmi tért nyujtja, mert ha a fölebb elősorolt állatokat a tóból kihalásszszuk, az imént emlitett, láthatlan apróságok és parányok önkénytelen hálónkba kerülnek és igy az aquariumba is áttétetnek.

Még egy pár szóval kell megemlékeznünk a halászat módjáról, mely által az aquariumba fölveendő állatkákat kézre kerithetjük. E czélra a pillefogókhoz hasonló, $1\frac{1}{2}$ láb hosszu, ritkás vászonból varrt zacskót használunk, melynek szája egy erősebb vassodrony-karikára varratik. E sodrony-karika átmérője 8—10 hüvelyknyi és egy $\frac{1}{2}$ hüv. hosszu és csavarrá alakitott, szintén vasból készült és amahhoz hozzá forrasztott kis nyéllel bir, mely egy sétabot végére oda vasalt csavartokba becsavarható legyen. Ha kimegyünk a szabadba, a hálót kabátunk alá rejtve, a sétabotot, mint olyant használhatjuk, ha a csavartok külfelén már csavar van, melyre ótalmul egy csavarsüveget alkalmazunk. E sok csavar alkalmasint a szives olvasó türelmét már kicsavarta, azért csak tessék egy ügyes lakatost hivatni s neki a fennebbi sorokat olvasni, ő majd eligazodik rajtuk, és a karikát, meg a csavarokat helyesen fogja elkésziteni.

Kiérvén a tó partjához, itt egy kis szemlét tartunk; először is egynehány nagyobb csigát, melyek szinte észrevétlenül idestova uszkálnak, a legnagyobb kényelemmel kifogunk. Magától érthető, hogy egy öblös, nagyobb üveget vagy bádogszelenczét magunkkal hoztunk, hogy abba prédánkat elzárva, haza hozhassuk. Nem szükséges, sőt ártalmas, ha az üvegbe vizet teszünk, mert a halakat kivéve, a többi vizlakók megelégszenek, ha egy kevés vizes fótalyt vagy más puha levelü vizi növényt, péld. madárhúrt vagy cziczkórót vegyitünk közéjük, ők e növények nedvességével megérik, s mig haza jövünk, minden baj nélkül megélnek. Nehezebb feladat, a sebesebben uszó orv-rovarokat, melyek igen óvatosak, megfognunk, mert ezek a legcsekélyebb nesz által, melyben veszélyt gyanitanak, rögtön a viz alá buknak vagy hamar tova eveznek. Hanem a fortély mindenben segit, és az emberi ész, mely egy oroszlánt vagy tigrist képes törbe ejteni, egy csekély rovarral könnyen elbánik, és a halászat, ha némi nehézségekkel jár, még jobban elmulattatja a vadászt.

Ha már ezen s más nagyobb fajtákból a zsákmány kielégitő, ekkor a hálót, menedékesen a tó fenekére illesztve, ezen egy ideig tova vonszoljuk, mi által az apróbb és legapróbb csuszó-mászók egész seregét fogjuk hálónkba keriteni. Ezen utolsó zsákmányt, mely sok mindenféle elmállott növénytöredékeket foglal magában, legczélszerübb a hálóban, ugy mindenestől haza vinni, és itt egy tágas fehér tálba, melybe előbb tiszta vizet öntöttünk, üriteni. Csodálkozva fogjuk látni az állatélet e parányi képviselőinek sokaságát és változatosságát. A mint e tálban az iszap leülepszik, s a viz tisztulni kezd, hálónkkal kifogdossuk az apróságokat, és az aquariumba átteszszük, hasonlót cselekedvén végtére a nagyobb állatokkal is. A ki legelőször teszi e kisérletet, és most e kis állatseregletet, sajátságos mozdulatokkal össze-vissza uszkálni, egymást üzni s kergetni, vagy táplálékot keresni látja, lehetetlen, hogy némi ámulattal órahosszáig el ne merengne e különös látványon. Nekem pedig nincs egyéb kivánnivalóm, mint hogy az aquarium, mely eleinte csak mulatságul szolgál, idővel hasznos foglalkozás és a természetrajz tanulmányozására ösztönözzön.

A ki aquariumát mindazon kellékekkel, melyeket fönebb elsoroltunk, óvatosan és figyelmesen fölszerelte, azt hónapokig épségben fogja fönntarthatni, a nélkül, hogy az állatok vagy növényekben kárt szenvedjen, s a nélkül, hogy a vizet sokszor megujitani kellessék. Ha netalán mégis, bármi okból, a viz zavarossá vagy épen büzhödtté kezdene lenni, azt azonnal egy lopóval kimeriteni és uj fris vizzel megtölteni siessünk. Ezen munka közben vizsgálgatva észre fogjuk venni, hogy vagy sok állathulla okozá a romlást, vagy valamely növény kihalt és rothadásnak indult; ezeket az aquariumból kiveszszük s ujakkal pótoljuk.

Dr. *Szmolay.*

Vajda-Hunyad vára ügyében 10 pont.

1. Vajda-Hunyad vára (Erdélyben, Déva szomszédságában) a legpompásabb középkori vár a hazában, nemkülönben az összes birodalomban; igy itélnek a bécsi *konzervátor* urak is.

2. V. Hunyad vára nemcsak a művészt érdekli, hanem minden buzgó hazafit is, mert ezen szent ereklye *édes hazánk aranykorára* emlékeztet vissza.

3. V.-Hunyad várát (1446) Hunyadi János épitette, utána Mátyás király, és 120 évre reá Bethlen Gábor öregbitette, de 12 év előtt a tüzvész elpusztitotta s azóta nem akadt hathatós pártfogója.

4. Az emlitett 12 év alatt találkozott ugyan nehány buzgó hazafi, ki Vajda-Hunyad fölépitése ügyében megfújta a tárogatót, sok rokon érzésü szivnek húrjai meg is pendültek, — de nem gyürkőzött senki akár a vár fölépitéséhez, akár csak a fölépités előmunkálataihoz.

5. Hufeland, a legügyesebb s *legemberségesebb* orvosok egyike, azt irja, hogy: midőn felebarátunk élte vagy halála körül forog a kérdés: akkor áldozzunk mindent föl, s ha kell, ugynevezett reputatiónkat (jó nevünket) is, azaz: ne ügyeljünk arra, hogy mit szól a világ! Én Hufeland nézetét osztom, s nem törődöm avval, ha a világ akár tolakodónak, akár különcznek nevez, midőn a nagy Hunyadiak nagyszerü vára fölött törőfélben lebeg a pálcza, ez okból:

6. Mint orvos kitelhető erőfeszitéssel megvizsgálván a várnak kóros állapotát, azon diagnosist (kórismét) alapitottam meg, hogy a vár *in agone* van, azaz: hogy haldokló — s a megmentés egyetlen egy eszmén sarkallik, s ez az, hogy a várat *lethargiába* kell mesterségesen juttatni, vagyis tetszhalotti állapotba, melyből azt, mikor akarjuk (természetesen a méltán remélhető legfelsőbb engedély mellett) ismét életbe, és pedig viritó ép életbe juttathatjuk.

7. Mit most virágos nyelven adtam elő, az igy hangzik magyarán: ha az ember a várat mérnök által fölméreti, a részleteket (ajtózatokat, diszitvényeket stb.) lerajzolja, továbbá a vár mintáját valamely ügyes gépész által elkészitteti s végül a rézre s kőre metszett rajzokat némi, hiven s kimeritően magyarázó szöveggel ellátja s áruba bocsátja: *akkor a várat a halál rideg torkából, a tetszhalálnak engesztelő kebelébe juttathatja.*

8. Harmadfél év leforgása alatt szabad óráimat ezen — egyéni felfogásom szerint szent — ügynek ajánlottam föl, és prózában szólva, 5000 forintot előlegeztem édes hazámnak, mit megtevén: sikerült V.-Hunyad vára fölépitésének *első lépése*, mert készen állanak a tervek a legaprólékosb részletekkel épen ugy, mint midőn a hős alapitó a vár épitéséhez fogott, *és teljes épségben él azon eszme*, mely 1464, 1480 és 1620. körül elevenitette meg a kies várrá megszervült lomha kőtömeget, s mig a 15 negyedrét táblára lenyomott rajzok s a 12 ivnyi szöveg két ezer példányának csak egyetlen egyikét tartja fenn a Gondviselés: addig mindig föl lehet V. Hunyad várát, habár addig össze is dőlne, régi nemes alakjában épiteni.

9. Ki azon törődik, hogy miként lehetett 5000 forintot a v.-hunyadi vár fölépitésének

*

csupán előmunkálataira elfecsérelni: az tisztába jövend, ha megtudja, hogy 6 izben kellett Vajda-Hunyadra rándulnom, és pedig 4-szer harmad magammal, 2-szer a billárd terjedelmü mintával — 100 nap ment épen az összes utazásra, 80 nap pedig a kettős diurnumokra — kellett továbbá hatszor Bécsben megfordulnom, mert hazai müvészeink a kitüzött idő alatt nem valának képesek a 15 táblával elkészülni; végre a harcz és a kolera dühe, meg a bécsi kőmetsző és a pozsonyi nyomdász (kimenthető) félreértései, szóval a fátum, 528 forintot tettek tönkre.

10. Ezeket előrebocsátván, bizalom- és tiszteletteljesen fordulok minden lelkes hazafihoz, különösen a t. cz. *lelkipásztorokhoz, a külön rendü tanárokhoz, jogtudósokhoz, takarékpénztári igazgatóságokhoz, mindennemü orvosokhoz, mérnök, épitész meg gyógyszerészekhez, a vagyonnal megáldott föld- és házbirtokosokhoz, az emléktáblák létrehozásában oly példás áldozatkészséggel tündöklő tanuló ifjusághoz, kegyeletes bizalommal járulok végtére a jónak és szépnek erélyes előmozditásában oly kitünő sikerrel buzgolkodó honleányokhoz*, sziveskednének a beköszöntött téli ünnepek estéin kedves vendégeik vigadó körében nehány hatost gyüjteni *az elpusztult v.-hunyadi vár fölépitése előmunkálatainak fedezésére*, és ne terheltetnének a begyülendő összeget Pestre alólirtnak beküldeni, ki is háláját következőleg iparkodandik leróni:

1 frtnyi küldeményért négy darab negyedrét képpel (V.-Hunyad vára leghivebb rajzával, kettős szinü kőnyomattal) szolgáland, melyhez egy rövid magyarázó szöveg van a boriték bellapjain csatolva.

2—3 vagy 4 forintnyi küldeményért 2—3 vagy 4 példány járand az emlitett 4 képből.

5 forintért *V.-Hunyadnak fenn emlitett s 15 táblával ellátott leirása fog megküldetni; a munka czime: V.-Hunyad vára 1452, 1681 és 1866.*

Ha többen járulnak (mint ez a vendégség alkalmával gyüjtött összegek természetében fekszik) a küldeményhez: akkor a tisztelt beküldőhöz szállitom képeimet vagy képeskönyveimet, ki *barátságos magán-kisorsolás* utján juttathatja majd az illető nyertes kezéhez küldeményemet.

Nyomatékosan bátorkodom még arra is fölkérni a t. cz. beküldőket, hogy mind saját *nevüket*, mind pedig lakhelyök s a netaláni legközelebbi postaállomás *nevét* jól olvasható betükkel irják meg.

Az egy forintnál kevesebb küldeményért az összegnek megfelelő képek számával fogok szolgálni.

A boritékos négy kép 4000 példányban nyomatik, egy ezer már készen áll a kiküldésre, — V.-Hunyad leirása pedig a 15 táblával január közepén lesz szétküldhető.

Pest, decz. 17-kén. *Arányi Lajos*,
magyar királyi egyetemi tanár,
(Pest, kerepesi-ut, 69. sz.)

Barlanglakások a Gellérthegye körül.

A természettudósok azt beszélik, hogy az emberek eleinte fák és kiálló sziklák alatt s barlangokban laktak; csak később vezette őket testi elpuhulás és lelki müvelődés mesterséges lakok készitésére. Utazóktól azt halljuk, hogy Déli Oroszország kietlen vidékein, Örményország hideg fennsikjain, és az észak-amerikai jeges tenger szomoru mellékén az emberek maig is földbe vájt lakásokban: lebujokban élnek. Természetes következtetés ebből, hogy a barlangokat lakásra oly emberek használják, kiket vagy végtelen hátramaradottság, vagy a természet mostohasága ösztönöz erre. Tegyük hozzá még az elvetemült tunyaságot, és mondjuk rá, hogy: ugy van. De engedjük meg azt is, hogy a lakássá alkalmazott barlang mégis csak több a czigány ponyvájánál, a pásztor-ember nádkunyhójánál, a városromló katona földbe vájt odvánál, a szorultlégü nagyvárosi pinczelakásnál s ugy erkölcsi, mint egészségi tekintetben végtelenül felette áll annak az irtózatos spelunkának, melyben párisi és londoni szorgalmas munkások az éjet töltik.

A közép-Duna mentén nagy számmal találni sziklaüregeket. Itt maga a természet nyitott effélét, ott az épitéshez való kövek kiásott helye kinálkozik menhelyül, másutt e két tényező közremüködése folytán keletkezett az ingyen szállás. Sajátságos hatást tesz az emberre ily földalatti falvak tetején járni, hol a hegyoldalból alacsony kémények nyulnak ki, és mesterséges, olykor müvészileg nyaktörő utak vezetnek az alvilágba.

Különösen Promontorban számos ily földalatti üreg van, miket a Vas. Ujság már régebben ismertetett, melyek közül egy, majdnem negyed óra járásnyira vezet a hegy gyomrába, s oly tágas hogy négy-lovas kocsi megfordulhat benne. E barlangot borkereskedők szabályozták, hatalmas oszlopokkal látták el, merész ivü bejárókat alkalmaztak a külön ágakba, a tetőt megszilárditották, a talajt kiegyengették, s most ezer meg ezer akó számra tartják benne ama tüzitalt, melyből magok a budai hegyek többet teremnek évenkint 200,000 akónál.

Kisebbszerü barlangokat lakásul használnak. A többnyire széles bejárót megszükitették, szabályosabbra vették, és ajtóféllel s ajtóval ellátták. Ha a természet konyhát, kamarát, ólat is készennyujtott, annál jobb; ha nem, akkor vájnak effélét, mint a hinduk és egyiptomiak. Elvétve ablakot is találunk e lakásokon, hanem azok nem igen dicsekhetnek nagy terjedelemmel; egy négyszög rőfnyinél ritkán nagyobbak, s ha a bennlakóknak több világosságra van szükségök, ott az ajtó.

A lakások belsején minden esetben van egy-egy kis igazitás. Némelyiket négyszögre vették, a tetőt kissé boltozatosan hagyva, s a falat vakitó fehérre meszelte a szorgalmas háziasszony. Deszkapadlózat fényüzés volna itt, s butornak is elég egy faszinü asztal, pár naturalista szék, egy láda, egy tenyérnyi tükör, egy szent kép, és egy gyarlón összetákolt nyoszolya, magasra tornyosodó ágybelivel.

Ez ujkori troglodytok többnyire favágók, kőfejtők, napszámosok, a munka és nyomor népe; de vannak köztök tisztességes vinczellércsaládok is, melyeket inkább a szőlőhegy közelléte s czéldekében eget verő dithyrambokat, a hetek történészei, tárczászok, ujdondászok reklamászok és mindenféle ollászok észre sem vették, sőt — a mi legcsodálatosb — maga sem dicsekedett magával mély értelmü programmokban, nagy lapokhoz mellékelt előfizetési felhivásokban.

Barlanglakások a Gellérthegye körül. — (*Keleti* G. rajza.)

Egy jubilaris magyar szerkesztő.

Ha napjainkban oly roppant zajt ütnek némely lapok abból, hogy egy régi szerkesztő, ki husz évig távol volt a magyar irodalom tűzhelyétől, most ujra kezébe veszi a szerkesztői tollat: akkor mi még több joggal kiálthatjuk el azon irodalmi buzgó napszámos nevét, a ki *25 évig* egyhuzomban, még pedig ugyanazon egy lap mellett látja el a szerkesztői tisztet; kinek lapja, ha még oly kicsi, igénytelen lap is, de egymaga élte tul valamennyi magyar lap között a mindent felforgató forradalmi időket. A zuduló ár sem a lapot, sem szerkesztőjét nem volt képes elsodorni. S ha a lángbuzgalmu Rómer Flóris örömre buzdul egy-egy régi harang fölfedezésén: szabad legyen nekünk is a régi kollegát, szerkesztői ezüst menyegzője napján — a mi nálunk oly ritkaság — egy őszinte kézszoritással nyilvánosan megbecsülnünk.

Balla bácsi huszonöt esztendő óta szerkeszti a „*Debreczen-Nagyváradi Értesitőt.*“ Egy negyedszázad óta mozog szerény körében; a hir észrevétlenül haladt el mellette, a dicsőség trombitásai nem fujtak érdekében eget verő dithyrambokat, a hetek történészei, tárczászok, ujdondászok reklamászok és mindenféle ollászok észre sem vették, sőt — a mi legcsodálatosb — maga sem dicsekedett magával mély értelmü programmokban, nagy lapokhoz mellékelt előfizetési felhivásokban.

Huszonöt év alatt most bocsátotta ki az első előfizetési felhivást ünnepélyes hangulatban, elérzékenyült szivvel, — mert 1867. az ő lapjának, — mely Debreczenben legelső volt, és Magyarországon ez idő szerint legrégibb, — 25-ödik életéve, s a jubilaris szerkesztő érezte, hogy illendő dolog, a jóakarók szives pártfogását megköszönni, és hogy joga van, a közönséget a szerkesztői jutalom-évre figyelmeztetni.

Balla bácsi lapja nem „politikai, nagy, napi,“ sem „ismeretterjesztő, képes,“ — sem pedig „szépirodalmi és társaséleti“, hanem szerény közvetitési vállalat termelők és fogyasztók között, egyszerü hirdetmények lapja, melynél munkatársak és előfizetők egyaránt fizetnek. Mindamellett is vannak érdemei. Már emlitők, hogy legelső lap volt Debreczenben, első és primitiv lépés, de legalább lépés a müvelődés felé a legnagyobb magyar városban, és Magyarországnak nemzetiségi szempontból legfontosabb vidékén. Összekötő kapocsul szolgált Debreczen, Nagyvárad és Biharmegye közt, s egyrészről kifolyása, másrészről előmozditója volt e vidék forgalmának. Nevetséges, vagy káros reklámoknak nem szolgált esz-

1940 márc. 24.

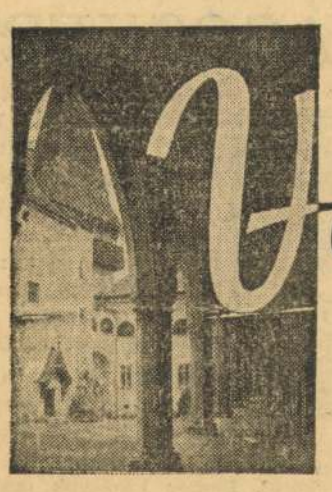

Vajda Hunyad

Irta: Széfeddin Sefket Bey

Vajdahunyad, husvét hete.

(Az Uj Magyarság kiküldött munkatársától.) Csigalassúságú szárnyvonalon, hajnali munkára siető, szótlan bányászokkal utazunk a Cserna völgyében, a ruszkai havasok gyöngyszeme: Vajdahunyad felé. Az igazságos király születésének ötszázados fordulóján bizonnyal sokmillió magyar kegyelete indult távol, határontúli zarándokútra a Hunyadiak ősi sasfészke felé, amely félévezred magyar nemzedékeinek tudatában kitéphetetlenül forrott össze a legharcosabb magyar fejedelmi dinasztia világraszóló katonai eredményekben és pompázatos műalkotásokban hihetetlenül gazdag életregényével. Vajdahunyad vára, amelyet a műtörténet lapjain Európa egyik legszebb lovagváraként tartanak számon s amellyel csak a középkor legmonumentálisabb vára, a marburgi lovagvár vetekedhet, számunkra sokkal több egyszerű építészeti és kultúrtörténeti remekműnél.

Micsoda kalandos, nagyszerű időket élt meg a vár. Az agy belefárad, a lélek a nagy csillogástól beleszédül végig követni öt évszázados büszke pályáján, amely alatt, a feljegyzések szerint, huszonnégy urat szolgált.

Egykorú történeti kútfőink már *IV. Béla* és *Nagy Lajos* idejéből említést tesznek Vajdahunyadról, a mai vár megalapítása azonban igazságos királyunk anyjának, *Szilágyi* Erzsébetnek nevéhez fűződik. *Hunyadi* János építette fel aztán egészében a várat, illetőleg legfőbb részeit, az *erkélyes várpalotát* páros márványoszlopsorú *lovagtermével*, a *várkápolnát* s a híres szépségű Nebojsza, helyesebben magyaros nevén: *Nefélj bástyát. Mátyás* király a pompás *kaputorony*, a várságon ideivelő remekművű *híd* és az *északkeleti szárny* felépítésével járult hozzá a Hunyadiak sasfészkének kiteljesítéséhez. A munkát a legkiválóbb itáliai műépítészekkel és művészekkel végeztette. Tőle *Corvin* János örökölte a várat s aztán *Török* Bálint nemzetségére szállott a várúri jog. Török Bálint alatt iszonyú tűzvész pusztított a várban, de a dúlást rövidesen tatarozták. *Bethlen* Gábor az egyszerűségében is markáns *délkeleti szárnnyal* toldotta meg az épületkomplexumot, sok már kisebb építkezésen felül. A szerencsétlen sorsú *Thököly* Imrének is szállást adott három évre a Hunyadi vár, aztán *Apafi* Katától az államkincstár megváltása révén koronauradalommá vált a vár és környéke. *I. Ferenc* császár harmincezer forintnyi összeggel ismét karba hozatta Hunyadot, de 1818-ban villám sújtott belé s alighogy ismét megtatarozták, 1854-ben tűzvész áldozata lett. A viharos évszázadokra aztán *Schultz* Ferenc, majd az országház híres építőjének, *Steindl* Imrének restauráló munkája bizonyos nyugalmi időt jelentett. Utóbb kontár vállalkozók némileg megbontották a vár művészi egységét s a komoly arányú és végleges restaurálásnak, fájdalmasan, a megvalósulás küszöbén útját vágta a megszállás.

Ezeknek a legszükségesebb adatoknak a kelléktárával indulok a történelmi riportra, de előbb hosszú-hosszú perceket, negyedórákat töltöttem néha szemlélődésbe merülve a várárok martján, néztem az abrudi havasok finoman csillámló csontszín hátterére rárajzolódó, csipkés ötvözetű tornyokat, bástyákat, súlyos falakat, amelyek szinte látomásszerűen komorlottak fel a napfényesre vált márciusi reggelben.

Nehéz és mondhatatlan érzésekkel lett tele a lelkem, s azon vettem észre magam, hogy a kalap is lekerült a fejemről.

Hajnali 7 óra, mélyen alszik a vár, a mély sáncárokban sötéten folyik az ijesztő magasra nőtt Cserna vize. Megilletődött léptekkel megyek át a karcsu várhídon. A bezárt, súlyos vaspántos kapun házszám. *„Curtea Corvinistilor 5"*, Corvin várudvar 5. Furcsa érzés fog el, a számunkra fogalmat jelentő történelmi emléken szürke, polgári rendszámozás.

Oldalt vaskosfogású csengővas. Meghúzom, valahol benn, katakombaszerű mélyben ijedthangú kis harang szólal meg. Kisvártatva kulcs csikordul a zárban s valahogy az lenne a hangulatomhoz illő, hogy nehéz vértezetű vitéz nyisson kaput. Csalódom: kis töpörödött öregasszonyka madárfeje kémlel ijedten a hajnali jövevényre, aztán szalad lelkendezve a lakásba, a volt sáfárházba, a kulcsokért.

Tompa kábulattal állok a várudvaron, nézem a büszke másfél méter vastag falakat, amelyek történelmünk annyi nagyságát látták. Szemben velem a kis kápolna, amelyet Hunyadi János, az „ozmánok sujtó ostora" építtetett, amidőn még Mátyás király pelyhedzőállú legényke volt. Emitt ezekből a finom csipkézetű, gót ablakokból jártatta körül szemét a csodálatos elhagyatottságú havasi tájon az igazságos király, amikor 1467-ben, 1471-ben, 1478-ban és 1481-ben, összesen négyizben itt járt hétországra szóló, fényes udvari vadászaton, az ország főuraival és előkelő idegen vendégeivel. A kis kőkápolna mezetlen, hűvös párát és ótömjénszagot lehelő falain a keresztesháborúk korabeli festett kereszteken révedezik szemem. A kőszószék, amelyen először tünik fel a hagyományos Corvin holló, ha szava volna, sokat beszélhetne minden idők egyik legnagyobb magyar egyházférfiáról, *a lánglelkű Kapisztrán Jánosról, aki erről a kőárkádról mondotta sodró erejű beszédeit és itt áldotta meg annyiszor az ottomán félhold ellen harcba induló zászlókat.* A kis kőoltárra ismeretlen kezek kegyelete virágot helyezett. A virágok még egészen frissek, talán éppen az igazságos király születésének ötszázadik fordulóján helyezte oda egy elfogódott kései tisztelő.

Áthaladunk a várudvaron és belépünk a vár főépületébe. A kis lovagterem, az egész épülettömb legápoltabb része, szinte újdonatújan ragyog. Hatvan esztendővel ezelőtt újították meg, kőpádimentuma fényes és gondosan tisztogatott, széphajlású gót ívein, oszlopsorain hiába húznám végig ujjaim, nem tapadna rájuk por. Az egyik oszlopon kecses kőszalag fut körbe. Latin minusculaírással áll rajta: *„E művet nagyságos Hunyadi János, Magyarország kormányzója készitteté, 1452."*

A felső lovagteremben lépteinkre galambok hessennek fel a kitöredezett tetőgerendák közül. Az épületnek ez a része, az egykori „országház" szenvedett a legtöbbet a többszöri tűzvésztől. A legnagyobb tűzvész azonban a világháború volt számára, amely elvágta a lehetőséget, hogy az épületnek ezt a legértékesebb helyiségét megmentsék a végső enyészettől. A szomszéd szobában még ott áll az utolsó vasbetonváz, *1914 augusztusában itt maradt végleg abba a munka, amely már nem keríthetett sort a várpalota nagytermére.* A nagyteremben porban, törmelékben járunk. A mennyezet hiányzik, gerendák ásítanak a tető alatt kopáran és az időtől kormosan s egy-egy erőteljesebb lépésre a galambtoll és a por valóságos zápora szakad ránk.

Bizony, szomorú képet mutat ez a hely, ahol a nemzet nagyjainak tanácsában Hunyadi János vázolgatta a keresztény Európát mentő terveit.

Az elmosódott s már alig kivehető freskómaradványok koronás magyar királyokat, moldovai vajdákat, török vezireket és pasákat, főpapokat ábrázolnak, egyhelyütt pedig a vajdahunyadi vár egykori képét látjuk. A freskókat az újabb művészettörténeti kutatás szerint a várat ostromló és elfoglaló *Czibak* Imre festette a XVI. században. Más nevezetessége is van ennek a teremnek. *Itt daloltak valamikor Enyingi Török Bálint udvarában a híres vándor regős, Tinódi Lantos Sebestyén.*

A kis töpörödött öregasszonyka hirtelen a falra mutat, ahol tenyérnyi rés ásít. *Ezen a falon túl volt Kapisztrán János szobája s ezen a résen keresztül hallgatta ki a halálos ítéleteket,* melyeken mint pap nem vehetett részt, — mondja az egykorú krónika.

Kilépek az erkélyre, a folyosó ablakain át bekéklenek az abrudi havasok ezüstösen csillámló bércei. De végtelenül szép, nyugalmas és megindító ez a kép. Arra kell gondolnom, vajjon hányszor nyugtatta meg ez a panoráma a nagy Hunyadi gondoktól mart, vérző szivét, midőn úgy búcsúzott ezen az erkélyen az ősi sasfészektől, hogy tán sosem térhet többé ide vissza.

A folyosó falba mélyített kőpadjához is szomorú legenda fűződik: tragikus emberi sors indult el innen, *itt született Hunyadi László.*

Különös alakú téglaépítmények vonják magukra figyelmünket egy másik szegleten. Meglehetős épen maradt kenyérsütőkemencék. Az annalesek szerint valamikor ezek mellett kuktáskodott az alig nyolcéves *Martinuzzi* György, a nagy erdélyi államférfi.

A Bethlen Gábor által épített délkeleti szárny folyosójának egyik ablakából letekintettem a várudvarra. *Megpróbáltam átélni Petőfi Sándor érzéseit, aki 1849 április 15-én, midőn itt járt Bem tábornokkal, ebben a kopott ablakmélyedésben irta „Fogadjatok be ti dicső kapuk" kezdetű gyönyörű versét.*

Külön érdekes fejezete a történelmi körsétának a múzeumban tett látogatás. Gyönyörűen stilizált faragott oszlopfők, nehézfogású ósdi fegyverek, rozsdás ágyúgolyóbisok, avitt címerek és freskótöredékek sorakoznak tarka rendben. Kisérőm, akinek sajátos érzéke van a vérfagyaló momentumokhoz, borzadásra tágult szemmel mutat egy asszonyi csontvázra. *Török István várúr 1557ben sommásan intézte el felesége hűtlenségét: lefejeztette s koponyáját szeggel is átütette.* A koponya, a görbe szeg és a csontok néhány évtizede kerültek elő.

Háromórás séta után ismét kikerülök a szabad levegőre, mély lélegzetet kell vennem, hogy a multból megint beleéljem magam a való világba.

Éppen indulnék, amikor középkorú úr jön szembe velem az udvaron. *Wagner* Rudolf mérnök, a vár restauráló munkálatainak utolsó vezető mérnöke, aki *Möller* István műegyetemi tanár társaságában dolgozott itt a világháborút közvetlenül megelőző években.

— *Ha tiz évet késik a világháború* — mondja — *teljesen elkészültünk volna az újjáépítéssel.* Egymillió kétszázezer koronás költséggel tizéves tervet terjesztettem be annakidején, amit jóvá is hagytak. Sajnos, már hiába.

— Hogyan végezték a restauráló munkákat? — kérdem.

— Pontos terveket kellett készítenünk, amikhez a vár évszázadok előtti állapotának ismerete volt szükséges. *Nagy segitségünkre volt itt Bajoni István várnagy 1681-ben készitett, minden részletre kiterjedő leltára, amelyben leirta az összes épületeket, tartozékaikkal együtt.* Óvatos kutatómunkával feltártuk az eltemetett és beépített részeket, elkészítettük azok pontos mását s ha szükséges volt, kicseréltük, vagy megerősítettük a falakat.

Most kényes témát vetek felszínre.

— *Sokat beszéltek az épitészvilágban azokról a megbocsáthatatlan hibákról és stilustalanságokról, amiket az ujjáépítések során elkövettek.*

— Nem szívesen beszélek erről a kérdésről, — mondja a mérnök. — Tény, hogy Steindl építész, a parlament alkotója, egyéni felfogásban jelentékenyen átépített és megváltoztatott egyes részeket, amikor Rudolf trónörökös számára vadászkastélyá akarta átalakítani a várat. Utóda *Piacsek* Gyula, azonban lényegesen nagyobb kárt okozott és sok helyen meg is bontotta az épület egységes hatású külsőjét. Amikor a világháború előtt Möller István műegyetemi tanár társaságában itt dolgoztam, *megdöbbenve ástuk ki a gyönyörű oszlopfők és címerek százait. Megállapitottuk, hogy Piacsek lebontatta a Hunyadi-loggia kincseket érő gyönyörű boltozatait, a régi faragott köveket gondatlan emberei szétszórták, halomrahányták s bár kifogástalan állapotban voltak, beépitették.* Egész várrészeket temettek el akkor s ezzel többet ártottak, mint a várat pusztító három ostrom és öt tűzvész együttvéve.

— *És mi a helyzet ma?*

— A román állami műemlékbizottság gondozza a várat. Érdemein elismeréseül nekem a vár egyik külső épületében lakást biztosítottak és évenként szerény segélyösszeget, amelyből a szükséges apróbb javitásokat ma is elvégeztetem. Most például az ablakszemeket és tetőcserepeket tataroztatom. Sajnos, többre nem telik.

Dél lett, valahol az egyik bányánál szirénа búg. A modern idők gépi tehnikájának hangja búcsúztat az ősi sasfészektől, pedig valahogy úgy lett volna hangulathoz illő, hogy az önkény ellen lázadt ős bajnok kürtjei harsanjanak a párás hunyadi hegyekbe.

JANUS PANNONIUS,

Mátyás király költője

(Berczeli A. Károly fordításai)

Panaszkodik Mátyás hosszas távolléte miatt

Tombol a téli hideg s te csatázol a hős sereg élén,
nem tart vissza tudom, sem havazás, sem a szél.
Ebben a zordon időben a kard befagy ám hüvelyébe
és a lovat se lehet fogni, ha dermed a kéz.
Harcolsz, várfalakat döntesz le titáni erővel,
Mars se különb, de hiszen benned atyád szive ver.
Jobb, ha pihensz a hidegben s táborütésre csak akkor
gondolsz, hogyha beáll újra a szép kikelet.

Mátyás királyhoz

Bölcs a király, ha a harc mezején se felejt el ölelni,
Vénusz a csóknak örül s megnyeri Mars kegyeit.

Pannónia dicsérete

Eddig Itália földjén termettek csak a könyvek
s most Pannónia is ontja a szép dalokat.
Sokra becsülnek már, a hazám is büszke lehet rám,
szellemem egyre dicsőbb s általa híres e föld!

A békéért

Istenem ő, ki nagyúr vagy az égben, a csillagokon túl,
nézz le szelíden e csúf földre, hol őrületes
harc, szomorúság dúlja a békét s csörgeti kardját
Mars is, amerre rohan. Pusztul az élet, Uram!
Áldd meg e földet, Atyám, nyugalom kell végre a népnek,
fájnak a harci sebek s oly szomorú a halál!

Guarino dicséretéből

Semmink sincs, ha nem izzadtunk még munka hevében,
tépődés a remekmű; mit se teremt, aki léha!
Mennyi verejtéked hullott, míg célod elérted,
régi korok mélyén föllelted az új tudományt s most
új díszt szánva nekünk, száműzted az ostobaságot.
Szenvedtél emiatt magad is, Guarino, de ne sajnáld
Munkád bére, ha néha a fáradság keserű is,
édes, mert aki alkot, nyer, csak a bamba veszíthet!

RENESZÁNSZ ASSZONYOK

Az Anjou-királyok, majd Zsigmond és Albert uralkodása alatt is volt néhány nagyszerű, híres, vagy hírhedt asszonya a magyar történelemnek. Ezek ugyan legtöbbnyire mint bajkeverők, politikusok és hatalomvágyók tették halhatatlanná a nevüket. Mária királynő kivételével, — aki tehernek érezte az uralkodást és korai haláláig szívesen adta át minden velejáró gondját Zsigmondnak, — Hedvig királyné, Nagy Lajos anyja, felesége Erzsébet, Zsigmond második asszonya Cillei Borbála, ennek lánya Erzsébet, Albert felesége, mind-mind hatalomvágyó, asszonyi nyugtalansággal konspiráló, cselszövő és nyugtalanító nők voltak. Idegen segítséget hívtak az országba, egymásra haragítottak barátokat, elárultak hiveket és nem egyszer kegyetlenül eltették láb alól azt, aki terveiket veszélyeztette.

Cillei Borbála osztrák gőgjével és hatalmas, gazdag családjának dölyfjével uralkodni akart mindenkin. Zsigmond felesége lett, majd német királynévá koronázták, de kicsapongó életében sem magas méltóságának tudata, sem szégyenkezés nem gátolta. Az udvari pletyka addig emlegette sok kegyencét, amíg végre elvesztette türelmét királyi férje. Váradra számüzte, ahol a sértett gőg és hiúság minden élő ellen egyformán szította gyülöletét. Saját testvéreit is fogcsikorgató gyülölettel emlegette még özvegységében is. Vejét, Albertet Ulászló javára akarta megfosztani a tróntól, csak elfogatása után szünt meg lázitani. Élete végéig elégedetlenkedett és lázadozott csehországi menedékében.

Cillei Borbála nagyravágyása és osztrák vérsége még anyai szeretetét is elnémította. Az ő kényszerítő akaratának engedett Zsigmond, amikor tizenkétéves lányát feleségül adta Albert Habsburg herceghez. Zsigmond halála után király lett Albert és királynő Erzsébet. Borbála elérte nagyravágyó célját, de lánya tulajdonképen soha sem volt boldog. Eleinte anyja áskálódásai, majd a nemzet nem gyengülő idegenkedése jóakaratú férjétől, végül hirtelen özvegysége és férje halála után született fiának sötét jövője nehezítették meg életét. Asszonyi erejét meghaladó, nehéz harcot folytatott Ulászló és pártja ellen, hogy fia részére biztosithassa a trónt. IV. Frigyeshez fordult segitségért, a csecsemő László gyámjának kérte fel, majd miután az ellopatott koronával megkoronáztatta V. Lászlót, elzálogositotta Frigyesnél a koronát. Hallatlan merészsége, — amely nyilván tanácstalanságából fakadt, — sem tehette elégedetté. Még rövid életének végén is szerencsétlen volt, nem örülhetett az Ulászlóval kötött megegyezésnek, mert néhány nappal utána meghalt.

Nehéz sorsának hűséges és kitartó társa volt a század egyik érdekes asszonya: Kottanner Ilona. Csodálatos akaraterővel, férfias szívóssággal küzdött királynéja és az árva László érdekeiért. Ő lopta el Visegrádról a koronát, Rómaromba vitte a születendő gyermek számára és ő tartotta ölében a háromhónapos fiúcskát a székesfehérvári koronázáson. Menekülésükben is kisérte Erzsébetet és V. Lászlót. Velük volt Ausztriában, amíg Ulászlótól tartaniok kellett. Az önfeláldozásig hűséges alattvaló, barátnő és udvarhölgy példaképe ő. A korona megszerzéséről szóló emlékiratai a kor legérdekesebb feljegyzései közé tartoznak.

Az igazi magyar női lelket azonban, — az cseményi gondolkozást, a hazafiasan, vallásosan érző, a tiszta feleséget és anyát, a nagyszerű háziasszonyt Mátyás király kora jegyezte fel. A magyar reneszánsz néhány olyan asszonyt adott az országnak, akik munkájukkal, szorgalmukkal, tehetségükkel és akaraterejükkel felvirágoztatásáért dolgoztak.

Első és legkiválóbb volt közöttük Mátyás anyja, korának legerősebb, legcsodálatosabb női alakja: Szilágyi Erzsébet, a Barázda nemzetségből való Szilágyi László országnagy lánya. Feltünően szép, gazdag, tudományokért és művészetért lelkesedő, nagyon okos fiatal lány volt, amikor Hunyadi János felesége lett. Ma már nehezen ellenőrizhet az a feltevés, hogy nem szerette szerelemmel a nála húsz évvel idősebb törökverőt, csak a Hunyadi név dicsősége vonzotta. Egész élete azt bizonyitja, hogy férjének élő asszony, fiainak élő anya volt. A végeken harcoló férfi helyett maga vezette a hatalmas Hunyadi-birtok ügyeit, katonákat állított, gyarapította a legendásan nagy vagyont és irányította Vajdahunyad épitését. Minden érdekelte, ami szép és művészi. Mátyás király tőle örökölte átfogó szellemét és rajongását a művészetekért. Politikai tudása is anyai örökség volt nyilván, hiszen Szilágyi Erzsébetről tudott dolog, hogy nagy politikai készsége tartotta össze a Hunyadi-pártot és készitette elő a királyválasztást. Igazi nagyasszonya volt korának: ha kellett dolgos, harcos és kegyesen királynői, mint királyi anya.

Mellette szelid szépségével, csöndes, hűséges életével Gara Mária tündökölt legszebben. A Hunyadi Lászlót örökitő költemények, drámák és operaszövegek özvegy mátkája később Ujlaki Miklós macsói bán, erdélyi vajda, boszniai király felesége lett. De haláláig a Hunyadi-ház fénye, dicsősége és emelkedése volt a célja. Anyjának, Tescheni Anna hercegnőnek gőgjéből, uralomvágyából és torzsalkodó természetéből semmit sem örökölt. Magyar volt életének minden megnyilvánulásában: tiszta, nagyúri, segitő és áldozatkész.

Beatrix királynénak tulajdonitható főleg, hogy az Anjou-korban fellendülő magyar úri divat Mátyás királysága alatt fejlett ki teljes pompájában. Az előbbi bizánci hatás, Kálmán király egyszerűség-rendelete, majd a László király alatti kun módi után, Mátyás idejében visszatért a fényűzés, amely talpra állította a haldokló ipart. A magyar szövők, takácsok, posztókészitők, paszományosok, gombkötők, gyöngyfüzők, kalaposok mellett Beatrix kívánságára ferrarai szövők és olasz ötvösök dolgoztak Budán. Csipkét, aranyhimet, gyöngyös, zománcos, drágaköves edényeket készitettek. A diszruhákban olasz brokát, bársony és aranybársony lett a divat. Földig értek az olaszos, prémmel szegett, hasitottujjú brokátköntösök. Nyitott palástot és temérdek ékszert viseltek a férfiak, zsinóros füzővállut,ráncos szoknyát, fátyolkendőt a nők. Csipkediszes, patyolatinget, gyöngyös cipellőt, bársony kesztyűt, hímes keszkenőt hordtak az udvari dámák. A szépséges fényűzés, úri pompa divatjára szoktatta őket nápolyi Alfonz lánya, Ferrantenak és ferrarai Ercole feleségének, Leonorának nővére: nápolyi és aragoniai Beatrix.

Hiú és felületes pompaszeretetéből azonban csak annyit vettek át a kor nagyasszonyai, amennyi rangjukat és gazdagságukat méltóképpen érvényrejuttatta. Egyebekben megmaradtak családjuknak élő, szorgalmas és dolgos gazdaasszonyoknak. Egymással versenyeztek ritka virágok és koraérő gyümölcsök termelésében, januári csibék, februári libák keltetésében, gyöngyös párták, drága hímek varrásában, sőt — ha kellett — a férfi nélkül maradt nagy birtokok kezelésében is. Ha a végekre elszórt kastélyokban, várakban szükséges volt, lóra ültek és fegyverrel szálltak szembe a törökkel, rabló csehekkel, rajongó huszitákkal. Vallásosak voltak, haza- és fajszeretők és vitézségre, lovagiasságra, nemzeti hűségre nevelték gyermekeiket.

Kenese Koller Erzsébet

BEATRIX

Irta: Izsák-Gyarmathy László

Mátyás király tizenkétévi özvegysége alatt sokat foglalkozott a hatalmi szempontból előnyös házasság gondolatával. Tárgyalt a nápolyi királlyal, Ferranteval is, követeik Rómában találkoztak, de, a leirások szerint, a felajánlott hercegnő, Eleonora ábrázatának rajza nem volt elég tetszetős. Mátyás nagyon szépet kivánt. Ekkor serdült fel Beatrix, e szőke, rubensi arcú, délies szemű, karcsú nyakú és középkoriasan telt idomú tizenhétéves királyleány. Mátyás, mikor képét kézhez kapta, követeket küldött érte.

A leány hadverő híréből ismerte Mátyást. Olaszországban ekkor a harcedzettség, sőt vélt vadság hírében álltak a magyarok; Beatrix heves örömmel vállalkozott a gyönyörű Nápolyból a távoli frigyre. 1476-ban, a középkor egy meleg, érett őszi napján, nyolcszáz főnyi kisérettel indult el a magas, szép királyleány, lóháton, 200.000 arany hozománnyal. Mátyás pedig Budán oly pompázatos menyegzői előkészületeket tett, hogy meg is vádolták: godolatait a török elleni harcoktól elvonja közelgő násza, amelyre „ezer főpapot és főurat hozott mozgásba".

Két és fél hónap alatt érkezett meg a násznemet. Mátyás vonzódását ez a várakozás elképzelhetően csak fokozta s amikor menyasszonya elé lovagolt és Székesfehérvárnál szemtől-szembe meglátta, a szemtanuk szerint első pillanatra szenvedélyes szerelemre lobbant. Bonfin azt irja, Beatrix ekkor oly szép volt, hogy „még Sokrates szivét is lángoló szerelemre gyujtotta volna". A leány tizenkilenc éves volt ekkor. Mátyás pedig harminchat, és a történetirás szerint megjelenése alkalmas volt arra, hogy „a hevesvérű, élénk képzeletű és becsvágyó nápolyi királyleányra mély benyomást tegyen". E hirtelen, szenvedélyes vonzalom látványa megragadta a tömeget is, féktelen öröm kerekedett, s mindegyik történetiró felemliti „a velenczeiek rakonczátlan viselkedését a tumultusban".

Mátyás türelmetlen volt az esküvői szertartások hosszadalmassága miatt. Ünnepélyek nélkül kivánt Beatrix mellett lenni, akivel latin nyelven váltottak a szerelem szavait. Sőt, hogy ne kelljen házasélete örömeit feláldozni, a Bécs elleni háborújába is magával vitte. Mások szerint Beatrix maga kivánta, hogy a táborba mehessen. Nyár dereka volt; a királyné ismerkedően haladt együtt a szép magyar tájban a lassú, sokszinű, kalandos háborút viselő vitézséggel. Kevéssé valószinű, amit csak a Mátyás ellen gyülölködő Dlugoss lengyel történetiró jegyzett föl, hogy Beatrix vérszopó természete az öldöklő ostromok látványában is gyönyörködött.

Beatrix mindenesetre tudta a módját, hogy Mátyás szenvedélyes vonzalmából személyes hatalmi állást szerezzen. Mátyás adományleveleiben sokszor utal neje hozzájárulására; magyar királynénak ritkán volt ilyen tekintélye. „Nemcsak a nápolyi királylány személyének vonzó tulajdonai, hanem a renaissancenak belőle áramló delejes hatása fogta meg a király eszét és szivét . . ." Amellett máig sincs eldöntve, hogy Beatrix szerette-e őszintén valaha Mátyást? Ő magát Vergiliusszal „örökké változónak és folyton ingatagnak" vallotta . . . A kulturális, művészi kérdésekben valóban egyetértettek. Beatrix kerek, határozott betűkkel irt leveleit gyakran küldte Olaszországba, kitanitott vadászsólymokat, vagy orgonázó művészeket kért rokonaitól. Nagyon szerette a zenét s állitólag az első cigányzenekart is ő alapitotta Magyarországon. De amikor bizonyossá lesz, hogy nem lehet gyermeke, aki a magyar trónt örökölhetné, megérzi: ebben a valóságban kihűl az élete — és megkezdi ürmányait a kicsi Corvin János, Mátyás természetes fia ellen. Egyszerre megváltozik Beatrix; arcvonásai is átalakulnak. A meddő asszony fájdalma és rosszindulata érik meg benne. Mikor Mátyás meghal, már erősen elhizott, de még csak harminchárom éves, dicséretes szépségű s tele van bonyolult tervekkel. Meg van győződve: szépsége bármely trónkövetelő előtt kivánatossá teszi. Soha ilyen hatalmasnak nem tudta magát, mint férje halálának pillanatában. Felszabadult dölyf és a gyermektelenség fájdalma izzik ebben a hatalomvágyban. S ebből a szenvedélyből bukik legnagyobbat: haza kell menekülnie Olaszországba és ott is csak kegyelemkenyérre . . . Shakespeari ez a sors.

Milyen szépen olvadhatott volna fel sokszinű asszonyi szenvedélye egy gyermekben; s milyen más lehetett volna Magyarország következő sorsa, ha e gyermekben a Hunyadi-dinasztia marad trónján . . .

VIRÁGOSKERT

Hazánkban a török dúl és pusztít, de Hunyadi János kardja megállitja határainkon egy félszázadra és Mátyás király alatt kivirágzik, Európa minden más országát megelőzve a ragyogó magyar reneszánsz! Olasz mintára, olasz művészek tervezik meg a király kertjeit Budán, Visegrádon, a pesti mezőkön és a nyéki vadászkastély körül. Pontos leirásunk csak a budai várkertről van, de ennek alapján magunk elé képzelhetjük a mintául szolgáló Toszkána és a következő évszázad francia és német reneszánsz kertjeit. A késő középkor külső várkertjéből veszi át a XV-ik század a terraszos kiképzést. A többnyire dombon épült kastélyt, várpalotát, vagy nyaralót körülölelő kert szabályosan kiépitett terraszokban ereszkedik a síkra, a mi gyönyörü budai várunknál egészen a hömpölygő Duna partjáig. *Mátyás Beatrix királynéval és egész udvarával szép időben legszivesebben itt töltötte az estét, sőt ritka szabad napjait is. Vendéget, követeket itt fogadott, tudósaival itt vitatkozott, kedvelt művészeivel itt beszélte meg márvány és bronz álmait.*

Pázsit és virágágyak váltakoztak ízléses elrendezésben, árnyas fák alól gyönyörü kilátás nyilt a Dunára és a pesti síkságra. *Halastavak, madárházak, utóbbiakban tömténtelen holló, a király kedves madarai.* Függőkertek között vörösmárvány kút, a budai hegyekből vezetik ide vizét. A medence közepén karcsú kis Cupido trónol, márványtömlőből szoritja ki a friss forrásvizet, már csobogása is hüsiti a forró nyári levegőt. Odább rejtett barlangok és a királyi pince bejárata, szemben az ebédlőházzal.

Ezekben a pompás királyi, esztergomi és pécsi főpapi, főnemesi kertekben virított természetesen mindenféle virág. A legritkább, legnemesebb fajtákat ajándékozták egymásnak uralkodók és nagyurak. Itáliában feléledt a régi római szokások alapján a cserépben, vederben való ültetés is a lépcsők, lakószobák diszitésére, hogy nálunk szokásos volt-e már akkor, irott emlékünk nem beszél róla. *A reneszánsz legjellegzetesebb virága a szegfű, gondtalan életöröm, a földi szerelem virága.* Nyugatról keletre gyorsan terjed s népszerüsége hallatlan méretekben nő. Nevét a monda szerint onnan kapta, hogy az illata az indiai szegfüszegre emlékeztetett. Szent Lajos legendájában fordul elő először, mint a pestist gyógyitó csodaszer; nálunk Szent László füvének hasonló a mondája. A szegfű mellett nagyon kedvelt a gránátalma szép piros virágjáért a kertekben, az északi országokban vederbe ültetik, hogy meleg helyen telelhessen. Eredeti magyar neve pomagránát, sokmagú alma. A művészek szeretik füzérbe fonni derüs képeik köré, oszlopfőket diszitenek vele és selyemre, brokátra himeznek. Mátyás király trónkárpitján gránátalma-motivumot találunk, XV-ik századbeli miseruhákon gránátalma és szekfü összefont indáit. *A harmadik reneszánszvirág az oleánder, kedves, bólogató rózsaszín és fehér fürtjeivel meghódítja a világot, királyi kertben és paraszti ház előtt egyformán diszlik.*

A virágágyak, gondosan ápolt pázsitfoltok mellett a szép, hatalmas, árnyatadó facsoportok is diszitik a kertet. Nálunk különösen a hársfát kedvelték kastélyok és nemesi kúriák körül, ágai között lugasokat, filegóriákat alkottak, ahol meleg estéken az egész háznép mulatozni összegyült.

Mattyók Klári.

120 Vajdácska (Templén)

Bodroghalomtól 6 km

Ref. templom.

Épült 1790

Gör. kath. templom

Épült 1904

Török mecsetje

volt, melyből anyagából

a gör. kat iskola

épült

ujabban

Nyirségi utam 1938

szereit kímerítő részletességgel tárgyalja, annélkül, hogy szem elől tévesztené a könyv gyakorlati célját. Sz'val a könyv elejétől végig szakszerű, a szöveget kisérő rajzok értelmesek és pontos, szép kivitelűek, úgy hogy velünk együtt mindenki őszinte örömmel fogja üdvözölni, hogy magyar nyelven ily könyv megjelent. Ugyanekkor azonban nem hallgathatjuk el a fölötti sajnálatunkat, hogy a már meglevő magyar kifejezéseket figyelmen kívül hagyá, noha a magyar nyelvben nem elég járatos, hogy saját maga jó szavakat készítsen. Igy történt, hogy e könyvet ily szavak éktelenítik: «A toscan rendszer», «A korinth rendszer». E hibákat könnyű lett volna elkerülni, ha szerző nem restelli a fáradságot és valakit megkérdez. Annál inkább sajnálatosak e rossz kifejezések, mivel tankönyvbe csúsztak, melynek révén inkább elterjednek. *O. F.*

FERD. LUTHMER. *Gold und Silber, Handbuch der Edelschmiedekunst.* Seeman Kunstgewerbliche Handbücher III. E. A. Seeman, Leipzig, 1888. 8-ad VIII. 272 oldal. 151. kép. Ára 3 márka 60 pf.

Véleményünk szerint...

Merénylet

Évtizedes tapasztalat igazolja, a gic s elleni esztétizáló tiltakozásnak vajmi kevés pozitív eredménye volt. De nem is lehetett, mert régi igazság (talán törvényszerűség), hogy ahol kereslet mutatkozik valamely drucikk iránt, ott előbb-utóbb akad termelő is, aki azt előállítja. Más kérdés, hogy a giccs milyen „szinten" jelentkezik... Mert a „műfaj" keretében is van gradáció: a kirívóan ízléstelentől a megtévesztően édeskésig. Úgy véljük, a társadalomnak, a jó ízlés nevében, jogában áll vétót emelni az olyan giccsáruk termelése ellen, amelyek ízlést rombolnak.

Gyakran esik szó a népművészeti alkotás ürügyén drusitott giccsről. A jelenségben az a bosszantó, hogy az utóbbi évek tapasztalata számtalan példával igazolja: napjainkban a tartásos, nemes népművészeti alkotás üzleti szempontból is versenyképes. Páll Antal Korondon, Kiss D. Ilka Mezőfelén — hirtelenében az ő nevüket idéznénk — képtelenek annyi kerámiát, nádfonatot előállítani, hogy azok ne találnának azon melegében gazdára. Ám ha ez így van, miért ne lehetne arra készteti a szomszédukban koron goló, fonó giccstermelőket, hogy azok is megmaradjanak a jóízlés tágan értelmezett keretei között? Nem a szaktudás hiányáról van szó!

Mindez azért jutott ismét eszünkbe, mert a Gyilkostó partján — mi régóta tudjuk, Közép-Európa egyik legszebb taváról van szó; amióta elkészült az aszfaltút, mind több külföldi kiránduló is egyetért ezzel — nos, itt, félmeztelen táncosnőket, izgalmas harisnyakötőcskékkel árusit egy korondi fazakaló. Ha csak a szokványos medvebocsok lennének, ha őzek legelésznének a kerámiafenyők tövén, talán hallgatnánk. De a táncosnők már túl vannak a türelem határán. Valamilyen formában gátat kellene vetni az ilyen giccsek terjesztésének. Nemcsak azért, mert ízléstelenek... Népművészetünk nemzetközi tekintélyét ássák alá! Azok a külföldiek, akik megpihennek a tó partján, akik vásárolnak a silányságból — mert vásárolnak —, meszszemenően téves értesüléseket nyernek népművészetünkről. A giccsek Korond fazekasainak hírnevét, tekintélyét romolják — végső fokon gazdasági, kereskedelmi szempontból is kártékonyak. A régi céhszokást követve, talán maguk a korondi fazekasok akadályozhatnák meg az ilyen szélsőségesen ízléstelen giccsek termelését, forgalmazását. Önvédelemszerűen. S ha helyileg nem tudják megoldani, akkor kérjenek segítséget.

VÁSÁRHELYI LAJOS

IGAZ TÖRTÉNET

Összesen néhány család tartozott a „szárnyai" alá. Ápolta, gondozta lelküket — hetenként egyszer, de megtörtént, hogy kétszer is összegyűltek, hogy meghallgassák dörgedelmes prédikációit, melyeket a családok tagjai szájtátva ittak magukba.

Szónoklat közben arcán piros foltok ütköztek ki, halkan kezdte a szöveget és fokozatosan belelendült, egyre dühödtebben, egyre hangosabban ostorozta az evilági bűnöket, majd — az egyik kedvelt fogása volt — hirtelen, minden átmenet nélkül gyöngéd fuvolahangba ment át, amikor a mennyeknek országát dicsérte, ahol — szerinte a családok összes tagjai előkelő helyet fognak majd elfoglalni.

A hívek (a családokhoz tartozó nagypapákkal, nagymamákkal, felnőtt és serdülő korú tagokkal, valamint az éppen járni tanuló apróságokkal egyetemben) valamiféle második Mohamedként tisztelték. Hosszú, arányos alakja szónoklat közben ide-oda ingadozott, lobogó haja a homlokát verdeste, érces baritonja megtöltötte a gyülekezőhelyül szolgáló kis szobát.

Aztán a hívek szétszéledtek, és a szavak hatása alatt az apák meglehetősen erélyes nyakleveseket osztogattak serdülő leányaiknak, ha azok olykor — egy-egy színesebb plakát láttán — tétova kísérletet tettek, hogy eljussanak a moziba. Ez főbenjáró bűnnek számított és csak a szándék azonnali megtorlása hozhatott bűnbocsánatot... A lányok tehát nem mentek moziba és egyéb sötét helyeket sem látogathattak; rekkenő meleg nyáron viszont a hűs vizet is el kellett kerülniük, szüleik éberen őrködtek fölöttük, halhatatlan lelkükre pedig a lobogó hajú, magas, dörgő szavú vigyázott.

A falu népe általában békén hagyta őket, csak az öregebbek csóválgatták néha a fejüket, meg a fiatalok kacagtak, amikor a családok valamelyikéhez tartozó, velük egykorút bálba, moziba vagy fürdeni hívtak, mire az látható vágyakozással tiltakozott a csábítás ellen, s lehajtott fejjel elsündörgött.

A falu hóbortnak tekintette világvége-várásukat, és csak olyankor morogtak kissé, amikor hallották, hogy hónap végén a hívek „összedobták" a lobogó hajú számára a havi juttatást — mert hiszen neki a lélekápolás közben nem jutott ideje arra, hogy a mindennapit megkeresse. Feleségestül lakott a faluban, szép kicsi házat vett magának, amikor idejött, senki sem tudta pontosan, miből.

Júliusban, a legmelegebb napok idején bejelentette, hogy kimerült és gyógykezelésre lenne szüksége. Tud is a tengerparton egy erre a célra kiválóan megfelelő kis üdülőt. A hívek némi gondolkozás után összeadták a leromlott egészség helyreállításához szükséges összeget, és abban a reményben, hogy cselekedetük okvetlenül méltánylásra talál a mennyeknek országában, szelíd jókívánságokkal útjára bocsátották a lobogó hajút, aki hosszasan integetett a gyorsvonat ablakából.

A vonat elrobogott és ettől a pillanattól kezdve az események százkilométeres gyorsasággal követték egymást. A két hét, akár két nap, elröppent, és a lobogó hajú bronzossá barnult bőrrel tért vissza a csöndes faluba.

Aztán egy szép napon a postás kopogott be a lobogó hajú lakásának ajtaján és vele a kénkőszagú pokol üzenete érkezett egy halványlila, kissé illatos boríték képében. A felesége adott egy pohárka pálinkát a postásnak, majd két ujja közé fogva a borítékot, irtózattal nézegette. Nyilvánvaló félreértés, gondolta, névegyezés, vagy valami egyéb praktika, hiszen az ő férje, aki éppen most készül kint a méhek között a soron következő prédikációra, nem kaphat senkitől efféle levelet. Úgy döntött, hogy nem is zavarja meg elmélkedését, maga bontja föl a levelet, és utána azonnal visszaviszi a postára.

A borítékban rövid levélke lapult egy fénykép társaságában. Az asszony először a fényképet vette szemügyre, és majdnem felsikoltott. A szelíden hullámzó tenger mint háttér előtt a lobogó hajú állt félprofilban, jobb karját egy kígyótestű leányzó dereka köré fonva. A nap fénylőn ragyogott fölöttük, és a csöppnyi háromszögű úszónadrág kihívóan vigyorgott az elképedt feleségre. Sűrűn pislogni kezdett, nem akart hinni a szemének. Ez lenne hát férje, a lobogó hajú előimádkozó, akinek fenyegető mutatóujja előtt még a legpajkosabb hivő lány is lesüti a szemét?

És a levélke. Káprázó szemmel olvasta: *„A csodálatos napok emlékeként, Manci"*.

Már nem káprázott, hanem szikrázott a szeme. Szóval Manci. És emlék. Magára kapkodta a ruháját, és izgalomtól elfulladtan rohant a gyülekezet legvénebb tagjához, kezében a fényképpel és a levélkével. Tíz perc sem telt belé és a családok valamennyi felnőtt tagja együtt nézegette, forgatta a tárgyi bizonyítékokat. Abban mindnyájan megegyeztek, hogy szó sem lehet az ördög praktikájáról, túlságosan illatos a levélke, és a fénykép is remekül sikerült. Kétségtelen, döntötték el végül, hogy sürgős döntés szükségeltetik. Átalakultak fegyelmi bizottsággá, helyben megfosztották a lobogó hajút előimádkozói tisztségétől, és azonnali hatállyal megvontak tőle mindennemű anyagi juttatást.

Mire a méhecskék behordták az első szállítmány virágport a kaptárokba és a lobogó hajú elkészült éppen soronkövetkező prédikációjával, a családok felnőtt tagjai testületileg közölték vele a felmondást. Csatolták a bizonyítékokat, melyeknek súlya alatt a lobogó hajú egyszerre összeroppant. Aztán előszedte legnagyobb bőröndjét és csomagolni kezdett.

A prédikáció vázlata a bőrönd fenekére került.

U. i. Történt pedig mindez napjainkban a mezőségi N. faluban, mindazok tanulságára, akik egy kiadós esőzés kezdetében a világ végét szimatolják, szektás prédikátorok képmutató intelmeiben lelki üdvösségüket sejtik, a mennyei boldogulás árát pedig tudatlanságuk szállítja s a zsebük sínyli meg.

SZEKERNYÉS LÁSZLÓ

MAROS MENTI TRÓNUS

Sokan látják, mégis kevesen ismerik. Déda felett a vonatablakból is feltűnik azoknak, akik útban Gyergyó felé a Maros-szurdok festői prelúdiumát élvezik.

Lapos asztalhoz, vagy talán gigászi trónushoz hasonlít — ezért nevezte hajdan a pásztorember „Istenszékének", tündérek szuszákjának.

Csodálatos sziklabirodalom ez. Szépségeit a színes film sem képes visszaadni, legfeljebb sejtet belőlük valamit. Szakirodalma hézagos, s a népszerűsítő leírások száma is kevés.

Déli tájkerete a palotailvai medence. Hajdani tófenék emlékeit őrzi abból az időből, amikor még amolyan közvetítő szerepet játszott a gyergyói öböl és az erdélyi beltenger között. Földünk kalendáriumának lapjai akkor a pliocén időszakot írták, s emberősünk valószínűleg még elgyönyörködhetett itt a Kelemen kráter festői kitöréseiben.

Aztán visszahúzódtak Poszeidonosz birodalmának előőrsei, s a hajdani tómedret csakhamar feltöltik a vadvizek és torrensek törmelék kúpjai. Az ős Maros pedig birokra kel a heggyel, s megszületik a Maroshévíz-Déda áttörés, a szépséges szurdokvölgy, melyen át ma korszerű úton száguldanak a gépkocsik.

A Galonya patak páfrányerdős, sárga Telekia virágokkal díszített völgyén vesszük feléje útunk.

„Havasi külön plánétán" voltunk, s olykor meg-megálltunk iránytűvel ellenőrizni a célt. Tudtuk, hogy valahol, túl a fenyvesek tömör, zöld falanxán, ott emelkedik a csúcs — a gigászi trónus barbár kontúrjaival. Gyantaszagú csemetekert fenyő óvodája mellett barátságos szavú pásztor igazít útba. Zord sziklák közt kapaszkodunk fölfelé. Kapkodva szedjük a levegőt, s majszoljuk a szívet doppingoló krumplicukor kemény kis kockáit.

Végre fent vagyunk a csúcson. Magasságmérőm 1380 métert mutat.

Lábunk alatt eleven térkép felségesen magasztos panorámája.

„Valódi korondi népi táncosok"

reneszánsz épületszárnnyal és a híres oszlopos folyosót. Szilágyi Erzsébet lakott benne. Mátyás csak öt-hat évenként látogatott el ide: 1481-ben pedig a 32 000 holdra terjedő uradalmat grófsággá emelte, s nevelt fiának adományozta. Korvin János, nagyapjához méltó volt a törökverésben, de sajnos fiatalon meghalt. Özvegyét Dobzse László unokaöccse, György brandenburgi őrgróf vette nőül, aki vagyonát elkótyavetyélte, s a várat az Enyingi Török családnak adta zálogba. Így örökölte a híres Török Bálint is, akiről naphosszat tudna énekelni Tinódi, mert mint tudjuk, az udvarában nőtt fel... Török Bálint Ferdinánd pártján állt, ezért Zápolya megostromoltatta a várat, az akkor felgyúlt, de még török fogsága előtt helyrehozatta. Hunyadot fiai örökölték, akik közül az egyik arról nevezetes, hogy hűtlen nejét itt, a vár piacán fejeztette le... Báthori Gábor tivornyázni járt ide a szép és pajzán Dengeleghyné Török Katalinhoz, aki, a várat a fejedelemtől kapta kegyajándékul. A XVII. század elején Bethlen Gábor veszi meg. Olasz, lengyel és német mesterekkel renováltatja, hozzáépíttetti a bejárattal szemben levő szárnyat, a munícios bástyát meg a fehértornyot, s ha nem is oly pompásan, mint gyulafehérvári palotáját, de fejedelmi szinten rendezi be. Halála után fogadott fia, Bethlen István, a vár belsejét drága keleti szőnyeggel, olasz kárpitokkal és reneszánsz bútorokkal csinosította.

Egyik következő tulajdonosa, Zolyomi Dávidné, megpróbálta Hunyadot lakóvárrá átalakítani. Ő építtette hozzá az oszlopos folyósóval szembeni utolsó épületszárnyat, mely egyúttal bezárta a négyszögű udvart. De fia, Zolyomi Miklós, a fejedelmi trónra tört, ezért II. Rákóczi György haddal ment ellene, majd Apafi Mihály mint pártütőtől később a várat is elvette tőle. A fejedelemtől Thököli Imre szerzi meg csere útján. Ebből az időből származik az a leltár, amelyet bizonyos Bajoni János nevű tiszttartó készített, s amelynek alapján pontos adatok maradtak fenn a vár 1681-i állapotáról.

*

A templom-hideg lovagterem után a kifullasztó „kerengő grádicsot" másszuk meg. Az „asszonyházat" elönti a napfény. A törökidőben a környék nemesasszonyai ide gyűltek össze, itt várták vissza urukat a hadból. Innét nyílik az „úrháza" meg az „ebédlő nagy-palota". Nehéz betelni a gótikus keresztboltozatokkal, oromzatokkal, csipkefinom „halhólyagos" ablakokkal, s jól fog a figyelmeztetés, hogy el ne mulasszam megnézni a záróköveket is, mindegyiken egy-egy címer van: a Hunyadi Jánosé a hollós, a Szilágyi Erzsébeté a zergés. Ezek ugyan csak másolatok, az eredetieket egy földszinti raktárhelyiségben őrzik.

Mátyás loggiáján a freskókat csodálhatjuk meg. Valószínűleg korabeli olasz mesterektől származnak, erősen porlanak (évszázadokon át cementvakolat fedte őket), a legutóbbi restauráláskor a lehullni készülő freskódarabokat megpróbálták ugyan „vakolatszegekkel" megakasztani, de ez — most már látható — nem menti meg őket a végső pusztulástól, vegyi úton kellene valahogy tartósítani őket.

Bajoni leltára említést tesz „aranyos házról", amely gazdag díszítéséről nyerte nevét, festett kazettás mennyezetekről, reneszánsz ajtókról. Ezekből hírmondó sem maradt. Nem is csoda, Thököli után már nem akadt olyan ura Hunyadnak, aki szívén viselte volna a sorsát. II. Apafi Mihály csak a birtokai számát gyarapította, az özvegye korán meghalt, ezzel a vár végképp a fiskus tulajdonába került. A bányaigazgatóság telepedett belé, gazdatisztek lakják, akik vaslerakatnak használják. Kedvük szerint alakítgatják, rútítják: a lovagteremből sütőház lesz, kiverik a gót ajtókat, hogy „divatos" téglakeretekkel helyettesítsék. A XVIII. század végén olyan siralmas állapotba került, hogy Osdolai Bögözi Ádám végül is saját költségén próbálta egy kissé helyrehozatni.

1817-ben Ferenc császár erdélyi körútja során három napot töltött itt, s 30 000 pengőt ajánlott fel javíttatására. De alighogy befejeződött a renoválás, villámcsapás következtében leégett a tető. Arányi Lajos budapesti egyetemi tanár, aki a múlt század hatvanas éveiben többször leutazott Vajdahunyadra, s részletes munkát írt róla, keserűen jegyezte meg, hogy se ablaka, se ajtaja, *„repdesnek nappal a károgó csókák s éjjel a huhogó baglyok"*. A bécsi műemlékvédelmi bizottság nem engedélyezte a helyrehozatalra igényelt 17 000 forintot. A század végén Arányi szívós sürgetésére mégis tatarozták a várat.

*

— A vár korszerű restaurálása befejeződött. Most mi a tervük vele? — kérdezem Maria Cosmától.

— Feletteseink négyféle múzeumot akarnak itt berendezni: az egyik a vár építését mutatná be, a másik hadtörténeti jellegű lenne, végül a várostörténeti részleg következne, és természetesen nem hiányozhat a Hunyadi-család történetét bemutató anyag sem. Én magam is összeszedegettem valamennyit a múzeum részére, az irodában tartom: vannak régi pecséteim, az egyik éppen a Hunyadiaké volt. (Néhány perc múlva elképedve láttam, hogy valaki „bennfentes" lefaragta a pecsét betűit.) Vannak céhleveleim II. Rákóczi György aláírásával, és akad még egy s más érdekesség az öreg céhládában...

Számomra az egyik szenzáció itt a kapubástyában a börtönajtó. Az egyetlen eredeti ajtó, ötszáz éves, román stílusban faragott, a vár első építésekor került a helyére. Így recsegni ajtót még nem hallottam... Néhol megpörkölődött, de ez nem csoda, sok tüzet látott, A falak is kormosak, akár egy füstölőben. Gondolatokba merülten szemlélődöm, meg is feledkezem arról, hogy odakint várnak rám. Egyszer csak hallom: Maria Cosma csikorgatja az ajtót, s tréfásan fenyeget, hogy mindjárt rám zárja

SZÉPRÉTI LILLA

Vajdahunyad vára a főkapuhoz vezető híddal

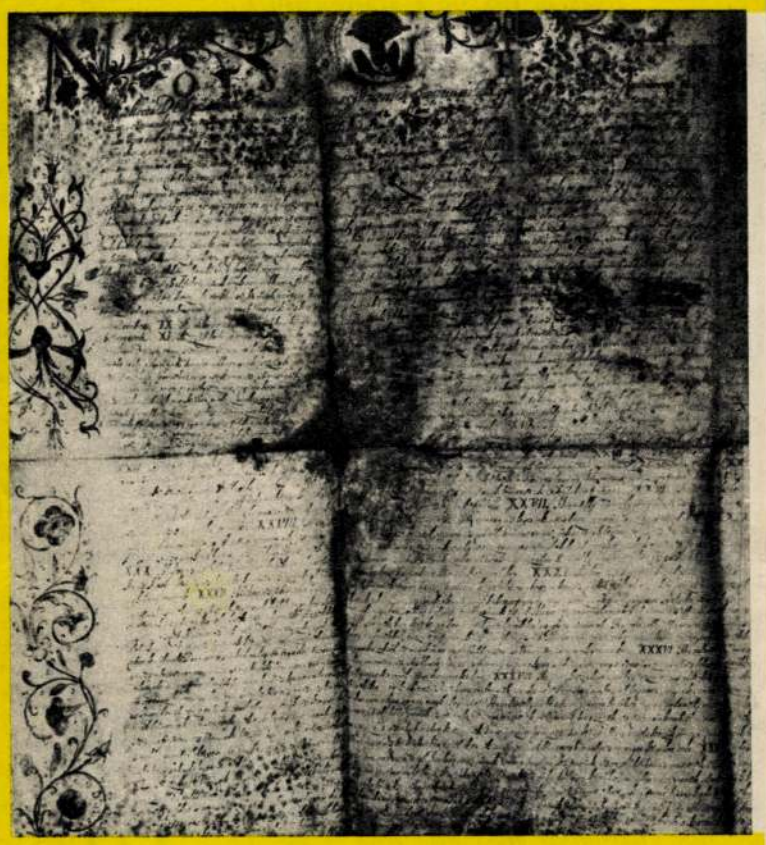

Díszes okirat a XVII. századból II. Rákóczi György aláírásával

Marx József felvételei

Két gótikus ajtó: az egyik a lovagterembe, a másik a „kerengő grádicsra" vezet

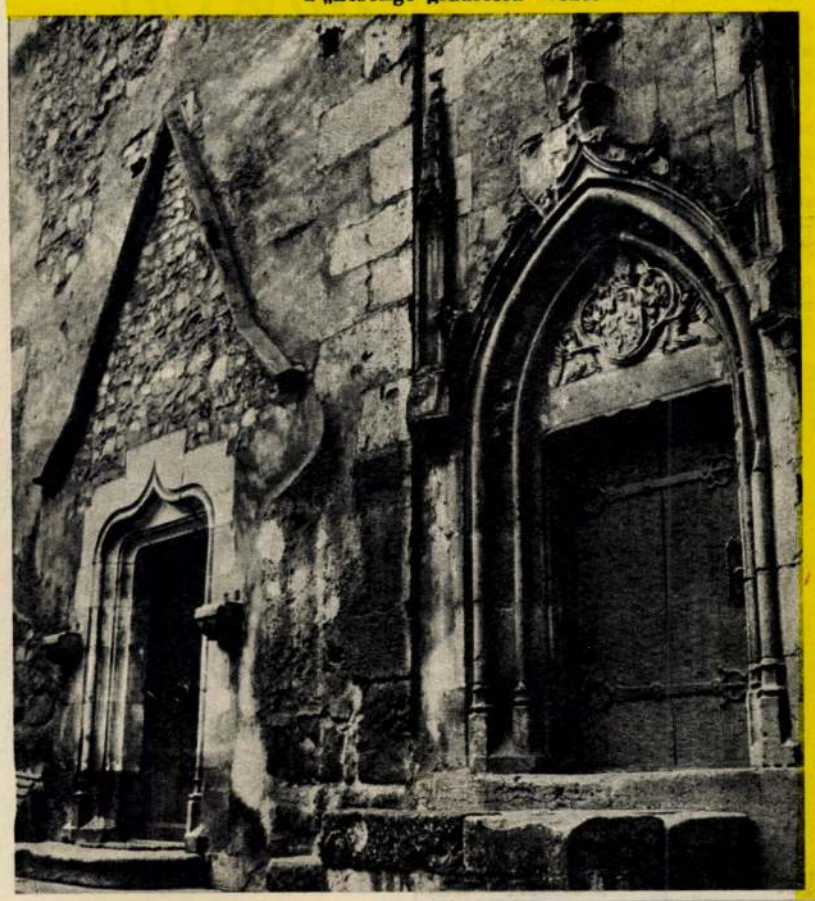

A 300 ágyas szanatórium homlokzata

1970-ben ezerre növekedett az elszállásolási lehetőség. Most, hogy július elején az Építkezési Tröszt átadta az 1050 férőhelyes új, impozáns komplexumot, a fürdő szállodáinak befogadóképessége immár meghaladja a kétezret.

Számolgatok. A mai szállodai kapacitás mellett évente mintegy harmincötezer ember gyógyíthatja beutaltként kínzó betegségét, talál gyógyírt reumára, isiászra, gerincferdülésre. A hévizek hatása igen sokrétű. Egyre újabb betegségekről derül ki, hogy „reagálnak" az itteni meleg vízre. Eredményeket értek el az emésztőszervi megbetegedések gyógyításában, legújabban pedig légzőszervi megbetegedések gyógyításával is foglalkoznak.

Egyszerre kétezer embert tudnak befogadni a fürdő szállóiba, a régi villákba, vendégházakba. De legalább ennyi ember lakik a fürdő környékén gomba módra elszaporodott magánházakban, villákban. Sokan Váradon szállnak meg, s csupán kezelésre járnak ki. Az igényeket azonban még így sem tudják kielégíteni. Talán majd akkor, ha valóra válik a négy-ötezres befogadóképesség. Ez az a felső határ, amiről a szakemberek beszélnek. Ebbe az irányba tart a jelenlegi nagy ütemű fejlesztés. Az elmúlt évben átadott létesítmények is már ennek az elképzelésnek az első jelentős lépései. S e létesítmények átadásával nemcsak lehetőségben, de építészeti rangban is sokat nyert a fürdő-telep. A háromszáz ágyas szanatórium, a százötven ágyas ONT-szálló, a naponta ezerhétszáz beteget ellátó gyógyászati központ, a már üzembelépett 1050 férőhelyes komplexum országos viszonylatban is figyelemre méltó.

Az új épületeket az évszázados fák közé telepítették, s legalább annyi gondot fordítottak az óriás koronájú tölgyek megóvására, mint arra, hogy minden idejében elkészüljön. Talán épp e nagyfokú gondoskodás miatt feltűnő a „régi" fürdőrészen tapasztalható hanyagság. A tavirózsákat óvó-nevelő tavacska környékének elhanyagoltsága, egy-két mellékút rendezetlensége nagymértékben ellenpontozza az általános jó benyomást.

S még valamit el kell mondani. A beruházónak mindenképpen több gondot kellett volna fordítania már eddig is Félix fürdő több irányú fejlesztésére. Az, hogy a fürdő városközelben van, nem mentesíti a fürdő vezetőségét attól a kötelességtől, hogy gyorsabb ütemben hozza tető alá azokat a létesítményeket, amelyek ugyancsak a távlati tervben szerepelnek, de nagy szükség van rájuk. Különösen a művelődési otthon és a mozi hiányzik, de nem lehet sokáig elodázni a szabadtéri színpad és sportpályák létrehozását sem.

A harmonikus fejlesztésnek alapkérdésévé vált a távlati tervben szereplő létesítmények előbbre hozatala. Ezt az illetékesek is érzik, s bizonyára mindent elkövetnek a fejlesztés meggyorsítására.

KÖTELES PÁL

Fürdés utáni víszkúra

Vilidár István felvételei

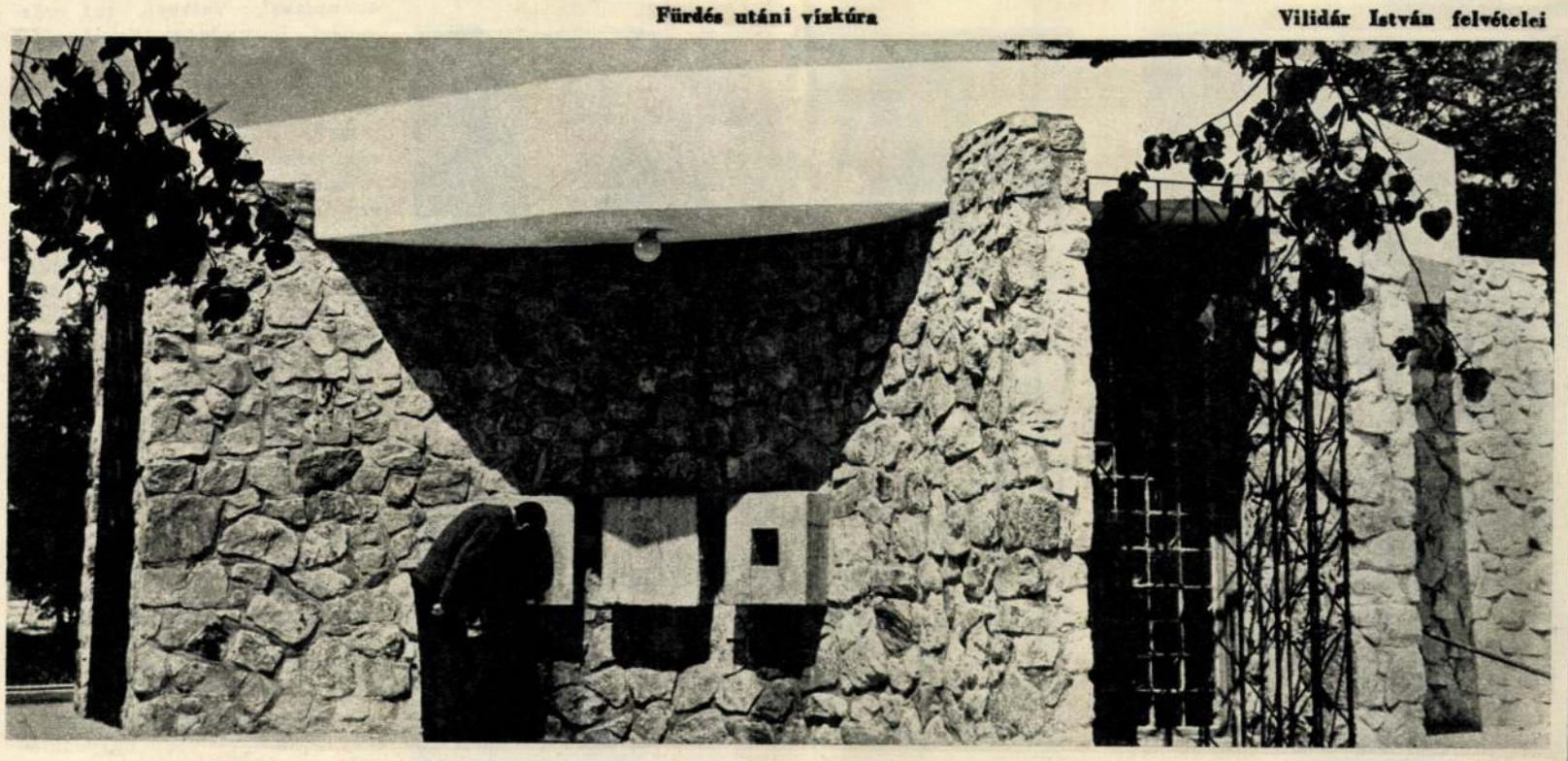

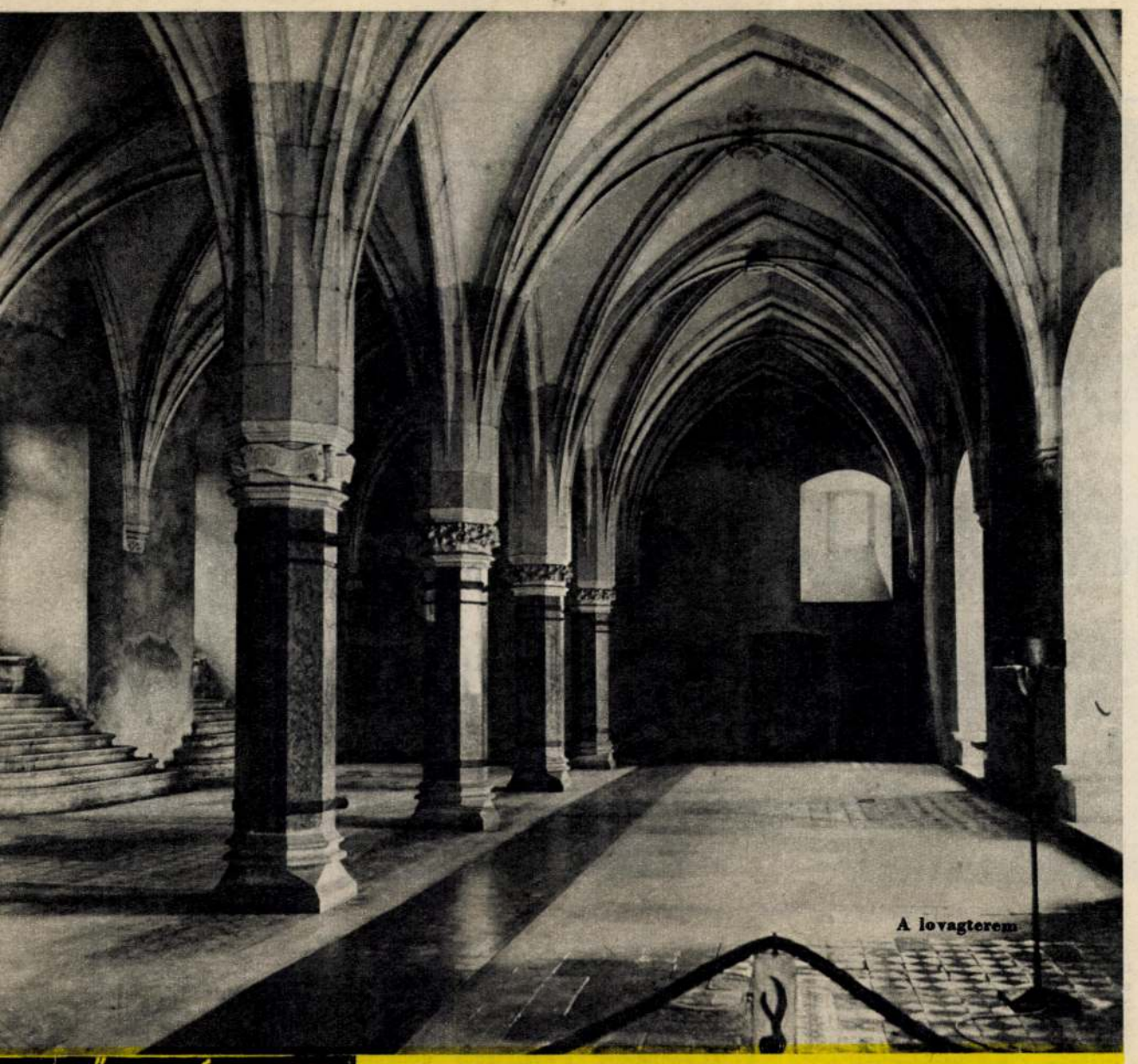

A lovagterem

MŰEMLÉKEINK

VAJDAHUNYAD VÁRA

Ködből és füstből bontakozik ki Vajdahunyad vára. Rézsút bearanyozzák a délutáni napsugarak. Innét, a főútról, ahol teherautók száguldoznak s csillék haladnak el a fejünk fölött, olyan, akár egy látomás. Aki először pillantja meg, szinte földbe gyökerezetten áll, kicsit tán hunyorog, s úgy érzi: mesefilmet lát. Volt egyszer, hol nem volt egy fekete király vára...

A hosszú fahídon még ránk parancsol egy belülről jövő hang: oldd le saruidat! De hirtelen kinyílik a várkapu, egy nagyon is mai, zöldséget cipelő asszonyság lép ki rajta. Mi ez a formabontás? — méltatlankodnánk már-már, de kezdjük közelről szemügyre venni a falakat. Nem voltak mindig feketék, múlt század végi fényképeken márvány fehérségű a vár, de most olyan, mintha vasból öntötték volna.

A zöldséget cipelő asszony nyitva hagyja a kaput, bemegyek.

Az udvaron egy vörös macska ténfereg (a vár macskája, húszéves), majd egy nő jön ki nagykockás kabátban; Maria Cosma idegenvezetőnő. Hallottam már róla, itt gyermekeskedett, apja gazdasági felügyelő, majd kapus volt. A várszolgálatot családjukban a nagybátyja kezdte még 1910-ben. A család balra a földszinten lakott, a „tárházban" volt a gyermekszoba, azt örökölte leánya, s itt lakott mindaddig, míg néhány évvel ezelőtt egy riporter cikkében szellemességből „várúrnőnek" nevezte. Akkor kiköltöztették, de mostani lakásának ablakából látni lehet a várat.

— Hol akarja, hogy kezdjük?... — kérdezi a várudvarban. — Hadd üldögéljünk még itt egy keveset — kérem, s örülök a csendnek, meg hogy ilyen jól kifogtuk: rajtunk kívül nincs látogató.

...Szinte hallani, mint jönnek elő sorban a lovagok, combvasas páncélban, kardjukat csörgetve. Visszhangzik tőlük a „kerengő grádics". A „piacon" lovak nyihognak, s valahol egy ablak mögött lantját pengetve hősi éneket mond Tinódi Lantos Sebestyén...

★

Hunyadi Jánossal kezdené, vagy az apjával, Vajkkal, aki érdemeiért Luxemburgi Zsigmondtól nyeri el a birtokot a hozzá tartozó falvakkal együtt. Vár itt már jóval előbb lehetett, mert egy 1267-es okirat szerint IV. Béla fia, István, elrendeli Hunód királyi vár parancsnokának, hogy embereket vegyen fel. Később, 1399-ben Stibor vajda rendelkezik a várúrnak, hogy oltalmazza meg a kereskedőket a rablóktól. Hunyadi János öröklött birtokának erre a sziklakövére 1442-46 között kápolnát építtet, mely talán védelmi célokat is szolgált. Ezután keletkezett az „országház", ezt ma lovagteremnek hívják. Ott az egyik gránitoszlopon latin kőfelirat tanúsítja. Fennmaradt egy okirat ázokból az esztendőkből, amelyben a törökverő a körmöci táborból meghagyja, hogy a vár építéséhez Bécsből tizenkét láda bádogot vegyenek. Nyilvánvaló, hogy fedélnek kellett. A Nebojsza tornyot szláv mintára emeltette és török támadás esetén végső menedéknek szánta.

Halála után Mátyásra száll a vár. Olasz mesterekkel nagyobbíttatta, ő építtette hozzá a város felé kitekintő erkély-részt a

Vajdahunyad

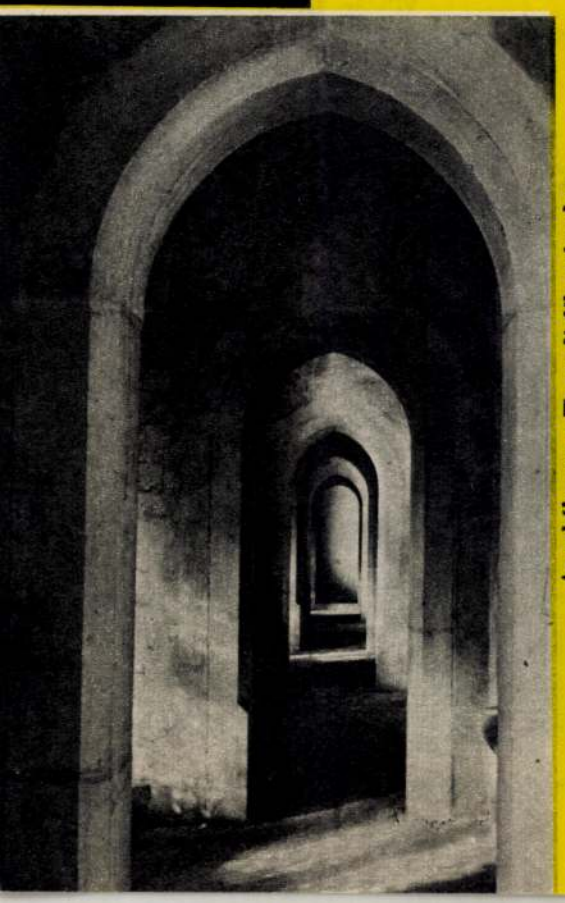

Az erkély-sor a Hunyadi-féle szárnyban

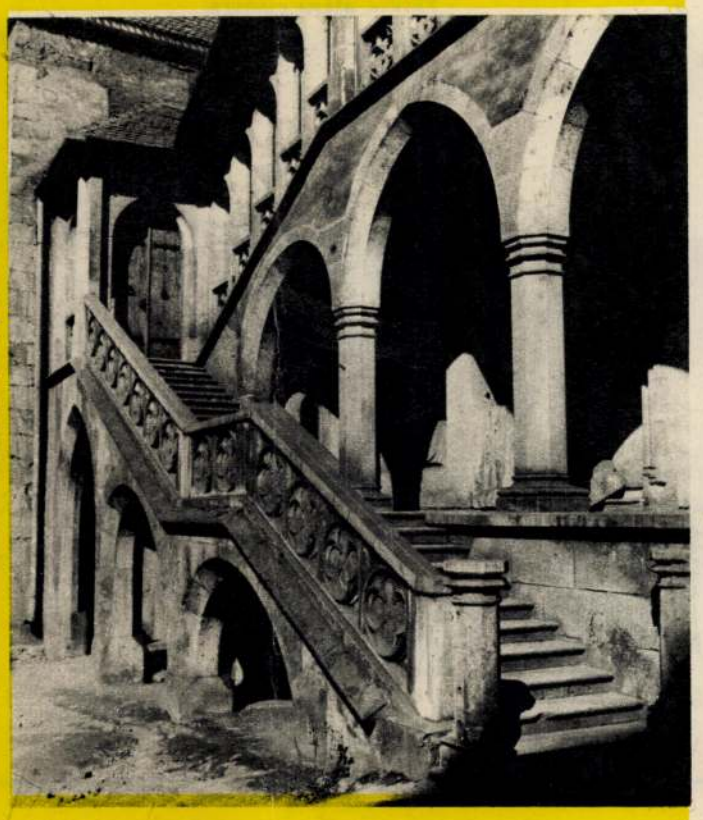

A Bethlen-lépcső

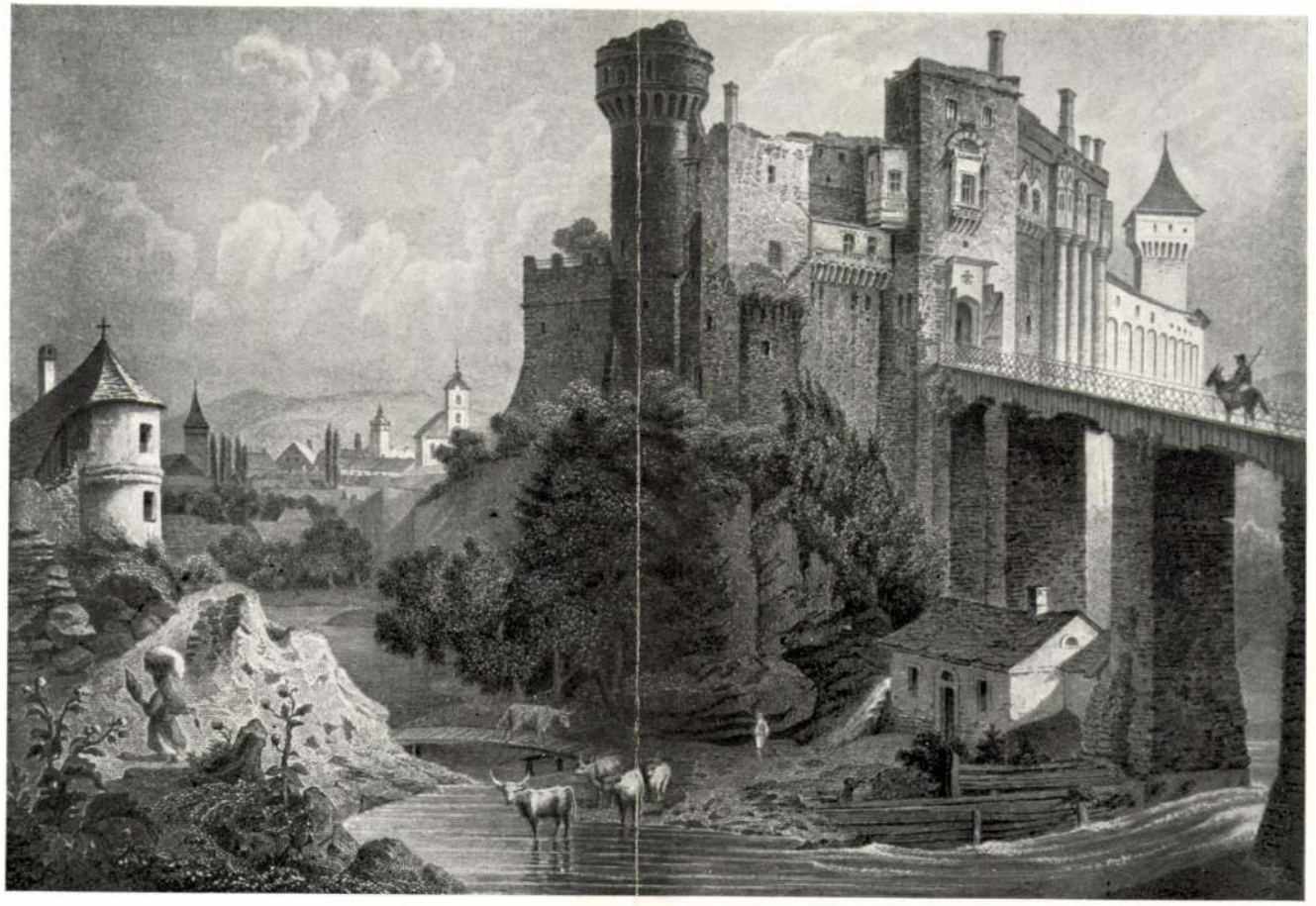

CHÂTEAU DE VAJDAHUNYAD

Nouvelle Revue de Hongrie 1940. okt.

Vajdahunyad

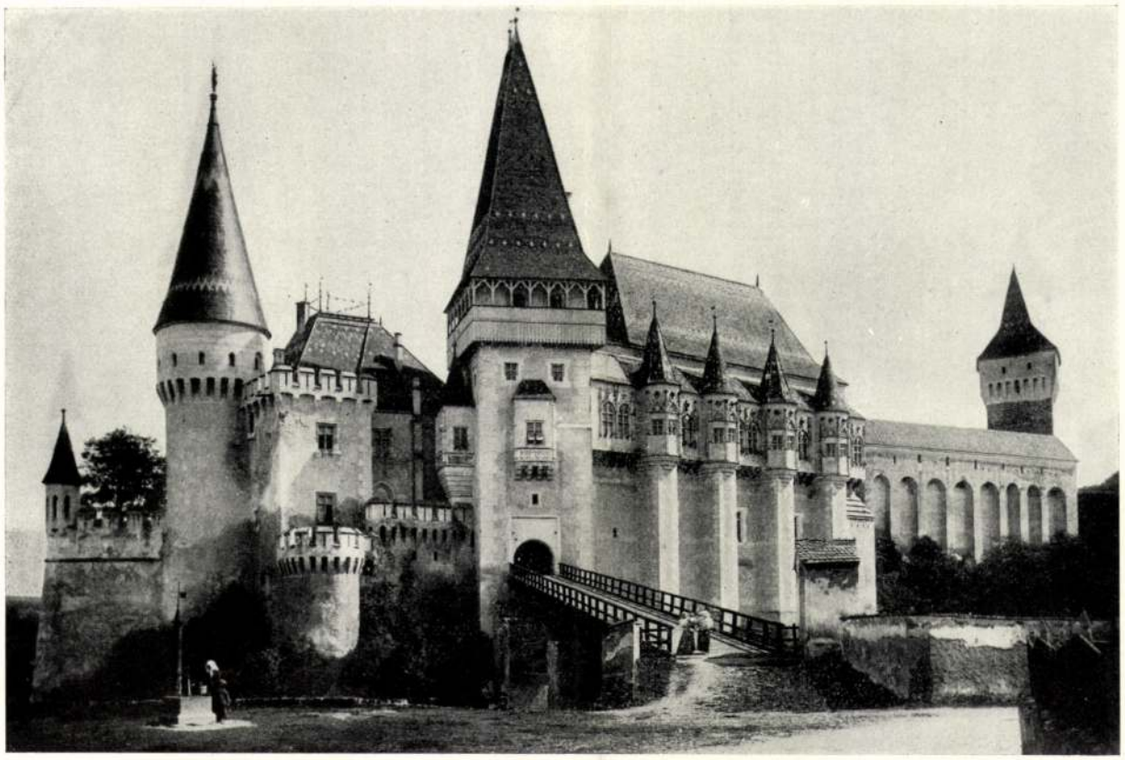

A VAJDAHUNYADI VÁR ÉS LOVAGTERME. XV. SZ.

Gerevich

Vajdahunyadi vár

Forster Gyula báró:

Hunyadi János nár-
mazása és a vajda-
hunyadi freskók.
Szept 1918.
Franklin ny. 4-r.
244. l.

Vajdahunyadi-
nár

riae ducum etc. Cum versione operis germanici. Norimbergae, 1664. régi bőrkts. Folio. — Rézm. címképpel és a vezérek és királyok 59 rézmetsz. képeivel. — Szabó III. 2254. A híres mű szép példánya. **80.—**

553 **Nagy A.** Olasz színművészek és színészek a nemzeti színházban. 1837-től 1884-ig. Bpest, 1940. fzve. n. 8°. Olasz nyelvű kivonattal. (A Pázmány Péter tud. egyetem olasz int. kiadv. 16.) **4.—**

554 **Nagy G.** Skythák. 12 ábrával. Bpest, M. T. Akad., 1909. fzve. n. 8°. (Értek. a tört. tudom. köréből XXII. 3.) **1.—**

555 **Nagy Géza és Nemes Mihály.** A magyar viseletek története. 40 szines és 71 fekete táblával. Bpest, 1900. díszes ered. vászonkts. n. 4°. **90.—**

556 **Nagy Ignác.** Torzképek. 4 kötet, 4 könyomatú képpel. Budapest, Hartleben, 1844. bájos egykorú egészbőrkötésekben. kis 8°. **25.—**

557 — Menny és pokol. 3 füzet. Budapest, Hartleben, 1846. (sérült) fvászonkts (ered. borítéklapok hozzákötve) 8°. Kissé foltos példány. **12.—**

558 **K. Nagy S.** A székelyföldön és az Aldunán. Utirajzok. Bpest, 1883. — **Gerardo A.** Két hét a Székelyföldön. 4 képmelléklettel. Bpest, 1881. vászon. 8°. **8.—**

559 **Nagy Virgil.** Vajda-Hunyad vára. Bpest, 1910. ered. fbőrkts. 8°. Számos képpel. (41 old.) **5.—**

A műbarátok körének tagilletménye, különleges papírra nyomva.

560 **Der Naturfreund Ungarns.** Red. v. Jos. v. Nagy u. A. F. Láng. Jahrg. I. (3 Hefte) u. Jg. II. 1. mit 14 zum T. color. Tafeln. Neutra, 1857. Hlnwdbd. Folio. Mehr. nicht ersch. **36.—**

561 **Neilreich, Aug.** Aufzählung der in Ungarn und Slavonien bisher beobachteten Gefässpflanzen. Nachträge u. Verbesserungen. Wien, 1870. Lwd. gr. 8°. (111 Ss.) **8.—**

562 **Német nyelvészeti dolgozatok.** Arbeiten zur deutschen Sprachwissenschaft. Szerk. Schwartz Elemér. I.—IV. füzet. Bpest, 1938-39. fzve. n. 8°. **16.—**

I. **Mollay K.** Középkori soproni családi nevek. — II. **Felszeghy M.** A cs. és k. hadsereg nyelve Magyarországon. — III. **Tarján A.** A vasérczbányászat szaknyelvének szókincse Rudabányán. — IV. **Tóth I.** Német eredetű magyar divatírók.

563 **Németh G.** Adatok Nagy Vázsony történetéből. Veszprém, 1901. fzve. 8°. Képekkel. **5.—**

564 **Némethi K.** Hun-történelmi örökségünk. Bpest, 1925. fzve. n. 8°. (24 old.) **1.20**

565 **Perzynski, Friedr.** Von Chinas Göttern. Reisen in China. Mit 80 Bildtafeln. München, Kurt Wolff, 1920. orig. Hlederbd. gr. 8°. **20.—**

566 **Petrarca, Francesco.** Le rime. Riscontrate con ottimi esemplari stampati, e con somma diligentia corrette. Con la tavole di tutte le rime del Canzionere ridotte coi versi interi sotto le lettere vocali. Venezia, Bortoli, 1739. alt. Pergamentbd. 8°. Mit Titelkupfer. **20.—**

567 **Régi magyar autogrammok.** A magyar történelem és közélet 35 nevezetes személyiségeknek sk. névaláírásai a 18. századból és a 19. sz. elejéről 7 levélre ragasztva és régi bőrkötésbe kötve. 4°. **100.—**

Többek között: III. Károly, Mária Terézia, Comes Joannes Pálffy, Leopoldus Palatinus, Josephus Palatinus, Comes Nic. Illésházy, Comes Franc. Eszterházy, Gabriel Zerdahelyi, Jos. Ürményi, Com. de Nádassd, Comes Jos. Teleki, Comes Nic. Pálffy, B. L. Orczy, Comes Jos. Erdőd, stb.

568 **Nemzetközi szerződések.** 4 rész. Összeállította és ford. Horváth J. Bpest, 1921-22. fzve. n. 8°. (A M. Külügyi Társ. kiadv. 1—4.) **10.—**

I. Az 1815-iki statusquo megalkotása 1809—1825. II. Anglia és a sz. szövetség 1815—48. III. A középeurópai kérdés rendezése 1848—71. IV. A világpolitika szerződései 1871—1920.

569 **Nestroy.** Werke. Auswahl. 2 Teile in 1. Hsg. mit Einleitungen u. Anmerkungen vers. v. Otto Rommel. Berlin, Lpzg., o. J. roter orig. Lwd. 8°. Mit 1 Portrait. (Gold. Klassiker Bibl.) **8.—**

570 **Nietzsche, Friedrich.** Also sprach Zarathustra. Ein Buch für Alle und Keinen. 22—24. Tausend. Lpzg., 1901. orig. Lwd. 8°. **5.—**

571 **Nopcsa, F. v.** Albanien. Bauten, Trachten u. Geräte Nordalbaniens. Berlin, 1925. br. gr. 8°. Mit 132 Abbildgen i. T. u. m. 4 Tafeln. **20.—**

572 **Oberländer.** Der Lehrprinz. Lehrbuch d. heutigen Jagdwissenscheft. 3. bearb. u. verb. Aufl. Mit 185 Abbildgen. Neudamm, 1922. orig. Lwd. gr. 8°. **8.—**

Ranschburg 155 sz. Könyvjegyzéke Brest 1941

Vajdahunyad vára

Pengő

573 **Olivier, G. A.** Voyage dans l'empire Othoman, l'Égypte et la Perse. 6 tomes et atlas de 50 cartes et planches gr. s. c. Paris, 1801—1807. 4 reliures d. veau av. coins. gr. in 8°. (Atlas in 4°.) **60.—**

574 **Olschki, Leo S.** Le livre en Italie á travers les siécles. Role joué par l' Italie dans le développement de l'art de l'imprimerie et de l'illustration du livre, du XVe au XIVe siécle, démonstré par une collection exposée á Leipzig dans la section de l'exposition intern. de l'industrie du livre et des arts graphiques. Florence, 1914. br. gr. in 8°. Avec 86 planches. **25.—**

575 **Ölyvedi Vad Imre.** Nemességi könyv. Szeged, 1907. fvászon. n. 8°. **10.—**

576 **Orbigny, A.** Voyage pittoresque dans les deux Amériques. Résume général de tous les voyages. Paris, 1836. Lwd. d. Z. 4°. Mit 131 Stahlstichtafeln u. 2 Karten. **120.—**

577 **Orpheus.** Egy hónapos írás, a józangondolkozásnak, igazabb izlésnek és magyar történeteknek elsősegéllésére. Kiadta Széphalmy Vince. (Kazinczy Ferenc). 2 kötet. Kassa, F. Landerer, 1790. régi kktsek. 8°. A 2 arckép hiányzik, különben az igen ritka műnek teljes példánya. **50.—**

578 **Osian** énekei. Az ered. gael mértékben ford. Fábián G. 3 kötet. Buda, 1833. kktsek. k. 8°. — 3 rézm. címlappal és számos képpel a szövegben. Szép példány. **24.—**

579 **Oszetzky Dénes.** A hazai polgárság társadalmi problémái a rendiség felbomlásakor. I. Városi polgárjog. II. Városi hatóság. Bpest, 1935. fzve. n. 8°. (A Pázmány Péter tudományegyet. tört. szemin. kiadv. 3.) **3.50**

580 **Paál J.** A 100 napos szegedi kormány. Az ellenforradalom története. Krónikás könyv Károlyi Gyula és Ábrahám Dezső kormányairól a nemzeti hadsereg megszületéséről, az ÁBC-ről és más szegedi dolgokról. Bpest, 1919. fzve. n. 8°. 61 old. **5.—**

581 **Pachnos, A. N.** Die griechische Handelsmarine. Inaugural-Dissertation. Berlin, 1920. br. gr. 8°. **4.50**

582 **Paganel, C.** Geschichte Scanderbegs oder Türken u. Christen im 15. Jahrh. Tüibgen, 1856. br. 8°. **8.—**

Pengő

583 **Pagnini, Giov.** Trattato della sfera ed introduzione alla navigazione per uso de piloti. Venezia, 1750. d. vélin. in 4°. Avec 28 planches gr. s. c. **50.—**

584 **Paikert, Alajos de.** The Anglo-Saxon world and Hungary. Reprinted from the Külügyi Szemle. Bpest, 1922. br. L. 8vo. 9 pp. **1.50**

585 **Pákh Albert.** A magyar ember könyvtára. 4 kötet. Pest, 1863. 2 egyk. fvászonkts. n. 8°. Történeti képeknek, egykoru eseményeknek és aktuális kérdéseknek igen érdekes gyüjteménye. Szép példány. **15.—**

586 **K. Pálmay Ilka.** Emlékirataim. 2. kiad. Bpest, 1912. fvászon. 8°. 16 arcképmelléklettel. **6.—**

587 **Palotay Gertrud.** Oszmán-török elemek a magyar hímzésben. 184 képpel. — Les elements turcs-ottomans des broderies hongroises. Avec 184 figures. Bpest, 1940. fzve. 4°. (Bibl. humanitalis historica II.) **30.—**

588 **ifj. Palugyay Imre.** Megye-rendszer hajdan és most. 4 kötet. Pest, 1844—48. 2 egyk. vászonkts. n. 8°. — 89 táblázattal. Ritka. **36.—**

589 **Pannonia.** Szerk. Kastner J. Kerényi K., Prinz Gy., Halasy-Nagy J. 1935-1938. Bpest. füzetekben. n. 8°. **24.—**

590 **Pap János.** A magyar emigránsok Törökországban 1849—1861. Kidolgozta Szalczer S. Pécs, 1893. félvászonkts. n. 8°. **10.—**

591 **Parrot, Fr.** Journey to Ararat. With map and woodcuts. Transl. by W. D. Cooley. London, w. y. orig. cloth. L. 8vo. **8.—**

592 **Partsch, Joseph.** Die hohe Tatra zur Eiszeit. Mit 7 Karten, Profilen, Federzeichungen i. Text, 67 Bildern u. 1 Gletscherkarte. Lpzg., 1923. orig. Hlwd. gr. 8°. **10.—**

593 **Pásztor Lajos.** A magyarság vallásos élete a Jagellók korában. Budapest, 1940. fzve. n. 8°. **6.—**

594 **Pataki J.** A magyar színészet története 1790—1890. Bpest, 1922. fzve. n. 8°. **2.40**

595 **Pataky, K. M.** Bem in Siebenbürgen. Zur Geschichte d. ungarischen Krieges 1848 und 1849. Mit General Bems Portrait u. 1 Karte v. Siebenbürgen. Lpzg., 1850. fvászon. 8°. **6.—**

596 **Paul S.** Csepreghy Ferenc. 1842—1880. Bpest, 1934. fzve. n. 8°. (59 old.) **2.80**

ró.

rczélben és sima karimájú,
ábrázolva. Haja és bajusza
özete : atilla zsinórzással,
llagos paszomántgallérral.
alatt aláírásának másakép
érváry Géza«. Jelzése oldalt
XI 1909«.

— Lelt. sz. 1290. — Vétetett
ler Kornéltól 35 K-án (1524–
ber 1-jén. — Elszámoltatott
— Az elszámolást jóváhagyta
z. határozat (853–912).

Vajdahunyad vára

ivód

Toborffy Géza:
Vajdahunyad vára.
Buvár 1939. 6. sz.

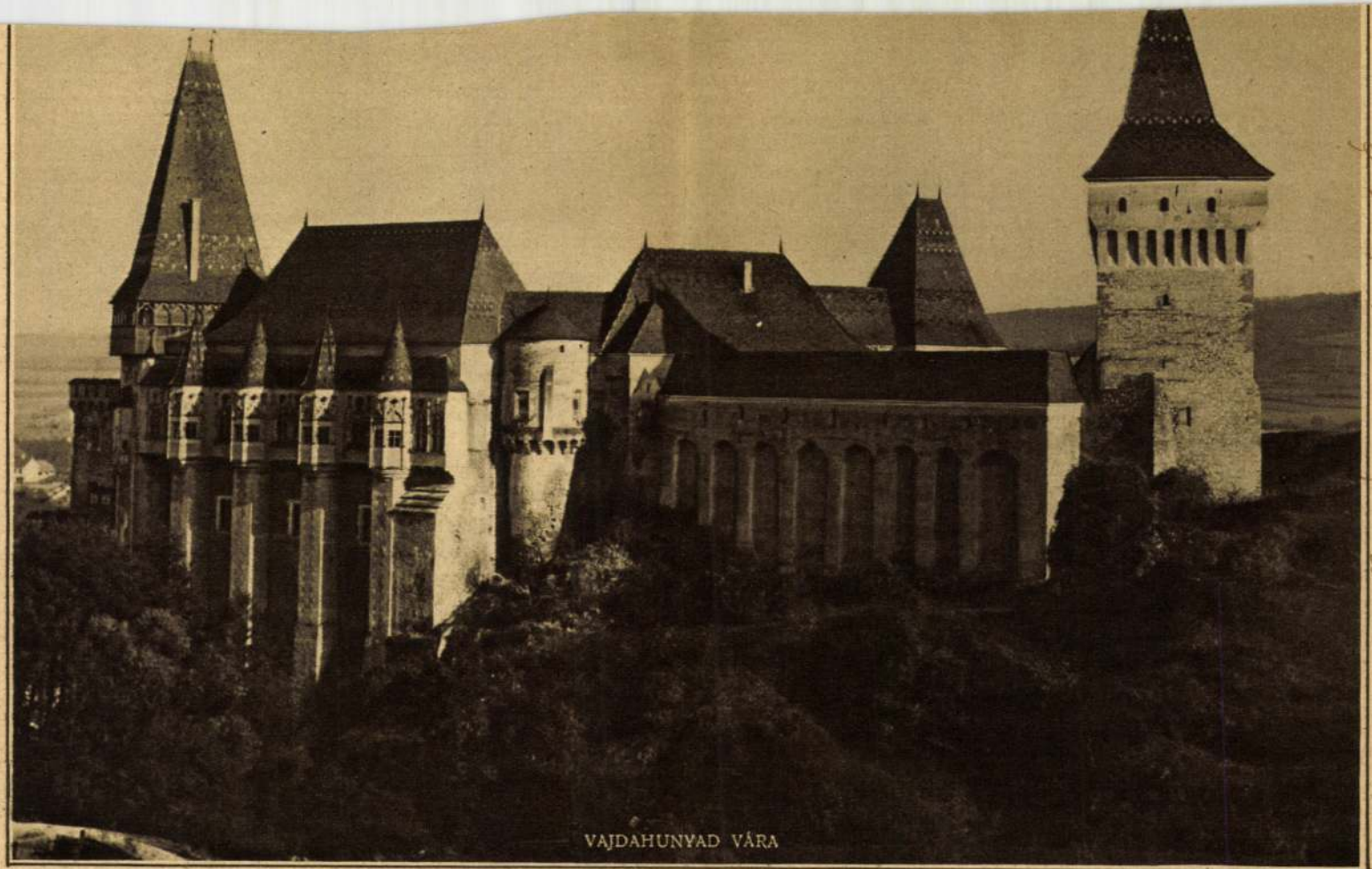

VAJDAHUNYAD VÁRA

Vajdahunyad vára.

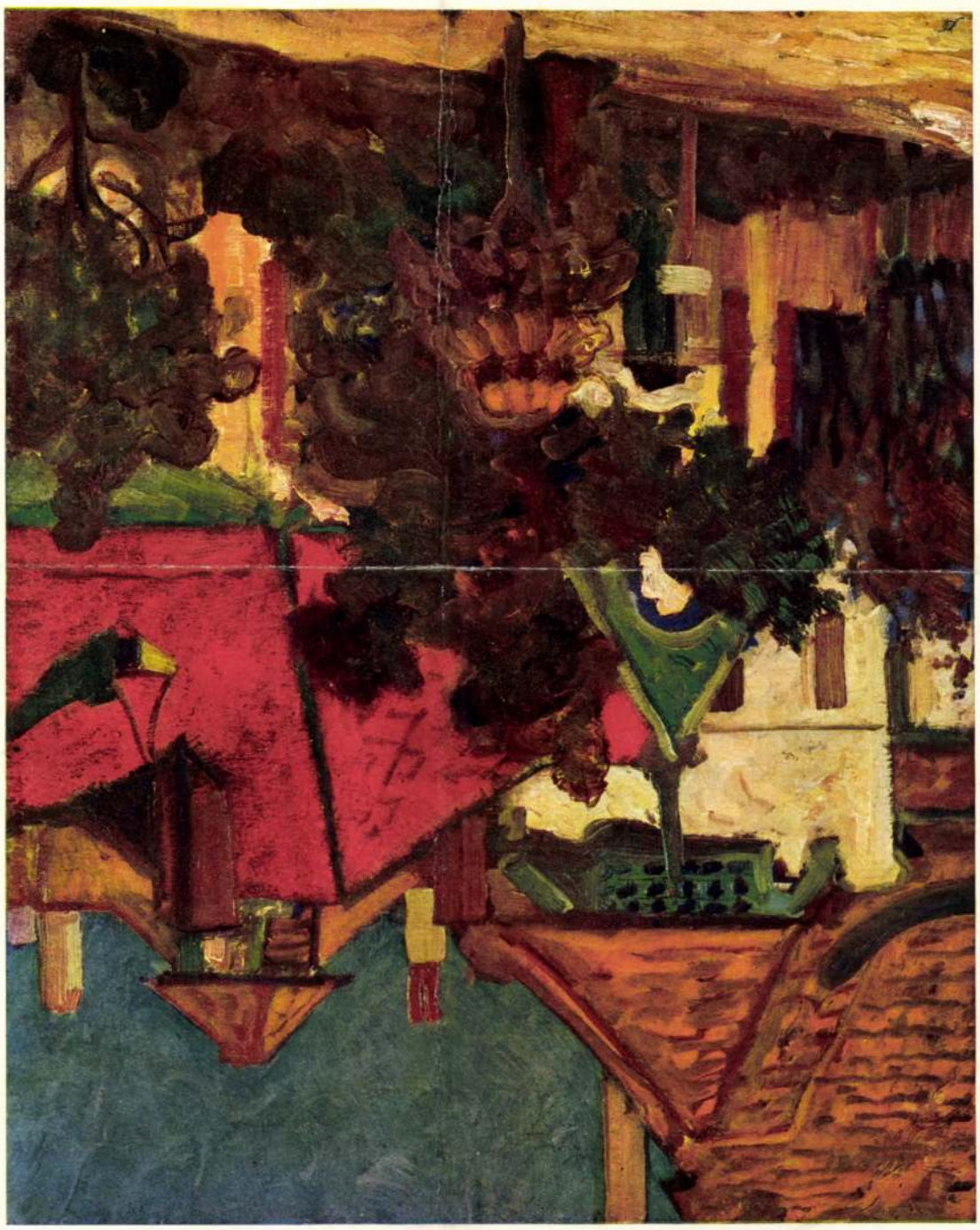

22.

23.

Vajda Hunyad Hunár vár.

1) Möller István felvételei 1890 ből – 10 db.

2) " Hunár vár tervázlata 1895. – más alatt is

3) Ugyanezek más alatt 1897 ben tetszik 4 példány fig más alat

5, hunár vári épületek alapás felrajza

6, " vár tetszik

7, " a többi D 13 tetszik ben alat III fiok

8, " —

8a) ugyanezekről más alatok is fig más alat utazás ok: 1899. 1904.

9) 4 db. más alat a várban talált felirás okról –

10) 3 db. mojolva kalyhaba vár a vajdaváta tervezve: 1907 ből – fig más alatok

11. A vajda hunyadi ref templom tervrajza, más alatt vár ena 1895. Allender

Marosvásárhely modern városháza. Erdély egész dicsőséges magyar multjának legősibb városa Marosvásárhely, az erdélyi fejedelmek hajdani székhelye. A több mint 25.000 lakosu, gyönyörü fekvésü város különösen a világháboru előtti időkben indult rohamos fejlődésnek. Ezerhétszáz román lakos volt a negyedszázezer lakos között — s Trianon mégis Romániának juttatta ezt a szép várost.

A vajdahunyadi vár, ősi fészke a Hunyadi-családnak, amelyből törökverő Hunyadi János és a reneszanszkor legnagyobb mecénása, Hunyadi Mátyás király származott. A trianoni béke a vajdahunyadi várat is a románoknak juttatta, akik kezén minden magyar művészeti emlék pusztulásra van itélve. (Foto: Erdélyi.)

Légrády Ottó dr.
Igazságot Magyarországnak!
(Bpest é n)

Nagyvárad, régi Magyarország legelevenebb, legkulturáltabb városa. Az ősi magyar város Szent László királynak volt szeretett tartózkodási helye s mindig fontos szerepet játszott, miután Erdély és az Alföld határán fekszik. A magyarság szeretettel emelte Nagyváradot a magyar Párizssá — mint háboru előtt nevezték, — de Trianon Romániának adta zsákmányul ezt a tiszta magyar kulturáju várost.

Orsova, az Alduna mellett. A magyarok birtokában fontos forgalmi pont volt, itt hagyta el a Duna Magyarország területét. Itt találták meg 1853-ban a szabadságharc után elásott Szent Koronát. A város ma a szerbeké.

Vajdakoszorú Gáspár ötvös-
mester

Győri Szemle 1942. 132.

A győri ipar története

dr. Vajdovszky (...?)
epitész,

Skat. Lemke, 1894,
30-11, 233-247, 419-440,
529-603, 799-812,,
Velics L.: Az egyházi....
etc.

Vajdovszky János épitész, szepesváraljai tanár XIX. m. második fele.

a lőcsei főegyház és a késmárki XV sz.-b templom restaurációja./1868/

Századok, 1868, 746 o.

Századok.

VAJDAI VILMOS

MŰ-TEREM KIÁLLíTÓ
(1071 Budapest, Dohány u. 16-18.)

Kiállítás megnyitó

VAJDAI VILMOS
kiállítása

Megnyitó: 1995. december 15-én 18 órakor
Nyitva: december 15-étől január 2-áig, 0-24 óráig

VAJDAI VILMOS

UIT ART

uár 6. / January 6-February 6, 1994

kimó
e óta
ötvözi
t.

The exhibition sponsored by the Nádasdy Foundation shows prints from Canadian Eskimo (Inuit) art. From the midcentury onward this artistic medium has graudally become a coherent part of Eskimo art. The large number of works created in the past decades alloys in a singular way the traits of traditional culture and the individual outlooks of the artists.

dezője

Ildikó D. Udvary, curator

vin, Kanada Magyarországra akkreditált nagykövete

E WITTEK

- IRENE WITTEK FOTÓI / MOBILITY OF COLOURS: PHOTOS BY IRENE WITTEK

rcius 12. / February 10-March 12, 1994

fel. A
netek-
ket, a
ldó tér
apasz-
erzett
zín-te-

The chora in the Platonic sense is the space accomodating the living beings. In the photos of the Rome-based artist this space is created by the superposition of faint shades of colours. Rejecting representation, the large-size photos are filled with colours also determining the rhythm of the accomodating space. Starting from inferences drawn from the theory of photography (in Paris she took her Ph.D. as a pupil of Roland Batrhes), Irene Wittek developed her mysterious, constantly moving colour-spaces, of which a selection is for viewing at the exhibition.

József

József Mélyi

/ Curator: Dr. Fabényi Julia

AI / EXHIBITS IN HUNGARIAN INSTITUTES

ása

Vienna, Collegium Hungaricum – Exhibition of György Csete and Ildikó Csete – November 24-December 31, 1993
Exhibition of Ilona Lovas – January 20-February 20, 1994

Kő Restaurálás, 1868

A késmárki XV sz.-i templomé, Vajdovszky

Vajdovszky János megbizatása.

Századok, 1868, 746 o.

Századok.

Vajgell Jakab
építész

Kassa 1768

l.

Arch. Ért. 1915.

360. l.

kapucinus templom főoltárának lebegő angyalalakjaihoz fűzik, az előbbiek során már kitértünk. Amiből nyilvánvaló, hogy a Szent Anna templom timpanonját diszitő angyalokat is Weber alkotásainak kell tartanunk.

A leboruló, karjait mellén keresztbe kulcsoló angyal ösztönző mintaképét itt is valószinüleg Rafael Donnernek egykor a pozsonyi Dóm oltárán (most a Nemzeti Muzeumban) álló kerubjai szolgáltatták, melyeket Webernek felvidéki müködése idején látnia kellett.

Stilusához igen közel áll két faszobor a budai ferencrendiek kolostorában, melyek valószinüleg Gelezius pápát és Szent Andrást (?) ábrázolják és kétségtelenül az egykori oltárok plasztikai együtteséből valók.

Midőn Weber megtelepszik Budán, bizonyára fenntartotta régi megbizóival a kapcsolatot és sokat dolgozott vidékre is. Meggyőződésünk, hogy az ő tervei alapján készült az 1762-ben épült győri orsolyita templom főoltára, amelynek egész felépitése, hasonló vonalmenetben elhelyezett négy szobra, az oltár oromvolutáin térdelő két angyal, melyek stilusban a budai kapucinus templom

Vajk Éva a Textilmúzeum élén

(MTI) Vajk Éva textilművész személyében január 1-jétől új igazgató vezeti a Textilmúzeumot. A posztra tizenegyen pályáztak, s közülük Vajk Éva anyagát találta legjobbnak a szakértőkből álló zsűri. Az új igazgató elmondta: elsődleges célja, hogy mielőbb befejeződjön az intézménynek helyet adó műemlék épület helyreállítása Óbudán, a Lajos utcában. A munkálatokhoz szükséges pénzt pályázatokon szeretnék elnyerni. Az ország egyetlen textilmúzeumának törzsanyaga textiltörténeti érdekességekből áll. A gyűjtemény gyarapításához várják adományozók felajánlásait, illetve pályázati pénzekből is szeretnék bővíteni a gyűjteményt. Az igazgató – bevételeik növelése érdekében – fontosnak tartja, hogy az intézmény a kiállítások mellett minél több, más jellegű programnak is otthont adjon. Ez azt jelenti, hogy a rendezvénytermeket az eddigieknél gyakrabban adják majd bérbe például divatbemutatók, szakmai előadások helyszínéül.

MAGYAR HÍRLAP, 2001. JAN. 3. 6.o.

Új igazgató a Textilmúzeumban

Vajk Éva textil iparművészt nevezték ki január 1-jétől a Textilmúzeum igazgatójává. Tizenegy pályázó közül választották ki az intézmény vezetőjének. Ebből az alkalomból beszélgettünk új munkahelyén, a Lajos utcai épületben, mely a világhírű Goldberger cég egyik részlege volt.

Fotók:Antal István

Napjainkban fényképek, makettek és régi gépek őrzik az 1784-ben kékfestő műhelyként alapított gyár emlékét, mely fénykorában ötven országgal állt kereskedelmi kapcsolatban. És van itt sok más is. Az igazgatónő kalauzolt a „Foltmunkák-folttechnikák" című kiállításon, mely rendkívül népszerű, hiszen egyfajta városi folklórként terjed ez a technika. Az érdeklődők számára tanfolyamot is szerveztek a múzeumban.

Vajk Éva az Iparművészeti Főiskola textiltervező-kötő-hurkoló szakának elvégzése után évtizedekig a textiliparban dolgozott. Nagyon sok technológiai ismeretet szerzett, miközben nemcsak a ruhák fazonját, hanem azok anyagát is tervezte. Később szabadfoglalkozású művész lett, egyedi darabokat zsűriztetett. Dolgozott a Fontanának, az S-modelnek, a Skála Metrónak. Azután pályát módosított, és textilrestaurátor lett a Nemzeti Múzeumban. Liturgikus textilképekkel, családi címerekkel foglalkozott. Pusztulásnak indult csipkéket, selymeket keltett új életre, nagy örömmel, mert szereti a régi tárgyakat.

- Nagyon örültem, amikor az 1975-ben alapított Textilmúzeum 1999-ben *Óbudán* nyitotta meg kapuit a nagyközönség előtt - mondta. - Húsz éve élek a III. kerületben, és tudom, milyen sok ipartörténeti emlék kapcsolódik a városnak ehhez a részéhez. Természetes volt számomra, hogy amikor pályázatot hirdettek az igazgatói állásra, jelentkeztem. Örömmel, és sok elképzeléssel látok munkához.

Vajk Éva azt tartja a legfontosabbnak, hogy a múzeumnak otthont adó műemléképület - mely *kulturális örökségünk* része - felújítása minél előbb befejeződjön. Raktározási lehetőségre van szükség ahhoz, hogy a kuratóriummal együttműködve tovább gyűjtsék, bemutassák a textilipar még fellelhető tárgyi emlékeit, érdekességeit. Pályázatokon vesznek részt, hogy megteremtsék az anyagi lehetőségeket. Kiállítások lesznek Óbudát érintő fontos témákról, hiszen itt születtek az ország első textiles műhelyei. Itt ringatták a hazai textilipar bölcsőjét. **(g)**

Jubileumi gálaműsor

A megalakulásának 20 éves évfordulóját ünneplő Kincső Néptáncegyüttes várja valamennyi régi táncosát és az érdeklődőket *március 24-én* 18 órakor a Budai Vigadóban (I. Corvin tér 8.) tartandó jubileumi gálaműsorára, az azt követő fogadásra valamint bálba a *Medgyessy Ferenc utcai Általános Iskola* színháztermébe. (Információ a *388-4399-es* telefonszámon kérhető.)

Kurzus kamarazenekarokkal

Röviden

- Károlyi András festőművész alkotásaiból állítanak ki március 22-től április 3-ig a Hricsovinyi Galériában (Dereglye utca 1.). Nyitva tartás: hétfőn, szerdán 10-től 15, kedden, csütörtökön 12-től 17.30, pénteken 10-től 13 óráig.
- *Oroszy Anna grafikus tárlatát nyitják meg március 22-én 18 órakor az Óbudai Képzőművészeti Szakközépiskola Meander Galériájában (Dósa utca 14.). Megtekinthető: március 23-tól április 14-ig csütörtökön, pénteken és szombaton 15-től 19 óráig.*
- **Időpontváltozás! Merényi Krisztián „Zöldüstökös" című írói estjét március 29-én 18 órától tartja meg az Irodalmi estek sorozatban az Óbudai Művelődési Központban. A műveket Víg Emőke olvassa fel. Gitáron játszik: Almár Ákos, Angyal László, Pátrovics Imre. (Helyszín: San Marco utca 81.)**
- Olajos György grafikáiból nyit meg kiállítást Simon Magdolna művészettörténész április 5-én 18 órakor a Vécsey János Környezetvédelmi Szakkollégium Art Galériájában (Szél utca 11-13.). Megtekinthető: április 30-ig naponta 10-től 19 óráig. A galéria minden páratlan hét szombatján és vasárnapján zárva van.

Térszínház

(Fő tér 1., tel/fax: 388-4310)

Beckett: Godotra várva *március 21-én, 23-án* 18.30 órától. * Racine: Phaedra *március 28-án,* 30-án 19 órai kezdettel. (Belépődíj: 500 forint.) Az előadások után tea mellett beszélgethetnek a rendezővel, *Bucz Hunorral*

Késelőket köröznek

A Budapesti Rendőr-főkapitányság Nyomozó Főosztályának Életvédelmi Osztálya nyomozást rendelt el ismeretlen tettesek ellen életveszélyt okozó testi sértés bűntette elkövetésének alapos gyanúja miatt az alábbiak alapján - tájékoztatta lapunkat a BRFK Sajtószolgálata.

2001. március 4-én 4.30 órakor körüli időben a Budapest III. Pacsirtamező utca 4. szám alatti „Super Sonic" nevű szórakozóhelyen öt kreol bőrű férfi - a rendelkezésre álló adatok alapján előzetes szóváltás nélkül - egy vendéget, valamint a segítségére siető alkalmazottat, majd menekülésük közben még egy vendéget több késszúrással megsebesített.

A támadás során a két előbbi sértett életveszélyes, míg a harmadik férfi súlyos sérüléseket szenvedett.

A Budapesti Rendőr-főkapitányság Nyomozó Főosztályának Életvédelmi Osztálya kéri, hogy aki az elkövetéskor az említett szórakozóhelyen tartózkodott, a bűncselekménnyel vagy az elkövetőkkel kapcsolatban érdemleges információval rendelkezik, jelentkezzen a *443-5269-es* telefonszámon, vagy *a 107-es* segélyhívón.

A bejelentő személyét a rendőrség bizalmasan kezeli.

Együttműködnek a közbiztonság javításáért

Kamerák a HÉV-állomásokon?

(Folytatás az 1. oldalról)

A következőkben állapodtak meg: A BKV Rt. biztonsági szolgálata soron kívül értesíti a területileg illetékes rendőrkapitányságot a vonatszakaszon történt közbiztonságot veszélyeztető eseményekről. A szükséges adatokat és információkat átadják a rendőröknek, közreműködnek a hatósági intézkedéseknél. A rendőrség, ezen belül a *III. kerületi Rendőrkapitányság* a közvetlen, gyors kapcsolat biztosítása érdekében a biztonsági szolgálat által használt rádiórendszer egy állomását befogadja a kapitányság ügyeletére.

Amennyiben a BKV Rt. a HÉV-vonalon kiépít egy biztonsági kamera-rendszert, a III. kerületi Rendőrkapitányság vállalja a kapitányság ügyeletén lévő térfigyelő rendszerből érkező jelek tájékoztató jellegű fogadását, továbbá azt is, hogy az észlelt eseményekről értesíti az együttműködésben résztvevő rendőrkapitányságokat.

Dr. Simon Tamás ezredes elmondta: alapos előkészítés után jött létre a folyamatos munkakapcsolatot jelentő megállapodás. Várhatóan gyorsabbak lesznek ezáltal a rendőri intézkedések, kevesebb a közterületi bűncselekmény, és több körözött bűnözőt sikerül elfogni. A kapitányság ügyelete minden szempontból készen áll arra, hogy teljesítse a vállalásból eredő kötelezettségeket.

A témához kapcsolódva ismertette: múlt év november 1-jén Óbuda-Békásmegyeren, a helyi önkormányzat anyagi támogatásával 16 térfigyelő kamerát telepítettek a legforgalmasabb helyekre. A műszaki berendezés eddig négy tettenérést eredményezett. Kétszer került rendőrségre olyan galeri, melynek tagjai nyolcvan-nyolcvan bűncselekményt beismertek.

Bársony László kifejtette: nagyon hasznosnak bizonyult a BKV-nál tavaly létrehozott biztonsági szolgálat működése. Munkájuk eredményeként javultak az utazás körülményei. Köszönetet mondott a rendőröknek a várhatóan további fejlődést hozó együttműködési megállapodásért. **G. J.**

Tűz ütött ki egy Békásmegyeren közlekedő BKV-autóbusz motorterében február 20-án. A tűzoltókat azonnal értesítették, így szerencsére nem történt nagyobb baj *Fotó: Antal István*

Börtönbüntetésre ítélt közterület-felügyelők

Korábban megírtuk, hogy júliusban a rendőrség letartóztatott két közterület-felügyelőt. Felidézve a történteket: Cs. N. és munkatársa, K. G. rendszeresen öt-tízezer forintos „juttatást" vett át egy római-parti vendéglátóstól. A pénzt azért kapták, mert elnézték, hogy az illető

vatalos személy által folytatólagosan, kötelességszegéssel elkövetett vesztegetés bűntette miatt nem jogerősen két, illetve másfél év letöltendő börtönbüntetésre ítélte a „kenőpénzt" követelő két férfiút.

Az ügy kapcsán megkérdeztük Varsányi Pétert, hogy ko-

Textilüzemből múzeum

Az épület alapterületének alig több mint tizede a hasznos kiállítótér

Az óbudai Textil Múzeum 1999-ben nyílt meg a textilszakma egyik legpatinásabb múltú családi vállalkozása a Goldberger-gyár helyén (III. kerület, Lajos utca 138.). A kiállítás bemutatja a textilnyomás történetét és szá-

Az előcsarnokában Goldberger Leó arcképe fogadja a látogatót. A családi vállalkozás utolsó igazgatója 1945-ben Mauthausenben halt meg. A kiállítás korabeli dokumentumokkal és fotókkal a Goldberger-cégnek állít emléket. A

A Tamási tutyimühely című tárlat az egyik utolsó textilipari manufaktúrát mutatja be. A gépsor a Tolna megyei Tamásiban, a Rettinger család műhelyében 1991-ig működött. A tutyi zárt papucs, régen általános viselet volt, ma már csak

Vidákovics Készerűzlet
1036 Budapest, Bécsi út 85.
(Bokor u. 12.)
Telefon: 250-8116

Nyitva tartás:
hétfőtől péntekig 10–18,
szombaton 10–14 óráig.

Ékszerek és egyéb ötvöstárgyak eladása
– vétele – értékbecslése – restaurálása.

ST GLASS
Üblösüveggyártó és
Forgalmazó Kft.
3100 Salgótarján, Huta út 1.
Tel.: (32) 410-433, fax: (32) 310-835
E-mail: stglass@stglass.hu

2 hónapban az első 30 főnek ultrahangos fogkőeltávolítás. **50%** kedvezményt adunk.

További kedvezményeink március 3-ig.

Mindennemű fogpótlásra **50%,** porcelán fogászati munkákra **50%** kedvezmény, egyéb fogászati munkákra **20%,** diákoknak, nyugdíjasoknak további **10%,** azaz összesen **30%** kedvezményt adunk.

Kivehető fogsor (1 db) 14 990 Ft.

A fogászat a SOTE akkreditált rendelője, ahol nagy és széles körű tapasztalattal rendelkező orvosaink állnak rendelkezésükre; modern technikával felszerelt fogorvosi székek, **panorámaröntgen, ultrahangos fogkőeltávolítás,** esztétikus tömés, inlay, fogfehérítés stb. várja a tisztelt leendő páciensünket.

A rendelő korszerűen felszerelt fogtechnikai háttérrel rendelkezik.

A munkák elkészítési ideje (munkanap): 1 korona **3-4 nap,** teljes körhíd **8 nap,** 1 protézis **6 nap.**

Protézisjavítás **megvárható!** Versenyképes árak, jó parkolási lehetőség.

Rendelő: az Árpád híd budai hídfője közelében.

Szerződésünk van a Mol Rt., valamint a Vasutas Önkéntes Egészségügyi Pénztárral.

Felmérés alapján árajánlatot adunk, banki átutalást elfogadunk a HM és a BM dolgozóitól.

ISMÉT ÓRIÁSI AKCIÓ A SUZUKI RÓMAINÁL!

Megéri most új Suzukit vásárolni, mert választhat:

- vagy **10% engedmény**
- vagy **2 év CASCO** átvállalása
- vagy **150 000 Ft** értékű felszereltség
- vagy **200 000 Ft** kezdő befizetés
- vagy kamatok 10% alatt, akár **kamatmentességgel.**

HASZNÁLT SUZUKIK óriási választékban, már **900 000 Ft**-tól. Most 5% engedmény a vételárból, és ajándékba adunk egy Philips rádiós magnót!

- Teljes körű szervizszolgáltatás
- Eredetiségvizsgálat
- Alkatrész-értékesítés

Látogasson el hozzánk, és mi megtaláljuk az igényeinek és pénztárcájának megfelelő autót!

SUZUKI RÓMAI

Budapest III., Rákóczi u. 33. Telefon: 240-4444, 436-7920
Nyitva: H.–P.: 8–18, Szo.–V.: 9–13 óráig.

kiváló minőségű termékek országszerte jól ismertek, de azt kevesen tudják, hogy a VELUX magyarországi központja Budapesten a III. kerületben, Aquincum területén található.

Ha csak egy egyszerű irodaházról lenne szó, nem is érdemelne különösebb figyelmet, de az épület több vonzerővel is rendelkezik, így egyedi és érdekes.

A kétszintes házat 1996-ban emelték, olyan szellemben, hogy a VELUX hagyományos értékei – a fény, a levegő, a megfelelő kilátás – mind érezhetők legyenek. A belépőben a tágas tereket átjáró természetes napfény és levegő valóban a könnyedség és a szabadság érzését keltik.

Az épületben természetesen egy tetőtéri szint is található, mely bemutatóteremként működik. Itt a látogatók otthonos környezetben tekinthetik meg a tetőtéri ablakok, az árnyékolók, a távműködtetők széles választékát. A vevőszolgálat munkatársai pedig teljes körű információs szolgáltatással állnak az ügyfelek rendelkezésére: árajánlatot készítenek, kereskedőket és beépítőket is ajánlanak. A VELUX számára a vásárló hosszú távú bizalma a legfontosabb, ezért nem elégszik meg azzal, hogy csak termékei legyenek tökéletesek, a hozzájuk kapcsolódó szolgáltatásoknak is azoknak kell lenniük.

[illegible] meg. Az egynapos, térítésmentes tréningen építészek, kereskedők, ácsok és diákok ismerhetik meg a termékeket, a legkorszerűbb technológiákat, a beépítési munkafolyamatokat. Ez utóbbira különösen nagy hangsúlyt fektetnek, hiszen az ablakok helyes beépítése a legfontosabb mozzanat.

A Oktató Központ fontos szerepét bizonyítja, hogy a VELUX egy új épületet emel a meglévő mellett, hogy még magasabb színvonalon fogadhassa az érdeklődőket, és képezze a szakembereket.

A VELUX Önt is szeretettel várja a III. kerületben.

VELUX Magyarország
1031 Budapest, Zsófia u. 1-3.
Tel.: (06/1) 436-0530

zeum előadótermében időszaki tárlatokat is rendeznek, textilipari könyvtárában ritkaságokat őriznek.

A Textil Múzeum 1999-ben nyílt meg a Goldberger-cég műemlék épületében. A földszinten eredetileg textilfestő üzem volt, az emeleten a Goldberger család lakott. Az épületet az 1992-ben alakult Textil- és Textilruházati Ipartörténeti Múzeumi Alapítvány vásárolta meg múzeumnak, amely a felszámolt Budaprint Pamutnyomóipari Vállalat tulajdona volt. A részleges múzeumi és műemléki felújítás hat évig tartott, a költségeket alapítványi tőkéből és pályázatokon elnyert támogatásokból fizették. A Textil Múzeum dokumentumait az 1960-as években egy szakmatörténeti kiállításra gyűjtötték össze. Ma az épületben kétszáznyolcvan négyzetméteren négy állandó kiállítás látható, a múzeum száz férőhelyes előadótermében időszaki tárlatokat is rendeznek. A szakkönyvtár megközelítőleg ötezer kötetből áll, a modern görgős polcrendszeren könyvritkaságokat is őriznek.

zéi festett mintakönyv ad ízelítőt a gyár termékeiből. A cégalapító Goldberger Ferenc kezdetben kelmékkel kereskedett, majd 1784-ben kékfestőműhelyt nyitott. Közkereseti társasággá 1851-ben alakult a cég, és gőzgéppel is dolgozott. Goldberger Bertold irányítása alatt változott részvénytársasággá a cég, a gépeken négyszázötven munkást foglalkoztattak. A részvénytársaság 1936-ban ötven országgal kereskedett. A második világháborúban súlyosan megrongálódott gyárat a helyreállítás után, 1948-ban államosították, később a Pamutnyomó-ipari Vállalathoz csatolták.

A múzeum elsősorban technikatörténeti tárgyakat gyűjt, a termekben makettek, modellek, eredeti gépek és hiteles másolatok mutatják be a textilipari technikákat. A Walter-gép az 1769-ben épült fonógép hiteles másolata, a Jenny Magyarország első sokorsós fonógépe volt, 1900-ban állították munkába és 1984-ig üzemelt. A középkori technikákat mutatja be a kendertörő működő modellje és a földbe vájt szövőszék. A konfekciógyártást öt, technikatörténetileg érdekes varrógép képviseli.

gyártási műveleteket szemlélteti az eredeti műhely tizenhárom gépéből a legérdekesebbekkel. A Rettinger család a lábbeliket vásárokon árulta, a legszebb tutyik a tárlat vitrinjeibe kerültek.

A múzeum raktárai még számos technikatörténeti érdekességet őriznek, az épület kétezer négyzetméteres alapterületéből jelenleg csak kétszáznyolcvan négyzetméternyi a hasznos kiállítótér. A Textil Múzeum január 1-jén kinevezett igazgatója, Vajk Éva textilművész a raktárak végleges kiépítését és az állandó kiállítások bővítését tervezi.

– Sok tárgy dobozban van a raktárakban, a könyvtárat most rendezzük – mondta az igazgatónő. – A múzeum egyik létrehozójának, a technikatörténet polihisztorának, Endrei Walternek emlékkiállítást szervezünk, az emeleten restaurátor-műhelyt szeretnénk nyitni. Tervezünk vasalókiállítást, a Textilipari Dolgozók Szakszervezete felajánlott egy szakmai bélyeggyűjteményt. Helyiségekkel és lehetőségekkel rendelkezünk, a megvalósítás a pályázatokon múlik – mondta Vajk Éva.

Rumpler György

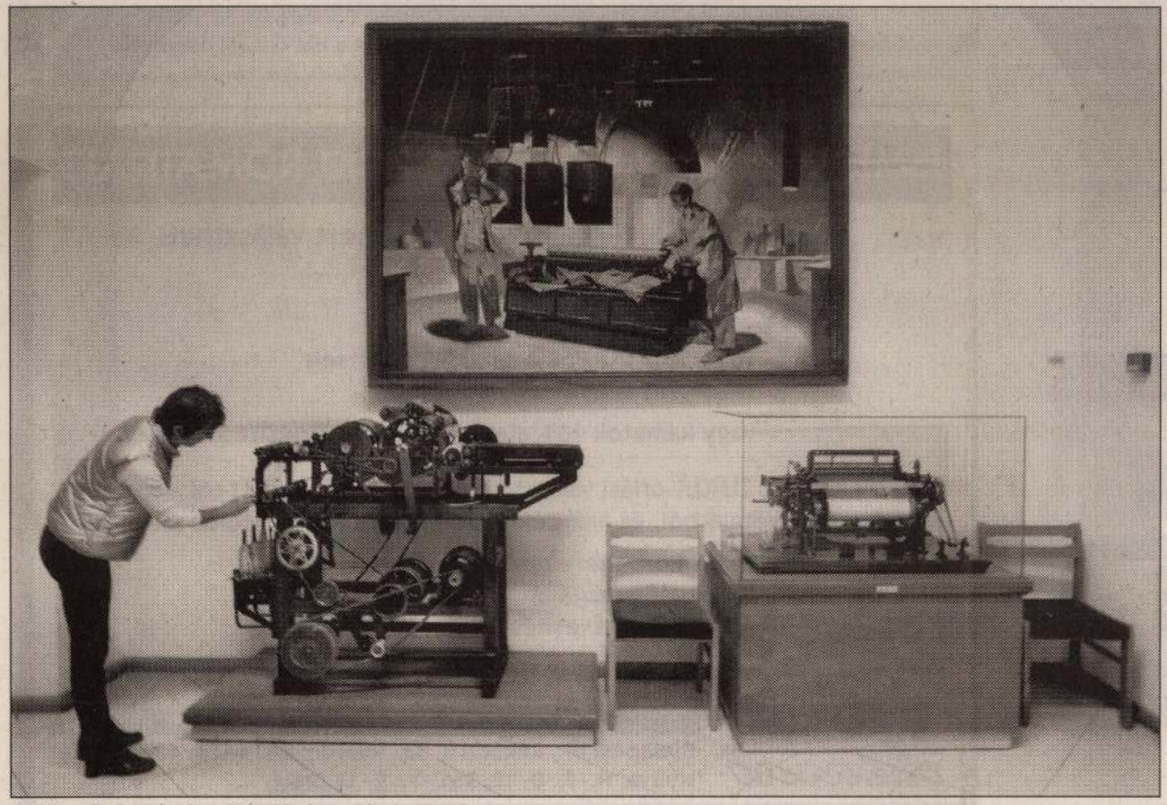

Hajdan ilyen gépeken készültek a ruhaanyagok

FOTÓ: SZABÓ BERNADETT

SZÉPSÉG – ELEGANCIA – BIZTONSÁG

TRYBA műanyag nyílászárók
igény szerinti kivitelben

MÉG A TAVALYI ÁRON!

Ingyenes szaktanácsadással, árajánlattal, helyszíni felméréssel állunk rendelkezésére.

MINŐSÉGI BEÉPÍTÉS – 7 ÉV GARANCIA!

ABLAK- ÉS AJTÓGYÁRTÓ KFT.

FORMA

Telephely:
2509 Esztergom-kertváros, Kesztölci út 15.
Tel.: (33) 419-525, (33) 435-846.
Fax: (33) 419-555
Bemutatóterem: 1036 Budapest, Bécsi út 37.
Tel./fax: 388-9471, Tel.: 430-0897

Budapesti mintaboltunk kézi és gépi gyártású, sima és dekorált kivitelű kelyhek, poharak, egyéb üvegáruk széles választékával áll minden kedves vásárló rendelkezésére.

Címünk:
1034 Budapest III., Ágoston u. 18.
Tel.: 388-8396
Nyitva tartás:
hétfőtől péntekig 8–16 óráig.

HIRDETÉS

EGÉSZSÉGES MOSOLY TOVÁBBRA IS A *VitalCenterrel!*

A *VitalCenter Egészségügyi Centrum* 2001-ben is az Ön szolgálatában áll. Csak az idő múlik, hiszen immáron tizenegyedik éve működik sikeresen ez az egészségügyi vállalkozás. Ami állandó, az a szolgáltatások minőségének kiemelkedő színvonala és pácienseink elégedettsége tevékenységünkkel.

*A **VitalCenter Egészségügyi Centrum** rendelői Budapest több pontján várják régi és leendő pácienseiket.*

Fogászati rendelőink a margitszigeti Danubius Thermal Hotelben, a Danubius Hélia Hotelben, a budai Várban, a Mátyás-templommal szemben lévő Burg Hotelben, Újlakon, az elegáns XII. kerületi Buda Health Centerben és az óbudai amfiteátrum szomszédságában *(Bécsi út 85., tel.: 250-8128, fax: 250-0990, e-mail: vitalcenter@fogorvos.com)* működnek.

A VitalCenter felkészülten érkezett az új évezredbe. Ez egyrészt az anyagok, a technológia és a szakmai felkészültség magas színvonalát jelenti, másrészt világviszonylatban is unikumnak számító szakterületek jelenlétét a VitalCenter gyógyító munkájában.

Foglalkozunk gnatológiával, mely az állkapocsízületet, az izmokat, a fogak egymáshoz viszonyított helyzetét és azok megbetegedését vizsgáló tudomány.

Arckozmetikai és állcsontsebészeti rendelés indult a margitszigeti VitalCenter szájsebészeti rendelőjében.

Ugyanitt Axel Kirsch világhírű német implantológus új, úgynevezett Camlog implantológiai rendszerét használjuk, mely a rohamosan fejlődő implantológiában is megelőz minden eddig ismert technológiát.

Fogpótlásaink, melyre talán legnagyobb az igény, a legmagasabb európai színvonalat garantáló GMP szabványnak megfelelően készülnek, meglepően rövid határidővel.

Várjuk tehát régi és új pácienseinket egyaránt a *VitalCenter* valamennyi rendelőjében. Bejelentkezés rövid határidővel.

A *VitalCenter* sokat ígér, de többet ad! Próbálja ki Ön is!

VITALCENTER

VAJK Éva textilművész

VAJK ÉVA

Vajk Éva a Textilmúzeum élén

(MTI) Vajk Éva textilművész személyében január 1-jétől új igazgató vezeti a Textilmúzeumot. A posztra tizenegyen pályáztak, s közülük Vajk Éva anyagát találta legjobbnak a szakértőkből álló zsűri. Az új igazgató elmondta: elsődleges célja, hogy mielőbb befejeződjön az intézménynek helyet adó műemlék épület helyreállítása Óbudán, a Lajos utcában. A munkálatokhoz szükséges pénzt pályázatokon szeretnék elnyerni. Az ország egyetlen textilmúzeumának törzsanyaga textiltörténeti érdekességekből áll. A gyűjtemény gyarapításához várják adományozók felajánlásait, illetve pályázati pénzekből is szeretnék bővíteni a gyűjteményt. Az igazgató – bevételeik növelése érdekében – fontosnak tartja, hogy az intézmény a kiállítások mellett minél több, más jellegű programnak is otthont adjon. Ez azt jelenti, hogy a rendezvénytermeket az eddigieknél gyakrabban adják majd bérbe például divatbemutatók, szakmai előadások helyszínéül.

MAGYAR HÍRLAP, 2001. JAN. 3. 6.o.

körút, így a Margit körút, a Szilágyi Erzsébet fasor és a Krisztina kör-
egymásba csatlakozhatna. Ehhez kapcsolódóan átalakítanák az 59-es és a 61-es vil-
amos végállomását, a sínek helyén torkollana a Krisztina körút a Margit körútba. Az
6-os és a 61-es villamos vonalát összekötnék, a végállomás a Móricz Zsigmond kör-
ér és Hűvösvölgy lenne. A metróállomás épületét is el lehetne tüntetni, az állomást
üvegbuborék fedné. A Dékán utca–Csaba utca–Vérmező utca között új tér kialakítása
szerepel az elképzelésekben. A tervek zöldfelület létesítését is szorgalmazzák, erre a
Postapalotát a Csalogány utcával összekötő részen lenne lehetőség. Napirenden van a
Retek utcai lakótömb lebontása is. Nagy hozzátette: a finanszírozásról még nincs
megállapodás, a terv megvalósítására senki sem tett lépéseket. Mivel üzleti alapon
csak részben lehet megoldható a tér átépítése, ezért valószínűleg szükség lesz az állam
segítségére is. A beruházás költsége elérheti a tízmilliárd forintot is. *(V. M. P.)*

a kabátjukat

sét ígéri a Hysteria

A XIV. kerületi rendőrkapitányságra már január 1-jén negyvenhat feljelentés érkezett. Tegnap délig további húszat captak, más fővárosi és vidéki rendőrkapitányságok pedig összesen harminchatot. Sok kabáttal együtt a bennük hagyott okmányok és értéktárgyak is eltűntek: pénz, rádiótelefon, bankkártya – mondta el lapunknak *Tóth Csaba* őrnagy, a XIV. kerületi rendőrkapitányság bűnügyi osztályának vezetője. A feszti-ált szervező Gamma Rendezvényiroda Kft. vállalta: a kabátok eltűnéséből származó károkat igyekeznek enyhíte-, ám az értéktárgyakra – a szokásos gyakorlat szerint – eleve nem vállaltak felelősséget.

A kárenyhítés módjáról és mértékéről a panaszosok mindegyikével személyesen egyeztetnek. Érdeklődni a 20 321-000-es telefonszámon lehet, amelyen reggel 9 órától az iroda címét is közlik, ahol a jogi képviselő és munkatársai fogadják a jelentkezőket.

R. V.

illiárdos bírság?

a a hatóság döntését

Az 1998-as és az 1999-es évekre jellemben többet, mintegy 566, illetve 451 millió forintos bírságot állapított meg a Versenyhivatal. Az FCSM Rt. mindkét esetben fellebbezett, a másodfokú elbírálások jelenleg is folyamatban vannak.

Arról azt *Prohászka Lászlótól*, az rt. elnökétől megtudtuk, nem a bírság összegét vitatják.

Folytatás a 21. oldalon

Új vezetője van a Textilmúzeumnak

Január elsejétől *Vajk Éva* textilművész személyében új igazgatója van a Textilmúzeumnak. A frissen kinevezett vezető az *MTI-nek* elmondta: fontos célja, hogy mielőbb befejeződjön az intézménynek helyt adó műemlék épület helyreállítása Óbudán, a Lajos utcában. Az ország egyetlen textilmúzeumának törzsanyaga textiltörténeti érdekességekből áll, a tárgyak gyarapításához várják adományozók felajánlásait is.

Az igazgató – a bevételek növelése érdekében – fontosnak tartja, hogy az intézmény a kiállítások mellett minél több más jellegű programnak is otthont adjon. A rendezvénytermeket gyakrabban adják majd bérbe.

Lapszél

II. kerület

Új mentőállomás működik Pesthidegkúton, a Községház utcai rendelőintézet épületében. A létesítményt az önkormányzat ajánlotta fel, a szolgálatot a Máltai Szeretetszolgálat működteti. Az észak-budai térség lakóit mostanáig csak a XII. kerületi Csörsz utcai állomásról tudták elérni a mentők.

Újpest

Az újpesti fogyatékos személyek január 15-től pályázhatnak arra az összességében tízmillió forintos díjhátralék-kiegyenlítő támogatásra, amit a IV. kerületi önkormányzat írt ki a számukra. A kerület erre ötmillió forintot különített el, további ötmilliót pedig a fővárostól nyert el, ugyancsak pályázat útján.

NEDCON®
advanced storage technology

A NEDCON Raktártechnikai Kft. a holla
Groep magyarországi leányvállalata. Vezetó
az automatizált elosztóközpontok számára gyá
ipari állványrendszerek területén az európai piaco

A NEDCON Európában kilenc, Amerikában egy kiren
rendelkezik.

Szeretnénk felajánlani Önnek munkalehetőségeket erős, ne
vállalatunknál, kiváló munkafeltételekkel és professzionális hátt

Keresünk

TERVEZŐT

raktári állványrendszerekhez.

Műszaki végzettség, az Auto CAD és MS Office programok jó
angolnyelv-tudás, rugalmasság és csapatszellem kell ehhez a

Keresünk

KERESKEDELM
KÉPVISELŐT

Feladata a teljes kereskedelmi tevékenység ellátása a raktári á
területén az egész magyar piacon.
Műszaki végzettség,
értékesítési gyakorlat, jó kommunikációs képess
valamint az angol nyelv ismerete szükséges ehhez a m

Ha Önt érdekli a lehetőség, küldje el részletes öné
– 2001. január 10-ig –
angol nyelven az alábbi címre:

NEDCON Raktártechnikai Kft.
Szűcsné Józsa Katalin
1046 Budapest, Kiss Ernő u. 1–3.
Fax: 399-4281
E-mail: K.Szucsne@nedcon.com

Vajk Évtatilm
Népszab. 2001. jan. 3

Vágk-Weinman Nándor · rokrér

Prof. rzeźbie

1924. 333-36

'a, tempera, 143×54·5 cm.

ZUCCHERELLI (ZUCCARELLI), FRANCESCO (velencei festő, 1702—1788)
Tájkép
Vászon, olaj, 115×132 cm.
Gerevich PA, 241. l. (Zuccherelli.)

KÉPEK

ZURBARAN, FRANCISCO DE (spanyol festő, 1598—1664) KÖVETŐJE
Szent Izidor feltámaszt egy halottat
Vászon, olaj, 50×55 cm.
Lepold—Homor 97. l.

L FÖLDI, OLLAND KÉPEK

Vászon, olaj, egyenkint 33×47 cm.
Maszlaghy II. 385—386. szám.

COCK, JAN DE (németalföldi festő, † 1529 körül)
Tájkép Szent Kristóffal (128. kép)
Fa, tempera, 26×36 cm.
Gerevich PA, 243. l. (Képe 246. l. Jan de Cock) — Gerevich IPGY, 95. l. — Rónay, Maria: Die Schätze des Christlichen Museums in Esztergom. A Műgyüjtő, V., 1931.,

Vajk Tibor

építész

Erődi – Bodnár

226. l.

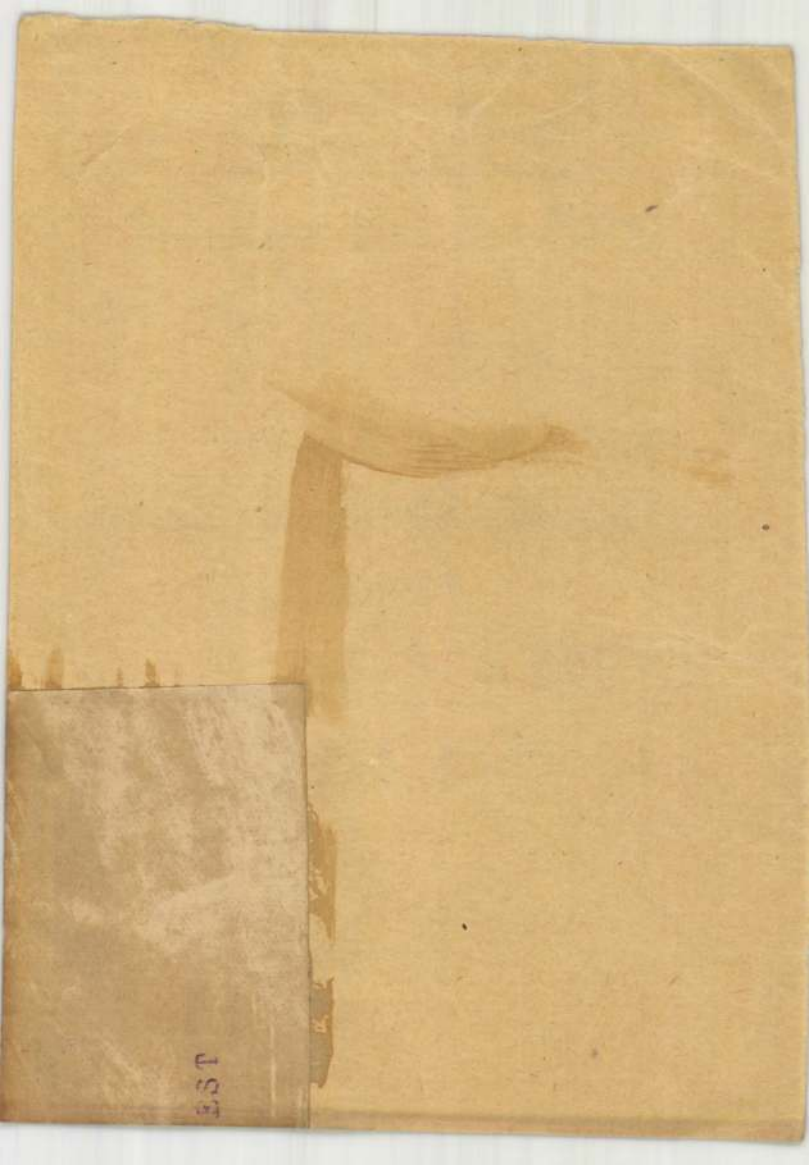

Vajk Tibor

okl. építészmérnök

Budapest

Szül. 1895.

1932. szept. 23-án

a Budapesti Mérnöki Kamara

tagja.

MMÉE Kör

1932. 252. l.

Bakonyi Muz. kiáll.

k

Vajkai Aurél:

A magyar képzőművészek és iparművészek szövetsége Veszprém megyei csoportjának munkacsoportjának kiállitása a Bakonyi Muzeumban.

Középdunántuli napló, 1957, nov. 15. 2. old.

rvévben befejeznek és át-
vekben foglalják irásba.

aktorokat, mezőgazdasági
lehet az állóalapok sorá-
gazdaság/ mérlegébe.

vébe fel kell venni az
t is.

datok meghatározásánál gon-
állományát és intézkedése-
terjedelmének csökkentésére.

ugy kapjuk meg, ha az
oz hozzáadjuk az 1951. évi
l. év folyamán üzembehe-
t alapján leállitott és be
alapokat nem növelő 1951.

Vajna Gábor

Vajna Gábor

1896/97 – 1899/1900

Ferképzomfoiskèvk

144. l

Vajnai Sándor

»FIGYELŐ«
UJSÁGSZELVÉNY VÁLLALAT
Budapest, XIV., Nürnberg-u. 42.
Telefon: 299-632.

DÉLVIDÉKI HIRLAP SZEGED
Lap: .....

1949 ÁPR. 13.

Megjelent: .....

Vajnai Sándor festőművész tárlatállítása, amely vasárnap nyílt meg, egész héten és a húsvéti ünnepeken is megtekinthető a Magyar-Szovjet Társaság helyiségeiben. Vajnai képei szép és értékes művészi alkotások, szívesen ajánljuk a művészetpártoló közönség figyelmébe.

Skolgälataimat [illegible]

maraaoh a tek Biro[illegible]

1 bef lap.

Vajnai Sándor

Hmvásárhely
festő Rér u.

Tanulmány fej
Archép

Szeged XXX.

MŰEMLÉKEK ORSZÁG

A T Á S

gos Bizottsága
s E.-u.10./

n felsoroltak részére kérem az
érvényesitését illetve kiállitását.

pes iv.	Lerótt érv.v. kiáll. díj.	Térités összege	Érv.bélyeg száma	Jegyzet
	20,000,	50.000		
	20.000	50.000		
30	10.000	50.000		
50	10.000	50.000		
51	10.000	50.000		

Vajna Sándor
festő

»FIGYELŐ«
UJSÁGSZELVÉNY VÁLLALAT
Budapest, XIV., Nürnberg-u. 42.
Telefon: 299-632.

Lap: Délvidéki Hirlap, Szeged

Megjelent: 1940 ÁPR - 8

Vásárhelyi festőművész bucsukiállítása

93

Mint értesültünk, *Vajna* Sándor vásárhelyi festőművész a Magyar-Szovjet Művelődési Társaság rendezésében Teleky-utca 8—10 szám alatt április 10—18-ig olajfestményeiből bucsukállítást rendez. A megnyitás vasárnap délelőtt 11 órakor lesz. Beszédet mond *Oláh* Mihály polgármester.

ÉCHENYI-KÖR

SÁRNAP, DÉLELOTT 11 ÓRAKOR

ADÓ NAGYTERMÉBEN

S JÓZSEF

E

NEPÉLYT

ISZTELETTEL MEGHÍVJUK. :: ::

TEMBER HAVÁBAN.

DIZSÁR,
ZETŐ ELNÖKE.

DR. WALLENTÍNYI SAMU,
A SZÉCHENYI-KÖR TITKÁRA.

násik lapon közöljük.

VAJNPERG György lakatos. Az egri városi adókönyvek 1800-24 között irják össze.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

VAJSZ Ignác kőmüves. Erdőkövesden 1827 -ben emlitik.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből.Voit.

VAJSZ János lakatos. Az országos összeírás alkalmával 1827-ben Gyöngyösön veszik számba.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

VAJSZADA KÁROLY

98/a Gácsi búcsúsok, olajf.

Nemzeti Szalon

Magyar Nép

1940 febr – márc

Alapitva : 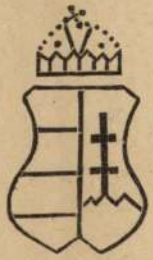 1 8 3 9.

Herendi Porcellángyár

R. T.

GYÁRTMÁNYAI :

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Vajszada Károly

festő

l. A. Mű

1927. 1. 7 - 8. l.

VAJSZADA KÁROLY (Pelsőc)

157. Pipacsos domboldal, vízf.
158. Rőzsehordók, vízf.
159. Cseh hadimunka a Sajóvölgyben, temp.

Nemzeti Szalon

Felvidéki kiáll.
1940. márc.

VAYSZADA KÁROLY
135. Budapesti fények, vízf.

Nemzeti Szalon
Magyar városok
1940. jan.

VAJTERT György lakatos. 1827-ben Egerben a belvárosban irják össze, ahol három segéddel dolgozik.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

Vajts Lándor

épitész

l.

Tér és Forma

1947. 277. l.

631. **Zsebóra,**

réztokban. XIX. század első fele. — TASCHENUHR, in Messinggehäuse. Erste Hälfte XIX. Jahrhundert.

632. **Zsebóra,**

ezüst. XIX. század közepe. — TASCHENUHR, Silber. Mitte XIX. Jahrhundert.

633. **Női zsebóra,**

arany, számlapja körül türkizkeret. XVIII. század vége. — DAMEN TASCHENUHR, Gold, das Zifferblatt von Türkisen umrahmt. Ende XVIII. Jahrhundert.

634. **Cigarettatárca,**

ezüst, kétszínű aranysávokkal. — ZIGARETTENDOSE, Silber, mit Goldstreifen á deux couleurs.

635. **Karkötő,**

ezüst, rajta vésett levéldisz által határolt mezőben festett zománckép. — ARMBAND, Silber, mit Emailbild in einer Umrahmung von graviertem Laubwerke.

636. **Melltű,**

aranyozott ezüst, filigrán, lapislazuli gyöngygyel. Virágkosarat ábrázol. Empire. — BROSCHE, Silber, vergoldet, filigran mit Lapislasuli und Perle. In Form eines Blumenkorbes. Empire.

637. **Bros,**

kék zománcos medaillon, gyöngyös keretben miniatur képpel. — BROSCHE in

VAKA Mihály kőmüves. Az egri városi adókönyvek 1834.évi kötetében találkozunk nevével.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből.Voit.

1975.X.23.Kossuth 7.oo /6/Z.

Reggeli krónika III.

- - - - - - - - - - - -

Vajó János festőművész 1968-ban a Fényes Adolf teremben gyermek-kockajátékokat állitott ki,amit azóta is hiába keresünk az üzletekben.De még mielő t erről beszélnénk,arra kérem,hogy mondja el milyen játékok ezek?

- z tulajdonképpen 36 db.kockából áll ez a játék,kockának 8 oldala van a 8 oldalon van a négyzet,a háromszög és a kör és

a könyveket olvasnák a kereskedők is.Persze ugy is lehet tanitani a gyereket,hogy produkáljon,erről jut eszembe egy vicc. Egy magyar családnál német vendégek vannak, kérdezgetik a gyereket,hogy jár-e óvodába.Az apuka produkáltatni akarja a gyereket és azt mondja, mond fiacskám németül az igent ugy kell mondani,hogy ja. Mire a gyerek azt mondja, Já-rok. Nos komolyra forditva a szót hallgassuk meg az időjárás jelentést.

aztán a vonal és a félkörök,hogy a körökkel tulajdonképpen szinbontást lehessen alkalmazni. A szin struktura 9 szinből áll,ezek a szinek és formák variálódnak a 36 kockán keresztül tán 186 ezer féle variációba lehet őket kirakni.Az volt a célom,hogy ezt a szinstrukturát ismertessem meg a gyerekekkel, ugyhogy ezt egy kicsit érszreévétlenül ilyen kockajáték formájában beszerettem volna lopni a gyerekek tudatába.

- Hány éves gyerekeknek ajánlja ezeket a játékokat?Vagy ajánlotta volna?

- - Igen hát én a 4-5 évtől gondoltam az első müanyag kockajátékomat.

- Hogy hogy nem látunk ezekből az üzletekben? 68-ba mutatta be 7 év telt el azóta.

- Hát nézze azt hiszem,hogy én ebben idealista voltam,mert mindent megpróbáltam,habár a Kereskedelmi Minisztériumtól kezdve a Triál Játék Nagykereskedelmi Vállalatnál is bemutattam mindenütt természetesen, megfelelő elutasitásra találtam,hol finomabb,hol durvább elutasitásra.

- Mivel utasitották el,milyen indokokkal?

- Hát azt hiszem a végső indok a Belkereskedelmi Minisztériumban fogalmazódott meg, az az volt,hogy a magyarországi bolt eladói hálózat nincs felkészülve szellemileg arra,hogy egy ilyen nagyon komplikált játékot áruljon.

- Ehhez a beszélgetéshez azt hiszem nem kell kommentár.Hogy a játék milyen fontos dolog,azt az is mutatja,hogy egyre több könyv jelenik meg arról,hogyan tanitsuk a játékon keresztül a logikára,gondolkodásra gyerekeinket.Jó lenne,ha ezeket

Katkó István:

A HÁTSÓ UDVARBAN

Ahol zöld folyondár lepte be az öreg házfalat, időnként éles kalapácsütés csattant. Az ól düledező kerítése mögül egy ősz szakállú kecske dugta ki a fejét, s egykedvűen pislogott az ingujjra vetkőzött emberre. Széles vaslemezek hevertek a virágba borult körtefa alatt, a műhelyajtónál pedig két autógumi támaszkodott a folyondáros falhoz.

Nyurga siheder közeledett a kerten át, kezében sörös-palack.

— Hideg?

— Azt meghiszem, Latinek szaktárs — vigyorgott a kamasz, ádámcsutkája ugrándozott, amikor leste, milyen mohón kortyolgat a segéd. A sör habja kiült borostás állára, hallani lehetett, amint az ital csurog a nyeldeklőjén. Igazán hagyhatna neki is.

— Vidd a csap alá — mondta Latinek, s nem akarta észrevenni a kamasz kérdezte: »No, hogy vagy a maszeknál?« Válaszul megveregette az öreg vállát. »Arany életem van, tata!« Szabó szaki már ugrott is le a megállónál, de lentről visszaszólt: »Csak meg ne bánd!«...

Leoldotta ingét, a nap egyre melegebben sütött. A töltésen tehervonat haladt, a nyitott vagonokban piros és sárga vetőgépek sorakoztak. Valahol megszólalt a gyári duda, s Latinek tudta, hogy tíz óra van. Az üzemben most früstökölnek. Bekapják a zsíros kenyeret, azután iszkiri tovább. Ó meg, ha kedve támad, bármikor kibonthatja az elemózsiás csomagot, leülhet a ház tövébe, komótosan falatozhat.

— Laci, gyere csak!

A siheder lomhán kibújt a műhelyből, mutatóujjával kis vaskarikát pörgetett.

— Mondd csak, hány éves az anyád?

Laci abbah[illegible]

pillantást mért a baknál álldogáló emberre, kalapja komikusan felcsúszott a homlokára.

— Te itt melózol?

— Áhá — szólt Latinek és lóbálta a fakalapácsot.

— Kázmér úr?

— Délre itthon lesz.

Bámulták egymást, Cibula a cigarettáscsomagot nyújtotta a másik felé.

— Keresel?

— A magam pénzét.

A vendég krákogott.

— Többet, mint nálunk?

— Azt meghiszem!

Cibula zsebkendőjével törülte verejtékező homlokát.

— Okosan csináltad. Mondtam én neked...

Latinek nem válaszolt rögtön. A fakalapácsot egyensúlyozta tenyerében, majd ledobta a hullámlemezre. A zajra Cibula megrezzent.

— Mit mondtál, te? — mutatóujjával a homlokát ko

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

SOMOGY MEGYEI
NÉPLAP

Vágó János

1967 NOV 12

1021

Vasárnap, 1967. november 12.

Vágó János: MOHÁCS

Levelek a faluból

A csecsemőktől a szektákig

Igen tisztelt Szerkesztő Úr!

A *Pesti Napló*ban olvastam egy cikkét *Martin* Miklósnak. És én azóta nem tudok másra gondolni. Ki ez a Martin Miklós? Milyen csodálatosan látó szemei vannak! Ki tanította meg ezt a városi embert, — mert Sárospatak eddig városnak van minősítve — arra, hogy ilyen csodálatosan tisztán lássa a falu helyzetét? Újra és újra elolvasom. Pedig nagyon sürü sorok. S én csak olvasom. Mert minden szava — sajnos — nagyon igaz. Nem is tudom, melyik bekezdését válaszolnám meg, mert mind megérdemelné. És hálás szívvel gondolok arra a szerkesztőségi agyra, amelyik beállított egy rovatot a falu dolgainak megvitatására. És igaza van Martin Miklósnak, mikor a falu helyzetén szeretne javítani.

Kellene is, hiszen a falu népe az ország többsége s a legtöbb falu elhagyatott állapotban van. Abban merül ki »fejlődése«, hogy télen egy színdarabot megtanulnak s aki »legjobban programol« benne, (értsd alatta azt, hogy aki legjobban kiabál s »megakadás nélkül« elmondja szerepét, mint a vízfolyás!) az az elitje a műkedvelői gárdának. Az a jobbik eset, ha legalább van egy intelligens ember, aki tanít, akkor van is formája az előadásnak. Ezzel aztán meg is szünik a »*művelődés.*«

Ez még csak hagyján volna, van, ami sürgősebb orvoslást kíván. Ott van a *csecsemőgondozás*. Én szivvel-lélekkel falusi vagyok s még azt sem bánom, ha kinevetnek vele, sokkalta inkább bánt az, hogy nincs mód rá, hogy segítsenek pár súlyos baján a falunak. Itt van *egy 17 éves fiatal anya*, sárguló, sovány gyermekével, aki étvágytalan s mikor tudakolom a baját a gyermeknek, kisül a vallatásnál, hogy minden este *mákhéjlevet kap, hogy jól aludjon*. Ha véletlenül egyszer egy kicsit többet főznek, meghal a gyermek. Jobbik eset, ha két nap, két éjjel alszik egyfolytában, vagy »egész nap hány és nem tudjuk, mitől!« Úgy szeretném belesírni a fülébe az illetékeseknek, hogy *intelligens vallásos bábákat adjanak ki falura*, mert a mostaniak bizony száz és száz babonával engedik útra a fiatal anyákat, hogy mikor hallottam, csak elállt szemem-szám, hogy hát ez a bábai utasítás? Még az nem is fáj, hogy *nincs villany*. Sokkal jobban fáj, ha gyermeket látok kiülni erre a meleg tavaszi napra a rongyaiban melegedni. A rongyaiban, amiből kilátszik a meztelen bőre.

Aztán itt vannak *a téli hónapok*. A falu asszonyait, lányait foglalkoztatni, ha lehetne, úgy mint például Balatonendrédben, hogy csipkét vernek és a téli hónapokban, mikor semmi kereset, napszám nincs, ott a klöplipárna és veri a lány a csipkét s mire férjhez megy, kistafirozza vele magát, nem a csipkével, hanem annak az árával, amit azért kap. S amellett egészséges, tiszta foglalkozás. Csak itt meg az a bökkenő, hogy mig Balatonendréd csipkéjét az ottani csipkéspap eladja is, sok falu munkájának külföldi piac kellene, aminek megszerzése ugyan nem lenne olyan nehéz, mert utolérhetetlenül szép a magyar lány munkája. Utolérhetetlenül szép. Bizonyosan kapna piacot. S bár igaz az, amit Martin ír, hogy: »Egy-egy dáridós úri-muri többet árt a faluban, mint esztendők építőmunkája«, az is igaz, hogy ahol aztán van egy tisztakezü, népe baját szívén viselő intelligens ember, aki vezeti a népet s áldozatos életével irányítója, tanácsadója népének, azt a nép megbecsüli, szereti s nem olyan szemmel néz arra az intelligens emberre, aki törődik a bajaival és kész rajta segíteni, mint aki a kocsmában asztal alá issza magát.

Itt van egy másik nagyon súlyos baj. Letelepedett például a mi falunkban már 2, mondd: két esztendeje *egy képzett, kiváló orvos*. Csak úgy találomra jött. A kis kézitáskájával, műszereivel. Súlyos, nagy betegeket meggyógyított. A falu mindenáron orvosának akarja, mivel kilenc kilométerre van tőlünk a körorvos, akinek a két héten egyszer való kijövése benne van a községnek 1200—1400 pengőbe. *S még ma sincs elválasztva a régi körorvostól a falu*, pedig ha a körorvosnak adott 1200 pengőt biztositanák ennek a letelepedett bátor embernek, *meg lenne oldva egy diplomás ember elhelyezkedése* s lenne a falunak orvosa, ami elmondhatatlan nyugalmat jelentene a falu lakosságának.

Hát nem lehet ezen segíteni? Én nem tudom, de valami azt súgja nekem, hogyha Gömbös Gyula egy kicsit akarná a falu sebeit megpiszkálni, s látná, milyen tekélyek, nagy sebek vannak a falu testén, amin lehetne segíteni, *bizonyosan* segítene rajta.

És a szekták! Óh, van részem benne, hogy mit művelnek! Leimádkozza a csillagot az égről, legtöbb idejét imádkozással tölti, tehát a napnak a legragyogóbb óráit is, közben ellopja a barackomat. Mert hát enni kell!

Hisz nem tudom, meddig folytathatnám. Mert ez a cikk nagyon lelkemből beszélt s mivel kis jóakarattal sokat lehetne segíteni, ezt a megállapítását Martinnak sietve aláírom. Teljes tisztelettel *Gerjen*, 1935. *Siposné Kájel Eszter.*

A borsodi falvakból

Állástalan tanítók és tanítónők expedíciója

Miskolc és Borsod vármegye elemi iskoláiban új mesgyéket vág a modern pedagógia. Megteremtője *Kolumbán* Lajos, kir. tanfe.ügyelő, aki a vármegyei és városi népmüvelési bizottsággal karöltve, most indította el a felvilágosító expedíciókat a borsodi falvakba. *Állásnélküli tanítók és tanítónők e korszerű expedició tagjai;* behatolnak az istenhátamögötti tanyák, a télen hóba-sárba, nyáron porba vesző falvakba. Bevezetik a felnőtteket az ÁBC rejtelmeibe, tanítják az eladósorban lévő lányokat a gyermekgondozás, ápolás és nevelés nehéz szerepére, feltárják a betegség elleni védekezés eszközeit és beavatják őket a vágtában haladó élet szükségszerű titkaiba. Az expedíciók elindultak a borsodi szélrózsa minden irányába.

Mindennap nyitva van és mindennap nagy látogatottságnak örvend a vidéken egyedülálló tanszermúzeum. Az épület uccai homlokzatán napóra mutatja az időt. A múzeum épületének udvari homlokzata és a szomszédház tűzfala is a modern pedagógia szellemét szolgálja: történelmi freskók sorakoznak egymás mellett. A diósgyőri vár tűnik a gyerekek szeme elé a századok ködéből, eredeti rajz után és a várrom mai állapotában.

A földrajzórán sem kell sok időt vesztegetni Magyarország hegy- és vízrajz-térképének megtanítására. Ha történetesen a Magas Tátra a tananyag, a növendékek kirándulnak a tanszermúzeum épületének udvarára és eléjük tárul a kőből, mészhabarcsból, agyagból, papírmaséból formált miniatür »Magas Tátra« csúcsaival, magaslati fürdőivel, vízeséseivel, szerpentinjeivel és hegyi útjaival. Képekben látják a tanszermúzeum helyiségének falain a borsodi népviseletet és a lakosság életkörülményeit: leolvassák a homlokzatokat és falakat díszítő freskókról és ábrákról. A tanszermúzeum falainak ábráiról a növendékek elé vetül az egész magyar rege- és mondavilág. A falak freskóiról szívja fel idegeibe, mit jelent a valóságban ez a két szó: Trianoni kereszt.

A gyermek azt olvassa a földrajzkönyvében, hogy a Tisza szeszélyes és kanyargós folyam, melynek kiöntött hullámaitól rengeteget szenvednek partmenti népek. Aztán a földrajzkönyv lapjai összecsapódnak a kezében és tanítója vezetésével az osztály elmegy a tanszermúzeumba és szemléltető képekben látja a költő által megénekelt szeszélyes, kanyargófolyású Tiszát.

Az V. és VI. osztályos lánynövendékek ábrákból és slöjdmunkákon tanulják meg a helyes csecsemőtartást és gondozást, az első segélynyujtást, a tüdőbetegség veszedelmeit, a háztartási munkákat, az élet legalapvetőbb követelményeit. Falrafestett képek mutatják az alkohol pusztító útját a falusi kocsmából a lombárnyas temetőbe.

A tanító a télről beszél az osztálynak és az osztály maga előtt látja az agyagból gyúrt téli tájat. Mindent, amit a tanterv belesürit egy-egy évfolyam anyagába, szemléltetve látja a növendék. Látja a posta fejlődését, a postakocsitól a repülőgépig és a közlekedési eszközök nagy haladását a régi batároktól a mai villanymotorig. A városi gyermeknek megmutatják a falusi élet formáit és a falusi gyerek szeme előtt kézzelfoghatóan ott áll az agyagváros, palotáival, uccasoraival, villamosaival és a technika vívmányaival. A mai gyerek maga előtt látja a világitás eszközeit, a kanóctól a világváros villanyfényéig, vagy például: hogyan lesz a tóból csizma; mi a vásár; kicsoda a boltos, a szabó, stb. és mi a rendeltetése az életben.

Megható, hogyan viszi bele a modern pedagógus az apró emberek szívébe az édesanyai szeretet himnuszát. *L. E.*

Sárközi levél

A Dunántúl déli részén súlyos arányokban pusztító egyke az Ormányságon kívül talán legsorvasztóbb mértékben a tolnamegyei Sárköz vidékén nyilvánul meg. Itt sajnos, olyan arányokat kezd ölteni ez a beteges irtózás a gyermektől, hogy lassanként az értékes népfaj pusztulásától kellene tartani, hacsak valami radikális intézkedéssel meg nem akadályozzák a sárközi anyák angyalcsináló munkáját.

Ezen a területen a török hódoltság korából származó fejadólisták, az úgynevezett *defterek* még tizenkét helységről tesznek említést, amelyek adót fizettek. Ezek voltak: Öcsény, Decs, Sárpilis, Alsónyék, Igcse, Malomta, Oros, Sárfalu, Ebesfalu, Asszonyfalu, Kesztőc és a két évvel ezelőtt végzett ásatások alkalmával felszínre hozott *Ete*. Ez utóbbi ugyancsak a defterek tanusága szerint 1570-ben még 112 kapu után fizetett adót, tehát már akkor valóságos városnak számitott, ha figyelembe vesszük, hogy Szekszárd, amely ma megyeszékhely, ugyanakkor csak 97 kapu után adózott.

A Sárköz lakossága 1848-ban még 99 százalékban magyar volt, de ma is élnek itt családok, amelyeknek nevei már a defterekben szerepelnek. A magyarságnak ez a kedvező aránya azonban idők folytán szomorúan eltolódott. A kilencvenes években a magyar lakosság számaránya 60, 1900-ban 57, 1910-ben pedig már csak 53 százalékát tette ki a lakosságnak. Ez a szomorú eltolódás részben az idegenek bevándorlása, ezeknek szaporasága, de nem utolsó sorban a szinmagyar lakosság fokozatosan bekövetkező meddősége folytán állott elő, holott a régebbi időkben nem volt itt ritkaság a 6—8 gyermekes anya sem. 1848-ban a magyar református őslakók száma még 5831 volt a megmaradt négy községben, 1910-ben már csak 5059, tehát 62 év alatt a másutt mutatkozó szaporodással szemben a Sárközben 772 lélekkel csökkent a magyarság száma, ma pedig már az abszolút többséget sem éri el.

Sárköz lakóinak az ármentesités előtt vadászat, halászat és állattenyésztés volt a főfoglalkozása. A buja pompájú erdők, végeláthatatlan mocsarak, hináros, zsombékos területek halban, vadban bővelkedtek. Amikor 1880-ban a Sárvizet a Sió és Kapos csatornába vezetve a Sárközt ármentesitették, a nép szinte máról-holnapra földhöz jutott, dúsan termő, ősidőktől fogva pihent földhöz, amely sokszoros termést adott a magvetőnek. A nép, amely eddig verejtékes munkával kereste meg kenyerét, — mialatt az asszonyok otthon kézimunkáztak és alapjában egyszerű, de a díszitéseknek ezernyi változatában pompázó, ma már Európaszerte nagyra értékelt népművészetnek vetette meg az alapját, — lassanként vagyonosodni kezdett. Természetéből fakadó földéhségével mind nagyobb és nagyobb területeket tett termékennyé, a dús televény pedig gazdagon hálálta meg a munkát. A nép vagyonosodott, de egyidejüen megindult az idegen, főleg németajkú munkásság beszivárgása is erre az Istenáldotta területre. Lassanként az asszonynép is elkényeskedett, igényei támadtak és növekedtek, selyembe, bársonyba öltözött. Már a boldog békevilág idején sem volt ritkaság 5—600 koronás selyemruha, a férfiak pedig valóságos parasztarisztokratákká nőttek és sajnos, a búzahossz idején pezsgős dáridókkal siettették anyagi romlásukat.

A fokozatos vagyonosodás ideje alatt állandóan, szinte észrevétlenül folyt a környező svábok betelepülése, akik először csak mint földmunkások, később mint felesek, majd bérlőkként jelentkeztek, ma pedig az őket jellemző szívós kitartással földvásárlókká küzdötték fel magukat és egyre-másra szerzik meg a sárközi magyar gazdák földjeit.

Kifáradt volna a faj, vagy kiélte magát ez az értékes nép? Alig valószínü, de mégis tény, hogy teherré vált közöttük a gyermekáldás. Ennek egyik oka az is lehet, hogy csak a legutolsó évtizedekben sikerült úgy-ahogy megakadályozni közöttük a korai férjhezmenetelt. A korán érő faj korán is veszti el fiatalsága duzzadó szépségét és Sárközben nemrégen még nem volt ritkaság a 14—15 éves menyecske, aki persze a terhességgel nem akarta véniteni magát, inkább mesterségesen gondoskodott meddőségéről. »Tudós« asszony, vajákos bába mindig könnyen akadt közöttük.

Egy 1905-ben kelt orvosi jelentés szerint az anyák külső beavatkozással pusztítják méhmagzataikat. A háború utáni időkben még csak fokozódik ez az irtózás a gyermektől, ma pedig már ott tartunk, hogy a fiatal anyák koravén fásultsággal, szinte magától értetődő természetességgel pusztítják, irtják magzataikat, már nem is az »egyke«, hanem az »egyse« elvét tartva szem előtt, talán nem is a birtok feldarabolásának megakadályozására, hanem valami álomkóros unottság, beteges fáradtság hatása alatt.

A közelmultban beharangozott intézkedések, amelyek felvilágositó munkával, a magzatelhajtásnak az eddiginél is szigorúbb büntetésével, nem utolsó sorban pedig az örökösödési törvény megváltoztatásával hivatva volnának megakadályozni az egyke sorvasztó terjedését, *egyre késnek*. Hisszük, hogy ennek megvalósítása a jövő törvényhozás legsürgősebb teendőinek egyike lesz.

Ky. E.

Vajnay Lajos orosházi magyar

kézzel nyomtatta ki a világ legnagyobb, ötmázsás bibliá át, vallást alapított és félév alatt egyedül felépített egy templomot Los-Angelesben

Hollywood, április.
(A Pesti Napló tudósítójától.)

Itt Amerikában meglehetősen hamar leszokik az ember a csodálkozásról, minden reggel el van készülve arra, hogy valami egészen váratlant, sohasem hallottat ismer meg, mielőtt beesteledik, de azért ma mégis egyik ámulásból a másikba estem, mikor teljesen véletlenül egy, *a magyar közönség számára különösen érdekes,* fantasztikus emberrel kerültem össze... A dolog úgy kezdődött, hogy itteni magyarok életéről beszelgettem a nagyon kedves és okos *Klotild testvérrel, a Szociális Testvérek Missziójának a főnöknőn, zseniális szervezőtehetségű Friderika testvéren* kívül egyetlen magyar tagjával, aki minden itteni honfitársunkat névszerint ismeri, családjaikat látogatja, gyermekeiket tanítja, egyleteiket — a magyarság utolsó mentsvárait az idegenben — vezeti. (Hogy ez a Friderika testvér által *egymagában alapított* Misszió itt micsoda kultúrmunkát végez és hogyan nőtt és erősödött meg alig pár év alatt, azt egy másik cikkemben mondom el.)

Szóval Klotild nővér hirtelen azt kérdezte tőlem, hallottam-e már arról az itteni magyarról, *Vajnay Lajosról, aki egyesegyedül és kézzel kinyomtatta a világ legnagyobb bibliáját?* Valami derengett emlékezetemben: van itt Amerikában ugyanis egy ujságrovat, amit mindenki lázasan olvas, — a címe *»Believe it or not«*, azaz *»Akár hiszik, akár nem«* és benne mindenféle világcsodát mutat be gyüjtőjük, *Mr. Ripley, minden áldott nap négyet-ötöt!* Könyvalakban is megjelenik az anyaguk és óriási példányszámban fogy, oldalain békés egymásmellettiségben pompáznak kétfejü borjúk és a pisai ferde torony, állatevő növények és történelmi személyiségek rajzai rövid pár sor szöveggel. (Ha valamennyi olyan pontos, mint az a multheti, amely *Ferenc József királyt ábrázolta* azzal a szöveggel, hogy »ez az az uralkodó, *aki mint horvát király hadat üzent saját magának magyar királyi minőségében és mint osztrák császár semleges volt ugyancsak önmagával szemben,* — akkor nem sokat lehet bízni a gyüjtemény alaposságában!) Szóval derengett bennem, hogy valamikor láttam Ripley úr sorozatában a világ legnagyobb bibliájáról szóló szöveget és rajzot, de a készítő »Louis Waynai« nevében nem sejtettem meg a *magyar* Vajnay Lajost!

Klotild testvér nélkül soha el nem találtam volna Los Angeles *Florence nevű igen szegény külvárosába,* amely közvetlenül a négernegyed szélén fekszik. Vagy negyven percig hajtottam az autót utasításai alapján kacskaringósan ide-oda, amíg egy tarkára mázolt földszintes házhoz értünk, ami az ucca felől keskenynek tűnt, de befelé az udvarba messzire nyúlt be. Elől a bejárat mellett nyílik Vajnayék lakása. A felesége nyitott ajtót, rózsaszínű pongyolában és nagyon megörül a magyar látogatóknak, leültetett bennünket az egyszerűen berendezett nappaliban, ahol az asztalt füzetek és könyvek borították és hívta *»Louis«-t, a férjét.*

Nagybajuszú igazi magyarképű ember Vajnay, *harminckét éve van Amerikában,* Orosházáról való és építési munkákkal foglalkozott egész életében; hogy pallér volt, vagy kőműves, azt nem kérdeztem... (Utóbb másoktól úgy hallottam, hogy miután a depresszió kezdődött Amerikában és Vajnay is munka nélkül maradt, nem igen tudta mihez fogjon és *ezért* kezdett bele a világ legnagyobb bibliájának kézzel való kinyomtatásába.) Ő maga ma már másképpen adja elő a dolgot: teljes hittel viszi bele a mythos-elemet történetébe, amely elengedhetetlen kelléke minden vallásalapító ténykedéseinek: úgy beszéli el a dolgot, hogy *gyomorfekélye miatt operációra lett volna szüksége 1928-ban,* de »egy hang« azt súgta neki, mindig újra és újra, hogy előbb végezze be a munkát, amelyre már régen ösztökélte a *»felső erő«: a biblia másolását!* Ő ugyanis már évek óta foglalkozott a próféciák megfejtésével és protestáns létére, nagyon erőlködött, hogy egybehangolja a különböző hetek különböző bibliamagyarázatait. És ezek alatt a »tanulmányok« alatt suttogott a fülébe időnként »a hang«.

Bár azelőtt soha nyomtatással nem foglalkozott, bátran nekifogott a nyomtatásnak, öklömnyi gumibetűket vásárolt és *kézzel dolgozott,* egy sajátmaga által kitalált fakerék segítségével. Tizévi munkára számított, mikor belekezdett, de csoda történt, *két év alatt elkészült az egésszel* és közben... *meg is gyógyult a gyomra, operálásra nem volt többé szüksége,* holott éjjel-nappal dolgozott! Hogy miből éltek a két év alatt, az nem derül ki előadásából, alighanem ezt is csak csodával lehetne megmagyarázni...

Mikor *az ötmázsás, közel három méter hosszú, 8048 oldalas könyv, amelyet csak tizenhat ember tud felemelni,* elkészült, sokat írtak róla, de — ami éppen itt, Amerikában szinte érthetetlen dolog — *nem akadt rá vevő, múzeum vagy gyüjtő!* Sőt nem akadt a tengernyi amerikai szekta és vallás között egy sem, amely magáénak akarta volna mondani! Éppen csak a *»Négyszögletű Evangélium« vallásának megalapítónője, a dúsgazdag »gyógyító« éneklő és táncoló prófétanő, Aimee Semple Mcpherson,* akinek szenzációs életéről multkoriban irtam két cikket *Az Est*-be, állította ki *ötezerszemélyes nagytemplomában négy napra az óriásbibliát,* hívői épülésére.

De Vajnayból nem hiányzik az amerikai üzleti szellem: *szerzett egy teherautót,* átalakította a biblia szállítására, amint azt képünkön láthatják, — és *utazgatni kezdett művével az országban.* Amit nem csinálhatott sokáig, mert mint panaszosan beszélte, bár mindenütt nagyon megbámulták, a gyüjtések eredménye *arra sem volt elég, hogy a benzint megfizesse vele, amibe a teherautó üzeme került.*

Minthogy a különböző létező vallások nem mutattak hajlandóságot arra, hogy az óriásbibliát megvegyék, Vajnay a régi vicc receptje szerint járt el, amelyben a gazdag kereskedőapa katonafia »vett egy ágyút és önállósította magát«: egyszerűen *alapított egy új vallást a bibliája köré és épített magának egy templomot is mingyárt hozzá!* Kölcsönt könnyű itt kapni, éppen csak magasak a kamatok és *az egész építést egyedül, a maga két kezével végezte,* csak felesége segített a kárpitosmunkában.

A templom itt áll, ugyanezen a telken, a szomszédban, — mingyárt át is megyünk. *Fehér kupolás épület, kis toronnyal, haranggal,* kívülről olyan, mint egy minaretnélküli mór mecset, — mikor belépünk, elámulok, hogy ilyent *egy ember félév alatt fel tudott építeni.* Bámulatosan tehetséges teljesítmény ez a bejárattól lefelé lejtő, *kétszáz embert befogadó nagy terem,* melynek körnegyed a formája, egymásfölött elhelyezett padsorokkal és lent a mélyben, hegyében, elhelyezett *szószékkel és harmóniummal.* A teteje köralakú és *magaskupolájú,* — hogy *ezt* milyen remekül tudta megépíteni — amely *az égboltot ábrázolja.* Vajnay a szószéknél áll lent és büszkén mutogatja, hogy *egy-egy gombnyomásra a kupola zöld »hangulatfényben« tud derengeni,* vagy *piros »hajnalibanc«,* vagy *kigyúl rajta a félhold,* utána pedig *az összes apró csillagok!* (»Aszerint, hogy *mi* illik a prédikációhoz!«)

»Két évig magunk rönnoltuk a templomot«, — mondja a felesége — ami amerikai magyarság szerint, az angol *»run«*-szóból átidomítva, annyit jelent, hogy *»maguk tartották üzemben«.* Vajnay prédikált, muzsikáltak is, az emberek ideszoktak, iskolát is tartottak a gyerekeknek. Ez is akkorról maradt, ez az *óriási hőmérő pappendekliből a falon:* a gyerekek adományokat hoznak a templomnak és valahányszor pénz jön be, *a hőmérő »higanyát« feljebb tolják!* Ha az adományok összege eléri a tetőpontot, akkor jutalmul *»pikniket rendeznek a gyerekeknek!«* Ki kell találni valamilyen ügyes trükköt, ha az ember pénzt akar látni!

Amerikában semmi akadálya nincsen annak, hogy *bárki vallást alapítson,* ez éppen olyan *bevett és elismert foglalkozás, mint bármely más!* Aki belekezd, az kellő *reklámot* is csinál hozzá, mert enélkül még Isten igéit sem lehet hirdetni errefelé. Vajnay is nyomtatott egy kis füzetet, fedelén a Megváltót ábrázoló rajzzal és alatta a következő szöveggel:

> *»Olvasd el és mondd meg másoknak is.*
> *Egy eddig még soha nem közölt misztérium!*
>
> *Irta*
> *Louis Waynai,*
>
> *A világ legnagyobb bibliájának készítője, mely több mint fél tonnát nyom.«*

A rajz fölötti főcím pedig:

> *»Krisztus második eljövetelének legvilágosabb jele.«*

A szöveget, megvallom, nem értettem egészen világosan meg. Igen sok benne az idézet az evangéliumokból, de a döntő részt Zacharias próféta 8. fejezetének 23. versében találta meg, ahol is arról van szó, hogy *tíz különféle nyelvet beszélő ember egy zsidó köntösét megragadja és azt mondja neki, hogy »veled megyünk, mert hallottuk, hogy az Ur teveled van«.* Amiből Vajnay Lajos azt a következtetést vonja le, hogy tíz keresztény egy *»keresztény-zsidóhoz«* fog csatlakozni (»holott ezeket mostanában annyira gyűlölik«, jegyzé meg hozzá), és vele mennek, mert hallották, hogy vele van az Ur. És ekkor következik be a szerző szerint *Krisztus második eljövetele.* Még az *időpontot* is kiszámíthatja az, aki az ezután következő, igen bonyolult, számítást *megérti.* Még odáig csak tudtam követni, amíg Krisztus születése körüli időkről szóló próféciák számaiból von le következtetéseket, de kissé összezavarodtam, mikor azt írja, hogy *»egy bizonyos polgár disznaját 1919-ben Oroszországban etetni kezdte a fiatalabbik fiú,* mégpedig az istentelenség gondolatával«, amely cselekedetben *Lukács evangéliumának egy jóslata valósult meg«*... A végleges dátumot nem árulja el mégsem, hanem *»becsületes imádkozás által való kitalálásra«* bízza a vallásalapító.

Vajnay és felesége a félmázsás bibliával

Mit csinál egy új próféta Amerikában, ha vallása nem jövedelmez? *Bérbeadja templomát* más vallásnak! Néhány hónappal ezelőtt ezt cselekedte tehát Vajnay is; jelenleg egy fiatal pap működik az óriásbiblia tövében, aki régebben a fentemlített *Aimee vallásalapítónő tanítványa volt,* de szintén »önállósította magát«. Mesternőjétől megtanulta a *ráimádkozással és kézfeltevéssel való gyógyítást,* — a bejárat mellett *egy plakáton fel vannak sorolva a betegségek, melyek ellen »biztosan hat«, több Röntgen-felvétel kíséretében!* — és a »cirkuszt a népnek«-elvet: Vajnay őszinte elismeréssel beszéli el, hogy *a tegnapi misén a pap-bérlő »gyönyörű laterna magica-képeket mutatott be az ótestamentumból, volt is vagy ötven ember a templomban, de* teszi megboránkozva hozzá — *a mise alatti gyüjtés még sem hozott többet nyolcvan centnél!... Hogyan lehet abból megélni«?*

Vajnay praktikus érzékű ember lévén, aki ismeri a szellemi harcok kétes kilátásait, amint a bibliával elkészült, jövedelmezőbb befektetésbe kezdett a biztonság kedvéért: a telek másik, szabad részén *felépítette azt a hosszúudvarú, földszintes bérházat, amelyben lakik* és amely, *bár* kölcsönökkel terhelten, de mégis tulajdona! Összesen *tizenhárom kis lakás* van benne, egy részük most üres, »rosszak az idők minden téren«. De azért még sincsen baj, megélnek belőle, nem kell nehéz testi munkával bajlódnia.

A környéken mindenki ismeri: híres ember, *nyugalmazott próféta!* Asztalán *nagy albumban összegyüjtött ujságkivágások, dán, eszperantó, angol és francia lapok cikkei és képei a világ legnagyobb bibliájáról és annak készítőjéről.* — köztük az a Ripley-közlemény is, amelyre halványan emlékeztem...

»Ne tessék elfelejteni kiemelni, ha írni tetszik rólam«, mondja Vajnay, »hogy nagy dolog az, hogy a világ legnagyobb bibliáját éppen *magyar ember csinálta,* mégpedig olyan, aki soha azelőtt nyomtatással nem foglalkozott és hogy egyesegyedül csinálta, *rekordidő alatt!«*

»Rekordidő« a legfontosabb momentum Amerikában mindenben, dehogyis felejteném el! Hogy sporttréningnek, egyéni rátermettségnek, vagy isteni, sugalló »hang«-nak köszönhető-e, az mellékes: a fontos csak a teljesítmény rekordideje, no és persze az, hogy valami a világon a legnagyobb, a »leghíresebb«, a »legnehezebb«, vagy a »legkönnyebb« legyen, vagy általában valamiben *superlativusban* legyen említhető!

És ezért nem kell félteni orosházi honfitársunkat: egy szép napon akadni fog vevő erre a fémsínekkel és sariusokkal összekapcsolt félmázsás remekműre is, ha a vallás, melyet alapított és két évig »rönnolt«, nem bizonyult is életképes vállalkozásnak.

(De hogy *mi mindent* rejtenek egy ilyen amerikai milliós nagyváros uccalabirintjai, *milyen* sorsokat, *milyen* regénytémákat, milyen elképzelhetetlen magyar életeket... Mégis érhetik még elképesztő meglepetések az embert reggel és naplemente között, amiket ébredésekor nem is sejthetett...)

Vészi Margit

LÁSZLÓ hölgyfodrász szalónja
most IV., Bécsi ucca 5. félemelet alatt van.
Telefon 822—11
A Hölgyközönség szíves pártfogását kéri
Olcsó árak. — Higiénikus kiszolgálás

Pápaszemet
vásárolni bizalom dolga — Bármely orvosi recept után is készít szemüveget Mayer Sándor speciál látszerész,
IV., Kossuth Lajos ucca 15, az udvarban.
Javításokat pontosan és olcsón készítek saját műhelyemben
Postai megrendeléseket azonnal. — Telefon: 85-0-26.

Vajkó Anikó
textilművész

- Vajkó Anikó vagyok. Olyan anyagokkal és olyan kisérletekkel foglalkozhatom, amire otthon egyébként se időm, se lehetőségem, se helyem, se pénzem, hogy az anyagokat megvegyem. Itt ezt megcsinálhatom. A textil és a környezet összekapcsolódásáról szeretnék gondolkodni, a fény és árnyék hatásokról. Hogyan lehet a textilt ugy beleépiteni a környezetbe, hogy együttesen alkossa a kompoziciót. Pld. a textilhez kapcsolódó árnyék is a textilhez tartozik és együttesen határozzák meg azt a teret, amelyben léteznek.

- ... Judit.

1946, november 8. Petőfi 12033 | KGyné
Ki a mecénás?

- Kőbányai Textilmüveknél vagyok kötött anyag tervező. Nekem ez a telep arra adott lehetőséget, hogy a kötött anyag uj lehetőségeivel próbáljak megismerkedni. Olyan kisérleteket próbálok végezni, ami számomra bizonyitja azt, hogy a kötött anyag másfajta szerkezet és mást tud mint a szövött, vagy akár nyomott kelme és későbbiekben lesz az, hogy ennek a tábornak az eredményét megpróbálom ugy felhasználni, hogy akkor már a térrel és az adott helyen összekapcsolható legyen.

kellett volna építeni. Amennyiben sok megvalósításához szükséges h 1958. évben megkezdjük.

Művelődésügyi Miniszterium

„Micsoda pazarlás?!"

— címmel megírtuk néhány hete, hogy a vaszari állomáson hogyan rakják ki a cukorrépaszeletet. A jánosmajori gazdaság kérésére kiegészítésül megjegyezzük, hogy az ercsi cukorgyár a megállapodásban lekötött napi 2 vagon szelet helyett jóval többet küld, s ez a körülmény is közrejátszott a dologban. A munkások nagy erőfeszítéseket tesznek, hogy a kirakodást és szállítást le tudják bonyolítani.

Természetesen semmilyen nehézség nem teheti és nem is teszi indokolttá, megmagyarázhatóvá a pazarlást! S, hogy bíráló megjegyzésünk lényegében helyes volt, bizonyítja az is, hogy a rakodó területről lekotorták, kupacba takarították a sarat cikkünk megjelenése után.

(vas)

Beteglátogatás, szociális segély, beutalás üdülőbe

és sok minden más

Rövid időre tekint vissza a Bányásznyugdíjas Szakszervezet Várpalotán, de máris sokat tett az idős bányászok nyugodt öregségéért, pihenéséért.

Tagjai nyugdíjasok, (mint a neve is bizonyítja), akik hosszú évtizedeken keresztül fogták a csákányt, bányászszövegyek, akiknek a férjük kezéből kiesett a szerszám, s most magukra maradtak. Az egyedülállók, az öregek, külön szervezetbe tömörülve, sok segítséget kapnak.

Minden hónap első keddjén összeül a vezetőség és megbeszélik, hogy kinek milyen segítség kell. Az elmúlt hónapban például Sátori Lászlóné, szociális felelős javaslatára két özvegyet részesítettek rendkívüli segélyben, mert itt a tél és a nyugdíjukból nem tudtak tüzelőt venni. Ezt minden hónapban megteszik és mindig más és más családon segítenek így.

Megszervezték a beteglátogatást is, s ha egy idős szakszervezeti tag megbetegszik, elmennek hozzá, rendbehozzák a lakását, orvost hívnak, gyógyszert hoznak. Mindennél többet ér az a gondoskodás, amit a betegek és idősek iránt tanúsítanak. Az elhagyott, idős, sok munkában megtört szívnek valóságos felüdülés az ilyen szerető gondoskodás.

Kovács Imre a nyugdíj és egyéb panaszos ügyeket intézi, mint vezetőségi tag, de a többiek is igen sok idős ember arcáról űzték el már a gond felhőit. Halasi bácsit, aki több évtized nehézségein át dolgozott a bányánál, két hétre Hévízre küldték, hogy ott pihenje ki a hosszú évek fáradalmait. Ami pedig a tagság munkáját illeti, az idős bányászok sűrűn látogatják a fiatalok munkásszállásait. Elbeszélgetnek a fiatal bányászokkal a régmúlt időkről, a bányászélet keserves emlékeiről. Tanítják őket a munka szeretetére, a bánya megbecsülésére. A legtöbbet foglalkozik a fiatalokkal Kajdi Gusztáv és Hrabovszki Ferenc, akik csaknem mindennapos vendégei a munkásszállóknak.

Szép és nemes feladat ez a szakszervezet vezetőségétől és tagjaitól. Kívánjuk, hogy nagyon sokáig dolgozhassanak, hogy minél több idős embernek tegyék szebbé a nyugodt öregséget és minél több fáradt arcon derüljön a megelégedettség és boldogság mosolya.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, VIII., Blaha Lujza-tér 3
Telefon: 139-292

KÖZÉPDUNÁNTULI NAPLÓ

NOV 2 6

Vajkai Aurél dr

139

HOGYAN FEJLŐDJÖN BALATONALMÁDI?

ALMÁDI 1174-ben bukkant fel először mint praedium (szabad nemesi birtok), a XV—XVI. században mint szőlőhegyet emlegetik, 1870-ig Szentkirályszabadjához tartozott, 1871-től mint kisközség Vörösberényhez. Az 1840-es évekből származó térképén kifejezett szőlőhegy, elszórva présházakkal, pincékkel. Veszprémi iparosoknak, lakosoknak voltak itt szőlei. 1847-ben 20 állandó lakost számláltak össze.

Almádiban az első nyaralót állítólag 1865-ben építették, mint fürdőhely, csak 1877 óta jön számításba, de a tulajdonképpeni balatoni fürdőélet csak az 1910—1920—1930-as években bontakozott ki. Almádi Siófok mellett Budapesthez a második legközelebb fekvő balatonparti üdülőhely, amellett legközelebb esik Győrhöz, így a nyugathoz. Természetes, hogy rohamosan fejlődik fürdőtelepe.

A LAKOSOK SZÁMA voltaképp csak a nyári idényben, két hónapra duzzad fel, az építkezés, a település ennek megfelelő: a legtöbb ház csak nyári tartózkodásra alkalmas, fala vékony, közművekkel alig van ellátva, nagy házakban a sok szoba mellett csak egy konyha van.

Ha az építkezések tervszerűtlenül is folytak, végeredményben az egész település alkalmazkodott az akkori követelményekhez, az akkori élethez. Almádi elsősorban nyári üdülőhely, aminek nagy általánosságban megfelelt az akkori település.

A helyzet az 1940—50-es években lényegesen megváltozott. Almádi közvetlen közelében hatalmas ipartelep létesült, s a dolgozók egy része Almádiban keresett állandó lakást. A megnagyobbodott megye székhelye, Veszprém, egyetemet kapott, több fontosabb üzem, vállalat irányító központja lett. Megindult Veszprém környékének megszállása. Az eddig csak nyári tartózkodásra használt és alkalmas villákba sorra állandóan letelepülő lakosok költöztek be, néhány nagyobb üdülőt pedig vállalatok foglaltak le. Almádinak igaziban öt vasútállomása van, s a kora reggeli órákban az állomások eleven, nyüzsgő élete Budapest peremvárosainak nagy forgalmához hasonló.

A KÖZSÉGFEJLESZTÉSSEL kapcsolatban felmerül most a nagy kérdés, Almádi milyen utat válasszon a jövőben: megmaradjon nyári üdülőhelynek, vagy pedig alakuljon át minden részében peremvárossá?

Én azt hiszem, hogy a megoldás a középen van, s végeredményben mindkét követelménynek eleget tehet, sőt kell tenni.

Kétségtelen, hogy Almádi elsősorban üdülőhely, a Balaton egyik legszebb pontján fekszik, a környező hegyek szinte előírják, hogy a jövőben elsősorban itt hosszabbítsák meg az eddigi kéthónapos fürdőidényt. Talán erre-felé a legszebb a hegyoldalakban a tavaszi virágfakadás, talán itt a legfestőibb a lángvörösbe bomló szömörcéktől borított meredek völgyoldal, s még téli sielő lehetőség is bőviben akad.

Ahhoz azonban, hogy egy üdülőhely az év minden szakában rentábilisan, jól működjék, szükséges, hogy állandó lakossága, fogyasztó közönsége legyen. Csak akkor érdemes nagy üzletházakat, boltokat, szórakozóhelyeket létesíteni, üzemben tartani, ha azoknak az idény hullámzásától függetlenül, állandó fogyasztó közönsége van. Ebből a szempontból tehát helyes, ha vállalatok vannak a községben, s ha az egész település a peremváros szerepét tölti be.

A községfejlesztési tervnek számolnia kell az említett körülményekkel, a tervet tehát ennek megfelelően kell elkészíteni. Legyen Almádiban üdülő rész, szállodákkal, nyaralókkal, villákkal, de legyen állandó lakásnak megfelelő telep is. A község lényegében egy nagy ipartelep, város peremvárosa lehet, de kertes település formájában, a kor követelményeinek ez felel meg a legjobban.

(Folytatjuk.)

Dr. Vajkai Aurél

1980. XI. 3. T. 20.30 /FE/.
Textilmüvészek Velemben

- Tehát kiállitómüvész is lehetne.
- Nem tartom azt sem egy egészséges állapotnak, hogy valaki csak otthon, egyedül, egymagában, mindenkitől elzárva esetleg pénzért vagy csak kiállitásra dolgozzon. Szóval ezt a két dolgot közösen, együtt kell müvelni. Hogy a gyári tervező legyen kiállitómüvész. Az én lehetőségeim adottak. Eddig.
- Es a társainak?
- Ők kötött munkaidőben dolgoznak. Szóval az idejük nagy része ezzel le van kötve. Es az évek során még a kezdeményezőképességet is kiöli az emberekből, hogyha szóva kerül egy ilyen lehetőség, mint például ez a velemi mühely, sokan el sem mernek indulni. Nem vállalnak egy ilyen feladatot.
- A textilmüvészek körében vajon létezik-e elhatárolás, hogy valaki az iparban dolgozik és van, aki kiállitómüvész. Érez-e ilyen megkülönböztetést?
- Ez tény. Szóval ez igy van.
- Mi lenne a megoldás?
- Megoldást jelentene egyelőre átmenetileg az is, hogy még létezne egy ilyen állandó mühely, mint ez a Velem. Egész éyben müdködő, különböző turnusokat foglalkoztató mühely, ami időnként kikapcsolná a tervezőket a napi munkából. Változást jelenthetne az is, hogyha nem lenne olyan kötött a munkaidő, mindenképpen több szabadidőt, szabadságot tudnának szentelni arra, hogy mást is csináljanak.
- Pedig egy kisérleté és egy kisérlet időszakai mindig nagyon izgalmas. Mi lesz belőle. Már ez egyáltalán hol ér véget?

- Kisérleteket végzek, amit még szövéssel is megcsináltam. Különböző tér és formajátékokat próbálok ki más és más osztásu áttört kelmével. Ez gyapju.
- Jaj de gyönyörü!
- ... lebegéses nagy praszter, szóval itt megpróbáltam azt, amit az öltözködés k területén nem lehet. Olyan textilt létrehozni, ami egyben kötött, de mégsem ruha karakterü.
- Tértextil.
- Na most, megvilágitásokkal fogok majd hangsulyossá tenni.
- Most hirtelen eszembe jutott Hantos Károlynak a praszterkisérlete.
- Nekem nagyon tetszik amit ő csinál és kétségkivül hatással volt mindannyiunkra az ő munkája. Arra voltam kiváncsi, hogy ezt technikailag egészen más eszközökkel érem el, nem tudom megoldani ezt a praszterproblémát. Ez egy ilyen illuziójáték, az egész.
- Hogyha innét hazamegy, az itt eltöltött napokból, hetekből, a kollégákkal való vitákból, a beszélgetésekből, megy szinte abból, amit itt látott, mit tud hazavinni? Mit tud profitálni?
- Hát a szellemet tudom hazavinni. Szóval másképp fogok eztán gondolkodni, és már innen is viszek olyan munkákat, amivel esetleg elindulhatok egyéni kiállitó utamon, és több kedvem lesz foglalkozni a gyári tervezés mellett textilmüvészettel, mint ezidáig. Ugy látom, hogy érdemes és feltétlenül szükséges.

Vajk Éva
textil- és divattervező

- Rendkívül csinos, fiatal terentés Vajk Éva, aki a velemi textiles alkotótábornak ebben a turnusában az ipart képviseli.
- A négyxipari tervezők közül én vagyok az egyik. Ketten vagyunk kötszövősek, a kiskunhalasi kötöttárugyártól.jöttem. Budapesten élek, a gyár 145 km-re van tőlem, és hetente egyszer vagy szükség szerint többször lemegyek, és végigvezetem a munkát.
- Milyen munkát?
- Kötöttárut tervezek. Ez magába foglalja a női,férfi, gyereköltözködést tetőtől talpig.
- Ez divattervezés is.
- Igen. Divat és ami persze szintén divattervezés, hogy az alapanyagot is én tervezem a fonalösszetételtől kezdve a színek kifestéséig mindent én határozok meg.
- Hát azt hiszem, hogy ez a textiltervező álmai netovábbja.
- Hát valahogy így van. Egészen addig, amíg a mintadarab elkészül, csak aztán jönnek a nehézségek. Az első kereskedelmi tárgyalástól kezdve a megrendeléseket követően és a visszaigazolásokat követően, amikor már a kereskedelem vagy szubjektiven, vagy a vevő igényének megfelelően beleszól és áttervezi, akkor már sajnos nem tudom követni a folyamatot, és eltorzulnak a dolgok.
- Tehát lényegében nem az lesz, amit valójában megtervezett.
-Mégis vállalnom kell.
- Ez a velemi textiles alkotótábor egy iparban dolgozó tervezőnek milyen segítséget ad, és ad-e egyáltalán segítséget?
- Hát nagyon sok segítséget ad. Elsősorban szellemi felfrissülést jelent, és úgy érzem, ha számomra sokat jelent, akkor a gyárnak is jelent valamit.
- Én úgy tudom, hogy akkor elvégezte a főiskolát, akkor feltett szándéka volt, hogy az építőiparban dolgozzon vagy pedig a körülmények adták ezt x így. Ezért választottam ezt a köttött hurkoló ipari szakot, mert akkoriban volt a textilipari xxxkxx rekonstrukció.

Vákai Tibor

Kojes Pesti Hirlap

1939. máj. 26.

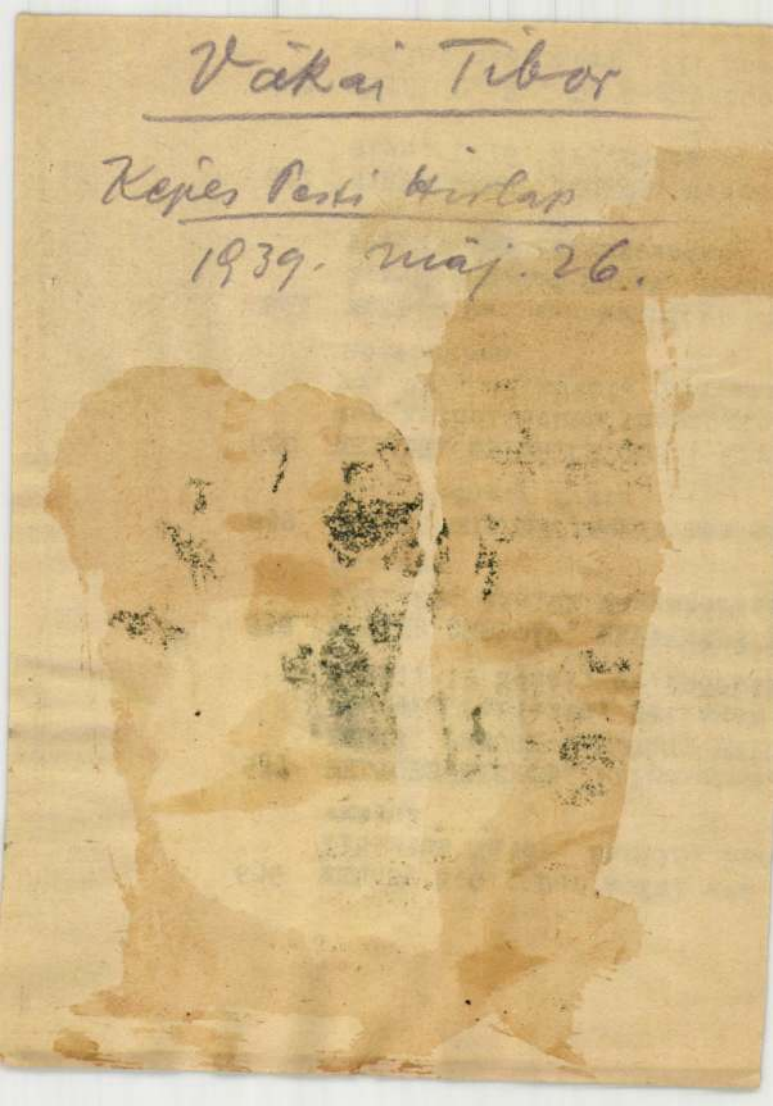

636 WELLS, H.G., Der Apfel vom
Albertas Vater. Berlin, Zs
vktsek

637 WELTGESCHICHTE, Allgemeine
PROTZ, PFLUGK-HARTUNG, PHI
dungen, Portaits, Beilagen
N.8r., 12 kötet, er.fbőrkt

638 WENZEL GUSZTÁV, MEyezetes
1421-29. Adalék Magyarorsz
8r.,fve

639 WENZEL GUSZTÁV, Egyéb emes e
8r., /rong./ fvkts

640 WETZER, HEINRICH JOS., Kir
der katholischen Theologie
56. 8r., 12 kötet, egyet
kötésekben

641 WIEN.- Das merckwürdige W
der Natur und Kunst. Fran
fve Néhány rézmetszettel

642 WINKELMANN, JOHANN, Gesch
Wien, 1776. 4r.,fbőrkts

643 WITSIUS, H., De aegyptiac
collatione libri III. Her

A Magyar Állatvédők Országos Egyesületének plakát-pályázatán az első díjat Gyergyóy Vákai Tibor festőművész munkája (középen) nyerte, második (balról) Vezényi Elemér festőművész plakátja, harmadik (jobboldalt) Köpeczy Bocz István grafikus műve.

— Nem, ne ide hozza! A szomszéd szobába való a gyerek, ezt az urat vakbéllel operáltuk!

(Koralle.)

— Rendben van, Aladár. A kutfigura nagyon jó [illegible] erre a helyre.

(Illustrated.)

Megállapítás.

— Mondd, Pisti, nem szégyeled magad? Jancsi ugyanannyi éves, mint te és egy osztállyal feljebb jár. Miért van ez?

— Neki mindig jobbak voltak az otthoni dolgozatai, mint nekem. Tehetségesebbek a szülei. (Tagblatt.)

Egyiptomban.

— Nem, nem, már eleget láttam a piramisokból és mumiákból a moziban! Inkább azt mutassa meg, merre van a legközelebbi kuglipálya.

(Illustrierte Blatt.)

A nyugalmas találkozóhely.

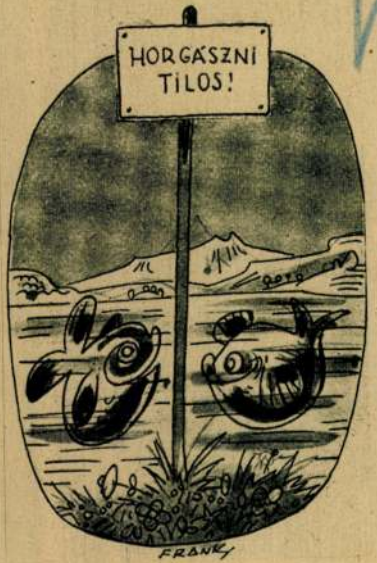

Kép, szöveg nélkül.

(Fliegende Blätter.)

Vákai T

150 éve született Marx Károly

lejáratú váltó holdban levő kincsekre. De ahol az átlagos mértéket meghaladó munkaerőt és munkateljesítményt látunk, ott bizonyosan lángész is van. Sok emberrel találkoztam, aki önmagát lángésznek tartotta, s akit néha mások is annak tartottak, de akinek nem volt munkaereje — s ezek csak semmittevők voltak, akiknek jó svádájuk volt és értettek a reklámozáshoz. Minden igazán jelentős ember, akit ismertem,

írt elő. Abban az időben sokat kóboroltam Marxszal London környékén, főleg a dombos északon. Hamarosan magához is tért, mert valóban olyan szervezete volt, amely kitűnően elbírt nagy megerőltetéseket és nagy erőkifejtést. De mihelyt ismét jól érezte magát, lassanként megint hozzászokott az éjjeli munkához, amig megint krizis állt be, amely észszerűbb életmódra kényszerítette — de mindig csak addig, amíg a szükség parancsolóan követelte. A krizisek hevesebbek lettek — májbaj fejlődött ki, rosszindulatú kelések léptek fel. Mindez lassanként aláásta a vasszervezetet. Meggyőződésem — s ez azoknak az orvosoknak a véleménye is, akik utoljára kezelték —, ha Marx rászánta volna magát arra, hogy természetes, testi szükségleteinek megfelelő életet éljen, még ma is élne. Csak az utolsó években, amikor már késő volt — mondott le az éjjeli munkáról. Annál többet dolgozott azután nappal. Amikor csak tehette, mindig dolgozott. Séta közben is tele volt jegyzetkönyve, s minden pillanatban jegyzeteket készített. És sohasem dolgozott felületesen. Sokféleképpen lehet dolgozni. Marx mindig elmélyülten dolgozott, mindig alaposan. Lányától, Eleanortól, egy történelmi táblázatot kaptam, amelyet Marx azért készített, hogy valamely mellékes megjegyzéshez tisztább képet kapjon. Persze, Marx nem ismert mellékes dolgot, s ezt a pillanatnyi magánhasználatra készített táblázatot olyan szorgalommal és gonddal állította össze, mintha kiadásra szánta volna.

Marx olyan kitartással dolgozott, amely gyakran csodálattal töltött el. Nem ismert fáradtságot. Ha összeroppant volna — még akkor sem árulta volna el fáradtságát.

Ha az emberek értékét az általuk végzett munka szabja meg — mint a dolgok értékét a bennük rejlő munka —, akkor Marx már csak ebből a szempontból is olyan nagy értékű, hogy a szellem óriásai közül csak kevesen helyezhetők vele egy sorba.

S mit adott a polgári társadalom ezért az óriási munkamennyiségért ellenértékül?

Marx negyven évig dolgozott a „Tőké"-n — s hogyan dolgozott! Ahogyan csak egy Marx tud dolgozni. És nem túlzok, ha azt mondom: a legrosszabbul fizetett napszámos Németországban negyven év alatt több bért kapott, mint amennyit Marx kapott „honorárium", tiszteletdíj fejében, a század két legnagyobb tudományos alkotásának egyikéért. A másik alkotás Darwin műve.

A „tudománynak" nincs piaci értéke. S elvárhatjuk-e a polgári társadalomtól, hogy saját halálos ítélete elkészítéséért tisztességes árat fizessen?

römet? Nemcsak azt. Büsz-séget? Azt sem. Csak azt dtam, hogy az ember nem vánhat magának soha ebbet vagy többet, mint sőnek fölfedezni egy új vi-got, egyedül lenni a vég-len térben, szemtől szem-n a végtelennel."

Hallottam arról, hogy az gyesült Államok-beli At-nta kutatóközpont egy tu-scsoportja olyan szerkezet készítésén dolgozik, amely fej bőre alá varrva irá-ítja az ember cselekede-it. A Földről ilyen pa-ncsszavakat küldhetnek az hajósoknak: aludj! egyél! gy bátor!

A kísérletet mindeddig upán majmokon végezték, amerikai tudósok azon-n máris úgy emlegetik. int eszményi szerkezetet, nelynek segítségével az űr-jósok minden mozdulatát, ndolatát irányítani lehet. Engem azonban megdöb-ntett ez a hír. Hiszen ez-tal az ember érzés és érzék lküli hús-vér robattá vá-. Pedig a szív és érzés lkül nem lehet befogadni ndazt, amit a Földünkön vüli csodálatos birodalom újtani tud.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

SZOLNOK MEGYEI
NÉPLAP

Vá Kánt Lőrinc

1968 MÁJ 5.

Dedikálás fúrógéppel

Látogatás egy népművésznél

Az asztalon tucatnyi faragványból régi juhászlak magasodik ki. Udvarán parányi gémeskút, emberek, legelésző jószágok. Mellette szélmalom. Vákánt Lőrinc révedező szemmel nézi őket.

— Ezek voltak az első munkáim. Harminckilencben értük kaptam ezt, az öreg Istvánt.

Kezében első királyunk képmásával díszített érem villan. Értékének növelésére hozzáteszi:

— De 1250 pengő is jött ám vele! S akkor még volt értéke a pengőnek.

Fából faragott dirigenspálcán akad meg a szemem.

— Vadkörtefából készült. Három volt, kettőt már elvittek. Az a bombonier meg almafából. Hársfából harmadrész idő alatt elkészülne. De nekem nem az a célom, hogy sokat keressek, hanem az, hogy maradandót, művészit alkossak.

Dédelgetve veszi kézbe a különböző célokat szolgáló, dús ornamentikájú faragványokat. Látszik, hogy így, elkészültük után is örömét leli bennük.

— Ez a fényképtartó tulajdonképpen egy hagyományos karcagi kapu mása. — Eredetije itt van, nem messze a házunktól, Varga Péter régi gazdálkodó kapuja. Lerajzoltam magamnak, s aztán faragtam ki. Százával ment ilyen a brüsszeli kiállításra.

Forint nagyságú, szaruból készült brosst tesz elém.

— Ötszáz forinttal jutalmazták ennek a párját az országos faragó kiállításon. Száz forint volt az ára. Így hatszáz forintot hozott.

A bross hátulján parányi betűkkel beírva készítőjének neve, lakcíme.

— Hát ezt meg hogyan tudja beírni ebbe a kemény szaruba?

Bazsalyog a bajusza alatt, mint aki már várta a kérdést.

— Kaptam az államtól használatra egy fogorvosi fúrógépet. Ahhoz vannak különböző méretű fúrók. — Azokkal munkálom meg a csontokat, s a betűket is azokkal vésem bele.

Beszél, friss tiszta örömmel árad belőle a szó.

— Kezdetben csak fafaragással foglalkoztam, de a dunántúliak lehúztak. Szóval jobbak voltak, na. A szövetkezetben javasolták, hogy térjek át csontfaragásra. Munkáimmal sikert is arattam, azért kaptam a fúrógépet. Nagy kár, hogy a magyar ökör és a magyar bika szarvára most már egyre nehezebb szert tenni. Pedig abból, a fekete-fehér árnyalatának felhasználásával lehet csak igazán szép munkákat csinálni.

— Kitől tanulta ezt a mesterséget?

Megrántja a vállát, szétárja a kezét.

— Ki tanította az első művészt, mikor még nem volt másik?

Nevet, — kissé csúfondárosan, kissé magabiztosan.

— Könnyebb dolgom lenne, ha kiforrott kunsági mintákat használhatnék díszítésre. A Kunságban azonban elmosódtak a minták. Olyan szövő, meg csipkemintákat pedig nem lehet faragni. Ezért jelent nagy erőfeszítést nekem az, hogy valamennyire tartsam magam a kunsági mintákhoz.

Parányi, törékeny asszony a felesége. Okleveleket, iratokat bogoz gondosan őrzött helyükről. Előkerül a törzsgárdajelvény (a Népművészek Háziipari Termelő Szövetkezetének tagja), a népművész igazolvány, levél munkáinak a prágai kiállításra való küldéséről („a faragás szép és gondos munka volt"), és még sok egyéb irat, bizonyítva egy gazdag élet alkotó munkásságát.

A néni nézi, nézi a papírokat, majd tekintete az asztalra rögtönzött kiállításra réved, s rezignáltan mondja:

— Csak az a baj, hogy kicsi darab kenyeret adnak ezért.

Hát ami azt illeti, Vákánt Lőrinc nagyobb támogatást is megérdemelne a vásárlóktól. Ő azonban nem sokáig meditál ezen, visszatér munkájára.

— Jó száraz fa kell a faragáshoz. Olyan, amelyik legalább tíz-tizenkét évig szárad. Akkor már jó, lehet munkálni. Most vettem egy körtefát. Dehát azt még csak tavaly vágták ki. Majd ha az kiszárad...

Szinte csettint hozzá, előre beleélve magát a nemes anyag kidolgozásába. Dehát a körtefa kiszáradására egy évtizedet várni kell még.

És Vákánt Lőrinc ősszel már hatvannégy éves lesz. Ősszel, októberben, amikor forrni kezd a must.

Simon Béla

Ezért a műszaki élenjáró vállalagi érdekeltség l hátrányos helyttek.

fejlesztési tevégtöbbletét idén rrásokból fedezull széria« gyárnerülő fejlesztési nem terhelik a költségét, hanem szaki fejlesztési hetők. Ezen túl-

azokat a válla amelyek célszerűbben ják ki a rendelkezésü gépeket és berende tervszerűen törekedne lesleges gépállások dályozására, leépítik a ségtelen készleteket és a forgóeszközök forgási sebességét. A vállalatokon múlik, hogy az eszközlekötési járulék bevezetése nyomán — összerűen gazdálkodva az álló- és forgóeszközökkel — milyen mértékben növelik a nyereségrészesedés összegét.

mellett a gazdaságormelésre ösztönző insek mellett a nyereségési rendszer 1964. évi fejlesztésénél és feltételmegállapításánál is arra ünk, hogy — az eddigi latok felhasználásával jük a rendszer hatét.

nekelőtt abból indulhogy a feltételek kinál indokolt a korábél nagyobb mértékben be venni az egyes vállalatok fejlődési zel összefüggő — terköltség csökkentési le-t.

delmezőség növelésédő rendszer helyett az nél szélesebb területen zuk az előző évi nyerint összegének emelz kötött érdekeltséget.

a rendszerben a terövekedéséből és a jöőség fokozásából elereségtöbblet egyaránt a nyereségrészesedés Előrelépést jelent az endszerbe bevont vál1 az is, hogy minden s termék gyártásának a már előnyös lesz, esen a nagyobb nyeelentő cikkeké még b.

eség összegének növe- kötött érdekeltség 1 1964. évben a szén-, az ásványbányászathászati vállalatok zö-

ző évek eredményeinek számbavétele stb.)

Előrelépünk a nyereségrészesedés mértékét illetően is. Amennyiben az ipar egésze teljesíti az előirányzott 1,2 százalékos költségszint csökkentési feladatot, átlagban mintegy 12—13 nap nyereségrészesedés illeti meg a vállalatokat. Túlteljesítés esetén minden 0,1 százalék, további 1 nappal növeli a nyereségrészesedés összegét.

A felsorolt intézkedések önmagukban csak lehetőségek, amelyeket a vállalatok eredményesen használhatnak fel a gazdaságos termelés fokozásának ösztönzésére. Ahhoz, hogy a vállalatok jól éljenek ezekkel az ösztönzőkkel, szükséges már az év elején alaposan elemezni, gyáregységenként, üzemenként, sőt műhelyenként felmérni és megállapítani azokat a feladatokat, amelyek végrehajtásával biztosítható az 1964. évi termelési előirányzatok, különösen az export feladatok teljesítése, mennyiségben és jó minőségben a termelési költségek egyidejű csökkentése mellett.

A vállalatok erre irányuló tervszerű és céltudatos munkájának eredménye a nyereségrészesedés magasabb összegében jut majd kifejezésre. Mindehhez szükséges az is, hogy a pártszervezetek és a szakszervezeti bizottságok is állandó segítséget adjanak a vállalatok vezetésének a gazdaságos termelés fokozására irányuló munkájukban.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
Vakány Irén
NÉPSZAVA
1964 FEB - 9.

1021

A pecséthamisítás művészete

Huszonhárom éves és egyetlen mestere szakmájának. Vagy művésze? Letűnt idők viaszpecsétjeit, királyi kéz ütötte pecséteket másol. *Mátyását, Nagy Lajosét, Róbert Károlyét, Zsigmondét, Erzsébet* királynéét, s egy sor értékes, megfakult adomány-, vagy birtoklevélről alácsüngő pecsétet. Minden cirádára vigyáz, ügyel a formákra, a színre; hű képe lesz az új a réginek. Művészethamisítás? Vagy a hamisítás művészete?

Vakány Irén megrázza a fejét.

— Éppen ezt kerülöm el azzal, hogy csak jellegében adom vissza a régit. Igaz, a forma, a vonalak, a szín ugyanaz, vagy majdnem ugyanaz az újon is. De nézze — tenyerébe vesz két, kistányér nagyságú pecsétet — mégis más! S hiába is próbálnám, nem tudnám teljes tökéletességgel lemásolni: *az eredetit méhviaszból öntötték, én pedig műanyaggal dolgozom.*

Pedig hiába is akarnám kiválasztani a munkaasztalán párosával sorakozó pecsétek közül az igazit. A jogar, a négy ágú korona, a királyi köntös *Nagy Lajos* pecsétjén szakasztott mása az iparművészének.

— Azért, ha hirtelen rájuk nézek, magam is összetévesztem — neveti el magát, s alumíniumedényalakot for-

gen köt, különben feloldaná a méhviaszt — magyarázza —, s ugyanakkor a pecsét minden apró egyenletességét is felveszi. Ezért kitűnő vele dolgozni.

Pár percig félreteszi — míg megköt a szilikongumi —, s addig arról beszél, hogy drága anyag az öntőmassza, s nagyon kell vele takarékoskodni.

— Ezért most már többnyire nem öntöm, hanem rákenem a pecsétre és így hártyavékonyságú negatívot kapok, amely éppúgy megfelel azután a pozitív elkészítéséhez.

A gumi megkötött. Körülvágja, lefejti a pecsétről, s ebbe a negatívágyba — mint két dióhéjba — mézszínre gyúrt pvc-t nyomkod. A héjakat — illetve a gumiformát — ismét összeilleszti és 160 fokon izzó szárítókemencébe rakja. Ha megszárad a gyúrma, az már a másolat, s csak patinázni kell, hogy olyan legyen, mint az eredeti. Ez lesz a hetvenedik pecsét!

— Eleinte földfestékkel próbálkoztam, de nem tudtam olyan áttetszővé tenni a pecsétet, amilyen az eredeti. Aztán anilinszínezékkel sikerült elérnem ezt a hatást.

Egy esztendeje csinálja, a Művészettörténeti Dokumentációs Központ megbízásából. A Levéltár középkori gyűjteményén levő felbecsülhetetlen értékű pecséteket menti így, [illegible] a méhviasz kényes [illegible] minden kézbe[illegible]ophat, töredez[illegible]lja is van a [illegible] Remekmű egy-egy pecsét, a kisplasztika rangjára emelték hajdani alkotói. A gyűjtemény-másolaton a pecsét művészetét is akarják tanulmányozni.

Légrády Eszter

Vakány Irén

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ESTI HIRLAP

Műanyagmásolatok középkori viaszpecsétekről

Az Országos Levéltárban őrzött történelmi és kulturális emlékek egyik legértékesebb része a mintegy 106 000 középkori oklevélből álló gyűjtemény. A gyűjteményben több ezerre tehető azoknak az okleveleknek a száma, *amelyeket művészi kivitelű méhviasz-függőpecséttel hitelesítettek.* Ezeken általában valamilyen dombormű, ábra látható. A pecsétek így *értékes adatokkal szolgálnak a mohácsi vész előtti kor magyar képzőművészetének tanulmányozásához is.* A Művészettörténeti Dokumentációs Központ megbízásából *Vakány Irén* iparművész most a törékeny viasztestekről különleges eljárással, *műanyagból másolatokat készít.*

— Az a távcsöves berendezés, amellyel Oswald állítólagos puskája rendelkezett, háromszáz-ötszáz yard távolságra levő célpont eltalálására szolgál. Nagyon furcsa, hogy valaki távcsővel szerel fel egy puskát, amikor csak *nyolcvan* yardnyi távolságban levő célpontot akar eltalálni. Ezért is könnyen

meglehet, hogy ez a puska valami cselszövény részeként bukkant fel.

Egyébként — tette hozzá Castro — távcsöves puskával tüzelni mozgó célpontra, ez egyenesen *hátráltatja* a célzást. Az ügy egész lefolyása arra utal, hogy nem egy fa-

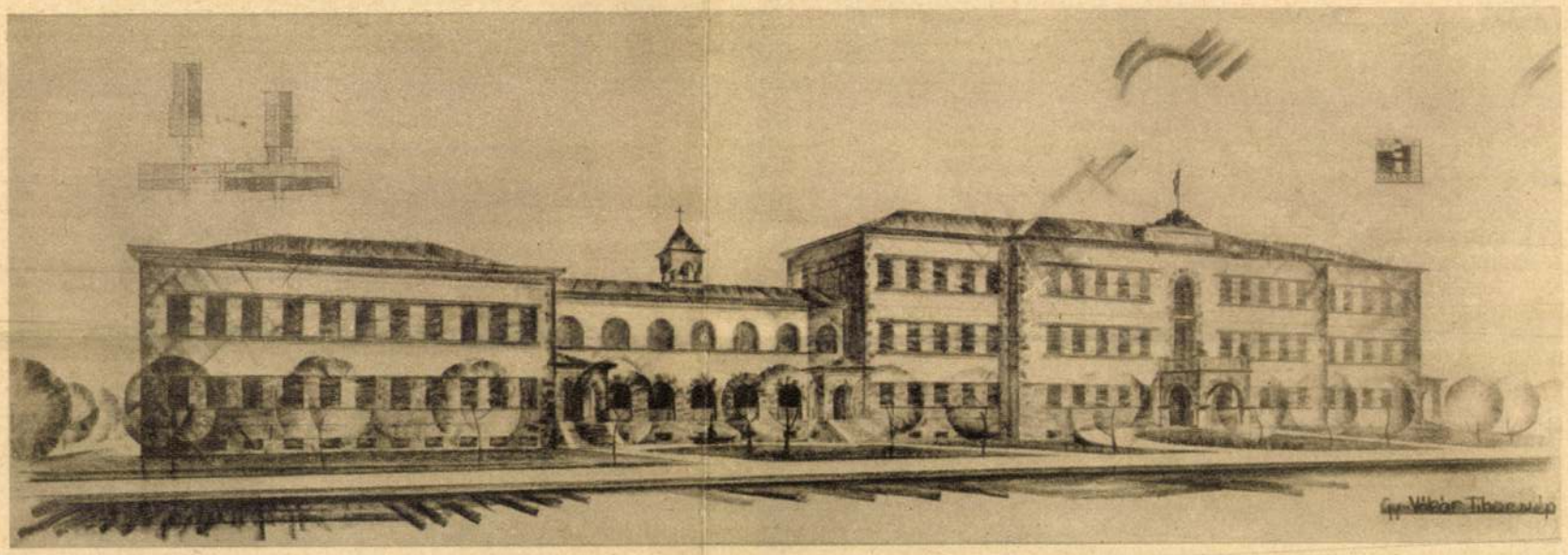

Kórház — Krankenhaus — Hospital — Hôpital — Ospedale

Stud. Arch. T. Vákár IV. éves építészhallgató

Vákár T.

Entwürfe der Studenten des Professors
Designs of buildings made by the students of Professor
Projets établis par les élèves du professeur
Progetti degli studenti del professore

Gy. Waelder

tanár tanítványainak tervei

Adjunktus
Adjunkt
Assistant professor
Adjoint
Aggiunto

L. Szabó

Tanársegéd
Assistent
Assistant
Assistant
Assistente

L. Lauber

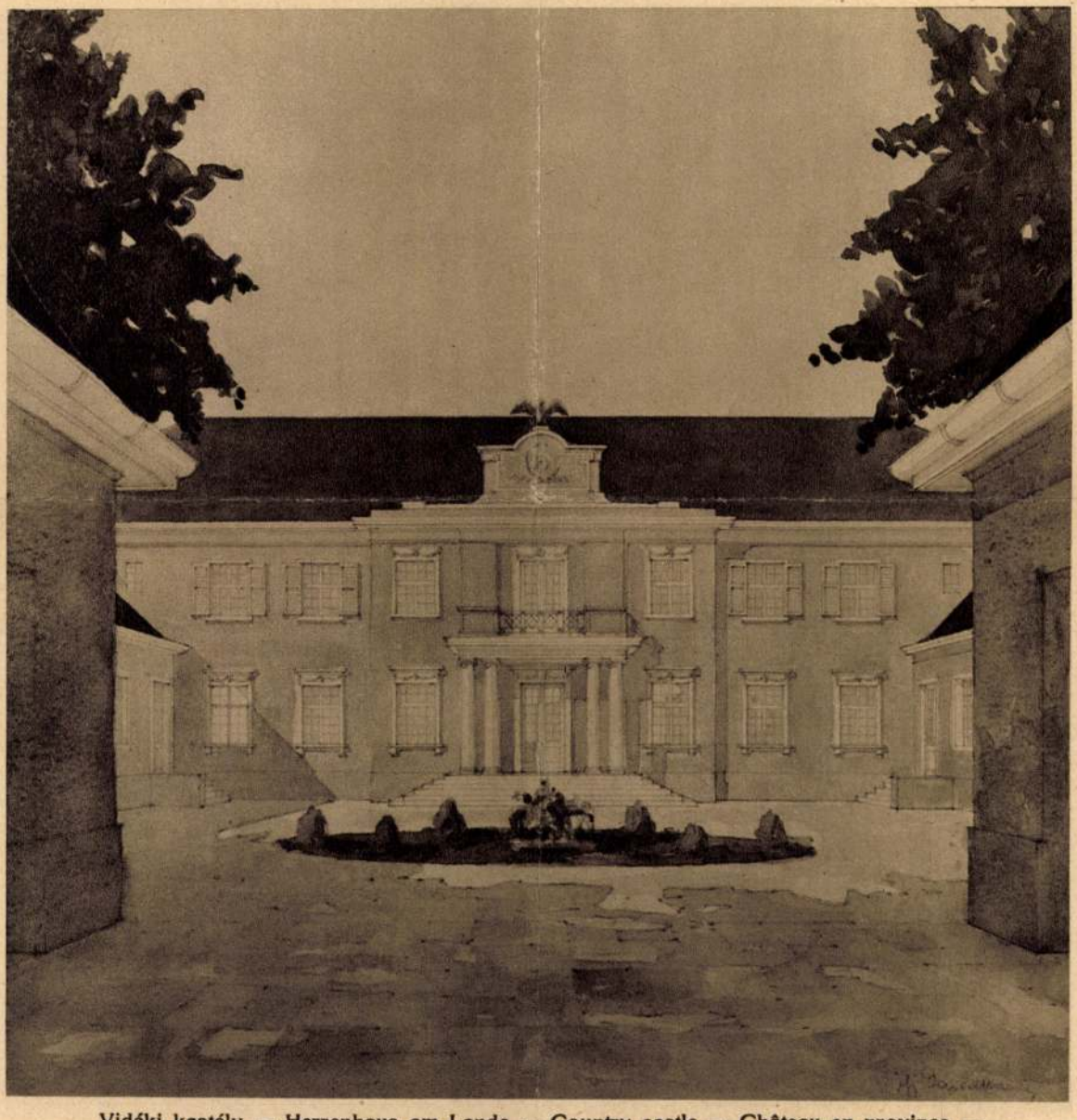

Vidéki kastély — Herrenhaus am Lande — Country castle — Château en province — Casa signorile

Stud. Arch. K. Dávid IV. éves építészhallgató

Építészhallgatók.

nyi fiúotthon és Ipari Nevelőotthon terveire. Beérkezett ötvenhárom pályamű, ezekből az I. díjat Schömer Ferenc, a II. díjat Sztojka József, a III. díjat vitéz Martsekényi Imre nyerte. Tíz tervet a bíráló bizottság egyenként 400 P. megvételre javasolt.

Egy külvárosi házsorok közé építendő árvaház nem ösztökéli a művész képzeletét szépséges alkotásokra.

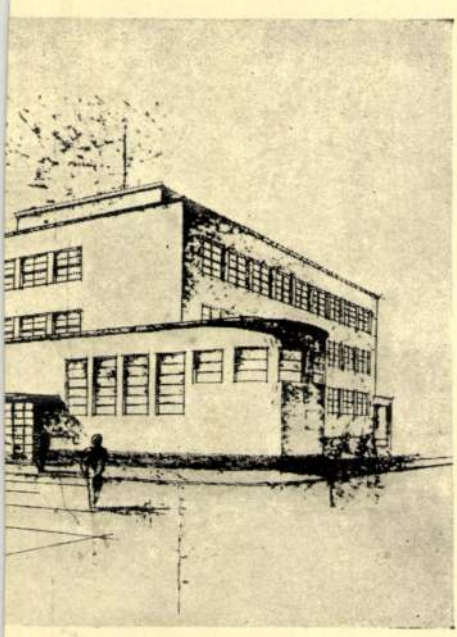

sa): **A kassai ipariskola terve**
on III. díjat kitüntetve

Vákár Tibor és Helbig René: Szél uccai fiúotthon terve

a III. ker., Szél-utcában építendő Alapítvá-
yi fiúotthon és Ipari Nevelőotthon tervei-
e. Beérkezett ötvenhárom pályamű, ezek-
ől az I. díjat Schömer Ferenc, a II. díjat
tojka József, a III. díjat vitéz Martse-
nyi Imre nyerte. Tíz tervet a bíráló bizott-
ság egyenként 400 P. megvételre javasolt.

zalt
l é-
ljai

Egy külvárosi házsorok közé építendő árvaház nem ösztökéli a művész képzeletét szépséges alkotásokra.

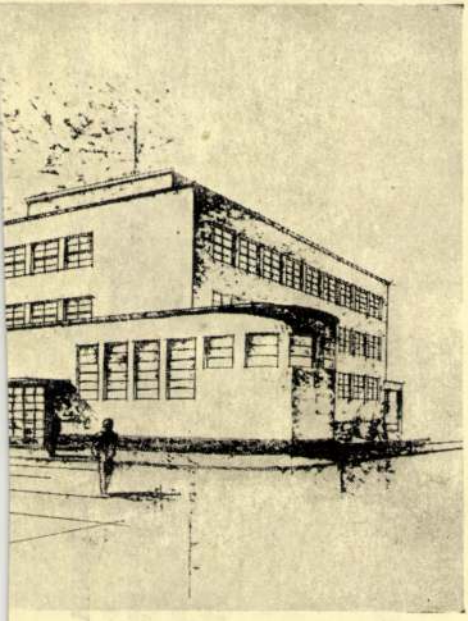

ssa): **A kassai ipariskola terve**
on III. díjal kitüntetve

Vákár Tibor és Helbig René

Mivészet 1938. 18-19. 4 45 p

Nem díjazott terv

Vákár Tibor és Helbig René: Szél uccai fiúotthon terve

Az állatvédők egyesületének plakátkiállításán I. díjat nyert művek Gyergyói Vakár Tibor festőművész nyerte

EGYENSULY

— Mit állsz itt olyan ostobán? Inkább hozd ide a másik vödröt.

érkezett ajánlat. Döntés még nem történt.

Rózsahegy. (Faeladás.) Rózsahegy r. t. város tanácsa november 24-én árverést tartott 334·9 kat. hold területen álló 79.607 db. fenyőszálfa eladására 1246 kor. holdankénti kikiáltási ár mellett. Egyedül a Rózsahegyi cellulose és fapapirgyára Magyar papiripar r. t.-gal társulva tett ajánlatot holdanként 1250 koronával.

Az ajánlat felett a v. képviselőtestület fog dönteni.

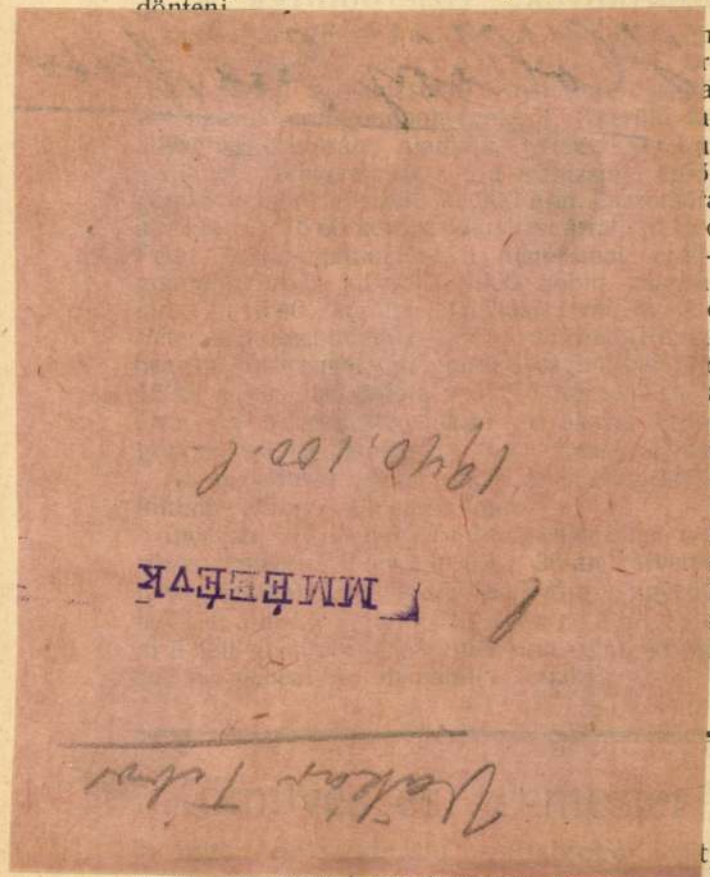

nagy praxissal rendelkezik, beszél magyarul, németül és szerbül, jól rajzol,

Budapest, IX., Üllői-ut 25.
fld. 4. TELEFON 69—77.

Beton és vasbeton

mindennemü magasépitési
viztartányok, vizierőművek,
, csatornázás stb.

amos-világitást, erőátviteli-, házi-, szállodai- és szoba-
rendezést. Telefon és villámháritó felszerelést. Ivlám-
ok és ventilátorok jókarbantartása és azok szakszerü
almok és gyárak saját telepü villamvilágitási beren-
üzbiztonsági rendszer szerint jutányosan felszerelem.

Az ajánlatokat döntés végett felterjesztették a földmivelésügyi ministeriumhoz.

Simon. [Fogaras m.] (Faeladás.) Simon község elöljárósága a Plevna nevü erdőből kikerülő 11.100 köbm. lucfenyőnek 66600 kor. kikiáltási ár melletti eladására november 14-ik napjára hirdetett árverést nem tartotta meg, hanem azt december 12-ik napjának d. u. 2 órájára elhalasztotta.

Törökkanizsa. (Élelmezés.) A törökkanizsai közkórház élelmezésére a november 17-én tartott árlejtésen egyedül Máriá Istvánné törökkanizsai lakos tett ajánlatot az előirányzott 6100 koronából 10% árengedéssel. Az ajánlatot jóváhagyás végett felsőbb helyre terjesztették.

Zalaegerszeg. (Dohánynagyáruda bérbeadása.) A csáktornyai különlegességi dohánynagyaruda bérletére a zalaegerszegi m. kir. pénzügyigazgatóság által november 21-én tartott versenytárgyaláson egyedül Bonis Sára csáktornyai lakos tett ajánlatot 3% tőzsdijjal. Az ajánlat felett a pénzügyminister dönt.

Vákár Tibor

MMÉ Évk

1940 150.1

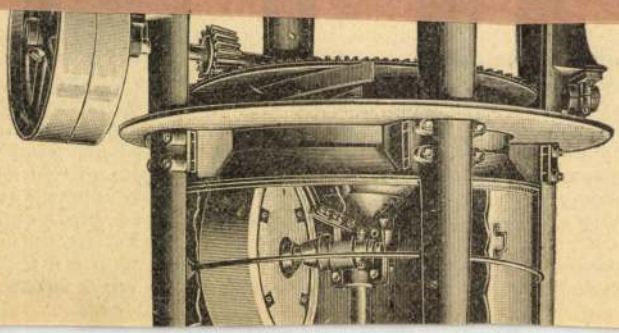

dü referenciák.

külcimmel ellátott és lepecsételt borítékban bérmentve legkésőbb **f. é szeptember hó 3-án déli 12 óráig** az alulírt igazgatósághoz (Kőbányai-ut 21.) nyujtandók be, hol a beérkezett ajánlatok ugyanezen időpontban nyilvánosan fel fognak bontatni.

Bánatpénz gyanánt az ajánlott mennyiség értékének 5%-a készpénzben, vagy állami letétekre alkalmas értékpapirokban az állami vasgyárak központi pénztáránál (Kőbányai-ut 21.) legkésőbb **f. é. szeptember 2-ig** a hivatalos pénztári órák alatt (d. e. 8-tól 11-ig) leteendő, mely összeg a szállitás elnyerése esetén **10%-os** biztositékra lesz kiegészitendő.

Ezen feltételektől eltérő, a kitüzött határidőig be nem érkező, távirilag tett valamint oly ajánlatok, melyeknél lényeges részükben javitások vagy vakarások észlelhetők, végre melyekre nézve az előirt minta és bánpénz le nem tétetett, figyelembe nem vétetnek.

Az igazgatóság fentartja magának a jogot, hogy az ajánlatok kitekintet nélkül az ajánlott árakra, szabadon választhasson, továbbá, hogy az ajánlattevőt tetszés szerinti részmennyiség szállításával is megbizhassa, melynek szállitását az ajánlattevő az ajánlott árak és feltételek mellett fogadni köteles, ha csak ajánlatában ennek ellenkezőjét ki nem kötötte végre, hogy a cél elérésére belátása és tetszése szerint bármely más intézkedéseket is tehessen.

Budapest, 1908. julius hó 31-én.

M. kir. állami vasgyárak központi igazgatóság

Hirdetések és előfizetések

felvétetnek a kiadóhivatalban

BUDAPEST,

IV. kerület, Régi posta-utca 3. sz.

VÁKÁR Tibor

— **Vákár Tibor** Gyergyótól Törcsvárig az építész szemével című kiállítását július kilencedikén, kedden délután hat órakor nyitják meg a Fészek művészklub Herman-termében (Bp. VII., Kertész u. 36.). A megnyitón közreműködik: Sellei Zoltán. A kiállítás augusztus 31-ig tekinthető meg, 14 és 20 óra között, szombat és vasárnap kivételével.

Magyar Nemzet

július 8.

KÉPCSARNOK
BUDAPEST, 1051 VÖRÖSMARTY TÉR 1.
POSTACÍM: 1364 BUDAPEST PF. 18.

DÍJELŐLEGES

BUDAPEST
1991.-6.14.
PU 4 PU

MTA Műv. Tört. Intézet
Bardoli Orhán rémén!

Budapest
Úri u 49.

Ybl-díjasok

Keresztes K. Sándor, környezetvédelmi és területfejlesztési miniszter átadta az 1991. évi Ybl Miklós-díjakat a Magyar Építészek Kamarája és Szövetsége székházában.

A kitüntetettek: *Gereben* Gábor (Gereben és Társa Építési Iroda) a budapesti FESTO Metritechnik Szolgáltatóház tervezéséért és két évtizedes színvonalas középület-tervezői munkájáért. *Gergelyné Korompay* Judit (VÁTI), a Budapest déli Belváros részletes rendezési tervében bemutatott építészeti alkotói gondosságért, valamint a városközpontok védelme érdekében kifejtett tervezői munkásságáért. *Hajnal* Zsolt — *Wéber* József (Materv), a budapesti Petrezselyem—Kisrókus utcai lakóház együttes magas színvonalú, példaértékű tervezéséért. *König* Tamás (Iparterv), a budapesti Arany János Színház tradíciókat tisztelő, színvonalas rekonstrukciójának tervezéséért. *Lengyel* István (Keletterv), a Hungária Biztosító nyíregyházi székházának nagyobb térségre is pozitív hatást gyakorló példaértékű alkotást eredményező tervezéséért. *Lőrincz Ferenc* (Kaposterv), a kaposvári belváros sétálóutcájának városépítészeti szempontból példás tervezéséért, és hosszú időn át bizonyított építészeti alkotótevékenységéért. *Nemes* Roland (Építész Gmk.), a Hungária Biztosító békéscsabai székházának színvonalas tervezéséért, és a térségben kifejtett építészeti munkásságáért. *Vákár* Tibor életművéért, a hat évtizeden át végzett sokrétű, gazdag és értékes építészeti tevékenységéért. *Zsuffa* András — *Hefkó* Mihaly (Mélyépterv), a budapesti Merkantil Bank példaszerű tervezéséért, valamint az alkotók hosszabb távon bizonyított értékes építészeti munkásságáért.

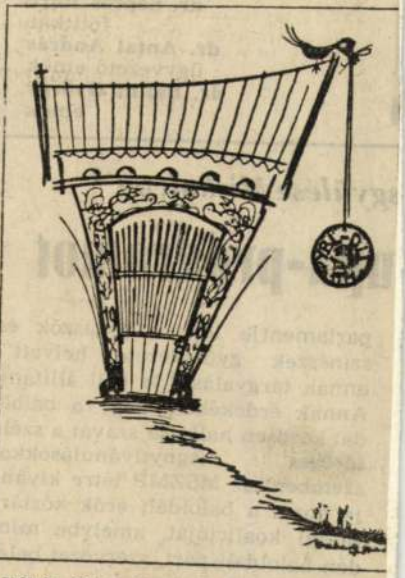

Vákár Tibor, lapunknak grafikusként is munkatársa, e rajzzal köszöni meg a gratulációkat

VÁKÁR Tibor

Ybl díj
1991. május 21.
Magyar Nemzet

VISSZHANG

Korosztályom tudata

Más az átélt, más a tanult történelem. Más az átvészelt valóság, amely történelemmé válik, a valóság, melyet nem írnak, nem költenek és nem az ideológiák torzításán mérnek. Melyet nem kávéházikonrádok asztalán írnak vagy akadémikus viták mérlegén tisztáznak. A történelem valósága vér és arany, fennmaradás vagy nemzetpusztulás.

Nem vagyok abban a helyzetben, hogy Parlament széksorából szót kérhessek, hogy nyomban felvilágosítsak egy SZDSZ képviselőnőt. De hasonlóan, nem tehetem, — még kevésbé volna helyes —, hogy a Parlament korelnökének fogadatlan prókátoraként jelentkezzek, hasonlóan az ÉS egyik levelezőjéhez (1990. augusztus 24-i szám). Meggyőződésem, hogy a kilencvenéves MDF képviselő úr személyiségét maga is meg tudja védeni. Viszont nyomatékosan rá kell mutatnom, hogy az a szellem, melyet Kéri Kálmán az új kormány országgyűlésének nyitóbeszédében és most július 30-án felénk sugárzott, emlékembe idézte az átélt valót.

Határainkon belül és kívül élő korosztályom tudatából nem lehet kiölni a hetven év előtti történelem valóságát. Bármely nemzet vagy vallásfelekezet fiai voltunk, békében tiszteltük egymást! Katonaviselt korosztályunk trianoni vergődésére példaként álljon itt jómagam életútja:

Tizenkét ízben öltöttem katonaruhát eddigi életem 83 éve során, a Székelyföldön születtem, két világháború, két menekülés, kiutasítás a szülőföldről, hontalanság, vagonlakás. (a Siegfried—Maginot vonal között, a Gestapo után élve maradtam), 3 román századdommal építettem a Hargitán, majd erődítési parancsnok voltam, nyilaskivégzés elől hétből négy zsidónőt megmentettem, dandárunk élén (nőtlen tiszt) 1+5 napon át a főbelövés veszélyét vállaltam, fogságban, rövid kazamata börtönben háromszáz bajtárs nevében tiltakoztam, az '56-os forradalomban a Fehérvári Szabad Adó szózatommal kezdte sugárzását, ezután bélista és tíz állásvesztés következett. Öt fiútestvéremmel katonák voltunk, s — az önként bevonult — legkisebb öcsém, hősi halált halt a magyar hazáért, de nem a kommunizmusért!

Mindezt nem önéletrajz-csillogtatásért soroltam fel, hiszen hasonló hányattatást leírhat magáról mindaz, aki századunk első két évtizedében Magyarországon született. És most, miután megértük, hogy az '56-os eseményeket szabadságharcként ismerték el, most már élesen látnunk kell azt is, hogy a Rákosi—Kádár kor negyvenöt évét, a Horthy huszonöt évét és a 133 napos Tanácsköztársaságot egy — máig ható magyar tragédia — Trianon előzte meg! A hetvenkilencven éveseink fájó gyökerei visszanyúlnak ifjúságunk történelmi valóságtudatába. Más magyar hangon szólott akkor egy asszony, édesanyánk, aki öt fiából a legkisebbet hiába várta, könnyezőn.

Kötelességemnek érzem a sajtó útján felszólalni és tiltakozni a két világháborút átélt nemzedék nevében: nekünk a múltban, mély és igaz gyökereink vannak. Szülőföldünk körvonalai emlékeinkben ma is élnek. Míg egy fiatal történész — közöttük miniszterelnökünk — a hetven év távlatát brilliáns katedrai tudással elemzi, addig mi azt, a valós napjainkkal és idegeinkkel éltük át.

Vákár Tibor
arnydiplomás építészmérnök

A hazatérés vámja

Az *Élet és Irodalom* 1990. július 27-i számában *Mezei András* tollából *Makucska most* címmel cikk jelent meg, amely többek között a huzamos külföldi tartózkodás után véglegesen hazatérő magyar állampolgárok vámáruinak vámkezelésével foglalkozik.

Úgy tűnik, hogy a cikk szerzője, illetve az általa idézett Kanadai Magyarság jogi szakértője nem rendelkezett az elvárható jogszabályismerettel, így írása téves információkat tartalmaz.

A cikk által hivatkozott 46/1989. (XII. 27.) PM-KeM együttes rendelet — a tévesen közölt 15. § helyett — 14. §-ában a *be- és kivándorlókra*, illetve a *menekültekre* vonatkozó törvények tükrében újrafogalmazta az említett személyi körbe tartozókra vonatkozó vámelőírásokat.

A szabályozás bevándorlókat és menekülteket említ, így első látásra valóban úgy tűnik, hogy a huzamos külföldi tartózkodás után véglegésen hazatérő magyar állampolgárok ezen a jogcímen vámmentességben, illetve vámkedvezményben nem részesülnek. Ez azonban helytelen jogértelmezés, a jogalkalmazónak ez nem volt és nem is lehetett célja. A helyes értelmezés az, hogy ezt a szabályozást a ki- és bevándorlásról szóló 1989. évi XXIX. törvény által meghatározott személyi kör vámáruinak vámkezelése során kell alkalmazni, és ez a törvény a külföldről véglegesen hazatérő magyar állampolgárokra (Tv. 5. §) is vonatkozik.

A fent említett jogszabály hatályba lépésétől, 1990. január 1-jétől a külföldről véglegesen hazatérő magyar állampolgárokat megillető vámkedvezmény, illetve vámmentesség a korábbi gyakorlattal azonosan alakult. Tévedésen alapul az a feltevés, hogy a végleges hazatérés szándékával Magyarországra érkező magyar állampolgárokat a vámszervek turistaként kezelnék.

A hazatérőkre vonatkozó hivatkozott vámjogszabály szerint *vámmentes* az általuk behozott és hazaköltözésük előtt is tulajdonukat képező, valamint a hazatérést követő 90 napon belül külföldről megrendelt minden vámáru, amely a háztartás, illetőleg a saját foglalkozás üzésének szükségletét nem haladja meg.

Biztosíthatjuk Önöket, hogy a jogszabály hatálybalépése óta a hazatérő magyar állampolgárok a vámmentesen behozható mennyiségi keretet meg nem haladó mennyiségű vámáruik után egyetlen egy esetben sem fizettek vámot.

Az természetes, hogy amennyiben valaki a vámmentes keretet meghaladó menyiségben hoz be árut, az után az általános szabályok szerint vámot és általános forgalmi adót kell fizetni. (Például családonként 1 db személygépkocsit lehet hozni személyi ingóságként vámmentesen, további 1 darabot pedig ÁFA és vámfizetési kötelezettség mellett.)

A fentiekre tekintettel a cikknek a vámmal, a vám- és pénzügyőrséggel foglalkozó kitételeit megalapozatlannak tartjuk.

Dr. Szente Gyula
vezérőrnagy, a Vám- és Pénzügyőrség országos parancsnokának helyettese

Tisztelt Vezérőrnagy Úr!

Tisztáznunk kell: nem mi nem rendelkeztünk „elvárható jogszabályismerettel." Nem mi közöltünk „téves információkat". Cikkem tényanyaga a Kanadai Magyarság című úgynevezett „Kék Újság"-ban jelent meg, mint a New York-i konzul tájékoztatója, melyet a hazatelepülő magyarság figyelmébe ajánlottak. Ebből idéztem részleteket. Szerkesztőségünkben elolvashatja az egészet is, de bevallom, a 15. és a 14. paragrafusok helycseréjének magyarázatát az Ön levelből sem értem meg. Hát még az amerikai magyarság, melynek hazatelepülni szándékozó tagjai riadtak meg — nem én — a nem éppen latinos világosságú közlemény tényeitől. Mindazonáltal örülünk levelének, hogy a jó hírt közölhetjük lapunk olvasóival.

Mezei András

Modorváltást, Uraim!

Az *Élet és Irodalom* augusztus 17-i száma *Forradalom* cím alatt közli *Kertész Ákos* cikkét, melyben a neves író két fontos dologra mutat rá: ahhoz, hogy Európába jussunk, a kormánynak el kell tűrnie a sajtó bírálatát, másrészt: abba kellene hagyni az általános gyűlölködést és egymásramutogatást. Mindkét kitétellel teljes mértékben egyetértek, bár az elmúlt évtizedek konformizmusában való felelősség problémája nagyon bonyolult problémákat vet fel (1988 májusában még nagyon sok minden tisztázható lett volna, ha a fordulat akkor a kádárizmussal való teljes szakítás jegyében és egy világosan demokratikus irányban történik). Annál lesújtóbb, a szerző vallott szándékaival némiképp ellentétes Kertész egy mondatának stílusa:

„Némelyik sajtószakember . . ., aki ma kellemetlenkedik a kormányzatnak, még öt évvel ezelőtt is csontig benyalt a Kádár-rendszernek Aczél papa atyáskodása alatt."

Uraim! Ez a mondat Európában nem jelenhetne meg magára adó irodalmi lap hasábjain.

Éppen a Kádár-rezsim volt az, mely — betetőzve a korábbi diktatúrák rombolását — az emberi érintkezés formáit elviselhetetlenekké tette Magyarországon. Üzlet, villamos, kórház . . . folytassam? De értelmetlen és igazságtalan egyszerű embereket modortalansággal, durvasággal vádolni ott, ahol értelmiségünk körében, sajtónkban, sőt irodalmi műveinkben is a durvaság, a közönségesség a divat, mely maga alá temet költészetet, erotikumot, emberi méltóságtudatot.

Hagyjuk már abba ezt a stílust, Uraim!

Modorváltást! Gyűlöletmentes életet!

Szalai Pál

ANNO DOMINI

(Folytatás az 1. oldalról.)

háborút, szülei hálásan gondoltak ismerősükre — aki azonban csak úgy tudta mentesíteni a katonaságtól a fiút, hogy a *Hunyady-páncélos* hadosztály névsorába vétette. K. István a szombathelyi villámtárgyaláson hallott életében először erről az alakulatról.

Tíz éven át hurcolták egyik *gulágból* a másikba.

A levélpecsételésért.

Mondhatott akármit. Háborús bűnös volt, s maradt. Az őrség egyszerűen csak fasiszta tömeggyilkosnak nevezte, akár a társait. 1956 telén egyszer csak szólították. Nem mondták, hogy ártatlan, nem mondták, hogy megrövidítették a büntetését; fellökték egy vonatra, harmincadmagával, három hét alatt ért haza.

— De ez semmi — fejezi be történetét a sokat szenvedett okos emberek szomorúan csillogó derűjével —, a valami az, amit ezután itthon kellett csinálnom. Megtanultam ugyanis oroszul. Ez természetes. Itthon aztán elvégeztem a főiskolát, jó beosztásba kerültem egy közepes üzemben és harminc éven át nekem kellett november 7-én tolmácsolnom azokat a majdnem hason fekve elmondott hódoló szövegeket és köszöntőket, amelyekkel főnökeim fogadták az ünnepségre vendégül hívott ideiglenesen városunkban állomásozó szovjet alakulatok tisztjeit. A minap a megyei lapban valami visszapillantásban egy tájékozott újságíró meg is jegyezte, hogy azok között voltam, akik a „nagy október" évfordulóján sok szépet összehordtak az oroszokról. Ez bizony igaz.

Helyhatósági istentisztelet

Hárman mentek el a misére a hazafias ünnepen, a három vezető. Két-három éve még így mondták: *„a vezetés"*. Letelepedtek az első padban. Bevonulásuk nem kis figyelmet keltett. Világnézeti okoknál fogva, esetleg félelemből vagy közönyből harminc-negyven év óta nem láttak belülről templomot, noha a legfiatalabb — 35 éves köztisztviselő — kivételével gyermekkorukban jártak hittanra, sőt, miniszt ráltak is.

Dehát az régen volt. Azóta elnökök, titkárok, főnökök lettek. Istennel közvetlen dolguk nem akadt. Egyikük jó évtizeddel ezelőtt valami mezőgazdasági küldöttséggel Toledóban járt. Megmutatták nekik a katedrálist. Ő megállt kint a téren. Hívták, menjen be. A világ egyik legszebb székesegyháza. Lecövekelt. „De hát a delegáció vezetője, a miniszterhelyettes elvtárs is bement." Nem. Az embernek legyenek elvei, mondta.

Ő ült most középen.

Megszólalt az orgona, felzengett az *Isten, hazánkért térdelünk elédbe*. Belépett a plébános, nyolc miniszt ráns kíséretében.

És ekkor megkezdődött a vezetés másfél órás kálváriája. Mikor kell felállni, mikor kell leülni, mikor letérdelni: nem is sejtették. Feltűnő hibát nem akartak elkövetni, másként viselkedni, mint a templomot zsúfolásig megtöltő sokaság, csakhogy hátrafelé nem lehet látni. Hogy mit tesz a templom népe.

Bajjal kezdődött. A papot állva kell fogadni. Ők késve ugrottak fel, amikor a felállás neszeit meghallották a hátuk mögül. Egyikük nem bírta megállni, hátra nézett: jól tették-e? Megnyugodott tekintettel adta tudtára a társainak, hogy jól tették. Amikor a többiek leültek, némi késedelemmel ők is leültek. Sajnos ehhez is kellett az ellenőrző óvatos hátrapillantás. De alig telt el néhány perc — a könyörgésnél — ismét felálltak a hívők. Ők hárman utánuk, persze, megint késve. A *Credo*nál újra felállni. A *Sanctus*nál letérdelni. Az átváltozás után a Miatyánknál felállni.

A jelenet kezdett veszélyesen hasonlítani egy René Clair-filmre.

Nem készültek arra, hogy öt perc nyugalmuk sem lesz.

Már csorgott róluk a verejték, szépen kivasalt nadrágjuk — vesszen a nadrág, le sem porolták, a helyhatósági választáson egy esetleges nyereség többet ér a nadrágnál — a térdénél megmegtöredezett. Viselkedésük koreográfiájának ritmuszavarai állandósultak. Több másodpercnyi késéssel cselekedték, amit mások. Álltak, amikor a többiek ültek és felugrottak, amikor a templomi nép az *Agnus Dei*-hez letérdelt; térdeltek, amikor az elbocsájtó áldást a hívők állva fogadták . . . Másfél órán át a poklok kínjait élték át. Észrevették, hogy a plébános nagy önfegyelemmel fojtja el mosolyát és sűrű hátrapillantásaik alkalmával nem kerülte el a figyelmüket hogy a templomjárók egyik-másika is igen vidám időket él.

A mise végén felzúgott a Szózat.

Soha olyan lángoló arcú, de megkönnyebbült három ember még nem lépett ki templomból, mint ők.

Vajon csak a szégyenkezést tanulták-e meg, vagy a tanulságot is, hogy nem kell mindenütt rögtön beülni az első sorba?

ÉLET ÉS IRODALOM

Megjelenik minden pénteken 16 oldalon

Főszerkesztő:
BATA IMRE

Főszerkesztő-helyettes:
VÁNCSA ISTVÁN

Főmunkatársak:
BELLA ISTVÁN
BERTHA BULCSU
MEGYESI GUSZTÁV
MEZEI ANDRÁS
ORAVECZ IMRE

Szerkesztők:
BÁN ANDRÁS
(információ, grafika)
KOVÁCS ZOLTÁN
(publicisztika)
SZÉKY JÁNOS
(kritika)

Rovatvezetők:
ALFÖLDY JENŐ
(vers)
CSAJKA GÁBOR CYPRIAN
(próza)
SZEKRÉNYESY JÚLIA
(visszhang)

Szerkesztőség:
Budapest,
Széchenyi utca 1.
1054
Telefon:
153-3122,
153-3287,
153-3500,
111-3221

Kiadja:
az Élet és Irodalom
Baráti Társaság
megbízásából
az Arany Lapok
Kiadói Kft.
Budapest,
Szalai utca 10–14.
1055
Telefon:
112-3098,
112-7870

Felelős kiadó:
Szabó B. István
ügyvezető

Terjeszti a Magyar Posta.
Előfizethető bármely hírlapkézbesítő postahivatalnál, a hírlapkézbesítőknél, a Posta hírlapüzleteiben és a Hírlapkézbesítési és Lapellátási Irodánál (HELIR).
Budapest, Lehel utca 10/A
1900
közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással a HELIR 219–986336/Postabank Rt. 021–02799 pénzforgalmi jelzőszámra 90–5177. Szikra Lapnyomda Budapest
Felelős vezető: dr. Csöndes Zoltán vezérigazgató

Kéziratokat és rajzokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza!

Index: 25–44.
HU–ISSN 0424-8848.

Márton László: Lesz-e magyar feltámadás?

◆

Gellért Kis Gábor: Túl a szüzességen

◆

Nem szolgálok bürokratikus felügyeleteket
Interjú Jovánovics Miklóssal

ÉLET ÉS IRODALOM
IRODALMI ÉS POLITIKAI HETILAP

XXXIV. ÉVFOLYAM, 35. SZÁM

1996. AUGUSZTUS 31.

1104/900831
KÖZHIR - PSZ
BUDAPEST
1900
ELIR
F01.11 / 0
MTA MÜVÉSZETTÖRTENETI
KUTATO CSOPORT
BUDAPEST
PF.27 URI U.62
1 2 5 0

POLGÁR LÁSZLÓ:

Relief

Hold alatt, élet előtt ketten.

Didergő sorsom sorsodba retten.
Áhítlak, hívlak telhetetlen:
csonttá fagytam fényes szemedben.

Állunk az élet előtt ketten.

Fejünk fölött vacogó csillag.

Sugara téged sorsomba ringat:
örökös test, eleven illat.
Kék ablakok álmunkra nyílnak.

Fázik fejünk fölött a csillag.

A jövőnket elköltötték.
Sandán néz ránk az öröklét.

Születésnapodra

Június. Itt van a nyár, és itt van a nyárral az ünnep:
napra kering az öröm, suta kétségek tovatűnnek.
Indulnék, ám összeszorul körülöttem a távol,
így kiabálok hozzád szűk szerelemkalodából.
Féltelek, édes. Féltem tőled bennem a rendet,
rendelek őrödül éneket, ékes szóregimentet:
mégis a vers csikorog, katonáim sorfala retten,
állni közénk, megvédeni tőled mind tehetetlen.
Hogy kottázzam a dalt, ami léptedből kel a kőben?
Jössz; buja nyárfapihék táncolnak a langy levegőben,
fény leng, fű, fa lobog, szél támad a nagy suhogástól:
jössz te madárfüttyben, ki se látszol e furcsa palástból.
Izzó gömb a világ, bár tudnám mind neked adni!
Tudnék égre lobogni, lábad elé lelohadni,
vagy csak szólni a perccel, szólni az elszaladóval —
hogy lásd, mind a tiéd, amit én érintek a szóval.

TAMÁS ISTVÁN:

ANNO DOMINI

Jó és rossz kísértetek

— Aladár, ne rontsd el azt a gyereket! — csattant fel az öblös torokból a kiáltás a balatonfüredi park fái alatt, a sétányon, jó húsz évvel ezelőtt. Aladár, akihez az évődő baráti figyelmeztetés szólt, Komlós Aladár volt, a „gyerek" én voltam, aki pedig kiáltott, az Dobozy Imre.

Ezek a nyár végi—ősz eleji hetek, amikor Komlós Aladár a feleségével, Palotai Erzsivel és a sógornőjével, Palotai Borissal a füredi szanatóriumban időzött, voltak az én posztgraduális egyetemi óráim éveken át. Komlóst ugyanis az egyetemen nem lehetett hallgatni. Leigázhatatlan szellem volt, s míg sokan, ugyancsak szuverén és kreatív emberek ilyen-olyan ügyeskedésekkel, kerülgetésekkel nem mondták az uralkodó ideológiai felügyelők szemébe a véleményüket, mert akkor szedhették volna sátorfájukat, ő, családja rémületére, kereste az alkalmat, hogy kimondja. De azért ne szabaduljon el a képzelet: akkor már, a hatvanas-hetvenes években nem attól kellett félteni, hogy vasra verik és elhurcolják, csak apróbb kényelmetlenségektől, kis kultúrcézárok haragjától, Erzsi és Boris ettől is szerették volna megóvni.

Az irodalomtörténet, s kívüle az ízlés, a műveltség, a humánum példás tanárának nem volt hát katedrája; akkor már nem is hiányzott neki. Dobozy külön beszélgetések nélkül is tudta, hogy Aladárnak kiről és miről mi a véleménye. Megüthette a fülét egy szó vagy név, azért volt a kiáltás, utána pedig a séta közös folytatása, végállomásánál, a tóparti Vitorlásban néhány nagyfröccsel, amelyeknek elfogyasztásában a tanár úr természetesen nem vett részt. Csak bámulta kommunista pályatársát — „brr, micsoda undorító eszme!" rázkódott össze, Dobozy nagy szórakozására —, hogy szívbántalmait borral meri csitítani.

— Aladár a híres józan, íme, hazatért — állított be Dobozy szanatóriumi lakosztályukba, karján „kártékony, polgári, elmaradott, retrográd, antimarxista" *szívbéli* társával.

De szép délutánok voltak!

Történeteket gyűjtöttem az alkonyati beszégetésekhez, ami nem volt nehéz, mert akkoriban — budapesti napilap irodalmi rovatában dolgozván, s a Balatonparton lakván — látogatásaim gyakoriak lehettek: Füreden át vitt az utam hetente kétszer-háromszor, s a munkahelyen ugyancsak összegyűltek feljegyzni való dolgok. Például. Működött ott — egyébként harminc évig — egy örökös főszerkesztő-helyettes, akinek pusztító politikai munkálkodásáról nehezen tudnék elég sok rossz szót összeszedni. Nem is szedek most, vigye az ördög, talán máskor. Most csak azt mondom, amin aznap délután a Palotai lányok — akkor már mindketten hatvan fölött —, s Aladár bácsi vidultak. Ez a főszerkesztő-helyettes egy úgynevezett lapindító értekezleten megrótta az előző esti ügyeleteseket, mert valamely jeles halott temetéséről szóló tudósításban az a kifejezés szerepelt, hogy „földi maradványai". Senki sem értette, mi a kifogása. Mi van egy koporsóban? A mulandó test, vagyis földi maradványok, nemde?

— Nem helyes ezt a meghatározást használni — hangzott a főszerkesztő-helyettesi intelem —, mert tudománytalan.

Még az edzett marxisták közül is elképedtek néhányan. Én elég gyakran kezdtem sejteni a nagy horderejű gondolat filozófiai tartalmát. — Nem helyes — folytatódott a figyelemre méltó okfejtés —, mert a „földi maradvány" feltételezi, hogy a meghaltnak van nem földi része is. Nem földi, tehát milyen? Égi. Égi! Vagyis lelke. Merőben idealista felfogás. Félrevezető. Ne vezessük félre az olvasót! Kérem az elvtársakat, a „földi maradványok" kitételét többé ne használják.

— Uramisten, micsoda marha! — sóhajtott fel Dobozy őszinte szégyenkezéssel.

A történetet egyébként néhány hónap múlva másoktól visszahallottam csakúgy, mint a Sötér-sztorit, melyet még röviden idebigyegyesztek, mert eszembe jutott és nehéz ellenállni. Ügyeletes lévén egy hétvégén — ugyancsak a hatvanas-hetvenes évek fordulója — hivatott maga a főszerkesztő, akiről a minap azt írtam, hogy az összes történészek között a legjobb kárpitos volt.

Mindent szorgalmasan elolvasott megpirosceruzázott, kijavított — képzelhetni! — mindennek utánakérdezett. Valami évforduló alkalmából Sötér István cikket írt a másnapi lapba Széchenyiről Volt benne egy olyanféle mondat, hogy élete vége felé éjszakákon át vergődött testi és lelki szenvedések között; kínozták ártalmas filozófiák; az előző napokon összeolvasott mindenféle tanok; kételkedése, deizmusa...

A pártveterán főszerkesztő kefelevonatán pirossal aláhúzogatva a *deizmus* szó.

— Ezt kérem kijavítani — mondta barátságosan.

— Mire, N. elvtárs?

— Hát amit a Sötér elvtárs nyilván eredetileg is írt dezillúzionizmusra.

— Nem lehet, nem arról van szó.

— Hogyhogy?

Kínos. Egy hetvenéves öregembert, aki — itthon akadémikus lett, természetesen — valamely harmadosztályú karagandai vagy frunzei marxista agitátorképző szemináriumon szerezte filozófiai műveltségét —, egy fiatalember nem szégyeníthet meg. Itt már nem az ismeret számít, hanem az illem. Összevissza beszéltem tehát, hogy ez nagyon ritka kifejezés, csakis a magyar filozófiatörténetben fordul elő...

— És kik használják ezt a kifejezést? — érdeklődött a tudásszomjas aggastyán.

— Hát... — feleltem — az ilyen Sötér-félék.

Igazság?! Ki az és hol lakik?

A listákkal pedig vigyázni kell. 1946 kora nyarán egy szovjet dzsip állt meg K. Istvánék balatonfelvidéki háza előtt. Vasárnap volt, a család éppen a verandán ebédelt. Az autóból két szovjet katona meg egy magyar rendőr szállt ki. K. Istvánt keresték. A fiatalember 1946-ban még nem volt húszéves. Felállították az asztaltól, belökték az autóba, elvitték Szombathelyre, ahol egy rögtönítélő szovjet katonai bíróság háborús bűnökért huszonöt évre ítélte. Másnap vagonba terelték a foglyokat: Székesfehérvár—Debrecen—Kijev—Moszkva—Irkutszk—Csita... K. István 1956 februárjában jött haza.

K. István nem hogy háborús bűnt nem követett el, frontot se látott, 1944-ben volt tizennyolc éves. Harmadik szőlőszomszédjuk magasabb rangú nyilas párttag katonatiszt volt, aki K. István édesapjának egy pinceszer alkalmával felajánlotta, hogy a fiút, ha akarják, megmenti a katonáskodástól. Látta, hogy a szülei mennyire reszketnek a behívótól. Meg is mentette, beosztatta valamiféle írnokok közé, átvezényelte a szomszédos községbe és K. István 1944 őszétől 1945 tavaszáig ott csapkodta a pecsétet nagy boldogan a levélborítékokra. Katonaruhát sem kellett húznia. A maga részéről letudta a

(Folytatás a 2. oldalon.)

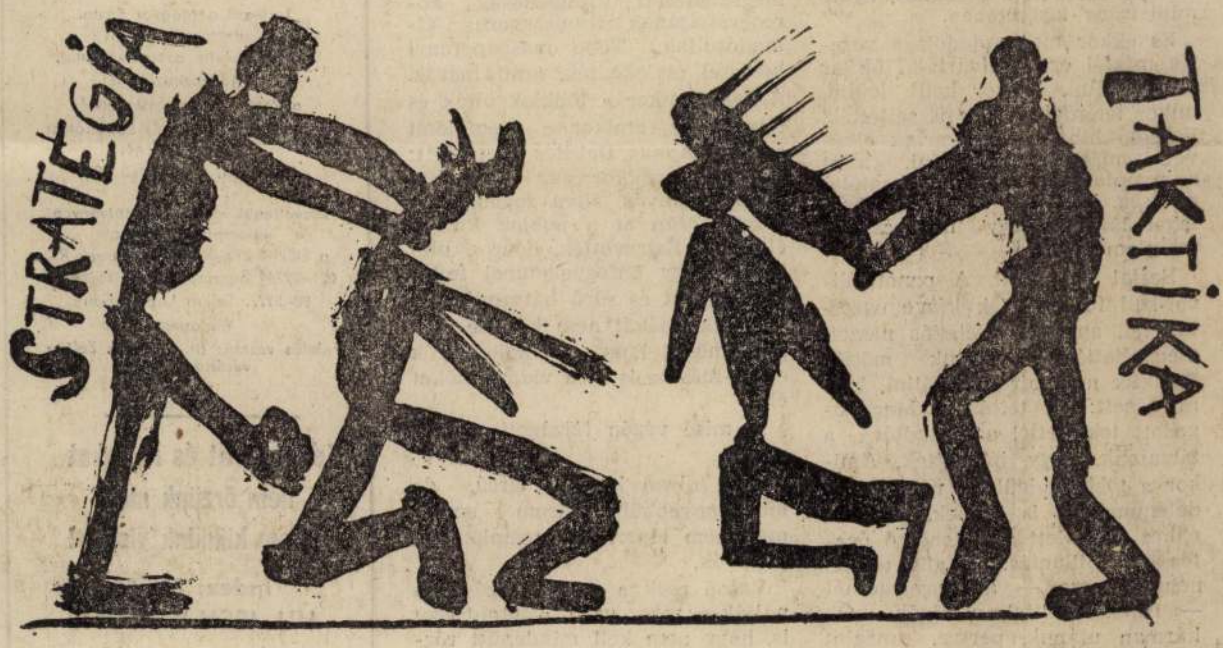

Kiss Mihály rajza

ÁRA: 13,50 Ft

VÁKÁR Tibor épitész

Figyelő

A Református Élet legújabb száma „Egyke kormánybiztost kérünk" címmel többek közt a következőket írja:

A Dunamelléki Egyházkerület ezelőtt körülbelül két évvel adott be egy egykememorandumot a kormányhoz. Felsorolta a legszükségesebb teendőket. Köztük megemlítette, hogy *szükség volna Baranyában, Somogyban, legfontosabb déli határvidékeinken egyke kormánybiztosság felállítására,* vagy pedig a vármegyéből alakítandó egykebizottság kiküldésére, amelyet néhányezer pengővel lásson el az állam, hogy gyorsan, hathatósan tudjon intézkedni. Amikor megüresedik egy telek, amikor kihal egy házból az utolsó magyar család, legyen ott mindjárt ez a bizottság, aki új honfoglaló sokgyermekes családok számára nyitja ki a beszögezett ajtókat.

Vakmerő, gyors és erőteljes munka szükséges ide. Kevés pénzzel lehetne pusztuló magyar falvakat újra benépesíteni, megmenteni elemi iskolákat, élettel tölteni meg üressé vált fészkeket. Egy kis magyar faluban négy-öt, sokgyermekes család olyan vérátömlesztést jelentene, hogy megpezsdülne benne az élet. Nem sokat kérünk, nem új törvényhozást. Néhányszázezer pengőt és *egy erőteljes, körültekintő, erélyes, izzóielkű magyar férfit, akinek adassák hatalom,* mint az árvíz idején a kormánybiztosnak, hogy a magyar életért való harcban gyors és ütő intézkedéseket tegyen.

***

Az *Evangélikus Élet* legutóbb szintén foglalkozott azzal a vitával, amely mostanában a rokonnépek kérdése körül zajlott *Oláh* György cikke kapcsán. A lap ismerteti a vita előzményeit, majd így folytatja:

Oláh György a magyar néphez és a magyar parasztsághoz apellál s ezt írja: „De kérdezzék meg . . . a legegyszerűbb magyar bakát, vajjon testvérének érezte-e azokat a „tatár-üzbég-kaukázusi népkeverékből származó szovjet katonákat...?" Milyen könnyű és milyen egyszerű is a magyar parasztságra hivatkoznunk ebben a kérdésben — írja a lap. Hát részesült-e a magyar paraszt valaha is olyan jó nép- és hungarologiai nevelésben, hogy meg tudná mondani, kik a rokonnépeink és kik nem? És mégis, a rokonnépek köréből és a magyar nép köréből is megnyugtató válasz érkezett a fenti kérdésre.

Egyik régebbi keltű. Kádár Lajos parasztíró írja le „A Doni halálbánya" című könyvében, hogy az utolsó világháborúban a rokonnépek ellenségként harcoló egyedei (finnek, sőt török-tatár katonák is), milyen testvéri szeretettel siettek a fogságba került magyar katonák segítségére. Mikor megtudták, hogy magyarok, ellátták őket teával, kenyérrel, melegruhával. A másik megnyugtató válasz a magyarság köréből származott. Gyorscsapataink hazaérkezée utáni ünnepségeken u. i. megkérdezték a rádió mikrofonja előtt egy egyszerű magyar őrvezetőt, hogy voltak-e a keleti hadszintéren kellemetlen érzései s ha voltak, mik voltak azok? A magyar őrvezető azt felelte, hogy nehéz szívvel lőtt volna a vele szembenállókra, ha tudta, volna, hogy azok cseremiszek, osztyákok vagy vogulok, mert nem szívesen bántja testvéreit az ember. Így a valóságot nem ismerő szerkesztő úrnak sürgősen meaculpáznia kellene gőgös szavai miatt. Vagy tán ez is jó megoldás lenne: az egyszerű őrvezetőnek lehetőséget kellene adni, hogy mielőtt a szerkesztő úr nyilatkozik a magyarság ügyeiben, az ő magyar szavát is meghallgassák, a szerkesztő urat meg el kellene küldeni a keleti frontra, hogy sürgősen tanuljon egy kis elméleti hungarológiát és egy kis gyakorlati testvérszeretetet.

Finnországban az idén csak néhány versenyt rendeznek, mert a finn sportolók nagyrésze katonai szolgálata miatt nem tud megfelelően edzeni. Így lehetséges, hogy a téli világbajnokságokon sem fognak a finnek szerepelni.

Debrecen, Andrássy-út 43

Dermesztő hidegben tartok az Andrássy-út 43. számú ház felé. Szerény-külsejű kis ház. Nem a legnyomorultabbak közé tartozik — állapítom meg, amíg kívül állok. Az egyszobás lakás belső képe azonban másról beszél. A 16—17 éves leányka, aki ajtót nyit, vidám mosolygással tessékel beljebb. Nincs más rajta, mint vékony, tavaszi kartonruha s amint rátekintek csupaszon maradt karjaira, még jobban fázom.

— Jön már édesanyám is, — mondja visszafordulva, csak tessék addig bemenni.

Benyitok a szegényes szobába. Két kíváncsi kisfiú arca néz szembe velem. A harmadik nem törődik senkivel, mert fontos műveletet végez: éppen mosdik. Két kopott, fakó vederre van téve a mosdótál, tele friss vízzel, mellette az olcsó, alig habzó szappan. De a kis Rezső nem sokat ad a külsőségekre, fő az, hogy túl legyen a mosdás nem éppen kellemes műveletén. Parányi kályha áll a fal mellett, ami egyben tűzhely is. A legkisebb fiú, Mihályka most tesz a tűzre egy kupácska szenet. Bizony nincs meleg, de takarékoskodni kell a tüzelővel. A feketehajú, feketeszemű Imre fázósan bújik meg a vaskályha mellett. — Már kicsikora óta beteg — mondja nővére — idegösszeroppanása van s emiatt nem járhat iskolába sem.

Belép a szegény özvegyasszony is, a négy gyermek anyja. Látszik az arcán, hogy valaha jobb napokat látott. Beszélgetésünkből kiderül, hogy férje segédjegyző volt.

— Nekem étkezdém volt és egész rendesen megéltünk, — mondja — de aztán az üzlettársam miatt én is tönkrementem. Most itt állok ezzel a négy gyerekkel s bizony alig tudom megkeresni a pénzt, ami legalább az ennivalóra elég.

— Most mivel foglalkozik? — kérdezem.

— Kézimunkálgatok. Gobelinképeket csinálok, amit aztán vagy az üzletekben, vagy magánházaknál próbálok eladni. Nehéz kenyér ez, kisasszony! Mert ha szerencsém van, még megkeresek naponta 1—2 pengőt, de bizony sokszor napi ötven fillérből kell kijönnünk s még az se biztos.

— De mi is segítünk édesanyámnak — büszkélkedik a kis Mihály. Már szedi is elő a fiókból a kis gobelineket, melyeket vastag, színes szállal szőttek át a szorgalmas kezek.

— Ezt én varrtam — mutat Rezső egy kis tájképre, ami kék folyót és pirostetős házat ábrázol.

Ezalatt Ibolyka a meglévő kincsek legdrágábbját, egy félig kivarrott cica képét hozza elém.

— A nagy kép azért jó, mert egyszerre ketten is csinálhatjuk — mondja szomorú mosollyal az asszony. Így hamarabb kész lesz, hamarabb kapok érte pénzt. Csak a járkálással sok idő telik el. De mit csináljak, hiszen nekünk is csak kell a kenyér, liszt meg a zsír. Legtöbbször egy héten csak egyszer váltom ki a jegyeket, ha össze tudom árulni a rávalót. A főzés bizony nehezen megy. Még szerencse, hogy vannak jó emberek is ebben a szomorú világban. Ismerek egy hentest, attól majdnem mindig kapok egy kis maradék csontot, amit aztán levesnek kifőzök. Ha jut, főzeléket is eszünk utána.

— Jár még iskolába? — kérdezem Ibolykától.

— Én már nem. A négy polgárit elvégeztem, tanulni nagyon szerettem. Ha majd jobbra fordul a sorsunk, akkor majd elvégzem vagy a kereskedelmit, vagy a tanítónőképzőt. De addig is olvasok.

Kíváncsi voltam, vajjon mit olvashat egy ilyen végtelenül nehéz körülmények között élő, csak otthon dolgozó lányka. A legnagyobb meglepetésemre Móricz Zsigmond egyik könyvét hozta elém.

— Régebben ponyvákat olvastam, de aztán láttam, hogy mind egy kaptafára megy — mondja nevetve. — A klasszikusokat szeretem és boldog vagyok, ha valamelyik szomszéd kölcsön adja őket. Különben sokszor egész nap kézimunkázom és nem mindig van idő a könyvekre. Csak a hátam ne fájna, na de azzal se sokat törődök!

— Gyenge egy kicsit, — mondja aggódva az anya — de mindig vidám, jókedvű.

— Bizony vidám vagyok, — csillan fel a nagy barna szempár huncutul. Sokszor órákon át dalolok. De minek búsuljak, attól úgyse lesz jobb dolgunk. Majd csak megsegít a jó Isten!

Tekintetem az asztalon fekvő, lila iskolai papirba bekötött zsoltárra és Szentírásra téved.

— Minden vasárnap elmennek a templomba a gyerekek — szól az asszony. Csak ilyenkor, a nagy hidegek idején kell itthon maradniok, hiszen se cipő, se ruha. Nagyritkán ugyan kapunk egyetmást, de én restellek kérni. Hiába, nem születtünk mi ilyen nyomorultnak, mint amilyenek most vagyunk.

— A gyerekeimben van csak az örömöm. A legkisebbik fiam nagyon jó tanuló s a tanító úr biztat, hogy ha így halad, tovább fogják taníttatni. A többi is jó gyerek, csak egy kicsit pirosabbak, kövérebbek lennének szegények! Ha minden jól megy, tavasszal megkapom az önállósítási alapomat és ismét étkezdét nyithatok — reménykedik. — De addig még három hónapot kell koplalni és fázlódni. Minden nap azon rettegni, hogy vajjon holnap meglesz-e a betevő falat.

Néhány biztató szót mondok s elbúcsúzom. Amint a város felé tartok, egyre több jólöltözött, meleg, prémes kabátba bujt emberrel találkozom. Gondtalanul, vagy gondttól terhes arccal sietnek az újévi reggelen. Szemükben a kérdés: vajjon mit hoz az 1942? Visszagondolok az Andrássy-úti ház lakóira: vajjon számukra mit tartogat a jövő? Egyedül kell-e továbbra is hordozniok ólomsúlyú terheiket, vagy akadnak maid megértő, szerető szívű emberek, akik kinyújtják feléjük kezüket?

A kérdés elhangzott, a feleletet majd megtudjuk.

TÓTH ERIKA

Folyóiratok

A Kelet Népe újévi száma gazdag és változatos tartalommal jelent meg. Vezető cikket Szentimrei Jenő írt a lapba a Székelyföld háziiparáról, Jócsik Lajos Reményik Sándorról közöl tanulmányt, Kühmer Béla a délvidéki magyar szellemi életről értekezik a kisebbségi sorban. Móricz Zsigmond „Harmathy bácsi" címen közöl remek írást, Móricz Miklós „Szabadegyetem" címen új rovatot kezd a lapban s itt közli „Népfőiskola" című írását. — Vida Ferenc Nagybánya képzőművészetének mai helyzetét vizsgálja. Az újévi számban több vers és műfordítás jelent meg. Szabó Lőrinc Horátius-fordítása és Képes Géza finn fordításai figyelemreméltók. Mátyás Ferenc és Dudás Kálmán verseit olvashatjuk még s a kritikai rivatban Kelemen János értékelését a mai könyvekről. A folyóirat címlapját Mátyás király kolozsvári szobrának pompás képe díszíti.

A Hajnalodik legújabb számában vitéz Bonczos Miklós „Az Alföld szociális problemáiról értekezik, vitéz Bessenyei Lajos ny. főigazgató pedig a magyar tehetségek megmentéséről. Füsti Molnár Sándor „Népesedéspolitika és családvédelem" címen ír figyelemreméltó cikket, Csikós Tóth András pedig A giccs uralma címmel. Rajtuk kívül Rosta Lajos, Boros Lajos, Debreczeny Lilla, Ács Ferenc, Kun-Molnár Sándor (Mezőgazdasági életünk mitosza) írt még tanulmányt. — Versekkel szerepel: Monori Balázs, Zempléni Fodor József, Szentkirályi János, Sándor György, G. Diósszilágyi Ibolya, ifj. Medgyaszay Vince.

A Magyar Csillag újévi száma közli Jócsik Lajos tanulmányát „a kelet-európai irodalomról".

Kérje mindenütt vásárlásainál a Repülőbélyeget!

Látogatás a fafaragó paraszt művésznél

Karcag, január 2.

Kacskaringós, igazi kun utcákon jutunk el a Bajza utca 11. számhoz. Ott lakik *Vákánt* Lőrinc fafaragó paraszti őstehetség. 37 év körüli, magas, barna ember. Szívesen tessékel be a „nagy házba". Ügyesen készített „csigacsináló" van a kezében. Faragja, miközben beszél. Elmondja, hogy földmunkás, de szabadidejében puhafát vesz elő, meg bicskát, borotvát s figurákat alakít saját kedvtelésére, de néha termel piacra is. Házakhoz megrendelésre faragja most is a csigacsinálókat.

Elmondja, hogy a csigacsinálókból küldött fel egyet a Kormányzónénak is. Így figyelt fel rá az iparügyi minisztérium s 250 pengőt küldött neki, hogy szerszámokat vegyen rajta. Erre nemsokára egy minisztériumi kiküldött személyesen kereste fel őt. Mert Pesten nem akarták elhinni, hogy a remekbeszabott tárgyakat egyszerű parasztember készítette. Miután a kiküldött erről meggyőződött, a minisztérium rövidesen iparművész bronzérmet és díszoklevelet küldött Vákánt Lőrincnek.

A kaszlifiókból, kemence tetejéről előszedegeti készítményeit: faragványokat, faesztergályos dolgokat. Ügyes ember kezenyoma van rajtuk. Nincs egyforma köztük egy sem, nagy fantáziával készültek.

Egy kis szélmalom ragadja meg a figyelmemet. Kicsinyített mása a már mind ritkábban látható kunsági szélmalmoknak. Piros apró „téglácskákból" van felépítve a malom. Molnár áll az ajtajában — alig két centi nagyságban. Nyilván várja az őrölnivalót. A kulcs is ott lóg az ajtón, a zsákok pedig egymásra vannak rakva a malom előtt. A kis fehér vitorlát 107 darabból varrta össze a művész. Megkapó egy másik faragványa is: nyári juhászlak. Megszólalásig élethű. Meglátszik rajta, hogy olyan ember alkotta, aki maga is átélte a pásztor ember életét.

Búcsúzáskor felcsillanó szemmel említi meg Vákánt Lőrinc, hogy az Iparművészeti Főiskola igazgatójától levelet kapott, melyben arra kérik, vinné fel faragványait Pestre is . . .

GYÖRFFY MIHÁLY

Az erdélyi nyereménykötvény első húzása

Az erdélyi nyereménykötvény első húzásán a következő nagyobb nyereményeket sorsolták ki:

750.000 pengőt nyert: 395—950

50.000 pengőt nyert: 228—854 294—937.

10.000 pengőt nyert: 209—940 245—878 21—574 266—562 489—272 51—961 49—323 210—539 387—42 264—508.

1000 pengőt nyert: 389—425 54—554 167—42 321—838 409—347 308—418 20—113 218—552 130—942 40—569 458—222 30971 23—249 31—170 248—870 270—16 367—880 318—999 423—415 262—837 125—931 445—531 184—360 351—824 386—779 216—671 158—674 465—71 287—381 358—914 17—349 254—855 425—970 436—416 246—954 135—711 220—241 245—832 429—877 226—910 470—265 392—383 235—283 275—396 286—374 418—948 322—280 260—623 457—617 366—269 130—124 86—394 18—459 381—141 386—514 236—667 400—331 271—496 104—124 432—126 271—173 347—67 117—575 187—126 296—775 187—980 231—317 93—156 56—554 317—514 484—26 401—256 143—22 371—581 472—405 225—22 446—156 43—256 477—17 231—375 15—47 409—169 494—664 200—229 16—22 108—596 363—962 244—440 101—386 370—418 196—557 290—69 105—468 111—270 422—597 53—578 373—96 9—968 262—884 270—960.

*

A háromnegyedmilliós főnyeremény nyertese: dr Tóth István ny. kultuszminiszteri államtitkár.

Szombat

„A VESZEDELMES NEGYVENEGY"

Ez a cime annak a kis elmefuttatásnak, amit a liberális-újkuruc naptár újévi száma közöl bizonyos szomorú magyar történelmi dátumokról. 1041-ben Péter király hübérül dobta oda az országot III. Henriknek, 1241-ben a tatárok dúlták fel az országot, 1541-ben török kézre jut Buda. 1941 elmult minden különösebb veszedelem nélkül. No de közben is akad egy érdekes 41-es dátum — irja derék kurucunk. Akit az jellemez, hogy hajlandó engedni a 48-ból egy kis kiadós 67 érdekében. Mi volt ez a dátum? 1741, amikor is — újkurucunk szerint — bebizonyosodott, hogy „minden történelmi fátumnak, babonás számmisztikának megtörik a hatalma, ha egységesen száll „szembe vele a nemzet..." Nos, ugyan mi kovácsolta 1741-ben ilyen „bátor és lelkes egységbe" a nemzetet? Természetesen Mária Therézia, a fiatal királynő megsegitése. A Habsburg dinasztia megmentése. A jövőre nézve erről példát vehetünk — irja 67-esünk.

Tehát: „készülj hazám, készülj boldog haza" — mondhatjuk Petőfivel, akit újkurucaink mostanában oly nagy előszeretettel idézgetnek — „oly ünnep vár reád, milyet még nem pipált magyar ember..." A vers idézése azért is stilszerű, mert szó van benne a lelkes „vitam et sanguinem"-ről is. Ha mindjárt nem éppen a cikkiró izlése szerint való módon is... Tessék csak fellapozni...

IV. BÉLA KIRÁLYUNK

emlékét mindenesetre szivesebben idézzük fel a 41-es esztendő elmulta alkalmából, mint a Mária Theréziáét.

Mindkét uralkodó a szervezés és alkotás gondolatát képviseli. Az egyik egy nagy és egységes birodalomba akarta behebelezni Középeurópa népeit. Egy nyelv, egy szellem, egy birodalom — ez volt a jelszava. Koncepciójába beleeztünk mi magyarok is. Ezt a gondolatot szolgálta volna a magyar testőrgárda felállitása is. A királynénak azonban nem volt szerencséje vele. A szép szál magyar fiúk ugyanis különös véletlen folytán nemcsak testőrök voltak, hanem irók is. Ebből azután az a furcsa helyzet kerekedett ki, hogy a magyar nemzeti megújulás éppen abból a körből indult el a XVIII. században, amelyet a beolvasztásunk eszközének szánt a Habsburg koncepció. Igy megjárta az irókkal...

A másik uralkodó vérünkből való vér volt. Neki is volt koncepciója: naggyá, boldoggá tenni a szabad és független országot. Súlyos csapás volt reá a tatárdúlás. Csupa rom volt az ország. De a félelmes ellenség egyszer mégis csak elkotródott az országból. Összeomlott a nagy tatárbirodalom. S IV. Béla hozzá foghatott az ország újjáépitéséhez. A történelem úgy örökiti meg a nevét, mint a második honalapitóét. Nos, nekünk ő szolgál például a jövőre s nem Mária Terézia...

A Göring-konszern vette át a Kárpáti Villamos Művek cseh tőkeérdekeltségét

A „Kárpáti Híradó" újévi száma irja az országos villanyáram drágalással kapcsolatban, hogy a Kárpáti Villamosművek RT tulajdonjogi helyzetében változás állott be. Ugyanis a vállalat részvényeinek többsége, melynek eddigi tulajdonosa a prágai Csch-Morva Gépgyár RT volt, most átkerült a németországi Göring Hermann konszern birtokába. Ezzel kapcsolatban a lap annak a reményének ad kifejezést, hogy a gazdaváltozás biztosan jótékonyan fogja befolyásolni anyagi szempontból a vállalat továbbfejlődését, valamint Kárpátalja olcsó villannyal való ellátását.

Az őrségváltás körül

Valaki őrségváltásnak nevezte el azt a folyamatot, amely nehány évvel ezelőtt megindult nálunk és új erőket állított a gazdasági és szellemi élet régi vezetői és haszonélvezői helyére. Azóta ez a név köztudatba ment át s ebben az értelemben beszélünk most mi is róla.

Az év elejétől történetesen több helyről is kaptunk cikket, levelet, — amelyek mind az „őrségváltás" kérdését érintik. Látszik, mennyire eleven és időszerű problémája ez a mai magyar életnek! Mennyire nincs lezárva! S milyen távlatokat igér még! A levelekből ideiktatunk nehányat. Bizonyára visszhangot vernek sok magyar lélekben. S talán még cselekvésre is mozditják majd...

Az ifjúság hangja

Évekkel ezelőtt a nemzetvezetés hivatalos tényezői egyre tüzetesebben kezdtek foglalkozni az értelmiségi ifjúság megoldatlan kérdéseivel. Bölcsen belátták, hogy van ilyen kérdés és a megoldása elől kitérni nem lehet. Azóta sokat változott a helyzet. Az értelmiségi ifjúság előtt többfelé felnyiltak a kapuk. Egyrészt a zsidótörvény révén elhelyezkedhettek különféle ipari és kereskedelmi pozíciókban, másrészt a visszatért területek közigazgatásában és más értelmiségi posztjain találtak megélhetést. A helyzet látszólag annyira kedvezően megváltozott, hogy itt-ott már-már munkaerőhiányról hallunk panaszokat. A valóság ezzel szemben az, hogy

az érettségizett ifjúságnak még mindig egész nagy tábora van, amelyik nem tud elhelyezkedni ma sem.

Vagy ha el is helyezkedett látszólag, pozíciója nem biztosit megélhetést számára.

Ami az ipari és kereskedelmi pályákat illeti, a mostani megoldás sok kivánnivalót hagy fenn. Kétségtelen, hogy ezeken a területeken nagyszámban helyezkedett el az utóbbi pár év alatt az ifjúság — s egyesek igen szép pozíciókban. A többség számára azonban nem hozott igazi megoldást a változás. Tudjuk, hogy ezekre a pályákra a többséget u. n. átképző szaktanfolyamokon készitették elő. Valljuk be,

ezek a tanfolyamok nem végezhettek alapos nevelő és oktató munkát.

Igen sok esetben mindössze az oklevél megszerzéséhez segitették a fiatalokat. Ennek az lett a következménye, hogy igen sokan vagy visszatorpantak, vagy csak a számkukac hivatalnokok számát szaporitották a bankoknál és a vállalatoknál. **Az önálló és kezdeményező munkához sokaknak sem képzettségük, sem tőkéjük nincs.** Enélkül pedig igazi őrségváltásról nem lehet szó.

De a hivatali pályákon sem olyan rózsás a helyzet, mint képzelnénk. Kétségtelen, hogy csakugyan vannak olyan pályák, amelyeken valóságos a hiány. De a hivatali asztalok alig megközelithetők olyanok számára, akik kellő ismeretcéggel nem bírnak. Pedig ma már sokan kacsintgatnak a nyugdijas tisztviselői állások felé olyanok is, akik előbb a gazdasági pályákon keresték boldogulásukat.

Sokszor halljuk mostanában a jelszót: az értelmiségi munkanélküliek száma örvendetesen csökken. Mindenesetre jó lenne a számoszlopok mögé nézni. Akkor azt látnánk, hogy még mindig sokan vannak, akik érettségivel a zsebükben nem tudnak elhelyezkedni. És ha látszólag el is helyezkedtek, sok esetben

éhbérért dolgoznak.

Meglátnánk, hogy egyes pályák munkaerőhiányának is az az igazi oka, hogy azok a pályák **nem biztositanak tisztességes megélhetést a kezdő fiatalembernek.**

És gondoljunk arra is, hogy a béke előbb-utóbb mégis csak beköszönt majd. Akkor sok olyan értelmiségi munkaerő szabadul fel majd, akiket ma távoltart a polgári élettől a kötelesség. Erre a fordulatra is fel kell készülnünk. De az eljövendő béke más tekintetben is fokozott feladatokat ró ránk. Fel kell készülnünk a termelő munkában a versenyre. Sem gazdasági életünkben, sem közigazgatásunkban nem szabad hézagoknak maradniok.

A jövőt csak szakképzett, gyakorlati érzékkel biró emberekkel biztosithatjuk magunknak.

És jól működő szervezettel, közigazgatással. Az őrségváltásnak ez lesz az igazi próbája.

Miskolc. ROSZIK GYULA
magántisztviselő

A „van" és a „lesz"

Arról ir legutóbb a Tiszántúl hasábjain Bodor György, hogy sokan az őrségváltás kapcsán árjásitásról beszélnek s nem magyarositásról. Lényegében igaza van a cikkirónak. Természetes, hogy magyarositásról kellene beszélni. De nincs semmi véletlenül. Az sem, hogy az őrségváltás folyamatával kapcsolatosan az árjásitás elnevezés ment köztudatba. Kérdezem: vajjon nem hivebben fejezi-e ki ez az elnevezés a tényleges folyamatot? Persze: más a „sein" és megint más a „sollen". Igy tanitja ezt a német filozófia. Válaszuk hát ketté mi is a kérdést s beszéljünk arról, hogy mi „van" meg, hogy mi „legyen".

Budapest. SZABÓ GÉZA
tanár.

Az igazi fajvédelem

Sokat hallottam az utóbbi években a fajvédelemről. Meg arról is, hogy a parasztság a legtisztább magyar fajta. Gondoltam, igy a fajvédelem elsősorban is minket parasztokat istápol. Nem vagyok türelmetlen természet. Ha lesz éltet, megvárom türelemmel azt az időt is, amig csakugyan leér hozzánk ez a fajvédelem. Nagyon helyes, hogy az iparban, kereskedelemben, de meg a szellemi pályákon is megtörtént már az a bizonyos „őrségváltás". Ha magyar embereket emelt fel, én nem irigylem tőlük a jobbsorsot. De szerencsének tartom, hogy a zsidók, ha már egyszer annyi mindent magukhoz kaparintottak itt nálunk, némi földbirtokocskákra is szert tettek az idők során. Igy a parasztság is részesülhet némileg a zsidótörvény áldásaiban. Gondolom, ezt azért lehet fokozni is még némileg. Azért mondom, hogy én várok türelemmel. Mi tagadás, mi szeretjük a földet és hát nem zárkózunk el a kultúra egyéb javaitól sem, ha netán ránk erőltetnék. Jó egészség, szép lakás, öltözet, könyv, színház s miegymás — jó szóval ránkerőszakolható. Csak érteni kell a módját...

No, az újesztendő majd meghozza ezt is. Mondom, megvárjuk türelemmel.

Máthé Áron, kisgazda.

Népes közokirathamisító társaság felett ítélkezik a kassai törvényszék

Csaknem száz zsidó vádlott kerül a bíróság elé Lichtenberg, Berkovics, Goldberger s társaik már megkapták büntetésüket

Kassa, január 2. A zsidóság mindig nagy igyekezetet fejtett ki, hogy állampolgársági bizonyitványt szerezzen abban az államban, amelyben éppen tartózkodik. A csehszlovák respublika erős támaszai a Felvidéken most mindenáron magyar állampolgárságot akarnak szerezni. Az állampolgársági bizonyitványt a belügyminisztérium azonban csak bizonyos előfeltételek igazolása után adja ki. Igy például igazolni kell a kérvényezőnek azt is, hogy az utóbbi 10 évben itt tartózkodott, amit a városi helyhatósági bizonyitvány tanusit. Mivel azonban a városházán nem ismerik személy szerint mind a tizenkétezer kassai galiciait,

a bizonyitványt kérőknek kell vinni magukkal két tanut, akik igazolják a kérvényező személyazonosságát s azt, hogy 10 éven keresztül itt lakott. A kassai polgárok ebből nem csináltak lelkiismereti kérdést

s több évezredes erkölcsi felfogásuk szerint jártak el. Schwarcz és Grün elment igazolni Kóhnt, Grün és Kóhn igazolta Schwarczot és igy tovább. Mint a vizsgálat kideritette, szereztek igy helyhatósági bizonyitványt olyan zsidók is, akik a kérdéses 10 évben egy másik igazolványuk szerint pozsonyi adófizető polgárok voltak és sem itt, sem ott nem tartózkodtak.

A vizsgálat még folyamatban van, de már eddig is közel száz vádlottja van a nagy hamisitási ügynek s egytől-egyig mind zsidók. Az első csoport felett most ítélkezett a törvényszék Lakatos-tanácsa.

Lichtenberg Ábrahám, aki három bizonyitványt szerzett, közokirathamisitásért egy havi fogházat, Berkovics Lajos, akinek csak egy bizonyitványra volt szüksége, 500 pengő pénzbüntetést, Reichardt Miksa és Goldberger Tóbiás 20 napra átváltoztatható 200—200 pengő pénzbüntetést, Friedmann Frida és Jenő, akik Berkovicsnak segitettek, 10 napra átváltoztatható 100—100 pengő pénzbüntetést kaptak.

A további tárgyalások során közismert zsidó polgárok kerülnek sorra, s a végkifejlődés felé nagy érdeklődéssel néz Kassa magyar társadalma.

t. L

A NÉPI MAGYARORSZÁG LAPJAI:

Naponta: **TISZÁNTÚL**
Szerkeszti: KODOLÁNYI JÁNOS és SIMÁNDY PÁL

Hetenként: **MAGYAR ÚT**
Szerkeszti: GOMBOS GYULA és PAP BÉLA

Havonta: **MAGYAR ÉLET**
Szerkeszti: FITOS VILMOS

FIATALOK
A magyar fiatalság lapja
Szerkeszti: DÓRI DÓCZY ENDRE

HAJNALODIK
Az alföldi fiatal magyar értelmiség szemléje Szerkeszti: KISS BARNABÁS

METEOR MOZI MUSORA

SZOMBATON délután 5, 7, 9 órakor
VASÁRNAP d. u. 3, 5, 7, 9 órakor
A ma filmje!
BUVÁRHAJÓK NYUGATRA
A hősiesség, a hazaszeretet, a szerelem gyönyörű filmje!

Egy építész vázlatkönyvéből

A Maria Immaculata emlékoszlop

Környezetünk maradandó üzenetet hordoz a jövő generációk számára. Különösen érvényes ez az építészek tevékenységére, akik évtizedekre vagy évszázadokra *meghatározó módon nyúlnak bele* egy-egy városrész, vagy egy egész városkép kialakításába. Akár olyan építményt teveznek, amelynek évszázadokig csodájára járnak, akár olyat, amely jobb lett volna, ha meg sem születik; tehetség dolga. *Vákár* Tibor, a gyergyószentmiklósi születésű (1908) építész-grafikus elképzelései, tervei hol megvalósultak, hol nem; a történelem, függvényében.

Az elmúlt évtizedekben számtalan esetben próbált szembeszállni a rombolással, értékeink megsemmisítésével; *sok esetben sikerrel*. Hat évtizeden át végzett sokrétű, gazdag és értékes építészeti tevékenységéért ez év márciusában *Ybl Miklós-díjjal tüntették ki*. Néhány tervét, álmát megosztja olvasóinkkal.

Elsőként az elmúlt hónapban a Rókus-kápolna előtt felállított *Maria Immaculata* emlékoszlop „életútjáról" és helyéről kérdeztük.

– A pápa látogatása – a lelkieken túl – varázslatos változásokat hozott napi életünkbe és városképünk rendezésébe egyaránt. Ilyen tüneményes változás játszódott le a Rókus-kápolna előtt, ahol a Gyulai Pál utcának a Rákóczi úti torkolatában *felállították a Maria Immaculata emlékoszlopot*.

– E szobor sorsához személyes emlékek fűznek. Negyvenkét évvel ezelőtt, mint a főváros építész-tervezője, megbízásból elkészítettem és benyújtottam azokat a terveket, amelyek *meghatározták az emlékoszlop konkrét városrendezési elhelyezését*, új helyének pontos kitűzését. Az 1949-ben készített terveket beadtam, ám az emlékoszlop lebontásán kívül *semmi sem valósult meg* belőle. Abban az időben több héten át figyeltem, *mi történik* az eltávolított emlékoszloppal és a rajta lévő Máriaszoborral. Először a Rókus-kápolna sekrestyei bejárat mellé jobbra, a kórház falának támasztották. Miután az emberek virággal halmozták el, áttették a kórház első udvarába; de a kegyelet itt is felfedezte és *virággal borította el a szobrot*. Egyszer csak nyoma veszett. Bizalmas értesülésből tudtam meg, hogy titokban a szeptikus udvarba szállították, ahová *tilos volt bemenni*. A főbejárati kaputól balra eső kis udvarban még megpillanthattam a szobrot, attól kezdve aztán elveszett szemem elől; a Kiscelli Múzeumban sem találtam meg.

– Ez év augusztus 13-án a televízióból értesültem a Rókus-kápolna előtti szobor felszenteléséről. Képet nem mutattak, de azt elmondták, hogy a bontáskor megsérült Mária-szobrot kijavították, az oszlopot eredeti helyére visszaállították. Ebből a közleményből sajnos, két dolog nem felel meg a valóságnak; a szobor leemelésekor *nem sérült meg és nem az eredeti helyére állították vissza*, hiszen ott forgalmi sáv van a Rákóczi úton.

– Elmentem és megtekintettem a helyszínt. *Csalódottan állapítottam meg*, hogy a talpazat magasabb, profiljai elnagyoltak, a város környezetébe illesztése tolakodó, mivel öt-hat méterrel észak felé tolták a Rákóczi út irányába, így tömegével ránehezedik a Rókus-kápolnára. Rácskerítéses oszlopocskái, védelme hiányos, befejezetlen. Az elhelyezést bizonyára szakember nélkül végezték. Mit szólnak mindehhez az engedélyező fórumok, egyházi szervek és városvédők? Itt nem helyreállítás történt, még kevésbé az eredeti helyen, hiszen, mint említettem, ott autók sokasága közlekedik a Keleti pályaudvar irányába. Még mindig nem késő alapos és megfelelő körültekintéssel áthelyezni az emlékoszlopot, oda ahová 42 évvel ezelőtt, többirányú megfontolásból terveztem.

(hankó)

nagyszülőktől örökölt lakásban. Lakókörnyezetét a szürke, mindent megülő árnyalatai s a lerobbantság előrehaladottsága csak halványan jellemzik; ezek mindössze a kulisszák. Eddigi útja kemény volt, és úgy tűnik, kevéssé örömdús. Egy nevelőotthonban dolgozott, mellette takarított, emellett végezte estin az egyetemet vasszorgalommal, mert ezen a területen akart elmélyülten, lehetőség szerint hatékonyan és hasznosan működni. Innen az otthonból „származik" a 14 éves Marci, aki a hétvégeket nála tölti. Nettó bére tizenegyezer forint, ennek a fele rezsire megy el. A többiből meg kell élni. Ez a pálya a mentőorvoséhoz hasonlítható, aki az ötletszerűen keze alá került, összeroncsolt pácienseket igyekszik összefoltozni, aki a töredékét keresi a befutott nagynimbuszú doktoroknak, de legalább két év plusz tanulást igényel a munkája. Zita a közelmúltban etológiai tanulmányokat folytatott, fellobbanó érdeklődését követve. Pontosabban: egy olyan világ hívásának engedve, amely elemi erejű vonzódást érez a természetes rendszerek iránt, melyeket az ember már-már végzetesen összezavart. Emellett fagyhalálra ítélte az érzelmeket, rombolja a tradíciókat, tűrhetetlen, üres versengésbe kényszeríti önmagát, és dogmákkal sújtja agyon azt, ami emberi. Azon – egészen ritka – emberek közé tartozik, akik tenni akarnak valamit az élő természettől való általános elidegenedés ellen, az ellen a fenyegető folyamat ellen, amely elsőrendűen felelős az emberi világ erkölcsi és esztétikai eldurvulásáért.

Végtelen pokoljárás

Hatkor kelek általában, s viszonylag hosszan készülődök arra, ami rám vár – mondja. „Önkarbantartásnak" nevezem ezt; kiértékelem az álmaimat, igyekszem lelkileg stabilizálódni, miközben gépiesen megküzdök a boyler hiányával, a lavórral, a lakás katasztrofális lerobbantságával, és ennek átkaival. Nincs rá pénzem, úgy kell léteznem, ahogy lehet. Nyolc körül érkezem a Klinikára. Mintegy hatvan bentfekvős beteggel, és tíz-húsz analízisre bejáró pácienssel kell foglalkoznom, a súlyos *skizoid* esetektől, a még kiépült énnel rendelkező, tehát viszonylag könnyen kezelhető *borderline* eseteken át a „sima" *neurotikusokig*. Csoportos foglalkozás, egyéni beszélgetések követik egymást, és erről már nehéz aprólékosan beszámolni.

aki a

Új emberséggel

Amit egyre intenzívebben érzek: milyen hatalmas erővel őrli, szipolyozza ez a munka *azt, ami az emberben a legértékesebb*. A pszichológus az idegeivel, a *lelkével* dolgozik a szaktudása mellett. Minden eset olyan, mint egy alagút, amibe bele kell hatolni, bízni abban, hogy a végén fény csillan, süt a Nap, a világ szép és kiegyensúlyozottan létező. Az a háromnegyed, uszkve egy óra, ami alatt igyekszünk előrehaladni a pácienssel, ez a remény az egyetlen, ami feledteti a megsűrűsödött sötétségeket.

Ennek a *pokoljárásnak* soha nincs vége. Az ember fizikálisan is esendő, gyenge szerkezet, és pontosan úgy reagál arra, ami körülötte zajlik, mint a természet a ráömlesztett mérgek tömegére; sorvadással és önpusztítással. Erről, amiről szociológiai mélységgel kell beszélnünk... sajnos, rengeteget értekeznek elvontan. *„Olyan rút ez a rendetlenség* – ahogy Exupéry írja –, *mint a szétrúgott hangyaboly. De nem fogadhatjuk el, hogy ebből ítéltessünk meg."*

Ebéd helyben, házikonyha van ami kissé görcsoldó hatású. De az érzelmi stressznek nincs vége. Dél után egyéni beszélgetéseket bonyolítok, mint mondottam. A súlyosabb esetek irtózatosan kitekerik a embert, de ezt is bírni kell. Hogmeddig?

M. Uemet, 1994. márc. 23.
LIV. 223. o.

VÁNKÁ TIBOR

Vákár Tibor rajza

ak különvéleményé-
gy hátrányos megkü-
etés az, ha a nyugdí-

– Az értékmegőrzés a nyug-
díjmegállapítás idején is indo-

azt is, hogy a vállalat
fizesse a kötelező jár
vállalkozó, ha akar, k

Valhamer Jozsef

stukkator ??

l.

Kaposy jegyzetek

219. l. (Többszor a Eszlost nevén említve)

Kullick IV. 245.

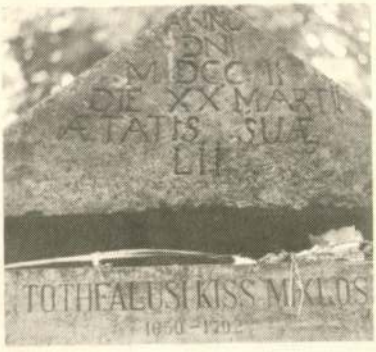

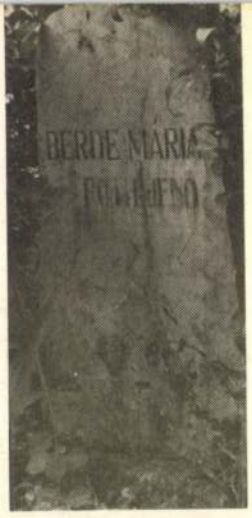

Képek a házsongárdi temetőből

(Zika Klára felvétele)

VÁKÁR TIBOR

Honismeret, 1990.1.sz.

Ára: 16 Ft

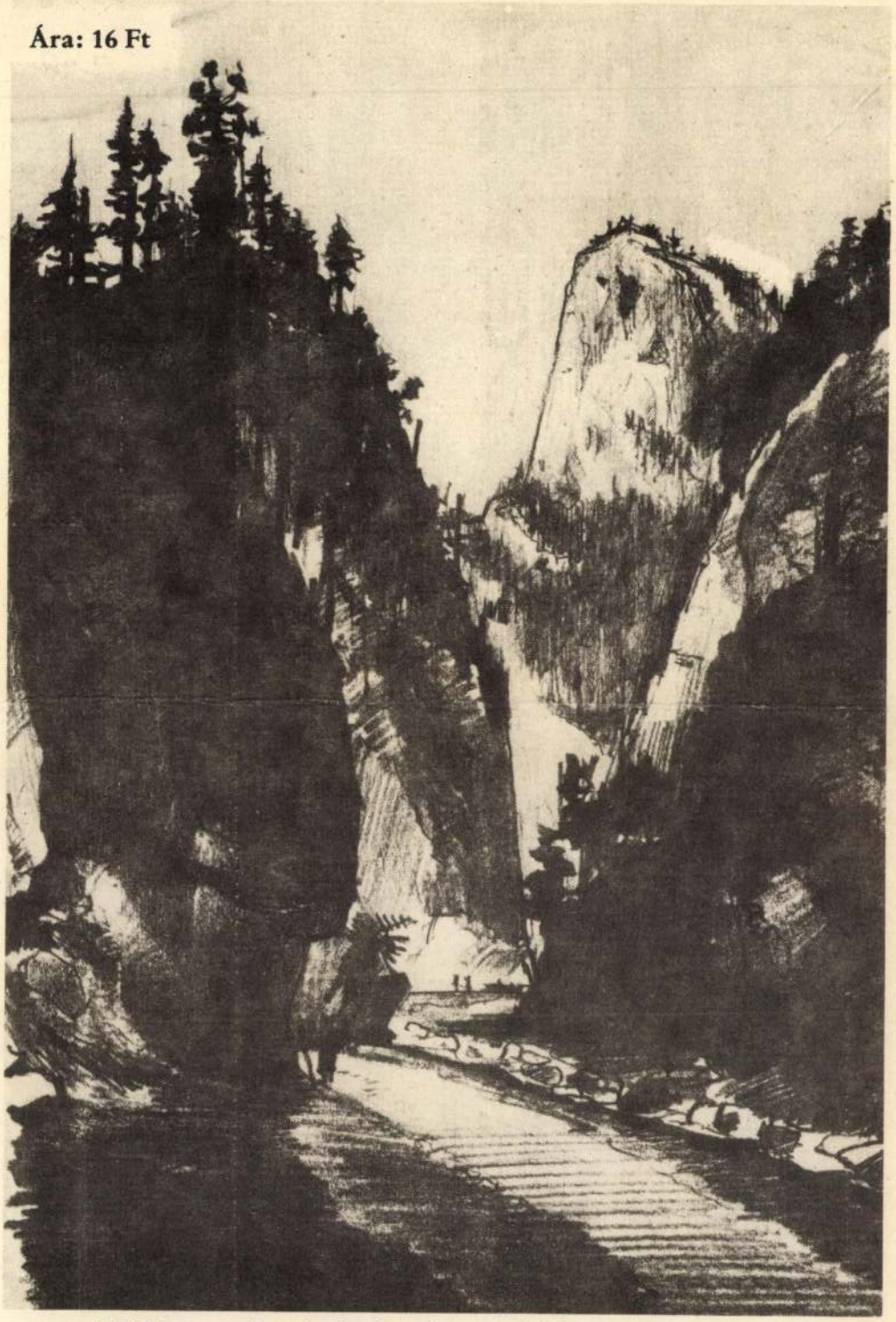

A Békás-szoros, Pokoltorka, háttérben az Oltárkővel (Vákár Tibor rajza)

VÁKÁR Tibor

Magyar Nemzet, 1991 febr. 8.

Építészgrafikák

Vákár Tibor kiállítása

Székelyudvarhely ünnepe volt január utolsó vasárnapja. Óriási plakátok hirdették *Vákár* Tibor építészmérnök Székelyföldről készült grafikáinak, fényképeinek anyagát. A Székelyudvarhelyi Múzeum első emeletén lévő Haász Rezső Kultúr Egyletben, a bukaresti magyar nagykövetség közreműködésével nyílt meg a kiállítás. A terem falain az egykori Udvarhelyszék, Csíkszék épületeiről 50 grafika sorakozott. A város határában lévő 12. századi Jézus-kápolna rajza felett a negyvenes években készült fényképek sora; egy kis történelem a székely világból. Felszegi csengettyű (harangláb) Gyergyóból, az egykori Kossuth utca zsindelytetős mászható kéményes székelyházai és Orbán Balázs sírja Szejkefürdőn. A régi síremlék kopjafáját a telekfalvi székelyek faragták. Ennek csonka darabja a kiállítóterem oldalán áll, és rovásaival emlékeztet a Kisázsiát 1847-ben beutazó nagy székelyre, a Székelyföld leírása mű írójára. A fűtetlen terem hidege mellett összegyűlt melegszívű népes közönség előtt a kiállítást *Zepeczauer* Jenő múzeumigazgató és *Bitay* Károly követségi főtanácsos nyitotta meg. A nagykövetség megjelenése Székelyudvarhelyen az első alkalom volt. A kiállítás február végéig tart nyitva Udvarhelyen, majd Székelykeresztúrra, Kézdivásárhelyre, Sepsiszentgyörgyre költözik.

(s—y)

Budapest, 198... év .....hó

Ph.

Érvényes 19.....tól ..

Felkérjük, hogy a fenti kutat
példányát az MTA MKCS Könyvtá
küldeni sziveskedjék.

elemeket, amelyek a kulturális genocidium fogalomkörébe utalhatók. Ha ugyanis az állam hatalmi szóval, törvénnyel megvonja tőlünk azt a jogot, hogy falvainkat és városainkat, a bennünket körülvevő világot a magunk nyelvén nevezzük meg, ez csak első lépés lesz a szabad anyanyelvhasználat felszámolása felé."

„Vajdaságban a cirill betűs írás »szelektív elsőbbsége« egy termé-

'ÍZBEN

A VSZ-kilépés háttere

Tárgyalásos lekapcsolódás

A Varsói Szerződés tagállamainak csúcstalálkozóján Magyarország volt az egyetlen állam, amely bejelentette kilépési szándékát — természetesen nem egyoldalú proklamáció formájában, hanem egyeztetett tárgyalások útján és úgy, hogy az első fázis, a blokk katonai szervezetéből való kilépés is eltarthat másfél esztendeig.

Ami azóta történt, meglehetősen világosan jelez legalább *három* olyan összefüggő kérdéskört, amelyben homályosak vagy eltérőek a vélemények.

Az első: a szovjet álláspont bizonytalansága a varsói paktum és ezzel szoros összefüggésben az *egyesített Németország jövőbeni státusával kapcsolatban.*

Repülés az irracionalitásba

A Moszkvát megelőző washingtoni csúcs után, egy értelmiségieknek rendezett vacsorán *Gorbacsov* félrevonta *Kissingert*, az amerikai külpolitika egyszemélyes agytrösztjét és azt mondta neki: a legfőbb gondja „a jövő útvonalának feltérképezése". Kissinger — saját bevallása szerint — ezzel egyetértett és úgy vélte: *„Onnan, ahol vagyunk, az utnak oda kell vezetnie, ahol még sohasem voltunk."* Később az epizódról cikket írván, azt mondta, hogy Gorbacsov is „az orosz történelem terméke" és ezért „nehezen tud lemondani arról, hogy az Egyesült Államokat *leválassza* Nyugat-Európáról". Kissinger annyiban jól érzékelte a helyzetet, hogy Gorbacsov a varsói csúcson (zárt körben) azt mondotta, hogy az egyesített Németországnak „mindkét katonai szövetséghez" kellene tartoznia. Utóbb nyilvánosan megismételte ezt, megtetézve azzal, hogy Németország mindkét szövetség *társult* tagja legyen. Magyarán: miközben társult tagságot *létesít* a Varsói Szerződéssel, *adja fel* teljes jogú tagságát a NATO-ban. Washington, London, Párizs és Bonn villámgyorsan elutasította ezt a javaslatot. A hajlékony és ésszerű Gorbacsov csakis *taktikai* okokból tehette meg ezt az irracionális indítványt, amely csak akkor „megfejthető", ha Gorbacsov ebben az ügyben belső — feltehetően katonai — nyomás miatt *kényszerpályára* sodródik.

Még mielőtt megtörtént volna ez a legfrissebb *„repülés az irracionalitásba"*, a Szovjetunió az

giai — és érthető, bár irreális geopolitikai — félelmei a magyar álláspont kialakításában értelemszerűen nem játszanak szerepet. (Kissinger: „Európát nem lehet a Németországtól való félelem alapján megszervezni és nem lehet elhinni, hogy egy tovabbra is állig felfegyverzett Szovjetunió igazán aggódnék egy német támadás miatt.")

Progresszív szovjet politikai gondolkodók (*Bogomolov* akadémikus és mások) már hosszú hónapokkal korábban felismerték Magyarország *különleges helyzetét* — s a magyar kilépési szándék realitását, sőt *értékét* éppen ez a *különbség* adja meg. Méghozzá nemcsak Budapest, hanem a Varsói Szerződés egésze, sőt Moszkva számára is. Még a teljes magyar kilépés sem jelent egyebet, minthogy a Varsói Szerződés kívánatos — bár nem mindenki által lehetségesnek tartott — politikai evolúciójától függetlenül a szövetség *egyik* országa sajátos geopolitikai helyzetét kihasználva, leválik, amit nagyobb történelmi távlatban akár egy *általános kelet-közép-európai folyamat kezdő lépésének* is lehet tekinteni. Méghozzá a tényleges és nem manipulált szovjet biztonsági érdekek veszélyeztetése nélkül. Ha a szovjet vezérkar tábornokai mélyen egymás szemébe néznek, el kell ismerniük, hogy negyven év óta a sokezer kilométeres szovjet határvonal tartósan legstabilabb és legbiztonságosabb szakasza *a finn határ*, s hogy a szovjet és német határ között egy garantáltan semleges Kelet-Közép-Európa hosszú lejáratra lényegesen *megnyugtatóbb biztosíték* Moszkva számára, mint egy csak formálisan létező Varsói Szerződés bizonytalan és *hányódó* peremvidéke.

Másnap egy tábornok?

Itt bukkan fel a második kérdés: a nyugati politika homályos és tisztázatlan vonásai. A NATO — és benne Washington — teljes joggal tekinti Gorbacsovot az adott körülmények között legjobb tárgyalópartnernek, és mindentől tartózkodni kíván, ami Gorbacsov külpolitikai pozícióit gyengítheti. Feltételezhetően ez rejtőzik az elszórt nyugati visszhangok mögött, amelyek szerint a magyar kilépési szándék hangoztatása netán korai és elsietett. Ezek az aggodalmak nem-

VÁKÁR TIBOR

A HÉT FILMJEI

Magánbűnök, közerkölcsök

Remélem, hogy *Jancsó* Miklósnak ezt a művét kevesen fogják megnézni. Nem ellene írom, nem kudarcra, sikertelenségre sandítva: éppen ellenkezőleg, félreértés helyett megértésben bizakodva. Azt szeretném, hacsak azok tekintenék meg a *Magánbűnök, közerkölcsöket*, akik a műalkotást keresik és látják benne, nem pedig... Hiszen a híre réges-régen megrontotta e mű esélyeit.

Másfél évtizeddel ezelőtt forgatta filmjét Jancsó. Másfél évtizede — amikor mostanában másfél év alatt is nagyot fordul a világ (föl is fordulhat), olykor hónap vagy hét is elegendő, s mi minden történhet akár az alig több mint másfél nap alatt, amíg ebből a gépiratból újságcikk lesz...

Akkoriban ezt a filmet nyíltan csak a hivatalosok nézhették meg (itthon), s azonnal ki is mondták a zordon tilalmat; aztán jött a zugkazetta, s hogy egy éppen akkoriban, bár fejcsóválva bemutatott *Bergman*-film címét kölcsönözzem: suttogások, sikolyok közepette. Igazi vagy álszent megbotránkozással. S annak esélye, hogy e filmben a gondolatot és a nemes, a művészi látványt keresse a néző, nem pedig... ennek esélye, attól tartok, e másfél évtized alatt tovább romlott. Ami akkor szemforgató módon tiltott volt, mára ellepte az utcákat, homályos zugokból kilépett a közterre, s mi mindenről tereli el a figyelmet!

Persze, aki életkorától függetlenül kamaszszemmel akarja nézni a filmet, magával vihet egy láthatatlan kulcslyukat, kukucskálhatja azon át is, bár alighanem csalódni fog. Engem ez a film sem ingatott meg abban a véleményemben, hogy a mezítelenség — ruhátlanság? jelmeztelenség? — nem öncélú, nem is szemlegeltetésre, élvezkedésre való Jancsó Miklósnak ebben a művében sem, bár megvallom, megkísért a gondolat: valamivel kevesebb több lett volna. Mégis: az orgia óriási kerti fekhelye katafalkra emlékeztet inkább, s a végső — egyébként igen artisztikusan, esztétikusan fényképezett — szerelmi jelenet félreérthetetlenül az alig néhány perc múlva már látható ravatalt jelzi.

Meggyőződésem szerint ugyanis ez a hagyományos szerkezetű, s ebben is mesteri film egészen másról szól, mint amire a legtöbben gondolnak.

Amikor forgatta Jancsó, másképp, sokkal lassabban járt, olydolf trónörökös Ferenc József császár és Erzsébet királyné egyetlen gyermeke volt; magyarbarátnak és liberálisnak nevezik.

A filmen a császár összeesküvéssel vádolja fiát, s ezt a bebörtönzött barátok „bevallották". Ekkor vonul vissza a trónörökös a féktelen mulatozásba, s ekkor a kérdésre: „Minket miért kíméltek meg?" azt válaszolja: „A császár nem akar botrányt. Elismeri, hogy fia lázad ellene? Császári apám e vonakodása az egyetlen fegyverünk". Ezt tetézi meg barátja és hopmestere — a belügyminiszter fia, s „balkézről" a császárné is: „Elég a fiókba zárt titkokból! Tárjuk a világ elé a botrányt!" Igen, erről szól a film, mindaz, ami e mesében történik, az *épater l'impéreur* megvalósítása, a film készítésekor, még sokkalta inkább ma: *épater le dictateur!* Hökkentsd meg a zsarnokot!

S ha már a korábbi múltból a másfél évtizeddel ezelőttihez visszakanyarodtam, szavamat ne felejtsem: akkoriban Európa e részén számos Ferenc József uralkodott. Ma már a tespedés, a pangás korának nevezzük ezt az időt, amikor a múlt tarthatatlansága egyre nyilvánvalóbbá lett a látszólagos, a külsőséges eredmények, kozmetikázott fejlődés ellenére. S Kelet-Európában nagyjából olyan korú „puha" zsarnokok uralkodtak, mint a császár volt 1889-ben — noha aggastyánabb volt mindahány anyakönyvi életkoránál.

Úgy gondolom, ezért nem kedvelték elkészülte korában Jancsó Miklósnak ezt a filmjét a hatalmasok, ezért olvasható a most kölcsönkapott kazettán a pecsét: „Bizalmas! Szolgálati használatra!" (Igaz, ma már át is van húzva ez a szöveg...) Nem a néző erkölcseit félteték, hanem a politikai nézeteit, gondolom. Hiszen miket mond apjának az a császári zabigyerek: „Lám, a császár cinkosainak sem könnyű az élete! Gyáva alak vagy! Egész életedben a császárnak udvaroltál, ágyába kergetted anyámat is a karrierért. Irgalmatlanul végeztettél ki ártatlanokat, s nevetve követtél el aljasságokat..." Közbe kell vetnem, hogy a történelemkönyvekben nem egészen ez a kép látható a császárról, amint a zsarnokok is rendszerint ügyelnek a makulátlan látszatra. Puritánok.

És gátlástalanok. Igaz, tetteiket népeik érdekében viszik végbe: „...művelt ember, s elvei vannak" — mondja a filmen a trónörökös, ez az uralkodóházból való Babette egykor a fényes, ötcsillagos párizsi Café Anglais főszakácsa volt, virtuóz művésze szakmájának, aki most a teknősbékalevestől a töltött fürjig soha nem álmodott fogások garmadáját varázsolja elő.

A film jó háromnegyed órája ennek az alkotásnak, a szakácsművészeti remekek létrehozásának a krónikája. Babette-ből egy lefojtott, visszavonult élet után ismét előtör az alkotás, a teremtés minden izgalma és dühe, a már megtalált lelki béke után most művészi kielégülésre, békére is szomjazik. A pénz, amely hirtelen az ölébe pottyant, nem arra sarkallja, hogy elinduljon a nagyvilágba, s földi hívságokra szórja el hirtelen támadt vagyonát, hanem arra, hogy legalább egyetlenegyszer fölcsillantsa a kis, természeti és egyházi szabályoktól gúzsba kötött falusi közösség előtt, hogy az életnek vannak általuk soha meg nem ismerhető, de mégis létező dús, bol-

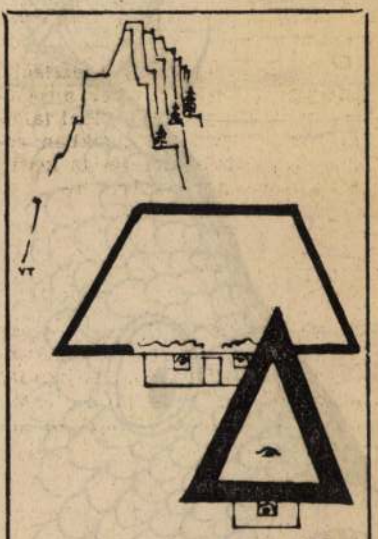

Vákár Tibor: Székely világ

dog, tobzódó pillanatai is. Babette elfojtott művészete kap teret ebben a lakomában, amelyet végül — ahogy maga is elmondja — nem is elsősorban a vendégeknek, inkább önmagának rendezett meg.

Hallatlanul finom, egyszerű eszközökkel ábrázolja Gabriel Axel ezt a történetet, egyszerre lelhetjük fel eszköztárában a zárt, szemérmes skandináv formákat és a franciás eleganciát. (Ez utóbbi semmiképpen sem meglepő: Axel évtizedek óta Párizsban él, fiatalabb korában négy évig színészként Louis *Jouvet* keze alatt is dolgozott a Théatre Athénée-ben.) Ragyogó megérzéssel választotta ki a film fő-

Délkeleti Kárpátok
és Bucses orma, 1962

Segesvár, 1956

Gyergyószentmiklósi magyar templom, 1988

Brassói városháza, ma múzeum, 1967

Tömösi-szoros (70-es évek)

Vákár Tibor 1908-ban született Gyergyószentmiklóson. Középiskoláit Erdélyben, a Műszaki Egyetemet Budapesten végezte, ahol utóbb a Képzőművészeti Főiskolára is járt. Pesten mérnök, majd Marosvásárhely város építészeti osztályának vezetője; 1946-tól 1950-ig műegyetemi tanár. Több évtizeden keresztül foglalkozik azzal, hogy Malonyai kutatásaihoz hasonló, értékőrző szemlélettel rajzban, akvarellben örökítse meg az erdélyi tájak, falvak, a helyi építészet és életmód jellegzetességeit. E munkáiból a közelmúltban a Műszaki Könyvkiadó jelentetett meg kötetet, Székelyföld építészszemmel címen.

SZÉKELY DEZSŐ

ÖRÖKKÉ ESTE VAN

Valahol mindig este van.
Ozvegy harangok jajszava erőtlen.
Most van a nap – s a holnap – lemenőben.
Örökké este van.

Valahol mindig este van.
Isten és ember mindent besötétít.
Csak a vérebek szembogara fénylik.
Örökké este van.

Valahol mindig este van.
Munkába indul a róka, a tolvaj.
Keserű a csók, vérbe full a bordal.
Örökké este van.

Valahol mindig este van.
Árva a bölcső . . . Hol vagy, hol vagy, Áron?
Menekül a nép lápon, vadcsapáson,
mert minden veszve van . . .

erdélyi akvarellek

VÁKÁR TIBOR építész

Uj Tükör, XXV.évf.52.sz.1988

Új Tükörkép

BARICZ KATI: ÜNNEP (1986)

A tiszteletre méltó Charles Dickens, aki százhegyvenöt esztendeje adta közre első karácsonyi történetét (a híres Karácsonyi éneket, amelyben Scrooge, a gonosz vénember a végén megjavul), bizonyára nagy örömmel nézné ezt a fényképet. Rideg, erőszakosságra könnyen hajló korunkban Baricz Kati, bízva érzelmeiben, együttérző tárgyilagossággal szemléli a szeretet ünnepét. Felvétele egy szeretetotthonban készült, ahol sérült emberek élnek. Az ő karácsonyukat látjuk, nélkülük. Az előkészületek már befejeződtek, az ünnepség még nem kezdődött el. Ez az a pillanat, amikor alaposan körülnézhetünk ebben a valószínűtlenül fehér helyiségben. A fenyőfa díszítése, a székek (egyik ilyen, másik olyan) várakozó sora, a bumfordi műbőr ülőalkalmatosságok, a letakart ajándékok halma az asztalokon, megannyi jele a szeretetnek, s mind azt bizonyítja: karácsonykor nem az a fontos, amit kapunk, hanem az, amit adunk. S ha elgondoljuk, milyen felhőtlen öröm tölti be hamarosan ezt a helyiséget, akkor sajnálhatjuk igazán, hogy elhitte a világ: untig elég esztendőnként egyszer szeretni embertársainkat. Ha jobban belegondolunk, bizony ránk férne több karácsony is. Sokkal több.

GERA MIHÁLY

Vákár Tibor építész és grafikusművész 2.) folytatás.
Entz Géza: Vákár Tibor: Szülőföld építészszemmel. Vákár Tibor könyve.

Csíkmindszent erődtemploma

Kissomlyó, Salvator-kápolna

Művészet, 1989, 3, 63-old

Vákár Tibor építész és grafikusművész
Entz Géza: Vákár Tibor: Székelyföld építészetemmel. Vákár Tibor könyve.
1.) Folytatás

Gyergyószentmiklós, felszegi utca

Erzsébetváros, az örmény templom szentélye

Művészet, 1989., 3., 63-old.

VÁKÁR TIBOR építész

Magyar Nemzet 1990. április 18. 3.p.

Hat század eleji magyar felhívása

Politikai határoktól és nemzetiségi, faji hovatartozástól függetlenül, mi, a század elején születettek felhívással fordulunk a kormányt alakító koalícióhoz, elsősorban az MDF vezetőihez és a hasonlóan gondolkodó hangadók figyelméhez.

Kijelentjük, hogy az Osztrák—Magyar Monarchia idejében egészséges gazdasági életet éltünk. A térség különböző népeit az egymásra utaltság közös emberi érdeke kötötte egybe, nemes valutánk volt a hit és a becsület. Napnál világosabb, hogy Trianon, Jalta, Párizs óta — beleszámítva Münchent is — magyarságunk „változtatta" országa-lakóhelyét még akkor is, ha falujából ki sem mozdult.

Köztudott az is — vagy ha nem, éppen úgy más, mint az erdélyi, a vajdasági, a fiumei, a burgenlandi, a felvidéki, kárpátaljai magyar. És miként más-más a tájszólásuk a hat országba szakadt testvéreinknek, akként vagyunk mi, átélő, látó és helyismerő magyarság!

Felhívjuk ezért a kormányt alakító Magyar Demokrata Fórumot, hogy a mi létünk és jövőnk szempontjainak egyenrangú figyelembevételével kezeljék a szülőföldjükön élő 6 kicsi és egy nagy testvért. Ők, és a világba szétfutott testvéreink (szívünkben a Szózat figyelmeztetésével), *velünk együtt tudják, hogy miként és hogyan kell megmaradnunk!!!*

Kérjük a trikolórt vivő középkorosztályt, *teremtsen erkölcsi rendet politikai berkeinkben,*

nyomatékosan felhívjuk az MDF vezetőit és a hozzájuk hasonló más hangadók figyelmét —, hogy a földrajzi születésünk helye szerint *más-más magyar nyelven beszélünk, de főként más magyar szívvel gondolkozunk.* Egyben azonban meg kell értsék — meg kellene már érteniük a középen élő magyaroknak azt, hogy mi 80 és 90 évjáratúak, vagy azon túl és alul születettek egyaránt — felnőttek vagyunk! Sőt, tudniuk illik, hogy a Dunán túl született ember más, mint az alföldi, de

tiszteljen bennünket (a boldog ifjú korunk után két világégést átélt), tapasztalatunkat. És ha összefogásra nyújtjuk kezünket — a térségben együtt élő népek tengeréből —, akkor azt ne felülről fogják meg, becsülettel szorítsák magukhoz.

Budapest, 1990. április 9.

Vákár Tibor (szül.: 1908), Sámuel Sándor (szül.: 1908), Csiszér József (szül.: 1904), Benedek László (szül.: 1910), Szücs István (szül.: 1899), Szilárd József (szül.: 1902).

tom. 96. , tom. 97. , tom. 98.
. 100. tom.
1980: tom. 103.
5. 1981: tom.
tom. 108.
om. 110. tom.
112. vol.
1984: vol. 115.
vol. 118. vol.
vol. 121.
. 1. F. no. 2.
1986: vol. 123.
3-4. F. 1987:
no. 2. F.
F. no. 5. F.
CHIMICA HUNGARICA.

Jókai-ny. 4760

Komárommegyei
Dolgozók Lapja

LAPKIADÓ VÁLLALAT
SAJTÓFIGYELŐ SZOLGÁLAT
Budapest VII., Lenin körút 9—11
Telefon: 227-651, 221-285

sítmény legyen.

Az ország több ip
szállít téglát a Cse
gyár. Eddig is min
sen fogadták az
téglát nagyszerű mi
Az üzem dolgozói azon fárado
nak, hogy jó hírnevüket ez
is megőrizzék.

volt tsz-tag, sőt a faluban sem volt Hajnal nevű szövetkezet. Megígérték, hogy kivizsgálják

zönnek, lépnek a Sárvári Selyemfonalgyárban

mei közül ebben az időben még igen kevés dolgozott teljes kapacitással. S az is dicséretükre válik a Selyemfonalgyár dolgozóinak, hogy már elérik az október előtti termelési szintet.

— Általában 7 ezer kiló fonalat készítünk havonta — újságolja az üzemvezető. — Ennek nagyrésze belföldi fogyasztásra kerül, de gyakran kapunk exportmegrendeléseket is. Jelenleg a megyében egyedül a mi üzemünkben készül nylon-fonal. Ez a műszál rendkívül tartós, szinte elszakíthatatlan.

Megtudjuk, hogy e napokban jelentős esemény játszódik le az üzemben. Több idősebb munkásasszony nyugdíjba megy. A nyomdokukba újak lépnek. Most itt két nemzedék találkozik. Az egyik már ledolgozott 2—3 évtizedet és megnyugvásra, a megérdemelt pihenésre vágyik, a másik még most tanulja az életet, most ismerkedik a gépekkel, a munkásélettel. Horváth Rozália is a nyugdíjba menni szándékozók közé tartozik. Jelenleg azonban még dolgozik és minden gondolata a munkáján van. Nagy szakértelemmel csomagolja a fonalgombolyagokat, s a következőképp szól:

— Ha jól megszámítom, éppen egy negyed évszázadot töltöttem az üzemben. Valamikor nem volt ám ilyen tiszta és egészséges itt a munka, s akkor nehezebb volt a munkásélet.

S Horváth Rozáliával még közel tizen várják a nyugdíjazás, a búcsúzás napját, a munkásnapokra köszöntő nyugalmasabb esztendőket. De mielőtt elválnának az üzemtől, megtanítják a fonalgyártás furfangjaira, a munka szeretetére a helyükbe lépő fiatalokat. Jelenleg nyolc fiatal lány ismerkedik az elmés gépekkel, s igyekeznek mielőbb elsajátítani a szakmát, hogy akkor se essen csorba az üzem jóhírén, ha már az idősebb, tapasztalt munkások közül többen nem lesznek mellettük. S ahogy látszik, igyekezetüknek meg is van az eredménye: Pap Ilona és tanulótársai már eléggé otthonosan mozognak a gépek mellett, pedig még alig három hete tanulják a szakmát. Minden bizonnyal a jövőben is szép eredményekkel dicsekedhet majd a Sárvári Selyemfonalgyár, ha a fiatalok elődeik példájára dolgoznak.

(f. m.)

hajtók (Kéthly és társai) azt állították, hogy a Szociáldemokrata Pártot elsorvasztották. Nézzük meg, mi ebből az igazság?

megértették annak igazságát, hogy a hatalom kérdésének végleges eldöntéséhez egységes munkáspárt kell, hogy a szocializmust csak egységes ideológiai

Vas Népe

Vákár Tibor
építész

1957 MÁR 6.

470

Műemléki kiállítás Szombathelyen

Szombathely és Vas megye műemlékeinek kellő feltárása, a mindnyájunk érdeklődésére számot tartó hagyományok megbecsülése csak úgy válik teljessé, ha összehasonlításokat teszünk a többi város, a többi megye problémáival. A többi városnál látható eredmények a vasi embert arra ösztökélik, hogy megismerve a jót, ezt átültesse és megszüntesse a rosszat. Erre ad alkalmat a Városépítési Tervező Vállalat műemléki kiállítása a Savaria Múzeumban.

A Városépítési Tervező Vállalat feladata a város- és a falurendezés sokrétű problémáira terjed ki. Munkájának egyik jelentős része a műemlékek értékelése és azok megmentése. 1950. óta a vállalat közel 80 város és település műemléki vizsgálatát végezte el és leírja mindazt, amit hivatalos szerveinknek és dolgozóinknak tudniok kell az épületről. A műemlékek feltétlenül fenntartandók, a műemlékjellegű épületeket lehetőleg fenn kell tartani. Megkülönböztet a vizsgálat városképi jelentőségű épületeket, ezenkívül népi és ipari emlékeket, tárgyakat, kőképeket is. Kiterjed a védelem egy-egy többszázados fára, védett parkterületre, táji adottságokra is.

A kiállítás nagy térképe az utolsó években elkészült műemlékvizsgálatok egy-egy jellemző fotóját mutatja be. A színes településtörténeti térképek a város területének régi, vagy esetleg már föld alá került részeit vannak hivatva bemutatni. Kataszteri adatok alapján került elő Nagykanizsa, Nagykálló hajdani vára a földből. Egyes táblák a műemlék elhanyagolt voltára mutatnak rá, másokon utcaképeket, restaurált épületeket látunk. Bemutatja a vállalat sok esetben az általa javasolt megoldásokat is.

Szombathely új városképének kialakításánál feltétlenül figyelembe kell vennünk, hogy igen sok rómaikori emlék van még a földben. A Romkert emlékei, az Alkotmány utca igen sok régi épületének homlokzata biztosítja Szombathely egységes történelmi levegőjének megtartását és modern keretbe való illesztésének lehetőségét. Hazánknak Jákhoz hasonló értékű temploma, vára, kastélya sok volt a múltban. Ha ezek mind állnának, hazánk műemléki értékei vetekednének nagy országok értékeivel. Ma ezekből soknak csak romja, vagy csupán emléke maradt. Ezért kell nekünk fokozottabban megbecsülnünk és védenünk azt, amink még maradt a történelem viharai után.

A műemléki kiállítás szűkreszabott keretei között is rá kell döbbennünk hagyományaink nagyszerű voltára. Kossuth szavaival „a múlt a jövendőnek tüköre" és nekünk a jövő védelmében óvnunk kell kultúránk kőbe faragott, kőbe rakott okmányait: a műemlékeket. Meg kell védenünk a pusztulástól, áldozatokat is kell hoznunk értük: szeretnünk kell mindazt, ami népünk munkájának nagyszerűségét szemlélteti és igazolja. Segítsünk a tanácsoknak a műemlékvédelem áldozatos munkájában!

Vákár Tibor
építészmérnök

Egy építészmérnök pályakezdése 1930–1935

Az építész magasba tör, de alapokra épít!

Tanulmányt írni alkotó nagyságokról, terveket bemutatni a tovatűnt múltról, gondolatokkal játszani az épületörökségeink, vagy a pusztuló magyar faluképeink kérdéséről, hálás feladat az ügyes tollforgató számára. Kiválasztja a harminc és ötven év közé eső múltból a testhez álló témát, az utolsó emberöltőnk előtti neves építészek köré kristályosodott hazai áramlatokat — például a magyar stílustörekvéseket — és az archívumból kikéri a jellegzetes épületek fotóit s látványos, olvasmányos cikket kanyarít hozzá; egy igen szép történetet is, de nem átélt kronológiát. Mert ha ő akkor még meg se született, vagy csak gyermek, legföljebb diák volt, akkor óhatatlanul valamiféle fátyolon át néz vissza, sötétben tapogat és csak könyvtári tudósként lapozhat bele könyvekbe, folyóiratokba: a TÉR ÉS FORMA, ÉPÍTÉS—ÉPÍTÉSZET, KÖZÉPÍTKEZÉSEK, ÉPÍTÉSZET, ÉPÍTŐK LAPJA, BUDAPEST, ÉPÍTŐMESTEREK FOLYÓIRATA, MAGYAR ÉPÍTŐMŰVÉSZET harmincas-negyvenes évfolyamainak példányaiba.

Az átélt élet egészen más. Nem enged válogatást a témában. A napi valóságot kell élnie, írnia, azt amit a környezete, amit az ország, a nemzet története átél, parancsol. Diplomával a kezében, a szülőföld sorsa az ő sorsa. És legfeljebb álmodhat terveket, remélhet megvalósítást, de a Kárpát-medence és az ország egészének, változó sorsának mikro-része az építészegyed élete is. Része volt ő is a trianoni diktátum okozta nemzeti fájdalomnak és része a szenvedések következményeként ébredő nemzeti öntudatnak, sőt a fellángoló irredentizmusnak. Ő benne élt éppúgy a hajdani jelenben — az akkor hitt nemzeti feltámadás reményében — miként az a mában, aki a múltat fennhéjazóan bírálja ma, aki az elmúlt évtizedek távlata által már védett jelen üvegházának fedezékében bölcselkedik.

Így hullámzott építészmérnöki sorsunk is abban a korban az alkotó irodák, (egyszemélyes irodák) tervpályázatok, CIRPAC eszmei közösségek szellempróbái és az állástalanság, az ÁDOB-ista világ (Állástalan Diplomások Országos Bizottsága) között. A háromszög, fejes, körző megvonta életünket fel kellett cserélni nem egyszer (nekem tizenkétszer) a katonamundérral. Voltak itthonmaradottak is, akik ezalatt terveztek, építettek és tervpályázatot nyertek. — A Mezőgazdasági Vásár állandó pavilonja-mozija pályázatán csak második díjat nyerhettem, mert ceruzakész állapotban volt időm benyújtani.

Előképeink

Korosztályunk jeles építészei álltak előttünk mintaképül. Tekintély volt mindegyik, mester és művész a maga helyén. A ma is látható munkáik eredménye maradandó épületekben állanak, mert álltak a háború sodrainak viharában is és dokumentálják annak az időszaknak — egészséges — teljesítő képességét. A kiragadott alábbiak és felsorolhatatlan többiek alakították ki településeink lényegét, jellemző városképeinket és tanári katedrán adták át nekünk európai szintű tudásukat. Azóta is mindig feltekintünk rájuk: — Memento...

Möller István (1860—1934) a középkori építészet tanára. Sokat utazik, műemléki anyagot gyűjt, ügyszerettel, szívvel tanít. — Dolni Mihojlac-i kastély, pécsi mauzóleum, Vajdahunyad, Gyulafehérvár, Kolozsvár középkori értékei, Zsámbékon a templomrom retaurálása, Lehel téri templom, Rózsadombon Gül Baba türbéje kerti övezettel... — Fia, dr. M. Károly (1894—1945) Ankarában a Magyar Követség épületét tervezi.

Sándy Gyula (1868—1953) az épületszerkezetek tanára. Több pályadíj nyertese, Felső Építőipariskola és Műegyetem szerény, lelkiismeretes oktatója. — Kaposvári, Székesfehérvári templom, újpesti, budai Postapalota, a budafoki Ev., a nagykőrösi Ref. templom tervezője...

Dr. Hültl Dezső (1870—1945) az újkori építészet tanára, hazánk első építészdoktora, volt katonatiszt, európéer, elegáns úriember. — Adjunktusa Friedrich Loránd (1891—1947) hasonló egyéniség. — Váci u.-i Piarista épület, Péterffy Sándor u.-i Kórház, Pajor Szanatórium, Kecskeméti Piarista Gimnázium...

Csányi Károly (1893—1955) a képzőművészetek tanára. Előadása az építész, iparművész nagy tudását, a katalógus olvasása fauni humorát sugározta. — Balatonkörnyéki középkori épületek felfedezése, kiszombori Árpád-kori templom bővítése, *Műemlékrestaurálás* és sok más írásos műve...

Medgyaszay István (1877—1959) a magyar építőművészet r. k. tanára. Szorgalmas tervpályázó, vasbetonból — kissé száraz — magyaros díszítést teremt. — A Baár Madas, a veszprémi színház, lágymányosi Ref. templom, lakóházak sora, Népstadion tervpályázata (ahol az elefántra méretezett közlekedést — alagutat — kellett megoldanunk)...

Svéb Gyula (1879—1938) Nádler Róbert (1858—1938) professzorunknak utóda a Rajzi Tanszéken. Mint ékítménytan, majd tervezés II.-nek r. k. tanára, akitől csupán a tetőidomok szerkesztését tanultuk; helyette Lechner Lóránd (1883—1963) adjunktusa korrigált. — Svábhegyi Csillagvizsgáló tervezője, Kertész K. Róberttel (1876—1951) a gödöllői Premontrei Gimnáziumot tervezte és *A magyar paraszthá*z tervgyűjteményét adta ki...

Kós Károly (1883—1977) az Erdélyi Helikon tagja. A Művészeti Lexikon szerint „építész, festő, grafikus és író". Nemzetiségi politikus, presbiter. — A budapesti Állatkert pavilonjai, zebegényi templom, városmajori iskola másokkal közös tervezésben készült. Kalotaszegi jelleggel Sepsiszentgyörgyön múzeumépületet, gimnáziumot tervez. Jelentősek írásai, illusztrációi...

Wälder Gyula (1884—1944) az ókori építészet tanára. Soproni barokk forrásból a „Wälder-barokk" terjesztője. Pázmándi István, Szabó Lajos, Simkovics Lajos nála dolgoztak. Mint kedélyes ember, irodája ajtajára „A szíves marasztalást ne tessék komolyan venni" felírást tette. — Ciszter Templom és Gimnázium, debreceni Szt. Anna Templom oltára, Eger, Szombathely, Gyöngyös házai, tervpályázat útján a Madách „sugárút" torkolatának homlokzatai...

Ligeti Pál (1885—1941) kiváló, több nyelvet beszélő szakíró: „Új Pantheon felé" hullámelmélete feltűnést keltett. Irodája tetőtérben, a fiatal építészek rendszeres vitahelye, a CIRPAC kibontakozása volt. Exabrupto fordításai, rögtönzött „lakáspályázataink" bírálata lenyűgözött. — Lajta Béla eszmei követőjeként mindig újszerű szerkezetekkel alkotott. Molnár Farkassal a gellérthegyi Delej-villa, Brassói Cukorgyár, Köztársaság téri új bérházak (tervpályázatába bevont)...

Bierbauer (Borbíró) Virgil (1893—1956) a Mérnök és Építész Egylet állandó — magas hangú — szónoka. A TÉR ÉS FORMA szerkesztője — írója (a Horthy Miklós híd világítótornyát bíráló írásomon 1937 októberben „Cikk ismert okok-

1

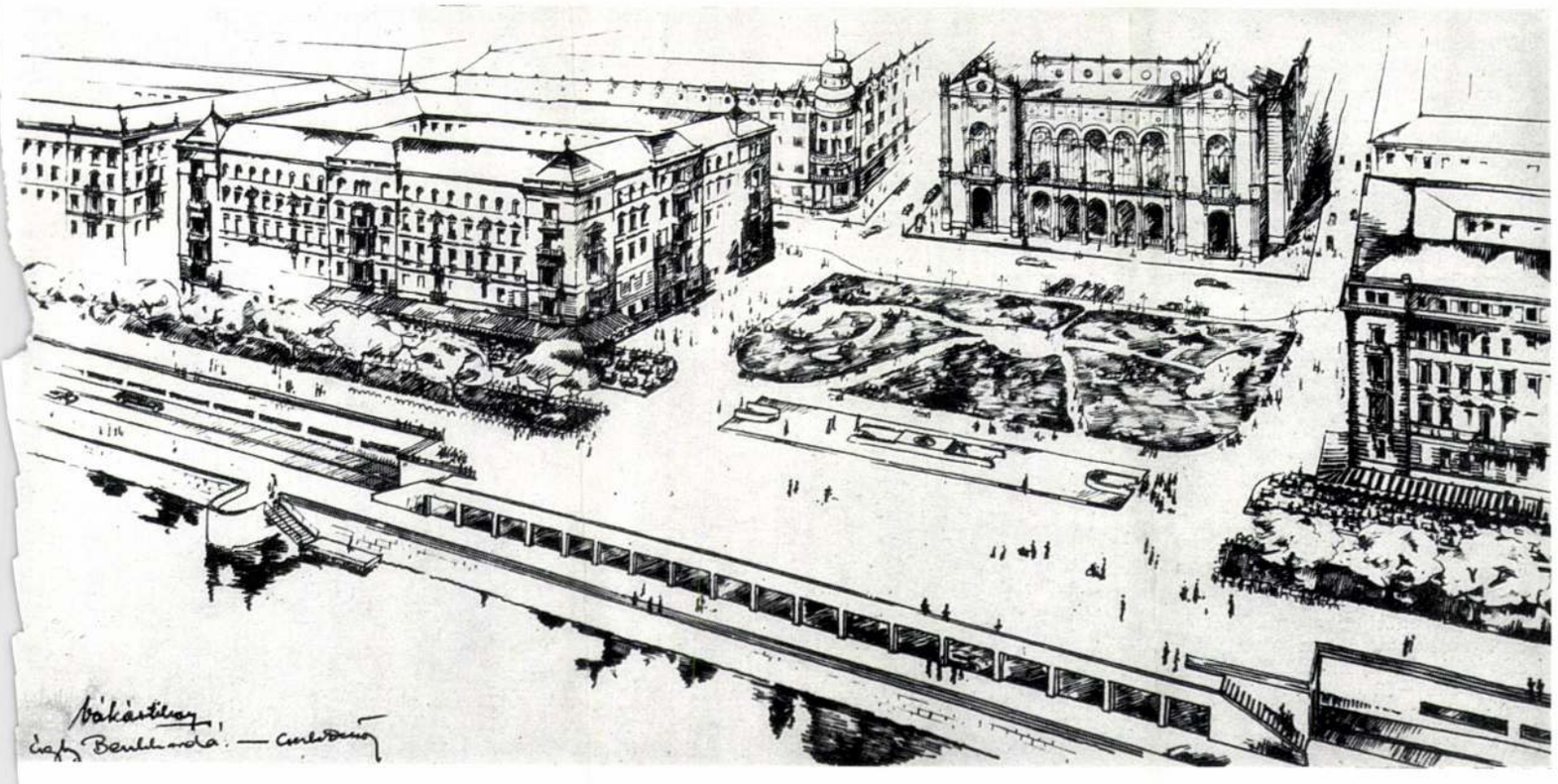

nál fogva nem közölhető! Dr. Bierbauer" olvasható). Veres Péter építésügyi min. alatt (1947—49 között) volt államtitkár, a Lloyd Palotát lebontották! A magyar építészet és városépítés történetét a népi építészet hangsúlyával ismertette. Králik Lászlóval tervezi a budaörsi rep. tér felvételi épületét...

Abszolutórium — 1930:

Az 1926-ban beíratkozott mintegy 60 építészhallgatóból a negyedik év végén, 1930-ban a műegyetemi tanulmányait kereken egy tucat fejezte be. A harmincas években kiszámítottuk, hogy évi 2—3 épület — családi ház — tervezése reális életet, építőművészetünk kifeljesedését nyújthatja. Funkció — esztétika — gazdaságosság volt a tervezésünk vezér szempontja.

A XII. Nemzetközi Építész Kongresszust 1930 őszén tartották. Rerrich Béla főtitkár meghívására — mint szigorló építészmérnök — a Kongresszuson és előkészítésben részt vettem. Kotsis Iván professzorunk ekkor, a budapesti M. Kir József Műegyetem építészhallgatóinak terveiből kiállítást rendezett, hasonlóan a Mesteriskola mostani kiállításához. Itt többek között Wanner, Ellenberger, Noszlopi, Weiner, Gergely, Janáky, Sáry, Körner, Rácz, Pőcza, Liska, Domokos, Cserba, Vákár, Dávid, Fiala stb. tervei szerepeltek.

Álláskezdés (1930 körüli indulás):

A húsz-harmincas évek állásgondjai elsősorban a fiatal diplomásokat érintették. A „Havi kétszáz fixszel, az ember könnyen viccel" kezdetű dal is az akkori pengővilág pesti humorában született. Így lettünk 200,— P. fizetéssel malomellenőrök — mi szerencsésebbek — a Székesfővárosi Pénzügyi Igazgatóságon zongoraművészek, színészek, írók társaságában. Mások vidéki malmokban készítették a „mérleget". Volt aki két oklevéllel a kezében naphosszat „bolettát" lyukasztott és így ellenőrizte az Államok lerótt „lisztforgalmi-adó váltságot". — Később sikerült Budapest Székesfőváros XIII. (Magasépítési) Ügyosztályra átmennem, ahol (diplomával kezében) építési helyi ellenőr, mérnökgyakornok, segédmérnök, majd II. oszt. mérnök és végül a „létra" mérnök fokára léptem.

Külföldi lehetőségek (1930 előttől 1944-ig):

Ekkor még az országhatárok nem voltak a mai útlevelek szigorával zárva. Így történt meg az, hogy a malomellenőri hivatalból „a Húsvéti Vakációt" 1935-ben főnöki engedélyek nélkül olaszországi tanulmányúton tölthettem el, s a 8 napos ünnepi szabadság után feltűnés nélkül ültem le az asztalomhoz. A harmincas évek végén, a HM hozzájárulásával (hiszen katonaköteles időm volt), kétszer 1—1 évet Nyugaton, különböző tervező irodában — Münchenben magánépítészek irodáiban, majd az Állami Vasutak szolgálatában mint „Th—45" sorszámú tervező: a Reichsbahn Baudirektion műtermében mozdonyjavító műhely, több közigazgatási épület tervét készítettem. Itt láttam 1937-ben — alig hihetően —, hogy a Szt. István bazilikánkkal azonos tömegű protestáns templomot 10 nap alatt lebontottak és helyén gyöngykavicson már autók parkoltak. — Igen meglepett az is, ahogyan egy Isar-parti családi ház perspektívájának tervébe, grafikusan „csak úgy" fát és egy padot skicceltem fel a fehéren vakolt kerítés elé — majd visszatérve oda — ezt „művezetési-napló-tortúra" nélkül, megvalósítva láttam. Komolyan vették a vázlatomat. Persze azontúl én is.

Kisrablók-pandúrok:

Bizonyos kollegialitáson alapuló érdekszövetségre a „Kisrablók" és a „Pandúrok" érdekes zárt csoportjára érdemes kitérnem. Budán a Zenta utcai Kisrablóban — pincevendéglőben — jöttünk össze, Halászy Jenő, Tabéry Iván, Lauber László, Wanner János, Benkhard Ágost és sokan mások, egy-két tucat fiatal. A „Pandúrok" fészkét nem ismertem, de egyik oszlopos tagja Károlyi Antal volt. Emlékezetem szerint ott ilyen nevek lehettek, mint Gothárd Zsigmond, Hőnsch László, Tömböly Dénes, talán Miskolczi László és hasonló ifjú titánok. Volt ebben a kemény szakmai rivalitásban egy nemes erkölcsi feszültség. A tervpályázatok zsüritagjait — hallgatólagos megegyezéssel — arányosan küldték ki és (amennyire beleláthattam a nagyok dolgába) egy bizonyos fordulat után minden tehetséges tervre nyerési esély következett. A Kisrablók és Pandúrok egyszer itt, legközelebb ott nyertek díjat. Hiszen az idősebb kollegák segítettek a pályázati zsargonba beletanulni. A megbízó szervek, a közületi hatóságok sem jártak rosszul, mert a pályázat versenyszelleme, a beérkezett tervek színvonalát csak fokozta.

Katonaságnál végzett mérnöki feladatok (megszakításokkal 1931—1945 között):

Sokan SAS behívóval a kezükben, civilből karpaszományos kamgárnot öltöttek, kard és pisztoly került a logarléc helyett a kezükbe és lövegen, lóháton vonultak be a visszatért Felvidékre, Kárpátaljára, Erdélybe. Nehéz erről ma személytelenül írni, még nehezebb volt ezt — bár mindig hittel és tiszta reménnyel — végig élni, építészként helytállni.

A katonai szolgálat szoros tartozéka volt akkori életünknek. Hajmáskéren karpaszományos tüzérként kezdve, mint mérnök-kvalifikációjú újonc (majd mérőszázadban tűzmester, zászlós, hadnagy, főhadnagy és befejezésül mérnökkari főhadnagy) a tüzériskolánkban tereptant adtam elő. — Miskolci szolgálatom végén a Tüzér Emlékmű létesítésével bíztak meg. (Leszerelés föltételeként a tervezést „parancsba" kaptam). — A Légierő Parancsnokság szolgálatában a Budaörsi Repülőtér mellett, katonai épületek tucatját telepítettem. — Központi Építési Osztályon a nyíregyházi, pécsi, debreceni, szombathelyi, laktanyák kapuőrség épületeinek terveit készítettem. — Majd a Kolozsvári IX. Hadtest kötelékében Hargitafürdőn Sítábort (ugrósáncot, legénységi és tiszti üdülőt) létesítettünk Csíkszereda fölött. Néha 37 °C hidegben és május 5-én még hóban, 1300 m magasan. Fent az üvegen, vason kívül mindent a helyszínen termeltünk. A kilincsfogózók fából róttak, a boronafalak bütüit égetéssel szigeteltük, az összes bútor helyi fenyőből rótt — égetett-lakkozott volt és székelyrovás feliratú tábla függött a bejáratnál.

Mérnöki kamara tagja (1940-től):

Volt kinek egyetemi diplomája nem, csupán Felső-Építő Ipariskolája volt, de tevékeny építészi gyakorlattal — a „zseni paragrafus" alapján — a Mérnöki Kamara tagjává avatták. A rátermett építész nem mesteriskolával fejelte meg műegyetemi tanulmányát, hanem a század első felében a tehetséges alkotó szellemnek az ország széles gazdasági helyzete adott érvényesülési lehetőséget. (Ilyen volt többi közt Csiszár Lajos marosvásárhelyi építőmester, vagy Budapesten Mohácsi László stb.). Engem 1940. november 30-án N. 1202/1940. számon vettek fel a Budapesti Mérnöki Kamara (törzskönyvének 4202/6904. száma alatt) az építészmérnöki szakosztályába, Thoma Frigyes titkár által aláírt jogerős határozattal. A Mérnöki Kamara a Szcitovszki téren, gr. Zichy Nándor palotában volt, majd a Wanner János tervei szerint épült Szalay u. 6-ban. Elnöke akkor dr. Mihailich Győző volt.

Elpattant láncszem (1945):

Mindegyik szakasz egy-egy kötetnyi visszaemlékezés sillabusza lehetne, mely a tovatűnt múltról — vér-hús tanulmány — átélt realitást tárhatna fel. A tallózás csak per tangentem történt. Az átélt út egyenes és töretlen, noha a harmincas évek óta — jobb és bal vargabetűivel — nagy, nagy utat tettünk meg. Néhol az írás sorranje talán nem elég kronologikus, mégis ezt, a látszólagos kuszáltságot el kell fogadni. Hiszen a bevezetőben utalás történt: az az idő átszőtt volt váratlan körülményekkel, hazát építő törekvésekkel. Ötmillió magyar a kör-szomszédba szakadt s ez, a többi realitásokkal olyan tényező volt, mely azóta is meghatározója építészpályámnak, jó és jobb helytállásunknak.

Jelszavunkat így írtuk fel: — „Légy e föld megbecsülője — s terveddel hű tükrözője".

Vákár Tibor

1

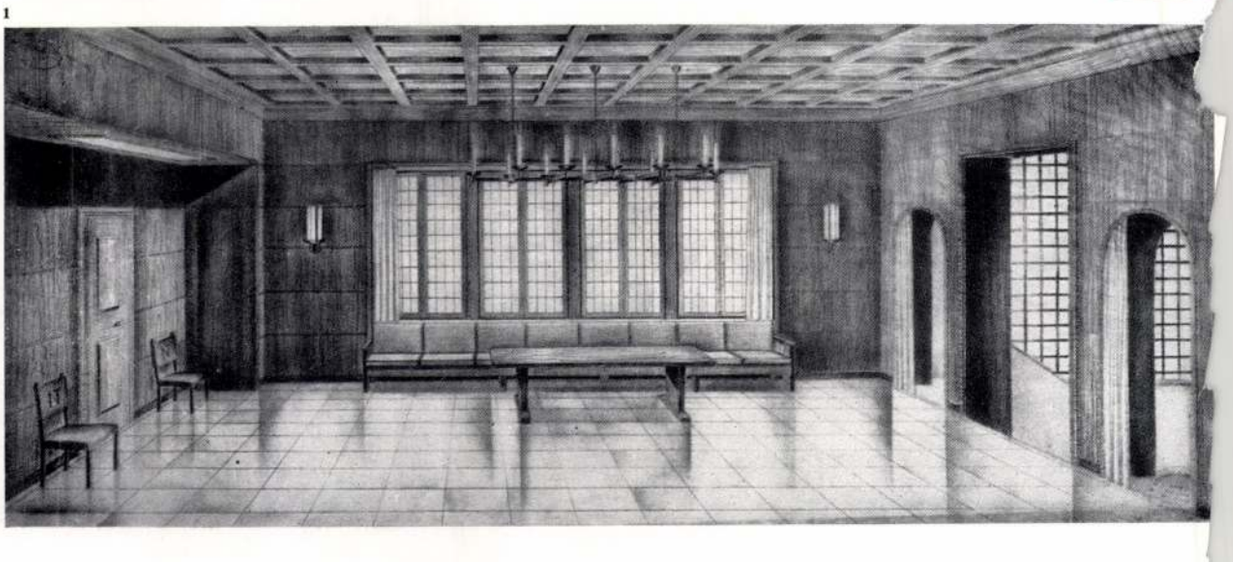

1. Kaesz Gyula: A Magyar Nemzeti Takarékpénztár belső kiképzésének terve, 1936
2. Kósa Zoltán: Az egykori Decsi (ma Mátra) filmszínház nézőterem, Budapest, 1928—29
3. Ifj. Paulheim Ferenc: A Tattersaal belső tere, Budapest, 1932

1. Gyula Kaesz: Projet d'aménagement intérieur de la Caisse d'Epargne Nationale Hongroise, 1936
2. Zoltán Kósa: Salle de spectacle du cinéma nommé jadis « Décsi » (aujourd'hui Mátra), Budapest 1928—29
3. Ferenc Paulheim: Espace intérieur de « Tattersaal », Budapest 1932

Vákár Tibor építész

Vákár T. Egy építészmérnök pályakezdése 33-34
1930-35

Magyar
Építőművészet 1983 83/2

Vákár Tibor

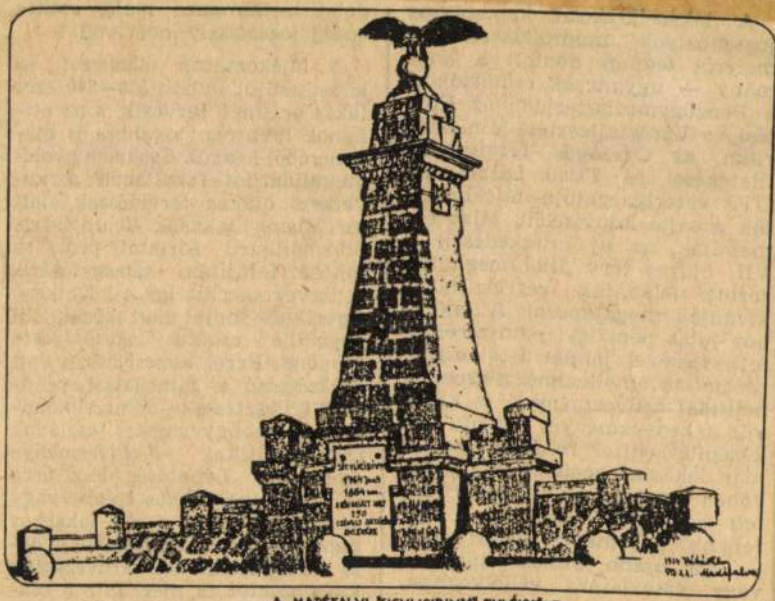

A MADÉFALVI "SICVLICIDIVM" EMLÉKMŰVE

Vákár Tibor rajza

Magyar Nemzet

1985. XII. 20.

Vákár Tibor

Hétfő, 1986. március 24.

A Magyar Nemzet Galériája

Vákár Tibor rajza

ban szombaton este a hajdúsági megyeszékhelyen megnyitották a VII. országos sportnapokat. A zsúfolásig megtelt városi sportcsarnokban megtartott ünnepségen köszöntőjében *Buda* István államtitkár, az OTSH elnöke egyebek között elmondta, hogy napjaink és a jövő kiemelt fel-

kapjon egyre nagyobb szerepet minden olyan mozgás, amely hozzájárul egészségünk megőrzéséhez, a szabadidő kellemes és aktív eltöltéséhez.

A megnyitót követően nagyszabású sportbemutatót tartottak, amelyben minden korosztály, óvodások, iskolások, felnőtt dolgozók és nyugdíjasok is részt vettek. A Debrecenben megtartott ünnepség bevezetője volt a következő hónapokban az ország minden részében megrendezésre kerülő különböző versenyeknek a VII. OSN keretében.

ZETT A CSAPATHOZ...

Besztyemjanováék ismételtek

Genfben a műkorcsolyázó és jégtánc világbajnokságon utoljára a táncosoknál hirdettek bajnokot. A szovjet Natalja *Besztyemjanova*, Andrej *Bukin* kettős megvédte legutóbbi elsőségét, ismét aranyérmet vehetett át. A második helyen a *Klimova*, *Ponomarenko* (szovjet), a harmadikon pedig a kanadai *Wilson*, *McCall* duó végzett. *Engi* Klára és *Tóth* Attila a legutóbbi világbajnokság óta három hellyel lépett előre, most Genfben tizenegyedikek lettek.

Vákár Tibor építész- és grafikusművész 1.) Folytatás

Vákár Tibor

Vákár Tibor kimagasló műemléki munkásságáért 1986-ban megkapta a Podmaniczky Emlékérmet.

Magyar Építőművészet, 1987. 4-5-szám, 64-old.

Valentiny Károly, építész, YBL-díjas.
Miklós Tibor: Valentiny Károly.

Valentiny Károly

A szakmai közelmúlt egyik meghatározó és korunkra rendkívül jellemző utat bejárt, színes egyénisége töltötte be 1986-ban 70. életévét: Valentiny Károly.

Magyar Építőművészet, 1987. 4-5 szám, 65-old.

Vákár Tibor, építész és grafikusművész 2.) Folytatás.

Magyar Építőművészet, 1987. 4-5-szám, 64-old.

Vákár Tibor, építész és grafikusművész 3.) Folytatás

4

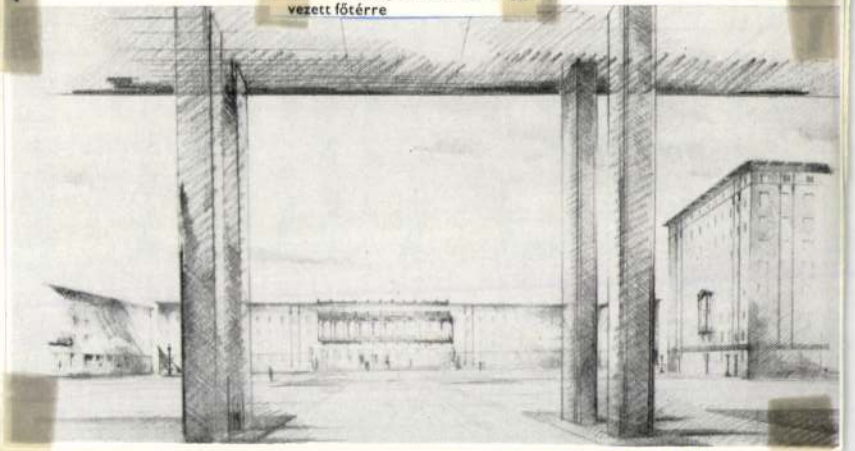

4. Kazincbarcika, betekintés a tervezett főtérre

5.
Védmentő előadás a diósgyőri vár udvarán, 1952-ben. Előadók: Marjalaki Kiss Lajos, Lesnik Andor, Vákár Tibor. [sepr.]

Magyar Építőművészet, 1984. 3. 21-old.

Vákár Tibor építész- és grafikusművész 2.) Folytatás

2. „Gödöllő" városképe a Budapest felől érkező előtt. /rep./

2. Vákár Tibor: Gödöllő városképe a Budapest felől érkező előtt

3

3. Vákár Tibor: A II. szomszédsági egység alcentruma, Kazincbarcika

Magyar Építőművészet, 1984. 3. 20-old, -21-old.

Vákár Tibor építész- és grafikusművész
1.) Folytatás

Magyar Építőművészet, 1984, 3. 20-old.

1

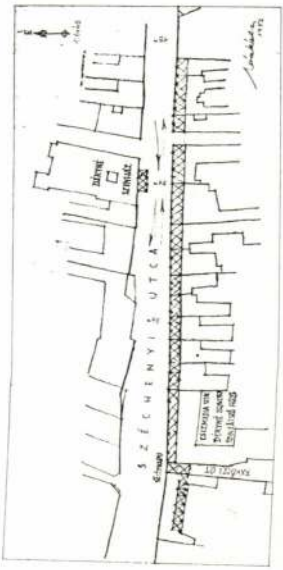

1. Vákár Tibor: A Széchenyi utca árkádosításának terve, Miskolc, 1952

Kimanóczy Gyula: Budapesti Műszaki Egyetem, *Pintér Béla:* Tolnai Kultúrház, *Szrogh György:* Csepeli Rendőrkapitányság, *Farkasdy Zoltán:* Iparművészeti Főiskola, *Németh Pál:* Salgótarjáni Tanácsháza, *Dávid Károly:* Népstadion, *Ivánka András:* Dunaújvárosi SZTK rendelő. *Gádoros Lajos, Mühlbacher István:* Szinkron Műterem, *Molnár Péter:* Debreceni Irodaházstb.

4. Gádoros Lajos: Dunaújvárosi Rendelőintézet, 1953
5. Pintér Béla: Kultúrház, Tolna, 1952

4. Lajos Gádoros: Health Center, Dunaújváros, 1953
5. Béla Pintér: Cultural center Tolna, 1952

Vákár Tibor, építész- és grafikusművész

Magyar Építőművészet, 1986. 4, 64-old.

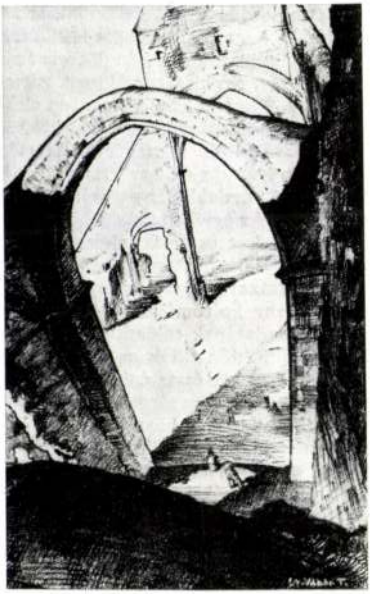

VÁKÁR TIBOR kiállítása

A Magyar Építészeti Múzeum rendezésében 1986. május 23. és június 12. között volt látható Vákár Tibor építész kiállítása az OMF Bp. I., Táncsics Mihály utcai épületében. Vákár 1908-ban született Gyergyószentmiklóson, a Műegyetemet 1926—30 között végezte, 1930—32-ben a Képzőművészeti Főiskolára járt. Budapest Székesfőváros Magasépítési Ügyosztályán dolgozott egészen 1940-ig, amikor Észak-Erdélybe került. 1946-tól 1950-ig a Műegyetemen oktatott, majd a hároméves terv tervfőmérnökeként működött. Az újjáépítéstől kezdve számtalan műemléket mentett meg a pusztulástól, többnek a helyreállítását is megtervezte. Az építészet és a képzőművészet életművében egyenrangú szerepet kapott, az OMF kiállításán bemutatott tervek, grafikák, képzőművészeti munkái ezt híven tükrözték.

MÉSZ

együttműködés 1986. évi munkaprogramját. A keretmegállapodás kiállítások és szakfolyóiratok cseréjén (Magyar Építőművészet, Architektur Aktuell, Wettbewerbe, Konstruktiv) túlmenően elsősorban a tanulmányutakon való kölcsönös részvétel és a szakértők cseréje területén irányoz elő együttműködést a kölcsönös érdeklődésre számottartó témákban. Az együttműködés keretében első ízben két osztrák építész is részt vesz az 1986 őszén Magyarországon szervezett nemzetközi tanulmányúton.

A Magyar Építőművészek Szövetsége fontos feladatának tekinti, hogy összefogja a külföldön élő és magyar származású építészeket és az építészettel kapcsolatos tevékenységet folytatókat, ezért felhívást tett közzé a Magyar Hírekben (a Magyarok Világszövetségének lapja), melyben felszólítja az érintetteket, hogy vegyék fel a kapcsolatot Szövetségünkkel. Borvendég Béla elnök mintegy 50 külföldön élő építésznek külön, névre szóló felhívást küldött.

Összeállította: a MÉSZ titkársága

1947-ben szerezte meg építészmérnöki diplomáját. Építészpályája együtt indult az 1948-ban megalakult magyar állami tervezőirodákkal, és azoktól elválaszthatatlan. 1948-tól az ÉTI-nél, majd ennek átszervezése után a KÖZTI-nél, 1963-tól az Általános Épülettervező Vállalatnál dolgozott. 1983-ban innen vonult nyugdíjba. Tehetsége, műszaki érzéke, lelkiismerete messze az átlag fölé emelte. Feladatai egyre nagyobbak, szebbek és az akkori kornak megfelelően mind épületté is váltak.

Érdekes és nagyon jellemző, hogy az ezekben az években induló építészeink nem folytatták a „Bauhaus" időben és minőségben Európával szinkronban lévő 1940-es évek magyar vonulatát, hanem az akkor csúcspontján lévő, romantikusabb Asplund ihletésű skandináv építészetet törekedtek honosítani. Vas Zoltán és kortársai életművén ez a vonulat

Közigazgatási konferencia Budapesten

Nemzetközi konferenciát rendezett november 4–6. között a Budapesti Műszaki Egyetem dísztermében a Belügyminisztérium, a Földművelésügyi Minisztérium és az Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság a Helyi Közigazgatási Informatikai Tudományok Akadémiája (The Academy of Local Government Information Sciences – ALGIS) közreműködésével.

A rendezvényen részt vevő önkormányzati képviselők, közigazgatási szakemberek és az információ-technológiát szállító cégek képviselői áttekintették a közigazgatás és az információ-technológia kölcsönhatásait, a fejlődés nemzetközi tendenciáit, az információ technológiai fejlesztésének prioritásait, hatékony modelljeit és az információ- technológia környezetét.

A financial institution in Budapest is looking for a fulltime English–Hungarian translator and interpreter for one of its directors, to work with English management consultants at the bank. Good linguistic knowledge, a sense of humour, and the ability to deal with periods of hard work are essential, and will be appropriately rewarded.

Please apply on 131-7363 betwen 9 am 1 pm, Monday to Friday.

4481

BÁV

T. Ügyfelünk!

Felhívjuk szíves figyelmét, hogy

bútorainak értékesítését bízza a BÁV-ra.

Kívánságára gyakorlott bútor szakértőink a legrövidebb időn belül házhoz mennek, s a helyszínen történő megállapodást követően az elszállításról is – igény szerint – gondoskodnak.

Bútor címfelvétel és tájékoztatás: 1176-307, 1187-898.

Bizományi Kereskedőház és Záloghitel RT.

4564

Egy építész vázlatkönyvéből

Dunai Monte-Carlo

Nemrég mutatták a televízióban a Sydney-i operaházat, amely egy kis mesterséges félszigeten *szinte lebeg a víz fölött*. Az ötlet a világ sok táján megvalósult, akár mint *vízen úszó vendéglő*, akár mint szállodának és szórakozóhelynek kialakított, rögzített hajó. Luxorban a Nílus-partján, vagy Isztambulban az Aranyszarv-öböl kék hullámain több, igen drága szórakozóhely ring a vizen.

Hazai építészmérnökünk 1946-ban vetette papírra hasonló gondolatának vázlatát, csak tenger híján azt a Dunára álmodta; ahogy ő nevezi, a *dunai Monte-Carlót*. A tervéről beszélgettünk:

– A Duna, a Margitsziget után – a sziget adottságainál fogva – igen kiszélesedik. A szabad vízfelület mint „kihasználatlan városszerkezeti adottság" foglalkoztatott, izgatta fantáziámat, és úgy gondoltam, hogy ezt az *egyedül álló* természeti élményt városképi, városrendezési, sőt kulturális szempontból is *meg kellene mutatni a világnak*. Üzletnek sem rossz elképzelés a tervem megvalósítása. Budapest fókuszában egy, Monaco játékkaszinójára emlékeztető „dunai Monte-Carlo" a főváros gyöngyszeme lehet.

– A rajzon túl nagynak látszik ez a létesítmény.

– Az csak „optikai csalódás". A valóságban mintegy 100 méter széles és 250 méter hosszú, nagyjából *az Országház kiterjedésével azonos terület*. Ezen egy szálloda és kiszolgáló egységei, valamint egy „modern, mondén kombinát" épülne föl. Itt *a főváros mindennapi zajos életétől teljesen független, eredeti lehetőség kínálkozik*. Ugyanakkor ez a város súlypontjában létrejövő világ – helikopter- és propeller-összeköttetéseivel – nagy üvegfelületein át a környező partok jól látható társaságában „élne". Ilyen módon ez a mesterséges félszigeten felépített épületegyüttes az éjszakai élet csillogó megjelenése lehetne.

– Hogyan képzelte el a kis sziget kialakítását, gyakorlati megvalósítását?

– A Margitsziget végéből, annak folytatásaként – e vázlat szerint – képzeltem el, amely a szigetet két oldalán le- és felvezető út által kapcsolódik

Vákár Tibor rajza

a tervezett szigethez, építményekhez. A mesterséges sziget kialakítására kétféle megoldás kínálkozik: az egyik szerint *a Margitsziget természetes földterületét növelném meg feltöltéssel* oly módon, hogy geodéziai előkészítéssel, a vízsodrás figyelembevételével és statikailag megalapozott tervszerűséggel cölöpökkel és védőfalak lekötésével védeném a partot, nehogy a víz „kikezdje". A másik megoldás szerint a vizen *pontonok alkalmazásával*, mint egy úszó sziget, vagy mint a tengerek olajkútjainál látható úszódaruk, működne az egész. Ez a mesterséges felület a Margitszigethez lenne láncolva.

– Az épület engem egy tudományos-fantasztikus regény illusztrációjára emlékeztet.

– Igen. Ezt hasonlíthatnánk akár a világűrben dokkoló állomáshoz. Az új félsziget fókuszában helyezném el a központi nagy épületet, amelyben szálloda, étterem és kereskedelmi helyiségek lennének. Emeletén a rulettkaszinó, feljebb obszervatórium, déli irányban kis légikikötő lebeg. Ebből a nagy épületből *zárt folyosók* indulnának ki, amelyeknek a végén exkluzív mulatókat, szórakozóhelyeket alakítanának ki sugarasan; *„hét bungalót"*. Mindegyik egy-egy európai országot képviselne. Vagy a hét országba szétszórt – Barcavár, Hargita, Fiume, Kismarton, Árva-vár, Ungvár, Borgó – magyar folklórteret mutatnánk be.

– Milyen anyagból készülne ez az impozáns épületegyüttes?

– A víz és park természetéhez közel álló anyagokból; fából, kőből, nagy üvegfelületekből, amelyeken át a természetben érezhetik magukat az idelátogatók.

– Elkészíthető ez akár az expo idejére, akár a millennium évfordulójára?

– Nemcsak hogy meg lehet, de *meg is kell valósítani*, akár az expo, akár a millenniumi megemlékezés keretében. Másfél évvel ezelőtt *Baráth* Etele magához kéretett, és általánosságban beszéltünk terveinkről. Akkor – ha jól emlékszem – azt mondta, hogy ha a parlament megszavazza az expo megrendezését, akkor engem „elővesz a fiókból". Ezt várom azóta is.

(hankó)

Szőnyi út, háromezer néző, vezette: Puhl.

BVSC: Erdélyi – Króner, Pintér, Iscsak – Farkas, Nahóczky (Tuboly, 80. p.), Farkasházy, Huszák, Nyikiforov – Gracsov, Balogh

VIDEOTON: Mitring – Molnár, Németh, Vadász – Kuttor, László, Csucsánszky (Dubecz, 75. p.), Bekő, Salacz (Földes, 46. p.) – Sallói, Horváth

Gólok: Farkasházy (22. p.), Horváth (55. p.), Földes (86. p.)

Gyalázkodástól hangos világunkban jó volt hallgatni a két edzőt sai. A szünet után a pécsi középhátvéd kisegítette gyengélkedő csatártársait, s ezt követően a vendégeknek már csak arra kellett ügyelniük, hogy megőrizzék minimális előnyüket. Mivel a hazaiak továbbra sem voltak képesek helyzeteket teremteni, a Pécs *különösebb megerőltetés nélkül* vihette haza a két bajnoki pontot.

A király és a medvék

VASAS–RÁBA ETO 0–0

Fáy utca, kétezer néző, vezette: Vágner.

Kiállítva: Vancsa (85. p.), Horváth (87. p.), Szabó Zs. (88. p.)

Egy hang azt súgta a találkozó előtt *Vlád* Lászlónak, a *DVTK* mesterének, hogy nyerni fog az utolsó előtti helyen tanyázó csapata. *Verebes* Józsefnek viszont egy másik azt suttogta: az MTK-é lesz a két pont. A belső hangok közül czúttal a Vlád úré súgott igazat.

Pedig az első percekben úgy tűnt, hogy a hazaiaknak ismét nem terem babér. A kék-fehérek támadtak. Erőszakosan, sokszor durván, és *Piller* játékvezetőnek korán elő kellett húznia a sárga la-

ter tartozéka. Így hiába törekedett biztonságra a *Tatabánya*, hiába voltak létszámfölényben saját kapujuk előtt, a tudásbeli különbség fokozatosan az eredményben kifejezésre jutó módon kidomborodott.

Az idén nagy valószínűséggel a kiesés ellen küzdő Tatabánya kinevezett csatáraival – közülük az egyetlen posztratermett, az egykori válogatott *Szekeres* lógott ki legjob-

Lantai, Csík, Szécsi – Horváth, Csomai, Perger, Kelemen – Süle (Varga, 56. p.), Lehota (Kiss, 46. p.)

Gól: Keller (18. p.)

Kiállítva: Kuznyecov (64. p.)

Tavaly még a *nemzetközi kupaszereplésről* szőttek álmokat Veszprémben. Ma már azonban annak is örülnének a viharos hónapokat átélt klubnál, ha a csapat *megúszná az osztályozót*. Nehéz azonban eredményt produkál-

1. Siófok–Tatabánya	1
2. ZTE–PMSC	2
3. Bochum–Schalke	1
4. Bayern M.–Leverkusen	X
5. Kaiserslautern–Rostock	1
6. Hannover–Brandenburg	1
7. Blau-Weiss–Hertha	2
8. Ancona–Lecce	1
9. Bologna–Reggiana	2
10. Brescia–Lucchese	X
11. Casertana–Pescara	X
12. Messina–Palermo	X
13. Padova–Cosenza	1
14. Pisa–Cesena	1

Leáldozóban a Marseille csillaga?

A jövő szerdai Eb-selejtező mérkőzések miatt, ezen a hétvégén csak kevés országban rendeztek bajnoki fordulót.

A *Bundesliga* 17. játéknapján a nézőszámokon érződtek a német csapatok hétközi kupafiaskói. A *Frankfurt–KSC* mérkőzésre például csak tizenötezren váltottak jegyet. A szurkolók valószínűleg megérezték, hogy csapatuk nem fog brillírozni, hiszen a vendég *Karlsruhe* az 50. percben *Reich* révén megszerezte a vezetést, amit a hazaiak csak hét perccel a vége előtt egyenlítettek ki, a sötét bőrű *Yeboah* góljával. Mindössze 13 ezren lézengtek a 80 ezres müncheni *Olimpiai-stadionban*, a *Bayern–Leverkusen* találkozóján. Fél óra elteltével *Labbadia* szerezte meg a vezetést a hazaiaknak, majd ugyanő növelte az előnyt hét perccel később. A 60. percben *Happe* szépített, a 70. pedig *Kree* állította be a 2–2–es végeredményt. A forduló egyik legsimább győzelmét a tavalyi bajnok *Kaiserslautern* aratta: 3–0–ra nyert a *Hansa Rostock* ellen; *Kuntz* (31'), *Hotics* (62') és *Scherr* (87') volt eredményes. Óriási meglepetésre a *Mönchengladbach* a hátvéd *Holgerfatz* 3. percben elért találatával 1–0–ra diadalmaskodott *Stuttgartban*. A stuttgartiak ezzel egy hét alatt második hazai vereségüket szenvedték el. Negyvenezren voltak kíváncsiak a *Bochum–Schalke* összecsapásra, melyen a hazaiak szerezték meg a két pontot. Ha nehezen is, de 1–0–ra nyertek *Wegmann* a 88. percben szerzett góljával. 1–1-re végződött a *Nürnberg–MSV Duisburg*, és a *Dortmund–Wattenscheid* összecsapás.

Megviselte a *Marseille–t* a szerdai kupakudarc. Ez derült ki a *francia bajnokság* 17. fordulójában: Tomiszlav *Ivics* legénysége a 12. helyen álló *Montpellier* vendége volt, és csak 0–0-ás döntetlent ért el ellene. A *Monaco* szerencsével diadalmaskodott 1–0–ra a *Nantes–tal* szembe: *Bonalert* a 25. percben a saját kapujába talált be. A forduló legmeggyőzőbb teljesítménye a *Toulon* nyújtotta, amely 5–0–ra elgázolta az újonc *Nimes–t: Meyrieu* (14. és 84') és *Pimeda* (42. és 78.), valamint *Revelles* (12.) volt eredményes. *Kovács* Kálmán csapata, az *Auxerre* 1–1–es döntetlen harcolt ki a *Cannes* otthonában. A hazaiak szerezték meg a vezetést *Fernandez* révén, de *Cocard* egyenlített. A *Rennes* a brazil *Balthazar* második félidőben elért góljaival győzött 2–0–ra a *Sochaux* ellen. Továbbra is hullámvölgyben van a *PSG*, hiszen az együttes *Párizsban* csak 0–0–t játszott a *Toulouse-szal*.

Ausztriában már a 19. fordulónál járnak. A listavezető *Salzburg* hazai pályán 11 ezer néző előtt fektette kétvállra az *Admira Wackert*. A találkozó egyetlen gólját *Keglevits* érte el, öt perccel a befejezés előtt. A bécsi *Austria* 5–0–ra kiütötte a grazi *Sturmot*. *Ivanauskas* (2), *Flögel* és *Narbekovas* volt eredményes. A *Rapidnak* óriási balszerencséje volt *Linzben*. A bécsi zöld–fehérek a 37. percben *Pfeifenberg* révén szerezték meg a vezetést, de egy perccel a lefújás előtt *Knallernek* sikerült egyenlítenie.

Rónay Tamás

A Kiskőrösi Állami Gazdaság árverésen értékesíti

Soltszentimrén lévő gazdasági épület és udvar megjelölésű, 3 hektár 3408 m² külterületi sertéstelepét.
Kiállítási ár: 8 290 000 Ft + ÁFA
Árverés ideje: 1991. november 18. de. 9 óra.

Kiskőrös-Ökördin lévő faüzem, szociális épület, tejház külterületi ingatlanát gépi berendezésekkel együtt, megegyezés szerinti földterülettel.
Épületek, gépek kikiáltási ára: 5 800 000 Ft + ÁFA
Földterület kikiáltási ára: 20 Ft/m²
Árverés ideje: 1991. november 18. de. 10 óra

Bácsán, IV. körzet 8. sz. alatt 0166/7 A-B alrészleten szereplő külterületi Kis-Molnár tanyai ingatlanát a hozzá tartozó 38 600 m² földterülettel.
Felülépítmények (tanya) kikiáltási ára: 5 000 000 Ft + ÁFA
Földterület kikiáltási ára: 7 Ft/m²
Árverés ideje: 1991. november 18. de. 11 óra

Kiskőrösön, Petőfi S. u. 29. sz. alatt lévő lakóház, udvar megjelölésű 736 m² belterületi ingatlanát.
Épület kikiáltási ára: 2 250 000 Ft+ÁFA
Telekingatlan kikiáltási ára: 250 000 Ft
Árverés ideje: 1991. november 18. du. 13 óra

Kiskőrösön, Szabadkai u. 2. sz. alatti lakóház, udvar megjelölésű 517 m² belterületi ingatlanát.
Épület kikiáltási ára: 380.000 Ft+ÁFA
Telekingatlan kikiáltási ára: 170 000 Ft
Árverés ideje: 1991. november 18. du. 14 óra

Kiskőrös, Izsáki úti belterületi ipartelep műhelyeit megosztás utáni 5125 m2 területtel.
Épületek kikiáltási ára: 9 950 000 Ft+ ÁFA
Telekingatlan kikiáltási ára. 1 800 000 Ft
Árverés ideje: 1991. november 18. du. 15 óra

Árverések helye: Kiskőrösi Állami Gazdaság tanácsterme (Kiskőrös, Petőfi S. u. 27.).

Az árverésen az vehet részt, aki a kikiáltási ár 10 %-ának megfelelő összegű bánatpénzt a helyszínen letétbe helyezi.

Érdeklődni lehet: Kiskőrösi Állami Gazdaság Igazgatási Osztályán
Kiskőrös, Petőfi S. u. 27.
Tel.: 87/11-144

4574

34. KAZINCBARCIKA FŐTERE, tervpályázat, távlati kép, 1953.
papír, ceruza, 88x60 cm.

35. KAZINCBARCIKA, 1953.
karton, ceruza, 73,5x43,5 cm.

36. VESZPRÉM BAKONY SZÁLLÓ ÉS PETŐFI SZÍNHÁZ kialakításának irányterve, 1955.
pausz, ceruza, 60x27,8 cm.

37. KÁPTALANFÜRED, Balatonpart rendezési terve, 1957.
szinezett fénymásolat, 62x45 cm.

38. SZÉKESFEHÉRVÁR KŐFÉM., 1964.
pausz, ceruza, 28x39 cm.

39. VÍZTORONY pályázati terve MALMÖBEN, 1. változat, 1966.
pausz, ceruza, 44,5x31,5 cm.

40. VÍZTORONY pályázati terve MALMÖBEN, 2. változat, 1966.
pausz, ceruza, 44,5x31,5 cm.

41. ÖRMÉNY KÁPOLNA, belső, 1958.
pausz, ceruza, 28x41 cm.

42. ÖRMÉNY TEMPLOM, 1971.
papír, filc, aquarell, 29,5x39,5 cm.

43. KERESZTÉNY EGYSÉG TEMPLOMA, főnézet, 1983.
fénymásolat, 29,8x42,5 cm.

44. KERESZTÉNY EGYSÉG TEMPLOMA, oldalnézet, 1983.
fénymásolat, 29,8x42,5 cm.

45. KERESZTÉNY EGYSÉG TEMPLOMA, hosszmetszet, 1983.
fénymásolat, 29,8x42,5 cm.

46. KERESZTÉNY EGYSÉG TEMPLOMA, földszinti alaprajz, 1983.
fénymásolat, 29,8x42,5 cm.

47. GOLF-KLUBHÁZ pályázati terve, KISOROSZI,
elölnézet, alaprajz, 1985.
papír, ceruza, 39x29 cm.

II. <u>MŰEMLÉKI TERVEK, REKONSTRUKCIÓK:</u>

48. ORSZÁGHÁZ U. 18-20 és FORTUNA U. 10.,
műemléki rekonstrukció, 1946.
karton, ceruza, tus, 16x21,5 cm.

49. BUDA, KIRÁLYI PALOTA helyreállítási vázlata
/Ybl féle állapot/, 1949.
pausz, ceruza, 59x30,5 cm.

50. BUDA, KIRÁLYI PALOTA helyreállítási vázlata
/Hauszmann féle állapot/, 1949.
pausz, ceruza, 58,5x30,5 cm.

51. BUDAPEST, CLARK ÁDÁM TÉR 2., beépítési javaslat, 1949.
fénymásolat, 98x60 cm.

52. BUDA, KIRÁLYI VÁR helyreállítási terve
/madártávlatból/, 1949.
pausz, ceruza, szén, 105x65 cm.

53. VESZPRÉM, KÖZÉPKORI ROMKERT kialakítási terve, 1953.
fénymásolat, 96,5x62,5 cm.

54. DIÓSGYŐR VÁRÁNAK rekonstrukciós tervei, 1954.
pausz, tus, 15x16 cm.

55. DIÓSGYŐRI SZABADTÉRI SZÍNPAD terve, 1954.
pausz, tus, 28x15 cm.

56. VÁRPALOTA /Pusztapalota/, VÁRROM maradványainak felmérési rajza, 1956.
papír, szines ceruza, 29,5x21 cm.

57. VÁRPALOTA /Pusztapalota/, VÁRROMOK rekonstrukciója, 1956.
pausz, ceruza, 29x41 cm.

58. VESZPRÉM, SZT. IMRE KÁPOLNA rekonstrukciós vázlata, 1957.
pausz, ceruza, 32x42,5 cm.

59. VESZPRÉM, TOLBUCHIN U. 1. homlokzati helyreállítás, 1957.
pausz, ceruza, 43,5x30 cm.

60. VISEGRÁD, KIRÁLYI PALOTA rekonstrukciós vázlata, 1957.
papír, szines ceruza, 29,5x21 cm.

61. MARGITSZIGETI LAPIDÁRIUM, 1958.
pausz, ceruza, 31,5x41,5 cm.

62. SZOMBATHELY, SZT. ERZSÉBET TEMPLOM Ny-i homlokzat,
felmérési rajz, 1958.
pausz, ceruza, 44x48 cm.

63. SZOMBATHELY, SZT. ERZSÉBET TEMPLOM főhomlokzat,
helyreállítási terv, 1958.
pausz, tus, 55,5x46 cm.

64. SZOMBATHELY, SZT. ERZSÉBET TEMPLOM É-i homlokzat,
helyreállítási terv, 1958.
pausz, tus, 55,5x46 cm.

65. SZOMBATHELY, SZT. ERZSÉBET TEMPLOM É-i homlokzat,
felmérési terv, 1958.
pausz, ceruza, 76x44 cm.

66. BUDAÖRSI RK. TEMPLOM főbejárat, /bal/ kórusajtó, 1972.
papír, ceruza, 30x21 cm.

67. BUDAÖRS RK. TEMPLOM felmérési rajza, homlokzat, 1975.
pausz, ceruza, 39,5x29,5 cm.

68. BUDAÖRS RK. TEMPLOM szentély a szembemisező oltárral, 1976.
papír, ceruza, 29,5x21 cm.

III. KÉPZŐMŰVÉSZETI ALKOTÁSOK:

69. MADÉFALVI "SICULICIDIUM" emlékműve, 1924.
papír, ceruza, 33,5x24,5 cm.

70. GYERGYÓSZENTMIKLÓS, városszéle, 1924.
papír, ceruza, 29x20,5 cm.

71. GYERGYÓSZENTMIKLÓS, ÖRMÉNY TEMPLOM, 1925.
tus, aquarell, 28x19,5 cm.

72. GYERGYÓSZENTMIKLÓS, MAGYAR ÉS ÖRMÉNY KÁPOLNA, 1925.
papír, ceruza, 29x24,5 cm.

73. TABÁNI részlet, 1927.
papír, aquarell, 24x34,5 cm.

74. ZSÁMBÉK PREMONTREI TEMPLOM ROMJAI, 1929.
papír, ceruza, 20,5x33,5 cm.

75. CSÍKSZENTGYÖRGY, PARASZTHÁZ, 1932.
papír, kréta, 29x20,5 cm.

76. GYERGYÓSZENTMIKLÓS, ÖRMÉNY TEMPLOM, 1945.
karton, ceruza, aqarell, 29,5x38 cm.

77. TABÁN, 1949.
papír, ceruza, aquarell, 39,5x29 cm.

78. CSÍKBÁNFALVA, 1956.
papír, kréta, 29,5x21 cm.

79. TELEKFALVA, 1956.
papír, szén, 29x39 cm.

80. BÁCSFALVA, 1956.
papír, kréta, 20,5x28,5 cm.

81. CSÍKRÁKOSI ERŐDTEMPLOM, 1957.
papír, ceruza, 41,5x29,5 cm.

82. BESZTERCE, FA UTCA ELEJE, 1961.
papír, kréta, ceruza, 29x40,5 cm.

83. TÖRCSVÁR, 1961.
papír, ceruza, 30x42,5 cm.

16. KOSTELEKI KÁPOLNA terve, távlati kép, 1943.
fénymásolat, 37x24,5 cm.

17. SZÉKELY HÁZ, típusterv, 1946.
fénymásolat, 35,5x29 cm.

18. LUKÁCS FÜRDŐ Óbuda felől, városrendezési javaslat, 1946.
pausz, kréta, 64x95 cm.

19. GELLÉRTFÜRDŐ KÖRNYÉKÉNEK rendezési terve, 1946.
pausz, szén, ceruza, 38x52 cm.

20. BP. ÉSZAKI - FÜRDŐCSOPORT, tanulmányterv, 1946.
papír, ceruza, 96x147 cm.

21. MAGYAR UJJÁÉPÍTÉSI MUNISZTÉRIUM TERVPÁLYÁZATA FALUSI KISLAKÁSOKRA, utcai homlokzat és helyszinraz, "Fenyőfa 1908" jelige, 1946.
papír, ceruza, kréta, 29x41,5 cm.

22. MAGYAR UJJÁÉPÍTÉSI MINISZTÉRIUM FALUSI KISLAKÁS tervei, 1946.
papír, ceruza, 29x41,5 cm.

23. MAGYAR UJJÁÉPÍTÉSI MINISZTÉRIUM TERVPÁLYÁZATA FALUSI KISLAKÁSOKRA, udvari homlokzat, 1946.
papír, ceruza, 29x41,5 cm.

24. ÁRPÁD-HÍD BUDAI HÍDFŐJE, távlati kép, 1946.
pausz, ceruza, 83,4x55,5 cm.

25. TABÁN rendezési terve, 1946.
pausz, ceruza, 52x38 cm.

26. MŰCSARNOK BELSŐ ÁTALAKÍTÁSA, távlati kép, 1948.
ceruza, pausz, 69x57 cm.

27. LÁNCHÍD UTCA ÉS ALAGÚT környékének kialakítási terve, 1949.
fénymásolat, 59x97 cm.

28. CSEPELI KULTÚRPALOTA, tervpályázat, távlati kép, 1950. k.
papír, ceruza, 60x117 cm.

29. CSEPELI KULTÚRPALOTA, tervpályázat, nézőtér, 1950. k.
karton, ceruza, 59x95 cm.

30. ÓBUDA terve, 1950.
aquarell, papir, ceruza, 76x45,5 cm.

31. BUDAPEST VÁROSI TANÁCS DÍSZTERME, 1950.
pausz, ceruza, 69x46 cm.

32. BÉKE ÚTI LAKÓHÁZ tervpályázat, homlokzat, 1950.
karton, ceruza, aquarell, 100x60 cm.

33. MEZŐTÚR REFORMÁTUS TEMPLOM ELŐTTI TÉR kiképzése, 1953.
papír, ceruza, aquarell, 33x52 cm.

K I Á L L Í T O T T M Ű V E K

I. ÉPÍTÉSZETI TERVEK:

1. ZENEISKOLA ÉS HANGVERSENYTEREM, 1929.
karton, szén, 70x115 cm.

2. MEGÁLLÓ, 1929/30.
papir, ceruza, 44x29,5 cm.

3. KÓRHÁZ terve, 1930.
karton, kréta, 52x150

4. JÁTÉKKASZINÓ terve, MARGITSZIGET, alaprajz, metszet, 1930.
pausz, tus, 98x26 cm.

5. JÁTÉKKASZINÓ homlokzata, részletrajz, 1930.
pausz, tus, 98x26 cm.

6. VITORLÁS KIKÖTŐ, 1936.
papír, kréta, 35x50 cm.

7. OTI KÓRHÁZ pályázati terve, 1936.
karton, szinezett fénymásolat 100x45,5 cm.

8. EUCHARISZTIKUS KONGRESSZUS ÉPÜLETÉNEK pályaterve a HŐSÖK TERÉRE, 1938.
karton, kréta, 105x71 cm.

9. EUCHARISZTIKUS KONGRESSZUS ÉPÜLETÉNEK pályaterve, főhomlokzat, 1938.
pausz, ceruza, 50x51 cm.

10. EUCHARISZTIKUS KONGRESSZUS ÉPÜLETÉNEK pályaterve, alaprajz, 1938.
pausz, ceruza, 100x50 cm.

11. CSÍKSZEREDAI HUSZÁR-LAKTANYA, pályázati terv /5 db/, 1942.
karton, fénymásolat, 85x64 cm.

12. MAROSVÁSÁRHELYI ERDŐIGAZGATÓSÁG SZÉKHÁZÁNAK terve, 1942.
karton, ceruza, tus, 81x37,5 cm.

13. KOLOZSVÁR, FŐ-TÉR rendezéséhez távlatkép a New York szálló felé nézve, 1942.
karton, ceruza, 70x54 cm.

14. KOLOZSVÁR, UJ VÁROSHÁZA terve, 1943.
fénymásolat, 70x100 cm.

15. KOLOZSVÁR, UJ VÁROSHÁZA terve, 1943.
fénymásolat, 100x70 cm.

84. SEPSISZENTGYÖRGYI LÁTKÉP, 1964.
papír, kréta, 34x19 cm.

85. DÉVÉNY, 1965.
papír, ceruza, 30x43 cm.

86. SZTRECSÉNY, 1965.
papír, ceruza, 42x30,5 cm.

87. KONDORFAI PARASZTHÁZ ROMJAI, 1971.
papír, golyóstoll, 29,5x21 cm.

88. KISPALÁDI HÁZ ÉS ÓL, 1971.
papír, golyóstoll, 29,5x21 cm.

89. KISPALÁDI HÁZ, 1972.
papír, ceruza, 29,5x21 cm.

90. GYERGYÓI TÁJ, 1973.
papír, toll, 45-32 cm.

91. GYERGYÓSZENTMIKLÓSI TÁJ /"Csengettyű"/, 1973.
papír, filctoll, 45x31 cm.

92. STRASSBOURGI KATEDRÁLIS, 1975.
papír, kréta, 49x64 cm.

93. ÖRMÉNY TEMPLOMOK, 1975.
papír, golyóstoll, 21x30 cm.

94. GYERGYÓSZENTMIKLÓS, SELYEM UTCA, 1982.
papír, ceruza, 42x30 cm.

95. SZENTEGYHÁZAS - FALU, 1982.
papír, ceruza, 30x42,5 cm.

IV. EGYÉB ALKOTÁSOK:

96. DÍSZLETTERV EGY FILMHEZ /"Tabáni szerelem"/, 1936.
papír, szén, 60x41 cm.

97. KIÁLLÍTÁSI PLAKÁT, 1955.
linometszet, 57x38 cm.

98. KIÁLLÍTÁSI PLAKÁT, 1956.
linometszet, 42x30 cm.

99. BALATONFÜREDI SAVANYUVÍZ-KUT terve, 1957.
pausz, ceruza, 30x63 cm.

100. KONECSNI GYÖRGY: VÁKÁR TIBOR portréja, 1929.
papír, szén, 28x35 cm.

Az Eucharisztikus Kongresszus épületének pályázati terve a Hősök terére, 1938.

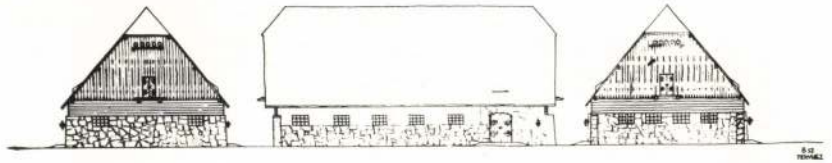

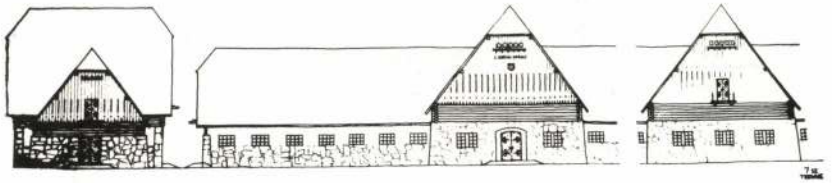

Csíkszeredai lovassági laktanya pályázati terve, 1942.

A számtalan műemléki munka mellett /pl. Szombathely, Szent Erzsébet templom helyreállítása/ dr. Márkus Gyula statikussal résztvett a malmői viztorony nemzetközi pályázatán. /1966./ Foglalkozik a budapesti örmény kápolna tervezésével. Ennek utolsó változata 1971-ben, már nyugdíjba vonulása után készül. Ezután sem hagy fel az aktív munkával, a budaőrsi plébániatemplom helyreállításán dolgozik. Elsőként készíti el a Keresztény Egység Templomának tervét, melynek madárra emlékeztető alaprajza, és a különböző szertartások közös térmegoldása rendkívül érdekes. Az 1985-ös golf klub-ház pályázati tervén az új "szerves" építészethez való közeledést érezni.

S mindezen szerteágazó építészeti tevékenység közben az 50-es évek második felétől egyre szaporodnak a rajzok, grafikák, egy-egy belföldi vagy külföldi út friss élményét visszaadva. Eleven, biztos kézzel megragadott falusi tájak Gyergyóból, Csíkországból vagy az Őrségből, vágvölgyi várak vagy az elzászi gótikus katedrális - mind-mind az építészetet belülről ismerő vérbeli grafikust mutatják nekünk. 1975-ben a francia Építész és Grafikusművészek Szövetségének örökös tagjává fogadják.

E sokágu gazdag életmű további kiteljesítéséhez hitet, erőt egészséget kívánunk az alkotónak.

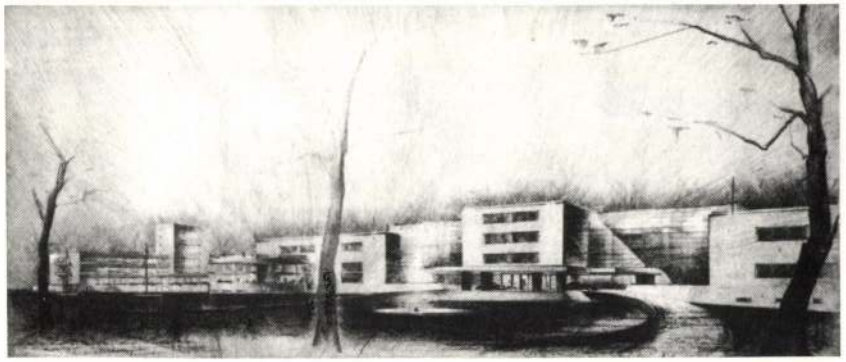

O.T.I. Kórház pályázati terve, 1936.

széken és a III. Épülettervezési Tanszéken oktat. 48-49-ben a Budapesti Nemzetközi Vásár kiállításaira tervez pavilonokat: így az Élelmezési Minisztérium első modern kiállítását. A másik fő terület egy egészen új terrénum - 1946-tól kezdve - a műemléki tervezésben kamatoztathatja a Möller professzornál tanultakat. Első ilyen feladatként részt vesz a budai vár polgárházainak rekonstrukciójában. 1950-ben indítja el a fővárosi tanács dísztermének tervezését. Az egyetemről való eltávolítása után a hároméves terv tervfőmérnökeként több újonnan kialakult iparváros /pl. Kazincbarcika, Pereces, Balinka/ tervezési munkálatait irányítja. Ezalatt sikerül néhány műemléket is megmentenie, például a miskolci Nemzeti Színház épületének portikuszát. Miskolcon dr. Zsadányi Guidóval megalakitja a Városképi és Műemléki Munkaközösséget. A Munkaközösség egyik eredményes akciója volt a diósgyőri vár lebontástól való megmentése. Ez a munkaközösség jelentette meg az egyik első 45 utáni műemléki kismonográfiát - a diósgyőri várról, melynek építészeti fejezetét, rajzait és rendezési elképzeléseit ő írja és rajzolja meg Mikuleczky Istvánnal. Az ezenközben már folyó műemléki városképi vizsgálatokban jelentős részt vállal /Kecskemét, Nagykálló, Jászberény, Debrecen stb./. 1954-ben egy műemléki kiállítást is tervez és rendez a VÁTERV műemléki csoportjának tagjaként. Ugyanebben az évben a Magyar Építőművészek Szövetségének közgyűlésén bátran vállalja a harcot műemlékeink megvédése érdekében, nem kertel, kimondja: "... műemlékeink pusztulnak és pusztítják őket." Sorolja a példákat: "Veszprém műemléki városrészében a hagyománnyal és a városszerkezettel nem törődve merev vonalu irodaházzal teszik diszharmonikussá a belső várost; ... a bodajki kastély parkjából csaknem 300 fát vágtak ki ezért, hogy helyükön megvalósítsák a község harmadik sportpályáját, Berente falusi környezetében a kastély parkjában hat típusház szorong. ... Magunk is pusztítjuk tehát városainkat." Ebben a beszédében bírálja a "szocreált" is. A lakásépítkezésre vonatkozó megállapítása is előrevetíti a jövő árnyékát: " ... A lakásépítkezések többszázmilliós beruházása óriási jelentőségü a városkép javitása szempontjából, de ugyanakkor elrontására is bő alkalmat ad." Sajnos elsősorban a mondat második fele vált valóra....

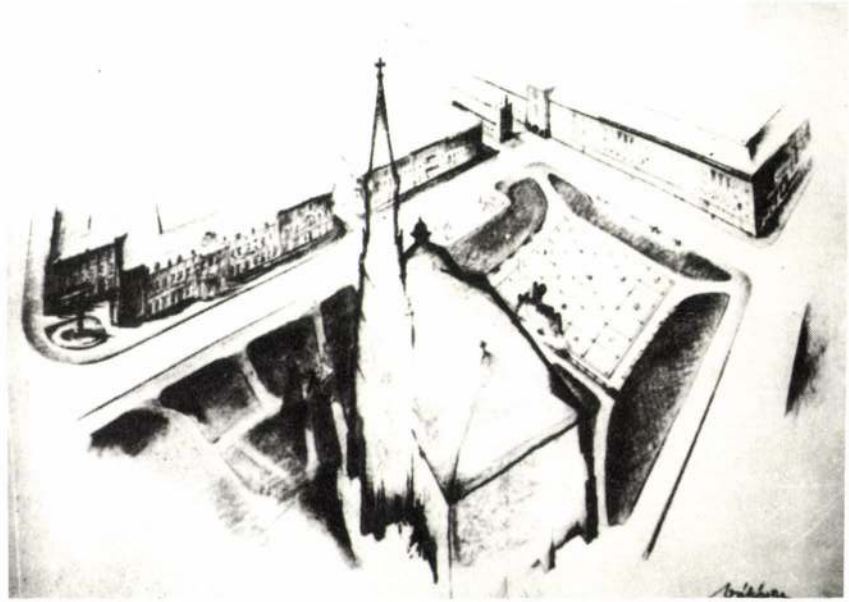

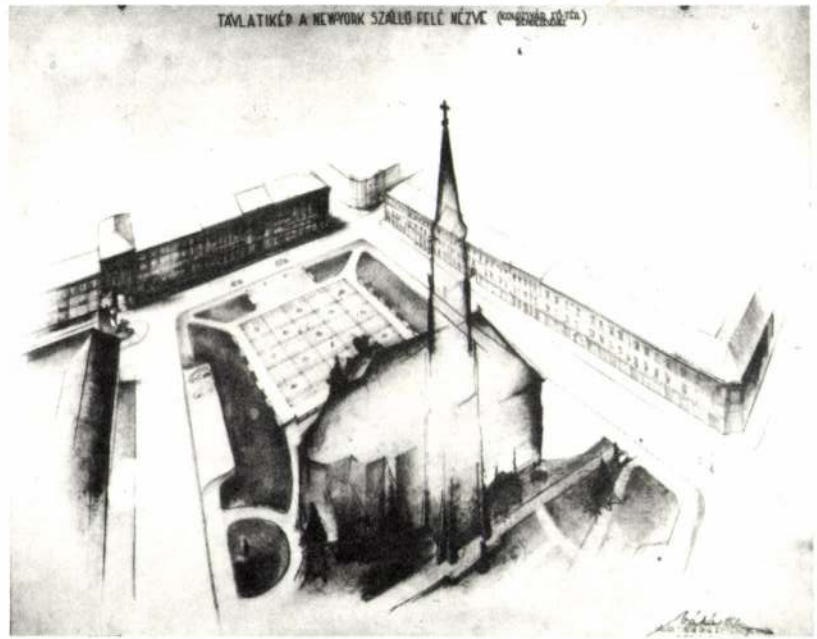

Kolozsvár főterének rendezési terve, 1943.

Falusi ház pályázati terve, 1946.

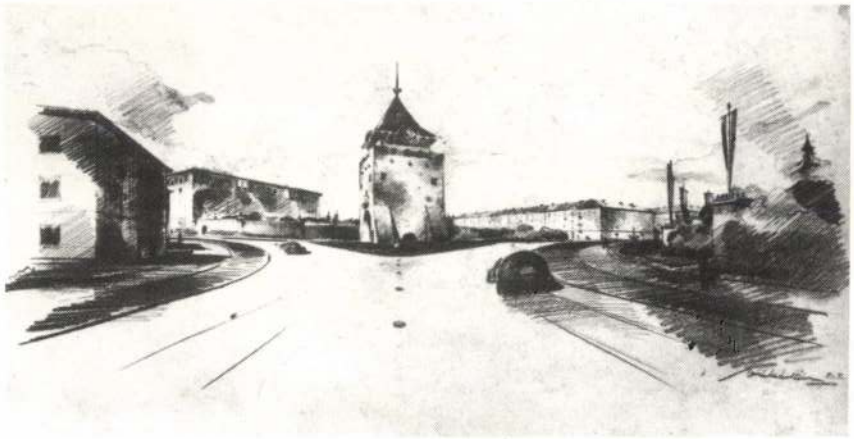

Kazincbarcika, főtér, 1952.

Vákár Tibor, Marosvásárhely városépítésze, 1941.

1945 után tevékenysége két fontos területen bontakozik ki. Az egyik terület a városrendezés. A háborús pusztítások okozta új helyzetben nagy feladatok állnak építészeink előtt, igy érzi ezt Vákár Tibor is. A főváros fürdővárossá való kifejlesztésével foglalkozik néhány tervén, /pl. a Lukács fürdő környékének, a Tabánnak és a Gellért szálló környékének rendezése/. Foglalkoztatja a Duna parti szállodasor megépítésének gondolata is. Az ő tervezésében készül a Clark Ádám téren bombatalálatot kapott épületben elhelyezett presszó kialakítása. Az ő munkájának is köszönhető, hogy Weichinger Károly meghívására - egy hónappal az ostrom után megindul az oktatás a Műegyetemen. 1946-tól 50-ig a Városépítéstani Tan-

csőfokát. Ezenközben dolgozott Ligeti Pál, Medgyasszay István és Molnár Farkas számára is. A Bauhaus hatása észlelhető vitorlás kikötőjének tervén, avagy az OTI kórház pályázati rajzán. Az 1938-as Eucharisztikus Kongresszus idejére építendő Hősök téri épület pályázatára viszont historizáló, a környezethez és alkalomhoz illő rajzzal jelentkezik. Érdekessége a tervnek, hogy az objektumot a magyar szentkorona "kupolaként" zárja le, megtestesítve az akkori politikai gondolkodás sarkalatos pontját.

Az 1940-es év változást hoz életében. Észak-Erdély visszatérésével lehetőség nyilik arra, hogy szűkebb hazájában vállalhasson munkát. Először Kolozsvárra nevezik ki, majd saját kérésére Marosvásárhelyre helyezik, ahol az Építési Osztály vezetőjeként működik 1941-ig. Ezekben az években elsősorban Erdély számára tervez, vesz részt az itt kiírt pályázatokon. Igy például a kolozsvári főtér rendezésének, valamint a csíkszeredai huszárlaktanya pályázatán. Ugyanebben az időben valósul meg Hargitafürdőn a tiszti üdülő és sítábor. 1940-ben felveszik a Mérnöki Kamara tagjainak sorába. 1943-ban tanulmánytervet készít az új kolozsvári városháza elhelyezésére és formai kialakítására. Ezt és az ehhez tartozó tanulmányt közli a kolozsvári "Hitel" c. folyóirat is. A nagyszabásu terv, melynek megvalósulásába a történelem is beleszólt, hasonló szellemet tükröz, mint a budapesti Városháza tervpályázatára beküldött művek. Ugyanakkor az említett csíkszeredai tervek /1942/ illetve az 1943-as kosteleki kápolna terve a népi építészet világából merít. Kós Károly és körének hatása, mely a 20-as 30-as években csak itt-ott bukkan fel a magyar építészetben, a 40-es években újra aktuálissá válik. Nemcsak az ifjabb generáció gondolja végig, mi köze is lehet a magyar népi építészethez, hanem például Thomas Antal is, aki egyszer már szakított ezzel a formavilággal. Ezek a folyamatok különösen érvényesek az erdélyi magyar építészeti tervezésre, és így szülőföldjére visszatérő Vákár munkásságára is. Érdekességként megemlítjük, hogy 1946-ban is készít egy olyan háztervet az ujjáépitési Minisztérium tervpályázatára, /falusi kislakás/ ami ugyanezt a szemléletet tükrözi.

Budapest, Lukács fürdő környékének rendezési terve, 1946.

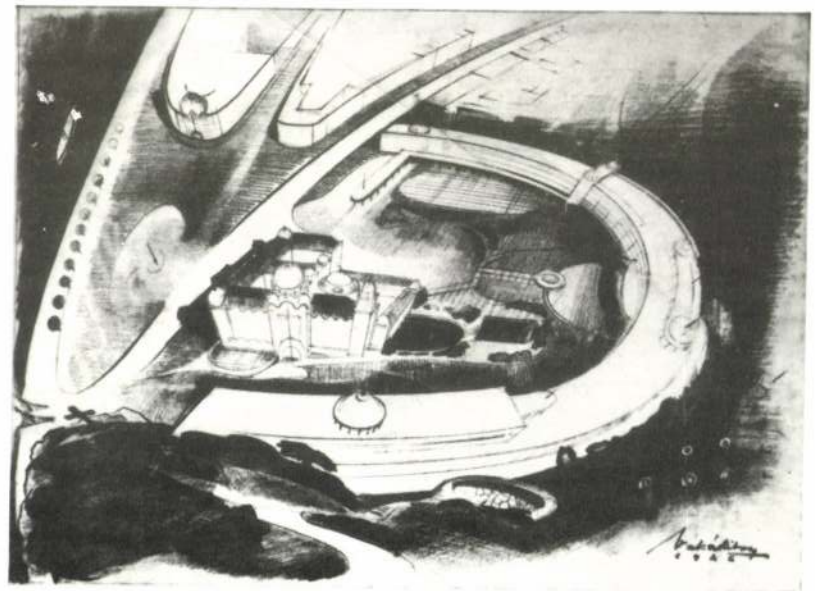

Bp. Gellért Szálló és Fürdő környékének rendezési terve, 1946.

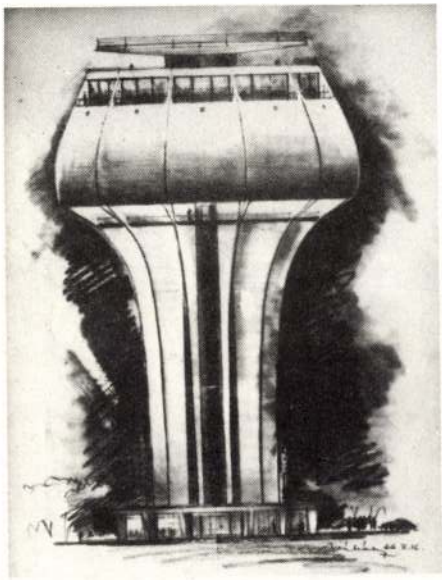

Malmöi víztorony pályázati terve /változat/ 1966.

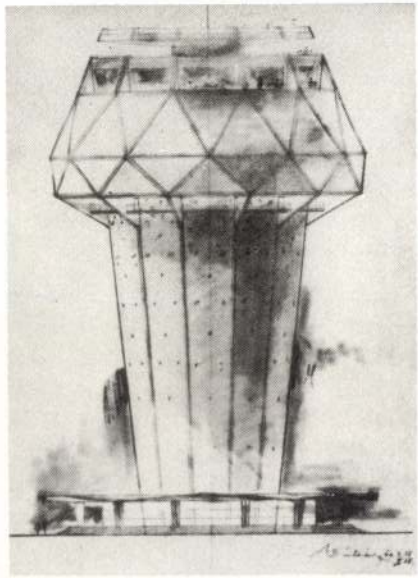

Malmöi víztorony pályázati terve, 1966.

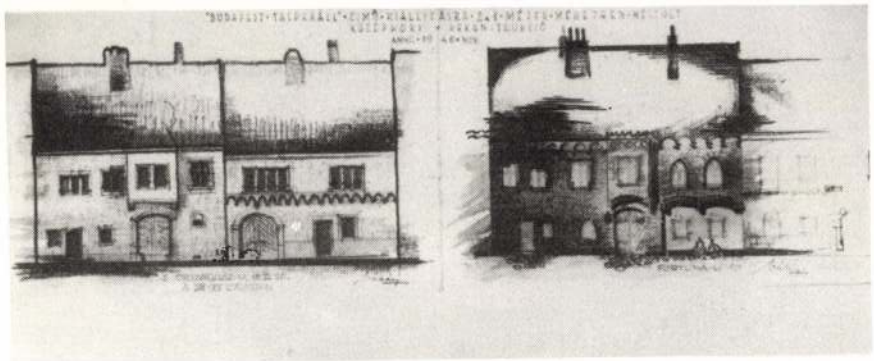

Budapest, I., Országház u. 18., 20. illetve Fortuna u. 10. sz. ház rekonstrukciós terve, 1946.

építészetről még az első világháború előtt, majd Klebelsberg Kunó kultuszminisztersége idején oroszlánrészt vállalt a vidéki és tanyai iskolák építésében, vagy Lechner Lórándot, /Kós Károly kortársát, Lechner Ödön unokaöccsét/ és Huszka Józsefet is, aki a magyar díszítőművészetről irt tanulmányaival a XIX. század utolsó évtizedeiben oly nagy hatással volt Lechner Ödönre. A tantestület újabb generációját Kotsis Iván és Rados Jenő képviselték.

Vákár részt vállalt az egyetemi közéletből is. Erről tanuskodnak az Épitészkar vicclapjának, a nagymúltu "Megfagyott muzsikus"-nak 1929-es és 1930-as kiadványai, ahol számos rajzzal szerepel és tagja a szerkesztőségnek.

A müegyetemi éveket dokumentálják azok a tervrajzok, melyek még konzervativ izlésről tanuskodnak, mint például a zeneiskola és a hangversenyterem északi hatásu neoklasszicista ízü rajza, vagy az itt-ott Kotsis Iványra emlékeztető Kórház terve. Ezek szerepeltek az 1930-as budapesti nemzetközi épitészkongresszus alkalmával rendezett, épitészhallgatók terveit bemutató kiállításon. Vákár egyébként Rerrich Béla, a szegedi Dóm tér kiváló tervezőjének felkérésére részt vett a kongresszus előkészítésének munkálataiban. Ugyanakkor ezidőtájt térnek haza Németországból azok az épitészeink, akik a magyar architektura új távlatait nyitják meg. A funkcionalizmus hatása jelentkezik Vákár villamos megálló-tervében, és ez a 30-as években majd még erősödik. De közben egy látszólagos kitérő, - a régi álom, a Képzőművészeti Főiskola következik, ahol Benkhard Ágost növendékeként a festészet, a grafika fortélyaival ismerkedik a végzett épitész, 1930 és 32 között. Eközben látogatja Szőnyi István magániskoláját is. Az, hogy a képzőművészet és az építészet szemléletmódja oly termékenyen hat egymásra a későbbiekben /az előbbi a tervek, főképp távlati képek és rendezési elképzelések megformálásában, illetve az utóbbi a grafikák, rajzok témaválasztásában/, az ezzel a kétirányu képzéssel is magyarázható. A gazdasági világválság hatására keletkező állásmizéria következményeképpen kisebb-nagyobb vargabetüvel sikerült képzettségének viszonylag megfelelő állást kapnia Budapest Székesfőváros Magasépitési Ügyosztályán, ahol az építési helyiellenőrtől a mérnök státuszig végigjárta a hivatali hierarchia minden lép-

VÁKÁR TIBOR - az épitész-grafikus

Vákár Tibor pályájának jelentős része már történelem. A dualista Magyarországon jön világra, gyermekként végigéli a világháborút, az impériumváltozást, Trianont, felnőtt fejjel a második világháborút, majd az ötvenes éveket. S közben megannyi harc, küzdelem a létért, igazáért, igazunkért. Tekintsük át ennek a pályának legfontosabb eseményeit, műveinek tükrében.

1908-ban született Gyergyószentmiklóson, örmény családból. Édesapja Vákár Péter Arthur a gyergyószentmiklósi "Kossuth Nyomda" tulajdonosa, a "Csíkvármegye" cimü hetilap alapítója és főszerkesztője, aki könyvet adott ki az 1890-es évek törökországi örmény pogromairól. Az elemi és középsikola elvégzése után 1926-ban Vákár Tibor a Műegyetemen kezdte meg tanulmányait nem kis részben apja befolyására, aki "kenyeret" szeretett volna adni fia kezébe, és ezért nem támogatta őt abban, hogy a Képzőművészeti Főiskolára jelentkezzen. Az épitészet, mint ábrázolt téma, már középiskolás rajzaiban is fő helyet foglal el /pl. a gyergyószentmiklósi örmény és magyar kápolna rajza/. Rajzkészségére már a Reáltanoda utcai gimnáziumban /ahol végül leérettségizett/ is felfigyeltek, ezt jelzi az országos rajzverseny harmadik díja, melynek érdekessége, hogy csak Bartha László és Domanovszky Endre, a kiváló festőművészek előzték meg. A Műegyetemen még a régi nagyok oktatták. Így Möller István, a műemlékhelyreállítás doyenje, akinek zsámbéki helyreállítása évtizedekkel előzte meg a modern elvekre épülő európai gyakorlatot. Az ő általa szervezett egyetemi kiránduláson készült a zsámbéki templom romjait ábrázoló felülnézeti rajz. Természetesen tanított és hatott a jókedélyü Wälder Gyula, a neobarokk mestere, akiről a huszas éveket Wälder-korszaknak nevezték el, vagy Hültl Dezső, a konzervativ úriember, Hauszmann Alajos veje, valamint Nádler Róbert, Bory Jenő és Sándy Gyula. De ott találjuk a professzorok, tanárok között Sváb Gyulát, aki elsőnek adott ki könyvet /Kertész K. Róberttel/ a magyar paraszti

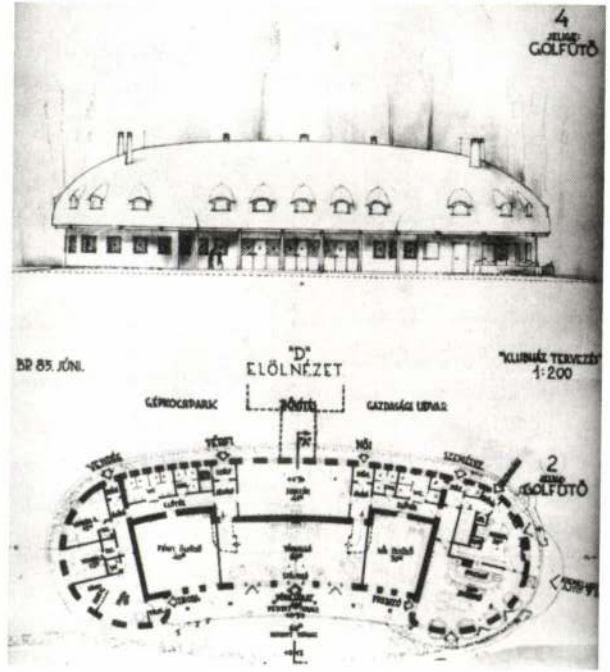

Golf-klubház
pályázati terve
Tahiba, 1985.

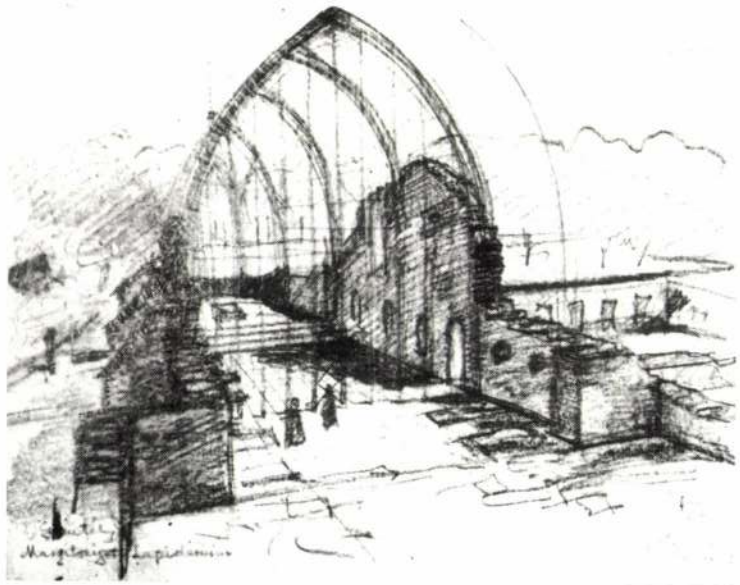

A margitszigeti domonkos apácák templomának lefedési terve, 1958.

Madéfalvi emlékmű, 1924.

Csíkrákosi erődtemplom, 1957.

V Á K Á R T I B O R

építész
kiállítása

O.M.F.
MAGYAR ÉPÍTÉSZETI MŰZEUMA
BUDAPEST
Táncsics Mihály u. 1.
1986. május 23. - június 12.

Gyergyószentmiklósi magyar és örmény kápolna, 1925.

Az
ORSZÁGOS MŰEMLÉKI FELÜGYELŐSÉG
kiadványa

Fotók:
Barka Gábor

A katalógust írta
és szerkesztette:
Hadik András

A kiállítást rendezte:
Pusztai László
Hadik András
Fülöp Csilla

Címlapon:

Kosteleki kápolna terve, 1943.

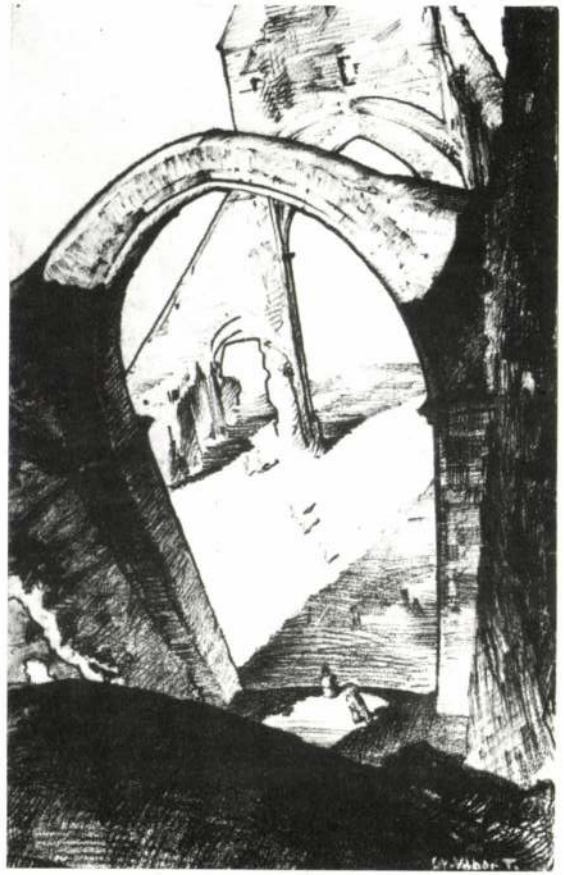

Zsámbéki premontrei templom
romja, 1929.

Felelős kiadó: Mendele Ferenc, az O.M.F. igazgatója.

Készült a Bercsényi 28-30 közreműködésével

Bercsényi 28-30.
ÉPÍTÉSZHALLGATÓK LAPJA
1117 BUDAPEST Bercsényi u. 28-30.

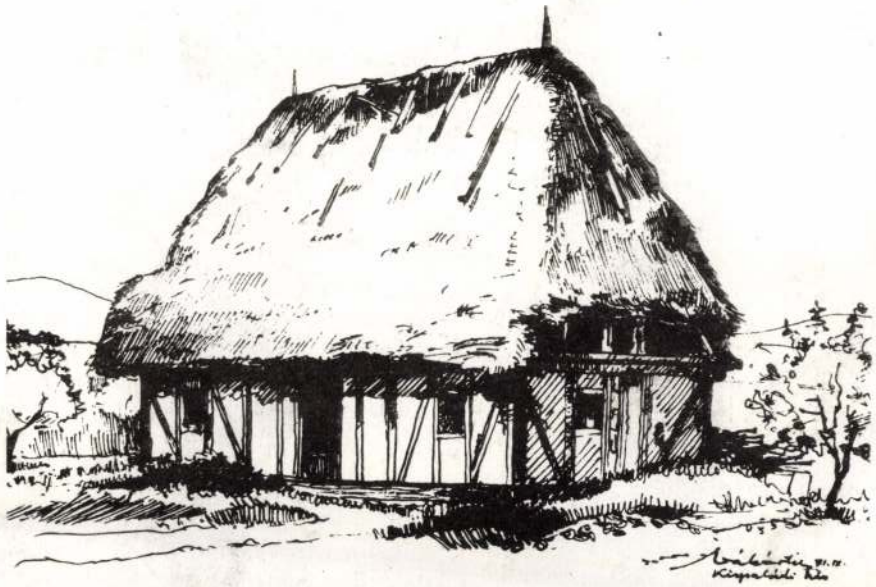

Kispaládi parasztház, 1971.

Kondorfai parasztház, 1971.

Kostelek 1943 okt.

Az

O.M.F.

MAGYAR ÉPÍTÉSZETI MÚZEUMÁNAK

kiállítása

VÁKÁR TIBOR

építész műveiből

BUDAPEST, 1986 május 23. - június 12.

A LEKTORÁTUS KÖZLEMÉNYEI

CONTENTS

VENICE BIENNIAL	*Gábor Rideg*	**1**	Indian summer in Venice
WE PRESENT	*Zoltán Nagy*	**4**	Church—ruin—square
WORKSHOP	*Tibor Wehner*	**6**	The menacing moment of the cancelled sacrifice (Tamás Szabó: Touch)
IMRE SCHRAMMEL	*László Menyhárt*	**10**	The memory of matter ◄
GÁBOR HERITESZ	*Péter Sinkovits*	**18**	Proclaimed simplicity ◄
JÓZSEF SZENTGYÖRGYI	*Sándor Láncz*	**24**	Humiliated—in all humility ◄
		30	Paraph (Gábor Lajta) ◄
WORKSHOP	*Margit Galambos*	**32**	New painterly vision (László fe Lugossy)
	Gábor Andrási	**34**	Steamroller bicycle and wringer harp (Viktor Lois)
EXHIBITION	*Géza Boros*	**38**	Tragicomics (Tibor Helényi)
	Ibolya Ury	**41**	Extraordinary usual (István Mácsai)
	Melinda Géger	**43**	Exhibition of artists of Somogy
	Imre Péntek	**46**	Standing jump (Autumn Show '88, county of Fejér)
	Vera Varga	**48**	Finnish forms from the turn of the century to our days
	György Szegő	**51**	Original forms II
	Judit Acsay	**54**	This side and beyond the glass mountain (Margit Balla)
	Zoltán Móser	**56**	The sculpture is a hidden secret (Zoltán Popovits)
	Ágnes M. Bakonyvári	**59**	Erzsébet Schaár's and Tibor Vilt's Memory Exhibition
	Ferenc Hann	**60**	Variations of Crucifix (Gábor Matyófalvi)
	György Szegő	**61**	Letter-pictures (Irén Kiss)
WORK OF ART OF THE MONTH	*Éva Bodnár*	**62**	János Halápy: Morning in Tihany
BOOK	*Géza Entz*	**63**	Tibor Vákár: Székelyland (Eastern Transsylvania) blint —folded of architect
		64	Communications of the Lectorate

◄ – with a triangle we mark the articles published in full English translation too.

Review of the Association of the Hungarian Artists of Fine and Applied Arts

Editor—in—chief: Gábor Rideg

Distributor outside Hungary: "Kultura" Hungarian Foreign Trading Company. H–1389 Budapest, Pf. 149.

Közterületi alkotások (1988. október)

Tapolca, Zeneiskola udvari homlokzata:
Bányai József szobrászművész: *Járdányi Pál* portrédomborműves emléktábla, bronz, kő, 60 × 92 cm
Kiskunhalas,
Benedek György szobrászművész: *Hild* emlékkő, mészkő, bronz, M: 150 cm
Mátészalka, Művelődési Központ előcsarnoka:
Bráda Tibor festőművész: Kazettás mennyezetfestés, farost, összfelület: 360 m²
Tatabánya, Bárdos Lajos Gimnázium:
Brém Ferenc szobrászművész: *Bárdos Lajos* portrédomborműves emléktábla, bronz, 70 × 50 cm
Zánka, Úttörőváros:
Csontos László szobrászművész: *Kilián György* emlékplasztika, mészkő, M: 264 cm
Budapest I., Úri u. 43. Augusz-ház homlokzata:
Farkas Pál szobrászművész: *Augusz Antal* emléktábla, bronz, márvány, 76 × 46 cm
Budapest I., Attila u. AGROINFORM Vállalat előcsarnoka:
Kirchmayer Károly szobrászművész: *Károlyi Mihály*-mellszobor, bronz é.n.
Sátoraljaújhely, 5. sz. Általános Iskola:
Ligeti Erika szobrászművész: *Jókai Mór* emlékplasztika, bronz, M: 150 cm
Veszprém, Petőfi Színház:
Marton László szobrászművész: *Petőfi*-portrészobor, bronz, 220 cm
Horváth Márton–Simay Lajos iparművész: Világítótestek, üveg, fém;
Szekeres Károly iparművész: Kerámiaburkolat, összfelület: 800 m²;
Szenes Zsuzsa–Gönczi András iparművész: Textilburkolatok, faliképek, vasfüggöny-takaró, összfelület: 150 m²
Szolnok, Ságvári krt. 32. Vízügyi Igazgatóság:
Mészáros Mihály szobrászművész: *Sajó Elemér*-mellszobor, bronz, 5/4-es é.n.
Vésztő, Mágori-domb:
Mladonyiczky Béla szobrászművész: *Győrffy István*-mellszobor;
Varga Géza szobrászművész: *Barsi Dénes*-mellszobor, bronz, 5/4-es életnagyságúak
Mikóháza (Borsod m.):
Pócsik István szobrászművész: *I. világháború* emlékplasztika (minőségi csere), alumínium, M: 150 cm, oszlop (eredeti) M: 750 cm
Sóskút (Pest m.), Temető:
Sebek Miklós szobrászművész (USA): A II. világháborúban elesett katonák emlékművéhez 2 db bronz dombormű (ajándék)
USA, Texas Állam, Dallas városközpont World Trade Center park:
Somogyi Árpád szobrászművész: *Pásztorok*, szoborkompozíció, 3 fig. bronz, II. példány
Csépa, Község-központ (volt zsidótemető):
Helyi szocialista brigád: Menóra, plasztika, fém, M: 200 cm

Összeállította: Hollósi Éva

Székelyföld építészszemmel

Vákár Tibor könyve

A könyv címe pontos, de nem teljes. A bevezetőt író *Csoóri Sándor*nak igaza van: a rajzok, vízfestmények nemcsak táj-, falu- és városképek. Vallomások a szülőföldről, amelyhez alkotójuk végleg és el nem szakíthatóan kötődik. A művészi megjelenítés mögött a történelem húzódik, amelynek folyamatában kialakult életet századokon keresztül formálta tájban, településben, épületekben és mindabban, ami ezekhez tartozott és az onnan származókat sajátos szálakkal kötötte magához. A ma fölöttük függő sötét veszély még inkább ráirányítja a figyelmet az ábrázolások e történeti tartalmára. Ez jut az előadás művészi színvonala által még határozottabban kifejezésre.

A címben kiemelt építészszem valóban helyénvaló, hiszen a szerző életét az építészet töltötte ki. A közölt 90 rajz és festmény túlnyomó hányada a tájban megjelenő építészeten át teremti meg mondanivalója világát. A fölényes rajztudás hol szinte hevenyészve odavetett vonalakkal, hol részletekbe menő kidolgozással eleveníti meg Erdély és benne a Székelyföld gazdag változatosságú falvainak, városainak megragadó képét és belső lényegét. De a részletek megragadásában is mesterien takarékos: vonalban, tónusban csak a legszükségesebbre szorítkozik, s az ábrázolás plasztikája, a térben való elhelyezkedése a kitűnő érzékű elhagyások által válik meggyőző egésszé. A műszaki rajz pontosságon edzett módszere e ponton vált át a grafikus művész birodalmába, amely a rajz mellett magába olvasztja a színek és tónusok világát is. Ezért válik természetessé a gyakori átmenet vonalból színbe, sőt tónusba s ezáltal az ábrázolás formáin túl azok festői megfogalmazásába. Az akvarell technikai és atmoszférikus lehetőségeinek kiváló érzékű kiaknázása következtében a művész képes tökéletesen viszszaadni a Székelyföld hegyeinek, völgyeinek, medencéinek és az ezekbe illeszkedő településeknek annyira sajátos, színekben, fényárnyékokban, tónusban oly változatos és hiteles hangulatát. A szem tehát nemcsak az építészé, hanem a művészé is.

Az elmondottakat világítsa meg néhány példa.

Csíkot és Háromszéket magas hegyláncok közé simuló medencék jellemzik. Ezeket népesítik be a települések, amelyek legteljesebben és leghatásosabban a sík terület peremén emelkedő magaslatokról ábrázolhatók. A könyv első két képe *Vákár Tibor* legszűkebb szülőföldjét, a gyergyói medencét mutatja be vonalban és színben. Az első főként a táj és település viszonyának szerkezetét, a második a nyári világítás pazar színpompáját emeli ki. Ez utóbbi meggyőzően érzékelteti azt is, mennyire jellegzetes szerepet játszik a puha felhőkkel teli ég a székelyföldi tájak megjelenésében. Ugyanerről tanúskodik Telekfalva színes krétarajza, amelyen a sötétből kibontakozó, keményen megfogalmazott házsor drámai feszültséget kelt. Udvarhelyszék hullámzó dombjai közé illeszkedik a Jézus-kápolna négykaréjos Árpád-kori épülete, fölötte a Budvár áll őrt. Csíkcsobotfalvának és templomának tollrajza csakúgy, mint Szárhegynek a tájjal együttélő, műemlékekben gazdag települése példát nyújt a részleteket hol kiemelő, hol elhagyó s ezáltal festői hatást is kiváltó művészi megoldásról. A csíkmindszenti gótikus templom fegyelmezetten összefogott rajzával a marosvásárhelyi főtér vagy a gyergyófalvi falukép „prima vista" lendületű tollrajzai állíthatók szembe. Ezek látszólagos hevenyészettségük ellenére is a formák, tömegek és terek összefüggéseinek lényegét adják.

A tárgyilagos, sok adatot tartalmazó kísérő szövegek találó magyarázatokkal támasztják alá az ábrázolások művészi mondanivalóját. Német és angol fordításban való közlésük örvendetes. Mindez emeli a gondos munkáról tanúskodó szép és hasznos könyv értékét. (Műszaki Kiadó, Bp., 1988)

Entz Géza

Erzsébetváros, az örmény templom szentélye

Csíkmindszent erődtemploma

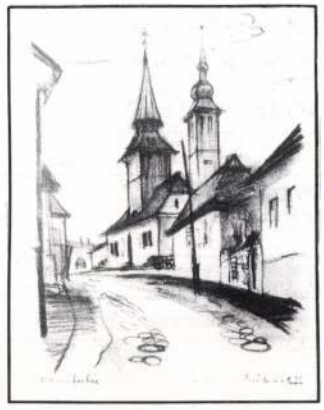

Kissomlyó, Salvator-kápolna

Gyergyószentmiklós, felszegi utca

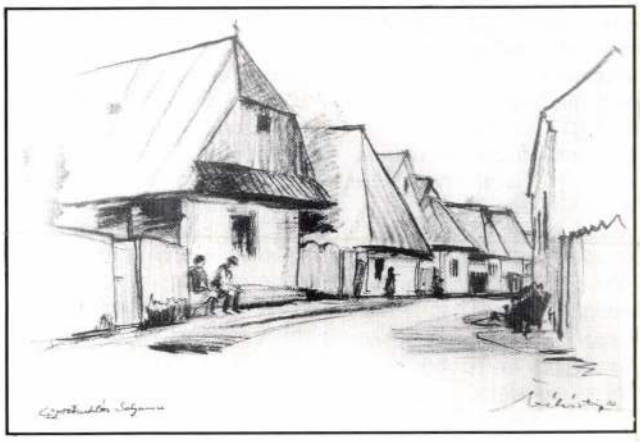

sz. rehabilitációs tömbje ügyében. E helyeken a hajdani fővárosi tanács városrendezési és építészeti főosztálya tulajdonosi hozzájárulást biztosított az OTP részére lakásépítés céljára. Most az OTP – az eredeti tervektől eltérően – lakások helyett csak irodaházakat hajlandó építeni. A polgármester kérte az ügyosztály rehabilitációs alosztályának támogatását, hogy a városrendezési ügyosztály területrendezési csoportja a lakóházak megépítése érdekében az OTP részére kiadott tulajdonosi hozzájárulást vonja vissza.

A LAKÁSTÖRVÉNY fővárosi vonatkozásairól tartott konzultációt a szociálpolitikai, foglalkoztatási és lakásügyi bizottság dr. Bálint Tiborral, a Belügyminisztérium főosztályvezetőjével. Ennek során megvitatták a fővárosi önkormányzatok lakásbizottsági elnökeinek közös szakmai véleményét is. (A koncepció részleteiről olvasóink Soltész Istvánnal, a lakásügyosztály vezetőjével készült, lapunk március 10-i számban megjelent interjúnkból értesülhettek.)

PÁLMAI ZOLTÁN vállalkozó azzal az elképzeléssel kereste meg a városrendezési ügyosztályt, hogy az I. kerület, Krisztina körút menti, a Fővárosi Távfűtőművek szivattyúháza feletti (egyébként 71-es közpark) területén kíván szállodát építeni. Az ügyosztály az ötletet városrendezési és zöldfelületvédelmi szempontból megengedhetetlennek tartja.

ÖSZTÖNDÍJAT ALAPÍT a fővárosi önkormányzat a középfokú intézmények harmadik, negyedik, valamint a felsőfokú tanintézmények első évfolyamain tanulók számára. Minden évben két kategóriában hirdetnek meg az ösztöndíjat: a jó tanulmányi eredményt elért, de rossz szociális körülmények között élő tanulóknak és a nemzetiségi és etnikai kisebbséghez tartozóknak. Az ösztöndíj összege a középfokú tanintézetben tanulóknak a mindenkori minimálbér fele, a felsőfokú tanintézetekben tanulóknak a teljes minimálbér lenne. A részletes feltételekről előterjesztés készül, amelyet a közgyűlésnek kell – bizottsági egyeztetések után – jóváhagynia.

Egy építész vázlatkönyvéből

Közművek esztétikája

A különböző közművek jó része láthatatlan számunkra, ám ahogy a felszínre bukkan, mint a mélyben lévő rész szerves folytatása, nyomban befolyásolja a városképet. Éppen ezért nem mindegy, hogy milyen a felszíni megjelenésük. *Vákár* Tibor mérnök már 1965-ben vezércikket írt e témáról az *ÉM Műszaki Tervezés* című lapjában, *Mélyépítési létesítményeink esztétikai kérdései* címmel.

– Egy közismert építőművész miért foglalkozott ilyen nagyon is hétköznapi építményekkel?

– Ennek kalandos előzménye volt. 1964-ben Romániában, az al-dunai római Limes rendszerének mérnöki feladatával kezdődött és Svédország malmői víztornyának tervpályázatáig tartott. A román megbízás elmaradt, mert a román állampolgárság felvételét követelték. Így itthon, *Trautmann* Rezső építésügyi miniszter intézkedésére a Mélyépítő Tervező Vállalat építészi-városrendezési szaktanácsadója lettem. A közművek, a mélyépítési feladatok szakági irányítójaként a „legmagasabb" mérnöki feladatokkal, a víztornyokkal is foglalkoztam. Innen kaptam meghívást Malmőbe, a világ legnagyobb – *10 000 köbméteres – víztornyának tervpályázatára.*

– Hogy jutott eszébe mélyépítési-közművesítési létesítményekkel kapcsolatban esztétikáról írni?

– Mint városrendező építész, az országos iparosítás és lakásépítés erőfeszítései közben felfigyeltem arra, hogy a föld feletti „magasépítési" beruházások építészmérnöki értékei *„esztétikai tükörképben"* megfelelnek a föld alatti *„mélyépítési"* létesítményeknek. Így misszionáriusi küldetésemnek tekintettem, hogy a 15 szakági mérnökkollégа társaságában – víz, csatorna, szennyvíz, gáz, gépész, gyenge- és erősáram, organizáció, út, terep, talajmechanika, statika – *az építőművészet és városrendezés feladatát ellássam.* Mindezt a széles skálájú mérnöki magatartást feladatként tudni és egyben vállalni az expo és a Millecentesimus tükrében, ma sokszorosan döntő. Ennek jegyében terveztünk és vettünk részt közösen 1966-ban dr. *Márkus* Gyula statikus kollégámmal a *legmagasabb mélyépítési közmű* feladat, a malmői víztorony (68 méter) világpályázatán.

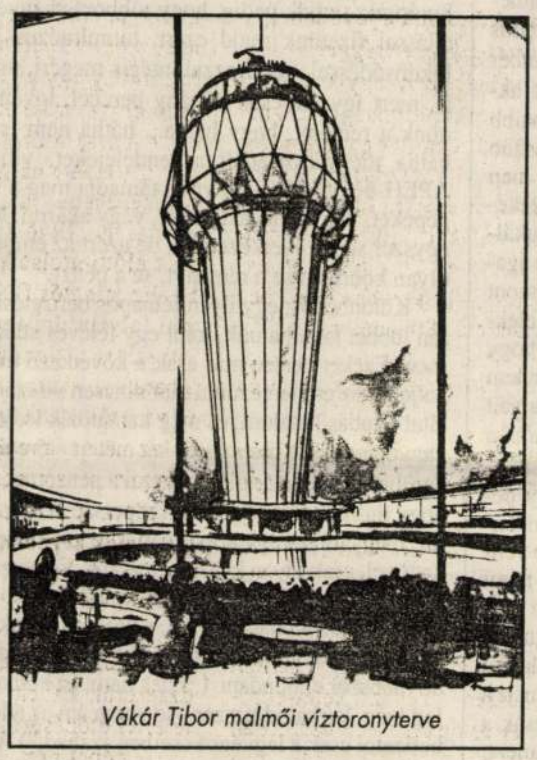

Vákár Tibor malmői víztoronyterve

– Hol kezdődik a közművek esztétikája?

– Sorolhatjuk őket a Budapesti Felszíni Vízműtől kezdve a különböző technológiai berendezések épületéig, a transzformátor-állomások, a gázműtelepek, a víz- és szennyvíztisztító-telepek, a hűtővízvezeték állócsövének épülete, vízlágyító, hűtőtorony, különböző silók létesítményeinek során át egészen a víztárolókig, sőt a Tiszalöki vízlépcsőig. Ha csak a víztorony kérdését – a különösen hangzó „legmagasabb mélyépítési építészetét" – vesszük figyelembe, felmérhetjük és érzékelhetjük ennek környezeti kapcsolatát, városképi kölcsönhatását. Tagadhatatlan, hogy kényes kérdés. A víztorony jellemzően mérnöki alkotás. Mégis, hogy a mű sikerültnek vagy éppen nyomasztónak mondható, abban *fontos szerepet játszik az építész ízlése.* Kitűnő példa erre a margitszigeti víztornyon túl az oroszlányi „óriási kehely" alakú, fehér víztorony.

– Messze vinne annak fejtegetése, milyen szerep jut a városrendezés művészetében a közművesítésnek, illetve a mélyépítés látható kifejeződésének. Ezért szeretném, hogy az expo alkotásai ne csak jók legyenek – technológiailag kíválóak –, de kultúránk művészi értékeit is reprezentálnák. Ezért kívánatos, hogy mérnökeink minden alkotása iránt a magyar építőművészetnek kijáró tisztelet és tekintély, a kölcsönös megbecsülés jusson kifejezésre.

(hankó)

megjelenítésében, a képviselőház vitáiban öncélú pártoskodást lát, és így nem szívesen vesz részt abban a tanulási folyamatban, amiről most szó esett. A konfliktusokat, a demokrácia természetéből adódó összeütközéseket a demokrácia válságának éli meg, nem véve tudomást arról, hogy – kis túlzással élve – a demokrácia éppen ezekben a látszólagos válságokban nyilvánul meg. Csupán rossz beidegződések miatt érezzük úgy, hogy ez baj?

– Én erre azt szoktam mondani, hogy eltúlzott az az aggodalom, amelyik szerint hisztérikus és veszekedős a mi demokráciánk. Ha az ember megnézi a nyugati demokráciákat, akkor világosan láthatja, hogy drámaibb jelenetek és sokkal látványosabb összeütközések zajlanak nap nap után. Ehhez képest, amit mi veszekedés vagy hisztéria címén produkáltunk az elmúlt másfél évben, az igazán finom dolognak számít. Viszont az is igaz, hogy a mostani ellenfeleknek tekintettel kell lenniük arra, hogy nem egy nagy hagyományú, hanem egy olyan demokrácia mindennapjait éljük, ahol *mindenki most tanulja a szerepét*. A „közönség" is most ismerkedik azzal, hogy mit jelent egy demokráciában a politika. Ezt mindenkinek érdemes volna figyelembe venni, és ha úgy adódik, vállalnia némi önkorlátozást is. Egyáltalán nem mindegy az, hogy milyenek lesznek a politikailag iskolázatlan társadalom első élményei a demokráciáról, mert a legfontosabb mintaadók mégiscsak a politikai pártok vagy a parlament. Amikor a társadalom megannyi örökölt szociális feszültségforrással küzd, akkor nemcsak az a tét, hogy a parlamentáris demokrácia működőképesnek, hatékonynak, alkalmasnak mutatkozik-e a társadalom számára. Túl azon, hogy belátható időn belül kézzelfogható eredményeket kell hoznia, én úgy gondolom, hogy ahhoz, hogy az emberek elfogadják természetes életkeretüknek és eszközüknek, *szeretetre méltónak* is kell lennie.

Gróh Gáspár

szakamba került, mint annak idején népünk nagyvezírének, hogy leleplezze a saját soraiba furakodott ellenséget: igaz, neki nem kellett annyit vacakolnia jogszabályokkal, törvényekkel – hogy a számtalan rubrikáról már ne is beszéljünk – mint nekem. De végül csak bevallottam, töredelmesen, kitöltöttem a kitöltendőket (sör, meg az aktuális rovatok), egy példányt szépen, olvashatóan aláírtam, leragasztottam, lágyan, a borítékot, fogtam az erre a célra korábban felvett személyi kölcsön teljes összegét, és annak rendje-módja szerint beálltam a sor végére.

Álltunk ott több százan, a postahivatal előtt, mint évek óta mindig így március huszadikán, az adófizetés napján. Egészen pontosan ez az adófizetés utolsó napja volna, de mi, konok magyar önadózók a végső pillanatig kivárunk: tudjuk pedig, hogy többórás kényelmetlen sorállással fizetünk majd ezért, tumultuózus jelenetekkel, lökdösődéssel, ezzel-azzal, mégis megéri, már csak azért is, mert így, ha csak néhány perccel, tovább élhet bennünk a remény, hogy hátha... hátha nem is kell fizetni, hátha megváltoztatják a rendeleteket, villám csap az APEH-be, védhetetlen vírus támadja meg a számon tartó gépeket, vagy amnesztia lesz, vagy akármi. Még eddig ez egyszer sem következett be, de azért az ember ne adja föl olyan könnyen se a reményt, se a pénzt.

Különben is, egy ilyen félnapos befizetési program során többet tanulhatunk, mint egy féléves adózási tanfolyamon. Ezeket persze már csak a következő évben használhatja föl az ember, ezúttal már nincsen visszaút, mindazonáltal a tudás hatalom, és még kamatozik is, jobban, mint a vagyonjegyek. Mire másfél-két métert előre araszolunk, kiderül, mibe kellett volna fektetni a pénzemet, ha lett volna, hogy nullszaldóra jöjjek ki. Ez persze nem valódi befektetés, magyarázza egy körszakállas üzletemberszerű előttem kettővel, csak olyan kvázi, betesszük, kivesszük, ha megtaláljuk a megfelelő üzletembert, és kész. A körszakállas nagyon büszke a találmányára, s úgy néz reánk, elemistákra, mint valami tanító, aki tudja a jó megoldást, de nem hajlandó többször elmondani. („Édes fiam, ha holnapra sem tanulod meg, leírhatod tízszer – de nem ám az adódból! – hogy befizetni csak a legvégső esetben szabad.") Általános vélemény ez egyébként, ott a sorban, a többség úgy látja, örüljön az állam, hogy él, már eddig is befizettük kevéske keresetünk harmadát, felét, legyen ennyi elég, az mégsem járja, hogy az ember hajnaltól éjszakáig húzza az igát, semmiért, ezek se tudnak mást, csak kizsebelni minket. „És mi végre, kérdem én, tisztelt uraim – mondja egy síruhás (álöltözet: később derül ki, a hálapénz törtrészi mikéntjének bevallásáról tartott röpszimpozion kapcsán, hogy pincér) –, amikor ma már semmin nincs dotáció, iskola, orvos, lakás, fűtés , soroljam?" (Közkívánatra nem sorolja.) Aztán a nyugdíjasok ügye kerül terítékre, hogy szégyen az egész, ami van, megélni belőle nem lehet, de az adóba bezzeg beleszámít, úgyszólván összevonódik, ebben a korban az ember

Tizenegy után érkeznek az értelmiségiek, ekkor lángol fel a vita igazán, a kedvezménymegvonásokat illetően (tudom, tudom, nem kedvezmény ez, hanem egyszerűsített adózási helyzet, de azért, valljuk be, innen akár kedvezménynek is látszhatott, főleg most, hogy vége van) egyöntetű az egybegyűltek álláspontja, nem lehet mondani, hogy túlságosan APEH-barát volna a hangulat. Egészen apró darabokra tört számok hangzanak el, hogy mennyi az annyi igazán, mi bruttó, mi nettó, s mitől kezdve nem érdemes semmibe se fogni. Egy magát szépíróként aposztrofáló kuncsaft (ily közelről nem tűnik valami nagyon szépnek, de hát ízlés, ízlés) arról beszél, hogy minden második könyvét a felesége nevén jelenteti meg, s hogy ne keltsen feltűnést, kidolgozott ezekre egy új stílust is – az irodalomtörténészek meg majd mehetnek a lépre –, mások a művelt nyugatról hozzák a példát, hogy ott egy értelmiségi, példának okáért, még a nyaralási költségeit is levonhatja, merthogy akkor szellemileg feltöltődik, s ez, ugye, hasznára lesz a közösségnek. Végül egyéni jellegű panaszok merülnek föl, egy nyúzott arcú asszony – bérgépírónő különben – elmeséli, hogy tavaly vált, s mivel a gyerekek nála maradtak, övé lett a közös lakás is. Namármost, kántálja panaszos hangon, nem elég, hogy egyedül kell eltartani a csemetéket, még egy iszonytató összeget is fizethetett a volt férjének a lakásért, amelyet azonban csak úgy tudott előteremteni, hogy hatvankét másodállást vállalt, ütötte a gépet éjjel-nappal: igen ám, de ezért most duplán kell megfizetnie, hisz a másodállások rettentően adóérzékenyek. „Így hát idén a tavalyi adómért fogok pluszmunkákat vállalni, jövőre az ideiért, s ez így megy, míg le nem fordulok a székről".

Már-már végleg elszontyolodnánk, midőn egy újonnan érkezett úr kér szót a sor végéről, s lendületes beszédben kezdi ecsetelni az adózási gesztus nagyszerűségét. Szól arról, hogy ezáltal az ember öntudata nő, hiszen kézzelfoghatóan tapasztalhatja, milyen érzés tenni a közért, személyes s minden bizonnyal jól végzett munkánk gyümölcsének egy részével megajándékozni a társadalmat, s ezzel egyúttal jogot is nyerni a véleménymondásra, állásfoglalásra, együttgondolkodásra, a legszebb hagyományok értelmében vett citoyen magatartásra. Midőn az ember szinte a pórusaiban érzi, hogy gazdája mindannak, mi körötte, általa teremtődik.

Sortársaimat könnyekig meghatja e szózat, csönd telepszik közénk, amikor is emberünk – még ki sem élvezve patetikus szónoklatának lélektani következményeit – udvariasan elnézést kér, és megindul a sor mellett, befelé, a postahivatalba. „Csak egy képeslapért ugrottam le"– dünnyögi, magyarázólag.

Szép az, ami érdek nélkül tetszik – jegyezte le valaha egy königsbergi adóalany.

Jolsvai András

H. Lloyd
1992. május 23. 8.1

VÁLYAI TIBOR

kutatómunka esetén, de t
különösen fogja a biblio
művésznél kiderült, hogy kéz
támogatással, magánkiadásban -
katalógus-szerű, nálunk nem lévé
katalógusából próbáltam pontosít
szerzőt sem adnak meg, holott va

Ki mondja meg, hol van pl.
megvolt-e egyáltalán, és ki fog
Ajándékként sokszor kap(hat)unk
melyik nincs még meg (melyiket é
melyikért érdemes adnunk cserébe
nincs)?

Tisztelettel:

2002. október 10.

2002. július 16-án elhunyt **Vákár Tibor** Ybl-díjas építész, 1946-1950 között a BME városépítési, illetve Középülettervezési Tanszékének munkatársa, adjunktusa, 1949-től a FŐTI, 1952-től a VÁTI, 1953-tól a Debreceni Tervező Vállalat, 1954-től ismét a VÁTI tervezője, 1962-től a MÉLYÉPTERV, 1968-tól a BVTV építészeti tanácsadója. Igen jelentős volt műemlékvédelmi, épülethelyreállítási tevékenysége is.

ÚME 2002/2

Örökségvédelem és projektmenedzselés

RÁCZ JOLÁN

A londoni főpolgármesteri delegáció tagjaként július elején Budapestre érkezett Croydon kerület projektmenedzsere, Adrienne Bloch is, aki a kerület rossz állapotban lévő, de történeti értékkel rendelkező épületeinek revitalizációs projektjeit vezeti. A Brit Nagykövetség felajánlotta a Hivatalnak, hogy kötetlen beszélgetés keretében megismerhessük a Croydonban folyó munkát, illetve azt, hogy hasonló problémáinkat megoszthassuk az angol szakemberrel.

Adrianne Bloch néhány napos itt-tartózkodása alapján kijelentette, hogy Magyarország rendkívüli értékekkel rendelkezik a környezet, a gyógyvizek, a bor, az emberek kedvessége és vendégszeretete és nem utolsósorban az épített környezet minősége tekintetében, de ezeknek az értékeknek a tudatosítása, mások számára való ismertté és vonzóvá tétele, egyszóval a marketing nem áll a helyzet magaslatán. Alapvető változást mindenekelőtt azonban az okozna, ha mi magunk tudatában lennénk saját értékeinknek és bíznánk abban, hogy mindez mások számára is értéket és örömet jelenthet.

Az értéktudatosság és a bizalom minden projekt véghezvitelében alapvető fontosságú, így az örökség megtartására és a mai életben való hasznosítására, vagyis revitalizációjára vonatkozó terveinknek is ez kell képezze az alapját.

Adrianne Bloch nem építész és nem műemléki szakemberként vezeti a Croydon területén található leromlott épületek újrahasznosítási projektjeit, így új nézőpontból kaptunk ehhez a problémakörhöz szempontokat.

Az alábbiak a legfontosabb gondolatok összefoglalását tartalmazzák:

– az ingatlantól nem szabad megválni, mert amint az kikerül a köztestület tulajdonából, sokkal ellenőrizhetetlenebb, hogy mi is történik vele;

– a tulajdonosnak van lehetősége arra, hogy ő válassza ki a neki megfelelő partnert (befektetőt, ezzel együtt hasznosítási módot), és a tulajdonosi státus biztosítja az ingatlannal kapcsolatos folyamatok ellenőrzését;

– ha nincs az önkormányzatnak vagy köztestületnek elegendő pénzügyi forrása a leromlott állapotú ingatlanok helyreállításához, akkor ehhez partnereket kell keresni;

– a legáltalánosabban elterjedt és jól működő módja a több forrásból való finanszírozásnak a köz- és magántőke egyesítésével történő finanszírozás (nemzetközi szóhasználatban PPP, azaz Public Private Partnership);

– ennek megteremtéséhez a köztestület (önkormányzat, műemléki hatóság stb.) jó értelemben vett rugalmasságára és kreatív gondolkozására van szükség, mely teret enged a hasznosítási lehetőségeknek, és annak, hogy a magánbefektető anyagi haszonhoz jusson, hiszen csak így képes vonzóvá tenni a nagy anyagi ráfordítást igénylő épületet;

– a köztestület képviselőinek ugyanakkor pontosan elhatározott és minden résztvevővel ismertetett elveik alapján védeniük kell az értékek fenntartását és a köz számára való hozzáférhetőség biztosítását;

– a közszférában dolgozóknak ismerniük kell a magánszférában vállalkozók szempontjait és gondolkodásmódját, mert csak így képesek a közös cél, egyben saját szempontjaik érvényesülése érdekében együttműködni;

– nagyon fontos, hogy a pályázati és tender-kiírások az összes fenti szempontot egyértelműen érthetővé és világossá tegyék;

– nagyon fontos a folyamatos és szakértelemmel végzett projektmenedzsment;

– nagyon fontos a köztestületnél hiányzó tudás külső forrásból való pótlása, szakértők bevonása, de leginkább az alkalmazottak képzése révén;

– alapvető fontosságú a projektek megtervezése a kiinduló helyzetelemzéstől a cél elérése érdekében felállított stratégiával és költségelemzéssel együtt;

– alapvető fontosságú a projekt melletti elkötelezettség és a gyors, határozott döntéshozatali képesség.

A beszélgetésen dr. Nagy Mihály főosztályvezető, valamint a KVI, a MÁG, a Turisztikai Államtitkárság és a Hivatal több munkatársa is megjelent.

In memoriam Vákár Tibor (1908–2002)

VÍZY LÁSZLÓ

A *Műemléklap* 1998. májusi számában köszöntöttük a 90 éves mestert, az alkotó építészt, festőt és grafikust. Az örmény származású építész ekkor a Gyilkos tó mellett újra felállítandó kápolna tervén dolgozott. Életművéért és munkásságáért Gyergyószentmiklós A *Város Díszpolgára* címmel tüntette ki.

Életének utolsó éveit munkásságának rendszerezésével töltötte, hogy közben egyegy kiállításon szerepeljen grafikáival, rajzaival és nem utolsósorban erdélyi fényképeivel.

Ha visszatekintünk életművére – az erdélyi gyökerek és a mindkét ágon örmény eredet meghatározó volt számára. Ha kellett, egyedül állt és nem engedett a viharban és annak elmúltával sem... Ő volt, aki szinte elsőként emelte fel szavát a falurombolás esztelensége ellen. Bizonyságul 1988-ban jelent meg – Csoóri Sándor előszavával – híres könyve, az *Erdély építész szemmel*.

Mindig az értékmentés és -megőrzés vezérelte. Ezért menekülhetett meg az Alagút mellett a mozaik: Magyarország címere, vagy a Városháza tűzoltó kapuja mellett szent Flórián szobra. Utóbbit annak idején saját kezével falazta be, hogy évtizedek után újra kibonthassuk... Elsőnek tiltakozott a műemlékek barbár rombolása ellen, amikor a szovjet hadsereg gyakorlatozás közben várainkat vette célba. Mindezekért tizenháromszoros állásvesztés jutott részéül. De mindig volt ereje újrakezdeni. Volt veszprémi és miskolci tervfőmérnök, Miskolc város műemléki és várostörténeti kutatásának vezető építésze, melynek eredményeit a múlt évi műemléki világnapon tartott konferencia alkalmával érzékelhettük.

1992-ben a Magyar Építészek Kamarájának megalakulásakor a közgyűlés résztvevőihez intézett szózatában figyelmeztetett: „A múltnak keleti szolgasága után ma a nyugati pénzeszsák veszélye fenyeget." Majd kezdeményező javaslatát így fogalmazta meg: „A világörökséget törvény nem védi. Az illetékes hatóságok képtelenek feladatuknak eleget tenni. Ezért most követelem a világörökség védelmének törvénybe iktatását!"

A *Podmaniczky-díj* és az *Ybl-díj* mellett a *Francia Művészeti Akadémia örökös tagja* cím tulajdonosát az Országos Műemlékvédelmi Hivatal a *Műemlékvédelemért Emlékérem*mel tüntette ki.

Lehajtott fejjel, némán adjuk meg a méltó tiszteletet Vákár Tibor emléke előtt, aki mindenkor mérföldkő és iránymutató jelkép lehet mindannyiunk munkájában.

Állami Műemlék-helyreállítási és Restaurálási Központ

TÁJÉKOZTATÓ

Beszámoló az ÁMRK 2001. évi munkájáról

II. rész

Intézetünk az 1992-es alapításkor, tíz esztendeje célul tűzte ki, hogy a műemlékhelyreállítás különböző szakmai ágait összehangolva (építészet, művészettörténeti kutatás, régészet, restaurátori kutatás-helyreállítás, történeti kertek és parkok tervezése), egymásra épülve, komplex tevékenységként végezze feladatait. Különös tekintettel a kiemelt jelentőségű, veszélyeztetett műemlékek vonatkozásában.

A 2001-es esztendő szakmai munkáit áttekintve, Németh László szavai jutottak eszembe, melyeket *A minőség forradalma* című tanulmányában fogalmazott meg: „Más a munka és más a szenvedély, de az ép ember más időkben mégse volt munka és szenvedély teljes kétéltűje. A munka is szenvedély volt, vagy legalább lehetett, s a személyiség nem húzódott vissza a munkás nappalból a munkátlan estébe. Az egyéniség, melyet a munka visszautasít, kárpótlást keres. Innen a műveltség mai zavara, személyes tarkasága. A foglalkozások ma már nem pántjai hajlamnak és műveltségnek. A szenvedélyek furcsa néprajzi térképén egy-egy szín a legkülönbözőbb munkakörök megyéiben jelenik meg. A szintkülönbségek összetöredeztek s egy-egy foglalkozáson belül képtelenül nagyok."

Az itt bemutatásra kerülő munkák azt a hitet erősítik meg bennem, hogy az ÁMRK-ban a munka szenvedély. Minden egyes munka színvonala tükrözi készítőjének egyéniségét, felkészültségét; a nagy budapesti középületek komplex helyreállításának műszaki-kutatási előkészítő munkáitól, a kicsi (sokszor lakatlan) településeinek kápolnáinak restaurálásáig.

Szécsi Zsolt

Mór, barokk kert

Jelentős ünnepség volt 2001. október 5-én a móri Lamberg kastély parkjában. Hazánkban, de Európában is jelentős kertépítészeti emlék, barokk kompozíció valósult meg, aminek fenntartását a város és a művészeti alapítvány biztosítja. Az OMF és a szabadiskola, valamint az önkormányzat összefogásával elindult a háború után súlyosan károsodott kastélykert helyreállítása, melyet 1990-ben és 2001-ben adtunk át a nagyközönségnek. A kútház grottájánál elhelyezett bronzszobrot Nagy Benedek szobrászművész készítette.

Dr. Örsi Károly

Ozora, vár

A vár helyreállítása és felhasználása érdekében két jelentős továbblépés történt az ÁMRK tervezésében (építésztervezők: Sedlmayr János és Máté Zsuzsanna, statikus: dr. Vándor András). Az év első felében a helyreállított földszinti helyiségekben Illyés Gyula emlékkiállítás készült el (kiállításrendezés: Takács Mária), míg az év második felében a középkori várudvar homlokzatai és folyosóinak szerkezeti munkái készültek el, amelylyel az udvar egykori kialakításának bemutatása nagyrészt megtörtént.

Máté Zsuzsanna

Fotó: Máté Zsuzsanna

Ozora, vár, a helyreállított udvar

Pápa, Esterházy-kastély

Az egykori pápai várkastély a XIV–XV. század között épült. Jelenlegi állapotát 1759 körül nyerte el, amikor Esterházy Ferenc modernizálni kívánta kastélyát, s Franz Anton Pilgramot kérte fel a tervezésre. Intézményünk komplex módon vállalta a kastély helyreállításának tervezését, kutatását, restaurálását. Az elmúlt évben készült el a teljes födém és a kétszintes barokk tetőszerkezet rekonstrukciója, igényesen, korhű részletekkel, a barokk csúcsdísz restaurálásával. Megépült a külső csapadékvíz-elvezetési rendszer, felhasználtuk és restauráltuk a Pilgram-féle és a XIX. századi épített téglacsatornákat. Elkészült a kastély hasznosítási, engedélyezési és komplex kiviteli tervdokumentációja kertépítészettel, a XVI. századi kazamata és a hozzá kapcsolódó részek régészeti-, művészettörténeti kutatása. 2002. januárra fejeződött be a födémcserés részeken a stukkók rekonstrukciója. Idén a legreprezentatívabb terek – Nádor terem, Vörös szalon, Nagy ebédlő, Könyvtár, Ősök csarnoka – múzeumi enteriőrként való helyreállítását tűztük ki célul, ezzel párhuzamosan folyik a képek restaurálása is. A korábbi évek kutatásainak folytatásaként az egykori vár erődítményeinek további részleteit tártuk fel: a délkeleti sarkon a vizesárkot és a keleti kaput védő téglából épült fülesbástyát, alsó szintjén boltozott kazamatákkal, a várudvart délről határoló várfal újabb szakaszát, az északi homlokzat lebontott támpilléreinek alapjait, amely részletek jól azonosíthatók a XVII. századi ábrázolásokon látható állapottal, így hitelesítik is azokat. Ku-

Mély fájdalommal tudatjuk, hogy

„Nem múlnak ők el, akik szívünkben élnek,
Hiába szállnak, árnyak, álmok, évek
Ők itt maradnak bennünk, csöndesen még…"

Juhász Gyula

VÁKÁR TIBOR

1908 – 2002

magyar kir. t. tüzérfőhadnagy, Gyergyószentmiklós díszpolgára,
Ybl-, Podmaniczky-, Budapest-díjas építészmérnök, a Műegyetem egykori tanára,
a Magyar Építészek Szövetségének tagja,
a Francia Építészek és Grafikusok Szövetségének örökös tagja,
a Magyar Mérnökök és Építészek Világszövetségének tagja,
az ICOMOS Magyar Tagozatának tagja, a FŐTI, VÁTI, BUVÁTI főmérnöke,
a Magyar Köztársasági Érdemrend Kiskeresztjének tulajdonosa,

2002. július 8-án életének 95. esztendejében átadta lelkét Teremtőjének.

Drága halottunkat 2002. július 18-án, 13 órakor a Farkasréti temetőben (Hóvirág utcai ravatalozó) az Örm. sz. Róm. Kat. Egyház szertartása szerint helyezzük örök nyugalomra.

Gyászolják: felesége, leánya, fia és menye, rokonai és barátai, akik tisztelték és szerették

Levélcím: 1054 Budapest, Akadémia u.11.

VÁKÁR TIBOR

pontokban: január 24-én, pénteken 15 órakor a Hungária hídról; február 21-én, pénteken 15 órakor a Lágymányosi hídról; március 27-én, pénteken 15 órakor a Galvani (Kondorosi úti) hídról; április 24-én, pénteken 15 órakor az Albertfalvai hídról; május 29-én, pénteken 15 órakor a Petőfi hídról, végül június 26-án, pénteken 15 órakor a Szabadság hídról lesz szó.

A LÉGSZENNYEZÉS elleni küzdelem újabb állomásaként – mint azt lapunkban röviden már hírül adtuk – alapítványt létesített a GarAgent Rt. és a Magor Kft. öt-, illetve kétmillió forintos értékben. Ehhez a főváros idei költségvetéséből további ötmillióval kíván hozzájárulni. Az alapítók szeretnék koncentrálni az egymástól elszigetelt anyagi és szakmai erőforrásokat. A kuratórium elnökségét Demszky Gábor főpolgármester vállalta. Felkérik a közlekedésben részt vevő vállalatokat és mindenkit, aki szívén viseli Budapest levegőjének tisztaságát, erejükhöz mérten támogassák az alapítványt, az MNB 207–12064-es számlaszámon.

ÁRPÁD SÉTÁNYT terveznek a XIII. kerületben. A Dráva utca és az Árpád híd között, a tervezett Duna-parti úton bonyolódna le az az átmenőforgalom, amely eddig a Népfürdő utcában zajlott. Ütemezetten új gyűjtőút is létesül az Esztergomi utcában, melynek egyes szakaszai már most megvalósíthatók, illetve már megvalósultak. A Duna-parton szakaszoltan, a forgalmi út lefedésével sétányok kialakítását javasolják. A parkolás céljára a normatív igényeknek megfelelő kapacitásokat hoznak létre. Az Árpád hídtól északra ezek már most elegendőnek látszanak, délre azonban a hiányzó mintegy 615 helyet a tervezett új parkolóházzal pótolnák.

BÓDÉK HELYETT kulturált utcai árusítóhelyeket terveznek a XIII. kerületben. Az elképzelések szellemében a Jászai Mari téren és a Radnóti Miklós utcában – egyrészt a terület jó ellátottsága, másrészt a személygépkocsi-parkolók csökkentésének megoldhatatlansága miatt – pavilonok felállítását nem javasolják. A Lehel út–Hun utca sarkára viszont nem kevesebb mint húsz üzletet magába foglaló paviloncsoportot terveznek. A Gyöngyösi út–Tomori út sarkára három csoportban mintegy 21 árusítóhelyet építenének.

... helyezni, akkor milyen alapon mondjuk ki azt, hogy a másik elemnél, a munkaerőnél ezt nem lehet érvényesíteni?

– Akárhogyan is számítgatom, nálunk ilyen bér- és jövedelmi körülmények között *a családok hetven-nyolcvan százaléka hamarosan a támogatandó kategóriába kerülhet*. A lakás- ... angol szakemberek jártak nálunk, és az önkormányzatokkal együttműködve bizonyos modelleket dolgoztak ki, amelyeket oktatni is szeretnének. Bevallom, ennek igazi előnyeit csak akkor látnám, ha *olyan, megbízható, jó szakemberekből álló háttér jönne létre, amelyre építeni lehet*, és a bérlakásokban élők ebben a biztos tudatban áldozhatnának – magasabb lakbérfizetés- ...

Telekadó

– A fővárosi elgondolások telekadóról, ezenkívül telekérték-emelkedési járulékról is beszélnek. Ezekről hogyan vélekedik?

– A telekadóval az a gondom, hogy míg a lakbéreknél elismerik: *nem lehet még szabad-* ... addig *válságkezelő megoldásoknak kell előtérbe kerülniük*. És ez nem nélkülözheti a kormányzat megkülönböztetett figyelmét, amelyet a főpolgármesternek a valóban tragikus lakáshelyzetben – és más esetekben is – sajnos, ki kell harcolnia. Mert *ez nemcsak Budapest, hanem – miként a hajléktalanok kérdése is – az egész ország gondja.*

Komor Vilma

Parkolók itthon és Bécsben

Magyarországon a parkolóépítés általános normáit az OÉSZ szabályozza. A jelenleg hatályos OÉSZ 78. §-a foglalkozik *a gépjárművek elhelyezésével*. A Pest-Buda rovat több ízben foglalkozott a jogos kifogásokkal, ezért szeretnék a magyar vonatkozáson kívül a bécsi példával is röviden foglalkozni.

Az OÉSZ rendeletéből három dolog érdemel külön említést:

1.) Az építmények rendeltetésszerű használatához szükséges parkolókat vagy tárolókat *építési telken* kell elhelyezni. 2.) A rendeltetésszerű használathoz tartozó normákat az OÉSZ *rendeltetési egység, alapterület* vagy *létszám* alapján állapítja meg. 3.) Közterületen csak *közhasználat* céljára szabad parkolóhelyeket létesíteni.

A parkolás szabályozása rendkívül szűkszavú, és egyes fontos információkat sem a rendelet, hanem a hozzá fűzött magyarázat tartalmazza. A szövegből nem derül ki például, hogy a parkolási normák *nemcsak új, hanem meglévő épületek átalakítására is vonatkoznak*. A rendelet azt sem említi, hogy átalakítás/bővítés esetén csak az új helyzetből adódó *többletigényt* kell-e kielégíteni, vagy az *egész* igényt kell figyelembe venni, és a hiányt is pótolni kell-e?

Mindez a gyakorlatban rengeteg *visszaélésre* ad lehetőséget. Az utóbbi években tömegesen adtak ki engedélyt olyan építésekre, átalakításokra, toldásokra, amelyekhez *semmiféle parkolóhely-építést* nem terveztek.

Ha a norma szerinti parkolókat az építtető saját telkén nem tudja elhelyezni, a közelben más építési telket kell találnia. Ezt a gyakorlatban csak *az önkormányzat, illetve az építési hatóság segítségével* lehetne megoldani. Az önkormányzatok azonban nem rendelkeznek olyan részletes rendezési tervekkel, amelyek kijelölnék a közös parkolásra alkalmas helyeket.

Míg a magyar OÉSZ két oldalon „elintézi" a parkolást, Bécsben *48 oldalas tartományi törvény* foglalkozik e kérdéskörrel. Az adott építményhez tartozó, kötelező parkolóhelyekre a bécsiek is *építési telket* irányoznak elő. Ha ott nem oldható meg, ötszáz méter átmérőjű körön belül *közös parkoló* is építhető. Ha még így sem tudják a kötelező parkolókat elhelyezni, *parkolómegváltást* kell fizetni, amelyet az 1975-ben elfogadott törvény maximum *80 ezer schillingban állapított meg*. E díjakat a városnak (tartománynak) közös, többnyire föld alatti parkolók építésére kell fordítania. Ez a *kötelezettség* mindenkire, *egyénre és közületre, minden épületfajtára vonatkozik*.

Parkolóépítési kötelezettség *csak építésiengedély-köteles változás* esetén keletkezik. Ha az átalakítás többletigénnyel jár, *a teljes parkolóigényt* ki kell elégíteni. A bécsi szabályozási elvek szerint minden épülethez minden időben hozzárendelhető egy parkolási szám, és így megállapítható a mindenkori ingatlantulajdonos *felelőssége*.

A bécsi parkolási törvény legfőbb tanulsága ennek az alapelvnek a *következetes* érvényesítésében van. Nincsenek illúzióim a tekintetben, hogy ha a magyar parkolóépítési szabályozás egyértelműbbé és szigorúbbá válik, egy csapásra minden megváltozik. A beruházók egy része ezután is mindent megtesz, hogy *kibújjék e kötelezettség alól*. Mégis el kell jutnunk oda, hogy csak olyan vállalkozások működhessenek, amelyek megfelelnek az előírásoknak. A város legzsúfoltabb, legértékesebb részein folyó építés megdrágulása *az egészséges szelektálódást is elősegítheti*, a kevésbé „divatos" területeken letelepedő kisebb cégek pedig *hozzájárulhatnak e területek felértékelődéséhez*.

A parkolás rendezése magasabb, az eddiginél átfogóbb szabályozást kíván. Erre *az új építési törvény* hamarosan kitűnő lehetőséget nyújt majd.

József Dénes

Egy építész vázlatkönyvéből

Buda fürdőváros

A Balaton vizének nagyszerű adottságán kívül Hévíz, Balatonfüred, Bodajk, Hajdúszoboszló, Parád, Miskolc-Tapolca, valamint a Kassa alatti magyar oldalon az alig ismert Kéked mellett – ahol Mátyás király is gyógyítgatta köszvényét – több más ásványvízű gyógyforrásunk is van. Mégis, fővárosunk budai oldalán a hévvíztellérek egész rendszere kínálkozik arra, hogy megkérdezzük *Vákár* Tibortól; „vázlatkönyvében" található-e idevonatkozó feljegyzés, *beszélhetünk-e Buda esetében fürdővárosról?*

– Könyvtáramban van egy 1936-os keletű – *Balás* Jenő okl. bányamérnök: „Budapest fürdőváros" alapjai című – fővárosi előterjesztés, mely arra utal, hogy a szakemberek ismételten foglalkoztak fővársunk e páratlan kincsének kérdésével. Érdekes gondolatot vet fel Balás bányamérnök, aki a Rudas és a Szent Imre fürdő helyett, illetve ezeken kívül a *Gellérthegy belsejébe helyezve alakítana ki gyógyfürdőt*. „Az idegenforgalom attrakciós mesterfogásainak versenyében előreláthatólag világversenyt álló lesz a Gellérthegy belsejében kiképzett barlangfürdő a maga ezerféle gyógyító és káprázató megjeleníthetőségében..." Bár *Pávay* Vajna főgeológus, *Bánlaky* Géza építész, *Gedeon* Tihamér vegyész, *Jankó* Sándor geológus, *Weszelszky* Gyula, a rádium intézet igazgatója, *Róth* Flóris bányamérnök érdemben vitázták e témáról, de *Szendy* Károly polgármester – hat évtizeddel ezelőtt – nem karolta fel az ügyet.

– Az eltelt hatvan év távlata, a technika robbanásszerű fejlődése és a nyugati tőke mozgása után hogyan viszonyulhatunk ma e témához?

– A budai „hévvíztellérek rendszerének vázlata" arra mutat, hogy Budán, észak-déli irányban helyezkednek el a fürdők; Csillaghegytől kiindulva az Árpád fürdő–Római fürdő–Császár fürdő (s talán a Sósfürdő is). Ezektől független fúrt kút látja el a Széchenyi fürdő és a *Margitsziget két hőforrását*. Egyszóval Budának *döntő geológiai fürdőváros gyökere van*, amely a Remetehegy–Mátyáshegytől délnyugatra a Csillebérc–Budaörsi-hegy irányába húzódik.

Vákár Tibor elképzelése

– Tervezési, tervpályázatai kapcsán került-e kapcsolatba Buda fürdőváros kérdéseivel?

– A Budapest című folyóiratban *Dobrossy* Béla dr. az 1946. augusztusi számban fürdőorvosok, geológusok és gyógyhelyi szakemberek nevében írt a gyógyfürdőkről és a Tabán jövőjéről. Állítása szerint a hőforrások vizéből *„naponta többmillió liter kihasználatlanul ömlik a Dunába"*. Írja továbbá, hogy „a fürdőtelep elhelyezését a geológus, meteorológus és a klimatológus, a szükségletet a fürdőorvos szabja meg, míg kiváló építészeinkre csupán a nemesveretű kivitelezés munkára vár". Ő a Gellér fürdő körül, a Szikla-kápolnától kiinduló és a Kelenhegyi úttól a Gyopár utácig felkanyarodó, patkó alaku épületet képzelte el. Davoshoz hasonlóan, a Gellérthegy déli oldalán – az északi szelektől védetten – födetlen testtel lehet lég- és napkúrázni. Taglalta a fürdőváros tabáni telepítését is, melyet a *széljárás miatt vitatott*. Ennek illusztrálására, egyben az *építészi-városrendezői szemlélet* képviselésére is felkért. Annak idején a festői Tabán romantikus terét a „pellengérrel" együtt megszüntették, és az elavult földszintes házak lebontása után az építésztársadalom a terület felhasználására különböző javaslatokat készített.

– Megvalósult-e valamelyik ilyen témájú terve?

– A Zsigmond (Frankel Leó) utcában, a Szent István-kápolna folytatásában lévő egyemeletes műemléki épületből a százágyas kórház tervezését *Pfanel* Egon és *Budai* Aurél kollégámmal együtt készítettem. Hetenként konzultáltunk minden részletéről az ORFI szakembereivel. Amikor – anonim – érdeklődésemre a kórház személyzetétől csak megelégedésről tanúskodó válaszokat kaptam, jobban örültem, mintha állami elismerést kaptam volna.

– Meg kell említenem azt a gyógyszertári mérleg pontosságával tervezett és elkészült, úttest alatti aluljárót, amely összeköti a százágyas kórházat és a főépületet. Betegszállító kocsik nagy méretével az úttest villamosközlekedésének folyamatos fenntartásával, valamint a hévforrás fakadási helyeinek érzékenységével is számolnunk kellett. Ezért deciméterről deciméterre ástunk, dúcoltunk, zsaluztunk és betonoztunk. Az aluljáró eredményesen szolgál ma is.

(hankó)

négyszáz ember fordul meg nálunk. A kis szobában sokszor egymás szavát sem értjük. Egy-egy emberre 10-15 perc jut. Az újonnan jelentkezők sorszámot kapnak, és két-három naponként visszahívjuk őket, a rendszeres járadékosoknak pedig havonta egyszer kell megjelenniük. A számítógépbe 5200 személy adatát tápláltuk be.

– *Nem lehetne a berendelések meg probléma. A számítógépes szer is tökéletesítésre szorulna. Úgy tudom, már betöltött állásokra is küldenek jelentkezőket.*

– Sajnos a XI. kerületi adatfeldolgozó központtal *nincs követlen számítógépes összeköttetésünk*. A posta ígéretével még nem sokra megyünk. Így a lemezre vitt információt hetenként szállítjuk oda s vissza. Már az is előfordult, hogy *valakit több-*

Imréné, a szolgáltatási osztály vezetője rémisztő hírekkel fogad:

– Az imént telefonált a csepeli irodánk kirendeltségvezetője, hírül adva: pénteken hivatalában részeg férfi támadta meg, aki egy kolleganőt mellbe vágott, egy-két pofon is elcsattant, majd az ismeretlen tettes elszelelt. Aki a sorára vár, az is pocsékul érzi magát…

pan a 10. [illegible]
36 500 fős ügyfélforgalmunk volt. Mintegy 25 600 embernek tudtunk segélyt vagy járadékot adni. A novemberi átlagos bruttó segélyösszeg – országosan – 7231 forint, ami napi bruttó 241 forintnak felel meg.

– *Az országos helyzetről is mondana valamit?*

az útját, a munkaközvetítőnek kidött anyagot konkrét adatokkal is ki kell egészítenie.

– *Tehát előfordulhat, hogy az irodában előbb értesülnek egyes dolgozók sorsáról, mint maguk az érintettek?*

– Név szerint azért nemigen tudjuk, kikről van szó.

munkára?

Vendéglátóm válasza praktikusan hangzik: – Itt mindenkiről hamarosan kiderül, *bírja-e idegekkel*. Egyébként nem panaszkodunk: válogathattunk, hisz a vállalatoknál a munkaügyis gárdát is leépítik.

Haller Szilveszter

„Nagyon fontos, hogy mindenki tudja, mennyit ér"

A tehetségbank az érvényesülés útja lehet

A tehetség szó magában hordozza a feltételességet is: a siker eléréséhez ez is szükségeltetik. Az elmúlt negyven évben sokan gondolták úgy, a tehetség kiaknázásának Magyarországon nincsenek meg a feltételei. Az egyik legdivatosabb kifejezéssé a kontraszelekció vált. Napjainkban, a megváltozott gazdasági feltételek között különös jelentősége lehet a tehetséggondozásnak, hogy az elbocsátások során a vállalatok ne saját szellemi tőkéjüktől váljanak meg legelőször, s amikor speciális tudású szakemberekre van szükségük, az álláshirdetésekre jelentkezők közül a legmegfelelőbbet válasszák ki. Sajnos napjaink gyakorlatára alig jellemző ez a tudatosság. Talán ez az egyik oka annak, hogy tehetséges szakemberek külföldön próbálnak boldogulni.

Fábry János rajza

– *A fejvadászat, a legmegfelelőbb emberek kiválasztása és megszerzése az egyik legjólmenőbb vállalkozási forma manapság. Mennyiben különbözik az önök által létrehozott tehetségbank ezektől?*

– A fejvadászok elsődleges célja a szakemberek „szállítása" egy bizonyos feladatra – mondja dr. *Benson* Katalin. – A tehetségbank nem egy-egy emberre „vadászik", hanem a tehetséges fiatalokat gyűjti egybe, hogy a legmegfelelőbbeket a munkáltatók kiválaszthassák közülük. Tehát a bank lehetőség azoknak, akiket tudományos alapon a legrátermettebbeknek találunk a legjobb állások megszerzésére.

– A fejvadászok rövid távra terveznek, például olyan szakembereket juttatnak ki külföldre, akikre itthon is szükség volna – állítja dr. *Völgyesy* Pál egyetemi tanár, a csoport vezetője. – Ha létezik magyar szellemi kapacitás, akkor ki kell használni. Mi éppen abban tudnánk gyakorlati segítséget nyújtani, hogy nyilvántartjuk a szürkeállományt, hiszen *életveszélyes, ha a tudás marginálissá válik*. A tehetségbankba való bekerülés az érvényesülés útja lehet.

– Két friss diplomás között ugyanis óriási különbséget figyelhetünk meg – veti közbe dr. *Schenker* László. – Jelenleg egy ötszáz fős felmérést végzek pályakezdőkkel. A legmagasabb elért pontszám százhatvan volt, a legalacsonyabb pedig tizennyolc.

– Ez jól mutatja, *milyen hátrányba kerülhetnek azok a sorra alakuló kis cégek, amelyek esetlegesen választják ki a munkatársaikat* – veszi vissza a szót dr. Völgyesy Pál. – Ugyanakkor ma az elbocsátásoknál csak rövid távú érdekeket vesznek figyelembe. *A világon mindenütt megpróbálják a válságokon átmenteni az értékes munkaerőt*, nálunk ez egyáltalán nem jellemző.

– *A tehetség relatív fogalom. Aki tehetségtelen a kutatásban, az remek vezető lehet, és fordítva. Milyen módszerekkel választják ki az önöknél jelentkezők közül a legértékesebbeket?*

– Többféle szempontból vizsgáljuk meg a személyiségüket – magyarázza dr. Benson Katalin. – A szorongás, az empátiakészség, az érzelmi labilitás, a szervezőkészség mind nagyon jellemző tulajdonság. Az intelligencia kreatív, praktikus jegyeit is felmérjük. Ennek alapján a legjobb és a leggyengébb személyiségjegyeket is ki tudjuk mutatni. Aki munkaerőt keres, a számítógépes nyilvántartásunkból az anonim adatok közül választhat.

– Zöld fülű, sárga cipőjű, spanyolul és portugálul beszélő menedzsert… – mondja nevetve dr. Schenker László.

– Közel kétszáz paramétert vizsgálunk. Ez rengeteg variációs lehetőség – magyarázza Völgyesy professzor.

– S persze minden mutatón túl előfordulhat, hogy a kiválasztott személyek valamelyike antipatikus, és ez nem számszerűsíthető – jegyzi meg *Galsa* László, az Ergotop Kft. ügyvezető igazgatója.

– *A tehetséggondozásban „vissza kell lépni azokhoz az alap személyiségtulajdonságokhoz – olvasom egyik tanulmányukban –, amelyek a döntés, illetve a kreatív magatartás gyökerét jelenthetik". Nincs ez ellentmondásban a magyar iskolarendszer gyakorlatával?*

– Oktatásunk európai összehasonlításban nem olyan rossz, de hála istennek nem működik olyan hatékonyan, hogy az emberek született intelligenciáját ez érintené – mosolyodik el dr. Völgyesy. – A tehetség éppen a sok iskolai korlát miatt legtöbbször elő sem jön.

– *A privatizált magyar vállalatok gyakran keresnek több nyelvet beszélő, igen magas képességekkel rendelkező fiatal diplomásokat – tizenöt–tizennyolc ezer forintos bruttó keresettel. Ha ezt nem dollárra, csak schillingre számoljákat, kevesebb mint háromezer lesz a végeredmény… Eddig csak a munkaadóknak nyújtott előnyökről beszéltek, de milyen haszna lesz a munkavállalóknak abból, ha önökhöz fordulnak?*

– Folyik az *agyelszívás* – mondja dr. Völgyesy –, de tudomásul kell venni, hogy a külföldi befektetőknek az olcsón megszerezhető magasan képzett munkaerő a legvonzóbb. Ha megemelnék a béreket, nem lenne vállalkozó. Sajnos nálunk ma több az eszkimó, mint a fóka. Még a nyelvtudás területén is, hiszen a fiatal korosztályok tömege tanult meg nyelveket. *A tehetség tehát fokozatosan piaci értékké válik, és ezért nagyon fontos, hogy mindenki tudja, mennyit ér*, mert vannak lehetőségek, de fel kell nőni hozzájuk.

– *A beszélgetés folyamán végig az volt az érzésem, a tehetségbank ötletében nagyon nagy lehetőségek rejlenek, de ezeket önök valamilyen okból nem tudják kihasználni.*

– Már 1988-ban kidolgoztunk – az Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság felkérésére – a tehetségbank tudományos alapjait, sőt az adatok felhasználására évek óta készen áll a számítógépes program is. Az OMFB végső konklúzió az volt, hogy folytatni kell a kutatásokat, és az ehhez szükséges összeget meg kell pályáznunk. Nyolc hónapja nyújtottuk be az anyagot, de *választ azóta sem kaptunk*. Ez az oka a feltételes módnak.

– Ennek ellenére nem adtuk fel – jegyzi meg dr. Benson Katalin.

– *Feltételezem, hogy ez vállalkozásnak sem utolsó.*

– Teljesen térítésmentes a hozzánk forduló fiataloknak. Számunkra elsősorban a tehetségbank tudományos háttere az érdekes, és azt kell mondanom, hogy *nemzetközi hírnévre tettünk szert*. A tilburgi és egy izraeli intézet is érdeklődik, sőt tanulócsoportot is küldenének. Éppen emiatt sajnáljuk, hogy a hazai támogatás késik.

Élő Anita

VÁKÁR TIBOR
Magyar Nemzet 1992. január 20, 3-4.

Lakás állami gondozottaknak

Csepp(kő) a tengerben

Évek óta és a legkülönbözőbb fórumokon hallunk róla, hogy meg kell oldani valamiképpen az állami gondozott gyermekekből felnőtté válók lakásproblémáit. Még a tanácsrendszer keretei között is, amikor nem csekély számú új lakótelep épült, vita folyt róla, hogyan oldható meg legkedvezőbben a legelhagyatottabbak otthonteremtése. Sajnos mára – ilyen vonatkozásban – legalább ilyen magukra hagyatottak lettek a *nem* állami gondozottak is, hiszen az ő számukra is szinte kilátástalan a lakáshoz jutás.

Dicsérendő tehát, bár valóban „csepp csupán a tengerben" az a *tizennyolc lakásos garzonház*, amelyet a II. kerületi Cseppkő u. 74. sz. alatt – igencsak viszontagságos körülmények között – végre sikerült tető alá hozni.

Ritkán fordul elő, ám mi éppen ezért tartjuk fontosnak, hogy közömbösnek, befelé fordulónak jellemzett korunkban *néven nevezzük* azokat, akik időt és energiát nem kímélve hozzájárultak a garzonház megszületéséhez attól kezdve, hogy 1989 júniusában a hajdani II. Kerületi Tanács kiadta az építési engedélyt. Még abban az évben lefolyt a nyilvános versenytárgyalás, amelynek alapján a megbízást a Szolnok Megyei Állami Építőipari Vállalat nyerte el.

Ettől kezdve *számtalan önzetlen és a hivatali kötelezettségeken messze túlmenő vállalást regisztrálhattunk*. A Magyar Földtani Intézet például dr. *Kuti* László vezetésével térítés nélkül végezte el a szükséges talajmechanikai vizsgálatokat és készítette el a szakvéleményt. A VÁTI szakemberei közül *Molnár* Attilát és *Tersényi* Györgyöt kell említenünk, akik – szintén minden díjazás nélkül – készítették el a részletes rendezési terveket. *Koch* József építész és a Vegyterv munkatársai csaknem félmillió forint értékű társadalmi munkát fektettek a teljes építési, engedélyezési és kivitelezési tervdokumentáció elkészítésébe.

A kivitelezés munkálatait végző, már említett vállalat mellett, a második szakaszban a *Loggia Építőipari Kft.* rugalmasságának volt köszönhető, hogy költségkímélő megoldásaival, a belső szakipari munkák elvégzésével jelentős megtakarítás vált lehetővé. A megszervezésben a 36. Sz. Szakmunkásképző Iskola igazgatója, *Puskás* László nyújtott nagy segítséget.

Ami a pénzügyi forrásokat illeti, a rendszerváltásig az Állami Ifjúsági és Sporthivatal, a KISZ, a Fővárosi Tanács és az Egészségügyi Minisztérium különböző szervei, 1991-ben pedig a Fővárosi Önkormányzat Főpolgármesteri Hivatala több mint 21 milliót fektetett az építkezésbe. Maga az otthon is saját megtakarításait minden évben a garzonházra fordította.

A teljes beruházás *negyvenmillió forintot* igényelt, amelyhez végül is mindössze *hárommillió* hiányzott. A Népjóléti Minisztérium által kiírt pályázatra 1990-ben és 1991-ben is jelentkeztek, de sajnos ott elutasították kérelmüket.

Végül az otthonba látogató *Marschall* Miklós főpolgármesterhelyettes közbenjárására a főváros felkutatta és előteremtette az immár „sorsdöntőnek" ítélhető hárommilliós összeg forrásait. Így a művelődési főosztály és a nevelőotthoni és gyógypedagógiai osztály vezetői, munkatársai méltán sorolhatók azok közé, akiknek köszönhetően tizennyolc fiatal öt évre otthonra talál.

A garzonház lakásainak alapterülete egyébként 35 négyzetméter. A lakószobán kívül szerény méretű, de a funkciónak megfelelő konyhával és fürdőszobával is rendelkezik. Az a rászoruló, nagykorúvá vált fiatal költözhet be, aki legalább 3 éve volt az otthon lakója, nagykorúságát itt érte el, a középiskolai tanulmányait sikeresen befejezte, munkaviszonyban áll, ott tisztességesen dolgozik, magánéletében is felnőtt állampolgárhoz méltó életmódot folytat, lakáskérdésének megoldására más lehetősége nincs.

Reménykedjünk, hogy ők csak az első fecskék és öt év múlva társaik és egyáltalán az életkezdők a jelenleginél reménytelibb helyzetben lépnek a felnőttkor küszöbére.

K. V.

Egy építész vázlatkönyvéből

A Magdolna-torony

A legrégibb várnegyedbeli templomok közül a Kapisztrán téren álló, Mária Magdolna nevét viselőt, a XIII. században építtette IV. Béla. Viharos történelmünk néma tanúja, nagy események színhelye volt. 1792-ben itt koronázták meg *I. Ferenc* magyar királyt, és 1795-ben e falak között fosztották meg tisztségétől Martinovics Ignácot. Napjainkban inkább úgy ismerik, mint volt Helyőrségi-templomot, hiszen 1817 óta ezt a feladatot látta el. Egyetlen téves eseményt köt e helyhez egy 1866-ban elhelyezett emléktábla, miszerint itt temették volna el III. András magyar királyt; ez nem felel meg a valóságnak. A háború alatt találatot kapott, megrongálódott a templom, de nem helyrehozhatatlanul; *az örvenes évek elejétől bontották le*, tették módszeresen tönkre.

Az első kerület polgárai a háborút követően alighogy visszamerészkedtek házaikba, *dr. Patek* Erzsébet és *dr. Gerevich* László régészek, valamint *Vákár* Tibor építész már *„műemléki szemlét"* tartott; 1946-ot írtunk akkor.

– A Magdolna-templomot annyira szétlőtték, hogy tényleg le kellett bontani? – kérdezzük Vákár Tibortól.

– Nem volt az jottányival sem romosabb, mint bármelyik környéki ház. A torony keresztvégződésétől a szentély záródásáig *teljes egészében állott a templom;* igaz, sok belövéssel. Tetőszerkezetének szaruállásai kevés hézaggal, székléccel *cserépfedésre várt*. A fénykép utáni rajzon bizonyítom, hogy sebzetten, de várta újuló templommá szentelését. Ám úgy tűnik, hogy *Rákosinak* „nem illett bele az ideológiájába."

– A várnegyed lakóiba – már 1960 óta – csak mint „Magdolna-torony" képe vésődött. Műemléki szempontból így, csonkán volt helyes ezt megtartani?

– Szó sincs róla. Annak idején – 1950-ben – a teljes templom rekonstruálását és a Hiltonban látható Miklós-torony megerősítését, majd restaurálását *Csemegi* József kollégám nekem adta feladatul. Első lépésként a felméréseket kezdtem el az altemplomban. Egyidejűleg – a beázás miatt – a torony lefedése is fontos volt. A jelenleg látható, *zöld patinájú rézfedés* a főpárkányig az én művem. De már a *keresztet nem helyezhettem vissza*, mert – elbocsátottak.

Vákár Tibor rajza

– A templomhajó, a szentély, az altemplom ugyanúgy helyreállítható lett volna, mint az összes környező épület. Az altemplom felmérését megkezdtem, a torony lefedését elvégeztem. Dr. Csemegi József építész, főnökünk váratlanul *stencilezett utasítást kapott* és adott át a templom lebontására. A lebontást megtagadtam, így nevezett az írást magára szignálta. Egy hét múlva elvesztettem az állásomat.

– A Helyőrségi-templom életében van-e olyan történelmi vagy műemléki érdekesség, „titok", amiről érdemes beszélni, amit talán csak öntől tudhatunk meg?

– A torony rézbádog lefödését magasabbra „hamisítottam". A torony faszerkezetét – az ácsokkal – a tér kockaköveire fektetve állítottuk össze. A főszaruállást és a császárfát, mely eredetileg 13,40 méter magas volt, 15 méterre nyújtottam meg. A toronysisak eredeti profilját követve „felnöveltem" a sisakot abból a meggondolásból, hogy az egész várnegyed tetői az elmúlt századok alatt magasabbra „nőttek". Illő, hogy a templom tornya is „magasabb" legyen.

– A másik történelmi rejtély, melynek igazát számomra a templom bontását végző cég mérnöke, Capdebo Dezső igazolta, hogy több, reneszánsz kőfaragás és liliomos címerekkel díszített kőszarkofág van az altemplomban. Utólag gondolkodtunk el azon, kiknek a hamvai nyugodtak ott; nemes ősöké, netán Árpád-háziaké?

– A magányos torony és a romterület sokáig parlagon hevert. Aztán rendezték a területet, kialakították a ma látható romkertet, sőt rekonstruálták a valahavolt templom egyik gótikus ívét is. A torony hasznosítására mindenféle „üzleti" ügyekkel próbálkoztak, egyszer tíz évre „bérbe" adták, üzleteket nyitottak benne. Ma – eléggé méltánytalan és szabálytalan módon – a német zászló színei virítanak az első osztályú műemlék üvegén. A kerületi önkormányzat – tudtommal – most kilátótoronynak kívánja berendezni. Ön, mint „szülőatya", mit tud a torony sorsáról?

– Korábban a Bécsi-kapu téri könyvtár jelentkezett hasznosításra. Tervpályázat is lezajlott. Volt egy másik elképzelés is; legyen exkluzív vásári palota. Újabban a Szentháromság teret, illetve a Mátyás-templom, Halászbástya környékét kívánják megszabadítani az elharapózott kereskedési láztól. Ezért a Kapisztrán téri romkert területén *népi vásárhely kialakítását tervezik*. Ezzel az indokolt és szükséges fejlesztéssel egyetértek. Viszont a torony *idegenforgalmi kilátóként való üzemeltetése* – profanizálása – ellen tiltakozom.

– A külföldi tőke is érdeklődést mutat egy *„üvegkristályú Magdolna-templom"* visszaépítésére. Ilyen ajánlat birtokában magam is vállalnék tervezést, hiszen a várlejtő programjába a „Világörökség" részeként, beleillenék. Adva van tehát itt egy városszerkezeti, történeti, régészeti, műemléki adottság, amely idegenforgalmi szempontból is az expo ügyét szolgálhatja.

(hankó)

A VILÁGVALLÁSOK liturgikus zenéje sorozatban január 11-én „Luthertől a Luther-kantátáig" címmel az evangélikus liturgikus zenéből mutatnak be műsort a Budavári Palota E épületében. Közreműködik a budapesti Tomkins énekegyüttes, a műsort Szokolay Sándor vezeti.

YBL MIKLÓS halálának centenáriuma alkalmából karácsony előtt emlékkiállítás nyílt a Budapesti Történeti Múzeumban. Az anyag feltárását, feldolgozását a magyar építészettörténet kutatására alakult kutatóműhely, a Hild–Ybl Alapítvány tagjai és általuk felkért külső munkatársak végezték el. Ez az első alkalom, hogy hétezer, eddig nem ismert tervlapból a legérdekesebbek nyilvánosság elé kerültek.

ÚJ VÍZTISZTÍTÓ MŰ létesítését határozta el a fővárosi önkormányzat a közműügyosztály javaslatára Csepelen. A létesítmény előreláthatólag 1992–94 között valósul meg mintegy 1,3 milliárd forintos beruházással. Finanszírozásához a fővárosi források mellett központi céltámogatást is kell igényelni. A jövő évre hetvenmillió forintot irányoznak elő a fővárosi költségvetésből a beruházás megkezdése érdekében.

A CASTRUM IDEGENFORGALMI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
10 000 Ft névértékű elsőbbségi részvények kibocsátásával felemeli alaptőkéjét.

Kibocsátási árfolyam: 150 %.
Jegyzéskor a névérték 50 %-a fizetendő, fennmaradó rész 1992. február 29-ig.

ELSŐBBSÉGI OSZTALÉK: MIN. 12 %.
Várárlói kör: magánszemélyek, közületek és külföldiek.
A részvényjegyzés helye:
A CASTRUM Idegenforgalmi RT központjában
8360 Keszthely, Bem u. 3.
Tel./fax: 92/74-422.
A BUDAPEST BANK fiókjaiban.
A lenti és hévízi CASTRUM Campingben.
A tájékoztató ugyanott átvehető.
Az ÁÉF-jóváhagyás száma: 20 044, dátuma: 1991. december 13.

A jegyzés időtartama:
1991. december 30.–1992. január 31.

A RÉSZVÉNYBEFEKTETÉS AZ ÉVES JÖVEDELEM 30 %-ÁIG ADÓALAPJÁBÓL 1992-BEN IS LEVONHATÓ!!!

CASTRUM RT. IGAZGATÓSÁGA

5081

VERSENYBEN SZENVEDETT a finnországi Kemiben a Cumulus Kupáért kiírt nemzetközi női kosárlabda-torna záró napján a magyar válogatott. Pálinkás József csapata annak ellenére, hogy 99–95-re kikapott Litvániától, tornagyőztes lett. A litvánok ellen Balogh 40 pontot dobott, Balázs pedig 22 pontot szerzett.

AZ ANGOL FUTBALLBAJNOKSÁG EREDMÉNYEI: Aston Villa– Southampton 2–1, Everton–Liverpool 1–1, Luton–Chelsea 2–0, Manchester City–Arsenal 1–0, Notts County–West Ham 3–0, Oldham–Nottingham 2–1, Queen's Park–Sheffield Wednesday 1–1, Sheffield United–Crystal Palace 1–1, Tottenham–Norwich 3–0, Wimbledon–Coventry 1–1. Az élcsoport állása: 1. Manchester United 47, 2. Leeds 45, 3. Sheffield Wednesday 39.

A SKÓT LABDARÚGÓ-BAJNOKSÁG EREDMÉNYEI: Aberdeen–Celtic 2–2, Airdrieonians–Motherwell 2–0, Hibernians–Dundee United 3–2, Rangers–Dunfermline 2–1, St. Johnstone–Hearts 0–5, St. Mirren–Falkirk 0–1. Az élmezőny: 1. Hearts 43, 2. Rangers 41, 3. Celtic 33.

A NÉMET ASZTALITENISZ KUPA döntőjében a VfB Lübbeck 5–3-ra győzött az esélyesebb TTC Grenzau ellen, amelyben az idegenlégiós lengyel Andrzej Grubba mindössze egy mérkőzést tudott nyerni.

Totóeredmények

1.	Everton-Liverpool	X
2.	Aston Villa-Southampton	1
3.	Notts-West Ham	1
4.	Manchester City-Arsenal	1
5.	Oldham-Nottingham	1
6.	Queen's PR-Sheffield W.	X
7.	Sheffield U.-Crystal Palace	X
8.	Tottenham-Norwich	1
9.	Wimbledon-Coventry	X
10.	Aberdeen-Celtic	X
11.	Airdrie-Motherwell	1
12.	Rangers-Dunfermline	1
13.	St. Johnstone-Hearts	2
14.	Luton-Chelsea	1

A nyeremények: a 22 darab telitalálatos szelvényre egyenként 188 988 forintot, az 56 darab 13-asra egyenként 61 249 forintot, az 1645 darab 12-esre egyenként 1936 forintot, a 14 676 darab 11-esre egyenként 217 forintot, a 77 493 darab 10-esre egyenként 62 forintot fizetnek.

helyezést is ér el Svájcban, az olimpián nem lehet ott?

– Igazából nem. Edzőmmel együtt természetesnek tartjuk ezt, mert az én teljesítményem még nem eltökélte, hogy jó műkorcsolyázó lesz. Hivatalosan az édesapja az edzője, de mindkét szülő foglalkozik vele.

– Anyu elég szigorú. Apu inkább egy másik kislány, *Kulcsár Zsófia* „interpretációjáért" érdemes volt a búcsú műkorcsolya-hétvégére kilátogatni.

Krajczár Gyula

A kulisszák mögött

Sakkórák és titkosügynökök

„Átkozott bélyegek!" – korholta hajdan az edzője a fiatal Anatolij *Karpovot*. A legendás hírű szakember, Szemjon *Furman* már nem érte meg, hogy védence gyűjtőszenvedélyének tárgya *vagyont érő kollekcióvá* gyarapodjék, s attól is megkímélte a sors, hogy lássa, mennyi idejét rabolja el a világ-, majd exvilágbajnoknak a közéleti tevékenység. „*A sakknak köszönhetem, hogy tehetek valamit az emberekért, de ezek az elfoglaltságok mostanában megakadályoznak a teljes értékű szakmai felkészülésben* – vallja Karpov. – *Hasznosságom tudata azonban megkönnyíti, hogy filozófikusan fogjak fel egy-egy sportbeli kudarcot.*"

Ebben az esztendőben érte néhány balsiker. A *linaresi* szupertorna utóbbi évtizedes pályafutásának legnagyobb lemaradását hozta, másik két tornán is csak dobogós helyezésre futotta, de *Reggio Emiliában* és *Reykjavikban*, a *II. Világ Kupa* nyitóversenyén remekelt. És továbbjutott a világbajnokjelöltek *brüsszeli* negyeddöntőjéből. Ennek az összecsapásnak a tanulságai – bár hónapok teltek el az esemény óta – még mindig foglalkoztatják. Erről tanúskodik az az interjú, amelyet az általa irányított *64. Sakkszemle* című lapban főszerkesztő-helyettesének és gyakori szerzőtársának, Alekszandr *Rosalnak* adott. Részletesen taglalja a belga fővárosban az indiai Vismanatban *Ananddal* vívott mérkőzésének szakmai mozzanatait, és néhány kifejező színfoltot villant fel maga és hírneves pályatársai viszonyáról. Amikor például egy társadalmi megbízást teljesíteni még a brüsszeli meccs előtt az *Egyesült Államokba* utazott, *Washingtonban* felkereste régi barátját, Lubomir *Kavaleket*. A prágai tavasz után emigrált cseh nagymester éppen az angol Nigel *Shortot* készítette fel a világbajnokjelöltek tornájára. Karpov szelíd iróniával firtatja, hogy nincs-e neki is szerepe abban, hogy a jövő év elején éppen Shorttal kell majd megverekednie a kandidátusok utolsó előtti lépcsőfokán. Másfél évtizede ugyanis Short bátyja tőle kapott tanácsokat, miként egyengessék tovább a lancesteri csodagyerek sakkozói fejlődését. Más érdekes is történt a Pentagon szomszédságában. Az ex-bajnok ötperces villámjátszmákban ronggyá verte a nyugati világ jelenleg legerősebb sakkozóját és edzőjét.

Miért került utóbb mégis rendre *súlyos időzavarba* az Anand elleni „lassú" partikban? Ezt a jelenséget csak részben magyarázzák a felkészülés korlátai, a washingtoni kiküldetéshez hasonló elfoglaltságok. Ludas ebben az eszeveszett gyorsaságú ellenfél, a huszonharmadik évében járó madrasi fiú is. „*Ezen a meccsen Anand két nagyságrenddel jobban játszott, mint korábbi versenyein* – világít rá Karpov. – *Bár azt hittem, képtelen az aprómunkára, kitűnően manőverezett. Beismerem, több lépését nem láttam előre. Van benne valami különös, keleti, megfejthetetlen. Elüt azoktól a sakkozóktól, akikkel eddig találkoztam.*"

Miért maradt alul a tamil üstökös? Nyomasztotta az esélyesség terhe, bizonytalankodott a függőállásokban, s jóllehet többet gondolkozott, mint máskor, „*nem vizsgálta meg az állás minden lehetőségét, nem keresi a legerősebb lépést, mert az elsőnek eszébe jutó folytatásról elhiszi, hogy a legjobb*".

„*Igen kellemes és korrekt*" partnerének egyetlen megnyilvánulását kifogásolja Karpov. Amikor egyszer rosszabb állásban, időszűkével küzdve a válaszlépésre várt, sétáló ellenfele *tüntetően lassan* tért vissza a táblához. „*Ez Gurevicsre vall*" – jegyzi meg. Mérkőzésükön ugyanis az a Mihail Gurevics volt Anand egyik szekundánsa, aki évek óta együtt dolgozik *Kaszparovval*. Karpov azt állítja, konkrétan tudja, hogy a világbajnok még tavasszal áldását adta erre az együttműködésre. Mi több, ő irányította a már *Belgiumban* élő harkovi nagymestert Anandhoz, s ehhez néhány *Karpov-ellenes* megnyitási receptet is mellékelt.

Az érintettek visszautasítják ezt a feltételezést. „*Gurevics nagyon erős nagymester, kiváló elemző és kutató. Olyan erényei vannak, amelyek belőlem hiányoznak. Ezért kértem fel segítőtársamnak*" – érvel szelíden Anand. Gurevics ellentámad. Őt már a linaresi tornán megvádolta Karpov, hogy szándékosan vesztett Kaszparov ellen. Érthető, hogy nem szereti: Kaszparov mindkét mérkőzését megnyerte, ahol ő segített neki, s most Anand is közel állt a győzelemhez.

De ez az egész ügy egy régi történet folytatása. 1987-ben, pár hónappal a sevillai páros mérkőzés előtt meglátogatta a *KGB* egy embere, s óriási összeget – körülbelül 200 ezer rubelt – ajánlott fel, ha Karpov számára műhelytitkokat szolgáltat ki Kaszparovról. Ő azt válaszolta, hogy a világ minden pénzéért sem megvásárolható. Erre a sakkügyekben feltűnően jól tájékozott ügynök megfenyegette.

Egy sértett ember blöffjével, vagy kései leleplezéssel van-e dolgunk?

Karpov *nem magyarázkodik*. Interjújában – amelyen belül keretben közlik viszontvádlója nyilatkozatát –, csak annyit mond, hogy már az összeg nagysága miatt is hiteltelen ez a gyanúsítás. Kaszparov volt munkatársa, Joszif *Dorfman* még azt állította, hogy százezer rubellel akarták levenni a lábáról, A hosszú évekig meg sem szólaló Gurevics – így utólag – szemlátomást többre tartja magát.

Szilágyi Péter

Indult egy Európa-bajnok is, aki idén egy másik „egzotikus" sportágban volt az év sportolója. Ő, *Béres László* többszörös *gombfoci* bajnok, akinek részvétele a társak sportszerűségén múlott, mivel a versenyre menet *karambolozott*, így jócskán lekéste a nevezési határidőt. Téved a Kedves Olvasó, ha nyüzüge, tornából felmentett legénynek képzeli el ezt a 45 éves, sokarcú sportembert:

– *Önt elnézve adódik a kérdés. Ilyen fizikális adottságokkal – 190 centis magassággal, kisportolt alkattal – miként lett gombfoci, illetve biliárdjátékos?*

– Kezdetben fociztam és kézilabdáztam. A hatvanas években láttam egy gombfoci versenyt és megszerettem, majd jött a biliárd. A *sakkozással* is megpróbálkoztam, de mivel kezdetben nem voltak sikereim, abbahagytam. Egyébként ezekhez az asztali játékokhoz *kitűnő fizikai felkészültség* kell, mert a többórás küzdelmeket másként nem lehetne bírni.

– *Szerintem a biliárd szellemi sport…*

– Való igaz, mert lényege, miként tudjuk a fehér golyót vezetni. Ehhez nemcsak fejre, hanem kézügyességre is szükség van. Ebben rokon a gombfocival. Az egyes technikai elemek most még sokat számítanak, de kellő gyakorlással kor nehéz jó pool-, jó snooker-játékossá fejlődni.

Mondandójának igazolásáért Béres László az egyik meccsét olyan „cikkcakkos" lökéssel nyerte, amelyet a szépszámú szemlélő álmélkodással és vastapssal fogadott...

A *Konczert* Ferenc igazgatta szövetség rálépett egy útra, amelyet jó magyar szokás szerint acsarkodások, gáncsoskodások nehezítenek, mint például a *Pécsett* megalakult árnyékszövetség, amely még egyetlen versenyt sem rendezett és amelynek létezéséről is *csak külföldön* értesültek. De támogatójuk is van az *International Jewelry-Business Center Ltd.* személyében, amely a szövetség fő szponzoraként nemcsak anyagi segítséget nyújt, hanem az oly fontos nemzetközi kapcsolatok kiépítésében is segédkezik. Ennek eredményeként jövő nyáron – ha minden igaz – sikerül megrendezni egy *magyar–angol* válogatott poolbiliárd-találkozót. Addig is sok még a megoldásra váró feladat (a megosztott szövetség egyesítése, a tagok létszámának bővítése…), amelyek közül is kiemelkedik a januárban kezdődő *félidényes nagygolyós bajnokság* szervezése.

Bersényi András

Magyar Nemzet, 1991. dec. 30; 15. p.

Vakar Tibor

utcában kaptunk helyiséget hozzá. Dezső úrral megtárgyaltuk a gyógyszertár kérdését is, a mikrobusszal ingyenesen szállítjuk be és haza a betegeket, a vizsgálat és kezelés is ingyenes, a szeretetszolgálat orvostagjai végzik el.

D. J.: Kilátásban van olcsón beszerzett gyógyszerek behozatala, ugyanakkor, ha a helyi tanács is segít, szóba jöhet egy utókezelő, fektetőgondozó beindítása is, ahol jutányos áron segíthetünk a rászorulókon. A kórházi kezelésről kikerült, további ápolásra, felépülésre szoruló betegekre gondolunk. Kezdetben egy húszágyas részleg működtetését tervezzük. Ennek a költségei óriásiak, ebbe az ügybe már az itteni szeretetszolgálat, a helyi önkormányzat is be kell segítsen: a pillanatnyi árfolyamon ennek az ü-

(ALBERT LEVENTE felvétele)

A szülőföld vonzásában

Vákár Tibor építész-grafikus kiállításának megnyitójára hívjuk az érdeklődőket ma 17 órakor a Székely Nemzeti Múzeum földszinti termében és folyosóján.

A Gyergyószentmiklóson 1908-ban született Vákár Tibor a Budapesti Műegyetemen tanult építészetet, később a képzőművészeti főiskolát is látogatta. Tanította Hültl Dezső professzor, Sváb Gyula, kapcsolata volt múzeumunk jó száz évvel ezelőtti munkatársával, Huszka Józseffel.

A székelyföldi műemlékek világát újra és újra megörökítette rajzain. Ezekből nyújt ízelítőt jelen kiállítás egy csokorra való néprajzi fogantatású fényképfelvétellel együtt.

KONYA ADAM

HÁROMSZÉK 92. VI. 26.

Vákár Tibor

Már szervezik az expó étteremláncot

Táblás éttermeket '96-ra!

Az 1996-os világrendezvény hatalmas turisztikai vonzerő, amely az idegenforgalmi koncepcióban is meghatározó sarokkő – jelentette ki Herkó László, a Világkiállítási Programiroda idegenforgalmi és kulturális főigazgatója, akit a felkészülés üteméről és a folyamatban lévő időszerű teendőkről kérdeztünk.

Körmendi Iván felvétele

– A Világkiállítási Programiroda az idegenforgalmi felkészülésben is döntően azokat a beruházásokat, turisztikai rendezvényeket támogatja, amelyek hosszú távon szolgálják Magyarország idegenforgalmát, nemzeti imázsát – kezdte a beszélgetést Herkó László. – A felkészülés jelenlegi szakaszában, az idegenforgalmi és kulturális szakágazaton belül, a különböző rendezvények szervezésével foglalkozunk. Jövőre pedig további szponzori kereskedelmi szerződések megkötése lesz soron. A munka leglátványosabb részét – az idegenforgalmi propaganda teljes hangerőre kapcsolását – 1995-re időzítettük.

– *A hátralévő három év meglehetősen szűkös, ha a tennivalók sokaságát nézzük. De ha a turizmust befolyásoló hatásokat próbáljuk számba venni, akkor sok a ma még beláthatatlan, de az 1996-os expó eseményeit döntően befolyásoló tényező.*

– A világturizmus tendenciáit folyamatosan elemezzük, hiszen a látogatók létszáma, az expóra érkező vendégek összetétele, igényeik határozzák meg a fő kínálati elemeket és a fogadási szükségletet. A felkészülési folyamatban szoros szakmai kapcsolatot tartunk a megvalósításban érintett főhatóságokkal és az önkormányzatokkal. Döntő ugyanis, hogy a Világkiállítási Programiroda idegenforgalmi stratégiája harmonikusan illeszkedjék az Országos Idegenforgalmi Hivatal (OIH) és a főváros turisztikai felkészülési tervéhez. Az OIH az idegenforgalom szervezése és fejlesztése, a nemzeti propaganda, az idegenforgalmi képzési és informatikai rendszer, az idegenforgalmi külképviseleti hálózat nézőpontjából vizsgálja a teendőket. A főváros szakemberei pedig az expóval összefüggésben a budapesti utak, parkolók, a közműhálózati rendszer fejlesztését tekintik meghatározónak.

– *A várható vendéglétszámról egyidejűleg többféle eltérő adat jelent meg. Föltűnő, hogy az idegenforgalmi szakemberek a várható vonzáskört is eltérően prognosztizálják.*

– Mi a Bechtel Inc. tanulmányára alapozva 1996-ra 10–12 millió látogatóval számolunk, de az esetleges 15 milliós vendégseregre is fölkészülünk. A legtöbben ezer kilométeres sugarú körön belülről érkeznek, s az expó vendégeinek fele magyar lesz. A külföldiek túlnyomó többsége természetesen nem kizárólag a világkiállításra jön hazánkba, hanem esetleg fordítva: egyéb turisztikai vagy szakmai terveikbe illesztik a budapesti expó megtekintését.

– *Ha felrajzoljuk azt a bizonyos 1000 kilométeres kört hazánk körül, kitűnik: a panziók, olcsóbb fogadók, szerényebb árakon kapható kiadó szobák a luxusszállodáknál keresettebbek lesznek. Figyelembe vették ezt a tervek elkészítésekor?*

– Az máris nyilvánvaló, hogy a fővárosi szállodákban, panziókban elegendő a mérsékelt fejlesztés is, míg a főváros körüli településeken célszerű bővíteni a szálláslehetőségeket. A vidéki vendégfogadók felépítését azért is ösztönözzük, mivel szeretnénk, ha a három év múlva Magyarországra látogató turisták szívesen élnének a vidék adta lehetőségekkel, s a látnivalók sorában az egyenlők között az első lehetne az expó.

– *A turisták milliói persze nemcsak lakni, hanem enni is fognak. A mai vándor, ha betéved egy étterembe, bizony gyakran rögtön ki is fordul az elhanyagolt bútorzat, az unalmas ételkínálat, a barátságtalan felszolgálás láttán. Milyen változás várható '96-ig?*

– Hamarosan megszervezzük az expó étteremláncot. A csatlakozni szándékozó vendéglőket, éttermeket, csárdákat a rövidesen megalakuló bizottság tagjai fogják megtekinteni. A környezet, a megjelenés, az ételválaszték, a kiszolgálás, a számlázás és egyéb fontos részletek felmérése után – ha a színvonal megfelel a követelményeknek – szerződést kötünk velük. Az expó étteremlánc tagjait a különböző kiadványokban, turisztikai programokban ajánljuk a vendégeknek. Az expólánctagság reklámértékét növeli az is, hogy a csatlakozó éttermeknek címhasználati joguk lesz, ezért az expólánctáblát kihelyezhetik. A vendégek pedig tudni fogják, hogy az expólánctáblával fémjelzett éttermekben kitűnő ételekre, legalább kétnyelvű étlapra, udvarias felszolgálásra, korrekt számlázásra és esztétikus környezetre számíthatnak.

Korona a Duna fölött

Történelmünk ezerszáz éves. A millecentenárium alkalmával bemutatkozunk Európának. Az országos kiállításon hazánk hat hónapon át vendégül látja a világ népeit. A főváros Duna-vonala – a Margitsziget és Csepel területe között – a kiállítás fő tengelyét képezi. Ezen a Duna-szakaszon javaslom megjeleníteni a hazánk történelmi szellemét kifejező objektumot, a Szent Koronában kifejezésre jutó *„genius loci"*-t.

A felvázolt terv Szent István örökének szellemében történelmünk legjellegzetesebb eszmei kifejezője, a *Corona Sacra* lenne: a mintegy húsz méter magas kupola a Szent Korona óriás méretű emblémája a Duna szabad távlatában jelenne meg. A több emelet magas objektumot a Margitsziget déli csúcsán lehetne fölépíteni.

Maradandó városképi élményt nyújtana a nagyméretű korona, amelyre egyforma rálátás lenne Pestről és Budáról, s az élményt még fokozná a Dunában megjelenő tükörkép.

A Szent Korona pontosan fölnagyított mása – az arany, a drágakövek, a rekeszzománcszentek és a koronaabroncsról függő láncok – vasbetonváz-szerkezettel készül. Megjelenése könnyed, szinte csak lebegés a dunai környezetben. A belülről kivilágított „drágakő" színeivel a pesti és a budai partokról a víz tükre fölött ékszerként fog hatni. A koronaabroncs négy méter belmagasságú helyiséget képez, amely a Margit-híd útburkolatának szintjéről gyalog közelíthető meg, a szigetre levezető út ellentétes oldaláról. A látogatók a Szent Korona történetét körképről és szobrászati művekből ismerhetnék meg. A korona „kupola" része a magyar történelemről ad áttekintést, hazánk döntő szerepéről a századok folyamán, *Európát így védelmezte Hunnia* címmel. A látvánnyal egyidejűleg fölhangzó – sajátos magyar muzsika – tárogató, verbunkos maradandó élménnyé válna.

Vákár Tibor
Ybl-díjas építész

Vákár Tibor grafikája

Katonás köszöntő

Debrecenben valószínűleg katonazenével köszöntik az 1996-os világkiállítást – jelentették be szeptember közepén a 9. Nemzetközi Katonazenekari Fesztivál záróünnepségén. A nemzetközi hírnévnek örvendő s a maga nemében Európában egyedülálló kulturális rendezvény kétévenkénti rendezési ütemén ugyan nem változtatnak, de az 1995. évi 10. fesztivál utáni esztendőben katonazenekari gálával köszöntik a civisvárosban a világkiállítást.

Dohos László ezredes, a Magyar Honvédség főkarmestere bejelentette: a jövőben rangos külföldi zenekarok meghívásával szeretnék tovább emelni a találkozó szakmai színvonalát. A fesztivál egyébként az elmúlt években katonadiplomáciai missziót is teljesített, amit az is bizonyít, hogy Debrecenben találkoztak először egymással az egykori Varsói Szerződés és a NATO hadseregeinek katonazenészei.

Elmarad a virágzás?

A fák szakértőjével, *Tóth József* kertészmérnökkel találkoztam a minap. Az elismert egyetemi oktatót különleges szakkérdés miatt kerestem föl. A fák tudósa remélhetően megtalálta a megoldást, s ha a természet is hallgat az elméletre, akkor 1996-ban nem fognak virágozni a lágymányosi nyárfák...

Az expószervezőknek ugyanis gondot okoz, hogy a budapesti világkiállítás területének természeti „szennyező forrását", a vadon termett kanadai és fekete nyárfák „vattázását" a világkiállítás évében megakadályozzák. A megtisztított és az építkezésre előkészített lágymányosi területen ugyanis védik ezeket a nagyra nőtt fákat, ámde azt is szeretnék elérni, hogy a kétlaki növények vattázó termései három év múlva ne lepjék el a pavilonokat és utakat.

A sok ember számára allergiás panaszokat okozó „nyárfalányok" termésével olyan gond is van, hogy a repítőszösök jókora kupacokká tapadnak, és akárcsak egyetlen gondatlanul eldobott csikktől is lángra lobbanhatnak. A vattázási szezon májusban indul, tehát a fák éppen akkor zúdítanák termésüket az expóra, amikor a világkiállítást megnyitják.

A szakértő javasolta: 1994–95 telén vágják vissza a nyárfák koronáján az egy centiméternél vékonyabb ágacskákat. Ezáltal az expó évében nem lesz új hajtás, következésképpen kikeletkor elmarad a virágzás, majd a vattázás.

Ez a speciális téli visszavágás azért is kedvező lenne, mert ily módon a nyárfák zöld koronája a fiatal hajtások dúsabb leveleitől még mutatósabb lesz.

A receptet idáig még a gyakorlatban nem próbálták ki. Idén télen ezért a helyszínen néhány kijelölt fán elvégzik a javasolt metszést, 1994 tavaszára pedig kiderül, meg lehet-e tiltani a nyárfavirágzást.

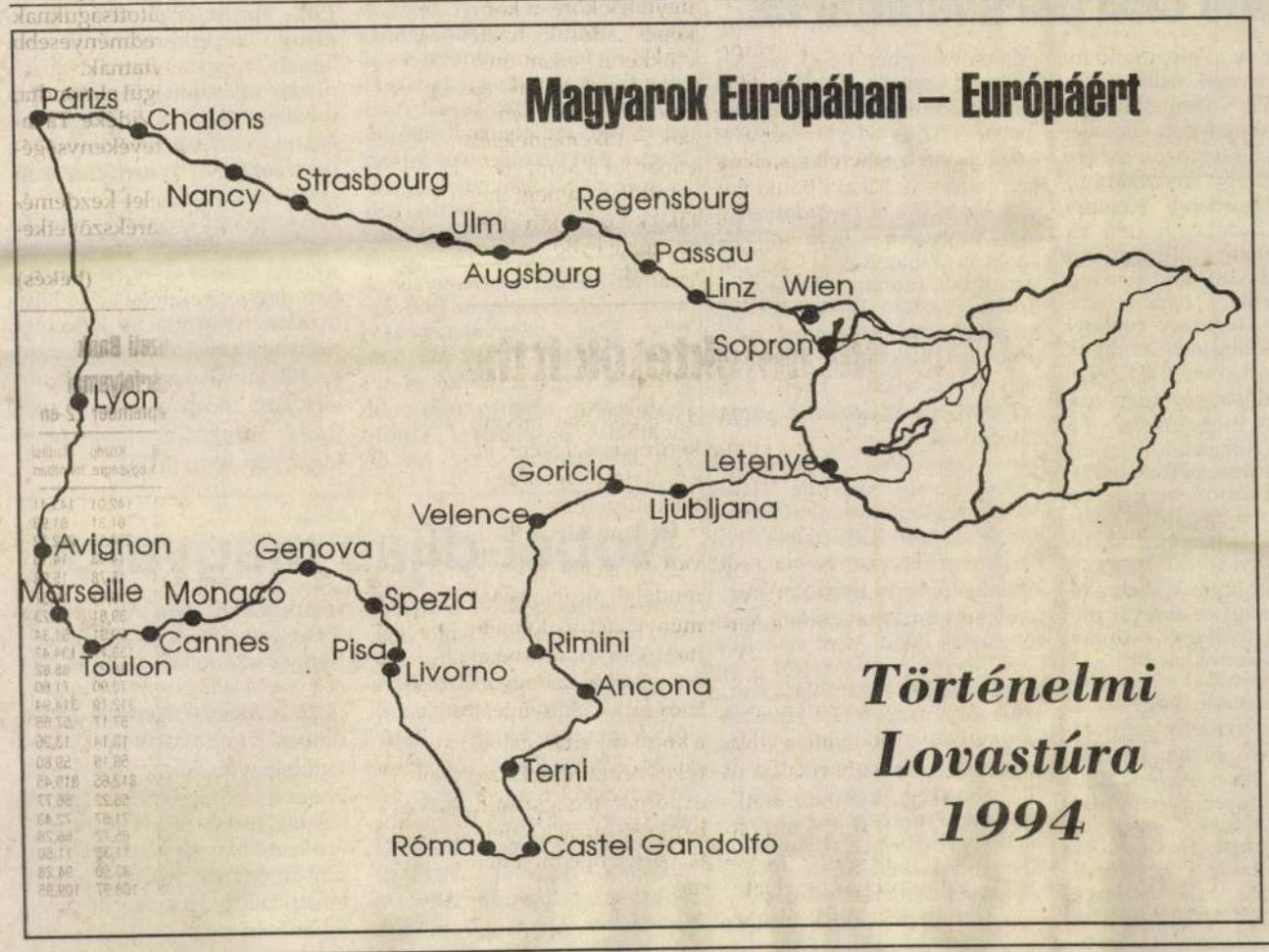

Portyázó hírvivők

Nyeregbe, magyar!

Ötezer kilométeres portyára indul 1994. április 11-én a Hősök teréről egy magyar lovascsapat. A nyeregben ülő harcosok – Árpád kései utódai – a régi nemzetségek címeres zászlajai alatt mondják majd el a hűségről és hősiességről szóló ősi esküszöveget. Ezután a fáradságot és megpróbáltatásokat bátran viselő nomád harcosok módjára, teljes fegyverzetben megindulnak Sopronon át Nyugat felé.

A *Magyarok Európában – Európáért* alapítvány történelmi lovastúrájának „harcosai" a X. századi belső-ázsiai törzsek által is viselt jellegzetes öltözetet viselik majd. A sisakok is olyanok lesznek, mint egykoron: takarták ugyan a portyázó harcosok kopaszra vágott fejét, de láttatni engedték a haj alsó harmadából font varkocsokat is. Az egyélű, hajlított szablyák, lószerszámok és a tegezben tartott jellegzetes fecskefark alakú nyilak szintén hű másolatai lesznek azoknak, amelyek hajdan a pusztai népek harcmodorában, hátrafordulva mesteri pontossággal célzó magyarok veszedelmes hírét keltették.

Bizonyosan föltűnő lesz a hírvivő csapat, amikor lovaik patája végigcsattog majd Strasbourg, Monaco, Róma utcáin. De jöttükre nem fog elbújni a nép, hiszen nem koldus pusztai törzsek képviselőiként döngetik majd kapuikat.

Tarsolyaikban népünk békeüzenetét és az évezred utolsó expójára készülő vendéglátó ország ajándékait viszik. A világkiállításra csalogató kazetták mellett – a lovascsapatot kísérő buszban – más útravaló is lesz, a Kárpát-medence népének történelmét, az ország nagyobb régióit, kultúráját turisztikai lehetőségeit ismertető kiadványokat ajándékoznak az érintett városoknak. Megmutatják, mire jutottunk a honfoglalás óta, és mit adtunk a vén kontinensnek.

A történelmi lovastúra megvalósításához önmagában kevés az intézményi támogatás. Olyan vállalkozókra van szükség, mint például az a kovácsmester, aki a Világkiállítási Programiroda nyíregyházi rendezvényén a terv hallatán így szólt: „Ahol ló van, ott kell a patkó is!" A gondolat folytatásaként kijelentette: mint vállalkozó és mint expópárti polgár a tervet szponzorként is támogatja.

Az oldalt szerkesztette:
Egri Tamara

Vákár Tiba

Az alpolgármester meggondolta

Átok ül a debreceni repülőtéren. Míg itt voltak az oroszok, a fülsiketítő katonai gépek miatt háborgott a város, aztán kilencven májusában, amikor végre elmentek, akkor meg abból keveredett máig tartó kalamajka, mi legyen a reptér további sorsa, miből fedezzék a helyreállítást és az üzemeltetési költségeket, ha megmarad a reptér, ki legyen a szakmai feladatok felelőse, milyen jogviszonyban legyen a város a reptérrel satöbbi, satöbbi...

Miután a repülőtér valamicske minimális forgalmat ezenközben is lebonyolított, az önkormányzat az Air Service Repülőgépes Szolgálattal üzemeltetési szerződést kötött, szállítanák le meg föl azt a napi egy-két gépet, amely erre vetődik, ehhez mégiscsak szakember kell.

A három és fél éve tartó zűrzavaros ügy- és perirathalmaznál csak a kifutópályát szegélyező gaz magasabb, bár az utóbbit meg lehet érteni, mert ugyan ki tartaná karban a hatalmas objektumot, amikor puszta őrzése is milliókat emészt fel...

Az önkormányzat megrendelésére készült egy fejlesztési koncepció, amely szerint gazdasági vállalkozássá kéne tenni az egész létesítményt, szállodával, vámudvarral, raktárokkal, ám ezt gyakorlatilag megkérdőjelezték az alpolgármester által készíttetett szakértői magánvélemények. Nem jó a terv, mondták, pontatlan, szakszerűtlen. Jellemző az akkori helyzetre, hogy a testület a tanulmányt elkészítő irodának ki sem fizette a neki járó honoráriumot, de a munka értékeit állítólag az alpolgármester felhasználni igyekszik.

A dátum 1993 legeleje, ekkor jelenik meg az a kormányhatározat, amely kizárja a szilárd burkolatú volt szovjet katonai repterek önkormányzati tulajdonba kerülését. Ilyenformán az eddigi gyakorlat szerint a város legfeljebb bérelheti a repülőteret az államot képviselő Kincstári Vagyonkezelő Szervezettől. Debrecenben is így történt, illetve történik 1993. szeptember 30-ig, mert az idei nyárutón *Kollár József* alpolgármester bejelentette: szeptember 1-jétől nem hosszabbít szerződést a Repülőgépes Szolgálattal, merthogy a szolgálat a négyszeresére akarta emelni a korábbi üzemeltetési díjat, azonkívül pedig nem tett meg mindent a város turisztikai igényeinek megfelelő reptér kialakításáért meg a légikikötő hosszú távú fejlesztéséért. *Turai Imre*, a szolgálat vezérigazgatóhelyettese viszont azt mondja, téved az alpolgármester, amikor négyszeres áremelést emleget. Mindössze arról van szó, hogy cége eddig csak a költségek negyedét kérte el az önkormányzattól, a maradék háromnegyedét (ez havi másfél millió forint) ők állták mint lehetséges befektetést egy később közösen létrehozandó gazdasági társaságba. De mert időközben az említett kormányhatározat sajátos értelmezése – és ki tudja, még mi – által indíttatva az alpolgármester szorgalmazására megalakították önkormányzati többségi tulajdonnal a DEREP Kft.-t szerénynek mondható 5 millió forintnyi alaptőkével a repülőtér hasznosítására, és ennek megalakításakor nem hívták meg a Repülőgépes Szolgálatot, hát most majd a teljes összeget elkérik. (De attól sem zárkóztak el, hogy más formában intézzék el az anyagiakat, csak hát ne nézze őket senki se baleknak.) Mellesleg – folytatta Turai – ez magyarázza azt is, miért nem vesznek részt teljes mellszélességgel a turisztikai reptér kialakításában – ez a tulajdonos vagy a hasznosító feladata –, őket csak szakfeladatokkal bízta meg az önkormányzat.

E pillanatban tehát úgy áll a helyzet, hogy a debreceni reptér forgalmát az önkormányzat kölcsöneszközökkel meg két alkalmi légidolgozóval bonyolítja le. Kollár alpolgármester pedig nyilvánosan bejelentette, hogy szeptember 30-tól az önkormányzat nem kívánja meghosszabbítani a reptérbérleti szerződését. Azért döntöttek így, mondta, mert a reptér ügye elakadt a közlekedési tárca egyik főosztályán, és ez nagyon szomorú. Arra a kérdésre, hogy melyik ez a főosztály, az alpolgármester nem kívánt válaszolni, csak annyit mondott, akire vonatkozik ez, az pontosan tudja. Kollár József azt is kijelentette, hogy magánemberként bírósági feljelentést kíván tenni állami vagyon hűtlen kezelése miatt ismeretlen tettes ellen, emellett tisztségéről is lemond, ha a repülőtér ügyében tett erőfeszítései eredménytelenek maradnak.

Minapi megkeresésünkkor Kollár József már szelídebben fogalmazott. Azt mondta, a közlekedési tárca egyik főosztályán ugyan keresztbe tesznek neki, de ő azért nem adja fel, nem perel és nem is mond le, merthogy most felgyorsultak az események, amiből még jó is kisülhet, figyeljük meg.

Érdeklődésünkre a közlekedési tárcánál nem tudták megmondani, ki akar Kollár alpolgármesternek keresztbe tenni...

P. Gy.

Kabinetajtó

A kormány mai ülésén annak a 11 vállalatnak a sorsáról tárgyal, amelyre az Ipari és Kereskedelmi Minisztérium válságkezelési programot dolgozott ki. A kormány várhatóan arról dönt, hogy a kereskedelmi bankoknak tartozó nagyvállalatok helyzetének javítása végett hozzájárul-e az adóskonszolidáció végrehajtásához a Borsodchem Rt., a Dunaferr Rt., a Ganz Gépgyár Holding, a Hungalu Rt., az Ikarus Rt., a Magyar Gördülőcsapágy Művek, a Nitrogénművek Rt. és a Nitrokémia Rt. esetében. E cégeknél a tavaly megkezdett sikeres válságkezelési program, illetve bizonyos tartozások átütemezése, vagy részvénnyé alakítása nyomán már mutatkoznak a javulás jelei, reális esélyük van a csőd- és a felszámolási eljárás elkerülésére. Helyzetük stabilizálásához azonban további intézkedésre, így az adóskonszolidáció végrehajtására van szükség.

Három vállalatnál, így a BHG Híradástechnikai vállalatnál, a Taurus Gumiipari Rt.-nél és a Vilati Automatikai Vállalatnál később készült el a kibontakozást elősegítő reorganizációs terv. A három cég működőképességének megteremtéséhez szükséges intézkedések jóváhagyásáról egyenként dönt majd csütörtökön a kormány. A kormányülés napirendi pontjai között szerepel még annak az előterjesztésnek a megvitatása, amely a békásmegyeri robbanás károsultjait támogató intézkedéseket tartalmazza. (MTI)

Az '56-osok és a Kisgazdák

Megbonthatatlan, testvéri szövetségben

A mai napon a Független Kisgazdapárt és az '56-os Szövetség megbonthatatlan, testvéri szövetségre lépett – jelentette be *Torgyán József*, az FKgP elnöke a párt budapesti székházában tegnap, az '56-os Szövetség elnökével – *Rácz Sándorral* – közösen tartott sajtótájékoztatón.

Torgyán elmondta: céljuk, hogy megnyerjék a jövő évi választásokat, és ezzel véget vessenek a „nemzetrablási folyamatnak", elvezessék a magyar népet a valódi demokrácia, a polgári jólét felé. Torgyán József azt is közölte: Rácz Sándor belépett a Független Kisgazdapártba.

Rácz Sándor kijelentette: az '56-os Szövetség sokáig kereste azt a pártot, amelyet a választásokon támogatni fog. A választás végül a kisgazdákra esett, mivel véleményük szerint ez a szervezet képviseli leghatározottabban a nemzet érdekeit. Rácz Sándor megítélése szerint az elmúlt három év nem adott elfogadható feleletet a rendszerváltás kihívásaira. Az '56-os Szövetség elnöke szerint jelenleg is folyik a „nemzet pusztítása". Példaként azt hozta fel, hogy „ki akarják húzni a földet a magyar nép lába alól". Rácz hangsúlyozta: szövetségük a Kisgazdapárttal mindenkit összefogásra kell, hogy ösztönözzön, s ezáltal 1994-ben Magyarország megmenthető a végső pusztulástól. (MTI)

MSZP:Válságban a főváros

Sötét színekkel ecsetelték a főváros problémáit az MSZP tegnapi sajtótájékoztatóján. *Szabó Lajos Mátyás*, a párt budapesti vezetője a rossz fővárosi törvényt és az SZDSZ–Fidesz együttműködést okolta Budapest mai válságáért, ugyanis ez a két párt az oka annak, hogy hiába volt pártsemleges a Fővárosi Közgyűlés, az SZDSZ nem akadályozta meg a főváros bomlását. Ez vezetett oda, hogy ma több kerület is jeladásnak tekintené az elválásra, ha a hétvégi csepeli népszavazáson a többség igennel voksolna.

Csaba Péter, a párt egyik csepeli képviselője szerint kell a hét végi népszavazás, mert az SZDSZ már nem tudja levezetni ezt a problémát, egyben kifejtette, hogy azt hiszi, a csepeli SZDSZ nem is tudta igazán, milyen súlya van az elválási ötletnek. Az MSZP szerint a népszavazásra el kell menni, azon el kell utasítani a választ, és Csaba Pétert a pártállami időkre emlékezteti, hogy az elutasítás után sem fognak lemondani a kezdeményező SZDSZ-képviselők. Hiányolta a Fidesz állásfoglalását ebben a kérdésben, és a Magyar Hírlap cikkére utalva lesújtónak találta, hogy a sajtóvita csúnyán elmérgesedett.

Csiha Judit, a párt fővárosi frakcióvezetője elemezte Budapest idei költségvetésének első félévi végrehajtását, ez egyébként a Fővárosi Közgyűlés mai ülésének az egyik napirendi pontja. Aláhúzta, már a tavasszal is látszott, hogy a terv irreális. Mint mondta, a főváros nem építheti a pénzügyeit az államtól visszafolyatott adókra, amelyek egyébként várhatóan jövőre is csökkennek. Inkább a saját bevételek növelésének útjára kellene lépnie. Ezeknek három jogcíme lehet: az intézményi működésből és a helyi adókból származó bevétel, valamint a saját vagyonnal történő gazdálkodás haszna. Az első kettőt a költségvetésben véleménye szerint érthetetlen módon alulterveztek, míg a harmadikból túlzottan sok jövedelmet reméltek, mindez azért veszélyes, mert az ingatlanok elherdálására utal. Az SZDSZ–Fidesz együttműködés hatmilliárd forint hitel felvételét is megvalósította, amiből 1,5 milliárd a működés finanszírozására ment el. Ez pedig azt jelenti, hogy a *vezetés föléli a fővárosi vagyont, ami egyenesen bűn.* Az SZDSZ–Fidesz vezetés választási célokból belehajszolja a fővárost rossz – sokszor még csak meg sem tervezett – beruházásokba, ennek látványos kudarca, hogy az időre előirányzott 11 milliárdnyi beruházásból eddig csak négyet költöttek el, mert nincs mire.

Szabó Lajos Mátyás hosszabban elemezte *Orbán Viktor* politikusi pályafutásának utóbbi hónapjait is. Úgy vélte, hogy a Fidesz-vezető a tavasszal elájult a népszerűségi listákon elért jó eredményeitől, és azóta „mohó hatalomvágyában hibát hibára halmoz". Mostanra a bizalmi tőkéje elfogyóban van, sőt a múltkori szegedi *Szűrös Mátyás*-ellenes kijelentésével már „a földhöz ütődött a repülőgépe". Fordított irányú az MSZP népszerűsége, sőt Szabó még nem közzétett, ám reprezentatív Szonda-Ipsos felmérésből azt is tudja, hogy Budapesten az MSZP megelőzte a Fideszt. Szabó Lajos Mátyás szerint Orbán már a bukástól fél.

Nyiri János

Tanácskozás a környezetről

A budapesti TIT Stúdióban tegnap megkezdődött a negyedik országos környezetvédelmi információs konferencia. A háromnapos tanácskozás fölött védnökséget vállalt *Tarján Lászlóné*, a Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztérium politikai államtitkára, *Kemény Attila*, a tárca közigazgatási államtitkára, *Lovászky Csaba*, a Földművelésügyi Minisztérium helyettes államtitkára, *Papp Sándor*, az Országgyűlés környezetvédelmi bizottságának alelnöke és *Reiniger Róbert*, a Környezetvédelmi Főfelügyelőség vezetője.

A környezetvédelem, az ipar és a gazdaság különböző területein dolgozó szakemberek elsősorban a környezetvédelem és a gazdasági szféra ésszerű és kívánatos kapcsolatáról cserélnek eszmét. Foglalkoznak továbbá a környezetvédelmi vállalatok, cégek működésével, a termékek és a szolgáltatások fejlesztésével, a levegőtisztaság védelmével, valamint a települési szilárd hulladékok kezelésének és a veszélyes anyagok ártalmatlanításának időszerű kérdéseivel is.

(j. e.)

Jövőkép a hadseregben

A Magyar Honvédség Művelődési Háza adott otthont tegnap délután az Új Honvédségi Szemle Baráti Köre fórumának, ahol a szeptemberi összejövetelen Hadseregünk jelene és a közeljövő címmel *Szendrei László* a védelmi tárca politikai államtitkára tartotta vitaindító tájékoztatót. Az időszerű katonapolitikai tézisekről szólva számos kérdés vetődött fel, melyekre mielőbb választ kell találni annak érdekében, hogy a magyar honvédelmi tárca a magyar társadalom által elvárt feladatoknak maradéktalanul meg tudjon felelni.

A fórum aktualitását leginkább a résztvevők száma mutatta. *Bíró József* vezérőrnagy, a szerkesztőbizottság elnöke véleménye szerint is általában a baráti kör rendezvényein hatvanan-hetvenen vesznek részt, ezúttal azonban a pótszékekkel együtt a száznál több ülőalkalmatosság is kevésnek bizonyult.

R. M.

Légy a tejben

A gyilkosok köztünk vannak.

Mégcsak nem is igen titkolják, ha egyszer a németországi hatóságok és a Greenpeace emberei rájuk leltek. Pontosabban: nem is rájuk, hanem a méregre, amelyet Magyarországra importáltak Németországból. Lelketlen kufárok nem először élnek vissza ott sem azzal a vélt lehetőséggel, hogy a zavaros kelet-közép-európai viszonyok esetleg lehetővé teszik az olcsó megszabadulást veszélyes hulladékaiktól. Olcsón, ez azt jelenti, viszonylag kis pénzért, legföllebb hullák és megmérgezett emberek árán. Ezekben a kelet-közép-európai országokban pedig csakugyan akadnak sakálok, akik ebben ismét csak jó üzletet látnak, nekik sem számít mérgezés, emberélet.

Sunyi és aljas gyilkos valamennyi, tömeggyilkossági kísérlet tettesei, így kell őket felelősségre vonni. Minősített esetként.

Már ha valóban nyomukra akad az a hatóság, amelyik egyetlen szóra elhitte, hogy mosószer-alapanyagot hoznak.

Lassan beteljesedik a kommunista ábránd: az ember legyőzi a természetet. Ez a világ, az egyetlen világ, amely a rendelkezésünkre áll, az ember tevékenysége folytán végtelen veszélyeket – az önpusztítás veszélyét is – rejt magában.

Ezt agyalágyult civilizátorok rendre fejlődésnek nevezik. Mert képtelenek fölfogni, hogy a fejlődés – ha létezik ilyen egyáltalán – csakis az ember öntökéletesedése lehet. A valóság ennek éppen az ellenkezője; az ember fantáziája meghaladja az ember erkölcsét. A kapzsisága pedig folytonos gyilkolásra sarkallja. És a gyilkosok köztünk grasszálnak, a felelősség alól könnyedén kibújnak.

(faló)

Cívódó civil parlamenterek

Nehéz lenne megmondani, mennyien vesznek majd részt a *Civil Parlament* szombati ülésén. Igaz, már csaknem száz visszajelzés érkezett a szervezők címére, de a három nagy társadalmi tömörülés (Társadalmi Kamara, Társadalmi Érdekegyeztető Tanács, Társadalmi Egyesülések Szövetsége) közül kettő nem fogja szervezetileg képviseltetni magát, bár tagszervezeteinek képviselői esetleg jelen lehetnek.

A Civil Parlament első (vagy nulladik?) ülésén, az idén májusban bízták meg *Sebestyén Péter* jogászt, a Közéleti Mozgalom a Helyi Demokráciáért vezetőjét a következő fórum megszervezésével. Tervei szerint a szeptember 25-i ülésen az egybegyúlteknek a *működési rend-tervezetet* kellene módosítaniuk, illetve elfogadniuk, majd „a magyar mezőgazdaság jövőképe" címmel folytatnának konzultációt.

A szabályzattervezetben is lefektetett törekvése, hogy az új társadalmi intézmény nem tagokkal, hanem olyan, résztvevőkkel bíró *fórum* legyen, amelyen nem döntések, hanem vélemények születnek. Sebestyén Péter lapunknak elmondta: a három társadalmi csúcsszervezet egymáshoz való viszonya, valamint a Civil Parlament jellege miatt meghívót csak tagszervezetek kaptak, szívesen találkozna azonban a Társadalmi Kamara, TESZ és a TÉT vezetőivel, hogy egyeztessék elképzeléseiket.

Szabó Miklós, a Társadalmi Kamara ügyvezető elnöke szerint a kamarát „kihagyták" a Civil Parlamentből, miután a Társadalmi Érdekegyeztető Tanács felrúgta megállapodásukat, s most „megpróbálják magukhoz édesgetni tagszervezeteiket". Ezért nem képviseltetik magukat a szombati ülésen.

A Társadalmi Egyesülések Szövetségének vezetője, *Havas Miklós* kijelentette: nem támogatják, de nem is ellenzik a Civil Parlament tevékenységét, egy következő, más témában megrendezett fórumon esetleg részt is vesznek majd. Most viszont a *Civil Tömörülések Egyeztető Fórumának* létrehozásán dolgoznak.

Kemény László, a TÉT társelnöke úgy véli: „Értelmetlen dolog tudomást sem venni róla", a Civil Parlament működni fog, a társadalmi szervezeteknek érdeke, hogy részt vegyenek munkájában, mert a véleménynyilvánítás fontos színteréről van szó.

K. Cs.

Györgyi Árpád kontra FKgP

A Fővárosi Bíróság *Almásy Mária* vezette tanácsa tegnap első fokon tárgyalta és újabb benyújtott okiratok és dokumentumok tanulmányozása céljából egyelőre felfüggesztette *Györgyi Árpád*, az FKgP ellenőrző bizottságának egykori elnöke, mint felperes által a Független Kisgazdapárt ellen indított per tárgyalását. A felperes keresetében azt állította, hogy a párt országos vezetősége nem az alapszabálynak megfelelően – azaz nem az eredeti személyi összetételben – hívta össze az 1990. december 15-ei alkotmánymódosító nagyválasztmány folytatásaként az 1991. április 27-ei nagyválasztmányi ülést. Györgyi Árpád azt hangoztatta, hogy a demokratikus jogállamban a pártoknak a demokrácia jogszabályai szerint kell működniük, azaz ragaszkodniuk kell saját alkotmányukhoz. Amennyiben nem e szerint járnak el, akkor a párttörvénybe ütközően cselekszenek. Mint mondotta: az FKgP esetében az 1991. április 27-ei nagyválasztmány következményeképpen (amely Torgyán Józsefet társelnökké választotta) egy illegitim folyamat indult be a pártban, mivel nem az a szerv módosította a pártalkotmányt, amelyik erre jogosult lett volna.

Az alperest *Torgyán József* pártelnök képviselte a tárgyaláson. Állítása szerint Györgyi Árpád a határidő jogvesztéssel járó letelte után nyújtotta be keresetét, ezért az üggyel a bíróság nem jogosult foglalkozni. A pártelnök úgy látta, hogy a felperes nem tudta megjelölni keresetének jogalapját sem. (MTI)

Nobel-díjas magyarok

Szent-Györgyi Albert születésének centenáriuma kiváló alkalom arra, hogy a Magyarországról elszármazott Nobel-díjas tudós társai előtt is fejet hajtsunk. Kilenc magyar kutató – *Lénárd Fülöp, Bárány Róbert, Zsigmondy Richard, Szent-Györgyi Albert, Hevesy György, Békésy György, Wigner Jenő, Gábor Dénes, Polányi Károly János* – részesült a legmagasabb nemzetközi tudományos elismerésben. Most az ő munkásságuk előtt tisztelgünk – mondta *Szentágothai János* akadémikus a Magyar származású Nobel-díjasok című kiállítás tegnapi megnyitóján a Magyar Nemzeti Múzeumban. A tárlókban helyet kaptak tanulmányrészletek, fényképek, korabeli újságcikkek. Látható Szent-Györgyi Albert Nobel-díja, amelyet a Magyar Nemzeti Múzeumban őriznek. A tudománytörténeti kiállítás december közepéig tekinthető meg.

Kiterjedt tevékenységi körű,
csúcstechnológiai rendszereket fejlesztő
és forgalmazó, több száz főt foglalkoztató
multinacionális vállalat
keres
belső szolgáltatásainak irányítására,
fejlesztésére gyakorlatias gondolkodású,
kezdeményező, kreatív, igényes, agilis

SZOLGÁLTATÁSI IGAZGATÓT

Az ideális jelölt:

- felsőfokú végzettségű (pl. tanár, mérnök)
- tárgyalási szinten beszél angolul
- vezetői tapasztalatokkal rendelkezik
- sokrétű feladatok megoldására képes.

Jelentkezését részletes szakmai önéletrajzzal
várjuk *„Internal services"* jeligével NSZ kiadó,
1960 Budapest címre.

22943 JP

EXPRESS

Az Express Utazási és Szálloda Rt. ajánlataiból:

Körutazás Görögországban ! (6 nap) *kedvezményes áron !*
Útvonal: Budapest-Kamena Vourla-Meteorák-Athén-Thesszaloniki-Budapest
Utazás: luxus autóbusszal ,
Elhelyezés: 3 csillagos apartmanokban
Indulási időpontok: szeptember 26 - október 1,
október 6 -11, október 13 -18.
Részvételi díj: 17.000.- Ft/fő

Két óceán és a vadnyugat (12 nap)
Útvonal: Budapest - New York - Washington - Los Angeles - Hollywood - Tijuana - Las Vegas - Phoenix - New York - Budapest
Utazás: repülőgéppel és légkondicionált autóbusszal
Elhelyezés: középkategóriás szállodákban, 2 ágyas, zuhanyozós szobákban, reggelivel
Indulási időpontok: október 4 -15.
Részvételi díj: 192.500.- Ft/fő

Kalandozás a Keleti parton (8 nap) *USA-Canada*
Útvonal: Budapest - New York - Niagara Falls - Toronto - Washington - Philadelphia - New York - Budapest
Utazás: repülőgéppel és légkondicionált autóbusszal
Elhelyezés: középkategóriás szállodákban, 2 ágyas, zuhanyozós szobákban, reggelivel
Indulási időpontok: szeptember 22 -29.
Részvételi díj: 149.200.- Ft/fő

Utazzon velünk !
Az Express már 38 éve megbízható partner az utazásban !
Jelentkezés és részletes felvilágosítás minden Express irodában !
Központi telefonszám: 1-317-777

Pályázati felhívás

A Dr. Kocsis Ferenc és Társai
Építésügyi Szakértő, Adótanácsadó és Gazdasági Szolgáltató Kft.
(Budapest, Petőfi Sándor u. 7. 1052), mint felszámoló,

pályázati felhívást tesz közzé

a Szikra Mezőgazdasági, Termelő, Szolgáltató, Feldolgozó és Értékesítő Szövetkezet
(Lakitelek, Szikra u. 28. 6065)
vagyontárgyainak értékesítésére

1. 400 férőhelyes tehenészeti telep (175 130 m^2), 120 tehénnel és szaporulatával. **Irányár: 30 millió Ft + áfa.**
2. Tősfürdő melletti telephely (35 780 m^2), épületeivel, berendezéseivel. **Irányár: 20 millió Ft + áfa.**
3. Négylakásos szolgálati házból 3 lakás (egy 75 m^2-es és két 45 m^2-es lakás). **Irányár összesen: 4,6 millió Ft + áfa** (lakásonként 2 és 2x1,3 millió Ft.).
4. Tanyatelek Kisalpáron, 082/2. helyrajzi szám (2878 m^2). **Irányár: 80 ezer Ft.**
5. Dízelüzemű, nagy teljesítményű öntözőmű nyomásközpontja, üzemanyagtárolóval és berendezésekkel, Lakitelek területén, az úgynevezett Nagyréten. **Irányár: 5 millió Ft + áfa.**
6. Villamos üzemű öntözőmű nyomásközpontja, öntözőberendezésekkel és csövekkel, Lakitelek területén, az úgynevezett Nagyréten. **Irányár: 2 millió Ft + áfa.**
7. A BÁCSMAG Kft.-ben levő 100 000 Ft névértékű üzletrész.
8. KITE Rt. (Nádudvar), 1 000 000 Ft névértékű részvény.
9. A Lakitelek 090/11. hrsz.-ú (9353 m^2) téglagyári almás rakodótere. **Irányár: 30 ezer Ft.**
10. A Lakitelek 0115/5B hrsz.-ú, nyomásközpont alatt levő víztározó (4130 m^2). **Irányár: 100 ezer Ft.**
11. A Lakitelek 0119/2A hrsz.-ú, nagyréti felső víztározó (2293 m^2). **Irányár: 50 ezer Ft.**
12. A Lakitelek 0119/1B hrsz.-ú, nagyréti víztározó (3117 m^2). **Irányár: 70 ezer Ft.**
13. A Lakitelek 0187/1G hrsz.-ú, kisréti mocsár (8657 m^2). **Irányár: 20 ezer Ft.**
14. A Lakitelek 065/1B hrsz.-ú (3322 m^2) vízállás. **Irányár: 10 ezer Ft.**
15. A Lakitelek 093/1D hrsz.-ú (5149 m^2) vízállás. **Irányár: 10 ezer Ft.**
16. A Lakitelek 070/1N hrsz.-ú rakodótér (6193 m^2), a Dudás-tanya előtt. **Irányár: 30 ezer Ft.**
17. A Lakitelek 073/1B hrsz.-ú tározó (13 462 m^2), a Dani-tanya előtt. **Irányár: 40 ezer Ft.**
18. A Lakitelek 084/4. hrsz.-ú permetezőközpont (4394 m^2), építményeivel együtt. **Irányár: 400 ezer Ft + áfa.**

A pályázatok zárt borítékban, „Szikra Szövetkezet, pályázat" felirattal, 1995. szeptember 20-án, szerdán 10 óráig nyújthatók be a Szikra Szövetkezethez, az áfa nélküli irányár (névérték) 10%-ának bánatpénzként a házipénztárba történő befizetése mellett.

Az ajánlatnak tartalmaznia kell:
- az ajánlattevő adatait (cégbejegyzésének igazolását)
- az aláírási jogosultság igazolását
- az ajánlati árat (az áfafizetés feltüntetésével)
- a fizetés módját, határidejét és biztosítékát.

Több értékelhető pályázat esetén a felszámoló a pályázókat versenytárgyalásra hívja meg.

A törvény által biztosított elővásárlási jogok a pályázat keretében gyakorolhatók.

A pályázatok elbírálása 30 napon belül történik meg. A nem elfogadott pályázatok bánatpénzét is 30 napon belül fizetjük vissza. A felszámoló fenntartja magának a jogot, hogy eredménytelennek nyilvánítsa a pályázatokat.

További információt ad és helyszíni szemlét biztosít Bús Miklós, a felszámoló helyi megbízottja, személyesen vagy a (76)-342-058-as telefonszámon.

SYSTREND®

Élvonalbeli számítástechnikai cég munkatársakat keres azonnali belépésre az alábbi munkakörökbe:

- **minőségi számítógépek értékesítésében tapasztalatokkal bíró és jó üzleti kapcsolatokkal rendelkező, angolul vagy németül tudó mérnök-üzletkötő;**
- **magasfokú PC hardver, szoftver, hálózati és kommunikációs gyakorlati ismeretekkel rendelkező, angolul tudó applikációs mérnök;**
- **középfokú szakirányú végzettségű, fiatal, angolul vagy németül tudó kereskedelmi asszisztens.**

Kérjük, érdeklődjön a 342-1937-es, illetve 342-4997-es telefonszámon, vagy küldje el önéletrajzát a Systrend Kft. részére 1068 Bp., Rippl Rónai u. 2. címre.

23167NP

1995. szeptember 4-től 8-ig
az USA Vezető PLC-gyártója:
az
ALLEN-BRADLEY
automatizálási világcég
tisztelettel hívja és várja alkalmazásorientált gördülő bemutatóközpontjába
az automatizálási szakembereket, valamint
jelenlegi és leendő kedves üzletfeleit!

Nap	Helység	Helyszín
hétfő	Székesfehérvár	ALCOA KÖFÉM főbejárat
kedd	Budapest	Műegyetem R ép. parkoló
szerda	Budapest	Műegyetem R ép. parkoló
csütörtök	Százhalombatta	Erőmű, II. Irodaép. mellett (itt előzetes jelentkezést kérünk)
péntek	Kazincbarcika	BORSODCHEM főbejárat

Bővebb felvilágosítás:
PYRAMID-aut Kft., tel./fax: 169-4554,
GSM: 06 (30) 400-584.

23491 JP

Phare

Munkaügyi Minisztérium

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS

*A Munkaügyi Minisztérium technikai munkatársat keres a **Foglalkoztatási és Szociális Fejlesztés** Phare programjának*

A szakmunkásképző iskolák átalakítása

elnevezésű projectjéhez, melynek célja a tisztán szakmunkásképző, valamint szakközép- és szakmunkásképző iskolák képzési profiljának átalakítása.

A munkatárs önálló vállalkozóként köt majd szerződést a Munkaügyi Minisztériummal, mely szerződés 1995. október 1-jétől egy évre szól.

A munkatárs feladata
- segítségnyújtás a pályázatok kiírásában, a helyi önkormányzatokkal és iskolákkal való szerződéskötések előkészítésében;
- tanácsadás az iskolai eszközbeszerzések lebonyolításában, eszközlisták és specifikációk elkészítésében, az iskolai osztálytermek átalakításához, felszereléséhez szükséges technikai részletek előkészítésében;
- részvétel az iskolai fejlesztőcsoportok felkészítésében;
- részvétel az eszközbeszerzések előkészítésében, a külföldi tanácsadó munkájának segítése;
- jelentések készítése.

Feltétel: műszaki egetemi végzettség és tapasztalat a gyakorlati laboratóriumi munkában, az ott folyó tanításban. Számítógépes ismeret, tapasztalat az oktatási eszközök specifikációjának elkészítése terén, munkatapasztalat nemzetközi programokban (pl. PHARE). Jártasság programtervezésben, oktatási eszközök beszerzésében. Megfelelő szintű angolnyelv-ismeret (írás, olvasás, beszéd).

A magyar és angol nyelven írt jelentkezéseket és önéletrajzot, mellékelve a végzettséget igazoló dokumentumok másolatát, a Munkaügyi Minisztérium Szakoktatási Főosztályára kell eljuttatni legkésőbb 1995. szeptember 14-ig.

Cím: Munkaügyi Minisztérium,
Szakoktatási Főosztály,
Ms G. Moroney (650. szoba).
1051 Budapest, Roosevelt tér 7–8.,
(ill. 1373 Bp., Pf. 609)

23396 JP

Mit kezdjek a kárpótlási jegyemmel?

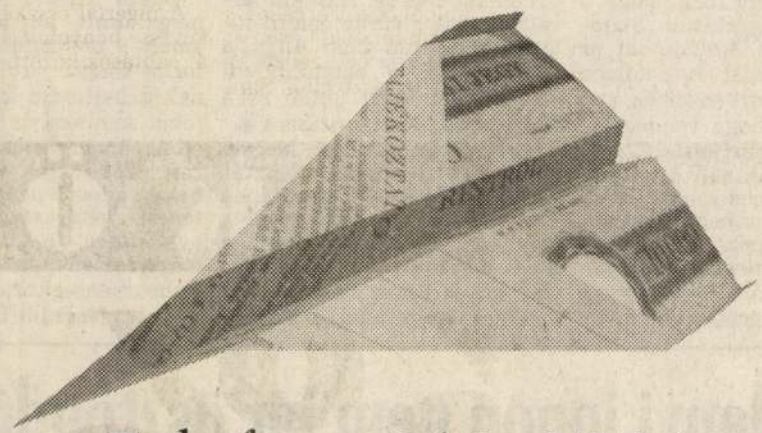

Telefon: 269-2754

Észak-dunántúli Vízügyi Igazgatóság
nyilvános felhívást tesz közzé

"Duna 1811-1810 fkm jobb parti partkialakítás és vezetőmű kiegészítése"
beruházási munka megvalósítására.

A beruházás műszaki tartalma:	Kőművek építése a Duna folyamon
A beruházás kívánt átfutási ideje:	1995-1997. I. negyedév
A tender ajánlat benyújtási határideje:	1995 október 2.
Eredményhirdetés:	1995 október 6.
Várható munkakezdés ideje:	1995 október 15.

A tender-dokumentációk átvételének helye:

Észak-dunántúli Vízügyi Igazgatóság
Győr, Árpád u. 28-32.
Beruházási Osztály 3.em. 304. szoba
Tel.: 96/318-335

A tender-dokumentációkat **50.000,- Ft + ÁFA pályázati díj** befizetése ellenében lehet átvenni. A pályázati díjat csekken a kiíró **MNB 339-90171-2023** sz.-ra kell befizetni.

Kelendőek az energiatenderek

Több mint 140 érdeklődő vásárolta meg a villamosenergia-ipari privatizációra vonatkozó tenderértesítőt. A gázszolgáltatók privatizációs pályázatára vonatkozó szabályzatot valamennyi jelentős brit, olasz, francia, amerikai, osztrák és német szakmai befektető megvette – hangzott el többek között tegnap az ÁPV Rt. sajtótájékoztatóján.

A gázszolgáltatókra vonatkozóan szeptember 18. az előminősítéses pályázati beadás határideje. A jelek szerint igen nagy az érdeklődés.

Az ÁPV Rt. igazgatósága hétfőn döntött a Mol Rt. privatizációjának értékesítési tanácsadóiról. Az amerikai, európai és egyéb piacokon három külföldi cég lesz az úgynevezett globális koordinátor. Ezék: a Merril Lynch, a Lazard és a Kleinwort Benson. A magyarországi vezető forgalmazó a Creditanstalt lesz az OTP Bróker és a Concorde közreműködésével.

Szokatlan döntést hozott az igazgatóság, amikor a Művelt Nép Könyvterjesztő utódjára, a Bibliofil Kft.-re nem privatizációs, hanem vagyonkezelési pályázatot ír ki. A huszonöt boltból álló vidéki hálózatot két évre akarják vagyonkezelésbe adni, és csak magyarok pályázhatnak a szerződésre. A Ganz Gépgyár Holding Kft.-t a vezetőkből és munkavállalókból álló Ganz Holding Rt. és a HB Westminster Kárpótlásijegy Befektető Rt. konzorciuma 60 százalékos árfolyamon veheti meg úgy, hogy 20 százalékot fizetnek csak készpénzben, a többit kárpótlási jegyben. A Békési Gabona Rt. igazgatóságát felszólították, hogy tegyenek feljelentést hűtlen kezelés alapos gyanúja miatt ismeretlen tettes ellen. A feljelentés alapja az a nagy összegű prémium és végkielégítés, amelyet *Zsíros Géza* és társai vettek fel. Összesen bruttó 49,1 millió forintról és öt személyről van szó.

Eredménytelennek nyilvánították a Balaton Füszértre kiírt pályázatot.

P. Á. G.

Gázt adnak a gázárnak

Kompenzáció egyelőre a januári emelésre sincs

Tegnap még javában folyt a tárcaközi egyeztetés arról a rendelettervezetről, amely az energiaárak pénteki emelésének ellentételezését szabja majd meg – tájékoztatta lapunkat a Népjóléti Minisztérium illetékese. A Pénzügyminisztériumban sem tudták megmondani, mekkora összeget különítenek el a kompenzációra az 1995-ös költségvetésből. Nem is valószínű, hogy erre sor kerül, hiszen jó, ha az 1995. januári áremelések 3600 forintos kompenzációja még az év utolsó heteiben megérkezik az arra jogosultakhoz.

MUNKATÁRSUNKTÓL

Kompenzáció nem, áremelés azonban mindenképpen lesz szeptember 1-jétől.

Egységesen nyolc százalékkal nő a villamos energia és a földgáz ára. Így az áram nappali tarifája az évi 600 kilowattóranyit fogyasztóknál 7,84, a 600–3600 kilowattóra közötti mennyiséget felhasználóknál 10,30, az efelett fogyasztóknál 12,66 fillér lesz. Az éjszakai tarifák 2400 kilowattóráig 4,26, 12 ezer kilowattóráig 4,86, efölött 5,38 forint lesznek. A földgáz köbméteréért a lakosságnak átlagosan 16,65 forintot kell fizetnie. Az ipari és kommunális díjszabásnál az általános célú fogyasztók 15,66, a teljesítménydíjasok 13,90 forintot fizetnek szeptembertől.

A júliusi kormánydöntés értelmében újabb áremelés 1996 márciusában lesz: attól kezdve a gázért 25, az áramért 18 százalékkal kell majd többet fizetni. Az áremelés harmadik ütemében, jövő októberben olyan emelés várható, amelynek mértékénél figyelembe veszik az akkori termelési inflációt, a forint–dollár árfolyam és a földgáz importárának alakulását.

Jóllehet, a mostani áremelés kompenzációjáról még meg sem született a rendelet, a szakszervezetek, a környezetvédők és a közgazdászok július végétől ennek mértékéről vitatkoznak.

A szeptemberi energiaár-emelés kompenzációjáról nem született döntés az ÉT szociális bizottságának tegnapi ülésén.

Kastélymentő konferencia

A műemlék és tulajdonosa. Ez a fő témája a XVIII. országos műemléki konferenciának. A tegnap kezdődött, négynapos rendezvénysorozat – amelynek ezúttal Kőszeg ad otthont – a műemlékvédők munkájának elismerésére is alkalmat ad: itt adják át a Műemlékvédelemért emlékplaketteket és miniszteri dicséreteket.

MUNKATÁRSUNKTÓL

A műemlékvédelem szakembereinek kétévente megrendezett konferenciája az idén a műemlékek fenntartásának kérdéseit vizsgálja. A résztvevők igen gazdag programból válogathatnak: a tulajdonosváltozás következményeiről, az önkormányzatok, egyházak műemlékvédelmi feladatairól, a vállalkozó fenntartók gondjairól, az állam tulajdonosi stratégiájáról hallhatnak az előadóktól.

Szóba kerül az egyik nagy műemlékvédelmi vállalkozás, a kastélyprogram is. A várak, kastélyok megmentése, felújítása nehéz feladat, mivel ezeknek az objektumoknak alig lehet olyan funkciót találni, amely az értékóvás mellett kitermeli a rekonstrukció költségeit.

Kőszegen adja át *Baja Ferenc* szakminiszter a Műemlékvédelemért plaketteket. Idén a TIT Bugát Pál Egyesülete, *Lehmann István* mérnök, a Csongrád megyei közgyűlés elnöke, *Vákár Tibor* Ybl-díjas építész, *dr. Héder Sándor* erdész, *Dávid László* segesvári református lelkész, *dr. Bóna László* győri püspöki helynök, *Jantner Antal* építészmérnök, *Holényi László* művészettörténész, *Sóhegyi József* építészmérnök és *Masits László* művészettörténész részesül a kitüntetésben.

Egyenlő jog, egyenlőtlen kereset

Az ENSZ Nők IV. Világkonferenciáját 1995. szeptember 4–15. között rendezik meg Pekingben Cselekvés az egyenlőségért, fejlődésért és a békéért címmel. A világkonferencia része az ENSZ égisze alatt létrejött rendezvénysorozatnak, amelynek keretében korábban környezetvédelmi, népesedési, illetve szociális problémákkal foglalkozó világtalálkozókra került sor. Erről *Kósáné Kovács Magda* munkaügyi miniszter – aki egyben a magyar delegáció vezetője – számolt be tegnap a sajtó képviselőinek. Kósáné elmondta: a Magyar Köztársaság polgárai egyenjogúak, de az egyenlőséghez való jog nem jelent egyenlő lehetőségeket. Véleménye szerint egyenlő munkáért egyenlő kereset jár, de a gyakorlatban a nőknek kevesebbet fizetnek.

T. A.

Csordogáló kamarai tagdíj

A PM körülbelül 280 millió forintot utalt át az agrárkamaráknak féléves tagdíj-előlegeként, hogy működésüket megkezdhessék. A második fél évben már részint a tagdíjakból kell fenntartaniuk magukat. Az előleget több részletben kell még az idén visszafizetni, az első részlet határideje szeptember 1-je. Ha valamelyik kamara nem képes időben fizetni, úgy a jegybanki alapkamat kétszeresét számítják fel késedelmi pótlékként – tudtuk meg *Mészáros Gyulától*, a Magyar Agrárkamara főtitkárától, aki hozzá tette, hogy eredetileg a kamarák működési költségeit a költségvetés fedezte volna 1995-ben. A gond abból ered, hogy késik a kamarai tagok regisztrálása és lassan csordogálnak a tagdíjak.

O. H. Gy.

RÖVIDEN

Környezetvédelem: német segítség

Az Európai Unióval megkezdődtek a tárgyalások arról, hogy a balatoni környezetvédelmi beruházások befejezéséhez – egyebek között a kis-balatoni 2-es víztározó megépítéséhez – 20-30 millió ECU-s segítséget adnak. A döntés várhatóan még ebben az évben megszületik – egyebek között ezt mondta tegnap Siófokon *Szili Katalin* környezetvédelmi államtitkár azon a tanácskozáson, amelyen *Urlich Klinkert* német környezetvédelmi államtitkárral áttekintették és megvitatták a két ország aktuális környezetvédelmi feladatait. *(Tudósítónktól)*

Kötvény a CA-tól

Szeptember 11. és október 13. között jegyezhető a Creditanstalt Értékpapír Rt. (CA) kötvénye. A papír több brókercégnél és a postahivatalok egy részében is kapható. Futamideje 15 hónap, kamata éves szinten 34,4 százalék. A 10 ezer forintos névértékű kötvényeket két hétig 9900 forintos diszkont áron árulják. A kötvényből befolyt összeget a CA tervei szerint döntően állampapírokba fektetik. *(Munkatársunktól)*

Bajkeverő PolyGram?

A PolyGram nemzetközi lemezcég célja inkább a bajkeverés, semmint panaszának valós jogi elbírálása – idézte a *The Times* kedden a londoni magyar nagykövet kijelentését. *Alföldy Tádé* annak nyomán tett említést az ügyről a vezető brit napilap hasábjain, hogy a PolyGram, a Hungarotonra kiírt privatizációs pályázat vesztese a minap pert helyezett kilátásba az általa méltánytalannak ítélt döntés megváltoztatása végett. A londoni magyar nagykövet kijelentette, ha a PolyGram úgy gondolja, hogy az igazság az ő oldalán áll, tegyen lépéseket, ne pedig hírveréssel foglalatoskodjon. *(MTI)*

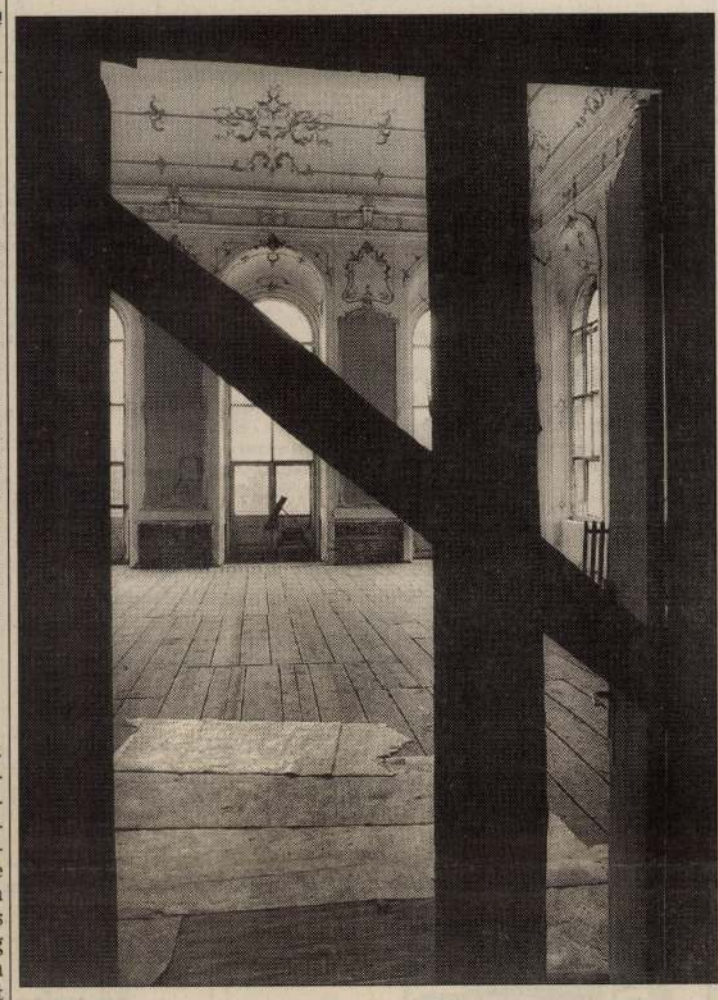

A Gödöllői Királyi Kastély Közhasznú Társaság, amelyben az államot több alapítvány mellett a Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztérium képviseli, az idén áprilisban lehetővé tette a kastély megnyitását a látogatók előtt. Azóta több mint negyvenezren keresték fel a kastélyt, illetve a benne rendezett különféle történelmi kiállításokat. Jövő év augusztusában nyílik meg a királyi kastély legértékesebb szárnyaiban a Gödöllői Királyi Kastély Múzeum, amely az épület 27 helyiségében tárja az érdeklődők elé a barokk főúri életmód emléktárgyait, egyebek között Ferenc József és Erzsébet királyné lakosztályait. BÁNHALMI JÁNOS FELVÉTELE

Jó gazdát keres az ÁPV Rt.

Összesen 844 műemléket tartanak nyilván állami tulajdonban. Becsült értékük mintegy 8,5 milliárd forintra tehető. Végleges adatokat azonban senki sem tud mondani, mert a teljes kép felmérése még nem zárult le. Az ÁPV Rt. október végéig szeretné átvenni a hozzá tartozó ingatlanokat.

– A műemlékvagyon nemzeti érték, ezért nem az az elsődleges célunk, hogy mindenáron gyorsan eladjuk, hanem hogy megfelelő tulajdonosokat találjunk, akik jól hasznosítják – jelentette ki *Heffenträger József*, az ÁPV Rt. ügyvezető igazgatója. Az ÁPV Rt. most veszi át a Kincstári Vagyonkezelő Szervezettől a vállalkozói vagyonnak minősülő ingatlanokat. Ezenkívül már korábban is tartoztak az Állami Vagyonügynökséghez ilyen jellegű ingatlanok.

P. Á. G.

Szállodákra, részvényekre számít a tb

▶ FOLYTATÁS AZ 1. OLDALRÓL

Megtudtuk továbbá, hogy a szakértői tárgyalások biztatóak, így a tb hozzájuthat az Expressz Utazási és Szálloda Rt. többségi részvényeihez, ami azért fontos, hogy vendégeket hozzon a HungarHotels ugyancsak átadásra kínált öt szállodájába. A székesfehérvári Alba Regia, a szombathelyi Claudius és Savaria, a pécsi Nádor és a szegedi Új Hungária Szálló hivatalos értékbecslése ugyan még folyik, az egészségbiztosító azonban már azt tervezi, hogy a felújításra szoruló szállodákba pénztőkét von be. Hasonló terveik vannak a várhatóan tb-tulajdonba kerülő Club Aliga, a Club Tomaj, a balatonfüredi volt szovjet tiszti üdülő és a Brázay-villa hasznosítására is.

A Fővárosi és Pest Megyei Egészségbiztosítási Pénztár életveszélyessé vált épületének „kiváltására" valószínűleg megkapják az ÁV Rt. Bánk bán utcai, a Víziterv Nagy Lajos király úti és Rózsa Ferenc utcai épületét, számítanak a Hírlapkiadó Vállalat Blaha Lujza téri székházának az átvételére is.

Bukta László elnökségével megalakult az a bizottság, amely a biztosító 200 milliárd forint fölötti járuléktartozásának behajtására kiírt pályázatokat szeptember 2-án bírálja el. Azok a cégbíróságon bejegyzett profi cégek vállalkozhatnak az adósok pénzügyi helyzetének „feltárására", amelyeknek nincs tb-tartozásuk, és megbízatásuknak nincs összeférhetetlenségi akadálya.

Nógrádi Tóth Erzsébet

Alanyi jogon nem jár ösztöndíj

▶ FOLYTATÁS AZ 1. OLDALRÓL

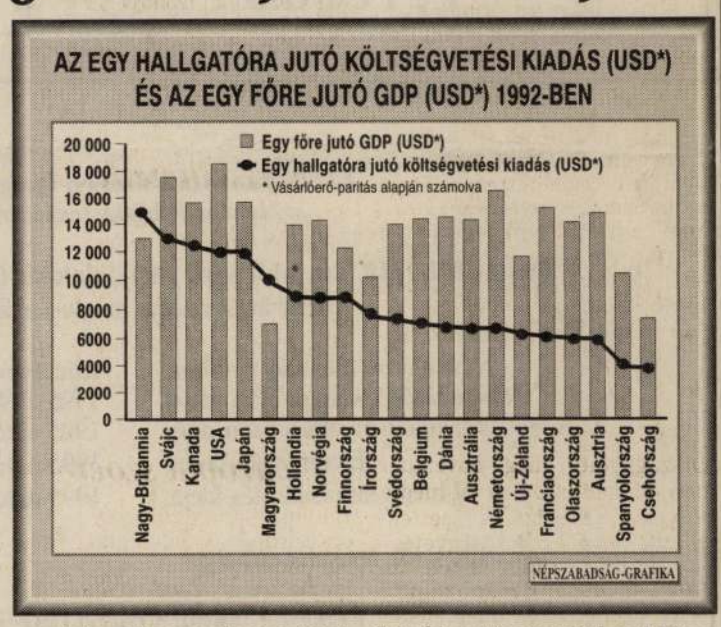

A kormányrendelet értelmében a hallgatói juttatásokat pályázati úton, egyéni elbírálás alapján ítéli oda az intézmény. A tanulmányi ösztöndíj az intézmény szabályzatában meghatározott tanulmányi eredmény elérése esetén jár, szociális támogatást pedig a diákok anyagi, szociális helyzetének mérlegelése alapján adhatnak. Az a diák, aki egyidejűleg több felsőoktatási intézményben, karon vagy szakon tanul, csak egy helyről kaphat támogatást, ellenben tandíjat valamennyi helyre fizetnie kell.

1995-ben a hallgatói támogatások céljára fordítható pótköltségvetési előirányzat egymilliárd 220 millió forint – tudtuk meg *Csontos Andrástól*, a Művelődési és Közoktatási Minisztérium felsőoktatási főosztályának vezetőjétől.

Az egységesen kétezer forintos alaptandíj fizetése alól a diákok húsz százaléka kaphat szociális vagy tanulmányi alapon mentességet, illetve kedvezményt. A kedvezményezettek körét az intézményeknek szeptember 30-ig kell meghatározniuk. Ugyancsak mentességet élvezhetnek a köztársasági ösztöndíjasok és a nappali doktori képzésben részt vevők.

Továbbra sem egyértelmű, hogy a kiegészítő tandíj – amely legfeljebb nyolcezer forint lehet havonta – 1995-ben az intézményeknél marad-e vagy az államkasszát gazdagítja. *Frenyó V. László*, a Magyar Rektori Konferencia, és *Pusztai János*, a Magyar Főigazgatói Konferencia elnöke azt nyilatkozták: szeptemberben valószínűleg mindkét szervezet úgy foglal állást, hogy a felsőoktatási intézmények az idén lehetőleg még ne szedjenek kiegészítő tandíjat.

U. J.

Fehérvári nagyüzemfoglalók

Ki a tulajdonos a nehézfémöntödében?

Erőlegények szállták meg hétfő délután a székesfehérvári Nehézfémöntöde Kft. gyártelepét. Az őrző-védő szolgálatot információink szerint az új ügyvezető igazgató bízta meg azzal, hogy a régi vezetőség bárminemű mozgását megakadályozzák az üzem területén.

TUDÓSÍTÓNKTÓL

Bíróság helyett fizikai erőszakkal intézték el a jogvitát, ezért – önbíráskodás miatt – feljelentést tettünk a rendőrségen *Szombatfalvy Rudolf*, a kft. új ügyvezető igazgatója és három másik személy ellen – tájékoztatta tudósítónkat *dr. Pongrácz Krisztina* ügyvéd a Székesfehérváron jelenleg is tartó gyárfoglalásról.

Szombatfalvy Rudolf ezzel szemben azt állítja: a többségi tulajdonos által összehívott hétfői taggyűlésen szabályosan választották meg a Nehézfémöntöde Kft. ügyvezetőjének. Mint mondta, a cégért érzett felelősség késztette arra, hogy elejét vegye a vagyon további herdálásának. Állítása szerint a múlt hét végén mintegy egymillió forint értékű fémet raboltak el a területen, ezt megelőzően is több alkalommal volt hasonló eset. – Most már én felelek a cégért, nem nézhettem tétlenül, hogy arra illetéktelenek szabadon mozogjanak az öntödében – közölte Szombatfalvy.

Csakhogy – az ügyvédnő szerint – egyáltalán nem biztos, hogy Szombatfalvy Rudolf jogosan tekinti magát illetékesnek. A többségi tulajdon ugyanis – mondta dr. Pongrácz Krisztina – érvénytelen ajándékozási szerződéssel cserélt gazdát, következésképpen még a régi ügyvezető hivatott a kft. nevében eljárni.

A hétfőn felforrósodott vita elfajulását megelőzendő a régi vezetőség a rendőrség segítségét kérte. A rendőrök azonban nem találtak jogalapot a beavatkozásra. Azt tanácsolták a szemben álló feleknek: a vita eldöntésére forduljanak bírósághoz. A vélhetően hosszadalmas pereskedést elkerülendő léptek fel a kutyás őrzőlegények az ország legnagyobb nehézfémöntödéjében. Mint megtudtuk, a mostani zűrzavaros helyzetet az idézte elő, hogy a többségi tulajdonosok fokozatosan kivonták a vagyont a cégből, és hogy a számonkérést megelőzzék, üzletrészüket elajándékozták egy 83 éves hölgynek. Dr. Pongrácz Krisztina szerint azonban ez a szerződés érvénytelen.

A vita a bíróságon folytatódik.

Vál

Ürményi kastély

Rados Jenő dr.
Magyar kastélyok
226 l.

VÁL (Fehér megye)
meglehetősen elhanyagolt állapotú kastélyát Ürményi József státuszminiszter építtette, ki 1775-ben a jezsuiták eltörlése után e birtokot ajándékba kapta. Ma Dréher Jenő tulajdona, de csak gazdatiszti lakások céljaira szolgál. Az U-alakú, — szárnyainak hátsó részében földszintes (142—144. ábra) — egyébként emeletes épület a copf legkésőbbi formáit mutatja és különösen középrészének architekturája, finom vasrácsú kecses erkélyével páratlanul kedves részleteket tartalmaz, amelyek némileg emlékeztetnek a közeli Fehérvár püspöki palotájára.

H. TH. BOSSERT

S ORNAMENTWERK

INE SAMMLUNG ANGEWANDTER FARBIGER
RNAMENTE UND DEKORATIONEN

o Tafeln in vielfarbigem Offset- und Buchdruck. Mit einem Geleitwort von to von Falke. Preis in Ganzleinen gebunden RM 200.—, in Mappe RM 190.—.

„. . . Schon vielfach ist es versucht worden, für Schulen, sowie r Gewerbe die charakteristischen Ornamente verschiedener Völ- r, d. h. also, deren Stilformen wiederzugeben. Noch nie aber meines Wissens ein Werk von derartiger Vollständigkeit erar- itet worden. Auf 120 Tafeln sind hier in außerordentlich fein- hliger Weise die Stile nebeneinander aufgebaut und charakterisiert orden. Dieses Werk also beweist, daß das allgemeine Streben n einer, das zarte Seelenhafte, die Kultur, verstehenden Auf- hmefläche aus durchaus monumental behandelt werden kann."

(Univ.-Prof. Leo Frobenius in der „Frankfurter Zeitung")

G ERNST WASMUTH AG / BERLIN W8

VE
ERNST W
BER

142. — VÁL: Egykori Ürményi-kastély
Vorm. Schloss Ürményi — Autrefois Château Ürményi — Former Ürményi Castle

143. — VÁL: Középrész — Mittelteil
Partie centrale — Central part

144. — VÁL: Udvar
Hof — Cour — Courtyard

142. — VÁL: Egykori Ürményi-kastély
Vorm. Schloss Ürményi — Autrefois Château Ürményi — Former Ürményi Castle

143. — VÁL: Középrész — Mittelteil
Partie centrale — Central part

144. — VÁL: Udvar
Hof — Cour — Courtyard

Rados Jenő dr
Magyar Kastélyok

Vál.

Ürmenyi Eastó

Élet
XXXIV. ÉVF. 28 SZÁM,
1943. JÚL. 11.

Falusi magyar templomok

A 19. század magyarországi nagy egyházépítészeti alkotásai jól ismertek. Ritkán akadhatunk egy-egy olyan emberre, aki nem állt volna áhítatos lélekkel az esztergomi székesegyház előtt, ne csodálta volna festői elhelyezését, felépítésének megkapó nyugalmát, ne érezte volna át a templombelső ünnepi hangulatát. Az egri székesegyház impozáns méretei, érdekes tömegelosztása és pompás gazdagságával megragadó belseje is sokak számára jólismert látvány, sőt e nagy székesegyházak iránt oly erős érdeklődés nyilvánul meg, hogy még építéstörténetük egyes fontosabb eseményei is átmentek a köztudatba. Annál kevésbbé ismerjük e nagy alkotásokkal egykorú kisebb emlékek gazdag sorát, bár közöttük számos megkapó hangulatú, megragadó szépségű templom akad. E téren még az utóbbi évek utazóvándorló kedve, hazánk tájainak megismerésére törekvő mozgalma sem jelentett lényeges javulást, mert az érdeklődés előterében vagy a jelen, vagy a régmult alkotásai állanak, s ha nem is tudatosan, de túlnyomó többségben mindnyájan hajlamosak vagyunk a közbeeső kor emlékei előtt közömbösen elhaladni.

Nem vagyunk már messze attól a felismeréstől, hogy e magatartás egyháztörténeti és művészeti szempontból egyaránt igazságtalan. A 19. század első felének templomépítő tevékenységét ugyanaz a lelkesedés fűti, mint amely a török-uralom alól felszabadult ország elképesztően nagy iramú egyházépítészeti munkásságát éltette. A templom akkor is a vallás erősödésének, új és lankadatlan térhódításának eszköze, amely eldugott falvak, növekvő községek, új lakó-központok bekapcsolását jelzi az Egyház mindent átfogó nagy közösségébe.

A 18. század lázas tevékenysége, a templomépítések óriási száma, az építtető főurak és főpapok egymással versengő áldozatkészsége természetesen nem volt állandósítható. Külső és belső okok nyujtanak magyarázatot arra, hogy még 1800 körül is szerte az országban sok befejezetlen templom, kivitelre nem került terv, és ami a legfontosabb: megfelelő templom nélkül szűkölködő helység található. Pedig a munka igen tervszerűen folyt, s ha szükséges volt: állami támogatásban is részesült. Mária Terézia bölcs előrelátással egy-egy helység lélekszámának megfelelő templomminták kidolgozására készteti az udvari és az országos építőhivatalt. Minden templomtípus építészeti tervrajzai, költségvetése készenlétben állanak és lehetővé teszik, hogy aránylag kevés pénzzel, jelentősebb mester részvétele nélkül, helyi erők igénybevételével felépüljön egy-egy templom. De ép e szabványosított építkezés volt egyik oka az elfáradásnak, az előírt,

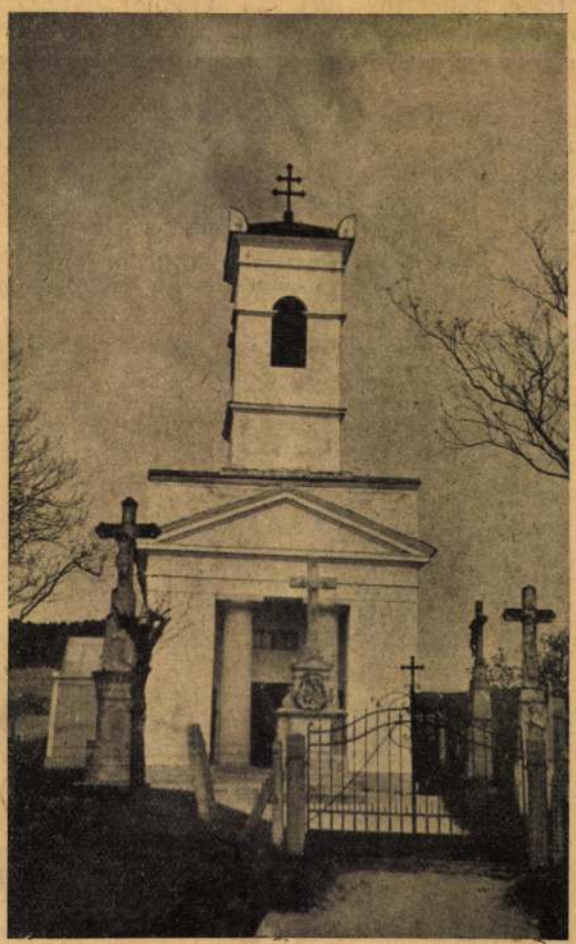

A vonyarcvashegyi plébánia-templom

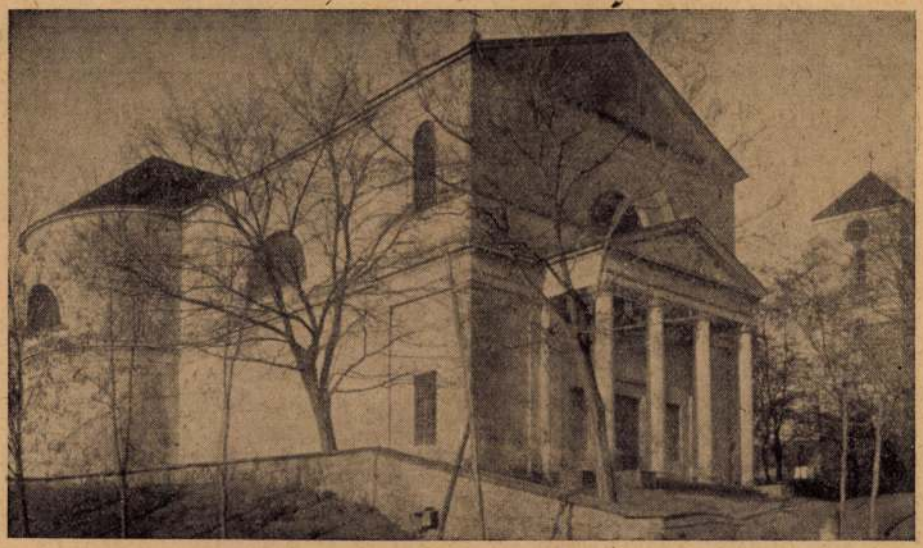

A váli plébánia-templom

oly kevéssé egyéni tervektől való elfordulásnak. Fokozta ezt az az ízlésváltozás is, ami egész Európán végighaladva, a magyarországi építészetet az érett barokk stílusból a klasszicizáló késő-barokkon át elvezette a tiszta klasszicizmusba. Ha szem előtt tartjuk azt is, hogy a 18. század túlhajtottan gyors építkezései jórészt nem használtak időálló anyagokat és arra is gondolunk, hogy a plébániák növekedése nemcsak a templomok szaporítását, hanem a meglévők bővítését, módosítását is szükségessé tette, akkor fogalmat alkothatunk magunknak arról a nagy munkáról, ami a 19. századra az egyházépítészet terén várt.

Természetesen az épülő templomok legnagyobb része igen egyszerű alkotás, amely szerény eszközökkel, akadozó anyagi támogatással, sokszor meglepően hosszú idő alatt tudja csupán kivitelezni a minden művészi igénytől mentes tervet. Síkban-tartott, dísztelen falak, kevés és túlzottan józan tagolás, alig hangsúlyozott kapukiképzés és rendkívül egyszerű templombelső jellemzi ezeket a többnyire kisebb épületeket. Néha az egymással szomszédos falvak templomainak egész sora annyira hasonlít egymáshoz, hogy a futólagos szemlélő alig tudja őket egymástól megkülönböztetni. De az is gyakori eset, hogy egy-egy tehetséges helybeli mester hatására, vagy egy közeli jelentős emlék ihletésére a főútvonalaktól igen messze fekvő kis templomok között is meglepő művészi érzékről tanuskodó, kíváló emlékkel találkozhatunk.

Ilyen meglepően szép, kevéssé ismert templomokat különösen a Dunántúlon ismerünk. Sűrűn lakott, magas és régi kultúrájú terület ez, túlnyomóan katolikus lakossággal. Kedvező anyagi viszonyai, műértő és művészetpártoló főpapjai és főurai gondoskodnak arról, hogy az új építkezések necsak számbelileg, hanem művészi érték terén se maradjanak el a megelőző század templomai mögött. Hosszú multra visszatekintő építész-hagyomány, külföldi áramlatok feldolgozásában kiművelt ízlés, művészileg nagyértékű mintaképek termékeny hatása érezhető e területen.

E gazdag templomépítő tevékenység egyik legszebb emléke a lovasberényi plébániatemplom, amelynek a klasszicizmus nagy templomépítője, Hild József biztosított antikos formaképzése, szigorúan mértéktartó felépítése mellett előkelő és magávalragadó szépséget. Figyelmünket azonban elsősorban a kisebb és ezért alig ismert alkotások ragadják meg, amelyek egyszerűbb felépítése, részleteinek néha bájosan próbálgató ügyetlensége a klasszicizmus népi változatának útját egyengetik. E templomok egyik legkedvesebb példája a vanyarcvashegyi plébániatemplom, amelynek tornácként megnyíló bejárati csarnokát két erőteljes oszlop tagolja. Az oromzattal zárt, magasított tornyú templom se külsejében, se belsejében nem mutat díszesebb kiállítást; világos tagolása, jóleső arányai és a környezetbe való harmonikus illesztése mégis megkapó hatást kölcsönöznek a kis épületnek.

Méretben, kialakításban szerényebb a gyenesdiási temetőkápolna, amelynek 1826-ban épült homlok-

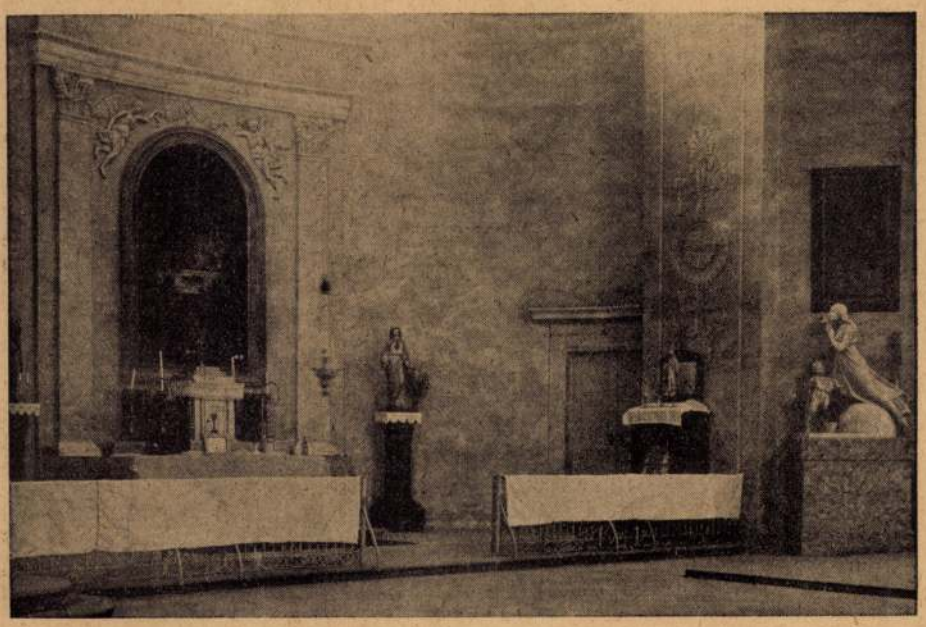

A váli plébánia-templom belseje

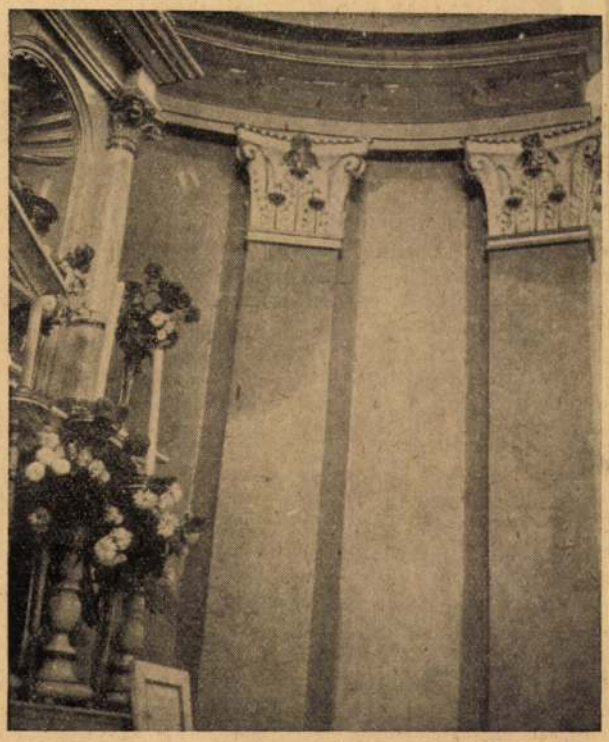

Részlet a dunakömlői plébánia-templom belsejéből

zatát valamely helybeli vagy környékbeli mesternek köszönhetjük. Pilléreinek szigorú dór képzése, az egymásbaágyazott formák kitapintható világossága a 19. század első negyedének józanul mérlegelő, szigorú felfogását tükrözik.

Művészi szempontból igényesebb, méreteiben is jelentősebb a váli plébániatemplom, amelynek gazdag és előkelő felépítését az enyhén emelkedő talaj még jobban kiemeli. Arányaiban, felépítésében egyaránt az antik építészet ihletése érvényesül, miként a templom hangulatos belsejében is, amelyet a félkörívben záruló szentély áhítatos hangulata avat maradandó emlékké. A franciás kecsességű stukkódísz finomsága a gondos és ízléses kivitel egyik tanubizonysága. A váli templomhoz hasonló gazdag és művészileg értékes építkezéssel többnyire csak ott találkozunk, ahol helybeli mecénás — itt Úrményi József országbíró — nyujt megfelelő ízlésbeli és anyagi támogatást. De nem ritkán bukkanunk rá olyan templomokra is, amelyek építészeti megoldása több-kevesebb kívánnivalót hagy hátra, míg a belső kiképzés részleteiben, a díszítés ötletes gazdagságában képzett kezek gondos munkája ragadja meg szemünket. Az ilyen szerényebb emlékek sorából megemlítjük a dunakömlődi plébániatemplomot, amelynek kevéssé sikerült és átépítésekkel is lerontott épületmagját a szentély gazdagabb kiképzése emeli ki a mindennapos megoldások sorából.

A kis templom aranyozott díszítése a klasszicizmus legismertebb elemeit használja fel: mégis valami sajátosan egyéni jelleg hatja át e parasztosan duzzadó formákat. Az ismeretlen mestert egészséges építészeti érzéke helyes ösztönnel megóvta attól, hogy a kis templomhoz mérten gazdag díszítést tulzásba vigye.

Az ilyen kedvező kivételek mutatják a nagyobb építészeti központok, a vezető építészegyéniségek ízlésnevelő hatását, amely korunk kisebb emlékeit is többnyire magas átlagszintre emeli. A névtelen vagy legalább egyelőre ismeretlen mesterek sora továbbitja a klasszicizmus építészetének formakincsét az ország eldugottabb helységeibe is; s hajszálcsövekként országunkat átszövő áramlatok juttatják el a klasszicizmus stílusát a főutvonalaktól az ország legtávolabb fekvő vidékeire is.

E néhány példa csak izelítőt kíván nyujtani a 19. század kevéssé méltányolt templomainak sorából. A szerényebb alkotások megismerése bizonyára sok értékkel növeli majd a magyarországi építészetről felvázolt képet és kiegészíti tudásunkat az egyház e századbeli építési tevékenységére vonatkozóan is.

Zádor Anna

A gyenesdiási temetőkápolna

Bútorkereskedőnél

THURZÓ GÁBOR NOVELLÁJA

Mindaz, amit a következőkben elmondok, régi dolog. Még az első világháború után történt. Nekem egy öreg bútorkereskedő mondta el, s az elmondottakhoz nem akarok hozzátenni semmit, de el sem akarok venni belőle semmit. Úgy mondom el, ahogy hallottam.

*

Egy esős, végevárhatatlan tavaszi délutánon, amikor a kirakaton nagy sávokban, buggyanó hólyagokban csurgott lefelé a víz és a platánoktól sötétzöld utca házai elmosódottan látszottak, középkorú, bajuszos, jó esőkabátú férfi lépett a bútorkereskedésbe. Kicsattogtatta esernyőjéből a vizet, a tükörben végigsimított haján, aztán a kereskedőhöz fordult:

— Szobabútort szeretnék.

— Tessék parancsolni.

A kereskedés földszintjén csak barokk főúri palotákhoz alkalmas tálalók, óriási párnaszékek voltak. A kereskedő végigmérte a férfit: nyilván magános ember, társtalan, abban, ahogy az ajtót kinyitotta, az esernyőről a vizet lerázta, egész fellépésében volt valami agglegényes. És az arcában is. Nyírott, vékony bajusz, nem hódító, de a kelleténél valamivel gondosabban vágott; amikor az esőkabátját letette, fehércsíkos sötétkék ruhája kicsit esetlen volt, látszott rajta, hogy egyedül próbált a szabónál, mert a vállban, ahol nem látni a tükörből, két ráncot vetett. Ha nem lenne magános ember, otthon bizonyára megmondták volna, hogy baj van a ruhával, csipetnyi baj, amit a szabó szívesen elhallgat. És az ujjain — különös, a vékonycsontú emberhez mérten óriási, kemény keze volt — sehol jegygyűrű.

Fölmentek a galériára. A zsakettes, fehérkotlettes kereskedő udvariasan haladt elől. Milyen szobát mutasson neki? Kicsit régivágású férfi, zárkózott, magános, alkalmasint minisztériumi tisztviselő. Hogy régivágású, azt mattselyem nyakkendőjében a gyöngy, lábán a finom, nemes bőrből készült félmagas cipő árulta el.

Egy halványzöldre festett ebédlőt mutatott először. Egyenes, modern darabok, de nem rikító holmi. A tálalóban, például, nincs rejtett világítás, amitől alvilági fényben úszik még egy üveg barackpálinka is. Meggyujtotta a villanyt, a félemelet nagy utcai ablakai előtt dúsan, burjánzón álltak a platánlevelek.

— Tessék talán ezt megszemlélni. Egyszerű ebédlő, úri vonalú, se ultramodern, se régimódi. Magános uraknak való ebédlő.

A férfi zavartan, szabadkozva mosolygott:

— Csak egy szobám van.

— Szóval komplett úriszobát parancsol? Angol szobát.

Átvezette egy úriszobába. Tompa diószín íróasztal, alacsony könyvespolc, egy sor papírmasékönyvvel, alacsony asztal, dohánybarna ördögbőrrel bevont heverő, karosszékek...

A férfi, ahogy a földszintről a galériára jöttek és végig a sok szobabútor mellett, mindjobban lehangolódott. Mérhetetlen ürességek lepte el bensejét, mintha kiszikkadna, megrepedezne. A szobák, így kopaszon, élet nélkül, egy kis rendetlenség nélkül, üres szekrényekkel és kredencekkel, papírmasé könyvekkel, melyek csak mímelik a tartalmat, művirágokkal: — lehangoló, riasztó valami, alkalmas arra, hogy végkép elvegye a kedvet az élettől. A férfi belélátott az élet kereteibe, a díszletbe, melynek otthon, magány, oltalom a neve. Az egész semmi volt, csak bútorok. Nem tudott választani, nem ilyesmit keresett.

Megálltak egy barna, faragott gyümölcskosarakkal, bőségszarukkal, puffadt rózsákkal, csempeamorettekkel teleragasztott, elefántlábú tálaló mellett. A férfi úgy eresztette rá a kezét, mintha rinocéroszra tenné rá.

— Ez sem, ez sem. Valami olyant keresek, ami... Amiben otthon lehetnék. Még sosem volt lakásom. Csak valahogy elképzelem a szobát, amelyikben az ember egészen, hibátlanul boldog. Nem tudom megmagyarázni, — mosolygott fáradt, furcsán naiv, járatlan mosollyal.

Mint egy kisfiú, — gondolta a kereskedő. Sokféle vevőt látott már, ez új volt. Kicsit zsenírozta. Olyasmit gyanított, hogy nem tudja eladni neki, amit akar. Talán összetévesztik egy házasságközvetítővel, aki olyasmit is raktáron tart, ami beleillik egy szobába.

A férfi ránézett zavart, kisfiús mosolyával:

— Ne tartson bolondnak. Igaza van, ha azt mondaná, miért nem nősülök meg. Igaza van, ha azt mondja, hogy csak bútort adhat el. Chippendale-ebédlőt, önémet hálószobát. De persze, nehezen választok.

Az öreg kereskedő, ahogy gálánsan nézett a férfi arcára, úgy érezte, mintha egy századeleji novellát olvasna, abból az időből, amikor fiatal volt és még elolvasta az ujságban a tárcákat. Ott jelentek meg, azokban a tárcákban ilyen magános, őszbecsavarodó urak az órásboltokban, valódi húzós órát kértek, ami üti a negyedeket, s közben, csak úgy, mintha valami eszükbe jutott volna, plasztrónjuk mögül elővették a szívüket, és valami jelképes dolgot mondva, átnyujtották udvariasan a kereskedőnek. Legszívesebben megcsípte volna magát, hogy felébredjen, azután elég volt a sötétzöld délutáni fény, az ablaktáblákon elpattanó esőcsepp-hólyagok, melyekben óriásira nagyítódtak föl egy villanásnyira a kinti falevelek, elég volt az órájára nézni, amely nyugodtan járt, hogy marhaságnak gondolja előbbi érzését.

A férfi leült egy irtózatosan kényelmetlen, háncshátú norvég halászszékbe. Hogyan magyarázza meg, milyen szobát keres?

— Az ember, amikor annyi idős lesz, mint én, amikor se nem fiatal, se nem öreg, csak éppen a küszöbön áll, amelyen valahonnan átlép valahová, de amikor se a valahonnant, se a valahovát nem ismeri, keres egy szöget, amire ráakaszthatja az életét. Hát egy ilyen szöget keresek. Elhatároztam, hogy otthagyom a hónaposszobákat katonatisztek özvegyeinél s nyugdíjas tanítónőknél, megállapodom, lakást veszek ki, bebútorozom. Eddig úgy éltem, hogy azt átmenetinek gondoltam, állomásnak, most ennek vége lesz. Meg szeretném találni azt az életet, amelyik kizárólag az enyém. Ha ugyan van olyan élet, amelyik kizárólag az emberé. Nem erre szoktat-

Salamon Pál

Val Aurélia: Kompozíció I.

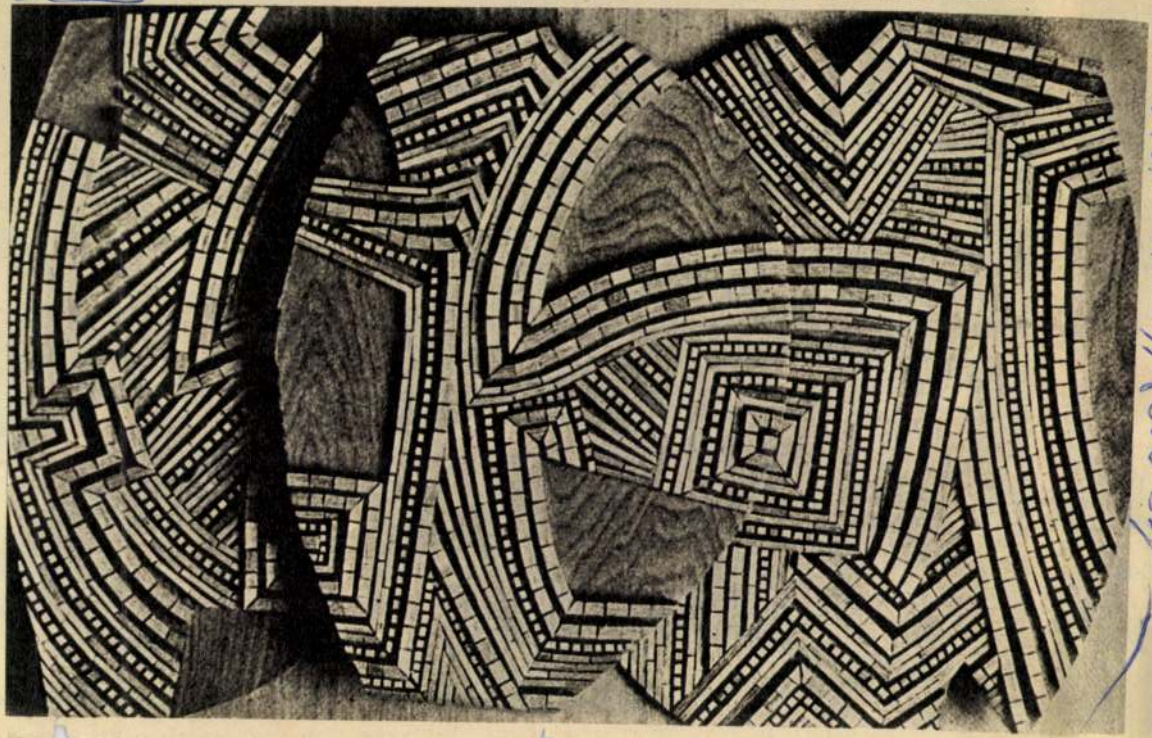

Szappal Hirsch 1970 XII 12

Kiskegye

A húsvéti **Kiskegyed** címlapján található **Lucky Number** szerencseszámok közül a következő számok nyertek:

1 millió forintos nyerőszám:

232 015

50 ezer forintos nyerőszámok:

324 962	134 377
116 168	105 260
146 207	242 586
324 271	022 744
410 489	420 731
302 848	423 804
444 301	433 706
023 341	122 145
413 361	012 263
414 537	143 703

A nyeretesek jelentkezését a 06-1-202-5178-as telefonszámon várjuk.

VALACZKI ERZSÉBET festő, grafikus

A természet ihlette alkotások tárlata

Tíz év után újra Pétervásárán

A *Tarnaleleszi Általános Iskola* rajz szakos tanára, *Valaczkai Erzsébet* éppen tíz esztendeje mutatkozott be festményeivel és grafikáival a *pétervásárai Művelődés Háza* kisgalériájában, mint a *Vezekényi Alkotóközösség tagja.*

A csoport azóta „szétszóródott", de a hajdani tagok nem szakadtak el a művészettől, s Péterkétől sem. Ezt bizonyítja Valaczkai Erzsébet is, aki e hosszú szünet után a napokban ismét tárlatot nyitott a városban, s a természet ihlette alkotásaival kínál kellemes időtöltést a látogatóknak.

A különféle technikákat egyre bátrabban alkalmazó alkotó munkáit *május 3-ig* tekinthetik meg az érdeklődők.

Az alkotó (középen) festményei és az érdeklődők körében

97. ápr. 15. HEVES M.-i Hírlap

Visszhang

Sinkó doktor dolgai

Véletlenül a kezembe került az önök újságjának 1994. szeptember 12-ei száma, amelyben egy néprajzkutató a „Lűjed Sinkó, ... meg Sinkó." szólás eredetét próbálja megmagyarázni. A szólás nem csak Dobozon, hanem Mezőmegyeren is ismert, olyan értelemben használják néha „Csináljad csak, úgyis baj lesz belőle." A néprajzkutató eredetkutatása kissé hiányos, ezt szeretném kiegészíteni.

A szólásban szereplő Sinkó valóban élő alak volt. Valahol a Felvidéken volt orvos, majd amikor nyugállományba ment, akkor költözött Békéscsabára. A leírtakkal ellentétben nem folytatott praxist Békéscsabán, de azok elmondása szerint, akiket mégis hajlandó volt gyógyítani, jó orvos volt — jól állapította meg a betegséget és jó gyógyszereket javasolt. Sinkó doktor megvette azt a területet a Berényi út mellett, melyen most a „Petrovszki-Industri" van, határai a kövesút, a belvízcsatorna a megyeri katolikus temetőig, a villanyoszlopok sora, a konzervgyári vízkivételi műig bezárólag. Lakóháza, az új létesítmény mögötti tanyaszerű épület ma is megvan, előtte volt az igen érdekes, három tető alatt álló présház, ma már ritka az ilyen épület, így nézett ki: ... A lakóépület és a présház háromszögében, az udvaron állt az említett ágyúnak a kiépített talapzata — Sinkó innen lőtt. (Édesanyám a 70-es években járt ott, akkor a talapzat épségben megvolt — tehát valószínűtlen az ágyú felrobbanásának története — ilyen történet nem is él a mezőmegyeriek emlékezetében — mivel akkora robbanás, amit leírtak valószínűleg szétvitte volna az ágyú talapzatát is. Az ágyú valamiféle mozsárágyú lehetett, mert az emlékezet szerint eléggé meredek szögben lőtte ki a lövedékét.) A bejáróút mellett Sinkó kutat fúratott (artézit), a kút vizével pedig két halastavat táplált, az egyik le volt mélyítve a földbe, a kitermelt földből gátat csináltatott, ez volt a második halastó. A földszint alatti elmocsarasodott, a gát maradványait ma lőtérnek használják, de még felismerhető az eredeti alak.

A megvásárolt földbe nagyüzemi szőlőt telepített, a terület parcellákra volt osztva (járásnak hívták), és a parcellák szerint folyt a szőlőművelés. A metszést minden évben a Felvidékről hozatott, fogadott szakemberek végezték, a többi munkát helyi napszámosokkal végeztette. Napszámosként gyakran dolgozott ott nagyanyám és édesanyám is. Így egyszer tanúi voltak egy felhőszakadásnak is. A szőlőben éppen szüreteltek, és Békéscsaba felől óriási viharfelhő közeledett. A szüretre nagyon nem hiányzott a nagy eső, így Sinkó lőtt. Édesanyámék csak egy nagy durranást hallottak, és a felhőbe egy körülbelül vizeskanna nagyságú fehér lövedék fúródott, szabad szemmel látni lehetett a röpülését. A lövés után a felhő elkezdett gomolyogni, majd szétoszlott, és csak jelentéktelen mennyiségű eső esett a szőlőre.

Visszatérve a szólásra: a környékbeli parasztemberek szabályosan gyűlölték Sinkót, mert földjeik fölül elkergette az esőt, a csapadékot a saját kénye-kedve szerint, és a másfajta növények kárára. Ezért mondogatták, amikor esőfelhő közeledett: „Lűjed Sinkó, ... meg Sinkó". Várták, mikor dördül el valóban az ágyú és elkergeti-e az esőt hozó felhőket.

Sinkó doktor halála után a szőlő a szakszerűtlen kezelés, művelés miatt tönkrement, ki kellett vágni. A Sinkó-birtokból áll még a lakóépület, a kút köré emelt épület, a halastavak maradványai és megvan még a kövesút felől a birtokot egykor teljesen körülölelő, mindenféle szúrós növényekből telepített, tolvajok ellen védő élősövény. Ez a sövény még ma is olyan hatásos, hogy megfelelő eszközök nélkül lehetetlen rajta átjutni, pedig néhányszor már tövig levágták a szúrós bokrokat. A présházat az én gyermekkoromban, a második világháború után bontották le, a kút vize úgy tudom elapadt.

Sinkó doktorról néhány történetet őriz az emlékezet, kettőt én is tudok:

Sinkó doktor élete vége felé már igen sokat ivott. Egyszer szüretkor ült a présház közelében lévő WC-n félrészegen és ordítozva ütötte a falat: Itt én vagyok az úr, itt én vagyok az úr..." A présházban fiatalok dolgoztak, taposták és préselték a szőlőt, jót nevettek a WC-ből jövő hangokon — hol nevezi magát úrnak Sinkó. Erre a doktor kirohant a WC-ből egyszál gatyában azzal: „Hol a puskám, adjátok ide a puskám, mindjárt lelövöm őket..." Az idősebbek, akik ismerték, tudták, hogy részegségében képes fenyegetését valóra váltani, szóltak a nevetőknek, hogy bújjanak el a szőlőben, egyikőjük biciklin beszaladt a csendőrökért, mert akkor már csak a csendőrök tudták megfékezni. Ők is tudták ezt, mert vágtában jöttek lovon a feldühödött embert lecsillapítani.

Sokszor bement Megyerre inni a Dohányos-féle kocsmába. (Ma már nincsen meg.) Éjszaka, mikor már holtrészegre itta magát, „megjelent Anka, a szolgálóleánya egy kétkerekű kordéval, mely elé egy csacsi volt befogva, felpakolta a részeg embert a kordéra (keze, lába lelógott) és hazavitte. Sinkó közben azt hajtogatta: Nem oda Buda, nem oda Buda...", de hagyta magát hazavinni.

Anka egyébként született szlovák lány volt, még a Felvidékről hozta magával Sinkó, magyarul alig tudott.

Hát ennyit kiegészítésül Sinkóról, a doktorról és a birtokáról.

LACZÓ PÁL,
BÉKÉSCSABA

Emlékezetes napok

Budapesten, 1994. október 1—2-án a Magyarországi Gyermekbarátok Mozgalma megszervezte a gyermekbarátok találkozóját. Iskolánk tanulói nagy izgalommal készültek, hiszen többen szerepeltek a műsorban, illetve sportolóink az „olimpián" versenyezhettek. Mozgalmas napok voltak ezek. Szerepelt a programban túra a Normafától a Libegőig, a főváros megtekintése felülnézetből a Libegőről, próbák a fellépésre és a versenyekre a szálláshelyen.

Másnap megtekintettük a Halászbástyát és a Mátyás-templomot. Majd a fellépésünk következett. A modern táncot bemutatóknak és aerobicosainknak hatalmas sikere volt. A hosszú műsor után szendvicset és csokoládét kaptunk. A megígért tábortűz és a diszkó sajnos elmaradt, de mi így is kitűnően éreztük magunkat. Harmadnap a kispesti sportpályán szerepeltek eredményesen sportolóink. A fociban ugyan nem értünk el eredményt, de futásban a 3. osztályos Szabó Szilvia nagyon jól teljesített: 400 méteren I. helyezést, 4x100 méteres váltófutásban III. és a 100 méteres futásban is III. helyezést ért el. Az eredményhirdetés után boldogan indultunk haza. Köszönjük a szép napokat a szervezőknek, felkészítőknek, tanárainknak.

BERENDI JULIANNA 8. B OSZTÁLYOS TANULÓ, DOBOZI ÁLTALÁNOS ISKOLA

Éjjeliőr kellene. Békéscsabán a belvárosi óvodában és bölcsődében egymást érik a kisebb-nagyobb éjszakai rongálások. A bölcsődében a gondozók egymást felváltva őrzik a kerti játékokat, vízcsapokat. Az óvodában az udvarban felállított játékokat féltik: legutóbb a tűzoltókat kellett kihívni, amikor valaki meggyújtotta egy mászóka kötelét. Az óvoda és a bölcsőde vezetői a rendőrség és a környéken lakók segítségét kérik: figyeljenek kicsit jobban oda a környékre és segítsék megakadályozni az ilyen eseteket!

Fotó: Such Tamás

MAGYAR ÁLLAMPAPÍR

Lakossági Kincstárjegy 1994/II. 24%

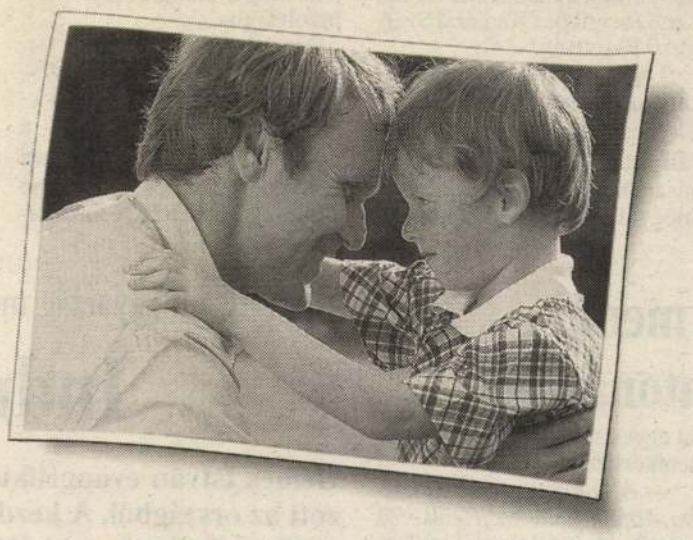

Ogilvy & Mather

Legyen mindig elérhető

Van olyan megtakarítása, melyet nem konkrét célra gyűjt, tehát nem is tudja, hogy mikor szeretné felhasználni? Van olyan megtakarítása, melynek bármikor mobilizálhatónak kell lennie, de azért a kamatról sem szeretne lemondani? Megtakarított pénzének egy része mindig elérhető lehet, ugyanakkor előnyösen kamatozik. Mindössze a megfelelő befektetésre kell rátalálnia. Ez a Lakossági Kincstárjegy. A Lakossági Kincstárjegy Magyar Állampapír, így visszafizetését és kamatait az állam garantálja. Az Ön követelése nem évül el, bármely értékesítő fiók köteles visszaváltani az Ön Lakossági Kincstárjegyét.

A Lakossági Kincstárjegy 1994/II. 1 éves futamidejű állampapír, amely azonban bármikor visszaváltható. A kamat mértéke a visszaváltás időpontjától függ:

0– 60 napig	évi 0%
61– 90 napig	évi bruttó 12%
91–180 napig	évi bruttó 14%
181–270 napig	évi bruttó 23%
271–364 napig	évi bruttó 23,5%
365. napon	évi bruttó 24%

Ha tehát szeretné pénzét egyszerűen, rövid távon is jó hozamra befektetni, válasszon egy rugalmas megoldást.

A Lakossági Kincstárjegy folyamatosan kapható az alábbi forgalmazóknál: Budapest Értékpapír és Befektetési Rt. 1052 Budapest Deák F. u. 5. tel: 1-266-2251 (vezető forgalmazó) • **Budapest Bank Rt.** Békéscsaba, Hunyadi tér 10. • **Coopturist Rt.** Békéscsaba Andrássy u. 6. (a New York Bróker Budapest Kft. ügynökeként) • **MNB Békés Megyei Igazgatósága** Békéscsaba, Dózsa Gy. u. 1. • **OTP Bank Rt.** Békéscsaba, Gyula, Mezőkovácsháza, Orosháza, Szarvas, Szeghalom, Békés, Battonya, Csorvár, Gyomaendrőd, Mezőberény, Sarkad, Tótkomlós

LAKOSSÁGI KINCSTÁRJEGY
ÁLLAMPAPÍR

A TÖBBSZÖRÖS BIZTONSÁG

M Valaczkai Erzsébet festő

MAGYARORSZÁG BÉKÉS MEGYE

Földink volt. *Krecsmárik Endre tanár, régész 1930-ben ezen a napon halt meg Szarvason. Egyetemi tanulmányait a budapesti tudományegyetem bölcsészkarán végezte, majd hallgatója volt a Képzőművészeti Főiskolának is. 1907-ben a szarvasi evangélikus tanítóképzőben kezdte működését, ugyanitt 1914-ben igazgató. 1919-ben a helyi direktórium vezető tagja, az oktatásügy irányítója, ezért 1922-ben megfosztották állásától, 1930-ban kinevezték az MNM-hez archeológusnak. A Körös-kultúra neolitikum kori műveltségének feltárásával foglalkozott.*

Gyermekmozgalom. Október utolsó napján a végegyházi iskola iskolaszéke egy nagyon aktuális témát dolgozott fel. A rendszerváltás folyamán sok helyen automatikusan megszűnt az úttörőcsapat, de helyét nem vette át más szerveződés. A nevelőtestület úgy határozott, hogy a gyermekek szabadidejének hasznos eltöltése érdekében, nevelési lehetőségeit kihasználva pótolja ezt az űrt, és helyi gyermekszervezetet hoz létre. Az ülésen, amelyen a nevelők és a szülők is meghívottként részt vettek, *dr. Juhászné Ceglédi Ibolya*, a békéscsabai főiskola adjunktusa mutatta be a mai magyarországi gyermekmozgalmakat. Ezt követően *Kálmán János* intézményvezető vázolta azt a helyi elképzelést, amely az ottani lehetőségekre építve értelmes feladatok elé állítaná a végegyházi diákokat.

Az Erzsébet-díj és a szerencsés szavazók

November 14-én lesz a díjkiosztó gálaműsor Szolnokon

A kulturális-művészeti élet ünnepnapja közeledik: az Erzsébet-díjkiosztó gála, amelyre az idén november 14-én a szolnoki Szigligeti Színházban kerül sor. (A televízió november 19-én sugározza.) S hogy kik vehetik át az alapító *Speter Erzsébettől* a rangos művészeti díjat, azt szavazataival maga a közönség döntötte el. Az Erzsébet-díj szavazólapját mi is közzétettük, s a beküldők közül — mint arról már hírt adtunk — megyénkből ketten nyertek ötezer forintos vásárlási utalványt: *Megyeri Ferencné* Gyuláról, és *Krucsai Jánosné* Medgyesegyházáról. A minap megkerestük őket.

— Gratulálunk a nyereményhez! Mióta kíséri figyelemmel az Erzsébet-díjat?

Megyeri Ferencné: — Kezdettől fogva. Minden évben kitöltöm és beküldöm a szavazólapot, aztán várom a díjkiosztó gálát a tévében. Ott legalább láthatunk jeles színészeket, mert egyébként olyan kevés már a tévéjáték, színházi közvetítés, hogy mi, vidékiek hovatovább csak hírből ismerjük a művészeket.

— A tavalyi gálából kire emlékszik?

— Természetesen Erzsébet asszonyra, olyan személyiség, akire oda kell figyelni, olvastam, hogy a ruháit maga tervezi. Azután pedig *Benkő Gyulára*, no és persze *Esztergályos Cecilíára* és *Moór Mariannra*, remélem, az idén is ők vezetik a műsort.

— Szerencsés embernek érzi magát?

Krucsai Jánosné: — Szívesen játszom, nagy rejtvényfejtő vagyok, olykor nyerek is. De azért leginkább a munkához van nekünk szerencsénk, a két kezünk munkájával értük el, amit elértünk az életben.

— Megkérdezhetem, hogy mire költik a vásárlási utalványt?

— Jaj, azt hadd meséljem el, amikor megtudtuk, hogy nyertünk! Éppen nagy munkában voltunk itthon, a férjem meg az öcsém a szekrényt cipelte, mondom nekik, tegyétek le gyorsan, nagy újság van, nyertem! Majd' elejtették a jókora bútort. Még nem döntöttünk, mit vásároljunk, de itt a karácsony, lesz helye, száz is.

— Ismeri magát az Erzsébet-díjat is?

— Hogyne! Szeretek tájékozódni. Az alapítóra eleinte fújtak nálunk, mert szokatlan dolog volt, meg gondolom, irigyelték. Tiszteletreméltó gesztus, hogy a magyar művészetre áldoz a saját pénzéből. Nemes dolog. Szerintem páratlan értékű az, amit ő vállalt és biztosan maradandót alkotott.

— Mit üzen a díjalapítónak?

— Nagyon sokáig folytassa! Megígérem, én is folytatom, erre szívesen szavazok minden esztendőben. És természetesen kíváncsian várom a díjkiosztó gálaműsor tv-közvetítését.

TÓTH IBOLYA

Elismerés képzőművészeknek

A csorvási környezetvédelmi program kapcsán a II. Vadászati, halászati és környezetvédelmi képzőművészeti kiállítás anyagát — amelyet augusztusban Gyulán, a Várexpo '94 keretében is megszemlélhettek az érdeklődők — a csorvási művelődési házban a közelmúltban állították ki.

A kiállításon szereplő negyvenhat képzőművész közül három alkotását díjjal jutalmazták a rendező szervek. *M. Valaczkai Erzsébet* szentdomokosi festőművész a gyulai Hőforrás Üdülőszövetkezet egyhetes gyulai üdülését nyerte. *Szőke Sándor* kötegyáni szobrászművész, restaurátor a Kötegyáni Vadásztársaság ajándékát kapta. *Cserajs Jánosné Hrabovszki Ilona* csorvási naiv festő munkáját Csorvás Község Önkormányzata jutalmazta.

Cserajs Jánosné azt vallja: csak akkor tud festeni, ha öröm van a szívében, és ezt az örömet szeretné embertársaival megosztani. Első kiállítását Békéscsabán, a megyei művelődési központban rendezték 1978-ban. Azóta Csorváson, Békésen, Orosházán, Budapesten, Szegeden és Kecskeméten is kiállított

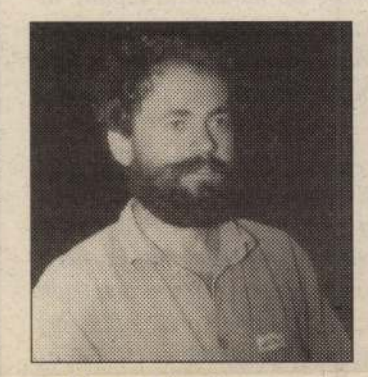

Szőke Sándor Gyulán született 1962-ben. Gyermekkorát Kötegyánban töltötte. A képzőművészeti főiskola szobrász-restaurátor szakát 1987-ben fejezte be. Jelenleg feleségével és két gyermekével Kötegyánban él. Az utóbbi években főleg emlékműveket, cégéreket és kisplasztikákat készített

M. Valaczkai Erzsébet Orosházán született 1958-ban. Gyerekkora Pusztaföldvárhoz kötődik. Az orosházi Táncsics Mihály Gimnáziumban (itt kezdett el festeni 1974-ben) érettségizett, majd 1980-ban elvégezte a szegedi Juhász Gyula Tanárképző Főiskola biológia-rajz szakát. Főleg ceruzával, tollal pasztellal és olajjal dolgozik.

Kamarai küldött választások

A héten, több napon át választási gyűlést rendez a Békés Megyei Kereskedelmi és Iparkamara megalakításáét előkészítő Ideiglenes Kamarai Szervező Bizottság.

Tegnap a 3. választási osztályhoz tartozó könnyűipar és élelmiszeripar képviselői találkoztak Békéscsabán, az ifjúsági házban, ahol sor került a megyei küldöttgyűlés küldötteinek megválasztására, majd pedig a választási osztály delegáltjainak megválasztása történt meg a kamarai szervezőbizottságba.

Osztályelnöknek Hatos Istvánnét, az UNICON Rt. elnök-vezérigazgatóját, alelnököknek pedig: Gonda Károlyt, a gyomaendrődi Bútoripari Szövetkezet elnökét és Papp Józsefet, a MERIAN Orosháza Rt. vezérigazgatóját választották.

Ma az 1-es és 2-es osztályhoz tartozók választási gyűlésére kerül sor (ide a többségi állami és önkormányzati cégek tartoznak), csütörtökön pedig a szolgáltatások, nehézipar, gépipar, építő- és építőanyag-iparhoz tartozó cégek képviselői választanak küldötteket.

Most jó menni hivatásos katonának?

Több közép- és felsőfokú katonai tanintézetben tartanak a közeljövőben nyílt napot és a honvéd gimnáziumokban, szakközépiskolákban továbbtanulni szándékozók jelentkezési lapjának december 20-áig — az általános iskolákban megtalálható egységes formanyomtatványon, nulladik jelentkezésként — kell befutni a megyei hadkiegészítő parancsnoksághoz. Mivel nincs messze a határidő, Nagy Zoltán századost, pályára irányító főtisztet a részletekről kérdeztük.

— Gimnáziumi képzés Egerben, Győrben, Szegeden és Szolnokon, középiskolai pedig Tápiószecsőn, Szabadszálláson, Vácott, Orosházán és Budapesten indul az 1995—96-os tanévben — kezdte. — A felvételikre januárban és februárban kerül majd sor. Akik aztán a 4 év elteltével eredményes érettségi vizsgát tesznek, sikeres felvételi után főiskolai tisztképzésen folytathatják tanulmányaikat. Akik nem jelentkeznek, vagy nem nyernek felvételt felsőfokú tanintézetbe, azok egyéves szaktiszthelyettes-képzésben vehetnek részt. Tisztképzés Szentendrén, Budapesten és Szolnokon folyik, a tiszthelyettes-képzésnek pedig az említetten kívül több módja van, a végzettségtől függően. Egyébként a budapesti és a szolnoki főiskola egyes szakjaira lányok is jelentkezhetnek.

— A katonai gimnáziumokba, középiskolákba jelentkezők mindig kíváncsiak arra, milyen juttatásokban, ellátásban részesülnek.

— A tanulmányi eredménytől függően ösztöndíjat kapnak és többek között térítésmentes kollégiumi elhelyezésben, tanszer- és orvosi ellátásban, étkeztetésben részesülnek.

Lehetőségük nyílik a gépjárművezetői engedély megszerzésére is.

— Gondolom, a nyílt napokon betekinthetnek az érdeklődők a tanintézetek életébe. Hol és mikor tartják ezeket?

— Orosházán november 11-én, Szolnokon 12-én, Tápiószecsőn 18-án, Vácott és Szegeden 25-én, Szabadszálláson december 6-án, Egerben pedig november 7—11 között minden nap. A főiskolák közül Szolnokon november 12-én, Szentendrén december 1-jén és Budapesten december 8-án rendeznek nyílt napot.

— A katonai pályát „kiszemelők" ezenkívül hol kaphatnak bővebb tájékoztatást?

— Békéscsabán, a megyei hadkiegészítő parancsnokságon (Andrássy út 67—69.), illetve telefonon a 447-566-os szám 51-es mellékén. Emellett szívesen adunk tájékoztatást az iskolákban is, ha hívnak és igénylik ezt.

NY. L.

A hit és a magyarság megtartásáért

Indulatok nélkül, türelemmel

Gémes István evangelikus lelkész 1956-ban távozott az országból. A kezdetektől fogva lelkészként tevékenykedett, munkájában mindvégig kötődött a határainkon túl élő magyarsághoz. Dolgozott Dániában, Svédországban, Norvégiában, Brazíliában, Németországban. Anyanyelvi szinten beszéli a szlovákot, németet és portugált. Brazíliában született három gyermekével csak magyarul beszél. Ma Stuttgartban él, nyugdíjas, de lelkipásztora az ottani magyar közösségnek. Eddig három könyvet írt és adott ki. Rendszeresen „hazajár". Szarvasi tartózkodásakor evangelizáció keretében találkozott a hívekkel. Ekkor beszélgetett vele munkatársunk.

— Ön mindvégig figyelemmel kísérte a magyarországi egyházak helyzetét. Most valóban szabad vallásgyakorlás van. Él-e ezzel a lehetőséggel az egyház, élnek-e vele az emberek?

— E témában már külföldön élő lelkésztársaimmal is voltak vitáim. Nekem az volt az álláspontom, hogy nem szabad arra az időre várnom, hogy fehér lovon majd belovagolunk Magyarországra, és megmondjuk a magyaroknak, mit kell tenniük. Igaz, hogy mi sok mindent tanulhattunk, amit itthon nem tanulhattak. Ezzel gazdagabbakká lettünk, de nem hatalmasabbakká. Ezért az az álláspontom, hogy ha meghívnak, eljövök — mint most is —, de nem okítani akarok, hanem lelkileg szeretném gazdagabbakká tenni az embereket.

A kérdésére válaszolva: én már a sötét, nehéz években is óvtam itthon élő barátaimat attól, hogy egy messiási korszak eljövetelére várjanak, amikor majd minden jóra fordul. Azt is mondtam: jaj nektek, ha egyszer a totalitáris rendszer ugyan elmúlik, de jön a szekularizáció — az elvilágiasodás — sokkal nagyobb hatalma. Akkor mit fogtok tenni? Nekem az az érzésem, hogy az egyikre vágyakozva készült mindenki, de a másikra nem. És itt jött a nagy csalódás.

— Milyen jeleit látja ennek a csalódásnak?

— A szekularizáció két veszélyt rejt magában. Az egyik: az orientálódás hiánya. Nincsenek olyan értékek, amelyekhez az emberek ragaszkodni tudnának, amelyeken épülhetnének. A másik: az elmúlt négy esztendőt vajon arra használták-e fel a magyarországi egyházak, amelyekért vannak: az evangélium, az örömhír hirdetésére, vagy pedig arra, hogy stabilizálják a helyzetüket? Félek, hogy az utóbbira.

Elismerem, fáj nekünk az, hogy 40 vagy 50 éve galád módon kitúrtak bennünket iskoláinkból, szeretetotthonainkból, elvettek ezt, elvettek azt. De vigyázzunk! Mert, ha most azzal foglalkozunk, és abban merül ki minden erőnk, és minden eszközt arra használunk, hogy ezekért menjünk a barrikádokra, elveszítjük az emberek rokonszenvét. Akkor jönnek a szekták, és elviszik az embereinket.

— Bár azt mondta, nem akar kioktatni senkit; mégis mit mondana, mi legyen most az egyház politikája?

— Az itthoniaknak kell tudniuk, mi a helyzet, mik azok a lehetőségek, amiket ki kell használni. Én csak késve kérem a testvéreimet, barátaimat, hogy a prioritások listáját újra és újra vizsgálják felül.

— Mit tenne az élére ennek a listának?

— Nagyon sok a sérült ember ebben az országban. Itt globális, nagy koncepciókkal sokat nem érünk el. Nem globalitásra van szükség. Az egyház forduljon egyénileg azok felé az emberek felé, akiket 50 vagy nem tudom hány éven át megnyomorítottak.

Húsz éven át felépítettem Németországban egy magyar protestáns gyülekezetet. Én egy tipikusan lutheránus vidékről származom, és magam annak is tartom. Most lelkész vagyok egy hatalmas, református, evangelikusokból, baptistákból, szabadegyházakból, görög katolikusokból, sőt római katolikusokból álló gyülekezetnek. Nálunk természetes, hogy együtt élünk. Azt fájlalom, hogy hazajövet mindenki úgy néz rám, mintha a Holdról jöttem volna ide, vagy mint aki megtagadta saját hitét. Nem tagadtam meg! Igenis, lehetséges mindenféle felekezetből összejött kereszténységet egy közös nevezőre hozva valamiképpen megtartani. Ez a hit és a magyarság megtartása érdekében történik. Én ennek a gondolatnak vagyok apostola és misszionáriusa.

KUTAS FERENC

Válaszuti András

nyomdász

l.

Könyvkiáll. emlék

143. l.

ÁCS GÉZA
EZÜST KOSZORÚS
könyvkötő mester
Bpest, IX., Bakáts-tér 9.
Telefon: 184-198.

Ngr.
Dr.

SZ.

Szentiványi G

4	db.	Félvászonkötés
57	-"-	Könyv bekötése
14	-"-	Magyar Művészet
		14/12
		arar Kettőszár

Választó Gergely

Kolozsvári ötvös mester

1576 ban már nem élt, mert az évben özvegye tanúskodik a kolozsvári ötvösöknek a szebeni ötvösök ellen indított perében. A kolozsvári ötvös legényeknek a szebeni mesterek eljárása miatt keletkezett strájkjába a legények lephathatosabb támogatója volt 1573. ban

Deák Farkas A kolozsvári ötvös legények strikéja

3.23.l.

Választhó Gergely

ötvös

1577. Kolozsvárt.

A kolozsvári ötvös legények strikéjából kif.

Zakab Elek. Kolozsvár tört.

Bpest 1888. II. 256.l.

ministerium számvevősége.

gyúttal elintézett szám: .....

.....

.....

.....

.....

atáridő: .....

iadóhivatalba érkezett: .....

ásolta: .....

sszeolvasta: .....

adatott: .....

irat száma: .....

irat száma: .....

Vas. Ujs. 1859.

azokból sokat megsemmisitett. E harczokban már tetemes részt vett Samyl oldala mellett, mint segéde, a vitéz *Hadsi Murat*, kinek arczképét szintén bemutatjuk.

Ezután több tábornok tett hasztalan kisérletet. 1850-ben a mostani orosz czár, ki akkor még trónörökös volt, szintén résztvett a hadjáratban, de ő sem ment többre, mint a tábornokok. 1851-ben Samyl az oroszokat a Fekete- és Kaspitenger mellől több erősségeikből kiüzte s változó szerencsével harczolt egész a keleti háboruig, a mikor is egész Európa azt várta, hogy a hirneves cserkesz vezér ez alkalommal tán örökre megszabaditja a Kaukazust az oroszoktól. Samyl azonban karját sem mozditá meg; mert fia foglyul esett az oroszok kezébe s ő azt vissza akarta onnét nyerni!! Midőn végre a cserkeszek ő nélküle küldtek küldöttséget Konstantinápolyba, a háborunak már vége volt s az 1856-ki béke, meg sem emlékezett e vitéz népről, melly a háboruban tétlen vesztegelt!

Akhulkónál, akkoriban csak 9 éves fiát, Djammal Eddint, az oroszok elfogták, s magukkal vitték Pétervárra. Eddin fia Patimate rabszolganőtől született, s őt az aggasztott atya 1854 óta — midőn már 15 éves ifju volt — nem látta, bár visszaszerzéseért oroszlányi erővel s hiena-dühvel küzdött ujabb meg ujabb kirontásokban az orosz ellen. De czéltalanul; fényes váltságdij ajánlataira pedig az orosz udvar csak gunynyal felelt, s az ifju váltságdijául: Samyl végleges megadását s jobbágyi hódolatának esküszentesitett nyilatkozatát köté ki föltétlenül.

Midőn Samyl az oroszok ellen folytatott kirohanásai között Tsihondale erősséget megtámadta, s azt bevette, fölkonczoltatván a hódolni vonakodókat, két herczegnőt tett foglyává családostól, s azokat Vedenébe akkori székhelyére őrizet alatt bekisértette. A foglyok Tsaricsaardné és nővére Orbeliani herczegnők voltak, valamint Drancey asszony, a herczegi gyermekek nevelőnője. A herczegnők III. György Georgia utolsó királyának leányai voltak. Különben a foglyok irányában Samyl lovagias kimélettel viseltetett, s rangjukhoz illőleg tartattak Vedenében. E hir hallására az orosz udvar azonnal késznek nyilatkozott a cserkesz-főnök fiát a két herczegnő- s családjáért kicserélni, mi meg is történt, de a viszonyos követelések és megtagadások folytán csak nehány hó után derült fel azon nap — marczius 11-e 1855. — mellyen a szerető atya örömdobogó szivére szorithatá sanyargatott gyermekét. Azonban az örömet keserüség váltá fel, melly csordultig tölté meg a kinpoharat, — a fogságából visszanyert Djamnal Eddin 1858-ik év septemberhavában, atyja karjai közt jobb létre szenderült. — Van még Samylnak két fia, Hasi-Mahomed 20 és Mahomed-Sabi 5 éves. Hasi-Mahomed Danial-Bég, Kharimante nevü leányát vette nőül, s ezt annyira szereti: miszerint ünnepélyesen fogadá, kivüle családi körében más nőt meg nem szenvedni.

Drancey asszony következőt mond a főnök személyéről:

Samyl termete magas, arczának kinyomata nyugodt és magasztosan kedves. Viseletéből határozottság s erély sugárzik; az oroszlányra emlékeztet, midőn ez háboritlanul nyugszik. Szakála hosszu, teljes, szemei szürkék, piros ajkai hófehér fogakat takarnak, járása csendes, mi nem keleti lanyhaságot jellemez, de a mozgásnak fönséget kölcsönöz. Munkában fáradhatatlan, mert éjeket töltött könyv- és irományokkal megrakott asztala mellett. Gyakran tett népe között kirándulásokat s többnyire 15 napig mulatott a vidékeken, hol a néppel egyetemben buzgólkodván, azt hite erélyes kitartására és hona szabadságának tántorithatlan védelmére buzditá.

Annak, hogy Samyl nem vehetett már az oroszokon többé olly teljes győzelmet, az volt főleg oka, hogy az oroszok kissé megokosodva annyi veszteség után, nem fogtak többé egyes hadjáratokhoz a Kaukazus belsejében, hanem lassan haladva előre, minden talpalatnyi földet biztositottak maguknak erődök, sánczolatok épitése által. A doni kozákokat kivéve, az egész kozák sereget, családostul mindenestől a Kaukazus körül telepiték le határőrség gyanánt, miáltal 80 ezer rendes s ott lakó katona volt biztositva, ezenkivül a sereget lassankint annyira szaporiták, hogy a keleti háboru után Samyllal 300,000 rendes katona állt szemközt. Hogy ezek ellen Samyl nem sokat tehetett, magából látható. Ide járult, hogy Szt. Pétervárott atyai szivének gerjedelmét megértették, s fiát visszaküldék, kit ő most *az orosz czár kegyelméből szoritott keblére*. Hogy föltételes volt-e e visszaadás, nem tudhatni, annyi azonban bizonyos, hogy Samyl többé nem birt a régi bátorsággal és erélylyel az oroszok ellen küzdeni. A cserkeszek ügye mindinkább hanyatlásnak indult. Az oroszok 1857-ben főhadiszállását Vedenét ujabban pedig, mint már tudjuk, utolsó menhelyét is bevették és Samyl maga is foglyul esett az oroszok kezébe! Hogy vele együtt elesett-e végkép a Kaukazus, vagy népei egy más vezér alatt ismét fölemelik-e karukat az oroszok ellen? azt a jövő fogja megmutatni. De hogy ez esemény a népre igen csüggesztőleg hatott, mutatja az is, hogy seregesen vándorolnak ki hegyeik közől, uj hazát keresve maguknak a török birodalom területén, hol mint tudjuk, a szultán parancsából, igen jó fogadtatásra találnak.

Kérdheti végre valaki, hogy miért volt mind e hosszu véres küzdelem; mit nyertek az oroszok, ha birják a Kaukazus kopár bérczeit? Az oroszok e bérczek és népeik meghóditása által, kezükbe keriték azon hatalmas bástyát és akadályt, melly az orosz tovább terjeszkedési hajlamoknak Közép-Ázsiában olly hatalmas gátot vetett.

A vén czigány.

Egy hegedű is lógg a falon,
Ezen huzott nótát egykoron;
Most ehhez sincs kedve; nem csoda,
Nem hetven éves kar kell oda.

Most helyette a sors hegedül,
Csak győzze rá járni egyedül,
Olly keserves nótát huz neki,
Azt sem tudja, hogy mint rakja ki.

Arcza ránczos, lába pipaszár,
Csak fogában nincs még semmi kár;
Hiszen a fog is csak jó, ha jó,
De mi haszna, ha nincs rávaló?

Száraz kenyeret rág hetekig,
Tőle az egér is megszökik;
Öltözete olly rongy, olly silány,
Keresztülhat rajta a csalány.

Száz meg száz szegénynek a baja,
Lehullt belé minden szál haja;
Még csak üstökét sem tépheti,
Hogyha egyéb dolga nincs neki,

Nincs nyugta, ha jár a faluban,
Szerencse, hogy bunkós botja van;
Csufot űz belőle a gyerek,
Szó nélkül az eb sem állja meg.

Most döczög át egy ház küszöbén,
Mondja egy rosz gyermek: Juj de vén!
A hegedüd, more, hova lett?“
S taszigálja a bús öreget.

A vén more áldott jó türő,
Az okosabb enged, tudja ő.
Felelete csupán ez vala:
„Üssen fel a pulykanyavala!“

Vida József.

Fehérhegységi utiképek.

(A CSALLÓKÖZI UTIKÉPEK IRÓJÁTÓL.)

Első rész.

Pozsonytól Szakolczáig fölfelé.

(Folytatás s az I. rész vége.)

Többet tud azon nagyszerü barlangokról, mellyek ezen hegységet is mindenfelé átczikázzák, nem ugyan a hagyomány vagy a történet, mellynek jóval határa és kezdete előtt állanak, de a természettudomány.

Vagy három illy nevezetesebb érdemel figyelmet. A legnevezetesebb Detrekö-Szent-Miklós mellett, hová mindjárt eljutunk, található. A mamuthok valóban ös és nagy régi családjának valóságos sirboltja, hol többi rokonaikkal, csontjaik elvegyülve és szétszórva fekszenek. De ezen tárgyak régisége már a régészen is kifog, illy ös lények leirása nem levén az archaeologus, de a palaeontologus tárgya, rájok hagyjuk tehát, s a mint halljuk, már itt is megfeleltek volna kötelességüknek, és még bizonyára fognak is sokáig felelgetni és feleselni fölöttök. A másik barlang épen Detrekö vára alatt áll, s ennek leirása már inkább mesterségünkhöz tartoznék, a mennyire csepkö-alakzatai belőle valóságos földalatti nagyszerü gótdomot képeztek hatalmas ivezettel s dus alakokkal müvészien ékesitve falait. A csalódást még neveli, ha öre ezernyi gyertyájával kivilágitja; mire jó szó és még jobb borravalóért mindig kész. Mint illy gótdomnak ismertetése tehát megilletne minket is, mert időnként ezen mesterséget is üzzük; de az illy leiratokra emberi kéz müvei és nem az örök épitőmester domjai alkotvák. Öre mutatja már egyébkint, és még inkább kifalazott és vasrácscsal elzárt szép kapuzatának nyilása, hogy milly gondját viseli a hely földesurasága; hg. Pálffy. Példája nem ártana hazánk más e nemü neveztességeinek sem.

Egy harmadik hasonlón csepkőbarlang az itteni hegység legmagasabb csucsa, a Rokstun nevü hegyorom alatt nyilik, az előbbihez hasonló ábrándos képleteket mutatva: dermedt vizzuhatagokat, óriás állat- s ember-alakokat stb. Rokstun sziklaormáról legügyesebben áttekinthető az itteni végtelen hegység. Föléje emelkedve meglepő kilátást élvezünk, mellyet valóban leirni nem, csak képzelni lehet: a merre a szem lát, határtalan erdő- és hegytenger vonul el lábaink alatt, mellyből a hegyormok csucsai és sziklafalai mindannyi hullámokkint emelkednek ki Itten még a rónára és utra kinyuló, máskép sokkal szelidebb végső halmok is sajátságos ábrándos alaku sziklacsoportozatokkal és roppant egyes kőszálakkal szegélyezvék. Illy halmok között, mintegy sziklakapun át tér az utas Detrekön tul: *Detrekő-Szent-Miklós* és *Sz.-Péter* falvakba. Amint a meredek hegyek közé, dülős oldalaikra rakvák házaik, némileg az eszterha alá rakodott fecskefészek sorokhoz hasonlitanak. Az ember majdnem remeg miattok, hogy egyszer csak legurulnak, vagy ha, mit Isten ne adjon, az a két nagy hegy egyet mozdul, agyon szoritja öket.

Ezen szorongó érzet adhatott nyilván okot az előbbi hely felől szóló következő adomára, melylyel lakóit a vidék népsége gunyolja.

Soha-napján összejöttek egyszer, ugymond, a falu lakosai, hogy az egyik hegyet, melly már annyira nyakukra nőtt, hogy a napvilágnak is utját állta, kevéssé tovább mozditsák. Mit tesznek?

*

Lekötik az öreg harang vastag kötelét, s a legerősb fenyőszálra hurkolják a hegy derekán. A falu nagya és apraja rá csimpeszkedik; huzzák, ki hogy birja. Hogy az eredmény becsületes szándékuknak s az erőkifejtésnek meg nem felelt, gondolható. A kötél az első rántásra elszakadt, mire mindnyájan testök bizonyos kifejezhetlen hátulsó részével a földet nem épen kellemesen érinték, a környékbelieknek, kik a csodát bámulni jöttek, roppant hahotájára. A jó miklósiak egyébiránt azzal vigasztalák magukat, hogy ha ezen kis szerencsétlenség közbe nem jő, bizonyára czélt értek volna. Másodszor még sem tarták tanácsosnak megkisérleni, nehogy a fiókharang is kötél nélkül maradjon; mi már sokkal nagyobb baj lett volna; mert azután nem csak nem látták volna a napot kelni vagy lemenni, de nem is hallják vala, ha a reggeli és esti harangszó meg nem kondul. Ezen ok teljesen kielégitő volt, hogy további szándékukkal fölhagyjanak; s az öregebbek higgadt bölcs tanácsa győzött a hevesebb fiatalabb rész ellenében. A dolog abban maradt. De azért nem tanácsos maig is kérdeni a lakosokat : vajjon a falu fölötti hegy régi helyén áll-e még?

Detrekö-Sz.-Péteren tul azonban a hegység önként is már mind beljebb vonul vissza hazánk felé, s a mint szélesebben szerteterjeszkedik, elveszti meredek magaslatát; tágabb magaslatain s oldalain azután a *kopaniczárok*, azaz : tót irtványosok szétszórt lakai mérföldnyi távolságban egymástól szerte fekszenek. Mindamellett, hogy a vidék csak illy sporadice, szórványosan lakott, hirhedt lakói és népe mégis, ugylátszik, igen közszellemü s egyesülve vállalkozó; mi által már a reformátió korában, valamint a legujabb 48-ki események alkalmával, nem kis, habár kevéssé is érdemlett nevezetességre jutottak.

Másfelöl a hegység nyugatnak szerteágazó alacsonyabb halmakban vész el, egy darabig hullámos tért képezve. — Erre visz utunk; jobbra hagyva már a Fehérhegységet s a torkolataiból kikandikáló hegységeket, mint : Sándorfot, Jabloniczot, Szobolistot s a fölöttök uralgó Éleskö, Korlátkö, Szerencs stb. várakat; a nélkül hogy most egyet is közelebbről érnénk, föl és le kapaszkodunk egy dombról a másikra.

Az illy vidék valóságos narcoticus tulajdonsággal bir, a mint igy le-föl, jobbra balra ringat. — Régiség-vizsgálónak, történet- természet- vagy egyszóval akár micsoda buvárnak kell lennie az embernek, hogy illy teknöféle hegyvölgy vidék egyforma rengetésében álomba ne szenderedjék. Adott volna azonban a jó Isten nekünk is illyesmire saját jó természetet, mint minden ő állatjának az ő szüksége szerint. Egy rom, egy torony kétes alakja már három mérfölddel előbb megpillantva, épen olly éber mint kellemetes ábrándokban ringat. Már messziről találgatjuk és jósolgatjuk : vajjon gót, hát ha épen román izlésü egyházat vagy várat jelel? Hát még az elménk utvezetöjébe beletanult vidék története, milly élénk képeket fest elénk mindenütt ott, hol más csak parlag ürességet lát. Lehet azután hogy olly nagyon is mélyen bele révedezünk és álmodozunk is, de aludni, — azt nem, még illy kopár uton sem teszszük; van ugyis elég más mit átaludnunk kell.

Több óráig folyhatott már igy utunk, midön egy illy halomról a völgybe leereszkedve, mind erösebb kénköbüz ütödék szagló érzékünkbe. Ezzel jelenti magát nem épen a legkellemesebben a fák és kertek közöl kifejlödö *Szmredák* falucska. A név, mint látni, mivel sem kellemesebb hangzatu, mint a hely szagú; de ereje abban áll, hogy ez is nem csak puszta név, nomen, de omen is; szlávul Szmredák büdöst vagy büzitöt jelentvén. Büzös legét és nevét egyszerün jótékony meleg forrásának és fürdöjének köszöni, — de nem csak ezt, hanem hirét is!

Elijedve mondja talán a jó olvasó, hogy illy hazai hires fürdönket soha még csak emliteni sem hallotta! Ártatlan épithetonunkkal semmi esetre sem akartuk megijeszteni. Eszünkben sincs egy igénytelen meleg viz fürdönek valami különös celebritását költeni. Az illy holmiból mi már is többet birnánk, mint a mennyit elviselhetünk. Ugy vagyunk velök, mint egyéb hires hazai celebritásainkkal, például nevezetes költöinkkel, müvészeinkkel, tudósainkkal stb. Az ember mindannyiszor majdnem lelkiismeretfurdalást érez, valahányszor egy uj illy meteor megjelenik egünkön, nem levén képesek az eddigieket is méltányolni; volnánk pedig illyenekkel meglehetösen megáldva, mig ellenben közönségünk apathicus szervezete kisebb áldást nyert a receptibilitás tekintetéből a fogadásra, mintsem mink az adásra; mi azután természetesen az apathicusabb kedélyt inkább ellenünk lázitja, mint sem irántunk lelkesiti. Illy gondolatok komolyan nyugtalanitanak bennünket, valahányszor vidéki levelező iró kollegáink például vidékök ujdonat uj vagy csak ujonan felélesztett, feledett fürdöjök dicsöségét kürtölik : apellálva az illetökre, a közel és távol közönségre — hogy pártolják! — pangván pedig e mellett a mi igazán világhirü fürdöink is javában. Hogy ugyanez az eset, valahányszor egy ifju irodalmi óriás hirdettetik, legujabb elmeterméke következtében elöfizetési ivet szegezve mellünknek, azt, ha a hasonlatot nem folytatom is, mindenki megérzi. Hogy is győznénk ennyi dicsöséget megbirni, hát meg aztán — fizetni is!?

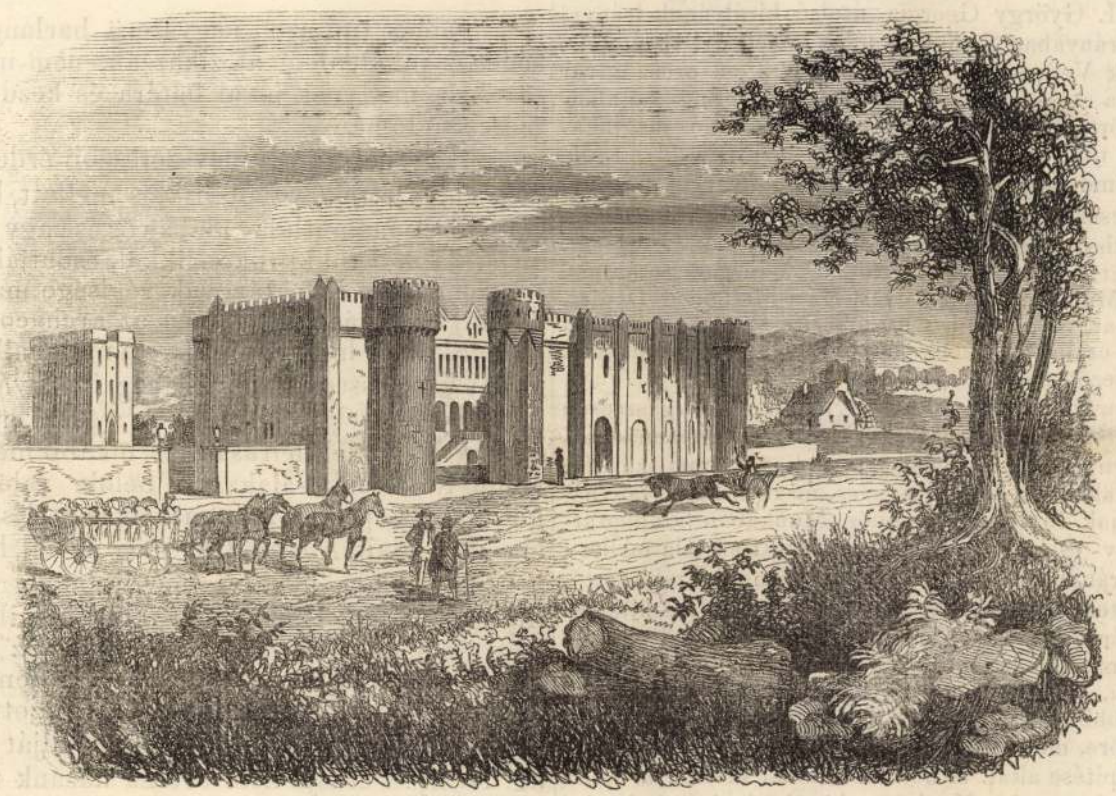

A választuti kastély Erdélyben. — (Lásd a szöveget 510. lapon.)

Nem illy mindennapi nevezetességnek köszöni hirét a mi Szmredákunk. Kiváltságosabb az, — a kiváltság pedig nálunk mindenha már csak ért valamit! — nem hiában hogy megyei tisztujitásaink fénykorából szól kelte. Egész Nyitra vármegye énekelte alig két tizedév előtt a hires restaurationalis nótát :

Kisütött a nap sugára
V—risz Szmredákjára!

De rövid év a három, és három év multán az ellenfél imigyen felelt:

Nem süt már a nap sugára
V—risz Szmredákjára,

Büdös annak minden kutja. S igy tovább; nem épen a legaesztheticusabb hangon folytatva a refraint. Itt a szomszédban lakott akkor Nyitra hires alispánja V. ur, kinek e fürdö is sajátja, hol a gazdag ur még hazánkban is páratlan vendégszeretettel nemcsak szivesen látta a jövö és menö vendéget, de a fürdöjét használó és látogató vendégeket is hetekig marasztva mindennel ingyen ellátta. A nap azonban ki is sütött, be is sütött, el is hunyt V. ur alispánsága és Szmredákja fölött, azért ö még sem tágitott csak hajszálnyit sem ritka vendégszeretetében, s a fürdö minden látogatója most is csak ugy, mint hajdan az ö örökös vendége. Ez, gondolom, kedves „avis au lecteur“; francziául mondjuk, nehogy mi denki megértse és „au pied de lettre“ vegye.

Azalatt már a kis halmok utunkon mind nagyobb hegyekk növekednek megint, a mint Szakolcza felé közelgünk, hol lekanyrodva már kikészülnek hazánkból zordonabb északi éghajlat al Gyönyörü kilátást és visszapillantást nyujt Oreszko, azaz Diós nev

legmagasabb hegyhát utunkon. Egy tekintettel átláthatjuk tetejéről a völgykatlanokban rejlő számos kis falvakat, mint Kovalovot, Vieszkát, Podbudint, Oreszkót, Vidovánt, Vlecskovánt, előttünk és mellettünk Chropov, Rochov, Radosov, nagyobb helységeket. S ezen obstrusus fészkek mindannyia majdnem ismét egy-egy nevezetességet rejt még magában, — természetesen nem az olvasó, de a régész számára, ki a nevezetesség dolgában nem annyira kényes: Egy kis gót torony, régi feliratu kehely, kereszt vagy harang többnyire elég neki, hogy fáradozását dusan megjutalmazva érezze, s ha más nincs, beéri ollykor egy árva regével is.

Igy szól Radosov vagy másképen talán magyarosabban: *Radosócz* völgyében a legenda egy kápolnáról, melly most csinosan ujon épülve diszlik, de hajdan remeték lakásának omladéka, „mohos mesés régiség“ volt. Egykor sz. Szaniszló, midőn a lengyel dühös Boleszló üldözte, erre vette panaszos utját a keresztyénség atyjához Rómába. Beesteledve fáradtan kopog be a zarándok e hegyalja szőlőviskói egyikének ajtaján, két istenfélő öreg koldusasszony fogadja nagy örömmel az ismeretlen zarándokot. Elfeledve, hogy egész nap éheztek, sürögnek forognak, hogy a fáradt utas elé valamit állithassanak.

De kamrájokban a már tegnap izetlenül félretett száraz kenyérdarabon kivül, bár mint kerestek is, mitsem találhattak. A szent kegyeletesen fogadja ezt is; megáldja Isten nevében, s ime a legjobb izü falattá változott. Azóta a ház böségben uszott. Szegény és gazdag egyiránt részesült áldásában. Csak a két gonosz szivü szomszéd nem türhette, hogy ugy mond, a koldusfaj nálánál boldogabb. Fejére gyujták tehát éjjel a lakot. Az isteni áldás azonban ekkor sem távozott. A lángoknál fényesebben, dicsőült alakban jelent meg az azóta örökségbe költözött szent, megvédte könyörgése tal azokat, kik éltében vendégül fogadák mint zarándokot. Azóta, gen volt, a megmentett lak kápolnává és remeték lakává lön Sz. aniszló tiszteletére szentelve; s a vidék népe maig kegyelettel togatja. Kell-e szólóbb és magasztosb emlék nálánál, melly az iberi legmagasztosb erények egyikét illy értelmesen hirdeti a pnek.

Azalatt megint tovább haladunk, s a mint tovább érünk már is:

„Léptenkint marad és fogy
és véget ér nemsokára“

a hazának véghatára. Végpontján még a régi hires Szakolcza városa áll. Méltó öre hazánknak! Méltóságosabban csakugyan, s még is nyájasan, nem is mutathatná magát, mint innét szőlőhegysége tetejéből. Nincs egyetlen háza sem, sőt ablaka vagy ajtaja, melly elrejtve maradna. Nyilt és derült arczczal, mintegy Istenhozottal felénk mosolygva fogad. — De erről a következő szakaszban a visszautban.

(Vége az I. résznek)

Az utolsó budai basa.

Történeti elbeszélés JÓKAI MÓR-tól.

(Folytatás.)

Reszkettek-e Buda várának falai, romlásuk elöérzetében? hajladozott-e a lófarkas zászló a palota ormán szélcsendes időben? nem égtek-e az aranyozott betük a szerály ajtai fölött, valahányszor a szultán keresztülment rajtuk? nem reccsent-e mindig egyet a trón, midőn fellépett rá? . . . közelg a végveszély Budavára ellen!

Junius 3-án reggel jött át a keresztyén sereg előcsapata a Dunán Esztergom alatt; azon szent hadsereg, mellynek küldetése volt Budát, ezt a legszebh gyöngyöt kitörni az ozmán urak koronájából.

Kilenczvenkétezer és hatszázra ment a harczosok száma: hatalmas hadsereg! a millyennel a török az ideig nem mérközött még Európában. Ezek között volt huszezer magyar, s a birodalmi seregeken kivül az egész keresztyén világ minden nemzetének önkénytesei, kik ez uj keresztes háborura Magyarország földére sereglettek. Spanyol grandok, Escalona és Vexas herczegek, Valero marquis, gróf Zuniga; brit lordok, franczia lovagok egyesiték zászlóikat, egy ügyért, egy lélekkel küzdve.

Társzekerek, ágyuk beláthatlan sora követte a fényes hadsereget; a roppant ostromszerek halmaza fogalmat ad a hadkészületekről, melylyel e nevezetes táborozás megindult.

Tizenkét öreg ágyu, réslövő, gördült nehéz hengereken előre;

Visszapillantások az olasz hadjáratra: A halottak eltemetése — (Lásd a szöveget 510. lapon.)

tiz ökör birta huzni mindegyiket; ötven kisebb faltörő ágyu, harminczöt más tizfontos golyókat lövő; harminczhat csatakigyó : nyolczvan csataágyu rézből; a többi vas volt mind : tizenkét követő haubicz, tizenkét mozsár, két mázsás bombákat hajitó, nyolcz ollyan, melly három mázsás bombákra volt számitva, nyolcz pedig négy mázsányi lövegeket hajitott : kisebb bombákat hajitó üstöt hoztak tizenkettőt. Ezekhez kétezer gyujtógolyó, volt felhalmozva hatezer granát, tizezer harminczfontos, hatvanezer huszfontos, harminczezer tizfontos faltörő golyó, harminczhatezer csataágyukba való, négyezer lánczos-golyó; nyolczezer három fontos szakálas gömb; tizenkétezer kartács; töltött bombák két, három, négy mázsásak tizenháromezer, kisebb fajta ötezer; kézből hajitani való granát nyolczvannégyezer; görögtüz ötven mázsára való, 2800 mázsa ólomgalacsin a muskétákhoz; huszonnégyezer ásó és csákány tüzaknák vágásához, kétszázezer homokzsák az ostromsánczok készitéséhez, kétezer darab sánczkaró, falszoritó lánczok, kapukat berontó petárdák, ötszáz ostromhágcsó, ugyanannyi tüzdárda, akkor még legujabb találmány; a törökök soha sem kóstolták még; ötszáz keresztvasas kasza; ötvenezer csatacsillag; kétszázezer vashorog, kétezer szurokkoszoru, öt mázsa terpentin, husz mázsa olaj gyujtószerekül, kétszáz mázsa salétrom, ugyanannyi kén! egy egész pokol kiállitására elegendő készlet!

Hát a szultán mit csinált?

Őseinek nagy győzelmeit olvastatá fel magának a háremben. Konstantinápoly elfoglalását Mohammed által, a Csaldiráni ütközet leirását Szelim alatt, Rhodus meghóditását, Belgrád elestét s midőn öseinek nagy tetteire vére felhevült : akkor előparancsolá lovait, szolákjait, csokodárjait; megfuvatta a trombitákat, talpra állitott hatvanezer gyalogot, tizezer lovast, és megindult velük — vadászni. Szüntelen vadászott; ez volt egyetlen nagyravágyása.

Vadászkisérete egész hadsereg volt, vadászata egész utazás, hajtóvadászatai valódi csaták; a csataldsei vadászaton csak ember elesett harmincz; képzelhetni ebből a vadak számát.

Egyszer havas tél derekán egész udvarával rendre hajtotta a kirkkilesei, aidosi és karinabadi erdőket; a kényelmes basa urak, háremnöveltek fáztak nagyon, utoljára könyörögtek neki, hogy menjenek már haza pihenni Adrinápolyba. Akkor meg aztán egy lovaglásban hazavitte őket, husz óráig le nem szállt a lórul, sem ő, sem kisérői, fele az uton lehullott a fáradságtól. Ebben a vadászatban csak tizenkétezer embernek fagyott el a lába.

A magával hordott Dülbendagaszi jegyezte napról napra, minő hős tetteket követett el a padisah e vadászatok alkalmával. Ezek foglalták el a török birodalom történetének lapjait. Voltak udvari költők, a kik versekben is megénekelték, ha a szultán nyolczvan lépésnyiről eltalálta a vadat nyilával.

A hajtóvadászatok kerületébe néha medvéken és farkasokon kivül, bujdokló zsiványok is kerültek, azokat azután vadászat végével különös gyönyörüségül szokták a szultán előtt karóba huzni; ez volt a legnemesebb vad.

Egy illyen mulatság belekerült néha „egy egyiptomi kincs“be. A képletes keleti nyelv ezzel a kifejezéssel nevez meg hatszázezer aranyra menő összeget.

A hadsereg pedig félév óta nem kapott zsoldot és kenyeret.

Mohammed nem gondolt semmire a vadászaton kivül. A népmonda azt tartá felőle, hogy valaha a trónról letaszitott Szelim átkozta őt meg azzal, hogy soha nyugta ne legyen, mindig lovon üljön, s még se legyen belőle semmi dicsősége. Másoknak csodafoganattal kellett birni, mert Mohammed később sérvet kapott, s fájdalmat okozott neki a lovonülés, mégis kénytelen volt vadászni és ujra vadászni, mialatt a nemesebb vadak egyenkint estek el a keresztyének csapásai alatt.

(Folytatása következik.)

A válaszuti kastély.

(Erdélyben.)

A dézs-kolozsvári utban fekvő válaszuti kastély, hasonnevü falu közepén, Erdély ujabb izlésben épült szebb uri-lakai közé sorozható s igen szép helyen áll; jelenleg az ország egyik legvagyonosabb s hazafias lelkü földbirtokosa, báró *Bánffi Albert* tulajdona. A kastélyt az 1848-i polgárháboru alkalmával a zavargók — mint annyit Erdélyben — nagyon megrongálták, s csak most az uj birtokos által kezd kiépülni. Udvarát szép angol kert disziti, mellyen a kastélyhoz nem-messze fekvő berek szélén álló malom kristálypatakja kigyózik keresztül. Kapuja előtt szalad az országut.

E kastély istállójában találtatik jélenleg a hires ***bonczidai ménes***, Erdélyben hajdan a zsibaival együtt, söt tán a fölött is a legelső Most mindkettő megpusztult s csak maradványaik vannak.

A kastély korábban gr. Bánffi Dénesnek volt birtokában. *Z.*

Visszapillantások az olasz hadjáratra.

VII. A halottak eltemetése.

Egy nagy hadvezér egykor végig lovagolván a holtakkal boritott csatamezőn, felkiálta : „A csatavesztés után semmi sincs borzasztóbb, mint a győzelem.“

Épen ugy kiálthatott volna fel *Napoleon* császár, midőn *Buffalora* mellett a *Ticinón* átjövén, a *Magenta*-i vérmezőt megszemlélte. *Solferino* mellett ugyan, a két részről háromszor annyi ember esett el, ott azonban a csata vonala mérföldekre terjedt, mig itt a borzalom műve a lehető legszükebb térre volt összeszorulva.

Képünk a *Ponte di Magenta* melletti vasuti pályaudvar környékét tünteti elénk, hol a vasut a *Navigliora* (hajózható csatornára) épült hidon vezet keresztül.

Junius 5-ke volt. A nap már kora reggel égető sugarakat vete a szétrombolt vidékre. A francziák azon véleményben, hogy a csata e napon ujult erővel fog kitörni, rendezék hadvonalaikat, a midőn a reggeli könnyü ködfátyol elvonultával láták, hogy az ausztriai tábor főereje nagy sietséggel vonul délkelet irányában *Abbiate Grasso* felé, s csak egy csekély rész küzd még *Ponte di Magenta* mellett, hogy a visszavonulást fedezze.

A francziák vezére nem volt azon helyzetben, hogy a visszavonulókat tetemes erővel üldözőbe vehesse, s csak nehány lovas ezredet küldött a körülményekhez képest jó rendben hátrálók háborgatására.

Reggeli 9 óra tájban a francziák egészen urai lettek azon térnek, melylyen az előbbi napon e nagyszerű csata végbemene.

Most már nemcsak a bevett szokás s az emberiség kivánta, hogy a győzők mindenekelőtt a halottak eltemetéséről gondoskodjanak, hanem előre látható volt, hogy az akkori roppant forró nyári napokban, ha a temérdek holttest csak egy pár napig is temetetlenül marad, a vidéket ragályos betegségek fognák ellepni.

A két részről mintegy 15,000 halott feküdt a mezőn : a sebesültek száma természetesen még ennél is nagyobb volt, azonban napjainkban, kivált az ugynevezett „egészségi hadcsapatok“ (Sanitätskorps) behozatala óta, a sebesültek, még a csata hevében, arra készült kocsikra rakatnak, s ugy vitetnek orvosi kezelés alá. Hogy mindemellett, különösen rohamok alkalmával, számos sebesült marad a mezőn, kertekben és berkekben, nagyon természetes.

A győzőnek tehát az emberiség nevében mulhatlan kötelessége, hogy a megnyert csatamezőn rendet alkosson; a sebesülteket, nemzet különbség nélkül a katonai kórházakba vitesse, a halottakat eltemesse.

E napon tehát a vasuti pályaudvar mellett, hol máskor az utazók tarka serege jött és ment, s a vonat egy pár percznyi időzés után ismét tova robogott, a legszomorubb kép rajzolódék a szemlélők elé.

A sürü népességgel boritott vidék lakói rendeletre, sőt felhivás nélkül is szekereikkel a helyszinére tódulának. A katonák, az arra alkalmasabb helyeken mély gödröket ástak s erre megkezdődött a borzaztó látványt mutató temetés. Illy alkalmakkor csak egyre van tekintet; t. i. hogy a holttestek elég mélyen a föld gyomrába rejtessenek, a többi mellékes. Lehuzzák-e a holtakról a még használható öltözéket, vagy nem, az időtől s körülményektől függ : Gyakran a sietség miatt alig érnek rá az emberek, hogy a halottakról a csizmát vagy bakancsot lerántsák.

Midőn a mély gödör feneke egészen be van rakva sorban helyezett halottakkal, földet hánynak rájok s aztán egy második sor következik. Vad nyargalás között érkeznek a halottakkal megrakott kocsik a tátongó sirok mellé. A legedzettebb férfiak elforditják arczukat, midőn a mereven és eltorzult, vagy aludt vérrel elronditott, néha egészen meztelen emberi alakokat a kocsikról le kell szedniök. Ketten látnak a munkához : egyik a halottnak hóna alá nyul, a másik a lábakat ragadja meg, s ugy teszik válogatás nélkül barátot és ellenséget egy közös sirba . . . . .

Mondják, hogy Napoleon császár egész testében reszketett, midőn régi szokásból a csatamezőt végig lovagolta. Erősitik, hogy egy illy látvány birta őt arra, hogy a *solferinói* nap után egyszerre olly meglepő hajlamot mutatott a kibékülésre.

A növényélet külső tényezői.

Munkásság teszi az életet, s ennek nyilatkozásai ama nélkül nem történhetnek. Ezen életnyilatkozások előállására azonban bizonyos föltételek, tényezők szükségesek, mellyek részint *belsők*, az életerő és szerves anyag viszonyaitól függők; részint *külsők*, azaz külső befolyások. Ez utóbbiaktól számitjuk a növényeknél a *fényt, meleget, villanyosságot, gőzköri léget, vizet* és *földet.*

A külső életténye zők sorát a *fény*-nyel nyitjuk meg, melly a szerves testek körül hatalmas szerepet játszik. Az állat a fény

Válaszúttyi Veres Mihály
ötvös

XVII. század.

A Kassai Ötvös Czéhnek Repertóriuma.

Ballagi-Aladár. Kecskeméti W. P.
ötvös Könyvnyomdája. Buda. 1884. 40 l.

születésének gyönyörű fre
neves müncheni festőművé

A szentélybe szél
kanonokok díszes faragásu
jes szépségében áll előttü
márványból faragott, színe
szent: Adalbert, Márton,
vacsorát ábrázoló dombor

A főoltár fölött a
gas, 6.5 méter széles, M
mely Tiziano Vecellionak, a
őrzött festménye után tete
lettit vallja mesterének. A
márványból faragott érsel
melybe a Simor szobrával
téli kápolnán át juthatunk.

Mintha felelet volna
gyüjtötte egybe a kincstá
latin felirat ötlik szemünkl
munivit, ornavit Joannes S
esztergomi főegyházmegye
Simor János bíbornok, az

A főegyházmegyei kincstárban a XI. századtól kezdve, egészen a
legújabb időkig, az egyházi vonatkozású műipari remekeknek kores

halála után Korvin János örökölte, ki 5600 aranyért Bakócz Tamás érseknek zálogosította el, majd 1494-ben neki ajándékozta. A főegyházmegyének viszont Bakócz hagyatékából került birtokába.

Minthogy nemcsak Magyarországon, de külföldön is úgyszólván páratlan a rennaissance-kori ötvösművészetnek ez a remeke, megérdemli, hogy főbb vonásokban ismertessük:

Alsó része oroszlánlábakon álló, keleti igazgyöngyökkel és drágakövekkel kirakott, gyenge hajlítással megnemesített háromszögű aranyöntvény. Rajta három ülőhelyzetű, Mátyás király címeres paizsát tartó eszményi szép arcú szfinx. Ezek tartják a második, szintén gyöngyökkel és drágakövekkel kirakott-, Péter, Pál és Jakab apostolok zománcképeivel ellátott kerektalpazatot, melyből zománcozott delfinek által tartva emelkedik ki a nemes architekturájú, gótstílű kápolna. Közepén egy porfiroszlophoz kötve a megostorozott Krisztus. A kálváriából igazgyöngyökkel és drágakövekkel gazdagon diszített feszület emelkedik, rajta a megfeszített Megváltóval, alatta Mária és János evangelista zománcozott alakalakjával. Az egész mű legnagyobb része bámulatos finomságú, zöldes zománccal fedett. 213 drb. keleti igazgyöngy és drágakő van elhelyezve rajta. Magassága 72 centiméter. Súlya 1520 arany. Értékét egy 1678-ban tartott leltározáskor 45 ezer aranyra becsülték. Ma művészi és történeti értékén kívül körülbelül 3 millió pengő.

A régi egyházi öltözékek közül rendkívül értékes Bakócz Tamás igazgyöngyökkel borított renaissance stílusú casulája. Kutassy primásnak a XVI.

V a l c z G á b o r

kiállítása 1994 május 16-án hétfőn 18 órakor nyílik a Bartók '32 Galériában.
A megnyitón közreműködik:

H u d i L á s z l ó

T o l n a i L e a

A kiállítás megtekinthető május 29-ig hétfő kivételével, naponta 14-18 óráig.
1111 Budapest, Bartók Béla u. 32.
A kiállítást támogatták:

ikon Keravill PLAST METAL BT. ELEKTRO PROFI

Lóska Lajos
BJ.
Első zöldmáli út
1025 61-65

BARTÓK '32
VALCZ GÁBOR

Väld, Karl

festő

Szűz Mária születése
oltárkép a tolcsvai
rk. plébániatemplom

szentélyében
320 × 170 cm

1836.

Inul

retlen mester.

századból.

rdultan és tojásdad medail-
övid hajat, oldalszakállt és
a leberetvált. Nyakravalója
lén pedig a szent István-rend
inak szalagja jobb vállától
lló gallérú atillája zsinóros,
s bal vállára vetett mentéje

)'3 : 17'9 cm. — Lelt. sz. 347. —
Bethlen Miklóstól 10 K-án. —
én (17–91).
ző adatok. 1884: VIII. 126.

ikai gyüjtemény személyi soro-
.. található.

Valdec Rudolf, horvát szobrász és tanár a zágrábi kir. ipariskolán; született 1872 március 8.-án Krapinában. Elvégezte az ipariskolát Zágrábban. Majd Bécsbe ment a műiparisko-lára a hol ~~Kühne~~ Kühne tanár, tanítványa volt. Azután Münchenben Sirina Eberle-nél tanult. A zágrábi művészpavillon bejáratánál vannak elhelyezve az általa készült szobor-~~jel~~képek: Festészet és Szobrászat. – ~~Aug~~ Senoa ágoston emlékkövét, Račko Ferencz dr. ~~[illegible]~~ siremlékét, Niemčić D. szobrát Körösön és Livadić F. emléktábláját készítette, nagy szintén Strossmayer J. J., Rački, Kronjavi, Kolmar, Jovanović Zmaj, Gavranić, Krešić M., Mazzura S. dr, I. Péter király portréját, Strossmayer plaketjét. stb. A III. oszt. szt Szaniszló ~~III. oszt.~~ rend, ~~és~~ a II. oszt. szt. Száva rend, ~~birtokosa~~ és a bolgár III oszt. szt. Emanuel rend birtokosa. A művészisko-la tanára Zágrábban.

Strossmayer Kolendar za god. 1909, 198 oldal.

Waldner Móric

Waldner Móric

festő

Veszprémi születés. 1851 nov. 2án a Marastoni nővendékek második szállítása alkalmából Kreta rajzért ~~kibüntetést~~ nyert.

Neytereue. Az első magyar festészeti akadémiát gyámolító társulat évkönyve. I. füzet. 1846–1851. Pest. 1852.

→ 33 l.

Sartorelli Francesco: Tájkép
(648), 3702 (500).

Az új kenyér megáldása

Államalapítónk, Szent István ünnepén

Képriportunk az augusztus 20-i eseményekről

Tisztelt olvasóink!

Októberi számunk lapzártája szeptember 23-án, csütörtökön lesz.

A Fonyódi Napló Szerkesztősége

Köszönjük Kiss Józsefné és Molnár István!

Kiss Józsefné

Molnár István

Az elmúlt tanévben iskolánk két nyugdíjba vonuló tanárától köszöntünk el. Mindketten régi fonyódiak, nemzedékeket tanítottak, munkájuk és eredményeik elválaszthatatlanok az iskolától, és a várostól.

Kiss Józsefné magyar—orosz szakon szerzett tanári diplomát. Kiemelkedő szakmai munkájáért választották meg a magyar tanárok munkaközösségének vezetőjévé. Sok gyereket tanított meg helyesen írni, érthetően olvasni, szépen verset mondani, érthetően, világosan, értelmesen beszélni. Tanítványai több versenyen is értek el kiváló eredményeket. Eredményes munkájáért 1984-ben Kiváló Munkáért kitüntetést kapott. De nem csak tanított és nevelt, hanem szívén viselte a nehéz helyzetben lévő fonyódi gyerekek sorsát. Iskolánk gyermekvédelmi megbízottjaként lelkiismeretesen nagy tapintattal és hozzáértéssel intézte a különböző segélyeket, segítette nevelési tanácsaival a szülőket és kollégákat. Évtizedekkel ezelőtt létesített baráti, intézményi kapcsolatokat, táborozásokat a felvidéki magyarok iskoláival, tanulóikkal és családjaival, ápolta ezt szinte az utolsó munkában töltött évéig. Példát mutatott, hogyan lehetett a hivatalos szervek hallgatása mellett is a gyerekeket a tágabb haza szeretetére, az ember tiszteletére nevelni. Példa értékű munkája elismeréseként az iskola nevelőtestülete 1990-ben vezető pedagógusi címmel ruházta fel. A művelődési és közoktatási miniszter nyugdíjba vonulása alkalmával a Pedagógus Szolgálati Emlékéremmel tüntette ki.

Molnár István egész pályája a fonyódi iskolához kötődik. Már 1954-ben is itt dolgozott. Ez majdnem negyven év. Sok fonyódi tanult a „keze alatt". Vidám természetével közel tudott kerülni a gyerekekhez. Matematika, kémia, műszaki szakos tanári oklevéllel éveken át mindhárom tantárgyat tanította, ami nem csekély dolog. Szakmai munkája elismeréseként 1969-ben az Oktatásügy Kiváló Dolgozója kitüntetésben részesült. De a szűken vett tanításon túl más módon is sokat nyújtott a fonyódi gyerekeknek. Néptáncoktatóként éveken át ápolta népi hagyományainkat. Mindezek mellett még arra is jutott ideje, energiája, hogy úszni, evezni, vitorlázni tanítsa a fiatalokat. Evezős túrái ma is emlékezetesek. Tagja volt az Országos Víziszakbizottságnak is. Mindezt önzetlenül, amiért Társadalmi Munkáért Érdeméremmel tüntették ki. Nyugdíjba vonulása alkalmából a művelődési és közoktatási miniszter a Pedagógus Szolgálati Emlékéremmel tüntette ki.

Mindkettőjüknek azt kívánjuk, hogy egészségben, biztonságban sokáig élvezzék nyugdíjukat.

Magyar Bálint Általános Iskola vezetősége, tantestülete és tanulói

A legrégebbi fonyódi foglalkozás

A magyarok az őshazában az életfenntartást szolgáló vadászaton kívül halászattal is foglalkoztak. Így volt ez a fonyódi szigeten lakóknál is. A legrégibb fonyódi halászok leszármazottjai közül még itt élnek a *Keresztes* és *Dobossy* család tagjai. Ők jóval a szabadságharc előtt jöttek Fonyódra. Abban az időben még bödönhajóval (egy fatörzsből készült csónak) járták a vizet, csak később készítettek deszkából. Id. Keresztes Mihály készítette Fonyódon az első csónakot deszkából, a ladikot. 1848 után mindig több és több földbirtokos adta bérbe ingatlanát. Így tett a tóthi *Lengyel* család is. Fonyódot, az akkor még szigetet bérbe vette *Rózenberg Mihály*, később társai lettek *Khon* és *Hamburger*. A mezőgazdasági területen kívül a halászati jogot is bérelte. A bérlők holdanként 2 krajcár bért fizettek. A fonyódi vízpartot csak Rózenberg bérelte. Ő viszont kiadta halászoknak albérletbe. Egy szakaszt meghagyott és ott saját embereivel halásztatott. Ezek a halászok havi bért kaptak és részesedést a fogott halból. A Nyíresi halásztanyán vette át Rózenberg a zsákmányt (ez a halásztanya Alsóbélatelepen volt, ahol *dr. Batsák György* háza áll).

Amikor a halászok kiértek a partra, a kereskedők már ott várták őket, akiknek Rózenberg átadta a friss halat. Ezek egylovas kocsival járták a falvakat, utcahosszat kiabálva „halat vegyenek, halat!". A kocsit vastagon bélelték szalmával, leterítették gyékényponyvával, megtöltötték hallal és arra újra gyékényponyva került, és mindennek tetejére szalma. Nyári időben az alsó szalmarétegben elhelyezett teknőbe jeget tettek, azon volták a halak. Nem csak pénzért, hanem gabonafélékért, zsírért és egyéb élelmiszerért is cseréltek halat.

A Nyíresi halászoknál halászgazda volt *Botska*, társa *Kiss Nagy Mihály*. A második banda feje: *Németh János, Rózsa János* és *Hoffer* a társai (Hoffer a Balatonba lelte halálát).

Az albérlő halászok nem kaptak havi fizetést, hanem mindennap, amikor átadták a zsákmányt a főbérlőnek, azonnal készpénzzel fizetett. A fogasért kg-ként 40 krajcárt, ponty-, csuka-, harcsáért 20 krajcárt, keszegért, gardáért 4 krajcárt. (Összehasonlításul: abban az időben 1857-ben egy pár csirke ára 30—40 krajcár volt, 1 kakas 1 Ft. /Az eresztőhálóval dolgozók napi keresete átlagosan 1 Ft volt, később a forintból korona lett, 1 forint = 2 korona, 1,1 krajcár egyenlő 2 fillér/.)

A bérlők mindig nagyobb hasznot akartak húzni a halászatból, többet akartak termelni, ezért mindig több halászt alkalmaztak. Így Fonyódon három halászbanda, azaz „bokor" működött. Egy bandában nyáron (híg vízen) 9 halász dolgozott. Télen, a jégen 18-an voltak egy bandában. Minden bokornak volt egy vezetője, a halászgazda, akinek jól kellett ismernie a Balatonon a „kerítési" területeket. Azonkívül ismerni kellett az egyes halfajták viselkedését évszakonként. A garda őszi tömegvonulásának idejét. Fonyódon ezt a Sirály fölötti helyről figyelték. Ősz végén, mikor a víz hidegszik, a garda nagy tömegbe tömörül és vonulásakor sötétbarnakszínűnek látszik a víz. A halászbanda 1, vagy 2 tagja a hegyről figyeli a vizet. A többiek a parton készenlétbe helyezik a csónakokat és a hálót, egyik társuk pedig a partról figyeli a hegyen álló őröket, illetve azok jeladását. Ha közeledik a gardatömeg, sötétülni kezd a víz, az őrök előre megbeszélt jelekkel közlik a parton állókkal a vonulás irányát és helyét. A jeladás hosszú póznára kötött fehér ruhadarab lengetésével, vagy karmozdulatokkal, gugolással, földhöz vágódással történik. Ilyenkor a parton lévők csónakba ülnek és hatalmas evezőcsapásokkal mennek a megadott irányba. Mindig arra törekedtek, hogy bekerítsék a vonuló halakat a két hajó között feszülő 600 m-es hálóval. Ha sikerült a vonulás „magját" befogni, akkor boldogan térnek haza a 100 q körüli zsákmánnyal.

1871-ben a fonyódi halászoknak sikerült kifogni egy nagy fogast, melyet a főbérlő Rózenberg Bécsbe küldött a világkiállításra, ahol kitüntetésben részesült.

A régi halászok közül a következők neveire emlékszünk; a Nyíresi bandában voltak: *Szentpáli János, Luka Menyhért, Szintén Vince, Teklics Miklós, Sipos István, Zsiborács István* (Tüskésbajszú). *Bocska* volt a halászgazda, helyettese *Kiss Nagy Mihály*. A második halászbokor (banda) gazdája *Keresztes Mihály* volt, vele dolgoztak: *Dobosi Elek, id. Horváth, Kelemen, Németh Vince, Zsiborács József, Háncs János* és *József*.

Csutorás László

Arany- és gyémántdiplomák

Szikra János festőművésznek és *Kovács Gyula* tanítónak — városunk polgárainak — *arany-*, illetve *gyémántdiplomát* adományozott a kaposvári *Csokonai Vitéz Mihály Tanítóképző Főiskola*. Szikra János *50 éve*, Kovács Gyula pedig *60 esztendeje* kapta meg pedagógusi oklevelét, így került sor a mostani ünnepélyes diplomaosztóra újra, évtizedekkel később.

Képzőművészetről és alapítványról

Beszélgetés Valent Évával

A *Fonyód és Környéke Művészeti Alapítvány* kuratóriuma egyhangúlag *Valent Évát*, a *Mátyás Király Gimnázium* rajztanárát választotta elnöknek.

— Hogyan fogadta megválasztásának tényét?

— Örülök alkotótársaim bizalmának, nagy megtiszteltetésnek érzem.

— Össze tudja hangolni a megbízatását tanári és alkotói tevékenységével? Lesz rá ideje, ereje?

— Bízom benne. A kuratórium tagjai kreatív, lelkes emberek. Megígérték, hogy mindenben segítenek, támaszkodhatom rájuk. Csak így mertem elvállalni, csak így együtt munkálkodva van értelme az elképzeléseinknek. Gimnáziumi kollégáimtól és igazgatómtól pedig már eddig is sok biztatást kaptam — remélem továbbra is így lesz.

— Bemutatná néhány szóval alkotói pályáját?

— A pécsi tanárképző főiskola rajz szakán *Platty György, Kelle Sándor, Horváth Olivér, Pandur József* voltak a mestereim. Inkább grafikusnak tartom magam, a tusrajz, krétarajz és pasztelltechnika állnak hozzám legközelebb. Természetesen festészettel is foglalkozom, sőt a művésztelepeken — ahol megfelelő technikai felszerelés áll rendelkezésre — rézkarcot, linómetszetet, szitanyomatot is készítek. A tervezői munka sem idegen tőlem, kezdő tanár koromban készítettem a gimnázium iskolajelvényét, és szívesen tervezek könyvborítót is. (Gimnáziumi Évkönyv, *Simon Ottó* egyik verseskötete.)

— Milyen témát választ szívesen képeihez?

— A hazai táj, a Balaton természetesen engem is megragadott, így örömmel festek tájképeket, de igen érdekesnek tartom az emberi lélek rezdüléseinek, az emberi kapcsolatoknak ábrázolását is. Ezzel magyarázhatók szimbolikus értelmű, gyakran szürrealista tusrajzaim.

— Hol szerepelt kiállításokon és mikor találkozhatnak alkotásaival a fonyódiak?

— Csoportos kiállításokon már 15 éve veszek részt, Kőszegen, Esztergomban, Gyulán, Szentendrén és több alkalommal Kaposváron. Néhány alkotásom egyéni gyűjtőkhöz került Németországba és Finnországba. A Lions Klub tagjaként pedig 3 képet ajánlottam fel jótékony célra és ebből 2 az árverésen Olaszországba került. Három éve a Barcsi Nemzetközi Alkotótelep tagja vagyok, nyaranta ott dolgozom, és velük együtt állítok ki. Ez évi kiállításunk a Dráva Múzeumban augusztus 31-ig még látható önálló kiállítással természetesen a fonyódiaknak szeretnék bemutatkozni, erre szeptemberben lesz is alkalom a Művelődési Ház Minigalériájában.

— Milyen tervei vannak a közeljövőben?

— Szeretném fejleszteni a gimnázium galériáját, hogy minél több kiállítást tudjunk bemutatni. Többet szeretnék foglalkozni tehetséges tanítványaimmal és természetesen alkotni, alkotni...

— Köszönöm a beszélgetést.

— MAT —

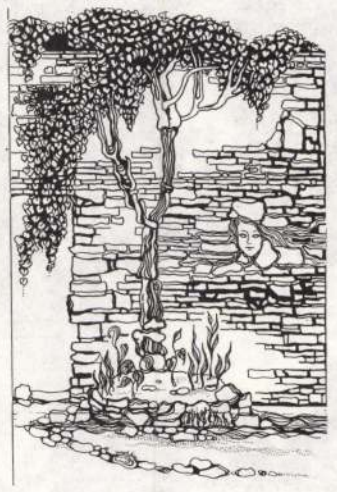

Valent Éva egyik alkotása

VALENTIN Antal kőmüves. 1554 március 22-én Egerben felfogadja Ferdinánd király az egri vár restaurálására, ahol embereivel mindenféle munkát tartozik ellátni havi 15 forint járandóság mellett, mint azt a szerződés kimondja. /Iványi.Bécs.Közös pénzügyi lltár.389.kötet. 30/a.old./

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből.Voit.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Valentin Károly

I.

Győri Kiáll. 1919–1929

5. l. – 10. l. 11. l.

Valentinus de Varachino

Valentinus de Varachino

ötvös.

1502 – 1546. Kassai élt.

Milalik József: Antonino mester Aranyleghe. Arch. Ert. 1898. 398. l.

Valentina de Varadino

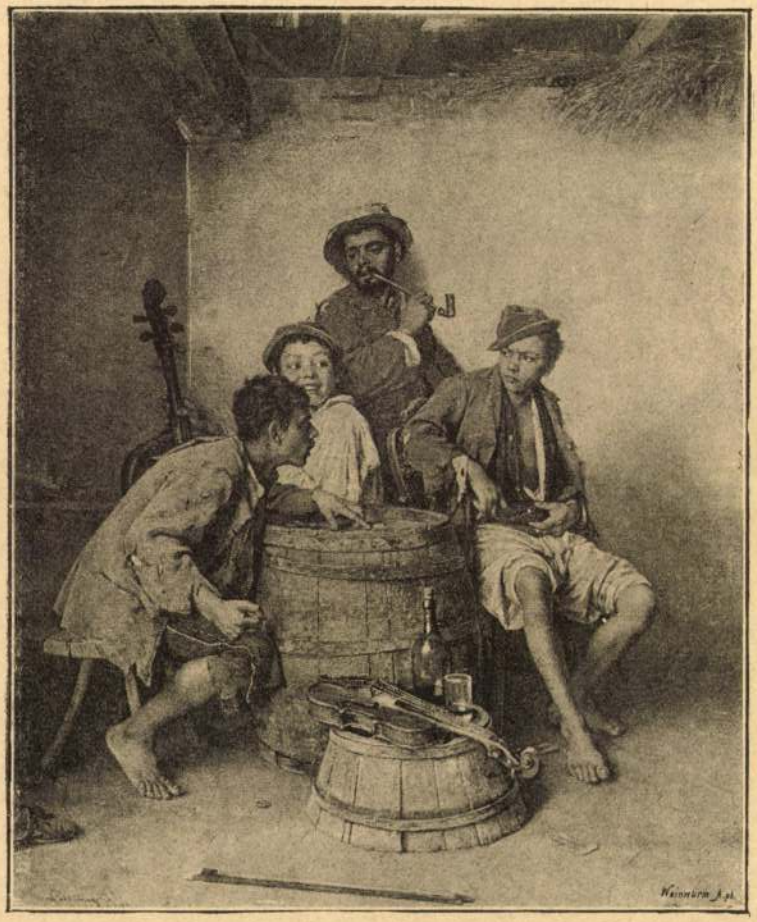

VALENTINY JÁNOS. KÁRTYÁZÓK.

Műcsarnok 1890/91. téli K.

Valentiny Jano

VALENTINY JÁNOS. Mátka pár.

Valentiny János

Valentiny János

Árverési Közlöny

1938. 6ik sz.

VALENTINY JÁNOS. BALATONI TÁJ.

Valentiny János

Valentiny János: *Balatoni táj.*

zikai alakú verse
ször. Másik érde
ő volt úgyszólv
tanácsadója, a
azinczy folyóirat
példányra tett e
zoknak közönség
s Erdélyben egy
ztelet legmélyeb
s sokszor elmor
jának elején. —
5—1801) septe
őn, majd később
(1741—1825) k
gokat viselt. Ő
az új tanulmá
József Biharm
selte a referend
Szent-István-
őt, mint már e
ízad első évé
nyzója lőn s
te a fényt, —

Van egy másik bibliai tárgyú versenyző kép is: «Krisztus sirba tétele» Stettka Gyulától, szolid, tartalmas mű, mely a hagyományos alakokat: Nicodem-et, Jánost stb. szerepelteti.

Koroknyai Ottó két pályaművel is versenyez: «Javíthatatlan»-ja egy részeg paraszt, (a kiért felesége sírva jön a korcsmába, karján kis porontyával). A másikon egy öreg bácsi ölelgeti a kis hugát: «Éjnye, be megnőttél!»

Szirmai Antaltól is két képet találunk: «A vacsora», a népéletből választott, de kevésbé jellemzetes alakjaival korántsem oly hatásos, mint a «Keresztelés után», jelmezbe bújt moderne figuráival, melyek közül a fiatal anya különösen szép.

Karcsay Lajos képében, az «Almaszüret»-ben nem az alakok, hanem az almák képviselik a népéletet. A Peske Géza «Új ködmen»-ében pedig főkép a gyermekek karikalábai, a mi legalább erről a képről ítélve, úgy látszik, ép oly karakterisztikus külső jegye népünknek, mint a görvély a tyroliaknak.

Vajda Zsigmond és Kéméndy Jenő nagyvárosi képeket mutatnak be: az első a bálteremből jövő uri népet, az utóbbi «hazatérőket az álarczos bálból», még pedig a legelkésettebb és legelázottabb hazatérőket.

Tahi Antal «Utolsó kenet»-ének csak a czímén volna kedvünk gáncsoskodni. Mást jelez, mint a mit mutat. A falusi utczát ábrázoló képen a távozó pap ablakja eléggé magyarázza ugyan, hogy bent az egyik házban, épen most vette fel valaki az utolsó

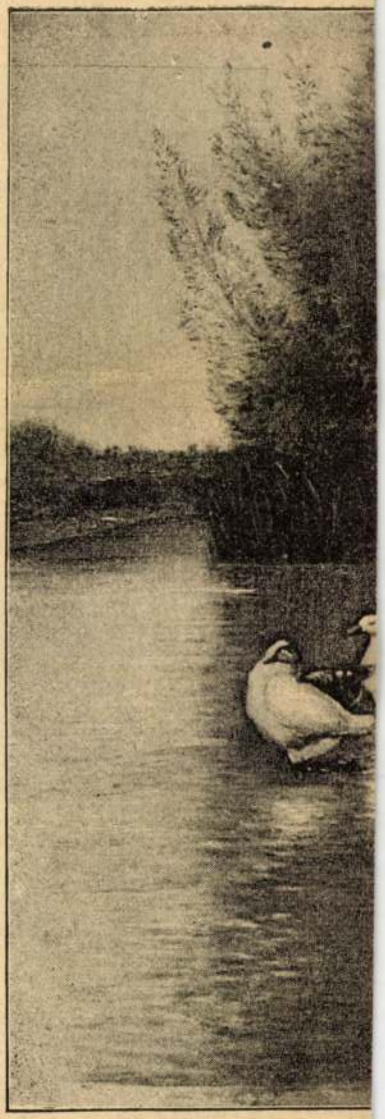

IDYLL. — TÖLG

Valentiny János

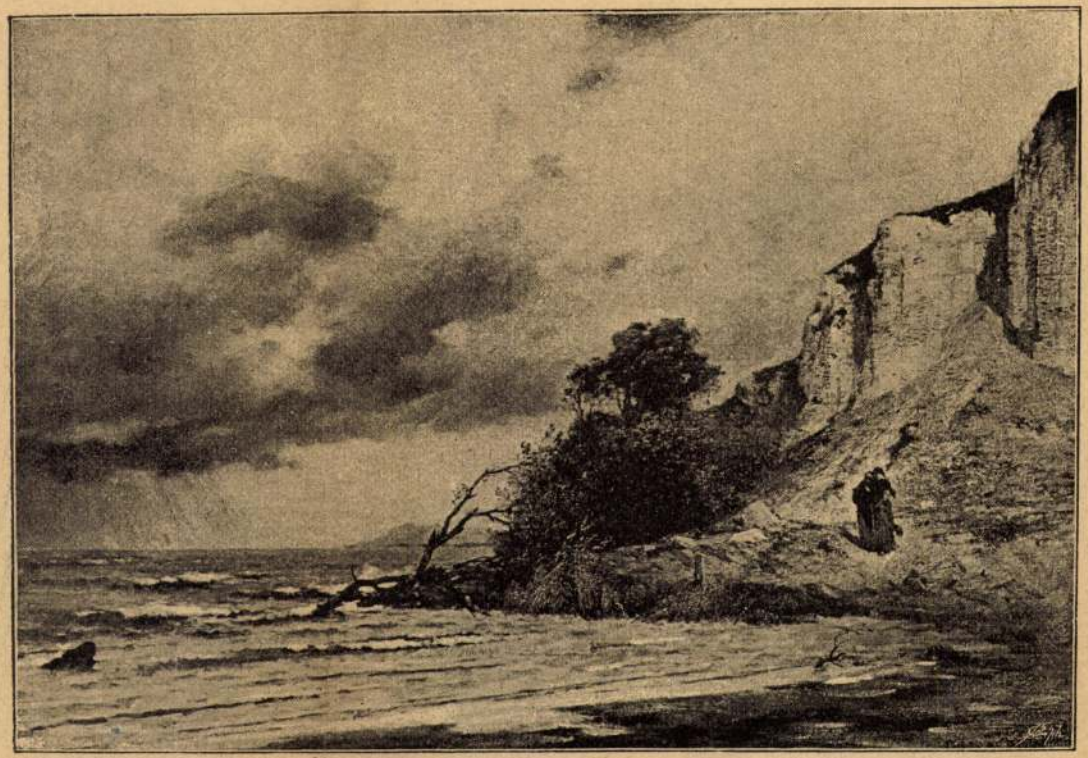

HÁBORGÓ BALATON. — VALENTINY JÁNOS FESTMÉNYE.

VALENTINY JÁNOS. NÁDASD-LADÁNYI PARKRÉSZLET.

Valentiny János

A Nemzeti Szalonból. Valentiny János: Tivornya után

lyemszövetekkel van elfüggönyözve, úgy hogy a paradicsomban lévő alakoknak csak a feje látszik. S virágok, fák, gyümölcsök voltak a paradicsomban. És volt mesterséges kigyó is, amely végiggyűrűzött a tudás fájának törzsén, a Pokol nyílásából vastagon gomolygott elő a füst s vigyorgó ördögfejek kandikáltak ki onnan.

Megváltoznak a színészek — az aktorok is. A templomon kivül már nem papok játszanak, hanem — dilettánsok: nemes úrfiak, diákok, mesterlegények, sőt utcai sihederek is, mert a nagy misztériumokhoz sok ember kell: néha háromszázat is kitett a játszók száma.

Minden megnövekedik: a darabok terjedelme is. Vannak 30 — sőt 40 ezer soros misztériumok is, amelyeknek előadása 10, sőt 14 napot vesz igénybe. Sőt volt egy misztérium Bourgesben — az Apostolok cselekedeteiről szóló, amelynek előadása 40 napig tartott.

Már most tessék elképzelni, hogy napi 8 vagy 10 órai játékidő alatt — hogyan kellett a közönség érdeklődését ébrentartani. Pusztán szent dolgokkal, evangeliumi jelenettel, vallási áhítattal ez nem lett volna lehetséges. Ha az a régi, intellektuális görög közönség három tragédia után egy vígjátékot vagy bohózatot kivánt: ez a középkori közönség egyenesen azt kivánta, hogy fölváltva megríkassák és megnevettessék. Tehát a misztériumokba a legkomolyabb és legmegrázóbb jelenetek közé folytonosan komikai jeleneteket kellett beiktatni s ami a legkülönösebb: komikai figurává lett maga az ördög. A szegény ördög tipusát, a szegény ördög elnevezését, a szegény ördög komikumát a középkor találta ki s ezt a kitalálást egy olyan nagy zseni is szentesítette, mint Goethe, mert amit a mennyei prológusban Goethe Mefisztója mond:

Es ist gar hübsch von einem grossen Herrn,
So menschlich mit dem Teufel selbst su sprechen

— ez teljesen a középkori misztériumok ördögére vall, akin az akkori közönség mindenáron mulatni akart.

Hogy ez a közönség kikből állott: azt világosan elárulja egy szűz Máriáról szóló francia misztérium, amelyben a Prológ először üdvözli az egész összegyült nemességet, azután pedig így folytatja:

Tout autre je veux saluer
Seigneurs et dames, bourgeois
Les laboureurs aussi des changes
Tous 'ont les trés bien venus . . .

Szóval: ezeknél a misztérium-előadásoknál mindenki ott volt. Éppen úgy, mint az ó-görög versenyeken egész Athén és környéke. Kitartás, kiváncsiság, érdeklődés dolgában ez a közönség nem is maradt el az athéni mögött, még számban alig, mert voltak előadások, amelyeken 10, sőt 15000 ember volt jelen (azok a följegyzések, amelyek 60.000 ember részvételéről számolnak be: nyilván túlzottak s hitelesnek nem tekinthetők). Szóval, mondom, ha ez a közönség épp oly kiváncsi és épp oly lelkes volt is, mint az athéni: van itt egy nagyon érdekes, nagyon lényeges: mondhatnám életbevágó különbség.

A görög közönségről és görög drámáról szólva említettem, hogy az első etappe a hős sírja — a második étappe Thespis kordéja, — a harmadik a nemzeti és vallási szinjáték: a fejlődésnek ez a sorrendje az újkori drámánál kissé megzavarodik és megváltozik. Azt láttuk ugyebár, hogy a kiindulás itt is a sír: nem egy hősnek, hanem az Isten fiának sírja. Minthogy azonban templom mindenütt van: a papoktól nem vándorszinészek veszik át a liturgikus szinjátékot, hanem világi dilettánsok s az egyház helyett világi hatóságok, céhek, városok, nemesi testületek rendezik ezeket a nagy ünnepi szinjátékokat. Tehát az első stádiumból a harmadikba megyünk át. Ennek egy roppant mély oka is van, amely megmagyarázza azt is, hogy a misztériumból miért nem fejlődhetett dráma.

A misztérium lényegileg nem adhatott egyebet, mint az Evangéliumot, az új Testamentumot, utóbb a szentek életét — csupa olyan dolgot, amelynek úgyszólván egyetlen, hiteles formája s amelyet nem lehetett átírni, feldolgozni, átalakítani. A fontosabb jelenetek mindenütt csak ugyanazok lehettek, — ami változott: azok a komikus epizódok, a bohózatos betétek,

Kálmán Testvérek cipőkülönlegességei. Koronaherceg ucca 2. szám
Magasi i Francais

Uj Idők 1924. XXX. 19.

mondjuk: humoros röglönzések voltak, amelyek nem nagyon használtak az épületes és magasztos témának. A közönség például nagyon szerette a korcsmai jeleneteket és a parázs verekedéseket a szinpadon s a misztériumok tele voltak ilyen jelenetekkel. Az ördögöt bizony akárhányszor úgy elpáholták, hogy utána az illető szinész napokig nyomta az ágyat. Ugy, hogy a misztériumban inkább szinpadi és festői ábrázolást kell látnunk, semmint drámát vagy irodalmat. A szöveg annyira adva volt s lényegileg annyira dogmatikus volt, hogy a szabad drámai formálásnak nem is engedett teret. S bár a litargikus drámákban és misztériumokban gyönyörű, megható és elbájoló részletekre akadni: de ebből igazi dráma nem fejlődhetett. Ellenben, mint szini előadások, mint a tömegek ezreit összefoglaló nagy ünnepi játékok, mint épületes, tanulságos és mulatságos ábrázolások olyanok voltak, hogy a görög tragikai előadásokon kivül semmit sem lehet hozzájuk hasonlítani.

A görög példa arra mutat, hogy minden dráma a kultuszból ered, — de teljesen el kell szakadnia a kultusztól, hogy drámává lehessen. — Thespis — viszont elsekélyesedik, sőt elaljasodik, olcsó szórakozássá, puszta mulatsággá fajul, ha vissza nem tud találni a vallási kultusz mélységeihez. Szóval: minden igazi szinház a templomból ered, igazi szinházzá azonban csak úgy válhatik, ha elszakad a templomtól (tehát világiassá lesz), — de neki magának ujra templommá kell válnia, mert különben elsülyed. Tehát: az áhítatos gyülekezet az, amelyből a szinházi közönség fejlődik, — de a szinházi közönségnek megint áhítatos gyülekezetté kell válnia ahhoz, hogy egy igazi nagy drámai szinpad létrejöhessen. Görögországban ez megtörtént akkor, amikor a nemzeti és vallási ünnepekbe keretelték bele a szinházat; de kérdés, hogy mi történt nálunk, a keresztény Európában, ahol — mint mondottam — a misztériumokból tárgyi és dogmatikus kötöttségük miatt nem fejlődhetett ki dráma.

A misztériumok egyre romlottak. Hogy a szó szoros értelmében illusztráljam ezt a romlást, gondoljanak a késői renaissance nagy festőire, — akik még mindig szent tárgyakat és szent képeket festenek — csakhogy az Üdvözítőt atlétának festik, herkulesi izmokkal, a szenteket római és görög héroszoknak, a naiv pásztorokat pedig vergiliusi alakoknak. A misztériumokból is így hal ki a középkori hit és áhítat: elözönli a világiasság, az egyházi énekeket elnémítja a korcsmai dorbézolás lármája s az Egyház, amelynek palástja alatt nőtt és fejlődött a misztérium, s az egész középkori szinjáték, először eltiltja a papjait a szinjátszástól, utóbb már attól is, hogy részt vegyenek ilyen játékokon s *1548*-ban a párisi parlament betiltja a misztérium-előadásokat, — akkor már olyan nagy volt az elfajulás.

Már most ezt a dátumot vessük össze egy pár másik dátummal s ebből az összevetésből nagyon érdekes dolgok derülnek ki.

1548-ban betiltják a misztériumokat.

1552-ben kerül szinre Párisban az első világi, klasszikus tragédia Jaselle Cleopatrája.

1588-ban kerül szinre Marlowe tragédiája dr. Faustus.

1588-ban már fellép Shakespeare.

1562-ben megszületik Lope de Vega, a spanyol dráma megteremtője.

1600-ban Calderon és

1606-ban Corneille.

Száz évvel a misztériumok betiltása után meg van nagy európai dráma, a nagy európai szinház, — mely semmivel sem áll hátrább a görögöké mögött.

Hogy történt ez?

Amikor a misztériumokat betiltották, akkor már mindenütt a városokban nagy közönség fejlődött ki, amely megkivánta a maga szinházát. Ez a közönség, amely már hajnali négy órakor kezdett gyülekezni a piacon, hogy láthassa a misztériumot, amelyet 8 órakor kezdtek el: nem engedte el többé a maga szinházi szórakozását. S minthogy a misztériumok megszüntek, s velük együtt a dilettáns szinészek is leszorultak a szinpadról, a keresztény Európában is megindult a Thespis kordéja: a megvetett, lenézett, nyomorult vándorszinészek, a professzionátus komédiások rendes, regurális társulatokká verődtek össze s minthogy a hivatásos szinész nem érheti be azzal, amivel a dilettáns, hogy az évnek 20 napján játszik, a többi 345 napján pedig úriember, vagy mesterlegény, foglalkozása, vagy szerencséje szerint; hanem a hivatásos szinésznek mindennap játszania kell, mert hiszen abból él, az a mestersége, nem lehet többé szép tavaszi vagy őszi napokon piacon vagy temetőben játszani: ezek az új, rendes és reguláris társulatok tehát, amelyek a dilettánsok félrevonulásával egyszerre jelentőséghez és tekintélyhez jútottak: állandó és zárt helyiséget, termet, korcsmaudvart stb. béreltek, hogy ott állandóan játszhassanak.

Ezzel kezdődik Európában az állandó szinház, — sőt ezzel kezdődik a — majdnem minden országban a — nemzeti szinház.

Régi húron

Be rég nem hallottam rólad
Költői kert rózsaszála!
Kit más tűz föl a szivére —
De szeplőtlen emlékére
Mint a harmat hull a hála.

Olyan a mi barátságunk,
Mint a mennyboltt tiszta kékje:
Felleg árnya ráborulhat,
Könny belőle százszor hullhat,
Még sincs, ami összetépje!

Varsághi János

Ribizli

— Elbeszélés —

Irta: **Krúdy Gyula**

Ebben az utcában tavalyi divatlapokat forgattak a nők az őszi délutánokon, amikor a bolthajtásos szobácskákban összeültek, titkaikat megbeszélték, hajukat, szemüket, arcukat mind inkább megvilágította a vaskályha tüze, felpirultak a hervadtak, melegen susogtak a reménytelenek és a megsebesültek, akik itt-amott az életben egy magányos petróleumlámpás alatt az utca végén, vagy a templom-kertben csörgő október délután szúrást kaptak a szivükbe, arra készülődtek, hogy majd bevarrják a lyukat, miután a varráshoz értettek, s új életet kezdenek . . . Amig jött a végleges alkonyat, a katolikus templom tornya mind messzebb távozott Óbudáról, az ablakok alatt nagyon elmélyült a járókelők hangja és a köhögés messziről hallatszott, — venni kellett a nagykendőket, amelyek már a nagymamákat őrizgették régi teleken. A keskeny ajkat éppen úgy betakarták a kendők, mint a temetőbe költözött öregasszonyokat, akik sohse mondhatták el egy hosszú életen keresztül, hogy mit is éreznek, vágynak, reménykednek . . . s a kendők megtartották most is a titkokat.

És a léptek elkoptak, elsuhogtak, elaprózódtak szerte a kis házakba, — vajjon mit csinálnak a lábak, mikor nincs hangjuk? A kapuk bezárultak, mintha örökké tartana a leereszkedő éjszaka, a fonnyadt

KÁLLAI GÉZA: **Építészet**

Iparosház Kecskeméten

Jogutód nélkül szüntette meg a magát népinek nevező hatalom 49-ben az Ipartestületeket, és mint bitang marhán osztoztak „társadalmi szervezetei" az iparosok áldozakészségéből és munkájával emelt székházakon, így a szép, szecessziós, a hírös város arculatába illeszkedő kecskemétin is. Bács-Kiskun megye iparosainak szervezetét pedig rozzant, földszintes házba kényszerítették.

Húsz évig érlelődött az iparosok törekvése, hogy megyei és városi székházat hozzanak létre. Csak a nyolcvanas évek végén jutott rá pénz, és ekkorra nézte el a puhuló diktatúra, hogy a lenézett, megtűrt maszekok székházat építsenek maguknak. A társadalmi szervezetek közt utolsóként.

A városközpontban megszerzett telek — meg a szocialista monumentalizmus — a tervezőt és a KIOSZ-t egyaránt túlméretezett székház emelésére késztette, a bomladozó rendszer tisztázatlan viszonyai pedig lehetővé tették, hogy hatalmát fitogtatva a tervekbe mindenki belepofázzon. Ezért — finoman szólva — az épület nem egységes, hiába igyekezett az ügyben a KIOSZ képviseletében *Valentin József* építész.

A négy részre tagolt épülettömegen nincs egyetlen egységes motívum, íves lezárások váltakoznak egyenesekkel, és ami a legnagyobb baj, nem simul a városképbe. Íves lapos tető váltakozik magas tetővel, hosszfalas szerkezeti rendszer vált helyenként vázszerkezetre, üvegtéglák fölött helyezkednek el minden rendszer nélkül ablakok, és pillérek terhelnek ablak fölötti kiváltókat. Négyszög keresztmetszetű pillérek közt egy szál vasoszlop meredez, háromféle eresz-, kétféle könyöklőpárkány keseríti a szemlélőt, aki hiába igyekszik valami egységre törekvést fölfedezni. Az ötlettelen belső elrendezés kuglipályányi folyosókat eredményezett az egykori apparátus elhelyezéséhez is túl nagy épületben. Nem fordítottak gondot a környezetre, az épület előtt, mellett egy szál fű és — kecskemétiesen szólva — egyetlen *susnyó* (bokor) sem *nől*.

A szép új világ — meg az elfogyó pénz — persze rákényszerítette az Iposz névre átkeresztelt szervezetet is az igények csökkentésére. A felső szintet és a tetőteret a református egyház kecskeméti gyülekezetének eladta; ők ott százhúsz személyes kollégiumot hoztak létre. A négyágyas szobákhoz igényes fürdőszobákat építettek, szép közös helyiségeket kialakítva. A folyosók sivárságán persze segíteni nem tudtak. Az épület így meglehetősen eltérő funkciókat szolgál, helyet kap benne ügyvédi iroda, biztosító meg orvosi rendelő, s a földszinten igen szép üzletsor is. Kár, hogy kihasználatlan árkádsor, és abban primitív álmennyezet vezet hozzá. Nem segítette elő a környezetbe illeszkedést az épület színezése sem, és — remélhetőleg ez nem beleérzés — az egész alkotás a bomló társadalom képe lett. A tervek folytonos módosítása az üzemeltetés, a fenntartás során számos gondot eredményez majd, így például csak reménykedni lehet abban, hogy a kollégium fürdőszobái nem okoznak majd megoldhatatlan épületfizikai problémákat.

Ám mégis: a KIOSZ—Iposz a tagdíjakból, minden támogatás nélkül, használati értékét tekintve érdemes alkotást hozott létre, folyton alkalmazkodva a változó viszonyokhoz. A hierarchiában gyenge volt a pozíciója, folyvást megalkuvásokra kényszerült. Ezért nem illendő összemérni a régvolt Ipartestület kiegyensúlyozott, korhű épületét az újjal, mert annak, akkor, egészen más volt a társadalmi helyzete.

Jó lenne azonban valamit tenni az épület és környezete sivárságának feloldására. Nem lehet szeretni a működő vályúkat, de még azok is jobbak lennének a jelenlegi betonpusztaságnál. Ahol a közművek engedik, fel kellene törni a burkolatot, és növényeket telepíteni a nyáron szavannai forróságot lehelő utcába. Nemcsak az Iparosház, de a szemközi üzletsor elé is. Netán növénnyel — egyféle növénnyel — kellene befuttatni a homlokzatot.

Legalább lenne rajt, ami egységes.

PÉTER MÁRTA: **Rítus**

Japán abrosz

Nem minden asztal műtőasztal, de azért minden asztalra fölfekhetünk. A tételt bizonyítandó *Seiji Shimoda,* a nemzetközi mozgásszínházi találkozó japán vendége egész programját Az asztalon szervezte meg. Régtől érdekli ugyanis, hogy mi történik, ha a rendeltetésszerű használattól eltérően valaki mondjuk a testét tálalja fel a bútoron. Persze nem ártana közelebbről is meghatározni, hogy ki, hol és milyen céllal teszi ezt, mert hát mégiscsak sok minden történhet, az alkotó azonban túllép a pórias variációkon, hiszen ily módon magát az emberiséget próbálja szemlélni. No de hogy kerül az emberiség az asztalra, jobban mondva miképp van jelen úgy egészében egy meztelen férfiban, s ha mégis jelen van, miért épp egy négylábú tákolmányon szorong? Az alapvetés filozófiai természete okán odaadással, sőt, alázattal figyeltem, ám sokáig csak a párolgó test intim részleteibe tekinthettem bele. Ám a megrázó élmény előtt még egy sajátos aktushoz is statisztálni kellett.

Az előadó először ragasztóval bibelődik, recsegteti, huzigálja, talpára nyomja a celluxcsíkokat. Később szemeteszsákot szadizik vagy csak szeretget, olykor furcsán torz arccal; fölfújja, simítja, nyomogatja, öleli erősen, míg a levegő visítva szökik, mert közben a fogak is dolgoznak, sebeket hagyva a fekete anyagon. Elég hosszan tart a dolog, úgyhogy már nyálas a száj, az övé meg a miénk is, de ha még öt percig folytatja, talán nyáltengerben úszik az egész performance. Ám egyszer csak vége a babrának, Seiji Shimoda vetkőzni kezd. Nemes pedantériával hajtogatja sorra felső- és alsóruháit, míg végre cipője is megfelelő szögben pihen. Apró törülközőjével mindenét végigtapogatja, finoman, csaknem áhítattal, ahogy rituáléhoz illik. Óvatosan csusszan az asztalra, profilját láthatjuk, és elindítja a lassúságában szinte felfoghatatlant, a küzdelmet, amelyben a mozgás, a folyamat megszökik érzékeink elől. De később, az idő múlásával, felismerjük a képeket, mozgáspillanatokat, a töredéknyi nyugalmat, amikor egy szoborszerű lény fordított létben, égnek tárulkozva és beleolvadva egy másik dimenzióba, kiszolgáltatottan és mégis boldogan lebeg az önátadás misztériumában. És tudjuk, hogy a fölfogható képek között is volt mozgás, tehát *történt* is az egész, ám mi kívül rekedtünk. Halljuk a levegőt, amint sistereg, sűrű erővel szakad ki a szájból, és láthatjuk a bőr alatt hullámzó, az izomban remegő erőt, a koncentrált energiát, amely már nem is a testé, és aztán már a test is megszűnik valakinek a teste lenni; univerzumos ölelkezés zajlik. Shimoda bizonyára most is örvendő lélekkel, salaktalan vérrel hagyta el asztalát.

Valóságot látunk? Vagy a nyugattól fertőzött keleti exhibicionista mesteri színjátékát? Akármit is, valaki itt illetlen, sőt illetéktelen volt. Mert az ilyesmit nem nézni, hanem csinálni kell, nekifeledkezve, elmerülve. Egyedül.

A MICIMACKÓ ÉS A TAO UTÁN VÉGRE MEGJELENT!

Kapható mindenhol, ahol könyv kapható, de postán is elküldjük!

MEGRENDELŐLAP

(Kérjük, nyomtatott betűvel töltse ki!)

Megrendelem a **Benjamin Hoff: Malacka és a Tao** c. könyvet 297 Ft-os áron ..... példányban. A könyvet utánvéttel fizetem.

A postaköltség a Tericum Kiadó ajándéka!

Név: .....

Cím: ☐☐☐☐ .....

.....

A megrendelőlapot küldje el az alábbi címre:
Tericum Kiadó 1193 Budapest, Irányi Dániel u. 3.
A könyvet telefonon vagy faxon is megrendelheti:
Tel.: 177-15-68 (*üzenetrögzítő van!*)
Fax: 135-91-20

A MALACKA ÉS A TAO kizárólagos terjesztője
Móró Gábor
1136 Bp., Hollán Ernő u. 41.
Tel.: 149-44-28

ANTAL ISTVÁN: **Rock**

Liversing

Az történt velem, drága barátaim, hogy mentem az utcán, mentem gyanútlanul, és meglátam egy új plakátot: *Új Liversing klub.* Először csapott meg a rendszerváltás szele, először éreztem, hogy etwas für uns. Hangsúlyozom, nem tudom, hogy valóban a régi — eredeti — Liversing tagjai álltak-e össze, vagy csak a név fetisizálódott, lásd: Rákfogó, a lényeg a lényeg, hosszú idő után történt valami a magyar rockzenében, amin egyáltalán gondolkozni érdemes.

A Liversing volt a nulla-kilométerkő. A Liversing volt a Nyugat, a zene, a rock and roll, a Liversing volt a vidék költészete. A Liversing volt az identitás. Nem KISZ-program és farmernadrágos ellenzékiség, nem Kodály-módszer és nem beatmise, nem a konzisok tapogatózása a bableves kanala után, hanem valami, ami recsegett, mint a negyvenes és negyvenkilences rövidhullám, zavarva, valami performálódott, ott előtted, mint a jazz vagy a gruppenszex, valami meglévőt és ismertet adott elő, s mégse imitált, valamit — bármilyen hülyén hangzik —, ami a mindenséggel mérte magát. Cigány strigók a Góbéból és marginális értelmiségiek, felnövekvő kültelkiek és az Egyetemi transzvesztitái az Angol utcában vagy az Egyetemi Színpadon találkoztak össze, ott folyt a meccs.

I wanna no „FOSÓ", nem csak arról van szó, hogyha a Wild Thinget meghallom, akkor nekem nem a Troggs jut eszembe, vagy a legutolsó Jimi Hendrix-koncert, hanem a Liversing, Szendrődi Zsolt, amint a nyaka alatt szorítja a gitárját, és virgázik, mint Lakatos Sándor a legjobb éveiben, hanem arról, hogy itt, az efféle, elszólásokon alapuló költészettel kezdődik a magyar rockzene, és a magyar rockélmény világának története, s ez elég hangsúlyos sajátosság: egy talált nyelv lefordításával, sajátos átlelkesítésével és nem a hasonszőrű világ megteremtésével. Ha a Liversingtól vagy mondjuk a Bajtalától a Syrius és a Kex irányába haladunk logikailag, akkor a letisztulás, koncentráció felé megyünk, ha az Illés, Omega, Metró szentháromságára gondolunk, a követendő irány — a cizelláció. A gesztus burkolása, rejtése. Nem a népiesség vagy a sajátos íz volt itt a kérdés, hanem a nyerseség megőrzése vagy megtagadása. Ezért nem volt meglepő, amikor a Liversing kinyírásakor az úgynevezett rockszakma nem volt túlzottan szolidáris, s azért nem meglepő, hogyha amazok zenéjét hallgatod, hát bizony, ha kicsit odafigyelsz, zavaróan puha, gejsli — de örökbecsű.

Becsukom a szemem. Varga Laci nyakában ott van a basszgitár, és Merczel András, a világ legjobb kezű dobosa veri a bőrt: Inside Lookin Out. A nagy baszszusvirga, az üvöltés előtti momentumok, oly őrületes pillanatok, hogy a mai Elektor Kalandor-vezért én magam láttam darabokra verni egy széket az Egyetemi Színpad pódiumán. Soványabban és tisztán. Érzed a lüktetést, érzed Eric Burdont, tudod, ott van veled, és tudod, hogy te vagy ő, tudod, hogy nincs megváltás, illetve csak te válthatod meg magadat, és csak akkor, ha jó ritmusban és tisztán énekelsz. Bentről kifelé tekintve.

És Varga Laci üvölt.

EX LIBRIS

MARX JÓZSEF

Elias Canetti: A szemjáték

Vannak könyvek, amelyekre „várunk", mivel *előzményeik* hosszan tartó érdeklődést keltettek. Ilyen mű *Elias Canetti* életrajzi ciklusának harmadik kötete, *A szemjáték* is. Egyfelől tudni kell (azaz olvasni) Elias Canetti történetfilozófiai művéről, amely a Tömeg és a hatalom viszonyát kezdte boncolgatni éppen akkor, amikor a téma „forró" volt: a németországi fasizmus hatalomra kerülése idején (ám csak 1960-ban írta „készre", magyarul elsőként egy részlete *A túlélő* címmel csak húsz évvel később jelent meg), és tudni kell *A megőrzött nyelv* és *A hallgatás iskolája* című művekről (mindkettő az Európa Kiadó gondozásában jelent meg 1982-ben és 1990-ben), amelyek egy bécsi író megszületésének rejtélyét — Canetti számára is némileg rejtélyes történetét — próbálta megfejteni. Amiről szó van, azt az egyszerűség kedvéért A szemjáték egyik legrokonszenvesebb szereplőjének, Canetti testi-lelki jó barátjának, Franz Wotrubának, századunk legjelentősebb osztrák szobrászának az „esetével" jellemezhetjük: a proletár (kispolgár?) cseh apa és magyar anya robusztus gyermeke az osztrák kultúra azon hatalmas pillanatában, amelyben például egymás (némileg „veszekedő") kortársai olyan személyiségek voltak, mint Freud és Kokoschka, vagy Schönberg és Musil, nos, ebben a történelmi pillanatban bécsi osztrákká vált Wotruba, és bécsi osztrákká — későbbi (1938-as) és végleges emigrációja ellenére — az az Elias Canetti, aki előbb tudott spanyolul, majd angolul, mint németül.

Természetesen lehet Canettinek A szemjáték című könyvét „önmagában" is olvasni, ám — remélem — az olvasókban nagyon hamar fölhorgad a vágy, megismerni a szövedék teljességét, érteni, hogy a háttér színei mit jelentenek, miért lesznek az egyébként ismert emberek, alkotók — például egy csodálatos karmester, a modern zeneművek interpretátora, Hermann Scherchen is — olyan sajátfényűek Canetti hangszerelésében (!). Magyarázatként talán azt lehetne megjegyezni, az olvasót lenyűgözi a kultúra mint életforma és a magas erkölcs *konkrétuma*. Lenyűgözi, hogy Elias Canetti — egy grinzingi jelenet apropóján — megkérdezi az olvasótól: „Vajon hány teljesen érthetetlen idegen szót kell hallania valakinek ahhoz — száz másik ember közé préselődve —, hogy egyszer csak őrjöngeni kezdjen?" Idegenség és háború: két drámai szólam Canetti életrajzában. „Nincs jó háború — mondja, és az olvasó elkeseredik, hiszen Auschwitz után sincs új a nap alatt —, mert mindegyik háború azt adja tovább az elkövetkezőknek, ami az emberiség legrosszabb és legveszedelmesebb hagyománya, azt, ami örök időkre helyrehozhatatlan."

Az olvasó, különösen akkor, ha számára Bécs kulturálisan is jelent valamit, kedvére tallózhat a könyvben: mint hegycsúcsok az Alpokban, olyan nagyságok adnak találkozót Elias Canetti önéletrajzában. Válogathat. Számomra Alban Berg az egyik leginkább jelentőségteljes alak. Temetése, amely 1935. december 28-án, alig harminc ember jelenlétében történt a hietzingi temetőben, egy furcsa „ellenkultúra" végét jelentette. Alban Berg — írja Elias Canetti — azért élt Bécsben, hogy „megtapasztalja ennek a híresen zeneértő városnak a megvetését". A legsúlyosabbat állítja Bécsről az az ember, aki — milyen kevés hasonló bordából szőtt alkotó ember él a világon! — képes *alázatra*, és akinek lelki háztartásában „a csodálat mindig is központi szerepet töltött be."

(Európa Kiadó, 1993, 405 oldal. Fordította: Kertész Imre és Halasi Zoltán)

Zsolt Béla: A végzetes toll

Zsolt Béla körül nagy a csend. Még válogatott publicisztikáinak kicsiny kötete, amely a nagyszerű „Ars scribendi" sorozatban látott napvilágot, nos, még az sem keltett akkora feltűnést, hogy újra lehessen esetleg Zsolt Béla-redivivusról szólni. Esetleg okkal. Az olvasókat (ha voltak egyáltalán) fásulttá tette az a többször érzett tapasztalatuk, hogy a vezércikk sajnálatosan romlandó műfaj. Még az olyan újságíróé is, akinek 1980-ban megjelent *Kilenc koffer* című holocaust-publicisztikáját (melyet Kőszeg Ferenc, az illegális *Beszélő* szerkesztője rendezett sajtó alá) még fogadta némi figyelem: a nagyváradi gettó poklának „élményszerű" leírására nem lehetett nem odafigyelni. De hát a vezércikkek... Ha a magyar politikai élet egyik jeles Don Quijotéja, a Radikális Párt alapítója kommentárt írt, ha politikusi portrét rajzolt — természetesen bő pórázra engedve rokon- és ellenszenvét —, akkor bizony rendre tévedett. „Jaj, hogy szereti Bethlen Istvánt!" — jajdul fel az olvasó, aki már tökéletesen tudja, hogy a Nagy Konszolidátorokkal az a baj: „nemzetmentő" munkájukat mindig akasztásokkal kezdik. De az sem vidámabb élmény, hogy Zsolt Béla — a költő! — Gömbös Gyulához is hozzátapasztotta illúzióit. Az pedig egyenesen a mesék birodalmában is gyenge történet, hogy Zsolt Béla, a felnőtt publicista képes azon merengeni, vajon ha Tisza Istvánt nem gyilkolják meg, akkor az első világháborúba való belépésünket szorgalmazó miniszterelnök milyen irányt szabott volna a Trianon utáni magyar politikának.

A kötet utószavában Szalai Pál nem csak ilyen balfogások miatt dorongolja le szeretetteljesen Zsolt Bélát: fölrója neki, hogy 1945 után mintha elragadta volna őt is a kommunista vonat. Zsolt Béla nem akarja észrevenni, hogy ma Tildy, holnap Peyer, holnapután Sulyok a célpont — a híres szalámitaktika részeként —, és beáll csahosnak, megírva azokat az egyébként jogos ellenérzéseit, amelyeket a nevezett politikusok váltottak ki belőle, akik szintén nem léphettek föl azzal az igénnyel, hogy ugyan szorítson valaki nekik helyet Artúr király lovagjainak kerek asztalánál. (Zsolt Béla osztotta fegyvertársa, Csécsy Imre, a radikális plebejus nézetét: „A totalitariánus szocializmus rossz, de az itthoni burzsoázia nem érdemel szánalmat.")

Zsolt Béla „elfogultsága" azonban sajnálatosan *termék*, a Horthy-korszak érett gyümölcse. Ő volt az, aki 1939. március 25-én megjelent publicisztikájában leírta: „A magyar képviselőház többsége a zsidótörvény javaslat részletes tárgyalása során félóránként átlag tízezer embert ítélt megsemmisülésre. Ez az ítélet nem képletes: a magyar zsidóság szó szoros értelemben vett fizikai pusztulásáról intézkedik." Ez eddig a történeti botrány. Zsolt Béla felfedte a lélektani horrort is: a parlamenti vita során „nem hangzott el olyan szó, amely legalább némi kételyre, belső tusakodásra vallott" volna. Szóval, a magyar politikai elitnek nyitva volt a szeme. A neogótikus díszletben olyan döntést hoztak, amelynek tudták a súlyát. Kitaszítani. A szalonpolitikus Zsolt Béla ekkor megfogadja: „Tolakodó fogadatlan prókátorai maradunk ezután is a magyar nép minden rendű és rangú, fajú és felekezetű jogtalanjainak, megbélyegzettjeinek és kenyértelenjeinek. Hiába akarnak beszorítani a felekezeti gettóba, nem tudják leszűkíteni a terepet; az egész magyarság életterét, amelyen a szabadság és a civilizáció szellemi hadműveleteit sok csatavesztés ellenére tovább folytatjuk." Fontos passzus, megjegyzendő. A kirekesztés az egyén lehetőségeinek tőből való elmetszése volt: az ukrajnai munkaszolgálat, az ott szerzett betegség és a korai halál. De ez sem ok arra — így Zsolt Béla —, hogy feladjuk „a liberális demokrácia és humanitás vesztett ügyét és illeszkedjünk".

„Illeszkedni! Illeszkedő!" — micsoda pazar szó. Vajon nem kellene divatba hozni a latin *kliens* vagy a lapos *helyezkedő* helyett?

Kétségtelen: Zsolt Béla „nem illeszkedett", s már ez önmagában figyelemre méltóvá teszi az önmaga mentéséről megfeledkező publicista alakját.

(Nyilvánosság Klub—Századvég, 1992, 394 oldal. Válogatta és szerkesztette: Bozóki András)

Banga Ferenc: Virtuóz (próba)

Gervai András: Ki méltó látni a csodát

Gervai András jó riporter. Gyűjteménye a jó riporter két alapvető tulajdonságáról tanúskodik: akiket kérdez, azok érdekes emberek, és ahogyan visszaadja szavukat, elhiteti, hogy ők beszéltek. Érdekesség? Mennyi érdekes ember szaladgál Magyarországon, ám Gervai András „szelektál"; alkata és újságja (többnyire a *Magyar Hírlap)* olyan emberek közelébe sodorja, akiknek a nézeteit magáévá tudja tenni. Nála a „sztár" Habsburg Ottó és Jancsó Miklós, Dornbach Alajos és Szántó Tibor, Darvas Iván és Gross Arnold, vagyis olyasvalakik, akiknek liberalizmusa, nyitottsága és embersége vélhetőleg a riporter hasonló erényeihez áll közel. „Vélhetőleg" — mondom, ám dicséről hangsúllyal. Gervai András nem a „leleplező", a „kicsináló" vagy „önmutogató" riporterek fajtájából való. Ő az *empatikus* riporter, aki már-már személytelenül „alájátszik" riportalanyainak, akik kitárulkoznak, akik elmondják „titkaikat", és akik *közreműködnek* abban az irodalmi munkában, hogy a beszélgetésből a maradandóság előszobáját jelentő könyv készülhessen.

Nem a riportok tartalmáról van szó. Annyi bizonyos, hogy bennük lényegi újdonság riktán nyilatkozik meg. Amit feltétlenül értéknek tartok a *Ki méltó látni a csodát* című gyűjteményben, az a *modor,* amellyel Gervai András próbálkozik: elhitetni az olvasóval, hogy a riportok alanya a fontos, és nem a serteperte újdondász, aki a „nagyság" árnyékában akar karriert csinálni. Gervai András „szakmája" a film, de lehet, hogy szerelme is. Ám beszélni csak Jancsó Miklós vagy Gáll István beszél, Gervai András vallomása a filmről a választásban van: *éppen ők* beszélnek, és nem mások.

Nyilván természetes, hogy vannak a kötetben jobb és vannak kevésbé sikerült beszélgetések. Kiemelkedően jó az 1991-es Mészáros Márta-interjú, amely remélhetőleg sok ember számára tette átélhetővé a „sikeres rendezőnő" drámáját, ami önszemléletéből és a valóság állandó összeszikrázásából érzékelhető. De Gervai Andrásnak olykor politikusokkal is szerencséje van: Dornbach Alajossal készített interjúját, a „tárgyilagos modort" szívesen ajánlanám minden krakéler (felkészületlenségét leplező) kváziriporter figyelmébe. De azt is, hogyan kell ráakadni olyan „csodabogárra", mint Michael Mehlmann, a „Magyarországra szakadt" amerikai avantgárd színészre, akivel Gervai András elmondatja: „Vagy másfél éve már nem szeretek itt lenni. A művészetek, a művészek s a mindennapi élet engem annyira vonzó humanista minősége mára elveszett, megsemmisült. Ez már nem az a Magyarország, ahová pár éve megérkeztem."

Ez bizony nem csupán a jópofa amerikai véleménye. Ezért a szövegért a finoman *empatikus* riporternek is helyt kell állnia. Gervai András — kötetéből ezt olvasom ki — szintén így gondolja: mások rosszkedvét nem csupán összegyűjti, hanem szenvelgésmentesen átérzi. Ettől lesz az interjú hiteles.

(Budapesti Könyvkereskedelmi Kft., 1993, 220 oldal)

VALENTINY CZIGÁNY-KÉPEI.

A «Magyar művészek» czimü diszműből.

A czigányokkal versben és prózában sűrűn találkozunk irodalmunkban. A népszinművek fölvitték a szinpadra is. A festők szintén előszeretettel fordultak a kóbor faj felé, mely csakugyan elég festeni valót tud nyujtani. Alig van festőnk, ki czigányt ne festett volna. Egy derék művészünk, *Valentiny* János pedig speciális tanulmánya tárgyává tette a czigányokat s lefestette és [illegible]ti folyvást tarka és viszontagságos életüket, faji sajátságaikat, nagy előszeretettel és művészi sikerrel. Faluzsi életökben tanulmányozta a czigányokat, ilyen, ellesvén jellemző sajátságaikat.

Valentiny érdekes czigány-képeiből hármat mutatunk itt be a *Hornyánszky* Viktor magyar t. akadémiai könyvárus által kiadott «*Magyar Művészek*» czimü diszvállalat után, melynek legujabb füzetei Valentiny Jánosnak vannak szentelve, ki mint genre- és tájfestő kiválóbb művészeink közé tartozik.

A «*Zeneiskola*» jellemzés tekintetében egyik legjobb műve Valentinynek. Egész csapat czigányt vezet elénk. A faluvégi vityilló lomos szobájában gyülekeztek össze, hogy betanulják a legujabb nótát. Apraja nagyja, mesterségének gyakorlásába van elmerülve; csak az öreg czigány s az asszony-népség gyönyörködnek a fiatalok buzgólkodásában. A tanító ur kézzelfogható oktatást ad s a brácsát kezelő fiut erős markolással figyelmezteti hibájára. A rendre utasítás vidám hangulatot kelt a purdék közt; komolyságát csak az a nyulánk fiu őrzi meg, ki el van merülve hegedüje hangjaiba. Ugy látszik, ez a zeneiskola büszke reménye. A kép minden egyes alakja az életből vett czigány.

A «*Jövő primása*» is tőrülmetszett czigány fiu, a mint a kunyhó tüzhelye mellé huzodva hegedüjén játszik. Végül a harmadik kép «*A kártyavetőnő*» a czigány női typust mutatja be hamisitatlanul.

Valentiny czigány-képei nemcsak mint népéleti adalékok érdekesek, hanem művészettel dolgozva és előadva, festészetünknek is maradandó értékü műdarabjai.

ZENEISKOLA. — VALENTINY JÁNOS FESTMÉNYE.

BARANGOLÁSOK ROMÁNIÁBAN.

V.

Neámczu és vidéke.

Balczatestből 11 kilométernyire van *Neámczu* kis városa egy keresztbehuzódó hegyfal aljában, hova a Piátráról jövő postauton érünk. Éjszaki oldalán fekszik hozzá közel nyugatra a neámczui *várrom*, egy meredek hegyhátra épitett négyszögü nagy erősség, mely megérdemli a fáradságot, hogy felmászszunk keleti felén egyengetett utján.

A tetőn három nagy vastag oszlop, s a várépületen egy kiugró b[illegible]stya [illegible] és kapu mutatja a leeresztő hid helyét. Amott [illegible] nehány, a földből alig kilátszó beesett kerek torony jelzi a sánczok s a második udvar határát. Ezen belül a nagy várudvarba lépünk, melynek négy szegletbástyája és nyugati oldalán kerek őrtornya van. A várból, mint látszik, sok bedőlt, lerombolódott, hisz a környékbeli lakosság mindig hordta köveit házépitésre — de a mi megmaradt, általában még jól összeáll. Egy-egy oldali hossza mintegy 50 méter és még megvan mind a négy fala, nyilása, tornya. Az egyikben még az embernyi keskeny kőlépcsőn is felmehetünk és a gerendázat rései, valamint az összekötő leomlott falak, bolthajtások helyei is mind meglátszanak.

A nép a moldvai fejedelem, Nagy István várának hivja,* de a történelem a német lovagrendnek tulajdonitja — kiktől a város nevét is kapta; sőt valószinü, hogy még tán a népvándorlás idejében épitette valamely átvonuló néptörzs! Építésmódja legalább nagyon régi időre utal, tégla és faragott kő nincs benne, hanem közönséges görgő kövekből van épitve, úgy, hogy előbb a fal két oldalát rakták fel bizonyosan és e közé rétegezték aztán a közbensőt, mert azt a sok apró követ nem is lehetett volna egyenként falazni. A fűvel benőtt falak vastagsága néhol három méter és a maga idejében biztos menedékhely lehetett. Itt-ott a szegleten ujabbkori renoválás látszik, de most elhagyatva áll ott, messze ellátszó romjaiban — egy régi harczias kor emlékét hirdetvén....

Ha innen nyugatra megyünk, egy óra alatt a hires neámczui monostorhoz jutunk. Falut ejtünk utunkba. Ünnep van, s az utczán hemzseg a nép. A nők itt egy fótát (katrinczát) viselnek, mint Kimpulung vidékén, melynek széleit elől teszik egymásra. Az ing és bocskor a szokásos, csak a lábszárukon viselnek még egy sajátságos térdig érő szoros nadrágszárat. Fejüket kendővel kötik be vagy kalapot használnak, mint a férfiak és e mellett szépen kibőrözött ujjatlan lajbit is hordanak.

Az ut mentén helyenként parasztőrök állnak kis galysátrukban és régi kapszlis puskáikat hozzátámasztva, unják magukat. Egy szép, nagy, lombos erdőben pihenőt tartunk. Kis villásreggelit csapunk és megyünk tovább. Az erdő ritkásán át fel-felcsillan a napsugárban tündöklő templomtetők bádogja. Még nehány futó kép; zöld kaszáló, erdős hegyoldal, mint Agápián; az ut mellett kis csurgó, fenn egy csomó sötét barna felhő, pár pillanat tünik el — már látjuk jól a tornyokat. Van egy tuczat legalább. Sok városban nincs ennyi, mint itt; különben sok városnál játszott ez a kolostor régente nagyobb szerepet.

«*Monasztirea Neámczu*»-ban vagyunk, csakhogy itt már nincsenek nők, hanem férfipapok. A kapus, egy tisztes öreg szerzetes segitett le a kocsiról és vitt be a vendégszobába; de alig ültünk le, elkezdett az eső esni, mintha vederrel öntenék. Az ég menydörgött és fényes villámok czikáztak át a sötét felhőkön. A jég is hullott egy darabig, miközben felment az egyik barát a toronyba és meghuzta a vékonyhangu jégharangokat. Persze, hogy mindjárt elvonult a zivatar. A papok és öregebb látogatók hányták a keresztet s halk imát rebegtek; a mi csoportunk pedig, benne sok oláh urral, dicsérte és kaczagta egyaránt a szerzetes furfangját. Én meg ujabb német tapasztaltam a csodatételeknek.

Majd megnéztük a látnivalókat. Itt is emeletes négyszögletü épület zárja körül az udvart, melyben két nagy templom áll. Az egyik tele van mázolva szentekkel, mint a kapu boltozata is, hogy szinte fél az ember a sok rámeredő arczról. A templom egy része alatt kripta van, hova az érsekeket, főpapokat temetik. Legujabban — két évvel ezelőtt is, — idehozták az oláhországi metropolitát, kit szokás szerint karosszékben ülve temettek el. A másik szentély ép ellentéte emennek, sőt minden román templomnak; mert falai csupasz fehérek, csak 2—3 nagy rámáju régi olajfestmény, s egy 300 évet meghaladó bársonyhimzés van benne a használt ikonák és templomi tárgyakon kivül.

Fölvezettek a kolostor kincstárába is, hol egymás felett áll egy kis szobában mindaz, mit a zárda, alapitása óta gyüjtött. Üveg alatt vannak sürüen az ékszerek egymás mellé rakva: arany- és ezüst-keresztek, szentképek, gyűrük, papi csattok, gyöngyolvasók; de csak némelyikén valódi a kő, a többi nagyszemü szines üvegkristály — maga az őszinte pap is igy magyarázá. A tulsó fal hosszában festetlen szekrényekben fényes misemondó-ruhák, imaszalagok hevernek összehajtogatva egy rakáson; mert ezek régiek, öröklöttek és csak ritkán használtatnak. Mellettük egész gyüiteményét látjuk a szépfaragásu fakereszteknek, templomi edényeknek, ostyatartóknak; némelyik 300—400 éves, és mindegyiknek megvan saját kis története. — Van egy hártyapapirra irott XVI. századbeli szerb evangélium is, gyönyörü inicziálékkal, fejezetrajzokkal és egy nagy ezüstgyertyatartó, melyet

* Talán, mert ő nagy hasznát vette háboruskodásaiban, vagy mivel e várhoz Nagy István uralkodásának egy érdekes epizódja füződik, miről egy román költő szép balladát is irt (forditásban megjelent a «Szegedi árvizkönyv»-ben.) V. E.

csak sátoros ünnepeken visznek le a templomba.

Ilyenek az ezüstkötésü szép bibliák is, melyek legnagyobbika szinte egy méter magas. Fedele szinezüst; szegletein csinos zománczképek és közepén az orosz korona ékeskedik (kirakva fényes álgyémántokkal), mert ezt Miklós czártól kapta a zárda és olyan sulyos, hogy alig birja két szerzetes levinni. Általában ugy vettem észre, hogy itt nagy a muszka befolyás, mert nemcsak, hogy a csulykás barátok nagyrésze beszél oroszul, hanem lépten-nyomon orosz imakönyvekkel, ereklyékkel találkozunk. A kolostori épület falain mindenféle orosz térképek függnek, s künn a piaczon is a Kreml tornya mintájára van egy nagy nyilt kupola készítve, melyben egy keresztelőüst forma kád áll, alólról fakadó vízzel tele.

Fontos még az udvar északi részében fekvő monostori könyvtár, mely sok száz kötet (leginkább vallásos tárgyu) kéziratot és régi, a zárda nyomdájában nyomatott könyvet tartalmaz.

Az egykori typographia helyiségeiben azonban — a kolostori épületen kivül — most állami tébolyda van, melyben mintegy 70 elmezavart férfi nyer ingyen gondozást, gyógyitást, rang- és és valláskülönbség nélkül. Egy-egy sarokban őrjöngőkre figyelmeztettek. Volt köztük egy magyar is, ki már 4000 év óta kapálja kukoriczaföldjét szorgalmasan és felügyelői — ugymond, — kik itt fogva tartják, mégis bolondnak nézik és nem engedik dolgozni; pedig ők azok,be tudja bizonyitani . . . . A többiek a kertben gyomláltak nyugodtan, legfeljebb énekeltek vagy hadartak valamit; de mégis ott kellett őket hagynunk, mert az egyik ok nélkül, francziául gunyulódva — kezdett szitkozódni. Megtudtuk aztán, hogy gazdag földbirtokos.

A neámczui monostor egész Moldva-Oláhország legnevezetesebbike volt hajdan és mint emléke a multnak, ma is az. Hét temploma van területén 700 *kalugerrel*, kik részint a kolostori főépületben, részint inkább külön-külön házaikban laknak. És élnek ugy a hogy, kivált télen; mert nyáron még segit rajtuk a baksis, mit a látogatóktól kapnak. Fáj is nekik eléggé annak emléke, hogy egykor kerekszámban száz jószága volt a monostornak, nem is számítva az ezrekre terjedő marhaállományt és juhnyájakat. A zárda régibb 400 évesnél, mert a főtemplomot még Nagy István épitteté (hagyvan neki gazdag dotácziót), kitől szintén őriznek több ereklyét. Hanem hát rájuk is talál, hogy «más idők, más emberek.»

A zárdához tartozik a tőle délre, egy erdős völgylyukban fekvő-két kénesvizü kut, melynek gyógyvizét a kolostorban lakó vendégek is használják; de viszik hordószámra az egész környékre. Erős kéntartalmuk miatt fehéres a viz és hideg, mint a bákói kénesforrások. A kutak közel vannak egy kolostori soktornyu templom mögött és vizük ugy látszik időközönként szaporodik, különösen reggel; mert azt mondják, hogy ha nagyon kimerik, várni kell nehány órahosszat, mig ujra telegyül.

Visszajövet megnéztem *Neámczu* városkát is. Már harmadszorra látom és alaposan bejártam, nehogy ismertetésem roszul üssön ki rá, de mi sem vonhatta magára figyelmemet.

Alacsony árubódék sáros utczáin kell járkálnunk, melyekre nagy ritkán egy-egy nagyobb ház kopasz falai meredeznek vagy ha az utazó, kocsiban akarja megbámulni e fészket, nem tudja mit védjen meg jobban a kilöketés veszélyétől — magát vagy csomagját. A kövezet-járda telve van alkudozó kereskedőkkel, kiknek zsivajára be kell dugnunk füleinket. Uton-utfélen, «nóbel uraságoktól lerakott ruhákat» kináló hándlékkel találkozunk, s az utcza szélére kirakott áruit mindegyik reánk akarja tukmálni; mintha bizony csak ő volna a világon.

A város egyik terén áll egy csinos óhitü oláhtemplom, mellette a nyilvános kert, mint oázis a puszta közepén. — Fellélegzünk a frisebb levegőn, de óh Jemine! Minden pad el van foglalva, sőt *egy* családnak nem is elég egy; mert sorban ül egy tuczat orgonasipszerü nagyreményü csemete. Mellettük puczczos, brillantjaival imponáló kövér mámi van és a sétányon az apa járkál le s fel diszruhájában, aranyos hajfürtjeivel — ő leszorult a padokról.

Menjünk tovább!

Veress Endre.

OROSZ MENYEGZŐI SZOKÁSOK.

Az orosz menyegzői szokások a legfestőiebbek és ethnografiailag legjellemzetesebbek mindazok közt, melyeket a görög-keleti egyház hagyományai szentesitettek. Egy pár vonásnak rövid vázolása tanulságos összehasonlításra nyithat alkalmat a néprajzi vizsgálódások iránt érdeklődőknek.

Mikor egy fiatal pár eljegyzi egymást, orthodoxabb oroszok szeretik, ha a pap is eljön és megáldja őket s nehány imát mond a szoba mécscsel világított «eikon»-a, vagy szentképe előtt. De ez ma már ritka szokás. Ellenben az eljegyzés után a vőlegény csaknem folytonosan

AZ «ÖTÖDIK KERÉK».
Egy orosz művész rajza.

mátkája lakásán tartózkodik. Későn távozik és korán jön, a mit a szülők nemcsak unalmasnak, de méltán veszedelmesnek is tarthatnak, s azért kifáradhatatlanok az ifjak felügyeletében, a mit egy orosz művész kitünő humorral vázol abban a rajzában, melyet fentebb közlünk.

Magasabb körökben, közvetlen az eljegyzés után, varrónőket fogadnak a kelengye elkészítésére. Régi orosz szabály, hogy a vőlegény nászruhákat vesz ajándékul menyasszonyának, valamint ékszereket. Egy orosz hajadon hozománya teljes ruházatból, fehérnemükből, konyhaszerekből, ezüstnemükből, szőnyegek, függönyök, porczellánok, butorokból és zongorából áll. Mert tudni kell, hogy ez utóbbi nélkülözhetlen, s az evőeszközöknek is tömör ezüstből kell lenniök. Mérsékelt viszonyok közt élő családoknál ép azért már korán kezdenek pénzt félretenni a leányok hozományára. Barátok ellenben ritkán adnak menyegzői ajándékokat. Ha egy nő gyermekek hátrahagyása nélkül halálozik el, hozományát szülői visszakövetelhetik; a férj csak az ágyat tarthatja meg, és azt a képet, a melylyel elhalt neje szertartásszerűleg megáldatott.

OROSZ MENYASSZONY.

Néha ifju leányok állnak össze, hogy segitsenek a jövendőbeli menyasszonynak ruháit elkészíteni. A néphit azt tartja, hogy ha a hozományt képező kelengye egy része nem lopott, az ifju pár házaséletében czivakodni fog.

Május havát szerencsétlennek tartják a házasságkötésre, mint a hogy nálunk némely vidéken a hétfőt. Egyáltalán a május hó balvégzetű jelentése a házasságkötéseknél más népek babona-körében is előfordul, meglehet, azért, mert a téli hó eltakarodása a nap forró sugarai alatt sok ártalmas gőzt és erjedést fejt ki, melyek az egészségre is hátrányosak.

Vendégek számosabban jelennek meg egy orosz menyegzőn, mint bármely más nemzetbelién, és rendesen meghivásra. A tanu, ki a pap esketési diját is fizeti, többnyire a család legelőkelőbb összeköttetéseiből van választva. Azután jönnek a vőfélyek és nyoszolyólányok, s az előbbiek feladata czukrokkal és édességekkel szolgálni a női vendégkoszorúnak. A «Bojarin», a ki Krisztus aranyozott ezüst szentelt képét viszi, rendesen egy kis fiu. Mikor a társaság a templomba érkezik, ennek kötelessége átadni a két képet az esketŏ papnak, ki azt az oltárra helyezi.

A ház vén cselédje ez alatt a hozománynak a menyasszony lakásáról a vőlegény lakására való átszállításáról gondoskodik és mindent rendbehoz. A nyoszolyólányok száma és öltözéke nincs szabály által megállapítva, s különböző lehet. Néha a menyegző előestéjén a lányok bucsuestélyt is rendeznek, és ezeken férfi nem vehet részt, sem pedig férjes nő. Ilyenkor kardalokat énekelnek, egymással kergetőznek a kertben és szivök szerint dévajkodnak, miközben nagy mennyiségü theát, fagylaltot, czitromos vizet és czukorsüteményeket fogyasztanak. Vacsora után azután bucsut vesznek, s kimerülten hagyják hátra a menyasszony-jelöltet.

Az is régi szokás, és nemcsak az orosznál tartják, hogy a mátkapár az egybekelés napján böjtöl, egész a szertartás utánig, a mely előkelő családoknál mindig este szokott végbemenni. Addig a menyasszony szétosztja leányjátékait, szalagjait, ékszereit barátnői közt. Ezeket a tárgyakat ugy hivják: lányszépség. A parasztlányok viszont azt a hosszú szalagot vagdalják szét és osztják ki menyegző napján társnőik közt, mely hajfonatuk végéről csüng alá. Ugyanők közvetlen a menyegző után hajukat két fonatba fonják s fejök körül tekerik, azután valami szoros főkötő-félével kötik hátra, vagy pedig selyemkendővel. Ez lényeges különbség a házas és a hajadon nők közt, ép úgy, mint nálunk; de az orosz asszonyok ezen felül még egy forintos nagyságu vászondarabkát is viselnek a kendő alatt, mely homlokukba csüng, s fontosabb ismertető jele az asszonyi állapotnak még a jegygyűrűnél is. Mikor az asszonyok első izben fonják kontyba hajukat, nászi dalt dudolnak, mely igy hangzik:

Oh! hajam, hajam, lányhajam,
Két ágba osztják nemsokára.

Mindez, mint látnivaló, majdnem pontról-pontra hasonlít a nálunk szokásos kontyfeltüzéshez, melyet megelőzőleg Eger vidékén például még ma is egy ágban lebocsátva viselik a lányok hajukat. Mint a magyar menyecske, az orosz sem lép ki ezentúl hazulról főkötő nélkül, ha mindjárt otthon a nélkül jár is. De annak a szokásnak is, melyet többek közt Veszprémben követnek, hogy tudniillik az esküvőre menő menyasszony pénzdarabot tesz czipőjébe, — párja akad az orosz menyegzői szokásokban, hol a czipőbe rejtett pénzdarab ép oly jó hatással birónak tartatik a menyasszony jövőbeli szerencséjére.

A házasságot kihirdetés előzi meg, melynek taksája a felek vagyoni viszonyai arányában változik. A pap bizonyitványt állit ki a kihirdetésről, s az esküvő hétköznapokon és vasárnapokon egyformán végbemehet, mint említve volt, főkép az esti órákban. A külső szertartásszerüség sok disz- és piperetárgyához a szegényebb nép kibérlés utján jut, s a koronát maga az egyház adja ki használatra. Gazdagabbak nagy ezüst tálczáról gondoskodnak, rajta kenyérrel, valamint sótartóról is sóval. Ha elérkezett a templombamenetel ideje, a vőlegény apja vesz egy e czélra beszerzett Krisztus-képet, azt háromszor elhuzza keresztben fia feje fölött, s azután csókra nyujtja. Ez anyjának nyujtja, ki ugyanazt teszi vele. Majd levéve a

Termita-fészek, melyben egy galambfaj fészkel.

BIRÓ LAJOS ÚJ-GUINEÁRÓL.

II. közlemény.

Mikor Biró Lajos 1895 őszén Új-Guineába indúlt, miként ezt folyó hó 8-ikán a Magyar Nemzeti Múzeum dísztermében tartott második ismeretterjesztő előadása alkalmával is hangsulyozta, főleg zoologiai tanulmányokra és gyűjtésekre készült. Ethnographussá csak odakünn a pápuák közt lett. Tanulmányainak eredeti irányához képest második előadásában főleg Új-Guinea állatvilágával foglalkozott és csak olyan néprajzi tárgyakat mutatott be, melyeknek nyersanyagát a benszülöttek az állatvilágból veszik, vagy legalább ezzel valami más módon egybefüggnek.

Új-Guinea állatvilágát csak úgy mint egész Ausztráliáét, főleg az jellemzi, hogy a magasabb rendű emlősök s így a déli vidékeket jellemző, hatalmas termetű vastagbőrűek, továbbá a nagy ragadozó állatok belőle teljesen hiányzanak. Ezek helyét főleg az erszényesek foglalják el, melyekből egymagában Új-Guinea szigetén mintegy negyven faj él.

Két szelidített emlősnek: a kutyának és disznónak elég fontos szerep jutott a pápuák életében. Mindkettőt húsáért tartják. A kutya húsa azonban nem holmi közönséges mindennapi eledel. Ezt bizonyos vallási szertartások mellett csak felnőtt, javakorabeli férfiak élvezhetik, míg a vének, nők és gyermekek, de még az európaiak is a kutyahús élvezetéből teljesen ki vannak zárva. Biró maga is, noha az Új-Guinea szárazföldje előtt fekvő Bili-Bili szigeten, hol hosszabban tartózkodott s már szinte benszülöttnek és családtagnak tekintették, a kutyalakomákról csak hallott, de egyet sem látott.

A kutyának a szemfogát is nagyra becsülik; ez a pápuának a görbe disznó-agyar után sorban a második legbecsesebb «drágaköve». Ezekkel diszítik fej- és mell-ékeiket, tarisznyáikat, stb.

Az új-guineai disznó kisebb a mienknél, neve «bole damu», a mi azt jelenti: jó húsú. Ezt a bole damu szót azonban átvitt értelemben mindenre alkalmazzák, a mi szerintük jó, így a pápua akkor, a mikor néhai atyja koponyája van a kezében és azt akarja jelezni, hogy az öreg milyen jó ember volt, ezt is csak azzal a szóval fejezi ki, hogy «bole damu», a mit egy-egy átfutó utazó akár arra is magyarázhatna, hogy az új-guineai pápuák emberevők.

A disznóölés a pápuáknál is ünnep. Ilyenben Biró is részt vett, ki egyszerre 36 disznót is látott öletni. Egyik képünk is ilyent ábrázol.

A disznó egyszersmind állandó csere-tárgy, tehát pénz, melyért minden megvásárolható, még a nő is. A nő vételárát szülői vagy egyéb hozzátartozói kapják s a házasságkötésnél legfőbb dolog a vételár iránti alkudozás, mégis a pápuák legtöbbnyire igen boldog családi életet élnek.

Biró ezután sorra vette Új-Guinea nevezetesebb állatait s bemutatta a legjellegzetesebb alakokat; az erszényes emlősök közül a Phalangista orientalis Pall. nevűt, a madarak közül a pompás aranysárga vagy vöröses tollazatú paradicsommadarakat, az óriás és a törpe papagályokat, a különféle galambokat, a csillogó kék tollú jégmadarat, melyet éjszaki rokonsága révén neveznek így, noha ez a fajtája jeget soha sem látott. Elmondta azt is, hogy ezeket az állatokat miképen vadászszák s mily módon fogják a pápua fiúk az óriás kigyót. Itt bemutatta ennek alsó állkapcsát is, melyet orvosi műszernek, vércsapolónak, használnak.

A hüllőknél egy új elevenszülő békafajt s ennek fejlődését mutatta be, a rovaroknál a remek csillogású, óriási lepkéket, melyek közül az egyik néhai Erzsébet «királyné» nevét viseli, továbbá egy Chyzer miniszteri tanácsos nevéről elnevezett új atka-nemet, nehány érdekes termesz-hangyát, stb. Ez utóbbiak közül az egyik fajnak fészkét szintén bemutatjuk

A csigáknál és kagylóknál egyúttal csigapénzt és az ékszereknek azt a fajtáját mutatta be, melyet ezzel díszítenek.

Mindezek az állatok a mi földövünkön otthonosaktól teljesen elütők, de van az állatországnak egy utolsó osztálya, melynek tagjai számban valamennyi előbbit fölülmúlják és a melyek az egész földön azonosak, ez a mikroskopi kicsinységű ősállatok osztálya, melyek Új-Guinea pocsolyáiban is ugyanazokban a formákban tenyésznek, mint akár a Hanság mocsaraiban, vagy a mi útszéli gödreinkben.

Rendkívül gazdag gyűjteményének természetesen csak igen kis részét mutathatta be Biró Lajos. Különösen becsesek a néprajzi érdekű tárgyak, melyekből a Magyar Nemzeti Múzeumnak ez időszerint a Csillag-utcza 3. számú házban elhelyezett Néprajzi osztályában közel 6000 tárgy van, a melyekből meg lehet ismerni az ősember immár végpusztulásnak induló kulturális termékeit.

Többi előadásait Biró Lajos a különféle tudományos társulatokban fogja megtartani.

Dr. Semayer Vilibáld.

A Phalanger orientalis Pall. nevű erszényes.

A VALENTINY-KIÁLLÍTÁS.

A váczi utczai gróf Szapáry-palota első emeletén a mult hét közepén nyilt meg a nem rég elhunyt *Valentiny* János művészi hagyatékának kiállítása. Valentiny mint a kóborczigányok életének hivatott ábrázolója vált ismeretessé a magyar művészetben. Gondosan megrajzolt és festett genreképei a budapesti és külföldi kiállításokon majd humoros, majd szentimentális alkotásokban mutatták be ezt a félig még mindig vad, de viselkedésében festői népet. A mostani kiállítás, melynek egyes tárgyait a művész végrendeletének értelmében, jótékony czélokra fogják elárusítani, több teljesen kész festményén kívül, mintegy százhúsz tanulmányát és vázlatát mutatja be Valentinynek. Illusztrációinkon két érdekes csoportozat látható a kiállításból. Az egyiknek közepét, a művész talán legismertebb alkotása: «A zeneleczke» foglalja el, mely érdekes szituációkban mutatja, milyen drasztikus eszközökkel vezeti be a vidéki czigányprímás fiatal művészeit a zenetudomány titkaiba. A kép alatt, egysorjában öt kisebb tanúlmány foglal helyet. Két hangulatos tájkép, két vázlat a «Zeneleczké»-hez s közből egy megkezdett kép, az «Ábrándozás», mely az előadás művészi voltánál fogva talán a legérdekesebb darabja az egész kiállításnak. A másik csoport középső nagy képe «Az öreg czigány» ismert és sokszor megdicsért kompozicziója Valentinynek. Kitűnő műve ez annak a régi jó iskolának, melynek hívei régebben a müncheni és düsseldorfi festőiskolából kerültek ki. E nagyobbszabású mű alatt három sziklás tájkép köti le érdeklődésünket, kitűnően festett egével és pompás távlatával.

A kiállítás tiz napig marad nyitva s ez elég idő arra, hogy az érdeklődő közönség kellőleg megismerhesse a jeles magyar festő műveit, a ki gondos alkotásaival a külföldön is elismerést szerzett a magyar művészetnek.

Disznó-tor Bogágyiban.

KÉPEK ÚJ-GUINEÁBÓL. — Biró Lajos fényképei után.

BLAHA LUJZA A NEMZETI SZINHÁZBAN.

Blaha Lujza a mult hét elején foglalta el helyét mint újonnan szerződött tag a Nemzeti Szinházban, a melyet huszonhét évvel ezelőtt hagyott el azzal a czéllal, hogy a Népszinház akkor új intézményének szerezzen vonzerőt. Annak megfelelt. Diadal, elismerés járt a művészete útján, melyet meg is érdemelt. Az operettben finom volt, a népszinműben páratlan. Az orfeumok süppedékéből a szinházak deszkáira telepített léha illegés hatástalan maradt reá. Magyar egyéniségéből kifolyólag tartotta művészi czélnak a könnyű műfaj szolgálatában is azt a finom izlést, a melyet egyedül álló bájjal érvényesített mint a magyar typus megelevenítője a népszinmű terén.

Ezentúl a Nemzeti Szinházban lesz ő e műfaj tovább mívelője, a melyet rendkívüli módon fog emelni az a művészi légkör, a melybe most visszakerül. Megmutatta ezt első fellépése is. Szigligeti «*Strike*»-je jutott előadásra. Abban nem Blaháné volt a meglepő. Hogy magyar dalait most is gyujtón és bájjal énekli, közismert dolog a Népszinházból, a melynek megalapításától mindvégig fénye volt. Föllépésének örvendetes jelenségét a Nemzeti Szinháznak az a művészi környezete képezte, mely a Gárdonyi «*Bor*»-a óta kezd hozzáilleszkedni a magyar parasztélet légköréhez is.

Egyöntetű művészi előadás jellemezte az egész estét. Helyén volt a darabban mindenki, a melynek azonban mégis a Jászai Mari öreg parasztasszonya képezte fő művészi kiválóságát. Újabb időben a második ily természetű szerepben tűnik ki. A *Kemechey-Malonyay* telt házak előtt folyó «*Föld*» czímű darabjában érvényesít egy egyszerű paraszt asszonyt — mozgásra, hangra megfelelőn; most meg a «*Strike*»-ben kapunk tőle olyan mozzanatokat, a melyek minden belsőben megrezzentik az érzést. Nem kiszámítottan, nem hatásra czélozva jönnek ezek a mozzanatok, hanem az alakítás alatt levő jellem egyéniségével természetszerűleg egybeolvadón. S ez az igaz művészet.

A «Strike» előadása nemcsak a viszontlátás örömestéje volt, hanem művészi szempontból is érdekes. Blaháné kiváló erejétől és vonzó egyéniségétől mi a Nemzeti Szinházban azt reméljük, hogy az alakító művésznő fog benne érvényesülni. *Sz. D.*

Blaháné 1873. évi fényképe Ellingertől.

Blaháné 1901. évi fényképe Streliskytől.
(„A gyimesi vadvirág" czímű népszinműből.)

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A «Budapesti Szemle» novemberi kötetében *Wertheimer* Ede «A reichstadti herczeg politikai állása» czímen közöl hosszabb tanulmányt, I. Napoleon fiáról, kit a nagy hódító bukása után Bécsben neveltek s a ki még ifjú korában meghalt. A dolgozatot — melyhez szerző leginkább a bécsi levéltárak okmányait használta — különösen érdekessé teszi Metternich herczegnek a párisi osztrák követhez, gróf Apponyihoz intézett leveleinek közlése. Metternich belátta, mily előnyök származnának Ausztriára, ha II. Napoleon uralma alá kerülne Franczia ország, de kötve érezte magát a hatalmak azon megállapodásától, mely a Napoleon-családot az európai uralkodóházak közül kitörülte. *Bogdánfy* Ödön «A Duna árvizei» czímen ád a szakértőkre és a gazdasági, meg forgalmi érdekekre nézve egyaránt tanulságos tájékoztatást. *Ferenczi* Zoltán, Petőfi életrajzirója, «Petőfi költészete és a valóság» czím alatt a nagy költő élete és költészete összhangzását bizonyítja. *Waldapfel* János egyetemeink szaporításának kérdését fejtegeti, *Hatvany* Lajos czikke «Arany János halálának huszadik évfordulóján» sürgeti a költő összes műveinek kézirati javítások és variánsok szerinti kiadását, minden iratainak, jegyzeteinek, leveleinek felkutatását, valamint összegyűjtését mindannak, a mit a még élők tudnak róla. *Balkányi* Kálmán ismerteti «Bourget legújabb regényé»-t (L'étappe). — A kötet szépirodalmi olvasmányai közt kapjuk az «Utolsó gyónás» czímű angol elbeszélés befejezését, a közelebb elhunyt *Béri* Gyula utolsó költeményét «Alkonyat» czímen, *Vargha* Gyula fordításában pedig Alfréd de *Vigny* «Sámson haragja» czímű költeményét. A könyvismertető értesítő fejezi be a kötetet. — A «Budapesti Szemle» előfizetési ára egész évre 24 korona.

A párisi világkiállítás magyar történeti pavillonjáról rendkívül díszes munka jelent meg franczia nyelven, a «Librairie Centrale des Beaux-Arts» kiadásában. A kereskedelmi miniszter és a vallás- és közoktatásügyi miniszter támogatásával megjelent könyvet *Radisics* Jenő, az iparművészeti múzeum igazgatója szerkesztette s tartalmában és külső kiállításában egyaránt méltó, maradandó emléket nyújt benne kiállításunk ama részéről, mely 1900-ban Párisban oly nagy tetszést keltett. Szövege három részből áll. Az elsőben *Szalay* Imre, a Nemzeti Múzeum igazgatója irja le a történelmi pavillont, történeti áttekintés kiséretében, a második részben *Radisics* Jenő a kiállításban szerepelt műtárgyak és műemlékekre vonatkozólag ad műtörténeti magyarázatot. A harmadik részben pedig *Győry* Arpád udvari levéltáros a huszárság nagysikerű kiállításának kapcsán a huszárság történetére s a különböző államokban való elterjedésére vonatkozó kutatások eredményét foglalja össze. Részint a szöveg közt, részint a külön műmellékleten nagy számú kitünően sikerült illusztráczió ékesíti a könyvet, nagy részük művészi heliogravure és szinnyomat. A fényes kiállítású diszmű hivatva van arra, hogy állandósítsa azt a nem kicsinylendő hatást, melyet történelmi csoportunk a párisi világkiállítás nemzetközi közönségére tett. A díszmű *Ferencz Ferdinánd* trónörökös főherczegnek van ajánlva, a ki a világkiállítás magyar osztályának védnöke volt.

«Magyarország a XX. évszáz elején, föld- és néprajzi, nemzetgazdasági és társadalom-tudományi szempontból» írta dr. *Czirbusz* Géza. Temesvár, 1902. (A Polatsek-féle könyvkereskedés kiadása.) Nagy becsű művel gyarapította a rendkívül termékeny szerző a magyar földrajzi irodalmat. Ilyen jó összefoglaló mű Hunfalvy munkái óta nem jelent meg Magyarországról. Nem először küzd ugyan meg a tudós szerző Magyarország összefoglaló földrajzának nehéz feladatával, mert a Balbi-féle nagy munka magyar átdolgozásakor szintén egészen és önállóan írta meg hazánk hegy- és vízrajzát, de irodalmunkban egészen új Magyarország gazdasági, társadalmi és helyrajzi leírása, ilyen egészen modern, objektiv felfogásban. Csak az a kár, hogy a szerző a politikai kérdésekbe is bele avatkozott. A mű értékéből azonban ez mitsem von le, különösen pedig nem érinti a mű természettudományi részét, a hol a hegyek és vizek avatott ismerőjének bizonyult Czirbusz s maradandó becsű osztályozásokkal és összefoglalásokkal, hű általános képekkel és alig ismert részletekkel gazdagította szegényes földrajzi irodalmunkat. — *Ch.*

Törekvések a magyar stylra az építészetben. *Kann* Gyula budapesti műépítész építészeti vázlatok és tervek gyűjteményét adta ki, negyven lapon, tiszta rajzban mutatván be azokat a kisérleteket, melyekben magyar építészeti stilre törekszik, és tapogat utána. A stilusok hosszú idők alatt alakúlhatnak meg s kell hozzá nemcsak egyéni akarat, hanem minden olyan föltétel, pártolás, kelendőség, mely kedvez és buzdít. A magyar építő és diszítő stílus kisérleteivel találkozunk már néhány év óta, s főleg Budapesten több közintézet, palota, bérház, sőt templom is épült, melyeknél világos az ezen irányú törekvés. Az Iparművészeti Múzeumban pedig kisebb-nagyobb sikerrel látjuk koronkint bútoroknál, ékszereknél, háztartási czikkeknél, csecsebecséknél, egyesek eredeti, önálló felfogásának ízlésének, leleményességének nyilvánulását. Feldolgoznak a múltakban kedvelt formákat, figurákat, czírádákat, színeket, s kiegészítik a fejlett ízléssel és a hatás fortélyaival. Az építészetben vajmi kevés, a mire a magyarosság támaszkodhatik. Voltaképen a stílusok megváltoztatása Angliából indúlt útnak, s a németek kapták föl leginkább. Kann Gyula minden esetre sok gondolkozást, leleményt, szerkezeti erőt és ízlést tanusít, a mint lerajzolja, hogyan gondol magyaros stílben építendő templomot, mauzoleumot, palotát, tornyot, kiállítási csarnokot, homlokzatot, kapuzatot, stb. Modern a felfogása, mely régi és népies formákat használ föl, de bizony az nem elég s a találékonyságnak és képzeletnek kell segíteni. Mily formák szilárdúlnak meg és válnak így átalánossá, hogy az építészetben egy sajátságos jelleg győzedelmeskedjék, ki tudná azt? Az építészek erős akaratától, tehetségétől függ, és az érdeklődéstől, hogyha ez felbuzdúl. Kann Gyula vázlatai, tanulmányzi a nemzeti irány mozgalmából való figyelemreméltó kísérletek.

Az Egyetemes Regénytár Almanachja az 1903. évre megjelent előszót ezuttal is *Mikszáth* Kálmántól közölt. Az előszó szellemes formában arról szól, hogy a magyar közönség többnyire külföldi irókat olvas s a magyarokat kelleténél kevesebbre becsüli. Az előszó után tizennyolcz kiválóbb író elbeszélései következnek a Singer és Wolfner czég kiadásában megjelent kötetben, melynek ára egy korona.

A Műcsarnok téli kiállítása. A Műcsarnokban a téli kiállítás rendezését november 13-ikán fejezték be s másnap nyitották meg *Wlassics* Gyula közoktatásügyi miniszter jelenlétében. Csakis magyarországi művészek vehetnek részt a téli kiállításon, és nagy számban is látjuk őket; összesen 107 festőt, szobrászt, építészt tizenkét teremben 710 műtárgygyal. Számosan gyűjteményes kiállítással vesznek részt. A kiállítás gazdag és változatos. Nincsenek a tárlaton feltünő nagy képek, de a mi van, nagyobbára kiváló becsű művészi alkotás. Kevés ismert művészünk hiányzik e kiállításból.

Sok művészünk gyűjteményesen mutatja be arczképeit, táj- és életképeit, tanúlmányait, s a szobrá-

ablakaiból ki-kivilágít egy-egy színes öltözet egy-egy magas fejkötő. Játékfalunak tetszik a parányi kis világ, apró csecsebecséknek a furcsa, színes öltözetekbe bújtatott alakok. De a játékfaluban komoly fájdalom lakik, a díszes, rikító ruhák alatt szenved a szív s a ragyogó csecsebecséknek a szeme — könnyezik . . .

Az erősödő szél mind nagyobb lökéseket ad könnyen sikló vitorlásunknak s csakhamar beérünk a kikötőbe. Egy óra múlva visszavisz hajónk: Addig elég idő van a kis sziget megtekintésére.

A szűk utczák szinte tömve vannak az idegenek rajaival, kiket az ajtókban álló czifra markeni nők fáradhatatlanúl hivogatnak apró házuk belsejének megmutatására.

Barátságos szobácskák (megannyi megelevenedett *Vermeer*-kép), ilyen egyszerű viszonyok között élő népnél alig tapasztalható csínérzékkel, szinte fényűzéssel díszítve. Mindenfelé szines tányérokat, képeket aggatnak, csupasz falakat nem is igen tűrve. Mindenüket szeretik felékesíteni, felcziczomázni, talán épen azért, mert az életük úgyis egyhangú, sivár.

Az apró gyermekek is ugyanúgy feldiszítve, sokszinű ruhákba bújtatva, mint ők. Csak alacsonyabb a fejkötőjük s hullámos hajuk valamivel lazábban omlik vállukra.

— Itt hálok én, — mondja a szép szőke menyecske egy függönyt félrevonva, mely mögött széles hollandi ágy válik láthatóvá, — itt alszik a három nagyobbik gyerek. A piczi itt, a melyik a szoknyámat fogja, mellettem, ebben a ringó fabölcsőben, ni . . .

— Hát a férje? — kérdezi egyik angol utazó.

Az asszony elkomorodik:

— *A tengeren . . .*

És a tenger gyermekének minden fájdalma benne rezeg a sóhajtva kiejtett szóban.

— Jöjjön, jöjjön, — csendül hirtelen az ajtóból egy kellemes gyermekhang. — Engemet rajzoljon le, engemet. Szép fejkötőm van, szép ruhám, szép fürteim! Tizenhárom éves vagyok, — tizenhárom garast kérek — teszi hozzá mosolyogva s a kedves ajánlkozás hosszú kaczagásba fúl.

Most veszem csak észre, hogy a szoba nézése közben vázlatkönyvemet leejtettem, s hogy a kékszemű kis markeni leány már végiglapozta, meg is mutogatta göczögő testvérkéinek s most szeretné, ha ő is belekerűlne.

Nem sokáig kérettem magam, hiszen épen modellt keresgéltem. Letelepedem a ház előtt, elibém állítom a kislányt s rajzolok. A kedves apróságnak egyre mozog a nyelvecskéje. Beszél, egyre beszél s nem sokat törődik vele, hogy nem nagyon értem. De azért a gügyögés így is elmulattat s sajnálom, hogy el kell válnom, közeledvén az indulás ideje. Jól esett látnom az ártatlan örvendezést. Ő igazán beleillett a játékfaluba mosolygó csecse-becsének . . .

. . . A vitorláshajó könnyen szeli a heves széltől felkorbácsolt hullámokat.

Mind messzebb és messzebb maradoznak el mögöttünk a kis sziget játékházai. Körös-körűl a távol szemhatáron a markeni halászok barna vitorlásai dőlnek a viharrá nőtt szélben, mely az apró sziget templomharangjának búsan rezgő hangfoszlányait hozza felénk . . .

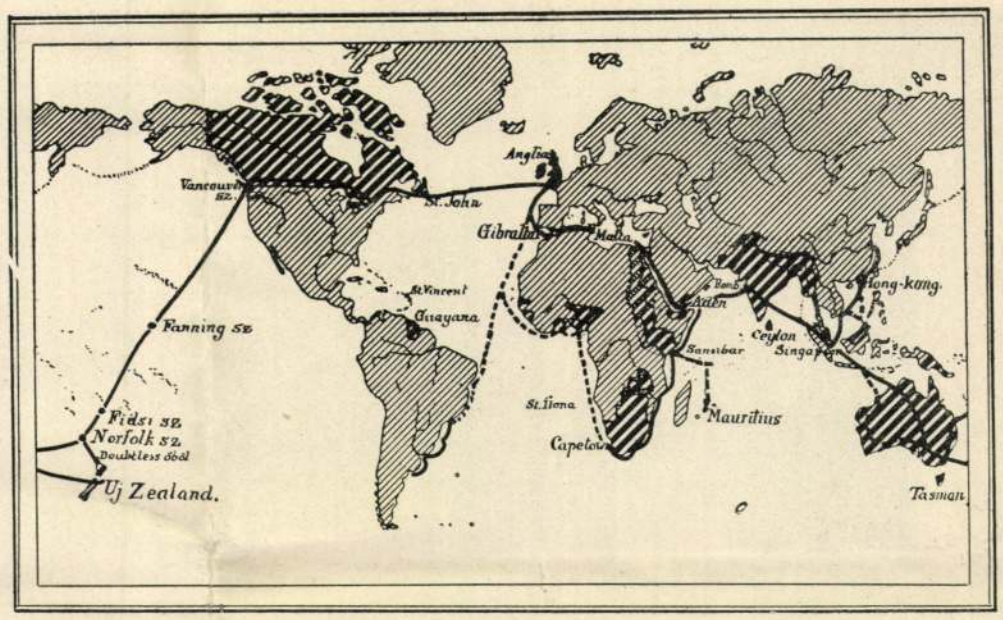

Az egész földet körülfutó tengeralatti táviró térképe.

TÁVIRÓ-VONAL AZ EGÉSZ FÖLD KÖRÜL.

Mint valami élő szervezet idegei, úgy ágaznak szét Angliából az óriási birodalom szanaszétszórt részeihez a táviró-vonalak. Az angolok folyton dolgoznak a hálózat tökéletesítésén, mely tekintetben nevezetes dolog történt folyó évi október hó 31-ikén reggel három órakor. Ekkor kapcsolták össze ugyanis a Fidsi-szigeteken a Csendes-Oczeánt keresztül szelő távirókábelt s Új-Zeeland és Ausztrália a Csendes-Oczeánon keresztül is összeköttetésbe jutott az anyaországgal.

Természetes, hogy az Angliát a gyarmatokkal és birtokokkal összekötő táviró-vonal legnagyobb részt a tenger alatti kábel, nem csak azért, mert így a legrövidebb összeköttetéseket lehet elérni, hanem azért is, hogy a tenger alatt, néha roppant nagy mélységekben, a kábel teljes biztonságban van ellenséges népek támadásai ellen. Nagyon nehéz azonban igen hosszú, megszakítatlan tenger alatti vonalat lesülyeszteni, mert hisz annak egy darabból kell lennie, a hajón, a mely lesülyeszti a kábelt, rajta kell lenni az egész darabnak, a mely elég hosszú, hogy az egyik szárazföldi állomástól a másikig elérjen. Ennél fogva czélszerű, ha a kábel szigetről-szigetre megy a nyílt tengeren, a hol mintegy pihenőt lehet tartani az egész mű létesítése és javítása alkalmával. Szerencsére Anglia mindenütt szerzett egy-egy állomást, vagy kisebb-nagyobb gyarmatot, a hol a tengeri forgalom elég nagy, hogy a kereskedelem élénk lehet. Nézzük csak meg a mellékelt térképen a régibb, Ausztráliába vezető kábelt. Angliából kiindulva, Gibraltárba jut, a hol már fontos, hogy állomása is legyen. Azután Maltát, majd Port-Szaidot érinti, átmegy a Szuezi földszoroson, Szuez-ben ismét angol állomás van, a melynek szintén összeköttetésben kell lennie az anyaországgal. Innen végig fut a Vörös-tengeren, de annak déli kijárójánál megint angol birtokon, a kis Perim-szigeten állapodik meg. Innen Adenbe, majd Indiába jut, Indián keresztül a Bengáliöböl partjára ér, a melyet átszelve a «Straits Settlements» vagyis a Malakka-szoros mentén fekvő telepek közé jut, különösen Szingapurba, Ázsia legdélibb csúcsán. Innen legnehezebb a vonal biztos lefektetése, mert keresztül vezet az a hollandiak birtokában levő maláji szigetek között s végűl Ausztrália partjait éri. Innentől kezdve nem kell félteni ellenséges népektől, kilép a kábel a szárazföldre s Ausztrália kis kontinensén két irányban is átvezették.

De ez az egyetlen összeköttetés Ausztráliával nem bizonyúlt elégségesnek. Valami előre láthatatlan baleset megszüntetheti az összeköttetést Anglia és ausztráliai birtokai között s akkor esetleg Ausztrália teljesen el van vágva Európától. De azonkívül ellenségeskedés is árthat ennek, vagy annak a kábel-résznek s ez mondhatatlan veszedelemmel járna úgy az angolokra, mint az ausztráliaiakra nézve. Elkerülhetetlenül szükséges volt tehát, hogy még egy vonalon összekössék az anyaországgal Ausztráliát s e végből épűlt a Csendes-Oczeán kábelje. Ez Vancouver-szigetéről indúl ki, Kanada legdélnyugatibb sarkából s egyetlen merész ugrással átszeli a Csendes-Oczeán óriási üres, szigettelen éjszakkeleti részét s csak az Oczeán kellős közepén, a kis Fauning-szigeten állapodik meg. Útközben nincs közel egyetlen sziget sem, Havaii is messze elmarad éjszaknyugatra. Fauningról aztán megint egy jókora darabon egészen víz alatt van a vezeték; a Phoenix-szigetek között, a melyek különben szintén az angolok tulajdonai, nem jő partra, hanem tovább megy egész a Fidsi-szigetekig, a hol az utolsó összeköttetést létesítették, mert az innen tovább délre vezető rész egyszerre épűlt az imént elmondott

A kábel New-Zealand partjain szárazföldet ér.

A földkörüli táviró-kábel lefektetése a szarazföldön, Southport mellett Ausztráliában.

42. Zeneleczke. 18. Tájkép. 5. Ábrándozás. 16. Parkrészlet. 63, 76. Vázlatok a «Zeneleczke» című festményhez.

merész vállalattal. A Fidsi-szigetekről a kis Norfolk-szigetre viszi a drót a elegrammot, de itt aztán megoszlik a vezeték. Egyik ága átmegy Új-Zelandba, a melynek hosszú, éjszaknyugati félszigetén jő a szárazföldre az úgynevezett Doubtless-öbölben, a honnan aztán szárazföldön fut egyik végczélja, Auckland felé. A másik ága a kis Norfolk-szigetről Ausztralia nyugati partjai felé tart s Brisbane alatt a kis Southport kikötőben ér végleg szárazföldet. Ausztrália kontinensén össze van kötve az Ázsia felől jövő vezetékkel s így most Angliában meg lehet azt tenni, hogy valaki önmagának telegrafál úgy, hogy a villamos áram megkerüli az egész Földet.

A kabeleket két hatalmas hajó: az «Anglia» és a «Colonia» rakta le. Az előbbi a Southport, Norfolk, Új-Zealand, Fidsi vonalon mintegy 4500 kilométer hosszú vezetéket rakott le, a melynek súlya 5.500,000 kilogramm, tehát annyi, a mennyit mintegy 30 tehervonat volna képes csak elvinni. Ugyancsak az «Anglia» rakta le a Fidsi-szigetektől a Fauning szigetig a kábelt. Ennek hossza több mint 4000 kilométer és sulya 4200 tonnánál is több (egy tonna 1000 kilogramm). A «Colonia» a Fauning Vancouver vonalat rakta le s elsülyesztett mintegy 6600 kilométer hosszú és 7.700,000 kilogramm sulyú kábelt.

Vancouverből Kanadán vezet végig a táviró az Atlanti-óczeán partjára, a honnan már régen lehet telegrafalni Angliába.

De ezeken az ausztráliai vonalakon kívül az afrikai és amerikai birtokokat is közvetlen kábel köti össze Angliával s valóban nagyszerű rendszer ez, a mely a birodalom szétszórt részei közt gyorssá és szorosabbá teszi az érintkezést. Különösen kellemetlen volt az, hogy Kanadából csak Európán, a Vörös tengeren és Indián at lehe ett eddig telegrafálni. Most az új vonal 18 ezer kilométerrel rövidíti meg a táviróvonal hoszszát a két gyarmat között. Nem is kiméltek az angolok költséget, mert hisz ez az új vonal körülbelől 45 millió koronába került.

A kábelek lefektetése épenséggel nem könnyű dolog. Képzeljük el, hogy a hajó belsejében le van rendesen rakva a több ezer kilométer hosszú kábel. Annak egyik végét a parton megerősítik, azután a hajó elindúl s lassan ereszti le a tengerbe. Míg a parthoz közel vannak, addig még csak egyszerű a dolog. De mikor már a hajó 4—5000 méteres mélységek felett halad, akkor a kábelből 4—5000 méter hosszúságú függ le a hajóról. Ha ilyenkor a kábel legördülését valami megakadályozza, akkor a lefüggő résznek a sulya azonnal elszakitja a vezetéket. Megállni tehát az egész úton egy pillanatig sem lehet, hanem annak folyton, egyenletesen kell legördülni a hajóról. Az elszakadt kábel végének a felkeresése nagyon nehéz munka, sőt sokszor lehetetlen. A legnagyobb óvatosság szükséges tehát, hogy a kábel eresztése egy pillanatra se akadjon meg. Nagy izgalomtól szabadulhat meg a vállalkozó, a mikor feltűnik a sziget s kezd a tenger mélysége csökkenni, míg végül megáll a gép, levetik a horgonyt s a kábel végét kiviszik a partra. — Hátha a hajót útközben valami forgószel, cziklon vagy taifun érte, a mely a hajót kitéríti egyenes irányából s ha egyébként nem bántja is, de legalább egy nagy vargabetűt irat le vele. A kábel gördülését megakadályozni ilyenkor nem szabad, bármennyi pazarlódik is. De hátha a hajó akkorát került, hogy nem elég hosszú a kábel? Akkor mi lesz? . . .

A lerakott kábel nem tart örökké. Igen nagy oczeáni mélységekben lassanként betemeti az a finom iszap, a mi folyton, de igen lassan hull alá a tenger vizében s legnagyobb részt apró elhullott állatkák pánczéljából áll. De kisebb, nehány száz méter mélységig ellepik a kagylók, korallok, szivacsok és mindenféle tengeri csodák, s a régi kábelek felhúzott darabjai valóságos csoda-bogár gyűjtemények. Legnagyobb része ugyan nem árt a vezetéknek, de van nehány ártalmas is, a milyen a toredo, vagy fúrókagyló, a mely megfúrja a legkeményebb sziklát és átfúrja a kábel szigetelő takaróját is, ha ugyan a drótokat meg nem rongálja; de már eleg baj az is, ha a szigetelés megromlott.

Még nagyobb baj a vezetékre nézve, ha azt valami ellenséges hadihajó háborús időben felfedezi. A felfedezett kábelt felvontatják a hajó fedélzetére, egy fej-zecsapás . . . és az összeköttetés megszünt a gyarmat és az anyaország között. Ezért igyekezett Anglia az ő gyarmatainak egyik legbecsesebbikét, Ausztraliát csupa hazai földön vezetni, vagy pedig rábizni Anglia legjobb barátjára, a mérhetetlen, a fenséges oczeánra. *Cholnoky Jenő.*

28. A vén czigány és leánya. 6—7—9. Tengerparti tájak.

VALENTINY KÉPEINEK KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

kötelező igéretnek lényeges része az az intézkedés, mely a majdan dönteni hivatott jury megalakulásának mikéntjét állapítja meg. Magánjogilag az, hogy egy igéret kötelező, mit jelent? Azt, hogy a kötelezett fél igérete teljesítésére perrel is szorítható és hogy a nem teljesítés következtében támadt kárt megtéríteni tartozik annak, a ki ebből az igéretből jogot nyert; megtéríteni tartozik még akkor is, ha a teljesítés lehetetlenné vált, feltéve, hogy be nem bizonyítja, hogy hibáján kívül vált lehetetlenné.

A ki tehát az Erzsébet-szoborra a pályázatot kiírta — legyen az egyes személy, vagy bizottság — az minden egyes pályázó művésznek egész vagyonával felelős azért a kárért, a mely származott abból, hogy a jury a pályázati feltételekben megszabott módon össze nem ülhet, hacsak be nem bizonyítja, hogy ez minden gondossága dacára, szándékán és hibáján kívül következett be.

Ámde alig hihető, hogy ez a bizonyítás sikerülhessen: mert a bizottság nem járt el a kellő gondossággal, a mikor a pályázati hirdetményt, úgy, a mint van, kibocsátotta, mielőtt a jury-tagok kiküldésére hivatott testületektől igéretet vett volna arra nézve, hogy a megkivántató számú tagot csakugyan delegálni fogják, mielőtt tehát — a jelen esetben — a delegálásra a Magyar Képzőművészek Egyesülete magát kötelezte volna, mi ha megtörténik, a bizottság most a felelősséget az Egyesületre háríthatná.

Magának az akár csonkán maradt, akár önkényesen kiegészített jury döntésének a megtámadására, érvénytelenítésére a jelen jog, fájdalom, módot nem nyujt; az tehát érvényes és megdönthetetlen, akár üresen marad, akár jól-rosszul mással töltetik be az Egyesület kiküldöttjének tentartott hely. A minthogy az Egyesületnek sincs rendelkezésére remedium a bizottság ama felette célszerűtlen intézkedése ellen, a melylyel a kivitelre való megbízás megadását a „nagybizottság"-nak — e célra nehézkessége és a nem szakértő tagok számbeli túlsúlya miatt abszolute alkalmatlan testületnek — tartotta fenn (lásd

VALENTINY JÁNOS MŰVÉSZI HAGYATÉKA.

Baráti kezek kiállítást nyitottak november 12-én Budapesten Valentiny Jánosnak, a februárban elhunyt festőművésznek művészi hagyatékából. Maga az elhunyt kívánta így s a hátrahagyott munkáiból begyülő összeget végrendeletileg jótékony célra szánta. Életéről, munkálkodásáról beszámolt a „Művészet“ a 127—130. oldalon, most csak néhány sort irunk ide erről a kiállításról. Nyolcvankét olajfestményt tartalmazott a tárlat, azonfelül százznál több kézirajzot, ceruza- és szénvázlatot, kompozició-ötleteket, természet után készített tanulmányokat és kisebb vízfestésü vázlatokat. E művek dátuma a hatvanas évektől a kilencvenes évekig terjed. Itt láthattuk azokat az aktrajzokat is, a melyeket egykor párisi tanulóéveiben készített. E rajzokból nyilvánvaló, hogy tanitói felette helytelen irányba terelték: látni való, hogy nagyobb súlyt helyeztek a kaligrafikus tetszetősségre, semmint a komoly, mélyreható studiumra. Valentiny, a mit igazán tudott, nem is Párisban, hanem Münchenben szerezte s tehetsége fejlesztését Olaszországban folytatta. Tenger-tanulmányai a javából valók és derekas munka a 17-ik számú, Róma környékéről való tanulmány is. Délen a tenger vonzotta leginkább: mihelyt Magyarországba került, a Balatont kezdte festegetni. E fajta műveiből is volt több derekas tanulmány a kiállításon. A nagy közönségnek természetesen jobban tetszett az a genre, a mely Valentinynek nagy népszerüséget szerzett: cigányképei. Ezeket mecénása birtokán, Nádasd-Ladányban festette, távol minden idegen művészeti hatástól. Ilyfajta művei közül kedvesebbek nekünk a még vázlatosak, mint a már elkészítettek. A kidolgozás túlságosan simává tette alakjait. A közönség hű maradt a cigányok kedvelt festőjéhez és a kiállított képek és vázlatok legnagyobb részét rövid idő alatt megvásárolta.

Művészet 1902. 428. l.

Rande des Abgru
weil Helmut Schm
Widerspruches erl
Launen und unbe
kanischen Führun

Die neue Devise
werfung, restlose
Amerikaner. Man
z. B. die Frankfu
Verhandlungen ei
Bekräftigung eine
die aus der Zeit Adenauers stammt; daß sie ins Zwielicht (!) geraten war, hatte die Menschen drüben beunruhigt. Umso größer ist zunächst das Aufatmen." *So atmet die FAZ auf.*

Doch dessen nicht genug, sie führt auch aus, was unter, „eine Entscheidung für den Westen" *zu verstehen ist:* „Die Regierung Kohl aber tut gut daran, die Dauerhaftigkeit von Interessengleichheiten und auch Interessenverschiedenheiten zu beachten und das Wesen der amerikanischen Staatsräson und des amerikanischen Sendungsbewußtseins als zu respektierende Faktoren einzubeziehen."

Deutlicher läßt sich ja in den soignierten Spalten dieser traditionsreichen Zeitung kaum zum Ausdruck bringen, daß man tatsächlich zu Adenauers Zeiten zurückkehren will: die Bundesrepublik bietet sich den Amerikanern als willenloses Instrument an. Und noch deutlicher in den letzten Sätzen der zitierten Glosse: „Die globale Perspektive der Vereinigten Staaten und die Sicht einer an einer selbstverschuldeten historischen Last tragenden Nation in Mitteleuropa sind nie völlig vereinbar. Da ist, den Abstand zu überbrücken, ein großes Maß an Freundlichkeit allemal willkommen."

Im Klartext: Die Bundesrepublik passe sich nicht nur den globalen Plänen der USA an — mit größtmöglichster Freundlichkeit —, sondern sie sei sogar bereit, durch ihre Dienstfertigkeit die Hitlersche Schuld *zu rechtfertigen. Mit anderen Worten: Was hier gefordert wird, ist die Rückkehr in die Besatzungszeit, in den Zustand der bedingungslosen Kapitulation, als ob man bei den westlichen Siegermächten mit Liebdienerei gute deren Unterstützung zu bekommen, um an der Macht Punkte gewinnen wollte, um dann als Gegenleistung bleiben zu können...*

Was ist das denn anderes, als eben Unterwerfung?

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

BUDAPESTER RUNDSCHAU
1982 DEC 6

1021

Valentiny János

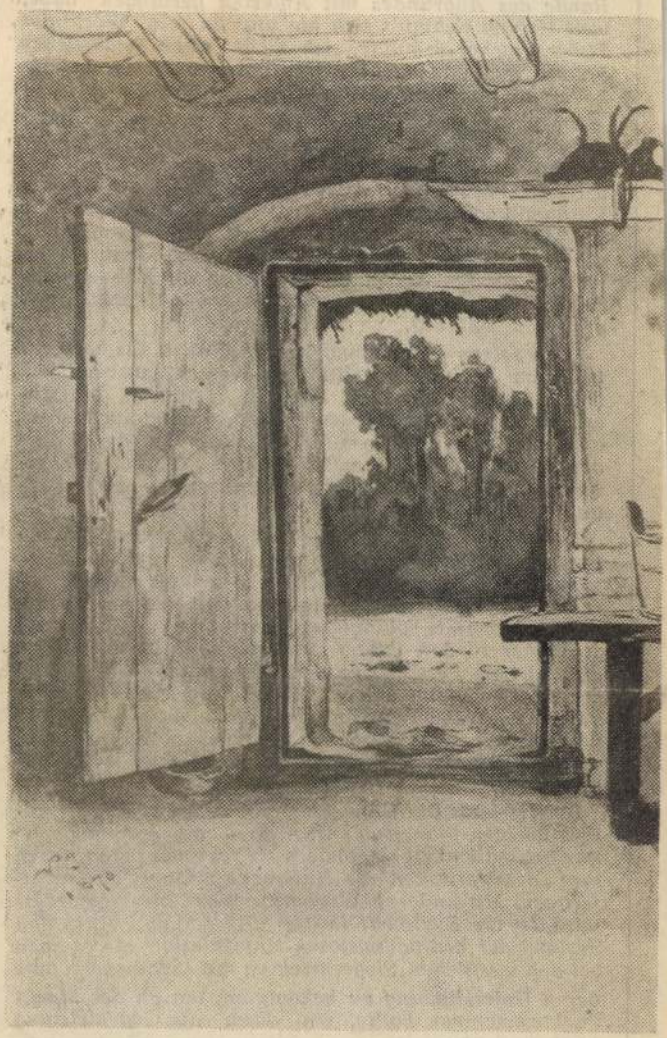

János Valentiny: Geöffnete Tür, 1870
Ungarisches Künstlerleben in München

amely a népet ünneplőbe öltözteti és a színpadon szerepelteti. A mi romantikus genrefestésünk színpadi egzotikumával egyforma az ő meghatón érzelgős festésének különössége.

A szó szoros értelmében vett etnografiai genre-festésnek művelője volt Valentini János. A cigányok kóbor világát festette. És megszólaltatta képeiben Lenau romantizmusát, Barabás Miklós festőiségét és Jankó János humorát. Sajátságos keverék. Amaz csupa hangulat, a másik csupa semleges tárgyilagosság, s a harmadik csupa föltételezettség. Hogy Valentini képein összeelegyedtek, mindegyik a másiknak rontott neki. És sajátságos szentimentalizmussá keveródtek. A képeinek festése is lágyan érzékeny volt, a konstatálás is érzelgősen meleg volt bennük. Csak a konturaik keményedtek meg a szabatos megállapításra való törekvéstől. A lokális szineket lágy átmenetek kötötték össze. A tegnapnak érdekes jelentkezése volt az ő festése az újabb festői törekvésekben. Párisi hatások őt is az újabbak közé vonzották, de meggyőződése a tegnapban gyökerezett. Emberfestésében pszikológiai jellemzésre törekedett, de ez a jellemzés előre megkonstruált volt. Van egész sor olyan írónk, aki ugyanolyan „föltételezett naturalista", amilyen Valentini volt. Nem azt ábrázolják, amit látnak, hanem úgy jellemeznek, ahogy az ábrázolt dolog, ember, jelenet a köztudatban él. S ezért többnyire nem is vizsgálódnak. Valentini a lelkiismeretes megfigyelők közé tartozott, hanem a megfigyelését a köztudat befolyásolta. A köztudatban élő cigány-romantikát és cigány-humort látta. A mindegyikünk cigányait, nem a saját magáét.

Pállik Béla a tárgyilagosságnak valóságos fanatikusa. A tájékkonstatálásból, az apriorisztikus tájékhangulat megszólaltatásából az állatfestésre tért át. Szabatossága szinte Dennerére emlékeztet, csakhogy a koloritja, természetesen, modernebb, erővel teljesebb, a müncheni festéktechnikán mélységessé töményedett. Nem csupán a konstatálás pontosságán, hanem a pontos kifejezés festőiségén is érzett öröm érezhető a képein. Az objektiv látásban való szuverén tökéletesség önérzetet ad neki és ez az önérzet felsőségesen nyilvánul festésében. Mintha mosolyogva lenézné a szubjektiv látást s mintha egyre azt magyarázná, hogy ez a látás nem művészi látás. S mintha azt akarná demonstrálni, hogy a festést mint „nehéz művészetet" kell megbecsülni. Rajza szabatos, gyakran energikus. A nagy mozgalmak megrögzítésében remekel. A részletek pontosságára ügyet vetvén, meg tudja szólaltatni a sokadalom mozgásának nagy ritmusát is.

Ugyancsak a müncheni festéktechnikán szűrődött le Kéméndy Jenő és Kardos Gyula színezése. És ugyancsak a szabatos tárgyilagosság öröme heviti őket. De a tónusok finom harmóniája, a kontrasztok előkelő játéka, a födőfestékek szabatos egymásrahatása, a gondos részletezésnek hangulatossággá válása az ő igazi örömük. A miniaturisták közül valók, de úgy érzik, hogy miniatür-képeiken a miniatürfestés alapkellékének, a szorgalomnak, nem szabad erőszakosan nyilvánulnia. És arra igyekeznek, hogy képeik pontossága és részletezésük magától értetődőnek lássék. A szorgalom veritéke helyett gondos előkelőség jellemzi képeiket. Kéméndy Jenő a miniatürfestés keretében valamelyes nagy szabásra törekszik. Rajzának ritmusa és kompoziciójának pátosza segíti bele ebbe a — kisméretű monumentalitásba. És ebben a kisméretűségben, abban a szabatos részletezésben, érdekesen nyilvánul dekorativ érzéke is. Patétikus dekoráció finom szelidültségben. Kardos Gyula inkább a humor, Kéméndy Jenő pedig a szatira művésze. Amannak konstatáló kedve mosolygós, ezé kritizáló. Amaz inkább ábrázol, ez inkább elbeszél. Mind a kettő kint Németországban érte el javasikerét, de idehaza is nagy becsületük van.

NAGY ZSIGMOND: BOLYGÓ TALIÁN

Gerdon Modtext.

Valentini János

A KÖNYVES KÁLMÁN JOGOSÍTVÁNYA

FESTETTE HEGEDÜS LÁSZLÓ

RABIGA

Az Uj Idők műmelléklete

Ezzel a mai számmal küldi szét az Uj Idők kiadóhivatala valamennyi előfizetőjének Valentiny János *Ábránd* című olajfestményének nagy művészi reprodukcióját, ingyenes műmelléklet gyanánt.

Valentiny e művéről fölösleges bővebben szólnunk. A Képzőművészeti Társulat műtárlatán annak idején nagy feltünést keltett s kedvencévé lett a kiállítás közönségének. Szükségesnek tartjuk azonban előfizetőink figyelmét külön is fölhívni e reprodukcióra, amely nemcsak a legujabb és leghivebb reprodukciós módszer szerint készült, hanem ebben a nemben egyáltalán az első nagyobb mű s képet ad a legujabb sokszorosítási mesterfogások tökéletességéről. Ezért méltó feltünést keltett mindenfelé a szakkörökben, sőt Bécsben ki is állították mint sokszorosítási mesterművet. Hogy ily pompásan sikerült az előállítása, az a Hornyánszky-nyomdát dícséri.

Beharangozás
Színházi szezon

E nagy gonddal készített műmellékletet, a mely valóban díszére válik minden uriháznak, fogadják előfizetőink a kiadóhivatal gondos figyelme jeléül azzal a megjegyzéssel, hogy e nagy műlapot semmi áron sem szerezheti meg más, csak az Uj Idők előfizetője.

Hogy a szép reprodukció díszes helyet kaphasson, gondoskodtunk megfelelő, egyszerü, de nagyon izléses keretről is, amelyet mahagoni piros színben készíttettünk, elegáns vékony aranyléccel. Ez a keret kitünően illik a képhez, s nagyon fokozza a kép hatását. A keretet, üveg nélkül, előfizetőink megrendelhetik lapunk kiadóhivatalánál nyolc koronáért. Akik ezt az összeget beküldik, azoknak bérmentve, erős tokba becsomagolva küldjük a keretet; a tok kemény papirja felhasználható a bekeretelésnél hátvédőlap gyanánt. A keretbe való üveget minden vidéki üveges 60—80 fillérérért bevágja. Végül megjegyezzük még, hogy a bekeretezett kép nagysága 60 centiméter magas és 73 centiméter széles.

Intézkedtünk, hogy minden előfizetőnk pontosan megkapja ezt a számot a képpel együtt és esetleges reklamációt csakis az egyes postahivataloktól fogadunk el.

Különben minden egyes példányt a kiadóhivatalban és a főpostán is beírnak, úgy, hogy ez az eljárás a reklamációt eleve kizárja, teljességgel lehetetlené teszi.

Akik még nem újították meg az előfizetést, azokat kérjük, hogy az előfizetési díjat lehetőleg postafordultával beküldeni szíveskedjenek nehogy a képmegküldésében akadályozva legyünk.

Zeneamatőr teljes fegyverzetben
Színházi szezon

Uj Idők 1901. VII. 14d.

ha kiszabadulnak otthonukból, minden válogatás és inyenckedés nélkül esnek neki a világnak, — az ember szinte megirigyli tőlük a jó gyomrot. Ezek az urak, akik félrecsapott cilinderrel, szétvetett lábakkal, állanak a fülkékben, egy-egy kámforszagu dominót ostromolva, mind feleséges emberek . . .

Egyik barátja megzavarta Fábián úr épületes elmélkedését.

— Jó estét, öreg! Mit csinálsz te itt?

— Mulatok, — mondta Fábián úr, nagyot ásítva.

— Nem látszik meg rajtad!

Fábián vállat vont.

— Mit akarsz? A klubok, a kávéházak még unalmasabbak. Otthon is unatkozom. Valamit csak kell kezdenem az estémmel?

Aztán az óráját nézte.

— Félóra mulva aludni megyek.

Elváltak. A barát odasúgta egy harmadiknak: — Én azt hiszem, ez a Fábián már nem is él. Egy kitömött frakk, amelyet a farsangi szél sodor magával, parketről-parketre. Olyan, mint a katang-kóró.

Egy valamirevaló maszk mégis volt a teremben. Azt a csinos jelmezt viselte, amelyről kevés emberfia tudja csak, hogy hollót akar ábrázolni. Mélyen kivágott fekete derék, kurta szoknya, hosszu fekete bőrkeztyü, hollószárnyas süveg. Egyedül járt-kelt a teremben, néha körülnézett, láthatólag keresett valakit. Alacsony, karcsu alak volt. Amint óriás nagy, fekete legyezőjét mozgatta és formás lábait rakosgatta, általános föltünést keltett.

Most összetalálkozott Fábiánnal s meghökkenve állott meg. Aztán megérintette vállát a legyezőjével.

— Fábián!

— Úgy látom, ismersz, szép maszk?

— Egy percre a karodat!

Fábián habozott.

— Szép maszk, végezzünk röviden, mert nagyon álmos vagyok. Kezdjük a végén: te vacsorálni akarsz?

A holló fejét rázta.

— Minő önzetlenség! Hát akkor elmésséget akarsz mondani? — Halljuk hát! Adok tíz percnyi időt!

— A szomszédszobában teli torokból csattogott a kanárimadár, a szél meg jókedvüen kurjantott a kéményben . . .

— Poétikus egy holló vagy!

— Tavasz van! mondta a barna leány. Nem igaz, mondtad te, tél van! Én miattam a kalendáriumcsinálók fejtetőre állhatnak, mondta a leány, azért mégis tavasz van! Nem látja, hogy havazik? mondtad megint te. Almafavirágok szállongnak, nem hópelyhek, makacskodott a leány. Hanem te nem akartad nekem elhinni, Fábián.

— Persze, mert ilyen ostobaságot nem is lehet elhinni.

— Az a te bajod, Fábián. Ha néha elhittél volna egy-egy ostobaságot, nem száradtál volna kóróvá.

— Ki vagy te, hogy annyira ismersz?

— Egy emlék a multadból. Hanem most eressz!

— Még nem. Hallgass reám, holló. Néha nekem is úgy rémlik, mintha a multban elhibáztam volna egyetmást. Talán az volt a bajom, hogy nagyon okos akartam lenni . . . Én ma sem vagyok öreg, gazdag is vagyok . . .

— Az jó dolog.

— Nem gondolod, holló, hogy a multat még jóvá lehet tenni?

— El tudnád hinni, hogy most tavasz van és a felhőkből almafavirágok szállongnak le?

— Megpróbálnám. Talán elhinném . . .

Valami fiatal mágnás jött velük szembe, monoklival a szemében, fekete botjára támaszkodva. A holló kivonta kezét Fábián karja alól és azt mondta:

— Késő van, Fábián, mert most már én nem hiszek a tavaszban!

Azzal a monoklishoz lépett, aki karját nyujtotta neki. Fábián az óráját nézte.

— Ez a holló nem volt sem elmés, sem éhes, — mormogta magában. Menjünk aludni!

Valentiny Jakab 2

Architekt. Kvalitásban megizmosodva tér vissza Nádasd-Ladányra. 1868-ban.

5 esztendeig itthon dolgozik. Ezután Münchenbe megy, majd beutazza Italiát. Több képében ismét kap inspirációt. Ilyen készül el „Dolce far niente", a „Capri-i naplopó" is 1878-ban. Ismét visszatér Münchenbe utazik, majd Nádasd-Ladányba tér vissza, hol haláláig becsületben él.

Ott járkált a nádasd-ladányi cigányok közt keresve egy-egy szép típust modellt. Megfigyelte a cigányéletet a maga proletársorsában is. Eszköze közben a cigánykaraktert sok ízben vonásaival ismerkedünk meg. Művei a nagy közönségnek mindig tetszettek, de legtöbb képe mégis külföldön van. A genre mellett tájképeket és egy oltárképet is festett. A mi tájképe van, annak legtöbbje a Balaton csodaszépségét ábrázolja.

Valentiny tehetségének ereje a múlt század 80-as éveiben fejlett ki. Akkor a festőgeneráció tagjaihoz tartozott, még a hetvenes évek verőfényben gazdag festésmódja után a rajzolatban fordult.

Azelőtt szabadon részt vett a kiállításokon, az utóbbi években azonban meglehetősen visszavonult. Az 1899. évi téli tárlaton jelent meg utoljára „Átvárd" című képével, a mely sikeres reprodukcióban szintén népszerű lett. Ez a képe is a cigányélet egy kedves idillje. E bámulatra méltó művészi faj egészen odaadással a szívéhez. Egész művészetével arra volt, hogy megszerettesse velünk e kóbor faj szimpatikus alakjait. E révén neve fennmarad a magyar művészet történetében.

Meghalt 1902. márciusában (??)

Vö.: Dömötör István

Művészet, 1902. 127. l.

F. festve [illegible] arcképekkel, táj- és genrekép-ekkel. Időközben vissza akar térni Párisba de a Körbe jön Francia poroszhadjáratának vége a Commune zavargásaival. Ezek megakadályozták tervét, s párisi mintáit s ott élő barátait s tanulmányait is elpusztították. 1873-ban Münchenbe utazott, hol Rb-t cinkj volt.

F. bejárta nevezetesebb városait, hosszabb időt volt Romában és Capri szigetén

F. a Kegedűs cigány,

F. mely a Képző művészeti Társulat kiállítására is behozatott.

F. Két évi olaszországi tartózkodása után

F. sokat még meleg-ében, olasz befolyás alatt önállóságot megszerzett. Ki halászok (1888) c. képével. Innen Münchenből Párisba utazott a világ kiállítására, honnan egyenesen

F. (Srs. Flóra c. oltárképe) mely Nádasdy Ferenc gróf fiatalon elhunyt neje Zichy Flóra gróf nő emlékének van szentelve.

F. de még Március Gyéra a napsugaras Balaton festi. V. a szilaj, háborgó, hullámos Balaton. Ilyen a Háborgó Balaton és a Tengerparti vidék (1887-iki őszi tárlaton)

F. Legjobb cigány-t abból vett képei: A haldokló cigány, ki megelégedetten mutat ki, mint a fiatal prímásban őszi, hogy hűsége utódja marad. Jellemzés tekintetében kitűnő alkotás legújabb festménye a Zeneiskola, hol egy idősebb cigány (tanító) a zenészkedő tanítványait (zenészkedő) tanítja.

---

u. o. reprodukálva

1) Saját arcképe a cukrász tanulmány
2) Szent Flóra.
3) Ebéd előtt.
4) Ebéd után
5) A jövő prímása
6) A kóborlás vége.
7) Hajó vontatás
8) Zeneiskola
9) Háborgó Balaton
10) Kis halászok
11) Dolce far niente

Valentiny János

festő.

1842. F szuletett Nagy Lakon. Baján jert iskolába. F Aradra került, valami Csillag nevű arcképfestőhöz. Ez, a mit tudott, megmutatta ziéki. Nem sok volt nagan, de elég ahoz, hogy Valentiny bátorságot kapjon az arcképfestéshez. Ismerőseit festgette potom pénzen. Szüksége volt erre, mert szuleinem segithették, a saját erejéből kellett magát föntartania. Pedig éppen csak hogy 15 esztendős ~~volt~~. mult. Nem ment könnyen a dolog, de nem vesztette el fiatalos ambicióját, jövőjében vetett hitet. Dolgozott, izzadt s tán nem egyszer koplalt is, de azért festő lett.

Valami csekély összesporolt pénzzel Pestre jöhetett. Van der Venne, akkor itt élő külföldi festőhöz járogatott, a ki váltig biztatta, mi arra bírta, hogy a Marastoni féle iskolába iratkozzék. F

De nem sokáig maradt ott. A mit tanult az nem elégitette ki ambicióját: erősen kivánkozott

A bejavitások: Szana T. Magyar Művészek 1889. műve alapján:

A vizgány faj par excellence festője.

F január 1-én.

F s Jakobey orvosnál lakott, kinek fia Jakobey Károly, akkor a bécsi akadémia növendéke volt. J. K. haza küldött képeinek szemlélete kelteke fel benne a vágyat a művészet iránt. Tanulni nem volt kedve, s mintán szuleinek meg pénze nem volt hozzá 15 éves korában

Z nem levén azonban elég megrendelése, nehány hónap milva Csillag otthagyta Aradot s így Valentiny tanító nélkül maradt.

F itt Pesten

F mely az Erzsébetkérén volt (címe: akadémia) s az egész tanítás abból állott, hogy könyomatu rajzmutákát s

külföldre.

Olcsó áron 5–6 forintért festegetett arczképeket. Nem tudni vajjon nem éri-e előt is a bohém sors tragédiája, ha nem akad mecenás, ki pártfogásába vette. Váratlanul jóra fordult a dolog, a mikor gróf Festetics Tasziló beajánlotta Nádasdy Lipót grófhoz, Ferencz fia mellé rajztanitónak.

Egészen gyerekember: 17 esztendős volt, midőn Nádasd-Ladányra került. S ez elhatározó, fontos momentum volt életében. Itt ugyodtan dolgozhatott, azonban mind erősebb vágygyal nézett Párizs felé. A mellett hogy rajztanitóskodott, arczképeket is festett, s így önze tudott annyit gyűjteni, hogy Párisba mehessen.

Itt azonban próbazajza alapján nem igen akartáttak felvenni. 3 esztendeig tartózkodott Párisban s ez idő alatt tanulmányon. Hogy ez alatt erősen előrehaladt, azt bizonyítja a Salonban kiállított „Törött Kemcsó" c. képe is. Tudásban, többe kevésbé vosz tanulmány fölet tettek a tanítványok elé másolás végett. Anatomiáról, élő mintáról szó se volt. De sokáig itt sem maradhatott. Nem volt mitőb.

Nb. Szanaszerint előbb járt marastonihoz s azután van der Venne-hez, utóbbihoz csak néha, vendégképp, ahol ennek alföldi tanulmányait másolgatta. Valentinyi fölhasználta az alkalmat s egy csomó apró tájés genreképet festett V. d. V. után kisebb nagyobb szabadsággal. Ezeket műárusa Singer szörjegkereskedő vette meg – 3–5 frtért.

Ivon tanár (az akadémiába) s hogy bejutott, egyedül Metternich hg. osztrák magyar nagy követ protekcziójának köszönhette.

A festő iskolába azonban hely szűke miatt nem jut hatván, arra volt utalva, hogy egyik másik jobb mester [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Vas. Ujs. 1859

+ Megjelent az ***Antalfi*** János tanár által szerkesztett s kiadott „***Sárospataki népszerü naptár,***“ a jövő évre. Ára csak 25 ujkr. A tiszta jövedelem sárospataki ref. főiskolai testgyakorló-intézet javára van szánva.

19. Dsidás.

— (***A „Telegraful Román“***) czimü Szebenben megjelenő román politikai lap egy régibb számában olvassuk : ***Szeben***, november 18/30. A „Telegraful Román“ 42. számában említést tevénk magyar lapok után az Ács Károly ur által magyar nyelvre forditott román népköltményekről, mellyek „Virágok a román népköltészet mezejéről“ czim alatt egy füzetben megjelentek. E könyv ma jutott kezünkhöz, magában foglal az 13 választott költeményt : legendákat, balladákat és dalokat, — majd mind kárpátontuli költemény. — Azon észleletek után, mellyeket a forditásra nézve tehettünk, meggyőződtünk arról, hogy Ács ur elég mélyen hatotta át azok értelmét. — A forditás hű, a mennyire csak lehet, daczára azon nagy különbségnek, mit tudunk, hogy e két nyelv természete között létezik, daczára mindazon nehézségnek, mit a költemények forditásánál ismerünk, leginkább olly költeményekénél, millyenek ezek, hol az eszmék és gondolatok olly elevenek, és a hol gyakran majd minden szó egy eszmét képvisel. Meglehet, hogy sokszor, mikor nyelvünkről teszünk említést, midőn az igazat megmondva ugy nyilatkozunk, hogy nyelvünk, ha nem is a szók és phrásisok bősége, de az eszmék, alak és szépkit a lapok annak idejében ajánlottak, miért nem üdvözölhetjük e minőségben?

+ (***A műegylet***) f. hó 12-én tartott választmányi ülésében kisorsolás végett a következő festményeket vásárlotta meg: 1) „Elbucsuzás a kedvestől,“ *Valentinyi* Jánostól Pesten; 2) „Tájrész Tirolból,“ Schäffer Ágostontól Bécsben; 3) „Havasi tájkép Sveiczban,“ Hansch Antaltól Bécsben. E három kép vételi ára összesen 420 ft.

18. Spahi.

Ipar, gazdaság, kereskedés.

⊙ (***A miskolczvidéki gyümölcsészeti társulat első gyümölcskiállitása.***) A társulat alig áll nehány hó óta fenn s nov. 20-án már egy kiállitással adta első életjelét, melly a Korona czimü vendéglő nagy termében ment véghez. A kiállitás kezdetnek kielégitő volt. A gyümölcsfajok inkább épségük és különféleségük, mint ritkaságuk által tüntek ki. A 27, mind Borsodmegyebeli kiállitó közől nyolcz kapott dicsérő oklevelet u. m. Berzeviczi Lajos, Soós Jánosné, Martonffy Dénes, Malkovszky Julia, Szántó János, Szabó Gyula, Ragályi Ferdinand és Szathmáry K. Pál. — Alma legtöbb volt kiállitva, u. m. 320 faj, 856 példányban. A kiállitás 24-én igen kedélyes esti lakomával lőn befejezve, hol a gyümölcsöket megizelték, a kitünőbbeket árverelve eladták s a begyült pénzből a kiállitási költségeket fedezték. A közönség nagy részvéttel látogatá a kiállitást, melly érdekeltség a legbiztossabb kezesség arra, hogy Miskolcz vidékének életrevaló népe közt sikerrel fogja a társulat a gyümölcstenyésztést terjeszteni. — Megemlitendő, hogy Miskolcz város választmánya a társulatnak példányiskolául a városmajorban 3 holdnyi földet átengedett; valamint kiemelendő igazgató Szathmáry K. Barnabás urnak a kiállitás körül tanusitott ügyszeretete, nemes buzgalma és jeles tapintata.

A franczia hadsereg : 21. A sebesülteket hordó-szekerek. — (Lásd a szöveget 618. lapon.)

△ (***A nyavalyás burgonya életrevaló pótléka***) az ugynevezett *Dioscorea Batata*, ujabban igen jelesnek, sőt a burgonyánál jobbnak mutatta be magát. Ugyanis Bocskay jószágigazgató ur által Tatán termesztett s a Kertészeti csarnokban kiállitott példányok közől több darab Pesten egy uri háznál megsüttetvén, az a thea mellé igen izletes harapnivalóul szolgált. A kiállitó ur állitásakint Ghyczy Ignácz ur igmándi birtokán termettek ez évben a legszebb példányok. A Bocskay ur által kiállitott példányok 4 láb hosszusággal és 2 hüvelyk vastagsággal birtak. A Kertészeti társulat titkára lapjában felkér mindenkit, ki e növény termesztésével foglalkozik, hogy ültetésre alkalmas gumószelvényeket sziveskednének e társulat csarnoka utján forgalomba bocsátani.

20. Tengerészek.

+ (***Fagyos almát hogy lehet megjavitani?***) Erre nézve a „K. G.“ a következő, igen egyszerű módot ajánlja : a fagyos almák egy dézsába szorosan egymáshoz, de nem egymás fölé rakatván $1—1\frac{1}{2}$ hüvelyknyi tiszta hideg viz öntetik rájok, s aztán fagyra tétetnek. Midőn már a vizen jéghártya képződik, az almák kiszedetvén megtörlendők. Fagyos körtékkel is igy kell elbánni. Hanem ezen műtét előtt nem szabad a gyümölcsöt meleg helyre vinni, nehogy kiengedjen.

22. A becsületrend s a katonai érdem jelvényei.

+ (***A zenedei tanszékre***), mint tudjuk, csődület volt hirdetve, miután azonban ez eredmény nélkül maradt, a tanszékre ***Mátray*** Gábor igazgató lőn ideiglenesen kinevezve. — A csődület ujolag ki fog hirdettetni azon reményben, hogy ez jobban sikerülend az elsőnél. Szeretnők tudni, vajjon Egressy Gábort,

△ (***Erdély földképe.***) A bécsi birodalmi földtani intézetnek ***Hauer*** Ferencz lovag ur egy, Erdély keleti részét tárgyazó földtani térképet nyujtott be, mint eredményét azon kutatásnak, mellyet b. Richthofen Ferdinand urral közösen Bielt Albert kiséretében a mult nyáron eszközölt.

⊙ Megjelent : ***Magyarország-statistikai birtokviszonyi és topographiai szempontból.*** Részletes és kimeritő leirása az egyes vármegyéknek s az azokban 100 holdnál többet biró birtokosoknak s birtokuk mennyiségének, a szolgabirói járások szerint az egyes városoknak, mezővárosoknak, faluknak, pusztáknak, az utolsó posta följegyzésével. Irta ***Fényes Elek.*** A jelen III. füzet Dél-Bihar megye leirását tartalmazza. Ára 60 kr. — És igy már a három füzetben Trencsén, Szolnok és Dél-Bihar megye van leirva, a IV. füzet Sárosmegyét fogja tartalmazni s ezentul minden két hétben egy füzet fog megjelenni. A munka anyagi kezelését ezentul ***Engel, Mandello és Walzel A. F.*** (Egyetemutcza 2. sz.) vállalta el, azért a bejövendő pénzek hozzájuk küldendők.

△ (***Uj pisztolyok.***) Egy, Münchenben tartózkodó angol kapitány, olly pisztolyt talált fel, mellyet hátul kell tölteni s e töltés olly gyorsan megy, hogy egy percz alatt tizenkét lövést tehetni. A vontcsőt, melly igen messze hord, csak minden 400 lövés után szükséges kitörölni. — E találmányt a kormány megvette s a lovasságnál alkalmazni fogja.

+ (***A régi két-pengő-krajczárosok***), mellyek az uj pénzfolyam szerint három uj krajczárt érnek csak e hó végeig lesznek kelendők.

TÁRHÁZ.

Pótló tudósitások a Kazinczy-ünnepélyekről.

— (*Gömörmegye érczhegyei közől.*) Betlér, Tamásgyár, dec. 12. (*Kazinczy-ünnep egy német közönség előtt.*) Örömmel ragadom meg a tollat s szeretném, ha harsány hangon hirdethetném a következő szép eseményt. Van itt egy kis bányaváros, mellynek furcsa német kiejtésü lakosait az egész vidék Bulénereknek csufolá; — de minden becsületes s jólelkü magyar embernek kalapot kell előttük emelni. E kis német város *Dobsina.*

Tegnap vasárnap dec. 11. napján délutáni négy órakor nagyszámu polgárság — úgy nők mint férfiak — serege ünnepélyesen s kegyelet-telve gyült össze, a város egyszerün, de csinosan s nemzetiesen feldiszitett termében, megünneplendő, a magyar nyelv hősének, Kazinczynak százados évünnepét. — Megható volt annak mindjárt kezdete is; a jelenvoltak közől kiválik a 15—20 egyénből álló férfiak, nők s gyermekek énekkara, s Kölcsey „Hymnusát" itt épen nem várható szabatossággal és öszhangzással énekelék el; — ezután az itt, már régtől álló magyar s német olvasó-társulat uj elnöke Lev. lelkész ur ünnepélyesen megnyitá rövid s velős német beszédével az ünnepélyt.

Ezután *P.* tanár ur az ünnepeltnek életrajzát, német nyelven ugyan, de magyar érzelemtől áthatva olvasá fel, a lelkes hallgatók éljenzésétől kisérve. — Erre *M. S.* tanár ur „Kazinczy szelleme" czimü velős magyar munkáját szavalá el, ezt is lelkes éljenzés követé. — Ezt ismét *G—y Pál* urnak az ünnepelt férfiu érdemeit előadó magyar felolvasása követé. — Majd *K.* bányafelügyelő ur, noha magyarul még nem eléggé jól beszél; mégis elég meghatóan szavalá el Vörösmarty „Szózatát." Köszönet neki a törekvésért.

De végén csattan az ostor. Most következett az ünnep legfontosb része. *Dobay* Vilmos ur ugyanis, a Coburg herczegi bányák felügyelője, a bányászat nevében feláll és a német ajku néphez ennek nyelvén, olly megható beszédet mond a haza iránti szeretetről s áldozatkészségről, hogy sokaknak könyeket facsart szeméből. Kifejté, hogy mint beköltözöttek, mennyi jóval tartoznak a közös hazának, mellyet századok óta övéknek neveznek ők is; ne vonják meg tőle hálájokat ezután sem, ne tegyenek soha ugy, mint a mesebeli kakuk, melly az őt tápláló s teste melegével ápolgató anya iránt hűtlen lőn. — Hogy mennyire lelke mélyéből beszélt, arról nagyon is tanuskodtak hulló könnyei és meghatott hangja, s mennyire jó eredményü volt az, tanuja az azt követett aláirások sokasága a Kazinczy-alapitványra, mellynek eredményét bizonynyal tudatni fogják az illetők.

Ez ünnepélyt az éneklőkar által zengett egyik nevezetesebb nemzeti dalunk, később magyar modoru, vig poharázás közti dalidó fejezé be.

Sajnálattal kell megemlitenem, hogy Gömörmegye több magyar ajku városa nem tevé azt, a mit Dobsina. — Éljenek a Bulénerek s tartsa meg őket a magyarok istene tovább is, s adjon áldást kopár szikláikra s azok sötét aknáiba, hol életők legnagyobb részét töltik.

Örökös „Szerencse föl!" nekik! — Glück auf! *Szentpétery Pál.*

— Ugyanezen ünnepélyre vonatkozólag veszszük még a következő sorokat : Dobsina, dec. 12. Azon, a legforróbb hazaszeretetet tanusitó lelkesedésről, melylyel e városban tegnap a Kazinczy-ünnepély megtartatott, hű képet rajzolni, tollam gyenge, s ugy a hazának elég megtudni azt : hogy Dobsina városa lakosai ez alkalommal ünnepélyesen kimondták, mikép ők, — bár az eddigi viszonyoknál fogva, a magyar nyelvet, saját anyanyelvökké tenni nem lehetett — ezen honban nemcsak hogy idegen elemet nem képeznek, de hogy ellenkezőleg, azon nemzettel, melly jobb hazát kereső ősapáikat, saját gyermekei gyanánt magához fogadta, melly őket kebele melegével táplálta, és melly századokon át velök búban, örömben hiven megosztozott, — elválhatatlanul összeforrtak, s vele együtt haladni kivánnak ezentul is. Ezen vallomás tettleges bebizonyitásul a Kazinczy-alap nagyobbitására aláirás nyittatott, melly uton egy pár percz alatt több száz forint tétetett könyező szemekkel a haza oltárára. Az aláirás még befejezve nincs, miután a bányásznép saját kérelmére — melly az ünnepélynél szintén képviselve volt, — az aláirási iv, a köznép kezei között kering. (Éljenek annak lelkes vezetői! *Szerk.*) *D. V.*

— (*Adakozás a Kazinczy-alapitványra Gyomán.*) Gyomáról (Békésmegye), dec. 11-ről vettük e sorokat : A mai nap könyvtárunk évi számadásának megvizsgálása, egyszersmind könyvtárunk gyarapitása végett a beszerzendő ujabb, jelesebb könyvek kijelölése tekintetéből könyvtárunk tagjai egybegyülvén, ezen alkalommal az eddigelé tanusitott buzgalom s kitartás eredményét teljesedve találtuk azon régi közmondat szerint, miként egyetértés által kis dolgok növekesznek és megszilárdulnak. Ezután inditványba hozatott, miszerint dicső költőnk és a magyar nemzetre nézve halhatatlan emlékü *Kazinczy Ferencz* emlékéhez és alapitványához könyvtárunk tagjai is segedelmezéssel hozzájárulnának, lelkesedéssel ragadván meg az alkalmat, s e számra ugyan csekély, de a nemes és hazafiui szempontból kiinduló törekvés elősegélésére mindenkor áldozatkész egyéneink e czélra 21 a. é. ftot azonnal összeadtak. Ezen összeget ide csatolva azon kérelmünk mellett juttatjuk t. szerkesztő urhoz, hogy azt ezen alapitvány kezelőjének átszolgáltatni sziveskedjék. — *Hegedüs János*, könyvtárnok. (A pénzt az illető helyre átszolgáltattuk. *Szerk.*)

— (*Kőszegen hazafias szellem és adakozás.*) Dec. 12-ről irják : Városunknak lakói, bár átalán jó hazafias érzelmüek, nagyrészt német ajkuak levén, az itteni magyar szellemi élet nem elég erős arra, hogy gyakrabban eléggé észrevehetőleg nyilatkozzék, s ez oka egyszersmind annak is, hogy az általános nemzeti örömünnep itt nyilvánosan meg nem tartatott, s jobbnak találtuk az illy ünnepélyre forditandott költséget egyenesen a Kazinczy-alaphoz csatolni, e czélból egy aláirási iv köröztetik, mellyen eddig már 98 ft. és 6 darab arany van aláirva, de hiszszük, hogy még szaporodni fog ezen összeg, s egy hét mulva az összegyült összeget rendeltetése helyére el fogjuk inditani.

\+ (*Váczon is megemlékeznek Kazinczy Ferenczről*), mennyiben a farsang elején szavalati előadással összekapcsolt tánczvigalmat rendezendnek a Kazinczy-alapitvány javára.

— (*Fejérgyarmaton, Szathmármegyében*) dec. 18-án szándékoztak megülni a Kazinczy-ünnepet. Ugyanekkor tartja az ujonnan alakult mükedvelő társulat első előadását.

Irodalom és müvészet.

\+ (*Nevezetes uj irodalmi müvek.*) Heckenast Gusztávnál, legközelebb következő, részint uj, részint ujra kiadott irodalmi termékek jelentek meg uj kiadásban : „*A magyar nemzet classikus irói*" *Kölcsey Ferencz* munkáinak II-ik és *Kisfaludy Károly* összes müveinek III. és IV-ik kötetei. Alig nevezhetnénk irodalmi müveket, mellyek karácsonyi s ujévi ajándékul jobban beillenének, mint klassikusaink ezen csinosan kiállitott kötetei, mellyek gyorsan jelennek meg egymásután. Ugy tudjuk, hogy e vállalat iránt országszerte igen nagy a részvét, a mi a közönség kegyeletéről s jó tapintatáról eléggé tanuskodik. — Továbbá megjelent kedvencz regényirónk *Jókai Mór* munkáinak népszerü kiadásából négy uj füzet, mellyek a következő szép beszélyeket tartalmazzák : Koronát szerelemért. A Hargita. A kalmár és családja. Petki farkas leányai. Háromszéki leányok. A két szász. Regék (A holtak harcza.) Carinus. A nagyenyedi fűzfa. Kapható füzetenkint 40 uj krért. — „*Éva*" Regény két kötetben, *Jósika Juliától.* E név egyike a legjobb hangzásuaknak női iróink között. Munkáiban a szív és lélek nemessége, a női finomság mindig szellemmel párosul. Ára a két kötetnek 2 uj ft. — Az „*Ismerettár* III-ki kötete." Ára 1 uj ft., melly összegért igen sok ismeretet szerezhetni e vastag kötetből.

\+ (*Irodalmunknak*) hasznos szolgálatot teend azon, a főrangu aristokratiához tartozó egyén, ki a „M. Sajtó" szerint irodalmunkat s iróinkat a „Revue contemporaine" czimü, a franczia külügyminiszter befolyása alatt álló politikai és irodalmi közlönyben ismertetni fogja.

Urházy György „*III. Napoleon*" czimü jeles történeti müvéből az első kiadás teljesen elfogyván, most a második van sajtó alatt. E könyvre is el lehet mondani, a mit a jó borra szoktak, hogy becse az idővel növekedett, hanem mig rendszerint a bor javul az időhöz, itt meg az idő javult a borhoz, a mi szerző politikai belátásának csak dicséretére szolgál.

\+ (*Fényes „Magyarország statistikájából" is*) megjelent a harmadik füzet, melly Dél-Bihar vármegye leirását foglalja magában 8½ iven. Ára egy-egy füzetnek 60 ujkr.

\+ (*A „Magyar nyelvészet"*) negyedik évfolyamának VI. és utolsó füzete következő tartalommal jelent meg : J — elejü török szók magyar szókhoz való viszonyulásáról, *Budenz* Józseftől. Szófejtegetések (Miért mond a nyelv valamit ugy és nem másképp?) *Hunfalvy* Páltól. Könyvismertetések. A magyar nép talányai. — A nevezett vállalat jövő évben is folytattatni fog, ez ötödik évi folyam szintén hat füzetben jelenend meg, de tartalma bővül, mert az eddigi 30 iv helyett 35 iven fog megjelenni, mindamellett az előfizetési ár a régi marad azaz 5 ft. 25 kr. ujp. Az eddigi négy évfolyam is kapható együtt 15 ujftért. A pénzek *Oszterlamm* Károly kiadóhoz küldendők be. — Örülünk, hogy illy tudományos vállalat is olly pártolásban részesül, miszerint lehetségessé válik bővebb tartalmat adni ugyanazon árért.

\+ (*Bérczy Károly „Magyar-német és német-magyar vadászműszótára*) csinosan kiállitva megjelent. A VI. és 118 lapnyi munka ára 80 kr. Ki egyszerre tiz példányt rendel meg a szerzőnél (Pest, szervita-tér, 3. sz.), azt december végeig 5 ujftért kaphatja. E mű szakjában valóságos hézagot pótol, s gondos összeállitásánál fogva minden érdeklettnek bizton ajánlható. A különböző vadászati elemekre vonatkozó műszavak tiz külön fejezetben foglaltatnak.

\+ (*Dallos Gyula angol-magyar szótárából*), mellyben minden angol szó magyar kiejtés szerint is ki van téve, és a shakespearei sajátságos kifejezések külön megjelölvék, a tiz ivnyi első füzet közelebb megjelent. Reméljük és óhajtjuk, hogy folytatása és befejezése is gyorsan következzék egymásután.

\+ (*A „Szigethi vészkönyv"*) szerkesztői Szilágyi István és P. Szathmáry K. felkérik gyüjtőiket, hogy az előfizetési pénzeket f. hó 25-ig mint véghatáridőig beküldeni sziveskedjenek, hogy a nyomatandó példányok száma iránt magukat tájékozhassák, mert illy közczélu vállalatnál nagyobb menynyiségü példány nyomatását nem veszélyeztethetik.

\+ (*Macaulay hires angol történetiró*) hazája történelmének 5- és 6-ik kötetét befejezte. Az 5-ik kötet már sajtó alatt van. Vajjon miért nem folytatják a megkezdett magyar fordität is?

\+ (*Hugó Károlynak.*) „A ház becsülete" czimü darabja Berlinben közelebb szinre kerülvén, mint az ottani lapokból értesülünk, az tetszéssel f[o]gadtatott. Mint előre is sejthettük, nem uj e mű, hanem a szerző „Bár[ó] bankárjának" forditása.

gében annál több, miután e kapcsolótűnek kerete egy organikusan is teljesen egészet képez s ennekfolytán, mint az előző kapcsolótűnek példánya, már nem a k La Tène, hanem a késő La Tène kapcsolótűihez tartozik.

Az előző kapcsolótűk második, rendszerint ritkábban előforduló változat fejlődési sorozatát is megállapíthatjuk Velemszentvid idevágó anyaga segítség A kiindulás közös törzsből történvén, eme változatnál is az előbb említett leg szerűbb fibula és az, a melynek visszahajló szára az összekötés előtt egy kis du tüntet föl, képezi itt is a fejlődéses sorozat kezdetét (20. és 21. ábra). A f tatást ellenben itt nem az egyes gyöngyös példány, hanem közép La Tène őstelepünkön sűrűn előforduló alakja képezi, melynél a föl- és visszahajló mielőtt az a gyűrűtaggal a nyereggel egyesül, egy apró gyöngysorozattal van dis (6. ábra). A gyöngysorozat később két profilozott dudorrá változik át, mely szir visszahajló ág összeköttetését megelőzi (26. ábra). Eme most leírt fibula és az u következő között (27. ábra) alakban voltakép alig van különbség, csupán itt is a k

Vajdahunyadi vár

Henszlmann Imre
ékkre
Budapesti kemle

1875. márc. ápr. szám

Vajdahunyad

várkastélya a

helyreállítás előtt

képekkel

Luk Mátyás

I. 181, 185. l.

188 l. 193. l.

Vasárnap **19** B2 Gyárf. és Prot.	JÚNIUS 30 NAP Prot. B1 Gyárfás
Hétfő **20** Szilvér p.	Prot. Ráfael
Kedd **21** Gonzága Alajos	☾ Prot. Alajos
Szerda **22** Paulin pk.	Prot. Paulina
Csütörtök **23** Ediltrud	Prot. Zoltán
Péntek **24** Jézus Szt. Szíve	Prot. Iván
Szombat **25** Vilmos hv.	Izr. Selakh-L. 26. hét Prot. Vilmos

< Vajdahunyadi vár

kéje >

Kelemen Lajos

A < 7 1926.

Pásztortűz XII.

95–96. l.

Sz. a. Kelemen

Vajdahunyad vára

MMÉE Közl

1911. 152-154 l.

Nagy Virgil
Könyvének
Róm.

Vajdahunyadi vár

helyreállítása.

Vas. Ujs., 1868.

271 l. Eppel.

lásd

Schmidt Frigyes

csomagjában

MAGYAR BIBLIOPHIL TÁRSASÁG
VIII. REVICZKY-UTCA 1.

E

Iegen tisztelt Tag

A kitünő gyomai kö
ezidén ismét egy bájos kis nyo
Magyar Bibliophil Társaság tag
Egy régi magyar ku
József emelt ki a feledésből, n

Vajdácska

(Zemplén vm.)

Ref. templom
Épült 1790.

Gör. Kath. templom
1904-ben

A itt állott tárol
mecset romjaiból épült
1864-ben a gör. kath. iskola

Borovszky: Magy. orsz. vm.
Zemplén vm.
732 l.

M.D.K.

Vajk Lajos festő

1947-ben a Rákospalotai Munkás Képzőművészeti Iskola tanára

Képzőművészeti élet a felszabadulás után 347.l.
A MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOK. KÖZPONT FORRÁSKIADVÁNYAI II.
Bp. 1965.

VAJ JÁNOS, szucsmester

A Székesfehérvári Városi Levéltárban két irat a város XVIII.sz.-i mestereiről. Az egyik 1784-ből, a másik pár évvel későbbi. 64. mesterség, 519 név. Az arab számok a két listát, arómaiak az öt csoportot jelzik. 263.old
/ 1,2./ V. szücs. 266.old

U.VARGA MARIANNA: Mesteremberek Székesfehérvárott a XVIII.században 263.old

ALBA REGIA. István Király Múzeum Évkönyve. VIII.-IX. 1967-68. Székesfehérvár

VAJDANOVSZKY Joseph, ötvösmester Pozsony-ban

J. V. bürgerl. Silberarbeiter † 96 éves korában, Pozsony, 1796 febr. 21 (1796, 219 l)

(Mihalik J. ismeri. Muz és Kt. Ért 1911, 126 l. Weidenovszky)

Preßburger Zeitung
(Genthon)

r.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Vajdakoszorús Gáspár

győri ötvös

XVI. sz.

Bedy Vince

Adalékok a győri
ipar történetéhez.

Győri Szemle
1942. 132. l.

A

2.

„Adassék tisztelet

a katonaeszménynek!"

s. é n y i D e z s ő.
k,

B u d a p e s t ,IX.

november 1-i csáktornyai út költsége-
ttani taxi-soffőrök olyan túlzott kö-
nak megállapitása vált szükségessé,
k közül kik vették igénybe a rendel-
zettek ennek használatáért és kik nem.
felkérem méltóztassék arra vonatkozó-
utazás alkalmából a vasútállomástól a
mából a szállodától a vasútállomásig
venni és hogy a viteldijat fizette-e
vagy sem?
sével, vagyok

hazafias üdvözlettel:

ügyv. titkár.

Vajdakamarás
ref. templom
Templom alaprajza,
részletek, távlati képe.
Klenodiumok leírása,
rajzai. Biblia.

Debreczeni László
1929. 92–96. l.

Gótikus templom
félköralakú szentély
tainokkal

MDK

Vajdahunyadi Duma György

Kerámikák, repr.

Magyar Iparművészet 1942. 40.l.

Vajdahunyadi vár

kápolna

képe repr.

Építésnél

1943. 124. l.

Vajdahunyad vára
a helyreállítás után

Repr.

Magyarország
II. 291. l.
292. l.

Vajdahunyadi vár

l.

Balogh Erdélyiren

nevm -

Vajdahunyad vára

l.

Péter I. 85, 86 l.

képpel

T. 6038.

l és őrtornyokkal védett vá-
gyelmünket, mig az előtért két-
Felirata fölül jobbra:

1.

Vajdahunyad vára

Schulcz Ferenc:
Vajda-Hunyad vá-
rárol. Századok.
1869. 429. l.

U. az. A vajda-
hunyadi vár kaputor-
nyának falában lelt
római féldombornü.
Arch. Ért 1870. 284. l.

Vajdahunyad vára

megyei vár

l.

Kővári Erdőpenul.

86 és köv. ll.

képpel.

Fig. 1.

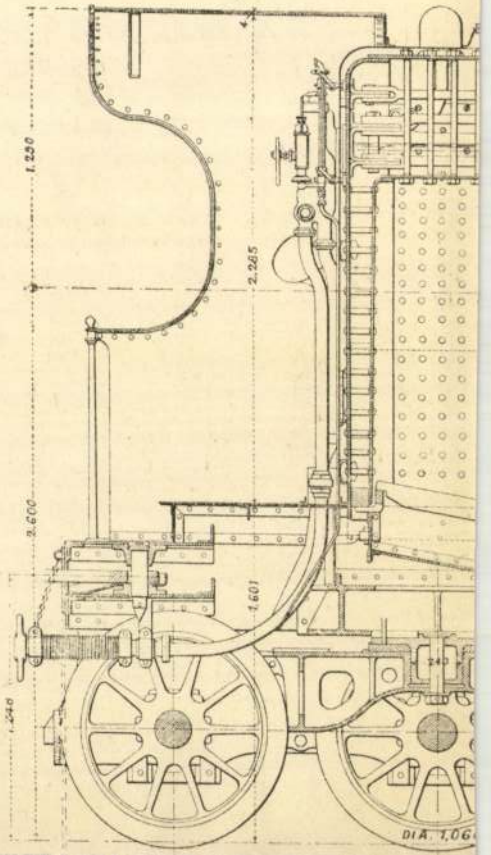

Vajdahunyad vára

Irod

Divald Magyarország

94. l – 96. l.

Kepöltet

szerint

155.150.- P 124.488.23 P

Pvel. Itt számoljuk el a kiadások 11.

mlázott összegét.

ki berendezések megtéritett javitá -

évtől.

.	214.569.26	P
.	171.180.03	"
.	160.618.24	"
.	127.095.50	"
.	124.488.23	"

ett közcső és összekötőcső megté -

Előirányzat Zárószámadás

szerint

200.000.- P 264.364.64 P

1. Itt számoljuk el a kiadás 12.rovo-

Vajdahunyad vára

Arányi Lajos:

Vajda-Hunyad

vára. Pozsony. 1867.

Vajdahunyadi vár restaurálása

Schulcz József és Ángyán György:

A vajda-hunyadi vár restaurálásának története. Különös tekintettel az ott történt károk- és vissza-eléseire. Pécs 1876.

Kevesebb: 30.661.77

rovatában kimutatott költségek szá

A Fővárosi vízvezeté

si költségeinek alakulása az 1935.

1935. .....

1936. .....

1937. .....

1938. .....

1939. .....

5. Pavat. Magánfelek terhére készit

ritése.

Több: 64.324.64 Pvel

ta alatti munkálatok megtéritését.

Vajdahunyad vára

Möller István: A vajdahunyadi vár építési kora. Magyarország Műemlékei. III. k.

1913

Vajdahunyadi vár

Könyöki

478, 479.l. 480, 481.l.
482, 483.l.

ult
tojásdad medaillonban. Haja és bajusza rövid,
ek és kabátjának gallérja lehajtott, mellénye
csokorra ~~van~~ körre. Felirata a kép alatt két

ÖRGY
ATÓ"
ein. évkönyve";

Novák Sándor és Völgyi György szintársulata"
tatott szöveg olvasható.
ei a vonalkeretnek 8.1:6.1 cm.
L.
A m. szinészet évkönyve. Pest, Athenaeum 1873.

594.

57/95 N: ~~[illegible]~~ 43.

Vajdahunyadi vár

Gaggi Jenő: Élelmi
viszonyok a vajdahunyadi
várban 1682-ben.
Hadtört. Közl. 1912.
112. l

FOULD CONSUELO, RONGYSZEDŐ.

Vajdahunyadi pálos

kolostor

1.

Balogh Erdélyi ren

nevni

M. KIR. KÖZPONTI ILLETMÉNYHIVATAL

BUDAPEST, I., VÁR.

..... szám.

Műemlékek orsz. Bizottsága Elnöksége
Budapest.
IX. Hőgyes Endre u. 10.

Hivatalból.

átalányozva.

3670/1938.

..... ker., ... utca ..... sz.

Vajdahunyadi vár

restaurálása

Vas. Ujs. 1881. 627. l

M. KIR. KÖZPONTI ILLETMÉNYHIVATAL
BUDAPEST, I., VÁR.

BUDAPEST
1939 JUL 28
1 C

..... szám.

Műemlékek Orsz.Bizottsága
Budapest.
IX.Rákos u.10.

Hivatalból.
Díj átalányozva.

3220/1939.

ker ..... utca

Vajdahunyad vár

Vas. Ujs. 1881
759, 760 l.
képekkel

FELVETTE	LEMEZSZÁM

Vajdahunyad vára-
nak Bethlen Gábor-
tól épitett része

Cserna Kárily rajza
repr.

Gindely – Acsády =

Bethlen Gábor és ud-
vara. Bp. 1890. 251. l.

Kat. Miklós pk.
Prot. Miklós

23. Amfilok

CSÜTÖRTÖK

7

Kat. Ambrus
Prot. Ambrus

24. Kelemen

PÉNTEK

8

Kat. Szeplőtl. f.
Prot. Mária

25. Katalin

SZOMBAT

9

Kat. F. Péter
Prot. Natália

50. hét

1944 DECEMBER 31 nap

26. Nikon

Vajdahunyad vára

Schmidt, Wilhelm:

Die Stammburg der Hunyade in Siebenbürgen, nach theilweise noch ungedruckten Quellen. Hermannstadt 1865.

SZEPTEMBER

21

Vajdahunyad. vára

Minvészeti lex. 795. l.

A gótikus építészet korának legszebb magyar világi emléke. A Zalasd patak felöli palotát Hunyadi János a kapuztornyot a kiddal s a vár erzsébet szárnyát ~~Hunyadi~~ Mátyás király építtette. A vár ismeretlen leégett, de mindén alkalommal helyreállitották. A XIX. sz.-ban Schultz Ferenc és Steindl Imre, ujabban Möller István tervei szerint restaurálták. A vár legszebb részének ~~Hunyadi János palotájának~~ mását 1896. Alpár Ignác építette fel a bpesti városliget-ő partján, benne a Mezőgazdasági Muzeum egy része.

Vajdahunyadi vár

Keleti Ujság képes
Hiradója
1938. jun. 1.
Keppel

J Kolozsvar

Vajdahunyadvára

l.

Roh Hunf III

51 és kv. ll.

képpel

64. l. ulan

képpel

a ábrázolt Madonna, a párkányon álló
ét az anyjáéra teszi és baljával a testét
, ~~kereivel~~ átkarolva tartja. Mária fején,
lett nyilt korona és magas ruhájának

mű, magassága 60.5 cm.
Ára 1349 frt 54 kr.

6.

Vajdahunyadi

ferences templom és kolostor, régi

l. P. Borosfortunát dr.

Az erdélyi ferencrendiek. Cluj-Kolozsvár 1927. 101. l. képpel

u. a. az uj templom és kolostor képe régi

102. l.

Vételek 1897. VII. 19-e
3 oglirin (1390 Mrsk.)
31-én (246145.) – Helm
min. n.

1897: VII. 29-én az Iparmü

Vajdahunyad vára

Schulcz Ferenc:

Vajda-Hunyad várról. Századok
1869. 429. l.

HADIMUZEUM

BUDAPEST

Vajdahunyad vára

falkejtöredékek

l.

Genthon Erdélymúr

14. l.

hunderts erhielten die Schiffe ein gotisc
man auch den heutigen Fassadenturm i
zuführen, später ließ noch der Reichsve
Bethlen daran arbeiten, während der he
von dem siebenbürgischen Bischof Ludw
und spätere ungarische Beichtiger im Va
seite eine köstliche Renaissancevorhalle
baute die sogenannte Széchényi-Kapelle
Anfang des 18. Jahrhunderts König Karl
barocken Geschmack durch den italie
und der Großpropst Demetrius an die S
Barocktür verzierte Sakristei anfügte. S
Fürsten lief die Architekturgegeschicht
von Gyulafehérvár, unserer größten mit
Kontakt mit den übrigen ungarischen I
Herrscher und Kirchenfürsten alle Pha
das gewaltigste siebenbürgische Baudenk
versinnbildlicht den ungarischen ~~Chara~~
Geistigkeit und ihren Zusammenklang mi
Eingemauert im Innern der Kirche find
der von Stephan dem Heiligen gegrü
Denkmäler der ungarischen Plastik. I
gegeben, die rechte Hand zum Segen
haltend, beiderseits je ein Engel. Der
wirkungen hin. Vollkommener gestalt
gegenwärtigen Südportal wieder, worin
im ganzen Lande, in Transdanubien ebe
verbreiteten Esztergomer (graner) Port
hundert ihre Blütezeit lebende königlic
~~geheueren~~ Wirkungsradius. Ihre Mus
meister wurden in die verschiedensten

Vajdahunyadi
g. k. templom
falképei
(Hunyad vm)

l.
Gerecrefalképek
506-b.

zsi-utcza 31. sz.) nyújtandók be.
gozására vonatkozó esetleg megkívánt tudni-
ottermayer Nándor (IV., Királyi Pál-utca 5. sz.);
rországos iparművészeti múzeum igazgatósága
a múzeum gyűjteményében levő régi magyar
naponkint 9—1 óra közt.
a két díj áll rendelkezésre és pedig: I. díj

detőjének tulajdonába mennek át. A többiekre
ot, hogy azokat az illető tervezővel együttesen
assa.
t a »Magyar Iparművészet« díjtalanúl közzé-

országos magyar iparművészeti múzeumban

Wodianer F. és fiai,

és kir. udvari könyvkereskedés kiadóhivatala

Budapest, Andrássy-út 21. sz.

rs. könyvnyomdája.

Vajdahunyadi r. k. templom

Középkori részletei

Dr Kovách Ernő: A vajdahunyadi róm. kath. templom középkori részletei.

Dolgozatok az Erdélyi Nemzeti Múzeum éré- és régiségtárából. 1914. 2. f.

3.

4.

Vajdahunyadi vár

Möller István: A vajdahunyadi vár építési korai.

Vajdahunyadi vár freskói.

Frakenói Vilmos:
Hunyadi János nár-
maása és a vajda-
hunyadi freskók.
Turul. 1914. 2. f.

Möller testvéreinek
helyreigazítása.

Vajdahunyadi vár

Möller István: A vajdahunyadi vár építési korai.

Kny. Magyarország Műemlékei
2°, 124 K., 32 L., Budapest, 1913.

AZ OLVASÓHOZ!

A laptulajdonos MAGYAR KÜLÜGYI TÁRSASÁG elhatározta, hogy a KÜLÜGYI SZEMLÉT, mely az 1929-ben keresztülvitt reorganizációja óta rendszeresen negyedévi időközökben hagyta el a sajtót, e számtól kezdődően *kéthavonként* (január, március, május, július, szeptember és november hónapokban) jelenteti meg.

A MAGYAR KÜLÜGYI TÁRSASÁG-ot erre az elhatározásra az a körülmény birta, hogy a világpolitika szinte filmszerűen lepergő eseményeivel a negyedéves KÜLÜGYI SZEMLE nem tudott lépést

Vajdahunyadi ref.
templom

Talpas ezüst pohár
1640
Ezüstkanyér 1643.
Szamos terítő hímzések.

Gótikus templom
alaprajza

Debreczeni Lapok 1930
46. l. 47. l.

Vajdahunyadi vár

Schulcz József – Ungyán György: A vajdahunyadi vár restaurálásának története különös tekintettel az ott történt károk és visszaélésekre.

8°, 0K, 38L, Pécs, 1876.

Vajdahunyad vára

Arányi Lajos: Vajda-Hunyad vára. 1452, 1687, 1866. Szóban és képekben.

8°, 15K, 89L, Pozsony, 1867.

Vajdahunyad vára

Ötvényi Lajos: Az 1452-ben épült és 1854-ben leégett, azóta nedig folyvást pusztuló Vajda-Hunyad várának rövid szöveggel magyarázott négy láttlata.

II. kiadás

4°, 4K, 2 L, Budapest 1867.

Vagy Virgil: Vajdahunyad vára

Kis 8°, 19 L., 40 L., Budapest, év nélkül (1911)

Vajdahunyad vára

M.D.K.

Vaha Mihály, kőműves

neve 1839-ben fordul
elő az egri adóösszeírásokban.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 414. old.

M.D.K.

Vaka József, kőműves

neve 1824-ben fordul elő az egri adóösszeírásokban.

Heves megye műemlékei I. Irta Volt Pál,
Magyarország műemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1939. Akadémiai Kiadó, 414. old.

MDK

Vajnovszky Kriszta, festöm.

Öszi hangulat.	Olf.
Alkonyat.	"
Vén intrikus.	"
Elhagyott pad.	"

Magy.Képzöm.-nők Egyes. XXVIII.kiáll.-a a Magy. Divatcsarnokban. 1946 márc.3o.-tól ápr.16.-ig. Kat.

MDK

Vajvada János, festő - grobrán

Paraszlasszony gipsz

Neuz. Szal. 1947 jul. - I. pszurimontes kiáll. - Ilat.

VAKA József kőmüves. Az egri 1824. évi adó-
összeirásban találkozunk nevével.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

Vajthó László, író, tanár, irodalomtörténész, kritikus.

Fényes András: Táncsics Mihály új élete.

„A Táncsics Mihály népképviselő 1848–1849" című könyvet a nevét viselő budai gimnázium adta ki, a XII. Ker. i Tanács ~~adta~~ támogatásával, Vajthó László ihlető szerkesztésében.

Budapest folyóirat, 1988., 3., 46-old.

Vajta

(Fejér vm)

Zichy-kastély

53, 166, 380. l.

Zádor-Radvány

Vajta Donát

MDK

építőmester

Az 1828-beli összeirás szerint

25 legényt foglalkoztat.

246.o. 106.jegyz.

ZÁDOR ANNA:Pollack Mihály. Bp. 1960.

VAJT /VAJTH/ János gyöngyösi asztalos. Gyöngyösön 1825-ben a város I., ill. II. negyedének 4. fertályában lakott és 1827-ben az általános összeirás alkalmával isxx szerepel.

A Hevesmegyei Topográfiax adatgyüjtéséből. Voit.

Vajt (Vajth) János, asztalos

1825-ben és 1827-ben is szerepel a gyöngyösi összeírásokban.

Heves megye műemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország műemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 414. old.

Szent Péter dombormüvü alakja

a vágbeszterczei templomban síremlék-

hez tartozott vörösmárványlapon

VI. 245.

Vajszada Károly

U. 4318

Vecelli Tiziano: Marc Antonia T
22 (1002),
visani doge 171 (984), 4223 (861).

Vajszada Károly festő

Műcsarnok
1926 - Őszi kiáll. - 542

Kath. Kajetán hv.
Prot. Ibolya

CSÜTÖRT.

8

Kath. Cirjék vt.
Prot. László

Izr. 9. Jer. puszt. böjt

PÉNTEK

9

Kath. Vianney Ján.
Prot. Emőd

SZOMBAT

10

Kath. Lőrinc vt.
Prot. Lőrinc

Izr. 11. S. Vőthk. 3. P.

Vajszada Károly

1924/25 – 1928/29

Ferkipzomfoisk vk
144.l.

Vajszada Károly
Gácsi bucsusok, olajf.

Magyarország a képzőművészetben. III. kiáll. Nemzeti Szalon, 1940. február, 12 l.

MDK

Vajszada Károly festő

e.a: Fiatal művészek a Károlyi-palotában.
Ujság, 1927. febr. 27.

M D K

Vajszada Károly

Narancsos csendélet, tempera

Három akt, aquarel

Tájkép gömörből, aquarell

Falu, hegyek között, aquarell

Pelsőczi utca, aquarell

Ritmus, awuarell

Fekvő, rajz

Halott mellett, rajz

Károlyi-palotában rendezett képzőművészeti kiáll.
1927 febr. 11 i.

Vajnada Károly.

Edvi Illés Aladár nőrendéke

Munkája szerepel a Képzőművészeti Főiskola kiállításán, a Műcsarnokban.

Nemzeti Ujság, 1928. Máj. 20.

Vajnada Károly

Akvarelekkel mezejel a Képzőmův.
Főiskola Székely Bertalan Bajtársi
Egyesületének képkiállításán

Nemzeti Ujság 1926 XII. 29

MDK

pelsőci Vajszada Károly, festőm.

ecsetje nyomán a Sajó völgye elevenedik meg.
a müvész képei apró szinfoltokból tevődnek össze
Cseh hadimunka a Sajóvölgyben. Tempera.
Rőzsehordók. Hatalmas vizfestmény.

Felvidéki kiállitás.
Magyar Kulturszemle. 1940. 4.sz. 98-100.l.

Vajszada Károly MDK

Siratás, vizf.

Műcsarnok 1926 őszi délután

Vajszada Károly MDK

Siratás, vizf.

Mücsarnok 1926. őszi kiállitás

Vajszoda Károly.

Vaszary János műveudéke,

Munkája szerepel a Képzőmű-vészeti Főiskola művendékeinek kiállításán.

Újpest, 1928. Máj. 20.

Vajszada Károly
tudni Illés Aladár és Borgiszki László
vízfestészeti csoportján

Akvarelljei szerepelnek a Képzőmű-
vészeti Főiskola növendékeinek
kiállításán, a Műcsarnokban,

Budapesti Hirlap, 1928. Máj. 20.

Vajnrada Károly.

A pál Károly palota termeiben gyűtt-
lesszegéli kiállítás fenteben mutat-
kozik be szumbeánsal.

Esti Kurir, 1927. febr. 27.

Vajszada Károly.

A gróf Károlyi palota termeiben jóté-
konycélú kiállítás keretében mutat-
kozik be munkáival.

Esti Kurir, 1927. febr. 24.

MDK

Vajszada Károly

/e.a./ : Fiatal művészek a Károlyi-palotában. Ujság. 1927 febr. 27.

MDK

Vajszoda Károly, festö

Vaszary János kiváló tanitványa.

(e.a.)

A Képzömüv. Müisk. növ. kiáll. - Mücc. Ujság. 1928 máj. 2o. 22. l.

M D K

Vajszada Károly

Virágok, aquarell
Korsók, aquarell
Kertben ülők, aquarell
Kerti mulatságon, aquarell
Lányok a kertben, aquarell
Halott, aquarell
Epreskert télen, aquarell

Károlyi-palotában rendezett képzőművészeti kiáll.
1927 febr. 11 l.

M.D.K.

Vájsz János, Cakatos

1827-ben az országos összeírás alkalmával Gyöngyösön szerepel.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 414. old.

Vajsz Ignác

Kőművesmester Erdőkövesden 1836 körül

Voit Pál stb.: Heresmegye műemlékei II.

Magyarország műemlékei topográfiája VIII.

Budapest 1972.

692

Vajsz Ignác I., könnüves, pallér -M.D.K.

1768-ban az egri püspöki rezidencia építésénél a lépcsőházhoz kapcsokat, az állásokhoz rudvasakat igényel. 1769-ben 40,000 téglát vesz át, és vaskapcsokat kap a vakajtó beállításához. 1771-ben a rezidenciát fa-zsindellyel fedi be.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 414. old.

M.D.K.

Vajsz Ignác II. kőműves

nevét Erdőkövesden említik
1827-ben.

Heves megye műemlékei I. írta Voit Pál,
Magyarország műemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 414. old.

M.D.K.

Vapiperg György, lakatos

1827-ben Eger Belvárosában 3 segéddel dolgozik.

Heves megye műemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország műemléki topográfiája VII.köt.
Szerk. Dercsényi Dezső.
Akadémiai Kiadó, 1969.

414. old.

M.D.K.

Vajnert György, ügyvéd

1800-1824 közt szerepel az egri adóösszeírásokban.

Heves megye műemlékei I. írta Voit Pál,
Magyarország műemléki topográfiája VII. köt.
Szerk. Dercsényi Dezső.
Akadémiai Kiadó, 1969. 414. old.

Vajó András, díszlettervező

A díszleteket tervezte.

Hegedűs Tibor: A helység Kalapácsa

TV-változata 2

ESTI HIRLAP

Bp. 1965. márc. 15.

Vajnerák Andrea, gyermekrajzoló

L: Kindlik Csilla

Fejér Gyula: Rajzoló gyerekek 8.

Népszabadság, Bp. 1978. okt. 10.

M.D.K.

Vajnay Lajos, építész

nyert megbízást a
szatmári ref. egyház tanácsától a szatmári felsőbb
leányiskola és tanítóképző
intézet internátus-épületének megtervezésére.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1908. XXIX. évf.

szept. 23. sz. 10 old.

etlen festő.

ázadból.

és szembe néz. Sötétbarna
akott dísz ékesíti; szeme,
szakálla barna; begombolt
ávébarna.

n. — Lelt. sz. 816. — Vétetett
irat alapján (89–95) az Eggen-
-én 325·26 K-án (251–95). —
7-én. — Elszámoltatott 1895
Az elszámolást jóváhagyta az
az 1896 október 16-iki 36690

Vajnár István

festő

Virágzó orgonabokrok

Nemzeti Szalon 1929

65 coop. kiáll. kat.

Tenti a Berzsenyi

Dániel Társaság

tagja

KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA

31 nap **DECEMBER** 52. hét

20 Vasárnap		Timót *Teofil*
21 Hétfő		Tamás *Tamás*
22 Kedd		Zénó *Zénó*
23 Szerda		Viktória *Viktória*
24 Csütörtök		Ádám, Éva *Ádám, Éva*
25 Péntek		Nagykarács. *Karácsony*
26 Szombat		Sz. Istv. 1. v. *István 1. vt.*

Vajnafalva

ref. templom

Fatemplom távlati képei, alaprajza és más mérési részletek.

Debreczeni László

1929. 12–14. l.

Dr. Viter Josef Thenn

Vajnai Sándor

Hódmezővásárhely

~~98~~, ~~108~~.

122, ~~145~~, 14

Tanulmányfej, vörös-
kreta

Szeged 1938/6.

Vajnai Krisztina, 14 éves

Vajnai Krisztina /Budapest/ munkája. /repr./

Hazánk mezőgazdasága diákszemmel.

Népművelés, 1984. jún. 24. old.

MDK

Vajnai Piroska textiles

1.

Budiparrajzisk. 1935-36. 36.1.

VAJNAI Endre epitész

MÉrip 1998/3-4. 82. ill

Vajna János, épitész

MDK

A Bartók Béla úton épülő új munkáslakóház épületét tervezte.

–: Kállai Gyulának, a kormány elnökének látogatása budapesti épitkezéseken 3

NÉPSZABADSÁG 1965. aug. 13.

Vajna János, építész

1904

A veszprémi művelődési otthon tervezője. A terv: Repr.

Orosi István: Ipar, építőipar, tudomány, kultúra, sport 12.

NÉPSZABADSÁG, bp. 1966. aug. 20.

Vajna János építész

felszabadult Bp. művészete. K.Szal. 1960.

Vajna János

és Honoratai Gyula

Filmlabor, Budakeszi út, Terve

A felszabadult Budapest művészete, kiállítás-katalógus,
Budapest, 1960. 14 l

Vajna János

Tervezte a Fót-i gyermekvárost egészségházat. 1960. 396. sz. reprodukció.

Merényi Ferenc: A magyar építészet 1867-1967. Budapest 1970.

135 p

M. O. K.

VAJNA János építész

Fóti gyermekvarós, egészségház

Reischl-Templeni: A fóti gyermekvarós

Magyar Építőművészet 1960. 1. sz. 7. l.

M. D. K.

VASNA János építész

Résztvesz a Veszprém városközpontja rendezésére kiírt tervpályázatán

Társtervező: Anczin M. Petényi J. Városy P.

Magyar Építőművészet 1960. 1. sz. 64. l

M. D. K

VASNA János építészet

Résztvesz a Székesfehérvár, Dózsa György tér és környéke rendezésére kiírt tervpályázaton,

Társtervező: Kobza K és Pázsy L

Magyar Építőművészet 1960. 1. sz. 64. l

Vajna János

Schmidt Lajos: Építőipari munkásszálló, Budapest. /Vajna János építész/. - Müszaki Tervezés, 1966. 5.sz. 16-17. l.

Az 1966. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört.Irt. 1969.3.sz. 243-283.l./ 249. l.

MDK

Vajna Gézáné

Az Iparművészeti Társulat karácsonyi kiállitása.
Nemzeti Ujság 1933. dec. 6. 11.l.

Vajna Gézáné

Munkájával szerepel az Iparművészeti Társulat karácsonyi kiállításán.

M.U.933.XII.6.

MDK

Vajna Gézáné

A háziipari részben résztvett a Szép Otthon kiállitásan.

Cikk: A mi kiallitóink.

Magyar Iparművészet, 1936. 25.1.

MEGHÍVÓ

A

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGÁNAK

19 ..... évi ..... hó ..... n ..... napján

.....

délelőtt / délután ..... órakor megtartandó végrehajtó-bizottsági / rendes / albizottsági ülésére.

Tárgy: .....

Elnök megbízásából:

.....

Hornyánszky V. R.-T. Budapest.

Vajna Gábor

rajztanár a Mária-
városi Kun-kol-
légiumban

Ravasz László

az erdélyi ev. ref.
egyházkerület nev-
könyve az 1904-ik
évre. Kolozsvár
1904.

NYOMTATVÁNY.

Nagyméltóságu
Méltóságos
Nagyságos

116:l

Vajna Ferenc

szerepel a Képcsarnok
győri bemutatótermében

g.h.: A művészetek terme

Kisalföld 1969 III. 29.

MDK

Vajna Ferenc

V. Orsz. Iparm. kiáll. Műcs. 1965.

M.D.K.

Va jna Ferenc

Müve a kiállitáson

állatfigurák

G.J.: Nyolcszáz müvészi emléktárgy az Iparmüvészeti V
Vállalat kiállitásán

Magyar Nemzet 1966. nov. 9. 7.l.

er, Rupert, murár (murarius), 24. júna 1725 vedno s mešťa-
n Ľudovítom Partilom svedok pri sobáši murára Ruperta
znera s pannou Annou Máriou Baumgartnerovou (MS fary
Martina).

hm, Jakub, cínár (civis stannarius), 3. novembra 1726 sa
báši ako slobodný s pannou Annou Katarínou Bistallerovou.
edkovia: Ján Helffricht, stolár, a Ján Pam (Dam?), zámočník;
strany nevesty: Ján Mayer, medikováč a František Porten-
ıser, murár (MS fary sv. Martina).

andterer, Ján, murársky majster (Maurer meister), 2. au-
sta 1729 spolu s tesárom Jánom Bretzlom, Antonom Zanys-
n, ... , a Jánom Ernestom Klusserom, ... ,
dok pri sobáši Jána Juraja Pfisterera, mešťana a tesárskeho
jstra, s Alžbetou Burgghartovou (MS fary sv. Martina).

ırtler, Štefan, maliar (pictor), 24. februára 1727 vedno s ma-
rom Tomášom Czekumom svedok pri sobáši vdovca sochára
istiána Heeba s pannou Annou Máriou Arderberovou (MS
y sv. Martina).

ıucz (Klaucz), Alexander, murár (murarius), 24. júna 1727
lu so sklenárom Jánom Ernestom svedok nevesty pri sobáši
ovca krajčíra Michala Millnera s vdovou Annou Flaschnerovou
S fary sv. Martina). — 22. júla 1727 spolu s kopáčom Urbanom
ıezelom svedok pri sobáši vdovca robotníka Gregora Raten-
ıuera s pannou Kristínou Krenwaldovou (MS fary sv. Martina).

istelly (Christl), Ján Ernest, zvonolejár (fusor campanarum,
mpanator fusor), 19. novembra 1726 spolu s obuvníkom
olfgangom Blauom, Jánom Michalom Haffnerom, výrobcom
í, a s obchodníkom Jánom Martinom Francom svedok pri
báši výrobcu nití Jána Kleindiensta, mešťana z Óváru, s pannou
réziou Krugersenovou (MS fary sv. Martina). — 23. novembra
28 spolu s pánom Danielom Micholom, dvorným maliarom
ietneho pána grófa Jozefa Esterházyho z Galanty, svedok
vesty pri sobáši inšpektora pre poľnohospodárske meliorácie
spector aridi?) Ignáca Eppeleho s Eleonórou Frombovou.
edkovia ženícha: Ján Juraj Hoffer, mäsiar a nemocničný

VAJKAI Aurél

BALASSA Iván: Vajkai Aurél, Kolozsvár 1903.május 14. - Budapest 1987. november 29. = Etnographia, 100. évf. 1/4.sz. 1989 483 - 485. p.

Vajkovits Emil

festőművész

Őszi Tárlat - Nemzeti Szalonban - képével szerepel.

Fiume születése

Pesti Hirlap
1929.IX.8.

VAJKÁNA MÁTYÁS, kefekötő

A Vas-megyei Levéltárban adat, hogy 1820-ban egy szombathelyi kefekötőnek adóját törölték és ő ekkor el is költözött a városból. 108.old

DOMONKOS JÁNOS: Kefekötőmesterség Szombathelyen 108.old

VASI SZEMLE, XXIII.évf. 1969. 1.szám, Szombathely

ideig nem érkezvén be, tisztele

hogy azok beküldése iránt sürgő

Budapest, 1915. évi,

Vajkai-Wagenhuber
Aurél

cikke

l.

A magyarság
néprajza, I. k
216.1

II. kötet 15. l.

GEORG
DANTER
MAVERER
MAN
RAINER
AVERER

VAJKAI Aurél

BALASSA Iván: Vajkai Aurél, Kolozsvár 1903.május 14. - Budapest 1987. november 29. = Etnographia, 100. évf. 1/4.sz. 1989 483 - 485. p.

10705.

párnázott támlásszékben ül, tojás-
visel. A háttérben függöny lóg, a mely
átást. Felirata:

ASCHA
.

46-901
901-9.

Vajk Tibor

építész

Szül Budapest 1895

oklevelet nyert 1921.

Műegyetem 21 l.

Vajk Ildikó

művével részt vesz az
Iparművészeti Főiskola Vállalatán
az Ernst Múzeumban

Magyar Nemzet 1971 január 23
4. old.

MDK

Vajdovich György, V.o.ian.

Áll. Liceum és Tanit.képzö Int. EGER.Ált.isk.

91. Cséplés.

Magy. Ifj. Képzöm. Kiáll. /VIT/ Gyermekrajzok.
Föv. Képtár. 1949. aug. 16. -szept. lo. Kat.

Vajdovich Béláné

Az alábbi pályázaton indult 5 magyar pályamü közül az egyik 100.000 belga frankos IV. dijat nyert. Szerzői: Bognár László, Körner Zsuzsa, Meggyesi Tamás. Konzulensek: Pataky Etelka, Vajdovich Béláné.

Meggyesi Tamás - Vajdovich Béláné: "Gent holnap" tervpályázat, 1971. Magy.Ép.müv. 1972.4.sz.14-16.l.

Vajdaszentiványi

Zichy-udvarház

kepe repr

Biró Erdkast

L. XVII. +.

Telep, Klissrák alatti római

VII. 196.

Vajdaszentiványi vár-
nyom

Szászrégen? köze-
leben

Kővári Erdépeml.
59. l.

Vajdaszentivanyi
ref. templomeröd

gótikus, szép gótikus faragványok, figurális zárókó a szentélyben stb.

Debreczeni L.

1928. 164. l. – 168. l.

Textiliák u.o. 165. l
166 l.

Horvát kusia, nephaz
u.o. 167. l.

kusia, udvarhaz
u.o. 171. l.

Szép temető fejfák u.o. 169. l.
Szürt, textiliák 170. l.

Vajdaszentiván

(Maros Torda vm)

Zichy-kastély

239. l.

Zádor-Rados

VÁKÁR Tibor építész

VÁKÁR Tibor: És nem ismertünk gyűlöletet... =
Magyar Építőművészet, LXXXI.évf.5.sz.1990 46 - 48.p.
ill. E.

életrajzi visszaemlékezés

Vákár Tibor

építész

l.

Építészet

1942. 76. l.

VASÁRNAP

27

Kat. K. József
Prot. Gebhárd

Ő görög

14. Marcell

HÉTFŐ

28

Kat. Ágoston pk.
Prot. Ágoston

15. Nagy BA

KEDD

29

Kat. K. Ján. fv.
Prot. Erneszt

16. Dioméd

SZERDA

30

Vákár Tibor

építész

a m. kir. Külkereskedelmi Hivatalnak a Budapesti Mezőgazdasági Vásáron létesítendő állandó kiállítási pavillonja tervp.

II. díj

MMÉE Közl

1940. 164. l.

1930 dec. Robison

300.–

Rifiretre 1930 dec. 16

Gy. Vákár Tibor

építészhallgató

Kotsis Iván dr

archépe és

egyébrajzai repr.

Megfagyott Muzsikus

1929.

karikatúrája

repr. u.o.

21. l.

Grünberger Jan

Kerekert 50.– P.

Firehve 1930 IX. 10.– P.

Gy. Vákár Tibor

vajdai repr.

Megfagyott Muzsikus

1930.

elnök

Vákár Tibor

épitéz

rod
z

Dobrossy Béla dr.:

A gyógyfürdők és a
Tabán jövője.
Fenti tervvázlataival

Budapest 1946
aug. 24-án

MEGHÍVÓ

AZ ORSZÁGOS MAGYAR RÉGÉSZETI ÉS MŰVÉSZETTÖRTÉNETI TÁRSULAT

1935. október hó 19-én (szombaton) délután fél 6 órakor a Magyar Nemzeti Múzeum Baross-utcai előadótermében (VIII., Baross-utca 13.) tartandó

SZÉKELY BERTALAN-EMLÉKÜLÉSÉRE.

TÁRGYSOROZAT:

Elnöki megnyitó.

Dr. Szentiványi Gyula: Székely Bertalan emlékezete. (Vetített képekkel.)

Utána választmányi ülés.

Gerevich Tibor
elnök.

Vendégeket a Társulat szívesen lát

ORSZÁGOS MAGYAR RÉGÉSZETI ÉS
MŰVÉSZETTÖRTÉNETI TÁRSULAT

NYOMTATVÁNY

Budapest

Vákár Tibor

1930/31.

Ferk pzomfoiskevk

145. l.

Vákár Tibor

épitész

városrendezési terv-
vel vett részt az alábbi
kiállításon.

Térés Forma

1942. 184. l.

(A jövő Budapestje.
Az Orsz. Iparegyesület
kiállítása az 1942. évi
budapesti őszi lakberen-
dezési vásáron.)

Vaikár Tibor, építész MDk.

A Magyar Építőművészek Szövetsége
Bp. Puskin utcai székházában
1959. febr. 20-án megnyílt
Vaikár Tibor építőművész grafikáinak
kiállításán.

Hír

Népszabadság, Bp. 1959. febr. 22. 11. l.
[Vidéki]

Vákár Tibor
grafikus

M.D.K.

A Magyar Építőművészek szikhárában nyílt meghiállítása.

Napló.
Magyar Nemzet, 1959. febr. 26.

Gl.

Vákár Tibor, építész

Bár nem jelent meg a közgyűlésen, az elnöki beszámolóhoz való hozzászólását ismertették. (A Magyar Építőművének közgyűlése.)

–: A magyar építőművének célja: az építészet fejlentése, a szocializmus építésének szolgálata

Népszabadság, Bp. 1959. okt. 28. 9. l

MDK

Vákár Tibor épitész

Épül, szépül fővárosunk. Magy.Nemz. 1949. nov .12.

Magy. Studio 1. graf. Siáll. 1921. márc.

MDK

Vákár Tibor,ép.m.

Cserba Dezsövel közösen tervezett egy kétgyermekes családi házat.

/A MMÉE-ben állandó intézménnyé alakult át ez a kiállitás.Két illusztr. a III.és VII.l./

Dr.N y.L . : A"Hogyan Épitsünk?" kiáll. a Nemzetközi Vásáron. MMÉE Közlönye.1933 máj.6. III.-VIII.l.

Vákár Tibor, grafikus

M Dk

„Lengyel út – magyar szemmel" címen
„Kiállítás nyílt a Lengyel Ohasó terem-
ben Vákár Tibor rajzaitól.

—: Hfr

Népszabadság, 1962 szept. 11.

12. l
[Vidéki]

MDK

Vákár Tibor

festő, az iskola v. növ.

Iskolatörténeti kiáll. 1954. jun. 14.l.

Eötvös József gimn. 100 éves fennállása.

Vahár Tibor
Jestő

M.D.K.

A kraklói Barbakán
(rajz)

Élet és Irodalom, 1961. jan 6 – 12 hep.

Vákár Tibor
építész MD K

Veszprém , Vörös Oktober u. 40. sz. épület átalakitója.
Két repr.: régi alaprajz 242.o.
átalakitási javaslat. 243.o.

Gerő:ÉpMüe 242-243.o.

MDK

Vákár Tibor

Káptalanfüred, akv.
Budaörsi borpincék, akv.
Karikatura

Városházi Képzőművészek Köre I. kiáll.
1949. ápr.

MDK

Vákár Tibor

Kenesei part, akv.
Kenesei ősz, akv.
Bodajk, olaj
Ősz, akv.

Városházi Képzőművészek Köre I. kiáll.
1949. ápr.

MDK

Vákár Tibor

t.e. városházi dolgozók kiáll. Hirlap, 1949. ápr. 28.

MDK

Vákár Tibor, II. dij.

Becz J: Ismét egy tervpályázat. Müvészet, 1940.
105-109 l, képekkel

Vókár Tibor

tervei alapján állítják helyre a pásztói (Nógrád megye) rk. templomot.

Dercsényi Dezső, Entz Géza, Gerő László: Magyar Műemlékvédelem I. (1949-59) Budapest, 1960. 108 l.

Vókár Tibor

Irányította a veszprémi volt ferences templom helyreállítási munkálatait.

Deresényi Dezső, Entz Géza, Gerő László

szk.: Magyar Műemlékvédelem I. Budapest 1960. (1949-59)

1171

Vákár Tibor

tervei szerint állították helyre a veszprémi piarista templom homlokzatát.

Dercsényi Dezső, Entz Géza, Gerő László stb.: Magyar Művészet évszázadai, I. (1949-1959) Budapest, 1960. 118.

Vákár Tibor

tervei alapján előkészületben
az Eötvös Lóránd u. 2. /Ráthéház, ma Fővár. Tört.
Muz/ helyreállitása.

Zakariás G. Sándor: Budapest. Bp. 1961
101é102.l.

MDK

MDK

Vákár Tibor és Helbig René

Szél utcai fiuotthon terve, repr.

Müvészet 1938. 18-19. sz. 95.l.

Vákár Tibor épitész MDK

Miskolc. Sötét-kapu rest. repr.

Csemegi József:Müemléki kiállitás a Városterven
Magyar Épitőmüvészet 1955.IV.évf.3-4.sz. 150.1.

MDK

Vakáry Béla
grafikus

Szlovákiai utirajzaiból
(rajz)

Élet és Irodalom, 1960. dec. 2. — 2 lap.

Vakáry Irén
restaurátor

Méltatás.

Balla Erzsébet: A restaurálás...
Új Tükör, 1978. augusztus - 3 lap.

Vakány Irén, restaurátor

a Magyar Nemzeti Galéria Műhely-sorozatában az 1978-ban végzett általános tárgy-restaurátorok diplomamunkái láthatók. – Vakány Irén, Bencsik László és a többi restaurátor mind más és más jellegű, anyagú tárgyakkal foglalkozik, tanúságot téve a szakember biztonságáról és a művész alkotó vágyáról.

Balia Erzsébet: A restaurálás-mesterség és művészet.

Tükör, Budapest, 1978. aug. 6.

Vakáry Irén
restaurátor

Méltatás.

Balla Erzsébet: A restaurálás — . . .
Új Tükör, 1978. augusztus 6 — 3 lap.

Vakány Sréu
iparművész

M.D.K.

Középkori magyar függőpecsét
reprodukcíókat alkotott. + repr.

Henszelmann Lilla: Vakány Sréu középkori magyar
függőpecsét reprodukcíói

Művészet, 1964. március - 30 lap.

Vakány Srén
iparművész

M.D.K.

A Szabó Ervin Könyvtár, Akadémia Könyvtár, Iparművészeti Muzeum számára készített munkákat. A városlődi karthausi kódex kötés másolatának munkájában is részt vett.

Hinszlmann Lilla: Vakány Srén középkori magyar fu ggőpecsét reprodukció.

Művészet, 1964. március. – 30 lap.

MDK

Vákánt Lőrinc népmüvész, Karcag

Szolnok m.i képző-, népmüv. tav. tárlat,

1959. máj.

Vákánt Lőrinc –

Csoportkiállításon szerepelt Karcagon.

Szolnok megyei Néplap 1967. VII. 28.

Vágánt Lőrinc

Csoportkiállításon szerepelt Karcagon.

Szolnok megyei Néplap 1964. aug. 12.

703

vártka

ét meglévő közt, középen, hátrább az
ben lehetett a balassagyarmati 1796
ban említett r.kat. kápolna, melynek
: oltárkeresztjét is említi. Lebontási
. A mellette lévő irat szerint az épület-
íma nem elegendő a célra, s ezért kérik,
ıelyezzék át a vármegyeházára, a kastély-
lyezzenek el. /Gr. Majláth József
ata. Orsz. Levéltár: Departemento
273.pos.3. Del Domus Cottus Neogra-
nsis 1795 No. 36.186./
kialakitott, egyemeletes, négyzetes
épületből áll, melyeket falazott ke-
k sarkain álló házak két-két homlok-
ettő udvarra néz. Ezek mindegyike mind
laktengellyel. A földszinti rész fala
ásu, kőkeretes, bujtatott rácsos ab-

Vákánt Lőrinc, Karcag
Faragott doboz, fafaragás

Ernst Muzeum. I. iparművészeti kiállitás.
1952. 2o 1.

Budapest, 198... év .....hó

Ph.

Érvényes 19.....tól ...

Felkérjük, hogy a fenti kutatá
példányát az MTA MKCS Könyvtá
küldeni sziveskedjék.

VÁKÁR TIBOR ápitész

(s-y): Épitészgrafikák : Vákár Tibor kiállítása. =
Magyar Nemzet, LIV.évf.33.sz.1991.febr- 8. 6.p.

Székelyudvarhely, Székelyudvarhelyi Muzeum, 1991

Vákár Tibor, építész és grafikusművész

„Erdély kövei" c. kiállítás.

A Kós Károly Kör 1988. jún. utolsó hetében „Erdély kövei" címmel építész-rajzokból kiállítást rendezett, melyen Vákár Tibor, Pinta József, Reinholz Péter, Vörös Márta építészek utirajzaiból és Szinte Gábor grafikáiból láthattunk egy válogatást.

Magyar Építőművészet, 1988., 4-5., 124-old.

6320. sz. jegyzék

1946-1949: tom. 1. 1951: tom. 2.x
1953: tom. 4. fasc. 3-4. F. 1954:
tom. 5. 1954: suppl.F. 1955:
tom. 6. 1956: tom. 7. fasc. 3-4.
F. 1957: tom. 8. 1958: tom. 9.
1959: tom. 10. fasc. 1-2. F. 1960:
tom. 11. fasc. 3-4. F. 1962: tom.
13. fasc. 3-4. 1963: tom. 14.
1964: tom. 15. 1965: tom. 16.
1966: tom. 17. 1967: tom. 18.
1968: tom. 19. 1969: tom. 20.
1970: tom. 21. 1971: tom. 22.
1972: tom. 23. 1973: tom. 24.
1974: tom. 25. 1975: tom. 26.
1976: tom. 27. tom. 28. 1977:
tom. 29. tom. 30. 1978: tom.31.
tom. 32. 1979: tom. 33. tom.34.

VÁKÁR Tibor épitén

A Magya Épitőművészek Szövetsége Kós Károly köre által szervezet Erdély Köveic. c. kiállitás egyik résztvevője - beszámolot közöl a Reformátusok Lapja 1988. 35.sz. 3. p.

Vákár Tibor, építén

L. Tillai Ernő

– követségi kirch. 8.

Magyar
Építőművészet Bp. 1983 83/6

Vákár Tibor építész, festő

L. Rubletzky Géza

– : Hd

Népszabadság, Bp. 1981. júl. 3.

8.

VÁKÁR TIBOR, PFANNL EGON, BUDAI AUREL

A Budapest II., Frankel Leó u. 54. sz alatti müemléképület rekonstrukciójának tervezői

BUDAI AUREL: A Budapest II., Frankel Leó u. 54. sz. alatti müemléképületben levő kórház rekonstrukciója

Müemlékvédelem, 1974. 2. sz. 78– 82. l.

VÁKÁR TIBOR

A Csiki-havasok nyugati lejtője a Kálvária-dombról

Müemlékvédelem, 1975. 4. sz. 229. l.

VÁKÁR TIBOR

leírás, rajzzal

Vákár Tibor: marosvécsi kastély a
Maroshid felől
Müemlékvédelem, 1976. 1. sz. 65. 1.

Vákár Tibor.

Budai Auréll: A Budapest II.ker. Frankel Leó u.54.sz. alatti műemléképületben lévő kórház rekonstrukciója. Terv: Budai Auréll, Vákár Tibor, Pfannl Egon, statikus Gábori Pál. - Az épület Hild József műve, 1843.

Műemlékvédelem, 1974.2.sz.78-82. l.

Vákár Tibor, építész, grafikus

Vákár Tibor építészmérnök, grafikus, Bpest V., Akadémia u. 11. műtermében hétköznap 15—19 óráig bemutatja műveit: aug. 30—szept. 9. **Csíkország**; szept. 13.—szept. 23. **Egyházi grafikák**; szept. 27—okt. 7. **Építész naplójából**; okt. 11—okt. 21. **Transsylvánia.** (x)

— : Körkemény

6.

ESTI HIRLAP, Bp. 1976. aug. 30.

Vákár Tibor

a szombathelyi volt ferencestemplomot a nevezett tervei alapján állitták helyre.

Deresényi Dezső, Gólya József, Entz Géza:
Magyar műemlékvédelem II. (1959-60)
Budapest, 1964. 263 l.

Vákár Tibor építész

A Bp. II. Frankel Leo 54. sz.
alatti kórház rekonstrukcióját
tervezte.

Budai Aurél írása

Műemlékvédelem 74/2 78-o.

MDK

Vakovits Erzsébet

Bohóc

Müvész-Élet, 1934. 1-2.sz. 13. 1. kép

Friedrich Vakerberger M.D.K.

kőfaragó

1443 ft-ot

kapott a gyulafehérvári rentély helyre állításánál végzett munkajáért. (1757)

Ent. géza: A gyulafehérvári nézeghár
Bp. 1958, 125

a Zeyk falvai
ra kiutalt 12
crejéig fedez
Cortellini
falvai helyre
dai gör. kel.
kait is vezett
Mindkét
illetik czime
fizetése mer
a már jelzé
dezetet nyer

Vákár Tibor

épitész a FÖTI-nél

Az OKH (élelmezési szpar) kiállítási pavillonja.

Kósa Nemzeth Vásár

1949.

42, 43. l. 44. l.

45. l. (képekkel.)

Terverte fenti

n le a hartulajdonos kincstar
lag, jogtalanul évente 80 koro-
a mi előleges beleegyezésünk
gy részeges, rendetlen házsártos
járata mellé és most mi kény-
üzni, hogy részeges szomszédjával
olyan lármát, veszekedést ren-
és közt, hol családtagjaikkal, hogy
ü emberek néha besem mer-
un. —
rakonczátlan gyermekeiktől sem
nem marad az udvaron, mellé-
piskosak, azok tisztán tartásá-
szoktatni őket, szóval alkal-
és piszkos lakók. —
csán tisztelettel kérem a tekin-
talmazzon fel, hogy 1907 év april
a két lakónak a lakást és sze-

Vákár Tibor

épiten a FŐTI-nél

Budapest Főváros és
üzemeinek pavillonja
Tervezte fenti

Kósa Nemzetk. Vásár
1949.

45 l.

Vákár Tibor

Építész a

MATI-ban

Építés – Építészet.

1949. I. évf. 5. sz. 58, 60. l.

(P. F.: A tervező irodák képzőművészeinek kiállítása.)

A budai Rác-templom c.

vízf. repr.

Városrendezési tanulmányai közel egy termet töltöttek be.

Ceruza, tin, rajza, tempera és vízfestmenye.

Két háló c. festmenye

[illegible]

Erdélyi Múzeum-
Egylet
1885—

Vákár Tibor

épitész

érdő

MÉ, 1941. 308. l

M.D.K.

M.D.K.

Vákár Tibor, építész

második díjat nyert a Kultúrszocializmus Hivatal kiállítási pavillonjának tervpályázatán

Vállalkozók Lapja. Bp. 1940. LXI. évf.
aug. 8. sz. 5. old.

MD K

Vákár Tibor, festö

Gyergyói örmény templom.	Szines rajz.
Kolozsvári fötér rendezése.	Krétarajz.
Tahán-fürdö.	Fénym. ceruza.
Gellért-fürdö.	" "
Erdélyi városháza-tér.	" kréta
Kolozsvári Szamospart.	" "
Zalaszántó.	Tempera.
Soproni udvar.	Ceruza.

Bpesti Föv.Képtár.-Képzömüv. Ip.müv. és Foto kiáll. Kat.
1948.jan.3.-22.

Vákár Tibor, festö MDK

Bodajk. Olf.
Budaörsi pincék. Anilin f.
Budaörs. Tempera.

Epost Föv.Képtár.-Képcsarnok. Ip.műv. és Foto kiáll.
1948.jan.3.-22. hat.

adóhivatalt, hogy a zólyomi várnak,
ecember hó végéig terjedő időre eső
regyszázötven /1150/ K-t Salamon
rfelügyelő özvegyének, hivatalos nyug-
zettsége mellett, fizessen ki és tár-
n kiadáskép számoljon el.-

solat hiteléül:

tóh.

vezett az azzal egybekötött, az el
húnyt várfelügyelő által létesitet
kert természét élvezhesse.

Budapest, 1917. november hó 6.

A miniszter helyett:

államtitkár.

Bu

Méltóságos

Az erdélyi épitkoz
jenen kérem Mél
a Gyulafehérvá
ra 2000 Kor.
részére 1000 Kor.
részére 1000 Kor.
szége mellett kér
A legmélyeb
vánitásával

Vákár Tibor

l.

Szabad művészet

1949. 216 l.

Kőrösy László: Esztergom. Esztergom, 1887., 239. l. — Maszlaghy II., 171. szám. — Gerevich: Az Újság, 1916. júl. 20, 4. l. — Gerevich: Régi és újabb magyar képek a prímási képtárban. Vasárnapi Újság, 1916., 554. l. — Lepold—Homor 98. l. — Gerevich: PA, 252. l. — Ybl Ervin: Lotz Károly élete és művészete. Bp. 1938., 384. l.

Útban a tanyára

Fa, olaj, 20×29 cm.
Jelezve jobbra lent: Lotz.

Beszédes Kálmán: Az esztergomi érseki képtár. Esztergom, II., 1875., 43. szám. — Földváry: Az esztergomi érseki képtár. Fővárosi Lapok, XIII., 1876., 760. l. —ó: Az esztergomi hercegprímási képtár. Magyar Korona, III., 1879., 21. szám. — Rényi 24. l. — Körösy László: Esztergom. Esztergom, 1887., 239. l. — Z: Az esztergomi érseki képtár leírása. Új Magyar Sion, XVI., 1885., 850. l. — Maszlaghy II., 172. szám. — Gerevich: Az Újság, 1916. júl. 20, 4. l. — Gerevich: Régi és újabb magyar képek a prímási képtárban. Vasárnapi Újság, 1916. 554. l. — Lepold—Homor 98. l. — Gerevich PA. 252. l. — Ybl Ervin: Lotz Károly élete és művészete. Bp. 1938., 384. l.

MAGYAR FESTŐ 1843-ból

Krecsmáry Mihály arcképe

Vászon, olaj, 29×23 cm.

Vákár Tibor

1926.

l.

Erődi – Bodnár

110 · l.

Vákár Tibor MDK

Parád, akv.

Műcsarnok 1960.Képző- és Iparitőművészeti körök kiáll.

zon, olaj, 114×140 cm.
Capese Zurlo- és San Marco-gyüjteményből.

CCHIETTA (sienai festő, 1412 körül—1480)
ai Szent Katalin
ndo, fa, tempera, átm. 13·7 cm.
ölni Ramboux- és az Ipolyi-gyüjteményből.
Ramboux, 165. szám. (Vecchietta.) — Lepold
—Homor 97. l. — Gerevich PA, 225. l.
(Vecchietta.) — Lepold—Lippay 55. l.

LENCEI FESTŐ, XIV. század
onika kendője (124. kép)
élyos ékalakú felső záródással, fa, tempera,
68·5 cm.
oltár felső lezárása.
Benesch Belved, 70. l. (XIII. század.) —
Berti Toesca, 956. l. (Képe 955. l. Velence,
XIV. sz.)

LENCEI FESTŐ, XIV. század
tychon. Balra: *Trónoló Madonna Szent Jakab és Szent Lucia között.* Jobbra: *Kálvária*
csos felső záródással, fa, tempera, egyenként
×24 cm.
Ipolyi-gyüjteményből.
apján ornamentális díszítés és 4—4 címer
na.
Gerevich PA, 222—223. l. — Őszi kiállítás,
1930, Ipolyi, 129. sz. — Berti Toesca, 956. l.

LENCEI FESTŐ, XVI. század közepe
mkirályok imádása
zon, olaj, 52×112 cm.

Vákár Tibor

l.

Erődi-Bodnár

227. l.

Vákár Tibor

rajza

a főváros kiállítása az 1948-ei nemzetközi vásáron

Uj Budapest. Budapesti Nemzetközi Vásár 1948. nyár – 2. l.

14
Kath. Özséb vt.
Prot. Özséb

CSÜTÖRT.

15

Kath. N.-boldog-A.
Prot. Mária

PÉNTEK

16

Kath. Joakim
Prot. Ábrahám

SZOMBAT

17

Kath. Jácint kv.
Prot. Anasztáz

Izr. 18. S. Ekev. 4. P.

Vakovics Zoltán

1888/1889 I.

Ferkó pzomfoisk vk

144. l.

Vukovich Miklós

Vukovich Miklós: Községi ravatalozó Ceglédbercelen.
Tervező-társ: Emődy Attila.
/rövid életrajz + ismertetés,képekkel.Vezető építész/

Nagy Elemér./

Magy.Ép. müv. 1972. 4. sz.54.1.
/Fiatal Építészek Köre-szám/

Vákár Tibor

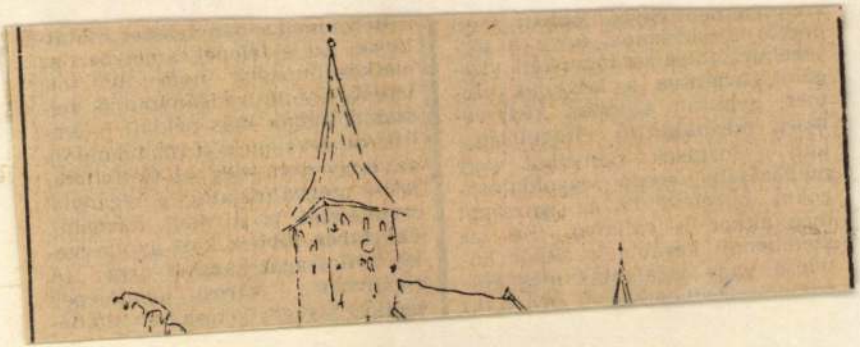

Magyar Nemzet 1987. IX. 14.

Vörös Tibor

Rajz

Magyar Nemzet 1987. III. 4.

Volkár Tibor, építész

L: Fischer József

–: Vélemények az építészeti kritikáról 2-3

Magyar Építőművészet, BP. 1983 83/1

bestyén egri kőművesmester. Az egri házak felértékelésénél 1687—90 között a 45. sz. ház tulajdonosaként — amelynek 96 forint az értéke — szerepel, majd ugyanekkor a 499. sz. 80 forint értékű ház is tulajdonában van. E házról megtudjuk, hogy sarokház és kertje ebben az utcában az útig lemegy, jobbról 19 romos kőház áll és vele szemben 7 elhagyott ház. (OL Eger v. első összeírásai. 1686/90.) 1697. február 6-án „Nukker Sebestyén" egri kőműves és polgár mint házassági tanú szerepel. (OL Filmtár. no. A. 1255. p. 667.) Nocker Sebastian egri kőművesmestert 1701. nov. 30-án említik mint aki → Weiss Kristóffal együtt a Rác utcában levő császári pincét becsli. (OL Ofner. Cam. Adm. Buchhalt. Acten 3837. p. 516. — Baranyainé.) A Lipót királytól 1702. február 7-én engedélyezett egri kőműves-, ács- és kőfaragócéh egyik alapító mestere. Az alapítók sorában találjuk → Spórer András és → Steinperger András kőműveseket, → Prandl Péter kőfaragót, → Endresz József, → Trancz György, → Preiner Ulrich és → Gauster Sebestyén ácsmestereket. (Breznay, II. 221. old.)

NAGY néven 4 kőfejtő dolgozik az egri vár számára 1562-ben. (Détshy, Munkások I. 189. old.)

NAGY István egri kőműves nevével 1824-ben találkozunk az adójegyzékben. 1826-ban egy egerpataki vízgát tervét készíti. (EÁL ÉrsKápGazd L tvj. II. 92/b.)

NAGY János eperjesi asztalosmester 1551-ben a Dobó palota kazettás mennyezetéhez 50 aranyozott faragványt, asztalt, 3 szekrényforma kettős padot készít, → Korlath Mihállyal pedig az új „bolt"-ban dolgozik. (Détshy, Munkások I. 197—98. old.)

NAGY József mátramindszenti kőműves. 1847-ben a helybeli templomot javítja → Kalmár András odavaló asztalossal együtt.

NAGY László betűmetsző. A nagyvisnyói ref. templom úrasztali poharának 1811-ből származó feliratán találkozunk nevével. (Voit, 1958.)

NAGY Sámuel cserépváraljai kőfaragó. 1820-ban

VÁKÁR TIBOR építész

Építészet és tervezés Magyarországon 1945-1956.
Bp.,OMMv.Ép.Muz.,1992

55/6667.

VÁKÁR TIBOR

VÁKÁR Tibor: A hároméves terv és a vajudó „szocreál".-
Magyar Épitőművészet, 1984.3.sz. 2o.p. ill. - Res.

Zsögöd (Erdély), Vákár Tibor rajza

VÁKÁR Tibor

Műemlékvédelem 1994/2.

Csíksomlyó (Erdély), Vákár Tibor rajza

artenstiegen. Ich habe noch eine
nden und angegeben, die den
Aufzählung, ohne die Werken
szikel, der die Angaben, die
n denen Berger teilnahm
scheiden, ob Sie diesen Umstand
ikel, wo man die frühere
ıß, laut Archivalien zu
zur Zeit keine gründliche
Botsdorfer, Bersetener
astes, und deren Restaurierungen
ch die Quellen und dem heutigen
überstellen.
Fehler bezüglich L.Berey; einen
en, den ich beilege. Mit vielen
ollmer-Artikel ergänzen, werden
weil er eher Bauunternehmer als

ggefahren, deshalb konnte ich
H-1012 Budapest, Logodi u. 36.
ein Töchterlein, Rebeka
ch natürlich durchsehen,
e aber vielleicht auch sie einen
erfen. Ihre Anschrift: H-1144

haben, beruhigt mich; einige
in dem zweiten Teil der Liste,
eine verbesserte Liste
ich weniger Arbeit haben werden.
eundlichen Grüßen

VÁKÁR Tibor

VÁKÁR Tibor: Korona a Duna fölött. = Magyar Nemzet, 1993. szept.23. 6. ill.

MEGI

A MŰCSARNOK M
FÉSZEK MŰVÉSZKLU
(BUDAPEST VII. KE
1991. OKTÓBER 9-ÉN,

JAN ERNST

(GUGGENHEIM MÚZEUM, N

AMERIKAI MÚZEUMOK A

A KRÍZIS ÉVEI. VÁL

VÁKÁR Tibor

(hankó): Egy épitész vázlatkönyvéből : A margitszigeti domonkos kolostor. = Magyar Nemzet, LIV.évf. 235.sz. 1991. okt.7. 8.p. és ill.

Vákár Tibor terve 1958-ból az épület fölés egy aluminiumvázas üvegtemplomot tervezett

VÁKÁR Tibor

(hankó) [HANKÓ Ildikó]: Egy épitész vázlatkönyvéből : Pesti Rondella. [beszélgetés Vákár Tiborral]. = Magyar Nemzet, XLV.évf. 294.sz. 1991. december 16. 8.p. ill.

Bp.V. ~~Városház~~.Régiposta u. - Apáczay Csere J. u. sarok
Pesti Rondella romja - megmentése és bemutatása

műemlékvédelem

312.
Chastin, J.: Les trusts et les
Paris, 1909, Alcan.

567.
Ciurdariu, Elenora: A lápok an
az Ecsedi lapra. Bp, 1914, Fri

~~567~~.231.
Cohnstaedt, Wilhelm: Die Agrar
demokratie von Karl Marx bis z
München. 1903, Reinhardt.

214.
Commissioner of Labor. 7o.Anna

208.
Conrad, J.: Leitfaden zum Stud
politik. Jena, 1901, Gustav Fi

VÁKÁR Tibor

(hankó): Egy épitész vázlatkönyvéből : Az Invalidusok háza. [beszélgetés Vákár Tiborral] = Magyar Nemzet, LIV. évf. 300. sz. 1991. december 23. 8.p. ill.

Bp., V.ker. Városháza u., Városháza

Törvények, és akik...

A legelszántabb mozi–rajongókat levélben értesítették, a nagyközönség a rádióból tudhatta meg, hogy november 13–án, hétfőn este 8 órakor a Puskin moziban díszelőadáson mutatják be a **Kristály Gyula ózdi nyugdíjas politikai peréről** szóló dokumentumfilmet – a belépés díjtalan.

A tájékozatlanok közül sokan gyanakodva vették tudomásul a pénztárnál, hogy nincs jegy, de be lehet azt a Nagy Sterilizátoroknak sikerült nézők és olvasók nemzedékei – de még művészek és írók tenyésztörzsei – elől is elmismásolniuk.

Az elkeseredett ózdi nyugdíjasnak a maga idején hírhedt izgatási peréről – pontosabban: annak szereplőiről – **Tényi István** rendező és munkatársai (Sántha László és Kiss I. György) olyan dokumentumot tudtak szalagra rögzíteni,

gyűlöletessé, mint
szánalmassá és kom
lesznek a fügefalev
maguk elé kapkodott
lyos törvényekre" v
vatkozgatásukkal. Gy
tessé valójában ezek
vények válnak – „me
tóik" bizonyára már a
vadászmezőkön é
„kiemelt" nyugalmuk

Törvények jönnek
vények mennek –
időkben tömegestü
gyorsan cserélődnek

VÁKÁR Tibor

(hankó)[HANKÓ Ildikó]:Ryg épitész vázlatkönyvéből :
Mi lesz veled, Belváros? [interju Vákár Tiborral].
= Magyar Nemzet, LV.évf. 1o.sz.1992. január 13. 8.p. ill.

Bp., V.ker.
rendezési terv a Vákár

VÁKÁR Tibor

(hankó): Ökumenikus templom : Egy építész vázlatkönyvéből/beszélgetés Vákár Tiborral/. = Magyar Nemzet, LIV.évf.270.sz.1991. nov.18. 8.p. ill.

1983-as terve egy templomra

czélzatban jelenik meg, mely oly ügyességgel és szorgalommal van rajzolva, hogy annak minden legkisebb részletét, és ennek czélját tökéletesen megtudhatjuk. Ugyanoly pontossággal felfogvák a kép hátterében levő vitézek pánczélai is, ámbár azok egyszerübbek, kevésbbé gazdagok és csak aczélból készítvék. Annál kevésbbé elégíthet ki a lovak rajzolása, ha csak abban nem találunk mentséget, mikép a XV-dik században a festészek, majd nem kivétel nélkül, a lovak rajzolását nem igen értették; söt még Raphael sem tudott lovat jól rajzolni. Nem különben gyengén felfogvák a háttér fái is, valamint felötlö, hogy a távol épületek rendesen vörösre festvék. E kép arany alapjába az érintett *us* rövidítéssel a Conradus Potinius nevet találjuk bekarczolva.

VI. E képpel átmegyünk az oltár bal szárnyától jobb szárnyára, hol azt legfelsöbb helyen balról találjuk; de itt kezdödik a szent életének második, azaz nyomoruságos része, t. i. Erzsébetnek férje halála után történt elüzetése, sógora, Henrik által, ki késöbben a német császárság után törekedett és Raspe Henrik név alatt ismeretes. E történetet Mont. munkája XVIII fejezetében elbeszélvén, képünk az elbeszéléstől sokban elüt, amott t. i. nem Henrik maga üzi el sógornéját mint itt, hol a herczegre tolláról ráismerünk.

VÁKÁR Tibor

(hankó) /HANKÓ Ildikó/: A budai Várkápolna /beszélgetés Vákár Tiborral/. = Magyar Nemzet, LIV.évf. 229. sz. 1991 szept. 30. 8.p. ill.

BP., I. Vár, Várkápolna

helyezzék el itt a koronát

« naturalisme », sous forme de nature reproduisible, qui ne diffère en rien des « prodiges naturels » tels que l'arbre, l'homme, la montagne ou autre.

L'architecture de l'image n'est donc plus une image au sens académique du mot.

C'est un compagnon actif dans notre vie, le symbole de l'univers, auquel je dois m'attacher, ou contre lequel je dois lutter dans l'intérêt de ma vie.

Elle est un enrichissement et nous contraint à nous enrichir.

L'architecture de l'image a surgi sous nos yeux à travers la sauce des couleurs et la haie des lignes des ateliers, comme la triple unité de la simplicité, de la sécurité et de la justice. Elle est venue comme représentante de l'époque et nous a fait

VÁKÁR Tibor

(hankó): Dunai Monte-Carlo : Egy építész vázlatkönyvéből. = Magyar Nemzet, LIV. évf. 264.sz.1991.nov.11. 11. p. ill.

A margitsziget kibővitésének terve

VÁKÁR TIBOR

(hankó): Egy épitész vázlatkönyvéből : A Clark Ádám tér. = /beszélgetés Vákár Tiborral/. = Magyar Nemzet, LIV.évf. 247.sz. 1991. okt.21. 8.p.ill.

Bp., Clark Ádám tér, ide tervezett épületről

VÁKÁR TIBOR

(hankó): Egy építész vázlatkönyvéből :
A lánchídi alagut. = Magyar Nemzet,
LIV.évf. 252.sz. 1991. okt.28. 8.p. ill.

Az alagut kiszéleszitésének terve 1935

– Ústav pro dějiny Karlovy university, Václav mester graduáléja 621
– – Uměleckoprůmyslové Muzeum, Brumov, casula 613
– Muzeum hlavniho mesta Prahy, az óvárosi városháza Madonnája 868, 648
Prázsmár (Prejmer, Tartlau: R), ev. templom
– Kálvária-oltár 711, 720, 865; K: 1761–65
– kehely 641, 737
Prejmer→Prázsmár
Prešov→Eperjes
Pressburg→Pozsony
Pretai→Baráthely
Privigye (Prievidza: CS), településszerkezet 75
Protivin, Madonna→Hluboká
Przydonica, Immaculata 715, 716, 722
Ptaszkowa→Kraków, Muzeum Narodowe
Ptuj (Pettau) 57, 63, 523, 524
Ptujska Gora 57, 219, 524
– Szt. Zsigmond-oltár 219
Pudlein→Podolin
Pukanec→Bakabánya
Purgstall, Madonna 548

Rab-sziget 227
Raclawice, oltár 722, 724

VÁKÁR TIbor

(hamkó): Egy építész vázlatkönyvéből : A Vörösmarty tér. = Magyar Nemzet, LV.évf.4.sz.1992. január 6. 5.p.

Bp., V.ker.,Vörösmarty tér

to use this text at many different levels; since at the lowest the boys could be set to do no more than correct the actual mistakes of grammar, false regimen by prepositions, or wrong sequence of tenses, and at quite another it was possible to use it for teaching Latin verses. Some of it, as has been shown, goes easily into hexameters;[18] and this indisputably means that the hexameters were written first and rearranged as prose afterwards. But there is no special reason to think these hexameters were composed by anyone but the 'archbishop', or for any purpose other than to be thus rearranged. Pupils beginning Latin verses have to be faced with sentences in which they know the words will be able to be rearranged to scan with an absolute minimum of changes other than in order; and whether the basis of these sentences is verses written for the purpose by, or some pre-existing poem selected by, the master depends on the master, not on any law.[19]

That this is a possible explanation of Turpin is obvious, but the matter goes beyond that, no other explanation will hold. No one in the twelfth century could have learned as much Latin as the 'archbishop' and still at the end of his studies make, through ignorance, the particular types of mistake that he does. Painful experience would long since have taught him that one does not use *in* with the ablative for motion; *hora* and *ora* are the specific illustration of a distinction in meaning dependent on aspiration given in Hugh of St. Victor's grammar,[20] yet Turpin writes *hora* when he means *ora* every time: *egometipse* is the specific illustration of the fault of tautology given in the same grammar, yet Turpin uses it freely and it is probably Calixtus's favourite pronoun. These mistakes, since they must under the circumstances be deliberate, must be meant to be noticed; and, although they may conceivably have been thought amusing, this can only have been in a milieu where boys

VÁKÁR Tibor

(hankó) /HANKÓ Ildikó/= Egy épitész vázlatkönyvéből : Talmi újat építeni? = Magyar Nemzet, LV.évf. 40.sz. 1992 8.p. és ill.

Bp., V.ker. Vigadó tér-Petőfi tér közötti szakasz rendezése + a szállodák a Duna-parton

« à la seule démocratie véritable ». Dans un manifeste de Kassák au sujet de l'art, cette idée était ainsi formulée : « L'insatisfaction permanente est notre lot à nous. Se frayer un chemin en se battant — tel est notre mode de vie » Dans mon « Manifeste pour la critique et le théâtre » on pouvait lire : « Exterminons le marécage de la pseudo-critique! Réalisons la révolution culturelle de l'évolution permanente! » Il ne s'agissait pas là d'un climat particulier suscité par les événements de la révolution d'octobre. Notre raison, nos sentiments ne faisaient que refléter les tâches que la réalité posait pour nous. Quant à la forme de notre combat et son objectif final, nous ne les sentions que confusément. A vrai dire, tous les membres de notre communauté n'en avaient pas la même conception, loin de là...

Les numéros spéciaux de *MA* sur l'idéologie devaient revêtir une importance toute particulière plus tard, au début de 1919,

VÁKÁR Tibor

(hankó): /HANKÓ Ildikó/: Egy épitész vázlatkönyvéből : A Pesti Duna-part. = Magyar Nemzet, LV.évf. 34.sz. 1992. febr.10. 8.p. ill.

terv a Duna part rendezésére

VÁKÁR Tibor

(hankó) [HANKÓ Ildikó]: Egy épitész vázlatkönyvéből : Az uj Nemzeti Szinház. = Magyar Nemzet, LV.évf. 28.sz. 1992. február 3. 8.p.

Terve 1988-ban

VÁKÁR Tibor építész

YBL-díjasok 1992. = Magyar Építőművészet, 83,
1992. 2-3. 91. ill.

April, 16.00 Uhr
Gebäude B, Dísz tér
pest

VÁKÁR Tibor

(hankó)[HNAKÓ Ildikó]: Közterek „butora" : Egy épitész vázlatkönyvéből [beszélgetés Vákár Tiborral]. = Magyar Nemzet, LV.évf. évf.64.sz.1992 március 16. 8.p.

Budapest szobrairól nyilatkozik a neves épitész, hogy oda ne fussunk

VÁKÁR Tibor

(hankó)/HANKÓ Ildikó/: Egy épitész vázlatkönyvéből : Közművek esztétikája /beszélgetés Vákár Tiborral/. = Magyra Nemzet, LV.évf.70.sz.1992 március 23. 8.p.ill.

Dés magyar irodalmi élete — a múlt században Medgyes Lajos nevéhez kötődött. A Petőfit óvári házában fogadó s a kor nagyjaival, köztük Jókaival, Teleki Sándorral barátkozó költő-pap szociális tüzű szabadságharcos lírája, bebörtönzésekor szerzett önkényuralomellenes versciklusa s 1860-ban a román —magyar testvériség szellemében fogant *Békeszózat*a már az antifasiszta mozgalom idején új szerephez jutott, majd a felszabadulás után sokszor előadott, megzenésített, iskolakönyvekbe foglalt politikai költészetként vált népszerűvé.

A múlt századig nyúlik viszsza a helyi sajtó és a műkedvelő színjátszás története is. Már s a helyiek közül a költészetével már feltűnő Varró Dezső. Az ugyancsak itt megjelenő Szamosvölgyi Napló (1934—38) rendszeres irodalmi rovatába bevonja a szamosújvári írókat s Szolnok-Doboka már ismert íróit is; munkatársai közt van Bárd Oszkár, Flórián Tibor, Huber Győző, Parádi Ferenc, Szopos Sándor, Varró Dezső, majd bővül a lap írógárdája, s 1935-ben Fekete Lajos, Erdélyi Ágnes, Farkas Sándor, Hegyi Mózes, Salgó Olga verseivel is találkozunk. Az említett két helyi lapon kívül 1918 és 1940 között még 12 hetilap és folyóirat jelent itt meg, többnyire rövid ideig, s a város 6 nyomdája közül egyedül a Medgyes Lajos

VÁKÁR Tibor építész

(hankó): Egy építész vázlatkönyvéből : Buda fürdőváros /beszélgetés Vákár Tiborral/. = Magyar Nemzet, LV.évf.16. sz. 1992 január 20. 9.p. ill.

Tervek Budapest fürdőváros kiépitésére - vén kecske

kutató vagy egy intézet elnyer egy pár-
t számitógépet és elszámolhatja költség-

lemző Intézete kiadott egy vaskos köte-
. Érdemes megnézni, hogy mivel lehetne
n, de vannak külföldi alapitványok is.
tséget kér, akkor nemcsak a központi
gondol. Általában az alapitványokkal
k egy nagyobb összeget, pl. a Volkswagen
kapott elég jelentős pénzeket /100.000.- DM-t/.
arországon is kialakulnia. Az alapitvá-
sok nagy külföldi alapitvány van, amelyik
k konzerválására, a kulturális értékek
lhivja Mokány Katalin figyelmét: körleve-
z MTAK és a HMSZ megadja a Magyarországon
az intézeti könyvtárak pénzhez juthatnak.
Tamásnak a következőket válaszolta:
információellátásával a Tudománypoliti-
aboratum készült Madl Ferenc tárca nélküli
yes elaboratum /nem akadémiai állásfoglalás/.

VÁKÁR Tibor

(hankó) Hol épülhetnek budapesti mélygarázsok? [beszélgetés Vákár Tiborral]. = Magyar Nemzet, LV.évf.144.sz. 1992. junius 19. 16.p.

Budapest, urbanisztika

VÁKÁR Tibor: És nem ismertünk gyűlöletet... =
Magyar Építőművészet, LXXXI.évf.5.sz.1990 46 - 48.p.
ill. E.

életrajzi visszaemlékezés

N "ACTIVISME HONGROIS"
TOBRE 1979

s	429
es en moyenne)	225
I2 en moyenne)	48
	702

présentation du I6 octobre la présence de :

VÁKÁR Tibor

(hankó): Magyar Nemzeti Pantheon : Egy épitész vázlatkönyvéből [beszélgetés Vákár Tiborral] = Magyar Nemzet, LIV.évf. 276.sz. 1991. nov.25. 8.p. és ill.

A tervezett Nemzeti Pantheonról

hozzájárul és magához veszi

A soproni un. Wirth-kch
György bécsi kereskedőnek sz
Wirth Mihály soproni ösztönd
a wittenbergi egyetemen. Ado
evangélikus gyülekezetnek.

A kehely nóduszán szárny
a talpon ppdig ugyancsak szár
kezükben "Krisztus fegyvereit
eszközeivel egyfelől Krisztus
legyőzésére utalnak. Jelszerű
tesz szemléletessé:

Az aranyozott ezüst pat

VÁKÁR TIBOR építész

(hankó): ...és Petőfi iskolája? : Egy építész vázlatkönyvéből /beszélgetés Vákár Tiborral/ = Magyar Nemzet, LIV.évf. 288.sz.1991. dec.9. 11.p. ill.

műemlékvédelemről beszélgetnek

Val Aurelio

"Balsafa kompozíció" repr.

Horváth György: Megerszámmazási
műnészek külföldön

Nők Lapja, Bp. 1970. sep. 20. 14-15. l.

VÁL AURÉLIA, festő

---

aug.20.a Külföldön élő magyar mesterek-Budapesten.c. kiállításon szerepelnek:Kolos-Vary Zsigmond,Pátkai Ervin,Szabó Pál, Székely Péter,Vál Aurélia,stb. műveikkel. 26.old

László Miklós: Külföldön élő magyar mesterek-Budapesten. 24.old

Muzeák,Műzeumi Magazin, 1970. 2.sz. Budapest.

AURELIA VAL, szobrász

Aurelia Val: "Mozaik ",cimü alkotása./balzata/.-
Fekete repr. 25.old

LÁSZLÓ MIKLÓS: Külföldön élő magyar mesterek-Budapeste
24.old

Muzsák,Múzeumi Magazin, 1970. 2.sz.Bpest

Vál Aurélia

mél. Bp.-en. Szabrász.

Párisban él. Famozaikokat kérit. kiállított művei:

Komposíció	I.	balzafa	50 x 80 cm (repr.)
— " —	II.	— " —	— " —
— " —	III.	— " —	75 x 50 "
— " —	IV.	— " —	— " —
— " —	V.	— " —	— " —

XX. századi magyar származási művészek külföldön.
Bp. Műcsarnok, 1970. Bev.: Dr. Bogyó József. 78. l.

rany peremmel, a csészén elől cimer,

a csészén elől szinesen magyar cimer.

zén a magyar cimer, az aljon *Éllyen*

ny diszitéssel, hátlapján szines négy-

agyar cimer, és *Éllyen a Nemzet!* fel-

ras nap *Jó reggelt* felirat. Bécs, 1827.

szén „A barátság szép emléke Legyen
s, 1833 és 1836.

aljján „Dénes Gf Andrassy s m S. Gf
z alj Berlin, 1850 k.

el, a csészén „*A barátság emléke*" fel-

sel, a csészén *üres* felirat és barna
. Bécs, 1815.

csészén *EMLÉKÜL* felirat, az aljon

Váli műemlékek

l. Barcza Bpest 1924.
205. l.

641. CSÉSZE ALJJAL, porcellán, i
a b c, az aljon *Azok köszt az én*

642. CSÉSZE ALJJAL, porcellán, ké
felirat. Bécs, 1825.

643. CSÉSZE ALJJAL, porcellán, kék a
nap BARÁTSÁG EMLÉK körirat

644. CSÉSZE ALJJAL, porcellán, zö
a Nemzet! felirat. Bécs, 1834.

645. CSÉSZE ALJJAL, porcellán, ara
Pesthen. Bécs, 1829.

646. CSÉSZE, porcellán, kék alapu, aran
Bécs, 1834.

647. CSÉSZE ALJJAL, porcellán, ara
Buda mellett. Bécs, 1829—30.

648. CSÉSZE ALJJAL, porcellán, haso

649. CSÉSZE ALJJAL, porcellán, rajta
1832.

650. CSÉSZE ALJJAL, porcellán, zöld
Boldog felirás. Bécs, 1826.

651. CSÉSZE ALJJAL, porcellán, kék a

Vaáli ref. templom 157

A vaáli ev. ref. egyház
története.

Petrik 1866–1900

VÁL (Fejér)

1787.- épült, Heine bécsi építész műve a nápolyi S. Carlo mintájára. Benne 6 freskó Wagnertől, Schef. RMU 1, 123 l. fer és Molnár János (?) képei.

Vál

RMU 1, 123 l.

R. K. TEMPLOM építtette 1824-ben Ürmenyi József országbíró. Benne márvány-szobra Ferenczy Istvántól. Szépfaragásu szekrények a majki kamalduli templomból. Mellette régebbi (gotikus) harangtorony.

POGÁNYVÁR a közelben a régi templom tornyával, mely hajdan a török őrség védőhelye volt.

KASTÉLY, U-alakú, barokkstílu, épült 1775-ben.

Vál
(Fejér vm)

Plébániatemplom
177, 190, 271. l.
kép 47. sz.

Zádor – Rados

Ürmenyi – kastély
159, 160 l.
Ürmenyi – kripta
178, 324. l.
kép 44. szám

u. o.

Valach, Jan

festő

Zólyomban a XVII. sz.

nem: János, olasz

festő - er?

Toman

717. l.

MDK

Vál Valéria ötvösművén

Kiállít a Stók Galériában.

R. Gy.: Ékszer '70

7.

Népszabadság, Bp. 1970. dec. 9.

Vál Vali iparművész MDK

Tizéves a sárospataki Művészotthon
Képzőművészeti kiállitás a Rákóczi-várban.
Népszava, 1958. okt. 21.

M.D.K.

Vál Vali.

Ötvös iparmüvésznő.

Tiz éves a sárospataki müvészotthon.
Képzőművészei kiállitás a Rákoczi várban.

Népszava 1958 okt. 21 8.old. 248.szám.

Vál Valéria
ötvös

M.D.Y

Ékszereivel szerepel a tárlaton.

Révész Imre: A V. Iparművészeti Kiállítás jelentősége
Művészet, 1966. április - 24 lap

Vál Valéria

kitüző

karkötő

karkötő

Zsennyei iparm. kiáll. 1967. Saveria Muz.
Szombathely

MDK

Vál Valéria

násfa lánccal

nagy " "

karkötő

Zsennyei iparm. kiáll. 1967. Savaria Muz.

Szombathely

Vál Valéria

násfa

karkötő

tü

Zsennyei iparm. kiáll. 1967. Saveria Muz.
Szombathely

Vál Valéria

Ékszerekkel szerepelt 1963-ban
a miskolci iparművészeti kiállításon.

Iparművészeti kiállítás a Herman
Ottó Múzeumban.
Északmagyarország 1963. máj. 10. 6. l

Vál Valéria

MDK

ötvösmüvész

fém divatékszerekkel

szerepelt a Herman Otto Muzeumban rendezett kiállitáson.

Molnár László: Modern iparmüvészeti kiállitás Miskolcon.

Borsodi Szemle.1963. 3. sz. 82-89.lap. 89.l.

Vál Valéria, iparművész

MDh

Ékszerekkel szerepel az egri tárlaton.

Cs. M.: Mai magyar iparművészet 2.

ESTI HIRLAP

Bp. 1964. jún. 24.

Vál Valéria
ötvös

Kis háre kiállítás'an a negyvenes évek végétől, illetve az ötvenes évek elején készült ötvös tárgyat mutatta be első munkáiként, az előbbiek elvesztek.

Kovács Gyula: Vál Valéria ötvösmunkái.
Művészet, 1971.március - 30.lap

Vál Valéria
ötvös

„Ékszerek" (repro)

Kovács Gyula: Vál Valéria ötvösművész.
Művészet, 1971. március – 30 kép.

Vál Valéria

ötvös

A művésznő az ötvös mesterséget 1920-ban kezdte. Szereplő je volt az 1930-as évek ipaművészeti kiállitásainak ahol sok és jelentős elismerést nyert.

Kovács Gyula: Vál Valéria ötvösmunkái.

Művészet, 1971.március - 30.lap

Vál Valéria
ötvös

Különös módon a textilkéreimunkák
körül a halotaszegi irásos motivum
vagadta meg képzeletét, Karperecre
alakította át a halotaszegi irás ost-
motivumokat.

Kovács Gyula: Vál Valéria ötvösmunkái.
Müvészet, 1971.március - 30.lap

Vál Valéria
ötvös

Maga stilizálta virágmotívumok jellenek meg munkáin, margareta, gyöngyvirág, rózsa, szászorszép virágok formámak áthöltése.

Kovács Gyula: Vál Valéria ötvösmunkái.
Müvészet, 1971.március - 30.lap

Vál Valéria
ötvös

Vörösréz alapanyagú ékszereinek kivitelezésében az volt a célja, hogy az anyag értéke ne befolyásolja az ötvöstárgy ítéletét, csak a forma.

Kovács Gyula: Vál Valéria ötvösmunkái.
Művészet, 1971. március - 30. lap

Vál Valéria
ötvös

A művésznő első szállítója volt
az ötvenes évek elején az ipamű-
vészeti boltnak. Ő hendte el a fel-
szabadulás után a vörösrér
alapanyagú és az ezüstözött élsze-
rek készítését.

Kovács Gyula: Vál Valéria ötvösmunkái.
Müvészet, 1971.március - 30.lap

Vál Valéria

Szerepel az alábbi táslatban

R. Gy: Ékszer '70

Nagyszabadság 1970 XII. 9

Val Aurélia.

Kiáhított művét a Szépműv. Múzeumnak ajándékozta

Sóós Magda: XX. sz. i magyar szásmarásu művészek kiáll.

Magyar Hírek 1970 XII. 12

Vál Valéria
ötvös

M.D.Y

Szerepelt a Műegyetemi
Diákotthonban rendezett
tárlaton.

Kocsogh Ákos: Téli krónika
Művészet, 1967. április - 38 kap

Vál Valéria iparművész

ötvösmunkái

képzőművészeti nemzetközi
kiállítása. 1960. Bp.

Vál Valéria MDK

ékszereivel

szerepelt a miskolci kiállitáson.

L.M.: Iparművészeti kiállitás a Herman Ottó Muzeumban.
Északmagyarország 1963. máj. 10.

MDK

Vál Valéria

ötvös

Képzőművésznők Nemzetk. Kiáll. 1960. Műcs.

39

zadból.

letakart
melyet (bal kezével kissé felemelt,

z. Felemelt jobb kezében égő gyertyát,
. Dicsfénytől körülvett fején süveget
kálla ősz; köld casulájának bélése piros; fe-
albája felett vörös csikú egyházi disz
ölül jobbra ΣΠΙΡΙΔΩΝ olvasható.

5.8: 10.8 cm.
L. Resiminitől 100 lirán (44 frt. 90 kr.)
. 17-én (279/94)
sd a 12620/95 és a 22919/95 min. számot.
, Lotz K., Schickedanz A. és Zala Gy.

Val, Pierre du

l.

Glaser Karlsruhe

132. l.

498 m.

Val Valéria

Miltátás

Kovács Zsuzsa: Kinek tervezünk és mit?
Müvészet, 1974.október - 30. oldal.

Val Aurélia
szobrai

Kompozícióit mutatta be
a tárlaton

Horváth György: Magyar származású művészek külföldön
Új Hang, 1970. szeptember - 39 szám

Val Aurélia
szobrász

„Balsafa kompozíció"
(repro)

Horváth György: Magyar szármáriási művészek külföldön
Vörösmarty, 1970. szeptember - 39 szám

Val Aurélia

Reprodukció: egész táblán, lehete-lehérben: Kompozició "I. balzsamfa mozaik, 50 x 80 cm.

Passuth Krisztina: Modern Hungarian Artists living abroad. The New Hungarian Quarterly, Budapest, 1971. 41 sz.

2091.

Val Aurélia, szobrász

Szerepel.

Dévényi Iván: Jegyzetek a magyar származású XX. sz.-i művészek tárlatáról

53-55.

JELENKOR, Pécs, 1971. január XIV/1.

Váleszuti Veres M.D.K.

A XVII. sz. -ban Kassán dolgozó ötvös

Kampis Antal: A képzőművészetek története

A Kultura Világa Bp. 1963. 668.l.

Valasik Antal, kőmüves D.K.

neve az 1800-évi egri adókönyvben fordul elő.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 414. old.

VALASIK Antal kőmüves. Az egri városi adóösszeirás 1800. évi kötetében szerepel.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

Valacher László

Szerepelt a szekszárdi megyeházán nyílt képzőművészeti kiállításon

Magyarság, 1927 XII. 13

Választó Ötvös József

1570 Kolozsvár

Vasárnap **25** B Nagykarácsony	DECEMBER 31 NAP Prot. B Karácsony
Hétfő **26** *Szt. István I. vt	Prot. István I. vt.
Kedd **27** János aps.	Prot. János
Szerda **28** Aprószentek	Prot. Kamilla
Csütörtök **29** Tamás pk.	Prot. Dávid
Péntek **30** Dávid	Prot. Zoárd
Szombat **31** Szilveszter	Izr. S. Vajigas 53. hét Prot. Szilveszter

< Válaszúti kastély >

Kelemen Lajos

A < > 7 Eippel-

Művészeti Szalon

1926 I. 1. 7

Szakelemen

Vasárnap **5** B Pünkösd vas.	☽ JÚNIUS 30 NAP	Izr. Sabuoth 1 n. Prot B Pünkösd vas.
Hétfő **6** *Pünkösd hétfő		Izr. Sabuoth 2 n. Prot. Pünkösd hétfő
Kedd **7** Róbert hv.		Prot. Róbert
Szerda **8** Medárd Kan.		Prot. Medárd
Csütörtök **9** Primusz és Fel.		Prot. Félix
Péntek **10** Margit kirné		Prot. Margit
Szombat **11** Barnabás aps.	24. hét	Izr. S. Nassa 1 P. Prot. Barnabás

< Válaszúti kandalló >

Kelemen Lajos

A < >

Pásztortűz

1926. 240 l.

Sza Kelemen

<Választi kastély>

Kelemen Lajos

A < >

Művészeti Szalon

1926. I. 5–8. l.

képekkel.

Válaszúti Bánffy-
kastély lépcsőháza

Meje repr
Biró Erdkast

LXXII. t.

Szentmihály, (Liptó vm.) **Liptovsky Michal** okr. R

Liptószentmiklós (Okolicsnó) (Liptó vm.) **Liptovs**
Mikulás, Szlovákia, **r. k. templom**

Németlipcse, (Liptó vm.) **Partizánska Lupca** okr. **templom**

214.5.
Th. V.

Szlécs, (Liptó vm. Németlipcsei j.) **Háromszlécs, Sl templom**

Nagyselmec, (Liptó vm.)**Liptovská Stiavnica** okr.

214.6
Th.VI.
lappang

215. Galgóc (Nyitra vm) **Hlohovec,** okr. Hlohovec

VÁLECZKI János érdi

1777-1785 Pécs

PSz 2000/2. 18.

XIX. század.
Bronz, mag. 10·5 cm.

TÖMJÉNTARTÓ,
talpas, gótstílű minta utánzata.
Réz, mag. 7 cm.
A kölni Schnütgen-gyüjteményből Simor prímás vásárolta, 1884.
Keresztény Múzeum Esztergomban. Egyházművészeti Lap, V., 1884., 362. l.

MADONNA és SZENT LÁSZLÓ,
a győri antifonale vereteinek másolata.
XIX. század.
Réz, egyenkint 45 cm mag.

MADONNA JÉZUSSAL,
dombormű. Jézus madarat enged repülni. Gótstílű minta nyomán.
XIX. század.
Bronz, mag. 20·5 cm.

APOSTOL,
könyvfedélről, gótstílű minta nyomán.
XIX. század.
Bronz, 11·5 cm.

Valdner Mór

körajzoló és könyom-
dás Rékesfehérvárott
1861.

lásd

Anjezdsky Adolf

alatt.

Valdner Mór könyvnyomdász M.D.K.

mük. a 19 n. II. felében kézesfehérvárra

1). Szézesfehérvár 1861

2.) Szézesfehérvár 1601. év. ...midőn a törökttől visszavétett

Gerni, A magy. kőrajz. 1960 212

Valensich Gergely,csizmadia

Győrben polgárjogot nyert: xxxxx 1755.maj.21.Nyékről jött.kath.Taksa 24 Ft./Album Neo-Civium 1743-1838./.100.●

Lengyel Alfréd: Sopronmegyei családnevek Győr város polgárkönyveiben. 97.old

Soproni Szemle.Helytört.Folyóirat.XII.1958.Sopron

M.D.K

VALATIN Ágnes építész

12 osztálytermesre bővíthető 8 osztály-termes ált. gimnázium terv pályázatán Szmetana Gy. és Domszky T. tervező munkatársa

Terv pályázati eredmények
Magyar Építőművészet 1960. 4. 8. 62. l.

944. I. Béla.

Egész alakban, tölgygalyaktó
rárolva. Kezeiben kivont kardot tart, me
bajusza fekete, szeme barna, ar
forgóval, pánczéling, vállon át
tös, öv [redacted] lecsüngő bor
tyús lábbeli. A háttér aranyozot
betükkel: »ROSKOVICS« és felirata

Vászon, méretei 154.5: 63.
István terme számára készült kő
1904: II. 16-iki 9206 sz. leirat
Ujság 47 évf. 1900: IV. 22-én me
fényképei után a 248 l. reproduc

Elszámoltatott 1905: V. 19-é
tott 1905: XI. 30-án 21515 szvsz.

904: V. 2.

Valdmesser Ferenc

ötvös

1732 Modor

Prágából származott.

Kapuvárországötvösök 31 l.

MDK

Valdic Rudolf /Zágráb/

szobrász, bronzéren

Klassics: Párisi kiáll.kitüntetései. Mucs. 1900.
326-7 l.

Valdhidi templom-
hastély

(Waldhütten, Nagykühüllö-
vm)

kepe repr.

Sigerus

ben a történelmi órákban. Fegyvertársam a le-
lós, aki félországot hódított meg a nemzeti nép-
vertársam minden jóérzésű ember, aki rendet,
és kalandmentes külpolitikát akar.
nez, jóakaróimhoz. Szeretettel hivom őket, csat-
Én becsületes iparkodással szolgáltam minden
jáért, küzdöttem a panamák ellen és segitettem
n tehát a főváros közönségétől, hogy segitsen

e és bizalom fűz hozzám: **ne irjon alá senki-
nem jönnek olyan ajánlási ivvel, melyen
repel.**

sorsdöntő választások előestéjén

Payr Hugó.

Valdhidi templom

gótikus Eapuja

repr.

Arch. Ert

1911. 301. l

Valder János, festőművész

a kiállítás, melyet a zrenjanini képtárban Vukica Popović szervezett, 16 műalkotás a múzeum gyűjteményéből, a többi mű magángyűjtők tulajdonából származik. – Staglschmidt Margit gyűjteményéből van: Valder János „Pipázó ember" c. mű, – összesen 26 kép tulajdonosa.
(említve).

Ács József: Magyar festőművészek Bánátban. Magyar Szó, 1980. I. 29.

Valdek Rudolf

Hobrecz

Poirsi világkiall
bronz sen.

Vas typ 1900.
569

Valdec Rezső

Hobrász.

Szül. 1869. Zágráb. a zágrábi tanítónya ipartanoda volt a hobrászatot a münchenia akademián Rimann tanárnál tanulta.

Az 1896. nill. kiáll. horvát művészek csoportjában:

17 sz. Szeclem (relief)
18. Lég.
19. Krisztus-karcolat.

---

3 lap. a Catalogus-ban

H

Valcz Jenő

építészmérnök

Élett

l

Csikvári Ungvár

Szemelyi adattár

225. 'hasáb.

kával, cappában, talapzatra helye-
a:

vicüs
ff
Cardinalis.

m.

Valcz Jenő

épitész

Kül. Aranyosmarót 1900.

oklevelet nyert 1924

Névjegyzmüegyelem 21. l.

K. D. U

VALCHI József asztalos

Szentbenedeken

1776. Alsószelezsény, r. k. templom, újjáépítésénél költségvetése

oltál, szószék	80,–	forint
24 pad à	4,–	"
sekrestyeszekrény	15,–	"
gyóntatószék	9,–	"

Agghásy: Barokk szobrászat ... Bh. 1959.

I. 292, II. 9.

A bizottmány Tár-
nay Jenő mérnök urnak
felvilágosítását, - mely szerint

/.

Valcher P.

vízimérnök

1775. Fenti által báró Sigray Karoly kir. biztos megbízása folytán a Duna kiöntesének meggátlásáraut készitett tervezetek. (17. kötet 91. és 92. k)

Pestom. levéltára

Galg Pestom

I rész. 24. l

UIR. VALCHENY, textilfestőmester

HAUPT LADEN BUCH.-Eines Ehrsamen Handwerks Deren Kais: Königl: PRIVILEGIRT Bürgerlichen Schön und Schwartzfärbern in der Königlichen Stadt Pressburg.
Név.-57.- Herr Uir.Valcheny
Felvétel ideje: 1776. 3. Marz.
Hová vették fel: Grann, /Esztergom/. 155.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA, A Xantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr, 1974

MODERN SARGAKÉZ ELŐ

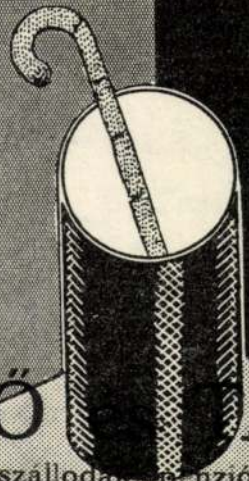

KISS ERNŐ [illegible]ÁRSA

háztartások, vendéglők, szállodák, penziók, intézetek, uri konyhák, menzák beszerzési szaküzlete. Fa- és fémipari különlegességek országos áruháza.

BUDAPEST, VII., ERZSÉBET-KÖRUT 13.

Nagy S.

Valchatko Antal

1551-ben Bécsből küldik Egerbe, ahol többed magával a vár erődítésén dolgozik - Giovanni Maria irányítása mellett.

Pataki Vidor dr. Az egri vár élete. Eger, 1934. 19. l.

Valchasko Antal

XVI.7

l.

Patakivarép

103. l.

M.D.K.

Valch Viktor, építész

Bauer Emillel és Pallós Arturral közös terve megvételben részesült az újpesti államvasuti internátus pályázatán.

Cállalkozók Lapja, Bp. 1908. XXIX. évf.

fol. 8. sz. 13. old.

Kresz, 1955. Nemesleányfalu
Kövesi Imre, 1896.
Ker.

"Mázas pohár"

Szezon szerint is; tavasszal többet vittek el, ekkor inkább a fenálló edényt; ősszel inkább tálat, ekkor kevesebb edény kellett

MDK

Valch Viktor, Nagy Károly, Bauer Emil és Pallos Artur

az alábbi pályázaton pályamunkájukat megvásárolták

A MÁV ujpesti internátusának tervpályázata. Épitő Ipar 1908. jul. 12. 285.l.

Dalsi [illegible]

[illegible]

[illegible]

174.1.

Valch Mátyás

épitette Csáky György megbízásából a végi pozsonyi sinházat 1774-ben.

Czagány István: A pesti Vigadó épülettömbje.
Epités- Epitészettudomány, 1970 /2.köt./ 173-268.l.

174.l.

M.D.K.

Válaszúti Veres Mihály, ötvös

Kassai mester. XVII. sz. 459. old

Kampis Antal: A képzőművészetek

A Kultúra Világa. III. köt. A képzőművészetek, a zene, a színház és a film. Minerva. Budapest. 1960

Választúti Veres

ötvös Kanán a 17. században.

Kampis Antal: A magyar művészet a XIX. században.
Bp. 1968. 167 l., képes. /Minerva zsebkönyvtár/
156. l.

Valasz-uti Andreas

Kolozsvári nyomdánságát bizonyítja az a lappangó 1624. évi naptárocska is, melyet – Kénosi Tözsér János 18. századi unitárius egyháztörténetíró tanusága szerint „Kolozsvárban nyomtatta Válaszuti András, mint a Heltai nyomda vezetője.

Adattár XVII. századi szellemi mozgalmak történetéhez. I. Polgári irodalmi és kulturális törekvések a század első felében. Herepei János cikkei. Bp.-Szeged, 1965. 627 l.

510. l.

5.

Valasz-uti Andreas

1624. november 3-án találjuk bejegyezve:
„Andras Deak az Typographus Calendarumot hozvan eo kalmek(ne)k az beczulettes Tanacznak: Adattak eo kalk neki ajandokban fl. 3 d."

Adattár XVII. századi szellemi mozgalmak történetéhez. I. Polgári irodalmi és kulturális törekvések a század első felében. Herepei János cikkei. Bp.-Szeged, 1965. 627 l.

510. l.

Valasz-uti Andreas

utazgatásai, bár jórészt Bethlen parancsára tösténtek, a költségeket mégsem a fejedelem, hanem a város postálhodaja és nekerezése terhére számoltattak el. Ebből következik, hogy kolozsvári lakos, akiért a városnak kellett viselni a hivatalos utazgatás költségeit.

Adattár XVII. századi szellemi mozgalmak történetéhez. I. Polgári irodalmi és kulturális törekvések a század első felében. Herepei János cikkei. Bp.-Szeged, 1965. 627 l.

510. l.

3.

Valasz-uti Andreas

1622. júl. 28-án jegyzték fel róla (névmegjelölés nélkül „eo kemek (városi) Tanáczul a Typographussal Vr(nukna)k parancsolattjara kultek Toelczeres Tamast zolgastol Fogarasig" .... „Az B(ecsületes) Tanachy kuldy Theolchyeres Tamas V(ramat) az Typographussal eo fel(ségéhez)" ... 1623. aug. 5-én izják: „Andras Deakot az keonjnjomtatott Vizi Egi Zegenj Ember 2 eok(rös) Zek(erén) Tordaig." hogy onnan tovább furasszák Gyulafehérvárig.

Adattár XVII. századi szellemi mozgalmak történetéhez. I. Polgári irodalmi és kulturális törekvések a század első felében. Herepei János cikkei. Bp.-Szeged, 1965. 627 l.

509-510 l.

Valasz-uti Andreas

a munkánál tovább, pontosabban Kolozsvárt munkálkodó volt. A kolozsvári számadáskönyvben 1622. július 18-án említik „Typographus Valazuthy Andras"-t.

Adattár XVII. századi szellemi mozgalmak történetéhez. I. Polgári irodalmi és kulturális törekvések a század első felében. Herepei János cikkei. Bp.-Szeged, 1965. 627 l.

JD9.1.

Valasz-uti Andreas

és Mezleni Marton nyomtatta 1624-ben a Kálnoki Zsuzsánna fejedelemasszony felett elmondott temetési beszédet és verseket két kötetben. Herepei szerint nem lehetett egyszerre vagy egymás után a felsővári típográfia vezetői, hanem más-más műhelyben működtek.

Adattár XVII. századi nevelési mozgalmak történetéhez. I. Polgári irodalmi és kulturális törekvések a század első felében. Herepei János cikkei. Bp.-Szeged, 1965. 627 l.

508-509. l.

Válaszúti Veres Mihály

Ötvös

Válaszúti Veres Mihály, Kassai ötvös

III. 77.

Muz. és Kvt. Értesítő

Választi Veres
Mihály
kassai ötvös
l.
Kalmár János
A magyar Eard
nincsenete.
Bp. 1938.
30, 33, 88-l
90-l

M.D.K.

Válaszuk: Veres Mihály ötvös

Kassán dolgozott

Kanyis, Irod. műv. Bp. 1960 459.

Válaszuti Veres Mihály

kassai ötvös

MDK

A Magy. Tört. Muz. Fegyvártárának egyik pallosa csaknem azonos szerelésü Veres Mihály 1596-ban készitett pallosával.

167.o.

Kalmár János: Hegyestör és lóra való pallos a magyar huszár szolgálatában.
Folia Archaeologica XI. 1959. 157-171.o.

MDK

Választuti Benedek,
(Walazwthy)
1530-i oklevélben kolozsvári polgár Kewmijes Georgiussal együtt emlitve.
Valószinüleg azonos Benedictus Lapicida-val, akit Kömüves György özvegye, Magdolna, végrendeletének végrehajtójául jelölt meg 1531-ben. Talán Kömüves Györgygyel együtt dolgozott a kolozsvári ferences egyház és kolostor épitkezéseinél.

256.o.

Entz Géza: Müvészek és mesterek az erdélyi gótikában.

KelemenEml. 249-264.o.

MDK

Válaszuti András
nyomdász művezető

működése alatt sem hanyatlott a
Heltai nyomda

Lubik Zoltán: A magyar nyomdászat korszakai.
Ballagi és Firtinger nyomd. tört. művei - Ballagi kor-
szakainak tibás beosztása stb.

Grafikai Szemle 1896 évf 12 sz 197 l.

mdk

Valentinus Vincte de Zentlgeurgh

1414ben Komaraispán

Huszár Lajos: A Budai Pénzverés Története a Középkorban.

189. jegyzet 71. l

Valentinus Mathie de

Cibinio

könyvnyomtató XVI. sz.

l.

Magyar Könyvszemle

1881. 213. l

VALENTINUS /AUGISTINUS/ Rezmives

Említve:.-47.-1646. Adókivetés."Suburbium Platea Pontis...d. 35." 30.old.

SZÁSZ PÁL: Adatok a nagybányai Pénzverő alkalmazottairól 1530-1660 25.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY,LVI-LVII.évf. 1957-1958. Akad.Kiadó,Bpest. 1958

ARASZTNŐK BRÜSSZEL KÖRNYÉKÉRŐL.

Valentinus Kopyro

l.

Balogh Erdélyiren

I. 142/56. l.

l

Bálint alatt

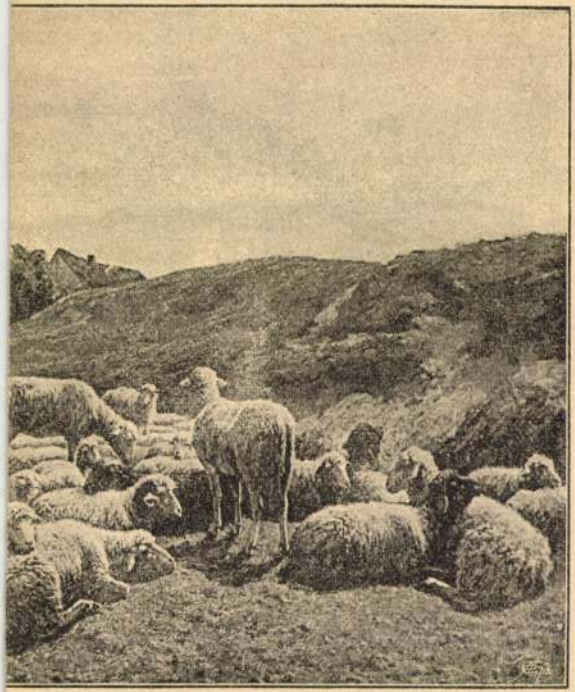

N JULIUS. DELELŐN.

Valentinus

erdélyi festő

l.

Balogh Erdélyi ven

I. 58. l.

Lásd

Bálint

alatt

Valentinus pictor MDK

Segesvárott 1489-ben említve.

/irodalmi források felsorolása 247.jegyzetben/

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország táblakpei. Bp.1955. 89.l.

Valentinus Pictor, festő

MDK

1489-ben segesvári biró.

260.o.

Entz Géza: Művészek és mesterek az erdélyi gótikában.
Kelemen Emlékkönyv. 249-264.o.

Valentinus ~~Kepyro~~ Kepiro

1485 körül Sólyomkő lakója.

263.o.

Entz Géza: Művészek és mesterek az erdélyi gótikában.
KelemenEml. 249-264.o.

Valentinus Kepyro MDK

Sólyomkőn 1485 előtt tartózkodott.

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország táblaképei.Bp.1955. 89.l.

VALENTINUS PÉNZVERŐ

Emlitve:-17.-1622."Rest.1620.In cellario Blasÿ Eöthweös,Valentinus pénzverő".-Emlitve még:1624, 1640,1645,1646,1648,1651.1653-ban borösszeiráskor özvegye szerepel. 27.old.

SZÁSZ PÁL: Adatok a nagybányai pénzverő alkalmazottairól 1530-1660 25.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY,LVI-LVII.évf. 1957-1958. Akad.Kiadó.Bpest. 1958

Valentinus kömüves M.D.K.

olasz

1562-ben dolgozik az egri vár épitkezésén

Détshy Mihály: Munkások és mesterek az egri várépitkezésein 1493 -s 1596 között

Az Egri Muzeum Évkönyve 1964. I. Eger 1964. 179.l.

M.D.K.

Valentinus

1562 marc.-ban két Valentinus nevü kőmüves csatlakozik a 6 olaszhoz.

Détshy Mihály: Munkások és mesterek az egri vár épitkezésein 1493 és 1596 között. I. közl. 179.o.

Az Egri Múz Évkönyve. I. Eger, 1963

M.D.K.

Valentinus

1562 márc.-ban a másik Valentinus kőművessegéd eltávozik.

Détshy Mihály:Munkások és mesterek az egri vár épitkezésein 1493 és 1596 között.I.közl.179.o.

Az Egri Múz.Évkönyve.I.Eger,1963

Valentinus MDK

1494-ben Rómában élő Magyar festő.
/irodalmi források említése 25l.jegyzetben/

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország táblaképei.
Bp.1955.9o.l.

lefedve

A felsőoktatási könyvtárok

(új)

1, strength = erősség

2, weaknesses = gyengeség

3, opportunities

4, threats = félelem

VALENTINO Ungaro

(Valentinus Ungarus, Valentinus pictor)

15. sz. második fele, Velence

ld. Čoralić, L: Magyarok Velencében a 15–17. században. = Aetas, 1996, 2-3, 152.

4. sz. minta a 24. §-hoz. — **Szoba- (v. fali) leltár.**

Lel

Folyószám	A szakleltár folyószáma	A bútor vagy szerelvény megnevezése	Darab

Valentin Mihály

Heverő puma, pasztell
Lappango tigris "

Nemzeti Szalon
1915. Sept.
Ősi kiáll -

Tschudi, Hugo v. III. 161.

Valentin Mihály

1913. ápr. – máj. kiáll.
Nemzeti Szalon
Tigris, pasztell 200.–

1915. szept. kiáll. u. o.
Heverő puma, pasztell 400.–
Lappangó tigris, pasztell 500.–

1915. dec. kiáll. u. o.
Figyelő vad macska, pasztell 150.–

VALENTIN RÁJER, német szabómester

A Székesfehérvári Városi Levéltárban két irat a város XVIII.sz.i mestereiről.Az egyik XX 1784-ből,a másik pár évvel későbbről.64 mesterség,519 név.Öt osztályba sorolva.Az arab számok a két listát,a rómaiak a besorolást jelzik. 263.old

/ 1,2./ 2:IV., 1:V. német szabó. 266.old

U.VARGA MARIANNA.Mesteremberek Székesfehérvárott a XVIII.században 263.old

ALBA REGIA.István Király Múzeum Évkönyve.VIII.-IX. 1967-68. Székesfehérvár

Valentin Mayer

MDK

Schoen Csillaggyűjt. 1936. 42 l.

MDK

Valentin Mihály

Tigris, paszt.

N.Szal. 1913. tav. kiáll. 26. l.

MATH. VALENTIN, textilfestőmester

HAUPT LADEN BUCH.-Eines Ehrsamen Handwerks Deren Käis: Königl: PRIVILEGIRT Bürgerlichen Schön und Schwartzfärbern in der Königlichen Stadt Pressburg.
Név. 17. Herr Math.Valentin
Felvétel ideje: 1766. 24. Aug.
Hová vették fel: Sommerein,/Somorja/, 155.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőműhelyek I. A textilfestés első nyomai 101.o1

ARRABONA. A Xantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr, 1974

T.5241.

tánnak Bécs ellen küldött
egnevezésével, a háttérben
e. Felirata:

ARCIA DELL POTENTISSIMO ESSER-
AN DE TVRCHI CONTRO LI CHRIS-
NNA NELL ANNO M.DC.LXXXIII.

Si Stampano e Si Vendano in
lla Pace.
Il Gran Visir circondato della
27. Le Code di Cauallo in Segno
tiani.

3 cm.

Valentin Kásoly

P. Marcell. Mária virá-
jában. Szentbeszédek.
Előadta —. Fenti rajzai-
val és címképpel. Győr,
1935. Kármelita rendház
208 l. 8r.

MDK

Valentin Károly
vás. 1925-ben

Győri Képző- és Iparművészeti Egyesület vásárlásai.
/levélbeli közl. Győr, 1943. XI. 15./

MDK

Valentin Károly
vás. 1939-ben

Győri Képző és Iparművészeti Egyesület vásárlásai.
/levélbeli közl. Győr, 1943. XI. 15./

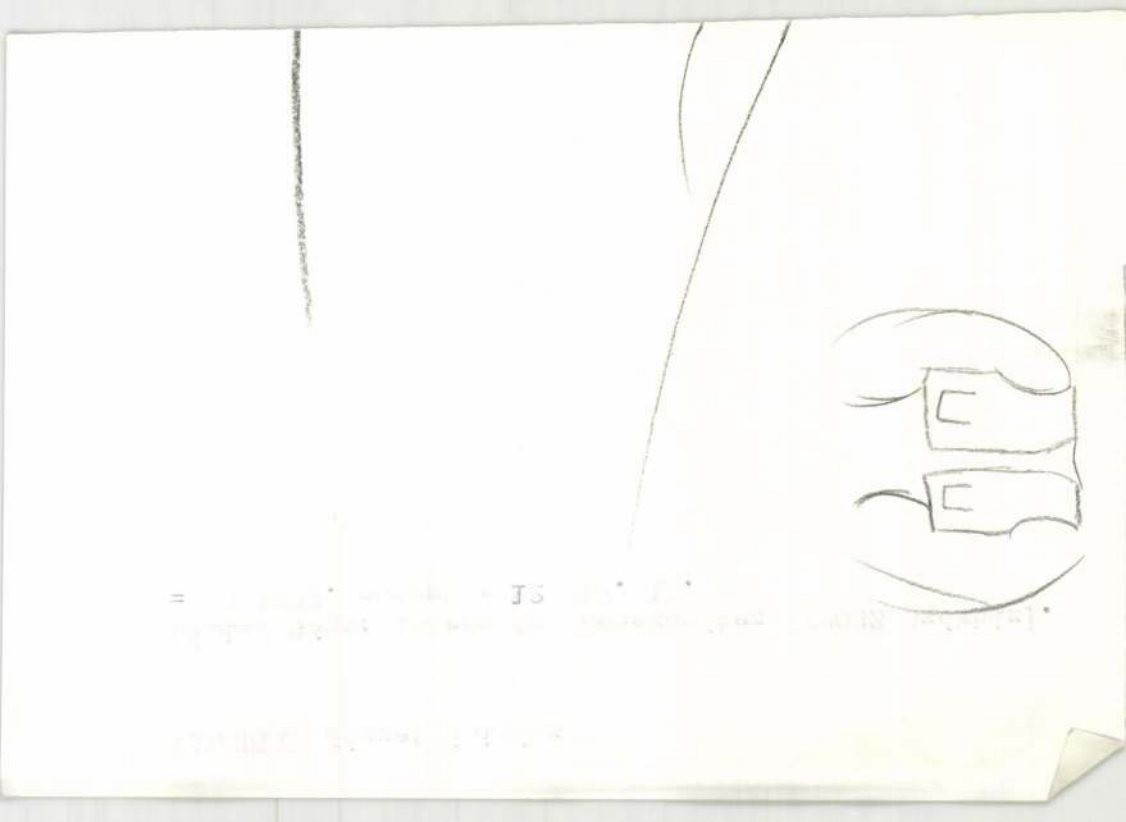

VALENTIN József építész

KÁLLAI Géza: Iparosház Kecskeméten [IPOSZ Székház].
= ÉS 1993. november 12. 12.

M.D.K.

Valentin

M.D.K.

Valentin József, asztalos m.

Vèzprémi mester. Adat: 1884-ből. + 1885. II. 28. 79 éves korában.

Batári Ferenc: XIX. századi veszprémi asztalosok. 255.o.

A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei. I. Veszprém. 1963

MDK

Valentin János

Nádasladányban szokott festegetni Valentin Jano

-y.-r.: Művésztelepet Székesfehérvárra.

Uj Nemzedék 1923.okt.20. 6.l.

Valentin Ármos, festő

M.D.K.

„Haldokló cigány" képé-
vel szerepel az Országos
kiállításon.

Budapester Ausstellungs-Zeitung, Bp.1885.

XI. 8. sz. 326.old.

Valentin Ilona festő

Ráckevén ma nyílik a XX. ker.-i Táncsics Művelődési Ház képzőmű-vészkörének kiállítása, melyen szerepel műve, sajnos csak egy képe.

Lasonci Miklós: Ma nyílik soroksári + erzsébeti festők közös tárlata Ráckevén.

Pestmegyei Hírlap, 1973. nov. 3,

Valentin Ilona festő

A Mabil Kiváló Ifjúsági Klub vendégül látta a soroksári Táncsics Mihály Művelődési Ház festőművészkörének tagjait, akiknek képei két héten át megtekinthetők voltak. A kiállításon szerepelt a festő műve.

(-Bo-ti-): Fiatal festők tárlata.

Fényszóró, Bpest-Szigethalom, 1972. júl. 19.

Valentin Ilona

Ráckevén a Savoyai-kastélyban rendezik meg az elkövetkező hónapokban a művész tárlatát.

Prukner Pál: Gazdagnak igérkezik a nyár.

Pest m. Hírlap, 1974. ápr. 20,

VALENTIN ILONA

„Ladikok" c. képe szerepel az alábbi tárlaton.

Losonci Miklós: XX. kerületi képzőművészek tárlata.

Művészet, 1970, 8. aug.

Valentin Ilona
festő.

"Ladikok" c. képével szerepel a tárlaton.

Losonci Miklós: XX.kerületi képzőművészek tárlata.
MŰVÉSZET, 1970.augusztus - 35.lap

			3 000 Ft 1 napos 2 ágyas: 5 000 Ft
SZEKSZÁRD	Gemenc Hotel*** Mészáros L. u. 1.	tel: 74/311-722 fax: 74/311-335	6 napos package: 14 400 Ft/fő 1 napos 1 ágyas: 3 000 Ft 1 napos 2 ágyas: 5 200 Ft
SZÉKESFEHÉRVÁR	Alba Regia Hotel*** Rákóczi u. 7.	tel: 22/313-484 fax: 22/316-292	6 napos package: 12 000 Ft/fő
SZOLNOK	Touring Hotel** Tiszaliget	tel: 56/379-805 fax: 56/376-003	6 napos package: 12 300 Ft/fő 1 napos 1 ágyas: 3 200 Ft 1 napos 2 ágyas: 3 900 Ft
TATA	Kristály Hotel*** Ady E. u. 22.	tel: 34/383-577 fax: 34/383-614	6 napos package: 11 400 Ft/fő
ZALAEGERSZEG	Aranybárány Hotel*** Széchenyi tér 1.	tel: 92/314-100 fax: 92/320-347	- - - -

Az ajánlatok 1996. április 1. és 1997. március 31. között é
ajánlatok általában 6 napra szólnak félpanzióval, belföldiek
MÁV 50 százalékos menetjegy kedvezményt biztosít. A me
visszaigazolását, valamint visszautazás előtt a szállodában
az egyes szállodák szolgálnak. Rendelésfelvétel közvetlenü

VALENTIN, Franz festő (Kőszeg)

Sümeg, ferences templom. főoltár Zijavítási

Sümegi Sűr Mária Képes Ferences Naptár, 1996. 54.

MDK

Valentin Ferenc, [?]

A visegrádi Salamon-torony
helyreállításáért

↓

-: Nívódíjat kaptak a legjobb regionális
és városrendezési tervek alkotói 9

Népszabadság, Bp, 1967 május 5.

Valentin Ferenc

M.D.K.

A visegrádi lakótrony helyreállitásánál dolgozott.

~~helyi építésvezető~~ csoportvezető

Müemlékvédelem 1966/1. 27. l.

Supremnis Comes Perpetuus, Regni Hungaria
Cum/anorum/ Sac. Reg. Mttis Con. /silarius/ Int.
Hun Locuunt. pro ornamento capellae noviter ext
Arve hoc altare fieri curavit. Anno MDCXI.

Az eredetileg az árvai vár számára thurzó (
bükezűségéből 1611-ben készült oltárt később a r
család szerezte meg s ajándékozta a neczpálli ev.
Erről az oltár predelláján a következő nagybetűs
szól: Postea abIgIt restaVrato oratorIo eVangeLIC
neCzpLLensIs opera et eXpensIs IoannIs IVst C
RaIManVs.

A Justh család kastélyai

A község felső részében álló kastély a XVIII. s
újabban átalakítva; belsejében érdekes

VALENTIN, Bartholomäus Rafaragó

Pozsony, varios hám 1581

Ars 1997 245.

VALENTIN Arnold orgonaépítő

nagyprovitali orgonaépítő, 1779-ben a német templomban több orgonára kot szerződést

Bárdos Kornél: A szabad királyi városok zenei struktúrája a kisvárosokban (II.) Hodor a 18. században. = Zenetudományi Tanulmányok 1989 139. p.

Valentin - Bálint - mester, pictor

1490-ben Segesvári polgármester volt, így el vélhető, hogy ő festette a segesvári templom freskóit.

Radocsay Dénes: Falképek a középkori Magyarországon
Corvina Bp. 1977. 25. old.

26. old.

M.D.K.

Valentin Antal, kőműves

azonos Vallolinus Antonioval

Heves megye műemlékei I. írta Voit Pál,
Magyarország műemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 414. old.

VALENTIN kőfaragó l. Unger Bálint.

Valentin

M. D. K.

VALENTICS Mátyás festő

1.720-ban győri polgár

Garas XVIII. 27. 17, 258. l.

MDK

Valenti János

Tájkép, aquarell

A Székesfővárosi Képtár és Történelmi Múzeum kiáll.-nak katalogusa. 1937. Jan. Nemzeti Szalon.

Horvátország IV. 220. — térképe a XVI. századból IV. 221. — a XVII. századból IV. 224.

Valentényi György

szül. Valankan (Zolyom m.)

1851 apr. 19.

1880/81. I. III. szakoszt.

mustarajzi kola.

VALENTÁK GYÖRGY, lakatosmester

A Székesfehérvári Városi Levéltárban két irás a város XVIII.sz.-i metsreiről. Az egyik 1784-ből, a másik pár évvel későbbi. 64. mesterség, 519 név. Az arab számok a két listát, a rómaiak az öt osztályba való sorolást jelzik. 263.old
/ 1,2 ./ V.lakatos. 265.old

U.VARGA MARIANNA: Mesteremberek Székesfehérvárott a XVIII.században 263.old

ALBA REGIA. István Király Múzeum Évkönyve. VIII-IX. 1967-68. Székesfehérvár

Valenta József

építőpallér

l.

Luvesprüspvár

202. l.

Valent János

Trenjaninban rendezett magyar képzőművészeti amatőr kiállításon munkája szerepelt.

(lü): Békéscsaba amatőr festőinek bemutatkozása Trenjaninban.

Magyar Szó, 1971. dec. 3,

Valentiny János MDK

Balatoni táj, repr.

Műcsarnok 1891/92. téli kiáll.

MDK

Valentiny János

A haldokló cigány, repr.

1885. orsz. kiáll. kat. 134 l.

Valentiny János MDK

A haldokló cigány, vèpr.

Mücsarnok 1885. Bpi. orsz. ált. kiáll.

Valentiny János MDK

Métkapár, repr.

Mücsarnok 1894/95. téli kiáll.

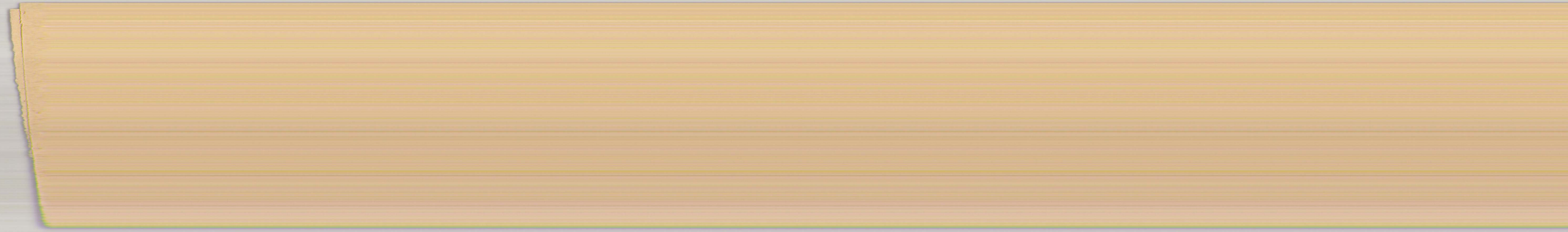

Valentiny János MDK

Kártyázók, repr.

Műcsarnok 189o. téli kiáll.

Valentiny János MDK

Háborgó Balaton, repr.

Mücsarnok 1886. őszi kiáll.
II. sorozat

Valádi Lajos, gyermekrajzoló

Debreceni.
Jutalmat kapott.

—: János vitéz — gyermekrajzok 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1974. júl. 4.

M. D. K.

VALENTINY János festő

A haldokló cigány. Rept.

Boák. Tárgymut. Bp. 1885. 45., 134. l

nogy mesterségesen ültetnek mindenféle fákat.

Ez év június 29-én *Laubner* elutazott Pretoriából s július közepe óta szülei pozsonyi otthonában tartózkodik. Elutazása előtt több hónappal a háború már előrevetette árnyékát. A kereskedés terén pangás kezdett mutatkozni. A boltosok elbocsátották segédeik és cselédségük egy részét. A jobbmódú európaiak nejeiket és gyermekeiket biztonság kedvéért elküldték vagy Európába, vagy az angol gyarmatokba. Háborús előkészületekről azonban akkor még semmit sem lehetett észrevenni. Abból a sok fájdalmas meglepetésből, melyet a boerok harczászati ravaszsága szerez az angoloknak, kitűnik, hogy példás módon titoktartók s hogy *Dél-Afrika Svájczában* a honárulók fajzatja ismeretlen.

A transzváli dynamit-gyár sorsa ma ép oly bizonytalan, mint a boerok földjének egész jövője. Mindenesetre több esztendő is le fog telni, míg a háború borzalmai helyet engednek az előbbeni, vagy pedig egy idegen kulturának.

Laubner Károly, kinek elbeszélése után közlöm a fentebbi adatokat, mint okleveles magyar tanító, itthon a hazában kiván állást nyerni. Kívánom neki, hogy mihamarább nyerjen tehetségéhez és szorgalmához méltó állást, akár iskolánál, akár valamely múzeumnál. Természettudományi készültsége és preparátori ügyes-

ÉV HATÁRÁN.

Ha a széles világnak minden nagy tudományú bölcs könyvét összeraknák is, eredményeiben aligha érne fel egyetlen egy ponyván árult naptárral. Ne bántsa senki ezt a kopott, szerény nyomtatványt, melyre megvetéssel tekint a mi elkényesedett irodalmi izlésünk; mert szép és tiszteletreméltó az a hivatás, melyet a népek érintkezésében teljesít, nemes és magasztos a példa, melyet az emberi nem közösségének ápolására nyújt. Ha ünnepi komolysággal kongnak a harangok, ha fenséges és emelkedett pillanatok átérzésében dobban meg a szív: akkor a naptár az, a mely millió meg millió kebelbe viszi el a villamszikrát; az ő piros betűs nyelve az, melyet mindenki megért az oczeánokon túl és innen. A népek igaz testvériségének kinyilatkoztatott vallása a naptár, legalább mindig van valami mélyen megható és fölemelő abban, ha a futó idő medrének egy kanyarulatánál, az ó- és új-év határvonalán a földkerekség minden teremtménye egy gondolattal telik el, egy érzésben találkozik. És azt, a mit gondol, azt, a mit érez e pillanatban a fagyos észak didergő lakója, a Fokföld homoksivatagainak őstelepülője, előttünk látjuk a néplélek tükrében, mint egy elvonuló panorámában. Mindenütt öröm és kegye-

Valentiny János

Valentiny János: Abránd.

Vas. Ujs. 1899. 885 l

246/a

Valentiny Jaúos

Nemzeti halon III. aukc. 1924.

Tivornya után

Valentiny Janis

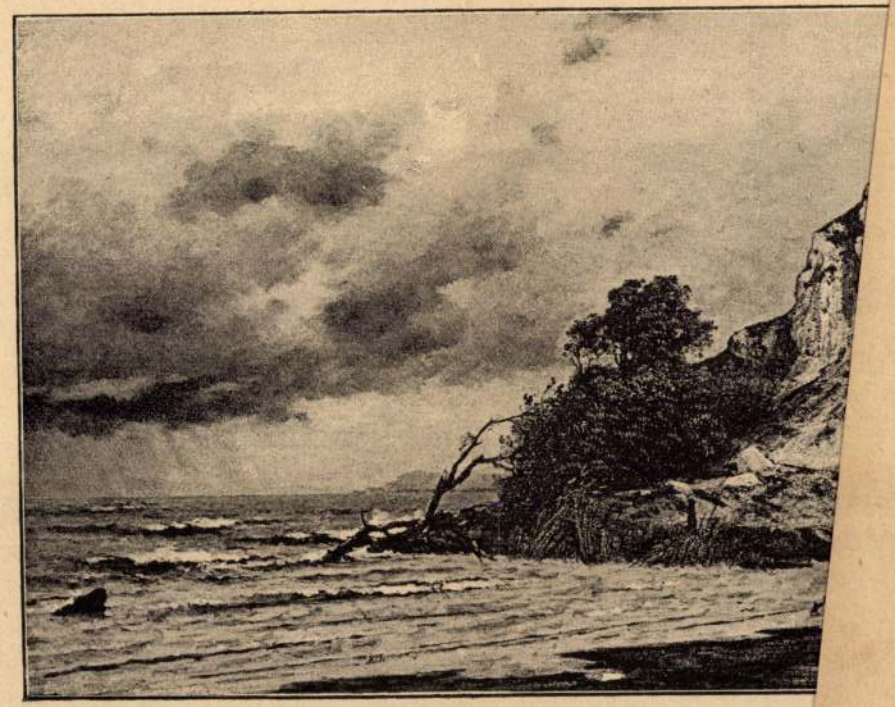

VALENTINY JÁNOS. HÁBORGÓ BALATON.

KMTárs. 1886. őszi kiáll. II

M.D.K.

Valentiny János

"Női képmás" c. alkotásának repr.-ját mutatja be a lap, Petrovics Elek muzeumi főigazgató: "A Szépmüvészeti Muzeum legszebb magyar asszonyai" c. beszámolójának keretében.
Képe a 70-es évekből származik,-irja a cikk.

Szinházi Élet. Bp. 193o. jan. 26. febr. 1. XX. évf. 5. sz. 28-3o. lap.

Valentiny János MDK

Ábránd, repr.

Műcsarnok 1899/1900. téli kiáll.

MDK

Valentiny János

Ábránd, repr.

Műcsarnok 1899/1900. téli kiáll. kat.

MDK

Valentiny János

Ábránd, repr.

Képzőm. Társ. 1899/1900 téli kiáll. kat.

203. Karlovszky Bertalan: Női arczkép.

45 Valentiny János: Ábránd.

BUDAPEST
935 SEP 111

Valentiny János

irod

Szana Szárév

150, 155. l.

Dolce far niente

c. kéje repr. 153. l.

A kis nüvész c.

kéje repr. 153. l.

Valentiny János

Cigányfiatalság c.
kéje szines repr.

A Pesti Hirlap Vasár-
napja 1935 febr. 24.

Életrajzi adatokkal.

MDK

Valentiny János

Almásy-Teleki I. 1939. IX. tábla

Valentiny János MDK

Nádasdladányi parkrészlet, repr.

Műcsarnok 1892/93. téli kiáll.

Valentiny János MDK

Tengerparti részlet Abbaziából, repr.

Mücsarnok 1887. őszi kiáll.
II. sorozat

Hlatky: Körmöcbánya

Valentiny János

Kápolnásnyéken
c. kepe repr

Arv. Csarnok 109. anke.
Kas

Valentiny János

Lakodalmi menet c.
olajf. repr.

Árverési Csarnok aukció
kat. 36. sz. 1927 febr.

Hollandi hatás alatt.

MDK

Valentiny János

Cigány zeneiskola, repr.

Vasárnapi Ujság 1899. 46. sz. 772.l.

Valentin Jans

l.

Lázár Wolfner grip

87. l.

Sor-szám	Név	
1	Dr Gerevich Tibor	eg
2		
3	Lux Kálmán dr	mi
4		
5	dr. Gerthon István	[illegible]
6		
7		
8	dr. Szentiványi Gyula	f
9		
10	Dr Ferenczy Ferenc	[illegible]
11	"	

Valentiny János

Háborgó Balaton c.
keje repr.

Pekár nemzszép

35. l.

Valentiny János

Balatoni táj, olaj

60 x 100 cm

Kiállító: Vasvármegyei

Múzeum

Horkombathely

77. 1.

Valentiny János, festő

Budapest Hirlap, 1881, X. 19.

125. sz. 3. o. (Sz. és M.)

Valentiny Sámos festő

Pesti Hirlap. 1879. dec. 30. 4.

a Karácsonyi kiállítás....

Valentiny (János), festö Ybl

Budapesti Hörlap. 1882. X. 24.

293. n. Melléklet, 2. o. (Sz. és M.)

Valentini János festőművész

Fővárosi tapok 1869. IV. 9. 320.

Hír a Kép. Társulat sorsolási kiál-
lításáról

Valentiny János festő

Pesti Hilap. 1881. máj. 10.

Az uj tavaszi toilet

Valentiny festö.

Pesti Hirlap. 1882. jul. 17. 4. l.

Valentiny (János)

festő

Budapesti Szemle, 1882. XXXI.

133.–142., 303.–311. l.

Angelos: A bécsi makamról.

Valentiny —, festó

Müggyűjtő 1928. 6–7. 178–80. l.

Valentiny János festő

MŰVÉSZET
I.évf. 1902.
127 - 130.

M Ű V É S Z E T
IV.évf.1905.
230.l.

Péczely
Béla

V a l e n t i n y János
vázlatkönyvéből
/Kétlovas szekér/
Szénrajz

Kassa

Valentinus Monetarius 1461-65

Arch.Közl.1899. XXI. 118

Valentin

Századok 1874 134 -105 o.
Nagy Iván: Magyarország képzőművészei
/Perger Zsigmond/

R á c z Emil építész

A nezótur-i városháza terv-
pályázatán vásárlás
/Leimdörfer Armin-nal/

M Ű V É S Z E T
XIII.évf.1914.
92.
"Kitüntetések"

Valentin festö,Erdély XV.sz.

Arch.Sieb.1877.14.köt.196.l.

Építészet.

Ház Nagyszebenben a XV.sz.-ból
Festett diszitéseket Valentin festötől

Arch.Sieb.1877.14.köt.196.l.

Valchenbroch, festőművész

Pásztortűz, 1926. 13 sz.

295. l.

Dr. Hans Wühr: A magyszebeni bázó Brukenthal muzeum

Vajta Adolf épitész

Pesti Hilap. 1883. nov. 20. 4

A nyitrai uj sfinkász

Vajna Éva-

Lantos Magazin. 1929. I. évf. 1. r. 67 old.

Váradi festőművész két divat kompozíciója a Lantos Magazin számára -

Vajkó Ödön nuov

Prot. rele

1924. 471-72

90. Valentiny János, a haldokló czigány.

1885. ooo. kiáll. Eat.

89. Frecskay László. egy bécsi szépség.

328. Vastagh Géza. csirkék delelése.

VALENTINY JÁNOS. HÁBORGÓ BALATON.

KMTárs, 1886. őszi kiáll. II. oszlat –

Valentiny Janos

VÁKÁR Tibor

Műemlékvédelem 1994/2.

Csíksomlyó (Erdély), Vákár Tibor rajza

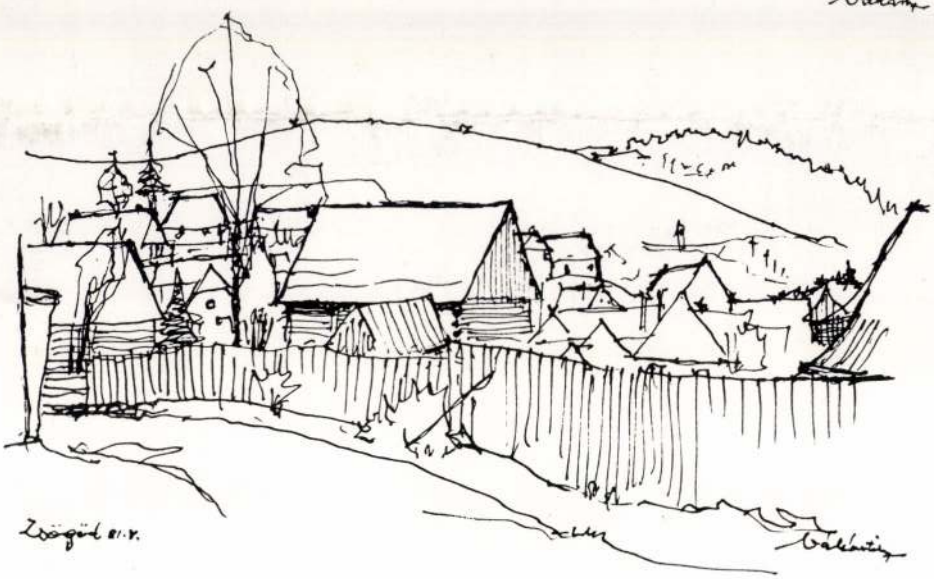

Zsögöd (Erdély), Vákár Tibor rajza

Vákár Tibor

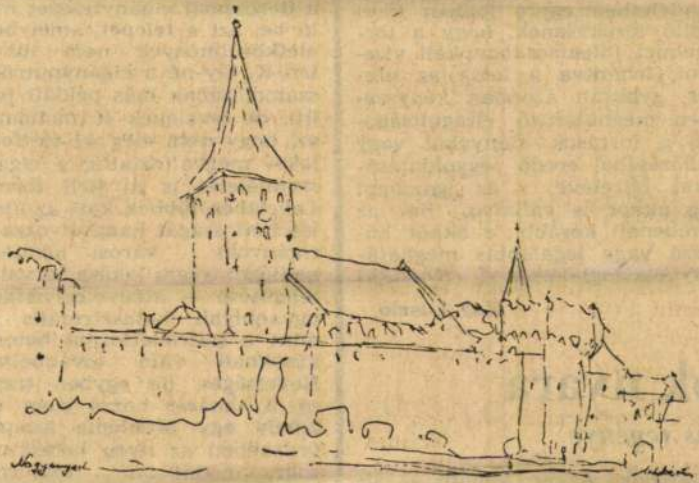

Vákár Tibor: Nagyenyed

maguknak. Az én témám a sikertelenek útja. Azt keresem, hogy mik voltak az okok, amelyek miatt a főhős — hiába szerette hazáját — mégis arra kény-

rég túl lettünk volna a cigány — nem cigány ellentéteken, ha ilyen tekintetben a tanácsok hozzáértő politikát folytatnak."

A vajdahunyadi vár, melyet a XV. század közepén Hunyadi János építtetett. Ritmikusan tagolt külseje és fényesen díszített belseje, lovagterme és kápolnája miatt nevezetes, az ország legfényesebb ilynemű alkotása.

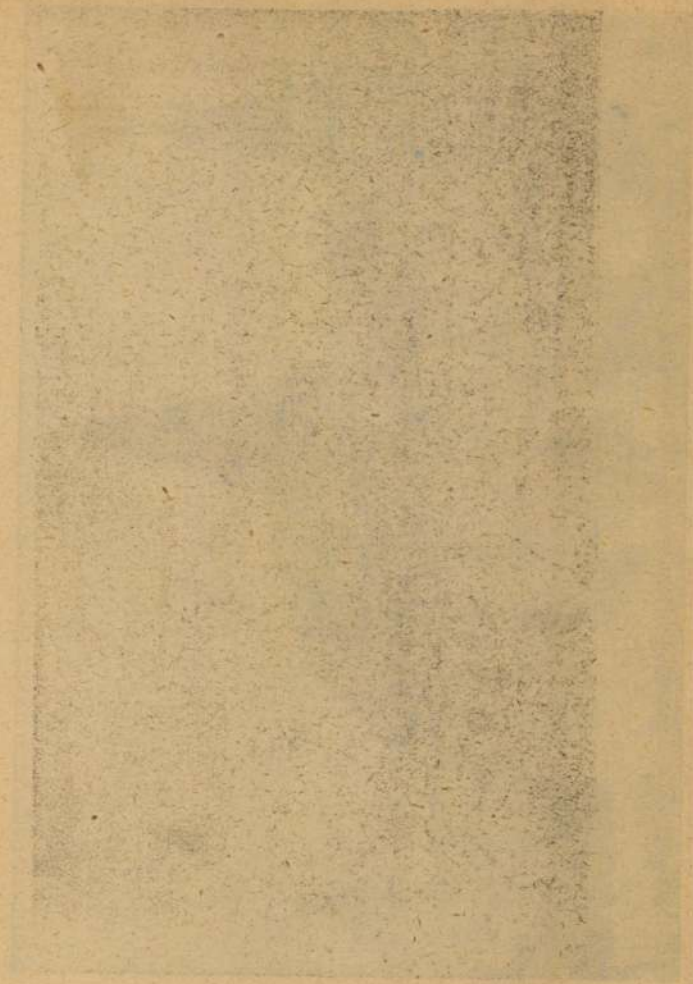

Vajdahunyadi vár

Gerevich – Genthon

A magyar történelem képeskönyve

Budapest, 1935

Bizottsága

dapest

Valentini János

orvd
2

Pipics Zoltán dr.

Emlékek társulatunk
multjából. Erd. Kárp.
1929. 142. l.

Valentiny János

Koppmagygraf 150 évé

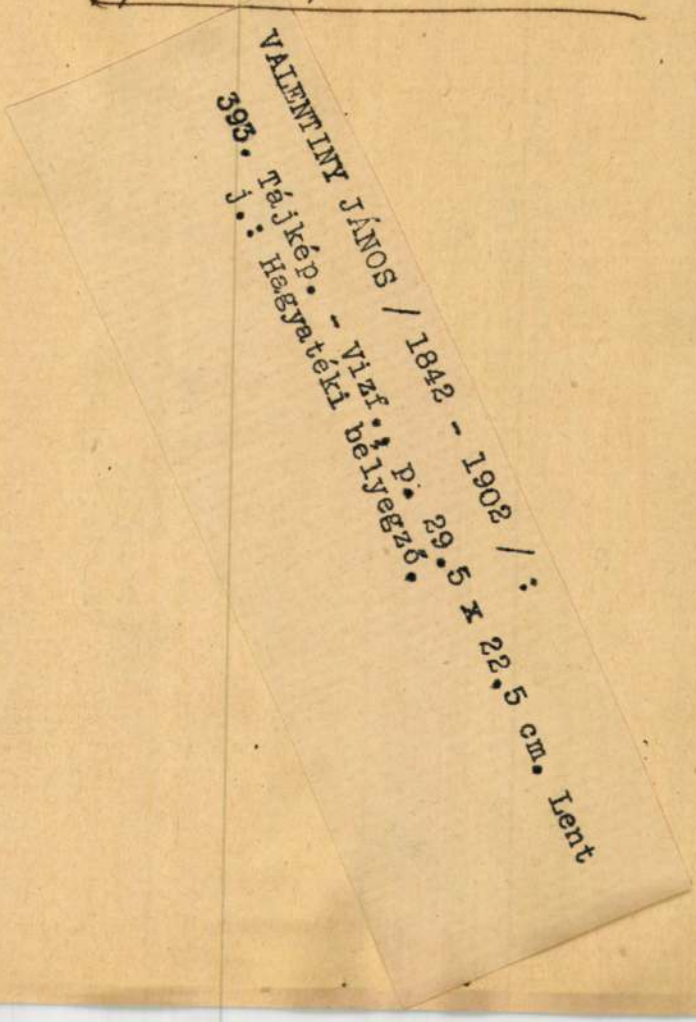

VALENTINY JÁNOS / 1842 - 1902 / :

393. Tájkép. - Vizf.; p. 29.5 x 22.5 cm. Lent

j.: Hagyatéki bélyegző.

78. Tájkép. - Vizf., p. 44 x 57.5 cm. Jelz. l.b.: "E.Illés A."

EGRI JÓZSEF :

79. Tanulmány. - C.rajz, p. 15.3 x 20.3 cm. Jelz.l.b.: "Egri József".

EISENHUT FERENC / 1857 - 1903 / :

80. Templom belseje. - Vizf., p. 47.5 x 31 cm. Jelz. nélkül.

ELEKFY JENŐ :

81. Patak. - Vizf., lp. 52.5 x 35 cm. Jelz. l. b.: " Elekfy Kirchner/940".

82. Viztükör. - Vizf., p. 45 x 30 cm. Jelz. l. j.: "Elekfy Jenő 1942".

VALENTINY *János*, festő, * Nagylak 1842 jan 1., † Nádasladány 1902 febr. 25. Párizsban, Münchenben végzett tanulmányai után Magyarországon a cigányok életéből vett jeleneteket festett (Haldokló cigány, A jövő prímása, Zeneiskola) tárgyias előadásban s e képek révén országszerte ismertté vált.

K-Z II. 564 l

biztositására .....
9./ A diósgyőri vár munkála
10./ Műemléki lajstrom készi
11./ Előre nem látható és ve

... olcsóságot úgy tudtam megteremteni, hogy egy posztógyáros a csőd előtt állván, minden készletét pénzzé téve 100 vég posztót adott el nékem olyan olcsón, hogy a vételár alig fedezte a munkadijjat. Nincs tehát itt semmi félrevezetés kijelentésemben, mikor ilyen mesés olcsó árban szállitok három méter ruhaszövetet, melynek minden egyes darabja válogatott minőségü, divatos mintáju és megéri testvérek közt a vételár kétszeresét. Ajánlom tehát a nagyközönségnek, hogy minél sürgősebben rendeljen meg ezen hallatlan olcsó posztóból néhány öltönyre valót, mert ilyen olcsó árban csak rövid ideig szállitok

egy férfi öltönyt

kiadó három méter ruhaszövetet. Megrendeléseket sziveskedjék minél sürgősebben eszközölni, mert nem lehetetlen, hogy készletem a közeli napokban már el fog fogyni. **Rendeléseknél tessék ezen lapra hivatkozni M... rendeléseket a pénz előleges beküldé... utánvétel mellett eszközlök. Min... szállitási idő és a nagy for... küldhetek.** — Postadobo...

krajcz...

LICH...

...

9455

...utcza 12 R.

VALENTINY JÁNOS ismert jeles festőművész meghalt februar 25-ikén este 60 éves korában Nádasladányban, hol rég idő óta lakott a gróf Nádasdy-családnál. A hatvanas években mint tájképfestő tünt fel, majd később életképeket festett s főleg a czigányokat választotta ki alakokul és az ő életök egy-egy jelenetét szerette leginkább festeni.

Vas. Ujó 1902. 142. p.

Valentiny János

maláta kávé.
= Egy háziasszony se késlekedjék tovább ezt az egészséges és ízletes kávéitalt bevezetni.

SZÉNÁSY, HOF
Legnagyobb választék a legujabb genreben elismert legjobb izlés és csak elsörendü gyártmány. Minták a vidékre kivánatra bérmentve küldetnek.

Valentiny János, festő; szül. 1842 január 1-én Nagylakon, megh. 1902 február 25-én Václavladányban.

Valentiny

Úod.

Szalay Imre. A XIX. Nárad festészetéről, harankban. Bpest. 1901. ~~Opert~~ 26 l

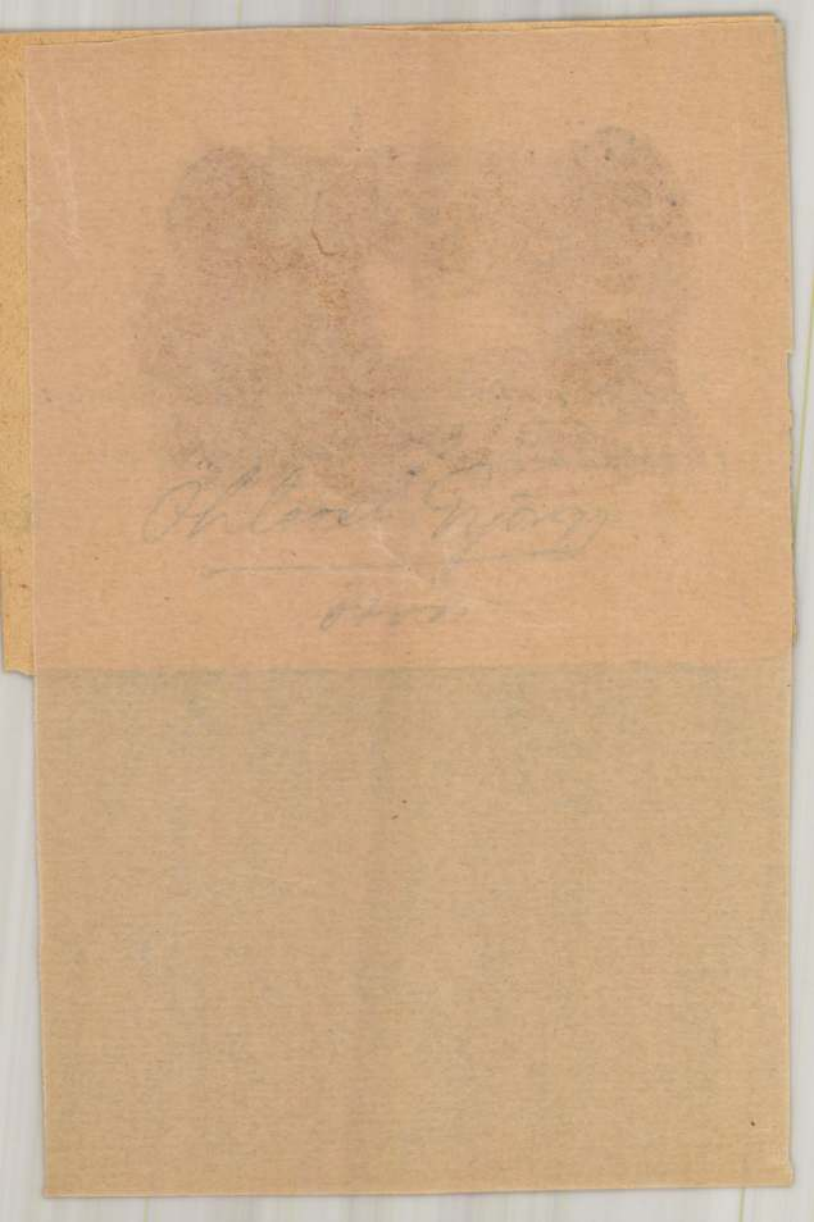

Valentiny János

A falu hőse* c. kéje
repr.
~~Va~~ Uj Idők 1932. 319. l.

* cigány fiú

[redacted] januar hó 1-én [redacted]

[redacted] fizessen Ön ezen első [redacted]

[redacted]át rendeletem re [redacted] rendelet re [redacted]

[redacted] pengőt [redacted]

[redacted]re számolásba tudósitás [redacted]

[redacted]p [redacted]

[redacted]

[redacted]

Vermes Gábor.

VÉN CIGÁNY

VALENTINY JÁNOS RAJZA

Rajzlapok félmúlt időkből.
Művészet 1914. 341. 352 l.
herzó mics.

VIRÁGOK KÖZT

NÉCSEY ISTVÁN RAJZA

vonal nehézségeit játszva legyőző erejét» dícsérte, tudva, hogy a mesternek ez jól fog esni.

«Minden szobra, mondja róla Rodin — a benne kifejezett kétségbeesés túlságos nyomása alatt széjjel látszik vetődni». Ez nem Rodin érzésvilága. Nem a szenvedelmesen könnyed életrajongás kifejezésének megfelelő forma. Ellenben csupa harmónia Michel Angelo belső életérzésével. Itt látjuk újra, hogy ezt a belső kapcsolatot az igazi művész nem ejti el soha, hogy nem kell mesterséges formaspekulációkhoz menekülnie, (mint éppen Michel Angelóval történt[4]), mert a műalkotást, mint életkifejezést, nála is tökéletesen megérthetjük, csak szem előtt kell tartanunk, hogy ő, mint abstraktképzeletű művész életérzésének elvont formafoglalatot teremtett, melyet persze nem lehet első pillanatra felösmesni, mint a konkrétképzeletű művésznél, ki a formát magából a való jelenségekből destillálja ki. Michel Angelo formavilága tragikus érzésének szimbolikus kifejezése. A világ őt ki nem elégíthette. Hol maradt az hatalmas vágyaihoz, képzelete roppant alakításaihoz és fékezhetetlen temperamentuma erőmegnyilatkozásaihoz képest?

Most látom csak, hogy hányszor ejtél törbe,
Ó képzelet, ki a művészetet
Pajzsul adád . . . daloltа.

[4] Justi, Michel Angelo. 356—380. l.

GR: ALMÁSY TELEKI ÉVA a minap rendezte első nyilvános aukcióját. Az előkelő közönség sorában megjelent a spanyol követ feleségével, gróf *Hadik* Mihály, *Petrovics* Elek és néhány arisztokrata. Minden képre akadt árverező. Sok olyan kép is volt, ahol elérték a limitált kiírt árat, sőt az árverezők még túl is jutottak rajta. *Gundelfinger* Gyula „Árva-várá"-t ábrázoló nagy vásznát, *Hollósy* Simon „Tavaszi hangulat" című szép képét adták el. Két *Kardos*-kép (a „Burnótozó férfi" és a „Csipkeverő") *Lotz*-képek, *Markó*-képek *Withoos* Mathias, *Aggházy* Gyula, *Valentiny* János egy-egy képe, *Magyar-Mannheimer* Gusztáv „Két jómadár" c. vászna, *Székely* Bertalan képe és *Zichy* Mihály „A nagy tél" c. műve szerepelt az aukción és negyedfélszáz különböző faience és porcellán, ezüst, üveg, szőnyeg, textilia és bútor. *Almásy Teleki* Éva; aki egészen különleges helyet foglal el a jelenkori művészek között, ezzel az első aukcióval is igazolja azt a várakozást, amelyet a volt Ernst-múzeum vezetésével kapcsolatosan a szakkörök és a pályatársak hozzáfűztek. —*délyi.*

SZINHÁZI BEMUTATÓK

DONNA DIÁNA

A Nemzeti Szinház Moreto „Donna Diána"-jának felújítását hozta *Innocent* Vince Ernő átírásában. Ez a darab magán viseli a spanyol irodalomnak azt az eleganciáját és előkelőségét, amely a legdrámaibb fordulatokat és a legtragikusabb felhördüléseket is könnyed, előkelő mezbe öltözteti. Igy azután kicsit bábjátékszerű a „Donna Diána", finom, kedves, mulattató és édes. A magyar nyelv kissé nehézkesebb, izmosabb, mint a spanyol, tehát a fordítónak vagy helyesebben átültetőnek komoly gondot okozott azt a sok könnyedséget átmenteni a magyar szöveg számára, amely olyan könnyedén bugyogott ki Moreto tollából. Ez sikerült *Innocent* Vince Ernőnek és így természetes, hogy méltó magyarázója a mi nyelvünkön a spanyol költőnek. Az előadást *Both* Béla rendezte, átérezve a spanyol költő szellemét. *Horváth* János üdítő díszletei között eszményien emberi volt *Bajor* Gizi Donna Diánája, férfiasan hetvenkedő *Jávor* Pál spanyol lovagja és kedvesen cselszövő *Uray* Tivadar alakja. Általábanvéve ez az előadás büszkesége lehet a Nemzeti Szinháznak.

REMBRANDT

A Nemzeti Kamaraszinház *Fletcher-Lee* „Rembrandt" című színjátékát mutatta be. Őszintén szólva idegenszerű ez a kórusokkal tarkított darab és zavarban vagyunk az esetleges elhelyezésével, mert hiszen nem drámai formába átültetett művészettörténet, nem párbeszédesített életrajz: Sorstragédia szeretne lenni; de annak kissé unalmas: A Kamaraszínház előadása *Abonyi* Tivadarral az élen sok igyekezettel akart életet önteni a még csak nem is papírszagú drámában és igazán nem a színészek hibája, ha ez nem sikerült. *Lehotay* Árpád, *Szeleczky* Zita, *Ölthy* Magda, *Szabó* Margit, *Kovács* Károly, *Füzes* Anna, *Vándory* Margit, *Várkonyi* Zoltán és *Szathmáry* Margit megharcoltak a sikerért, de sajnos reménytelenül. Általában a Kamaraszinház színpada nem alkalmas ilyen nagy személyzetű darab előadására.

PYGMALION

Bernard *Shaw* a Vigszinházban nagy sikert aratott vígjátékát, a „Pygmalion"-t felújították. Annak idején *Varsányi* Irén nagy sikere volt ennek a darabnak a fő női szerepe. Amit az ő színpompás intelligenciája nyújtani tudott ebben a primitivségében sokrétű figurában ugyanazt más formában adta *Muráti* Lili, aki inkább külsőségekben, némileg bohóckodásban igyekezett megfesteni Elisa Doolittle alakját. Itt azonban meg kell jegyeznünk, hogy a bohóckodás alatt nem vásári csepürágást értünk, hanem a színészetnek egy külsődleges magasabbrendű formáját. Muráti mellett *Ajtay*, *Orsolya* Erzsi, *Márkus* Margit, *Dénes* György, *Ladomérszky* Margit játszották a darab vezető szerepeit. Külön kell megemlíteni *Kőműves* Sándort, aki a goromba apa alakjában méltó utóda volt *Tapolczay* Dezsőnek, akinek klasszikus alakításaként számított ez a szerep. *Horváth* Árpád sok szeretettel és hozzáértéssel rendezte a darabot. Az előadáson meglátszott, hogy a rendező megtanulta ismerni és érteni Shawt tanitómesterétől *Hevesi* Sándortól, aki a nagy angol drámaíró legkiválóbb magyar propagálója és magyarázója.

Valentiny János: A falu hőse — „Gaillard."

Gr. Almásy-Teleki Éva aukcióról L'action „esse. Eve Almásy-Teleki"

GYÜMÖLCS A FÁN

Zilachy Lajos azok közé a drámaírók közé tartozik, akik mernek és tudnak problémákat felvetni. „Gyümölcs a

Művészet 1939. 29. 7.

A „MŰTEREM" KIÁLLITÁSAI

Idei kiállítássorozatát a „Műterem" felsőszudi Szudy Nándor festő gyüjteményes kiállításával kezdte el. Szudy sokoldalu festő, aki kerüli a realitást és úgy olajfestményei, mint akvarelljei és színes ceruzarajzaiban mindig a Gondolatnak adja az első helyet. Realisztikusak csupán a portréi és vivirágcsendéletei de ezek is egy érett festő munkái. Ezt a kiállítást Molnár József építőművész tervei egészítették ki. Ezek egy gondolkodó és a modern építészettel teljesen tiszában lévő építész alkotásai.

E biztató kezdet után, a Pécsi Pilch Dezső ujabb műveiből rendeztek gyüjteményes kiállítást, amelyről már bővebben kell beszámolni. Annál is inkább, mert annak a rendkívül képzett művésznek, aki egyébbként főiskolánk jeles tanára is, meglehetős hűvös sajtója volt. Nem a mi feladatunk ennek okait kutatni, de e helyütt ismételten meg kell állapítanunk, hogy napilapjaink ujabban nagyon elhanyagolják a képzőművészeti rovatot. Tudjuk, hogy a változott viszonyok mellett nem tarthatnak lépést a kiállító művészek munkái szabatos ismertetésével, de még a legrosszabb viszonyok között is ennek a sokat nyomorgó szakmának nagyobb figyelmet illetve teret kellene szentelni. Pécsi Pilch lirai festő, aki bár a külföldi tájakat és a magyar vidéket alaposan ismeri, mégis Budapest szerelmese. Témái sokszor nem éppen eredetiek, de a mód, ahogyan megoldja feladatait mindig festői és ezért hálásak a tanítványai, de hálás lehet a főváros műértő közönsége is. Igen nagy értékűnek tartjuk állattanulmányait, mert hiszen ezen a területen igen sok kivánni valót hagy hátra a mai művészgárda oevreje.

Kató Kálmán igazgató ezúttal külön dicséretet érdemel, mert gondosan kiválogatja a legjobb művészeket és megismerteti a közönséget azokkal is, akik a vidéken elkallódnának. *Erdélyi Árpád.*

In memoriam . . .

Körmendi Frim Ervin (1885—1939), aki a legújabb kor egyik kimagasló értéké és számos kiállítás útján tette ismertté nevét, október elején váratlanul elhunyt. Főképp finom előadású tájképeivel vonta magára a figyelmet. Bár nagyobbára Németországban élt, sőt a háború után Nürnbergben le is telepedett, a magyar közönség is nagyrabecsülte alkotásait. De a művészi teljesítményén kivül igen fontos művészpolitikai érdemekre is tett szert, hiszen az ő érdeme, hogy Nürnberg és Budapest között kölcsönös kulturcsere fejlődött, amelynek során Nürnberg művészei Budapesten, a mi művészeink pedig Nürnbergben rendeztek nagyobbszabású kiállításokat. Ezekért az érdemekért *Körmendi Frim* megkapta a Magyar Érdemrend tiszti keresztjét és számos más kitüntetést, de megszerezte pályatársai megbecsülését is. A Képzőművészek Egyesülete, a Paál László Társaság és még néhány más művészeti és irodalmi társaság tagjaik sorába választották. *Körmendi Frim* az igaz művészek hagyományait tartotta szem előtt. Segítségére volt fiatal pályatársainak és oktatásaiban is a legnagyobb művészek tanításait követte. A fiatalabb irodalommal való személyes kapcsolatai révén is emlékezetessé tette a *Körmendi Frim* név hirét. *e. á.*

* * *

Pár hét előtt adta hírül a budapesti sajtó, hogy *Domány* Ferenc építészmérnök váratlanul elhunyt Londonban. A hír nagy megdöbbenést keltett mindazok között, akik a rendkivül kulturált, megnyerő modorú, kivételes tehetségű műépitészt ismerték. A haláleset tragikumát növelik azok a rejtélyes körülmények, amelyek a különböző híradásokból kitűnnek. Némelyek szerint öngyilkosság történt, mások szerint véletlenül bevett nagyobb adag altatószer okozta az aránylag fiatal építész halálát. Ez utóbbi a valószínü. *Domány* Ferenc építészmérnöki oklevelét a Berlin—Charlottenburgi Műegyetemen szerezte. Sokáig Berlinben dolgozott, ahol hírnevet szerzett magának, mint *Peter Behrens* munkatársa. Munkásságáért a német kormányzat annak idején külön elismerésben részesítette. *A budapesti műegyetem azonban mégsem honosította oklevelét.* Pályázatokon igen sok díjat nyert. Budapestre visszatérve folyton fejlődő ízléssel képviselte azt a modern irányzatot, amely levetve sokat hibáztatott rideg külalakját, immár tökéletes formában, nemes arányokkal, harmónikus tömegekkel és színekkel mindenkit megbékítve mutatta meg, hogy mi az az új építőstílus, amit annyi tévelygés után mégis megtalált a fiatal építésznemzedék. Domány Ferenc tervei alapján épült az Elektromos Művek budai palotája és a Brodway-filmszinház is. Hoffstätter Bélával közösen tervezték többek között a Cukoripar palotáját a Szt. István-parkban, a Dunapark kávéház enteriőrjét, a Lloyd szinházat. Valamennyi munkáját annak idején részletesen méltattuk. Legutóbb a főváros Tabán-szálló pályázatán vett részt egészen kiváló pályaművel. Munkáját azonban a zsűri — Domány Ferenc európai híre ellenére — még csak el sem bírálta, mert *nem volt mérnökkamarai tag.*

A kiváló építészmérnök halálát ezekkel az eseményekkel összefüggésbe hozni nem lehet. Domány Ferenc anyagilag teljesen független ember volt, aki Londonban régi kapcsolatainak felhasználásával utazott ki. A londoni póstapalota legutóbbi pályázatán díjat nyert. Budapesti mellőzése számára teljesen közömbös volt — ami érthető is. Emlékét — ha a mérnöki kamara tagnévsora nem is — *Európa különböző pontjain kőbe és vasba épitett munkái megőrzik.* *b. j.*

Zichy Mihály: Ugye jó a bor? A la boucheur?

Gr. Almásy-Teleki Éva aukcióról L'action „csse. Eve Almásy-Teleki"

Valentiny János festő

Magyar Életrajzi Lexikon

Valentiny János (Nagylak, 1842. jan. 1. -- Nádasladány, 1902. febr. 25.): festő, Párizsban, Münchenben végzett tanulmányok után cigányokat ábrázoló életképeket festett naturalisztikus előadásban (Haldokló cigány; A jövő primása, stb.). Több festményét őrzi az MNG. -- Irod. Dömötör István: V.J. (Művészet, I. 1902); N.N.: V.J. művészi hagyatéka (Magy. Iparművészet, 1902).

KSnó

Valentini János

1881. tavaszi kiállitáson

Czigány leány a rég ismert tárgy újabb kiadásban. A festő úgy látszik hivatást érez, hogy a kártyavetőnők minden lehető faját megörökitse. Nagyon egy-hangú és nem eléggé hálás törekvés. Mindig csokolád szinű arczot és idomokat, fekete gondor hajat, sötét szemet, előcsillanó fehér fogsort festeni — ugyan hogy nem nyja meg? Hisz ezek a czigányleányok mind egy húron pendülnek. A ki egyet látott — valamennyit látta. Az olyan kiváló tehetségtől, a minő Valentini, nagyobb alkotást szeretnénk már látni. Vagy mincs ott Nádasd-Ladányon más festeni való? A miótá itthon van a művész, mindigőszmagát ismétli; a mi egy-egy képén uj az csak a kártya. Ha tavaly zöld feltőt vetett föl a czigány-leány, az idén már piros alsót, vagy pick dámát tart a kezében. Erre a kütöri öszegi-ovatosan vigyáz a festő.

Képzőművészeti szemle, 1881. 60 l. (április ho) Dr. Prem József czikkéből.

Az állandó képárúcsarnokban (műcsarnok) nehány képet állitott ki 1881-ben.

1881. brüsseli nemzetközi műkiállitás Naplopó Capri szigetén és Czigány leány.
u. o. 1881. 126 l.

(1881. szept) Újabb képet fejezett be Nádasdy Ferencz gof nádasd ladányi kastélyában. E képének motivumát szintén a czigány életből lesta el.
u. o. 1881. 142.

42. Zeneleczke. 18. Tájkép. 5. Ábrándozás. 16. Parkrészlet. 63, 76. Vázlatok a «Zeneleczke» című festményhez.

merész vállalattal. A Fidsi-szigetekről a kis Norfolk-szigetre viszi a drót a telegrammot, de itt aztán megoszlik a vezeték. Egyik ága átmegy Új-Zeelandba, a melynek hosszú, éjszaknyugati félszigetén jő a szárazföldre az úgynevezett Doubtless-öbölben, a honnan aztán szárazföldön fut egyik végczélja, Auckland felé. A másik ága a kis Norfolk-szigetről Ausztrália nyugati partjai felé tart s Brisbane alatt a kis Southport kikötőben ér végleg szárazföldet. Ausztrália kontinensén össze van kötve az Ázsia felől jövő vezetékkel s így most Angliában meg lehet azt tenni, hogy valaki önmagának telegrafál úgy, hogy a villamos áram megkerüli az egész Földet.

A kábeleket két hatalmas hajó: az «Anglia» és a «Colonia» rakta le. Az előbbi a Sauthport, Norfolk, Új-Zealand, Fidsi vonalon mintegy 4500 kilométer hosszú vezetéket rakott le, a melynek súlya 5.500,000 kilogramm, tehát annyi, a mennyit mintegy 30 tehervonat volna képes csak elvinni. Ugyancsak az «Anglia» rakta le a Fidsi-szigetektől a Fauning szigetig a kábelt. Ennek hoszsza több mint 4000 kilométer és sulya 4200 tonnánál is több (egy tonna 1000 kilogramm). A «Colonia» a Fauning Vancouver vonalat rakta le s elsülyesztett mintegy 6600 kilométer hosszú és 7.700,000 kilogramm sulyú kábelt.

Vancouverből Kanadán vezet végig a táviró az Atlanti-óczeán partjára, a honnan már régen lehet telegrafálni Angliába.

De ezeken az ausztráliai vonalakon kívül az afrikai és amerikai birtokokat is közvetlen kábel köti össze Angliával s valóban nagyszerű rendszer ez, a mely a birodalom szétszórt részei közt gyorssá és szorosabbá teszi az érintkezést. Különösen kellemetlen volt az, hogy Kanadából csak Európán, a Vörös tengeren és Indián át lehetett eddig telegrafálni. Most az új vonal 18 ezer kilométerrel rövidíti meg a táviróvonal hosszát a két gyarmat között. Nem is kíméltek az angolok költséget, mert hisz ez az új vonal körülbelől 45 millió koronába került.

A kábelek lefektetése épenséggel nem könnyű dolog. Képzeljük el, hogy a hajó belsejében le van rendesen rakva a több ezer kilométer hosszú kábel. Annak egyik végét a parton megerősítik, azután a hajó elindúl s lassan ereszti le a tengerbe. Míg a parthoz közel vannak, addig még csak egyszerű a dolog. De mikor már a hajó 4—5000 méteres mélységek felett halad, akkor a kábelből 4—5000 méter hosszúságú függ le a hajóról. Ha ilyenkor a kábel legördülését valami megakadályozza, akkor a lefüggő résznek a sulya azonnal elszakítja a vezetéket. Megállni tehát az egész úton egy pillanatig sem lehet, hanem annak folyton, egyenletesen kell legördűlni a hajóról. Az elszakadt kábel végének a felkeresése nagyon nehéz munka, sőt sokszor lehetetlen. A legnagyobb óvatosság szükséges tehát, hogy a kábel eresztése egy pillanatra se akadjon meg. Nagy izgalomtól szabadulhat meg a vállalkozó, a mikor feltűnik a sziget s kezd a tenger mélysége csökkenni, míg végül megáll a gép, levetik a horgonyt s a kábel végét kiviszik a partra. — Hátha a hajót útközben valami forgószél, cziklon vagy taifun érte, a mely a hajót kitéríti egyenes irányából s ha egyébként nem bántja is, de legalább egy nagy vargabetűt irat le vele. A kábel gördülését megakadályozni ilyenkor sem szabad, akármennnyi pazarlódik is. De hátha a hajó akkorát került, hogy nem elég hosszú a kábel? Akkor mi lesz? . . .

A lerakott kábel nem tart örökké. Igen nagy oczeáni mélységekben lassanként betemeti az a finom iszap, a mi folyton, de igen lassan hull alá a tenger vizében s legnagyobb részt apró elhullott állatkák pánczéljából áll. De kisebb, nehány száz méter mélységig ellepik a kagylók, korallok, szivacsok és mindenféle tengeri csodák, s a régi kábelek felhúzott darabjai valóságos csoda-bogár-gyűjtemények. Legnagyobb része ugyan nem árt a vezetéknek, de van nehány ártalmas is, a milyen a teredo, vagy fúrókagyló, a mely megfúrja a legkeményebb sziklát és átfúrja a kábel szigetelő takaróját is, ha ugyan a drótokat meg nem rongálja; de már elég baj az is, ha a szigetelés megromlott.

Még nagyobb baj a vezetékre nézve, ha azt valami ellenséges hadihajó háborús időben felfedezi. A felfedezett kábelt felvontatják a hajó fedélzetére, egy fejszecsapás . . . és az összeköttetés megszűnt a gyarmat és az anyaország között. Ezért igyekezett Anglia az ő gyarmatainak egyik legbecsesebbikét, Ausztráliát csupa hazai földön vezetni, vagy pedig rábizni Anglia legjobb barátjára, a mérhetetlen, a fenséges oczeánra. *Cholnoky Jenő.*

28. A vén czigány és leánya. 6—7—9. Tengerparti tájak.

VALENTINY KÉPEINEK KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

ablakaiból ki-kivilágít egy-egy színes öltözet egy-egy magas fejkötő. Játékfalunak tetszik a parányi kis világ, apró csecsebecséknek a furcsa, színes öltözetekbe bújtatott alakok. De a játékfaluban komoly fájdalom lakik, a díszes, rikító ruhák alatt szenved a szív s a ragyogó csecsebecséknek a szeme — könnyezik . . .

Az erősödő szél mind nagyobb lökéseket ad könnyen sikló vitorlásunknak s csakhamar beérünk a kikötőbe. Egy óra múlva visszavisz hajónk. Addig elég idő van a kis sziget megtekintésére.

A szűk utczák szinte tömve vannak az idegenek rajaival, kiket az ajtókban álló czifra markeni nők fáradhatatlanúl hivogatnak apró házuk belsejének megmutatására.

Barátságos szobácskák (megannyi megelevenedett *Vermeer*-kép), ilyen egyszerű viszonyok között élő népnél alig tapasztalható csínérzékkel, szinte fényűzéssel díszítve. Mindenfelé szines tányérokat, képeket aggatnak, csupasz falakat nem is igen tűrve. Mindenüket szeretik felékesíteni, felcziczomázni, talán épen azért, mert az életük úgyis egyhangú, sivár.

Az apró gyermekek is ugyanúgy feldiszítve, sokszinű ruhákba bújtatva, mint ők. Csak alacsonyabb a fejkötőjük s hullámos hajuk valamivel lazábban omlik vállukra.

— Itt hálok én, — mondja a szép szőke menyecske egy függönyt félrevonva, mely mögött széles hollandi ágy válik láthatóvá, — itt alszik a három nagyobbik gyerek. A piczi itt, a melyik a szoknyámat fogja, mellettem, ebben a ringó fabölcsőben, ni . . .

— Hát a férje? — kérdezi egyik angol utazó.

Az asszony elkomorodik:

— *A tengeren . . .*

És a tenger gyermekének minden fájdalma benne rezeg a sóhajtva kiejtett szóban.

— Jöjjön, jöjjön, — csenditl hirtelen az ajtóból egy kellemes gyermekhang. — Engemet rajzoljon le, engemet. Szép fejkötőm van, szép ruhám, szép fürteim! Tizenhárom éves vagyok, — tizenhárom garast kérek — teszi hozzá mosolyogva s a kedves ajánlkozás hosszú kaczagásba fúl.

Most veszem csak észre, hogy a szoba nézése közben vázlatkönyvemet leejtettem, s hogy a kékszemű kis markeni leány már végiglapozta, meg is mutogatta göczögő testvérkéinek s most szeretné, ha ő is belekerülne.

Nem sokáig kérettem magam, hiszen épen modellt keresgéltem. Letelepedem a ház előtt, elibém állítom a kislányt s rajzolok. A kedves apróságnak egyre mozog a nyelvecskéje. Beszél, egyre beszél s nem sokat törődik vele, hogy nem nagyon értem. De azért a gügyögés így is elmulattat s sajnálom, hogy el kell válnom, közeledvén az indulás ideje. Jól esett látnom az ártatlan örvendezést. Ő igazán beleillett a játékfaluba mosolygó csecse-becsének . . .

. . . A vitorláshajó könnyen szeli a heves széltől felkorbácsolt hullámokat.

Mind messzebb és messzebb maradoznak el mögöttünk a kis sziget játékházai. Körös-körül a távol szemhatáron a markeni halászok barna vitorlásai dőlnek a viharrá nőtt szélben, mely az apró sziget templomharangjának búsan rezgő hangfoszlányait hozza felénk . . .

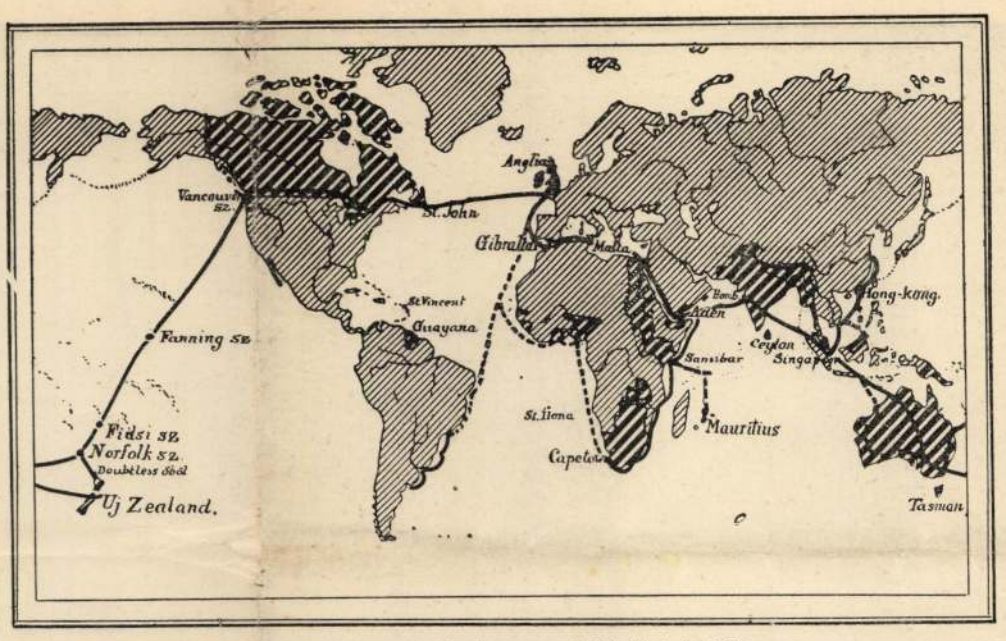

Az egész földet körülfutó tengeralatti táviró térképe.

TÁVIRÓ-VONAL AZ EGÉSZ FÖLD KÖRÜL.

Mint valami élő szervezet idegei, úgy ágaznak szét Angliából az óriási birodalom szanaszétszórt részeihez a táviró-vonalak. Az angolok folyton dolgoznak a hálózat tökéletesítésén, mely tekintetben nevezetes dolog történt folyó évi október hó 31-ikén reggel három órakor. Ekkor kapcsolták össze ugyanis a Fidsi-szigeteken a Csendes-Oczeánt keresztül szelő távirókábelt s Új-Zeeland és Ausztrália a Csendes-Oczeánon keresztül is összeköttetésbe jutott az anyaországgal.

Természetes, hogy az Angliát a gyarmatokkal és birtokokkal összekötő táviró-vonal legnagyobb részt a tenger alatti kábel, nem csak azért, mert így a legrövidebb összeköttetéseket lehet elérni, hanem azért is, hogy a tenger alatt, néha roppant nagy mélységekben, a kábel teljes biztonságban van ellenséges népek támadásai ellen. Nagyon nehéz azonban igen hosszú, megszakítatlan tenger alatti vonalat lesülyeszteni, mert hisz annak egy darabból kell lennie, a hajón, a mely lesülyeszti a kábelt, rajta kell lenni az egész darabnak, a mely elég hosszú, hogy az egyik szárazföldi állomástól a másikig elérjen. Ennél fogva czélszerű, ha a kábel szigetről-szigetre megy a nyílt tengeren, a hol mintegy pihenőt lehet tartani az egész mű létesítése és javítása alkalmával. Szerencsére Anglia mindenütt szerzett egy-egy állomást, vagy kisebb-nagyobb gyarmatot, a hol a tengeri forgalom elég nagy, hogy a kereskedelem élénk lehet. Nézzük csak meg a mellékelt térképen a régibb, Ausztráliába vezető kábelt. Angliából kiindulva, Gibraltárba jut, a hol már fontos, hogy állomása is legyen. Azután Maltát, majd Port-Szaidot érinti, átmegy a Szuezi földszoroson, Szuez-ben ismét angol állomás van, a melynek szintén összeköttetésben kell lennie az anyaországgal. Innen végig fut a Vörös-tengeren, de annak déli kijárójánál megint angol birtokon, a kis Perim-szigeten állapodik meg. Innen Adenbe, majd Indiába jut, Indián keresztül a Bengáliöböl partjára ér, a melyet átszelve a «Straits Settlements» vagyis a Malakka-szoros mentén fekvő telepek közé jut, különösen Szingapurba, Ázsia legdélibb csúcsán. Innen legnehezebb a vonal biztos lefektetése, mert keresztül vezet az a hollandiak birtokában levő maláji szigetek között s végül Ausztrália partjait éri. Innentől kezdve nem kell félteni ellenséges népektől, kilép a kábel a szárazföldre s Ausztrália kis kontinensén két irányban is átvezették.

De ez az egyetlen összeköttetés Ausztráliával nem bizonyult elégségesnek. Valami előre láthatatlan baleset megszüntetheti az összeköttetést Anglia és ausztráliai birtokai között s akkor esetleg Ausztrália teljesen el van vágva Európától. De azonkívül ellenségeskedés is árthat ennek, vagy annak a kábel-résznek s ez mondhatatlan veszedelemmel járna úgy az angolokra, mint az ausztráliaiakra nézve. Elkerülhetetlenül szükséges volt tehát, hogy még egy vonalon összekössék az anyaországgal Ausztráliát s e végből épült a Csendes-Oczeán kábelje. Ez Vancouver-szigetéről indúl ki, Kanada legdélnyugatibb sarkából s egyetlen merész ugrással átszeli a Csendes-Oczeán óriási üres, szigettelen éjszak-keleti részét s csak az Oczeán kellős közepén, a kis Fauning-szigeten állapodik meg. Útközben nincs közel egyetlen sziget sem, Havaii is messze elmarad éjszaknyugatra. Fauningról aztán megint egy jókora darabon egészen víz alatt van a vezeték; a Phoenix-szigetek között, a melyek különben szintén az angolok tulajdonai, nem jő partra, hanem tovább megy egész a Fidsi-szigetekig, a hol az utolsó összeköttetést létesítették, mert az innen tovább délre vezető rész egyszerre épült az imént elmondott

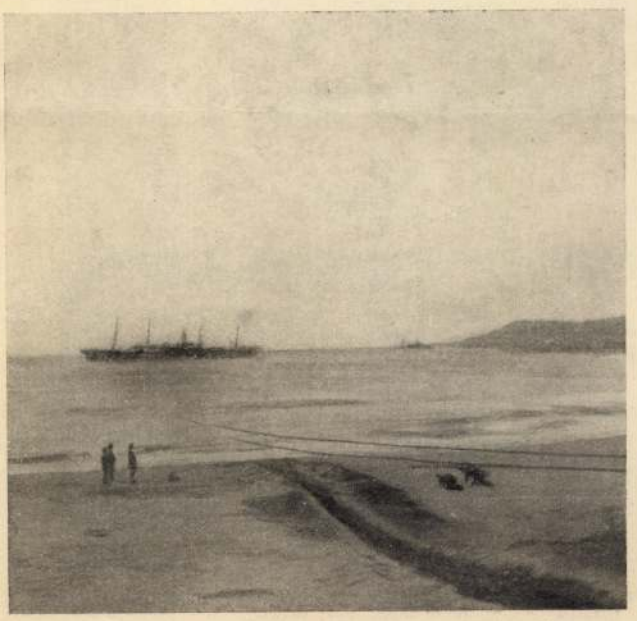

A kábel New-Zealand partjain szárazföldet ér.

A földköruli táviró-kábel lefektetése a szarazföldön, Southport mellett Ausztráliaban.

Termita-fészek, melyben egy galambfaj fészkel.

BIRÓ LAJOS ÚJ-GUINEÁBÓL

még a nő is. A nő vételárát szülői vagy egyéb hozzátartozói kapják s a házasságkötésnél legfőbb dolog a vételár iránti alkudozás, mégis a pápuák legtöbbnyire igen boldog családi életet élnek.

Biró ezután sorra vette Új-Guinea nevezetesebb állatait s bemutatta a legjellegzetesebb alakokat; az erszényes emlősök közül a Phalangista orientalis Pall. nevűt, a madarak közül a pompás aranysárga vagy vöröses tollazatú paradicsommadarakat, az óriás és a törpe papagályokat, a különféle galambokat, a csillogó kék tollú jégmadarat, melyet éjszaki rokonsága révén neveznek így, noha ez a fajtája jeget soha sem látott. Elmondta azt is, hogy ezeket az állatokat miképen vadászszák s mily módon fogják a pápua fiúk az óriás kigyót. Itt bemutatta ennek alsó állkapcsát is, melyet orvosi műszernek, vércsapolónak, használnak.

A hüllőknél egy új elevenszülő békafajt s ennek fejlődését mutatta be, a rovaroknál a remek csillogású, óriási lepkéket, melyek közül az egyik néhai Erzsébet «királyné» nevét viseli, továbbá egy Chyzer miniszteri tanácsos nevéről elnevezett új atka-nemet, nehány érdekes termesz-hangyát, stb. Ez utóbbiak közül az egyik fajnak fészkét szintén bemutatjuk

A csigáknál és kagylóknál egyúttal csigapénzt és az ékszereknek azt a fajtáját mutatta be, melyet ezzel díszítenek.

Mindezek az állatok a mi földövünkön otthonosaktól teljesen elütők, de van az állatországnak egy utolsó osztálya, melynek tagjai

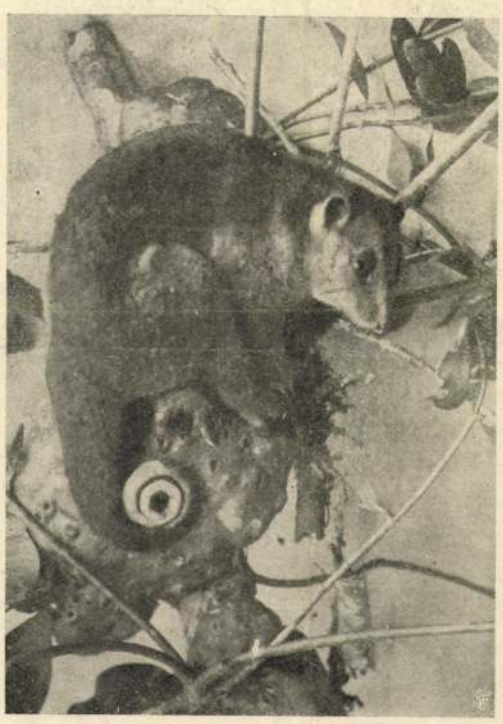

A Phalanger orientalis Pall. nevű erszényes.

számban valamennyi előbbit fölülmúlják és a melyek az egész földön azonosak, ez a mikroskopi kicsinységű ősállatok osztálya, melyek Új-Guinea pocsolyáiban is ugyanazokban a formákban tenyésznek, mint akár a Hanság mocsaraiban, vagy a mi útszéli gödreinkben.

Rendkívül gazdag gyűjteményének természetesen csak igen kis részét mutathatta be Biró Lajos. Különösen becsesek a néprajzi érdekű tárgyak, melyekből a Magyar Nemzeti Múzeumnak ez időszerint a Csillag-utcza 3. számú házban elhelyezett Néprajzi osztályában közel 6000 tárgy van, a melyekből meg lehet ismerni az ősember immár végpusztulásnak induló kulturális termékeit.

Többi előadásait Biró Lajos a különféle tudományos társulatokban fogja megtartani.

Dr. Semayer Vilibáld.

A VALENTINY-KIÁLLÍTÁS.

A váczi utczai gróf Szapáry-palota első emeletén a mult hét közepén nyilt meg a nem rég elhunyt *Valentiny* János művészi hagyatékának kiállítása. Valentiny mint a kóborczigányok életének hivatott ábrázolója vált ismeretessé a magyar művészetben. Gondosan megrajzolt és festett genreképei a budapesti és külföldi kiállításokon majd humoros, majd szentimentális alkotásokban mutatták be ezt a félig még mindig vad, de viselkedésében festői népet. A mostani kiállítás, melynek egyes tárgyait a művész végrendeletének értelmében, jótékony czélokra fogják elárusítani, több teljesen kész festményén kívül, mintegy százhúsz tanúlmányát és vázlatát mutatja be Valentinynek. Illusztrációinkon két érdekes csoportozat látható a kiállításból. Az egyiknek közepét, a művész talán legismertebb alkotása: «A zeneleczke» foglalja el, mely érdekes szituációkban mutatja, milyen drasztikus eszközökkel vezeti be a vidéki czigányprímás fiatal művészeit a zenetudomány titkaiba. A kép alatt, egysorjában öt kisebb tanúlmány foglal helyet. Két hangulatos tájkép, két vázlat a «Zeneleczké»-hez s közből egy megkezdett kép, az «Ábrándozás», mely az előadás művészi voltánál fogva talán a legérdekesebb darabja az egész kiállításnak. A másik csoport középső nagy képe «Az öreg czigány» ismert és sokszor megdicsért kompozicziója Valentinynek. Kitűnő műve ez annak a régi jó iskolának, melynek hívei régebben a müncheni és düsseldorfi festőiskolából kerültek ki. E nagyobbszabású mű alatt három sziklás tájkép köti le érdeklődésünket, kitűnően festett egével és pompás távlatával.

A kiállítás tiz napig marad nyitva s ez elég idő arra, hogy az érdeklődő közönség kellőleg megismerhesse a jeles magyar festő műveit, a ki gondos alkotásaival a külföldön is elismerést szerzett a magyar művészetnek.

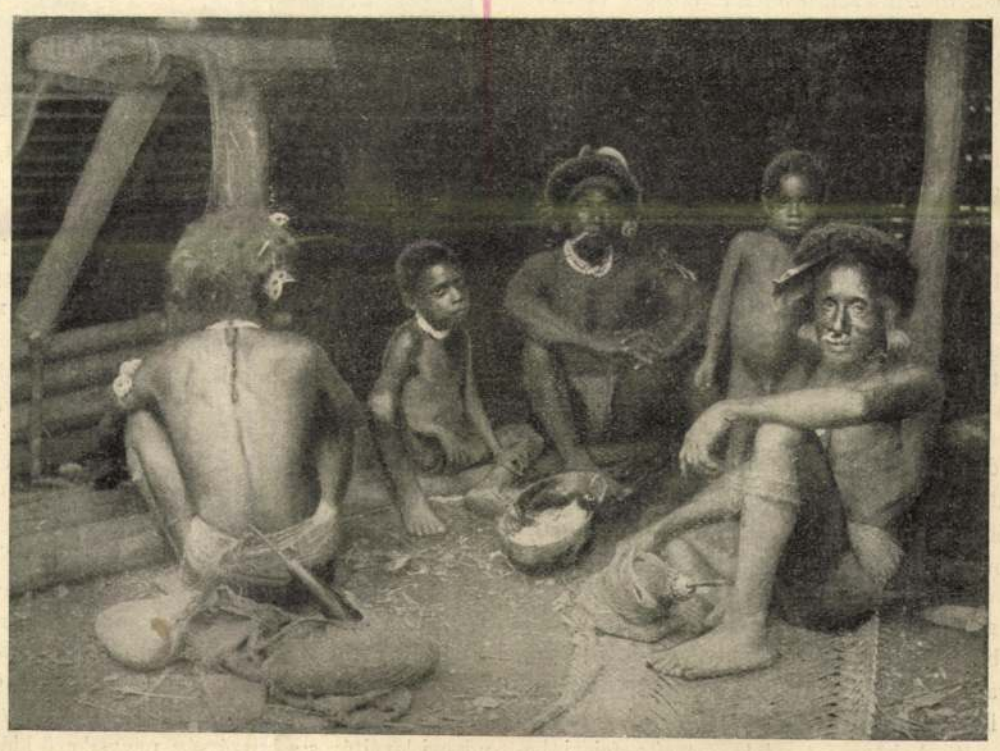

Disznó-tor Bogágyiban.

KÉPEK ÚJ-GUINEÁBÓL. — Biró Lajos fényképei után.

BLAHA LUJZA A NEMZETI SZINHÁZBAN.

Blaha Lujza a mult hét elején foglalta el helyét mint újonnan szerződött tag a Nemzeti Szinházban, a melyet huszonhét évvel ezelőtt hagyott el azzal a czéllal, hogy a Népszinház akkor új intézményének szerezzen vonzerőt. Annak megfelelt. Diadal, elismerés járt a művészete útján, melyet meg is érdemelt. Az operettben finom volt, a népszinműben páratlan. Az orfeumok süppedékéből a szinházak deszkáira telepített léha illegés hatástalan maradt reá. Magyar egyéniségéből kifolyólag tartotta művészi czélnak a könnyű műfaj szolgálatában is azt a finom izlést, a melyet egyedül álló bájjal érvényesített mint a magyar typus megelevenítője a népszinmű terén.

Ezentúl a Nemzeti Szinházban lesz ő e műfaj tovább mívelője, a melyet rendkívüli módon fog emelni az a művészi légkör, a melybe most visszakerül. Megmutatta ezt első fellépése is. Szigligeti «*Strike*»-je jutott előadásra. Abban nem Blaháné volt a meglepő. Hogy magyar dalait most is gyujtón és bájjal énekli, közismert dolog a Népszinházból, a melynek megalapításától mindvégig fénye volt. Föllépésének örvendetes jelenségét a Nemzeti Szinháznak az a művészi környezete képezte, mely a Gárdonyi «*Bor*»-a óta kezd hozzáilleszkedni a magyar parasztélet légköréhez is.

Egyöntetű művészi előadás jellemezte az egész estét. Helyén volt a darabban mindenki, a melynek azonban mégis a Jászai Mari öreg parasztasszonya képezte fő művészi kiválóságát. Újabb időben a második ily természetű szerepben tűnik ki. A *Kemechey-Malonyay* telt házak előtt folyó «*Föld*» czímű darabjában érvényesít egy egyszerű paraszt asszonyt — mozgásra, hangra megfelelőn; most meg a «*Strike*»-ben kapunk tőle olyan mozzanatokat, a melyek minden belsőben megrezzentik az érzést. Nem kiszámítottan, nem hatásra czélozva jönnek ezek a mozzanatok, hanem az alakítás alatt levő jellem egyéniségével természetszerűleg egybeolvadón. S ez az igaz művészet.

A «Strike» előadása nemcsak a viszontlátás örömestéje volt, hanem művészi szempontból is érdekes. Blaháné kiváló erejétől és vonzó egyéniségétől mi a Nemzeti Szinházban azt reméljük, hogy az alakító művésznő fog benne érvényesülni. *Sz. D.*

Blaháné 1873. évi fényképe Ellingertől.

Blaháné 1901. évi fényképe Streliskytől.
(„A gyimesi vadvirág" czímű népszinműből.)

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A «Budapesti Szemle» novemberi kötetében *Wertheimer* Ede «A reichstadti herczeg politikai állása» czímen közöl hosszabb tanulmányt, I. Napoleon fiáról, kit a nagy hódító bukása után Bécsben neveltek s a ki még ifjú korában meghalt. A dolgozatot — melyhez szerző leginkább a bécsi levéltárak okmányait használta — különösen érdekessé teszi Metternich herczegnek a párisi osztrák követhez, gróf Apponyihoz intézett leveleinek közlése. Metternich belátta, mily előnyök származnának Ausztriára, ha II. Napoleon uralma alá kerűlne Franciaország, de kötve érezte magát a hatalmak azon megállapodásától, mely a Napoleon-családot az európai uralkodóházak közűl kitörűlte. *Bogdánfy* Ödön «A Duna árvizei» czímen ád a szakértőkre és a gazdasági, meg forgalmi érdekekre nézve egyaránt tanulságos tájékoztatást. *Ferenczi* Zoltán, Petőfi életrajzirója, «Petőfi költészete és a valóság» czím alatt a nagy költő élete és költészete összhangzását bizonyítja. *Waldapfel* János egyetemeink szaporításának kérdését fejtegeti, *Hatvany* Lajos czikke «Arany János halálának huszadik évfordulóján» sürgeti a költő összes műveinek kézirati javítások és variánsok szerinti kiadását, minden iratainak, jegyzeteinek, leveleinek felkutatását, valamint összegyűjtését mindannak, a mit a még élők tudnak róla. *Balkányi* Kálmán ismerteti «Bourget legújabb regényé»-t (L'étappe). — A kötet szépirodalmi olvasmányai közt kapjuk az «Utolsó gyónás» czímű angol elbeszélés befejezését, a közelebb elhunyt *Béri* Gyula utolsó költeményét «Alkonyat» czímen, *Vargha* Gyula fordításában pedig Alfréd de *Vigny* «Sámson haragja» czímű költeményét. A könyvismertető értesítő fejezi be a kötetet. — A «Budapesti Szemle» előfizetési ára egész évre 24 korona.

eredményét foglalja össze. Részint a szöveg közt, részint a külön műmellékleten nagy számú kitünően sikerűlt illusztráczió ékesíti a könyvet, nagy részük művészi heliogravure és szinnyomat. A fényes kiállítású diszmű hivatva van arra, hogy állandósítsa azt a nem kicsinylendő hatást, melyet történelmi csoportunk a párisi világkiállítás nemzetközi közönségére tett. A díszmű *Ferencz Ferdinánd* trónörökös főherczegnek van ajánlva, a ki a világkiállítás magyar osztályának védnöke volt.

«Magyarország a XX. évszáz elején, föld- és néprajzi, nemzetgazdasági és társadalom-tudományi szempontból» írta dr. *Czirbusz* Géza. Temesvár, 1902. (A Polatsek-féle könyvkereskedés kiadása.) Nagy becsű művel gyarapította a rendkívül termékeny szerző a magyar földrajzi irodalmat. Ilyen jó összefoglaló mű Hunfalvy munkái óta nem jelent meg Magyarországról. Nem először küzd ugyan meg a tudós szerző Magyarország összefoglaló földrajzának nehéz feladatával, mert a Balbi-féle nagy munka magyar átdolgozásakor szintén egészen és önállóan írta meg hazánk hegy- és vízrajzát, de irodalmunkban egészen új Magyarország gazdasági, társadalmi és helyrajzi leírása, ilyen egészen modern, objektiv felfogásban. Csak az a kár, hogy a szerző a politikai kérdésekbe is bele avatkozott. A mű értékéből azonban ez mitsem von le, különösen pedig nem érinti a mű természettudományi részét, a hol a hegyek és vizek avatott ismerőjének bizonyult Czirbusz s maradandó becsű osztályozásokkal és összefoglalásokkal, hű általános képekkel és alig ismert részletekkel gazdagította szegényes földrajzi irodalmunkat. — *Ch.*

A párisi világkiállítás magyar történeti pavillonjáról rendkívül díszes munka jelent meg franczia nyelven, a «Librairie Centrale des Beaux-Arts» kiadásában. A kereskedelmi miniszter és a vallás- és közoktatásügyi miniszter támogatásával megjelent könyvet *Radisics* Jenő, az iparművészeti múzeum igazgatója szerkesztette s tartalmában és külső kiállításában egyaránt méltó, maradandó emléket nyújt benne kiállításunk ama részéről, mely 1900-ban Párisban oly nagy tetszést keltett. Szövege három részből áll. Az elsőben *Szalay* Imre, a Nemzeti Múzeum igazgatója irja le a történelmi pavillont, történeti áttekintés kiséretében, a második részben *Radisics* Jenő a kiállításban szerepelt műtárgyak és műemlékekre vonatkozólag ad műtörténeti magyarázatot. A harmadik részben pedig *Győry* Arpád udvari levéltáros a huszárság nagysikerű kiállításának kapcsán a huszárság történetére s a különböző államokban való elterjedésére vonatkozó kutatások

káját, hogy a táplálék mind megmaradjon élete fentartására és semmi se fordíttassék belőle a munka végzéséhez szükséges erő szolgáltatására. Ezért marad mozdulatlanúl fekve egy helyben, nem végez se testi, se szellemi munkát. Teljes dermedtségben hever naphosszat a kemencze mellett. Ki ne ismerne rá ebben az állapotban, a telelésnek ebben a módjában a medvének és számos más állatnak szokására, melyek barlangokba, faodukba, vagy föld alatti lyukakba vonulnak télire, hogy téli álmukat aludják?

Hogy mikép jött rá az orosz paraszt erre a lejkára? vajjon az ösztöne vezette-e rá, vagy tudatosan utánozta az állatok eljárását, — azt természetesen nem tudni. De ez az egyetlen s eddig ismeretes példája az emberek téli álmának, a melyet rend szerint, több nemzedék során át üznek. E szerencsétlen emberek számára az éhség teljesen megszokott baj, a melyet elkerülni nem tudnak, a mely rendesen, majdnem évenkint visszatér és a melyen segítenek, a hogy tudnak.

Ha a tudósok erre a kérdésre fordítanák figyelmüket, érdekes élettani megfigyeléseket lehetne tenni ezeken az embereken. Meg lehetne például állapítani, hogy a téli álom állapotában az embernek is annyira leszáll-e a hőmérséklete, mint az állatoknak, például a marmotának. Számos más, a táplálkozással egybefüggő kérdést is vizsgálat tárgyává lehetne tenni.

CZIGÁNY ZENEISKOLA.

Valentiny János festménye.

Czigány zenészeink, a kik még nem is olyan régen csak itthon húzták a hallgatót, vagy a talp alá valót, most már szinte világszerte ismeretesek. A merre csak a vasút, vagy gőzhajó elhatol, oda eljut a czigány is hegedűjével, czimbalmával, és London, Páris, Szent-Pétervár, New-York, Chicago s egyéb városok mulatóhelyeinek ép oly megszokott és népszerű alakja már a barna banda, mint akár a budapesti kávéházaknak, vagy vidéki csapszékeknek, csárdáknak.

Sőt hamisitott czigány-bandák is szerepelnek már emitt-amott szép számmal. Nyugat-Európa, Amerika nagy városaiban sokszor találtak már magyar utazók olyan zenész csapatokat, a melyek magukat óriási plakátokon nagy fennen czigánynak hirdetik, pedig hát egyetlenegy fáraó-ivadék sincs köztük; legtöbbnyire jámbor cseh legények, a kik a népszerűvé lett «czigány» név alatt hivalkodnak.

Hogy pedig a czigány név a zene terén ilyen jóhangzásúvá lett, az nemcsak a czigányok rendkivüli zenei tehetségének, sajátszerű játékának köszönhető, hanem főkép annak, hogy játék közben sem kottát nem használnak, sem pedig külön karmester nem kell nekik. Ez a külföldiek előtt rendkivül feltünő s nagyon emeli a czigánybecsületet.

No, de hát azért a czigány sem születik kész zenésznek. A rajkóknak is tanúlni kell, míg annyira viszik, hogy világkörüli körútra indúlhatnak.

Egy-egy híresebb dádé egész kis zeneiskolát rendez be a putrijában, a hova aztán öt-hat nagyratörő mosdatlan purgyét összeszedve, a maga módja szerint folytatja a tanítást. Módszerére nem lehetne elmondani, hogy holmi pædagogiai színvonalon áll, hanem aztán annál sikeresebb. Nem kell neki se kotta, se hangvilla; legfőbb tanító eszköz saját kérges tenyere, a melynek tanítás közben gyakran akad dolga a növendékek füle körül.

Képünk is egy ilyen czigány-iskolát ábrázol. A festőművész, *Valentiny* János, épen azt a jelenetet tünteti elénk, a mint a tanító-mester kijött a türelméből s a bürgős fülén igazit egy kicsit, nyilván, hogy a maga jónak bizonyúlt módszerével a hallásán igazitson egy kicsit. A czimbalmos már elébb kikapta a magáét, mert még most is ugyancsak tapogatja a fülét. De szemmel látható, hogy a felfordított dézsán ülő brácsásnak is volt már része a mester tenyerében, vagy mindjárt rákövetkezik a sor, mert ugyancsak megszeppenve nézi a bürgős veszedelmét. Az a csintalan, pöfők fiú is biztosra veszi a rákövetkezendő mesteri intelmet, a melyik a primás háta mögé húzódott, de egyszersmind vigyorgó képe elárulja, hogy nem igen fél tőle: elég módja volt már benne, hogy megszokja.

Csak a fiatal primás áll teljesen nyugodtan, önérzetes arczczal. Tudja, hogy ő nem hibázott s tán maholnap már a mestert is túlszárnyalja.

A putri gazdasszonya csendesen kötögeti kosarát s mellette üldögélő lányával együtt meglehetős közönyösen nézi a megszokott jelenetet.

Ilyen módon apránként kitanulgatnak a rajkók; a java aztán majd elmegy Budapestre, Párisba, Londonba, Chicagóba, meg ki tudná, hova, a selejtese pedig otthon marad a faluban, nyáron vályogot vet, tapaszt, télen meg a lakadalmakban, a csapszékekben értékesíti azt a zenészeti tudományát, a mely a jó mesternek oly sok kezemunkájába került.

CZIGÁNY ZENEISKOLA. — VALENTINY JÁNOS FESTMÉNYE.

EGYVELEG.

* **A nap hosszasága.** Éjszak felé a nap nyáron folyvást hosszabbodik, ezért a földgömbön a leghosszabb nap óráinak száma nagyon változó. New-Yorkban csak 15, Montrealban már 16 óra, Londonban és Brémában 16½, Hamburgban, Danzigban 17, Stockholmban 18½, Szentpétervárt és Tobolszkban 19 óra. Tornea finn városban a leghosszabb nap 22 óra, de karácsony tájban már csak két óra. A sarkövön túl Vardőben május 21-től julius 22-ig folyvást nappal van, a Spitzbergákon pedig 3½ hónapon át sohasem megy le a nap az égboltozatról.

* **A legutáltabb növény** az állatok előtt a riczinus, nemcsak a háziállatok kerülik, hanem a férgek és csigák is, sőt a vakondokot is el lehet üzni, ha egy pár riczinus bokrot ültetünk kertünkbe.

* **Az európai uralkodó-családokban** ma 71 eladó lány, de házasulandó fejedelmi férfisarj csak 41 van; így a legfelsőbb körökben is szaporodik a pártában maradó nők száma.

hatósági jog. Nevezetesen a társaság elnöke, alelnökei, ügyvezető igazgatói, sőt az igazgatósági tagok is a kereskedelemügyi miniszter által erősítendők meg, az igazgatóságba a pénzügyi és kereskedelemügyi miniszterek egy-egy tagot neveznek ki, ezenkívül a társaság egész működését a kereskedelemügyi miniszter által kiküldött miniszteri biztos ellenőrzi.

E vállalat létesítése által az a forgalmi politika, mely a vasutakat ezen érdekek czéltudatos szolgálatában az ország közgazdasági fejlődésének jelentékeny tényezőivé tette, a hajózási forgalomban is teljes mértékben érvényesíthetővé vált.

TÖPRENGÉS.

Kétségek árja háborog agyamban,
Világok sorsán vivódok magammal;
S ki meg nem értem véges földi létem:
A végtelenben járok gondolattal.
Mindig csak ez, hogy «küzdj és bízva bízzál!»
Miért? kiben? Benned tán, fényes ég?
Hol pusztuló s most született világok
Csalóka fényű, milljó napja ég . . . .?
Hol nincs határa térnek és időnek,
Kezdet s a vég határa összefoly,
S örök titok nagy tengerébe vész el
Könyhullatás, kétség s szelid mosoly?
Vagy benned bízzak, szűkhatáru élet,
Mely labdaként dobálsz örvényiden
S a mig körűlem léti harcz üvöltöz,
Eszményi czélt nem látok semmiben?
Hol az erény kereszten vérzik el,
A míg selyempárnán henyél a bűn
S gúnyos kaczaj zsibong fülébe annak,
Ki ég felé tekint, kitartva, hűn?
A hol örök felejtés árnya rejti
Annak nevét, ki lelke fényivel
Bűvös sugárt vet százados homályba
S egy emberöltőn új csodát müvel.
Vagy benned bízzak, enyhadó halálom,
Fáradt pilláimat ki béfogod;
S kétségbe'sés vad örvényébe szálló,
Szárnyaszegett lelkem feloldozod?
Ki önmagadban is örök talány vagy,
Új kételyek zárát pattantva fel,
S kérdéseimre, hogy hová vezetsz el,
Se föld, se ég, sem lelkünk nem felel?!
. . . . . .
Halvány sugárt lövel hitem világa;
Az ész ködén az is homályba vész . .!
Szegény halandó elborongva bámul,
Sovár szeme mig semmiségbe néz.

Szalay Károly.

Barabás Miklós 1839-iki vizfestménye után.

PRIESSNITZ VINCZE.

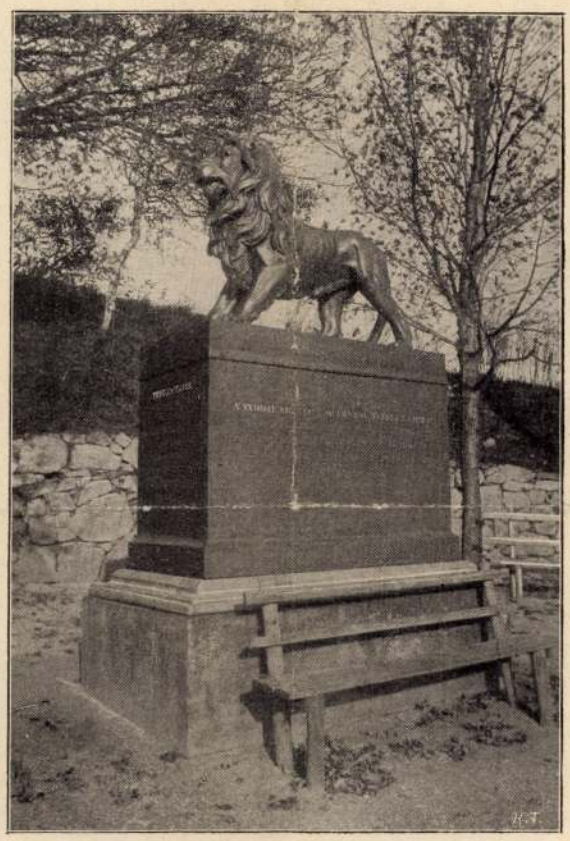

A magyar fürdővendégek által állított emlék Gräfenbergben.

PRIESSNITZ VINCZE.

1799—1851.

Száz évvel ezelőtt, 1799 október 4-én született egy szegény sziléziai parasztnak: Priessnitznek hatodik gyermeke, Vincze, Freywaldauban. Eleinte, kora ifjúságában pásztorkodással foglalkozott, de maga szorgalmából megtanúlt irni és olvasni, a mellett jeles megfigyelő tehetségével tanúlmányozta a szemébe ötlő természeti jelenségeket. Ilyen megfigyelésnek köszönheti a vízgyógyászat is megalapítását.

Egyszer, a mint nyáját őrizte, nagy meglepetéssel vette észre, hogy történtett elő egy szarvas a hegyek közűl egyenesen a hegyi patak felé tartva, hogy sebét kiáztassa. S ez naponként ismétlődött addig, míg a szarvas teljesen meg nem gyógyúlt. Ez a látvány oly mélyen vésődött az alig 15 éves Priessnitz Vincze emlékébe, hogy a szarvas példáját ő maga is követte. Midőn ugyanis egy alkalommal szekéren ülve, lova megbokrosodott, ő meg a kerekek alá kerülve kezét összezúzta, sebes újjait a szarvas módjára hideg vízzel gyógyítgatta. Ugyanígy cselekedett, midőn újabb szerencsétlenség érte. Bordáit törte és belső sérüléseket szenvedett; ekkor is vízzel segített magán. S meggyógyulásának híre annyira elterjedt, hogy kezdetben a falubeliek, később messze vidékről az idegenek is özönével sereglettek hozzá, hogy bajukból gyógyítsa ki őket. Így érlelődött meg benne lassanként a vízzel való gyógyítás rendszere, minden fajával együtt, a melyek czélszerű voltát a mai orvostudomány szívesen elismer, mint Winternitznek, a hírneves egyetemi tanárnak szavai is igazolják, a ki a vízgyógyászatról írt munkájában teljes elismeréssel emlékezik meg arról, a ki paraszt létére megteremtette ezt a gyógyító tudományt.

Priessnitznek, mint minden újítónak, sok akadálylyal kellett megküzdenie. Míg egyrészt betegei előtt határtalan népszerűségre tett szert és azok valóságos imádattal csüggtek rajta: addig a környékbeli orvosok törvény elé állították és azzal vádolták, hogy az ördöggel czimborál és el is értek annyit, hogy a szivacs használatától eltiltsák, még pedig abból a czélból, — mint az akkori hiteles iratok fölemlítik: — «hogy ördögi tudományának ezen pokoli eszközével (t. i. a szivacscsal) meg ne ronthassa az embereket».

Hire azonban nőttön-nőtt és oly rendkívüli kitüntetés érte az egykori szegény freiwaldaui pásztorgyereket, hogy 1826-ban, épen születése napján fölhívták a bécsi udvarhoz Antal főherczegnek, hat évvel később pedig, 1832-ben, magának az anyakirálynőnek gyógykezelésére. Midőn pedig újabban perbe fogták, hogy embertársait megrontja és azok életére tör, az akkori vizsgáló-bizottság elnöke, dr. Fürkheim udvari tanácsos — maga is hires orvos — magasztalva emlékezett meg Priessnitzről, mint emberbarátról és nagyeszü gyógyítóról, mint a kinek működése valóságos áldás a szenvedő emberiségre nézve.

Ez fordulópont volt Priessnitz életében, valamint Gräfenberg történetében is, a hová a világ minden tájékáról csak úgy özönlenek a betegek, a kiket pedig betegségük ágyhoz szegezett, vagy a hosszadalmas utazástól riadtak vissza, azok levélben fordultak hozzá tanácsért. Igy a többek között 1850 április 2-áról kelt levelében báró Wesselényi Miklós, ki többször hosszasabb ideig volt Gräfenbergben, egész sereg kérdéssel fordul hozzá, hogy mit tegyen beteg feleségével és lányával, valamint miféle óvószabályokat alkalmazzon a többi gyermekeinek egészsége érdekében. Minderre hosszabb levélben válaszolt Priessnitz, részletesen megírva a tennivalókat, fő tekintettel a fürdőkre és a róla elnevezett borogatásokra.

Priessnitz 1851 november 28-ikán halt meg. Javában virágzó intézetét hűséges orvostanítványa, dr. Schindler vette át, s ő mellette képezte ki magát a mai vízgyógyászatnak két nagy mestere: Winternitz bécsi és Hirb boroszlói egyetemi tanár.

Priessnitz családjára nagy nevén kívül tekintélyes vagyont is hagyott. Leányai közül magyar asszonyok is lettek. E családi összeköttetés művészileg is meg van örökítve, a mennyiben Priessnitz családi képén ott láthatók (még pedig díszmagyarban) Dessewffy Pál és Berta, Ujházy Albert, József, Teréz és Zsófia is.

Priessnitz születésének századik évfordulóját nagy ünnepségekkel ülték meg Gräfenbergben a világ minden részéről oda sereglett vendégek, a kik között nem egy friss egészségtől duzzadó aggastyánt lehetett látni, a kiket még maga Priessnitz gyógyított. Az ünnepélynek két nevezetesebb mozzanata volt: az egyik a hegyi kápolnában tartott gyászünnepély, melynek kriptájában Priessnitz és felesége tetemei nyugosznak; a másik különösen minket érdeklő, midőn a magyar vendégek, kisérve a külföldiek seregétől, mély áhitattal elérzékenyülten állták körül azt az emlékszobrot, mely egy talapzaton álló oroszlánt ábrázol, oldalán a következő magyar sorokkal:

«A vaddal köz italt meg kezdé vetni az ember
S gőgje fejében kór, agg leve és nyavalyás.
Priessnitz visszaadá a víznek régi hatalmát
S ősi erőben kél újra az emberi faj.»

«Priessnitznek, az emberiség jótevőjének érdemeit hálásan méltató magyarok üdvözlik Gräfenberg életújító forrásainál a későbbi évek fiait hazájokból.
MDCCCXXXIX. és XL. évben.»

Dr. Palócz Ignácz.

ALVÁS AZ ÉHSÉG ELLEN.

Európa egy országában sem oly gyakori a nagyobb területekre kiterjedő éhinség, mint Oroszországban, a hol alig van olyan esztendő, hogy az egyik vagy a másik vidéken inség ne volna. S egy hírneves angol tudós, ki az emberiség táplálkozási viszonyait tette tanúlmánya tárgyává, — azt állítja, hogy az orosz birodalom egyes vidékein az éhinség állandó.

S most legújabban megerősítik ezt az állítást a pszkovi orosz kormányzóság statisztikai hivatalának kiadványai, a melyben egyebek közt meglepő példáját találjuk annak, mily találékonyságot tud az orosz paraszt kifejteni, hogy a legkedvezőtlenebb viszonyok közt is megélhessen.

Azokban a kerületekben, a hol leggyakrabban van rosz aratás s ennek következtében inség, a szegény nép úgy segített magán, hogy egy más helyütt teljesen ismeretlen módszert talált ki az éhség elviselésére.

Ez a *lejka*. A szó annyit jelent, mint: *fekvés*. A módszer pedig abban áll, hogy ha aratás után meggyőződtek róla, hogy a termés-készletük nem elegendő, nem tart el jövő nyárig, a családapa elrendeli a házban a *lejkát*. A család összes tagjai lefeküsznek a kemencze köré s onnan négy öt hónapig nem kelnek föl egyébért, mint hogy épen ki ne hagyják aludni a kemencze tüzét, vagy hogy néha-néha egy kis darab, vízbe mártott kenyeret egyenek.

Az orosz paraszt tehát észrevette, hogy ha a lehető legcsekélyebb mennyiségű táplálékból meg akar élni, akkor lehető legkevesebbre kell szorítani testének mozgását, mindennemű mun-

Valentiny János

Ernst Museum
aukciói XV (1921)

Valentiny János (1842—1903).
695. MOCSARAS TÁJ. Jelzés lent jobbra: f. Valentiny.
Lemezpapir. 25,5×36.

Valentiny János (1842—1903).
696. NÁSZMENET. Jelzés lent jobbra: Valentiny J. 1869.
Ceruzarajz. 29×47,5.

t szerkezeti alakjával és nyugodt diszé-
erhardt Gusztáv gazdag gyűjteményé-

fordulnak elő, de a 922. és 923. számu
x.

a *Sorgenthal*-korszakban (1784—1805.)
pompás disztál (894. sz.), melyen Bécs
elen festője. A gazdag plasztikus füzé-
jellemző formákat mutatják.
számu ovális tálca melyen két főher-
ől).
ős példányaiból eladásra kerülő holicsi
pedig a magyar keménycserép gyárak
gényü termékei közt válogathatnak.
écsi jeles üvegfestőnek egy ládába fog-
vegpoharai válnak ki (1287. sz.).
zadban élte virágkorát. Ugy az ország
üködött a céhek kebelében. Az erdélyi
és belsejében Báthori Zsófia cimerével
Mesterétől (H. E.), aki Nagyszebenben
pát.
yénnek munkáját ismerjük fel az 1351.
zitette a szorgalmas mester és pedig a
gynek, a szászok grófjának rendeletére.

1803

612

Wj. lelt. 612

~~612.~~ Valentiny ~~[illegible]~~ Tano
Sz. Nagy Lakon 1842. január 1-jén + Nádasd Ladányon 1902. február 26-án.

Hegedüt hangoló czigány-fiú.

A kemencze előtti padkán ülő, élénk szemü czigányfiú balra fordul és figyelmesen hallgatja a hegedü hangjait, a melynek egyik hurját jobb kezével fesziti, mig baljával a többieket pengeti. Rövid haja és szemöldöke fekete, szeme sötétbarna. Öltözete: a hónaljnál szakadt ing bő ujjakkal és gatya, melynek szárait térdig gyürte fel. Hogy kellő erőt fejthessen ki, hátratett bal lábát, a melynek ujjaira nehezedik kissé összehúzza. A padka sarkán csikos pokrócz és a gyermek mögött két ujjas látszik. A földön, a vonótól nem messze, galyak hevernek. Jelzése alól jobbra: Valentiny J4.

Vászon, mér. 63.5 : 46.3 cm. – Wj. lelt. sz. 612. –

Id. ~~báró~~ b. Wodiáner Albert hagyománya ~~(2122/900)~~ 1892. decem-
ber 3-án. ~~Átvétetett az Országos Képtárhoz, [illegible] a hol 1803 leltári sz.a. kezeltetik.~~

Wodiáner Albert hg 1892 dec 3.

683

– 2223)

a melynek ajtaján füst tódul ki, a

2222. Valentiny János:
Sz. Nagyszakon 1842 január 1-jén. † Nádas Ladányban 1903 oktober 15-én.
2222. Balatoni tájkép.

A kissé hullámázó és balrá elterülő Balaton felett, zivataros felhők tornyosulnak és kóválygognak. A köves előtérben, a hol kidült fa fekszik, ~~és~~ széles út vezet kanyarodva a part felé. A középtérben pedig, a fák közön, halászkunyhó ~~bontakozik ki~~ van, mely előtt két csónak köti le figyelmünket és a melytől jobbra kétkerekü talyiga áll szamárfogattal és ~~[illegible]~~ oldalán ~~[illegible]~~ legénynyel. A csolnakok egyikében gőggoló halász dolgozik, ~~[illegible]~~ az uton piros szoknyás asszony közeledik. Jelzése alól balra: Valentiny J.

Vászon, méretei 56.8 : 100 cm.
Vétetett Valentiny J. müvészi hagyatékából 1902: XII. 1-jén 600 K (843/902)
Elszámoltatott 1903: IV. 7-én (270-903).

Az elszámolást elfogadta az 1903: VII. 4-iki 13903 (449-903) és az 1903: X. 15-iki 18308 (710-903) szvsz. leirat.

Letétképen átadatott a szombathelyi Muzeumnak 1908. szept. 30-án (1446-908).

904: IV. 30.

Vét. Valentini J. hagy.

~~2223. Valentiny ||| János.~~

2223 Tengerpart.

ábrázolt tengermellék

A z középtérét ~~elfoglaló és~~ a kissé hullámzó Adria vize foglaljael, a mely a quarnerói sziklákon megtörve hófehéren habzik. Az előtérben, jobbról a hegy tetején, fák képeznek csoportot. A háttérben pedig az istriai és a chersói hegyek bontakoznak ki. A derült égbolt könnyen felhőzött.

Fa, méretei 42 : 52.4 cm.

Vétetett ||| Valentiny J. müvészi hagyatékából 1902: XII. 1-jén.

400 Kán (843/902)

Elszámoltatott 1903: IV. 7-én (270-903).

Az elszámolást elfogadta az 1903: VII. 4-iki 13903 (449-903) és az 1903: X. 15-iki 18308 (710-903) szvsz. leirat.

904: IV. 30.

Vét. Valentini hagy

222

1551. Valentiny János:

Sz. Nagylakon 1842 január 1-jén. † Nádas-Ladányban 1903
Czigányiskola. október 15-én.

A putri boglyakemenczéje mellett, faszéken ül a mester, jobb kezét kinyujtotta és a főbe kollintott clarinetos után kiált, a ki lóácskáját fellökve, hangszerét és kalapját pedig eldobva, társainak kaczaja közt fut kifelé, mi közben fejét tartja. legközelebb a primhegedüt kezelő fiú kinek játékát testvérei kiséri. Ezek egyike a kádra tett czimbalmon, mély hegedün és kis bőgőn. Mögöttük a nyitott ajtóban a czigányasszony hallgatózik. A czimbalmosnál kutya van. A szoba bal sarkában a család legöregebb és legfiatalabb tagja telepedett a földre. Az utóbbi pipáját szijja és figyel az összjátékra. Fiatal leány mosolyog és még egy gyermek elődik a kuczkóban. A kályha tetején bögre és tál köti le figyelmünket. Alól balra: Valentiny J. 1896 a jelzés.

Vászon, méretei 129:196 cm.
Vétetett 1896: XII. 17-én a 64201 sz. rend. alapján 2500 frton.
Elszámoltatott 1897: II. 2-án (79/97.).
Az elszámolás elfogadtatott 1897: III. 25-én a 13050 sz. leirattal. (123/97.)

904: IV. 28.

Valentiny Zairos

1885. Nadasd Ladány.

90.332

1. A haldokló cigány. Olaff.
4000 ft.

2. Vízhordó leány a Balaton
partján. Olaff.

Budapest. Orsz. ált. kiáll.
A Képzőművészet és sport képes
tárgymutatója. Bpest. 1885.

Rudolf, IV-ik, osztrák herczeg (II. 135. arczk.)

Valentiny Ilanó

1884 Nádasd Ladány.

A tihanyi rév. Olaff. 1200 fr.

Képes tárgymutató az o. m. Képzőmüv. társ. 1884. évi őszi kiállitásához. Bpest. 1884.

Gyadányi generális utolsó huszárjai
dr. elbeszélés Rexa Dezsőtől

VI. 229

3189. Valentiny János.

Sz. Nagylakon 1842 január 1-jén. † Nádas-Ladányban 1903 október 15-én.

Czigányfiú.

Balrafordultan ül, pénzét olvasás közben jobb tenyerébe rakosgatja, hegedűjét pedig bal hóna alatt szorongatja. Rövid haja és szemöldöke sötétbarna. Kabájta igen rongyos, inge mellét nem fedi és derekát csatos szíj szorítja. A háttérben, balról a tűz melletti bögrében, étel fő. Jelzése alól jobbra: »*Valentiny J.*«.

Vászon, méretei 89·6 : 64·8 cm. — Lelt. sz. 3189. — Értéke 500 K. — Gillming Hermina ajándéka 1905 május 18-án (426–905). — Az adományt elfogadta az 1906 május 22-iki 101406–905 sz. leirat (755–906). — Bejelentetett 1906 február 6-án (30–906).

III

414 (3189)
657 (544)

III : 414

Marosvásárhely
Ajándék
Gillming
1905

Valentini János

1880. tavaszi tárlat.

Origány jósnő. Ez a mű a tárlat legfigyelemre méltóbb darabjai közé tartozik. A bollofehéte hajtisszem, a sötétes, olajfüges arczbőr, a kőknapi typus, nem szép, de érzéki kifejezése által érdekes: mind a vonásokat technikai bravourral (porcellán festőnek is csupoltak) s ritka biztossággal varázsolta a vászmára. A hátás fokozására a háttér rikszto fehérre festé.

i. f. Tavaszi kiállítás. III. közl. Képzőművészeti Szemle. 1880. 89. l.

..... pénzügyi kerülethez tartozó adóhivataloknál, az alapítványi alapok javára, illetőleg terhére, 190..... évi ..... hóban előfordultak.

Folyó szám	Az alap megnevezése	Be f pénzé K
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		
10		
11		

Igell János

ötvös.

XVI. sz.

Valentiny János

1888. Nádasd-Ladány.
1. Tihanyi rév. Olajf. 500 frt
2. Reichenau részlet. Olajf.

Őszi kiállítás II. 1888.

1889. Nádasd Ladány.
(173) Viharos Balaton. Olajf 1800 frt.
(207) Gunyhó előtt. Olajf. 2800 frt.

Téli kiállítás 1889/90.

1890. Nádasd Ladány.
(186) Balatoni táj. Olajf. Erőt Zichy Nep János tulajd.
(203) Kártyázók. Olajf

Téli kiállítás 1890.

1891. u. ott.

(11.) Balatoni táj. Olajf magant.
(219) „Sír a kis lány a Balaton partján." Olajf 1000 frt
(299) Gunyhó előtt. Olajf. 500 frt

Téli kiállítás 1891/92

1892. u. ott.

(172) Balatoni táj. Olajf. 1200 frt
(293) Nádasd-ladányi park-részlet. Olajf. Magántul.

Téli kiállítás 1892/93

Valentini János

Caprii naplopó mego. a Képzőmův. társ. 1878. decz. 7 én.
Képzőmův. szemle 1879. 13. l.

1879. szék esfehérvári kiállításon:

Czigány hegedűs.
n. o. 1879. 79. l.
Reviczky Péter: olaj festmények a sz.-fehérvári kiállításon.

Valentiny Zaiós

Ki most Párisban tanul[4]:
[4] több festnéz van a kiállítás a képcsarnokban.

Irod és művészet: Vas. Vjs
1869. 217-l.

21		
22		
23		
24		
25		
26		
	Összesen	

Megkerestetik a tekintetes magyar kir. központi állampénztár, hogy a benti összeget, a számfejtési jegyzékek és ezekhez csatolt okmányok alapján, elszámolni szíveskedjék.

A magy. kir. vallás- és közoktatási minisztérium számvevőségének II. osztálya.

Budapesten, 190..... évi ..... hó .....n.

Valentiny János

A Képzőművészeti Társulat tárlatain a következő művekkel vett részt:

1877. nov. és decz. kiáll.: Részlet Capri szigetéről, 500 ft. — Női alak őszi tájképben, 1400 frank. — Capri, 800 frank. — Tengeri táj, 800 frank. — Hegedüs czigány, 3000 frank. — Capri, 350 frank.

1878. jul. kiáll.: Capri szigetéről, olajf. — Tengeri táj bárkával, Olajf., 800 frank. — Részlet Capri szigetéről, 400 ft.

1879. decz. kiáll.: Tájrészlet Tivoliból, olajf.

1880. tavaszi kiáll. II. sor.: A czigány jósnő, olajf.

1881. tavaszi kiáll.: Czigányleány, olajf., 1200 ft. — Czigányleány, tanulmányfő, 300 ft.

1882. őszi kiáll. II. sor.: Utolsó óhaj, olajf., 4500 ft.

1883. őszi kiáll. I-II. sor.: A kis muzsikus, olajf. — A balatoni parton, olajf. — Balatoni táj este, olajf., 160 ft.

1884. őszi kiáll.: A tihanyi rév, olajf., 1700 ft.

1885. januári kiáll.: A Balaton partján, olajf., 200 ft.

1883. alkalmi (Benczúr) kiáll.: Est a falun, olajf. — Czigányleány, olajf.

1885. orsz. ált. kiáll.: A haldokló czigány, olajf., 4000 ft. — Vízbordó leány a Balaton partján, olajf.

1885. őszi kiáll.: Leendő primás, olajf., 1000 ft.

1886. őszi kiáll. II. sor.: Háborgó Balaton, olajf., 1000 ft. — Ebéd után, olajf., 800 ft.

1887. őszi kiáll. II. sor.: Tengerparti részlet Abbaziából, olajf. — Flattyúdal, olajf., 4000 ft.

Valentiny János

1888. bpesti gyermekmentely jav. rend. kiáll.: A pénzolvasó czigányfiú, olajf., Gillming Ferencz tulajd.

1888. őszi kiáll. II. sor.: Tihanyi rév, olajf., 500 frt. — Reichenani részlet, olajf.

1889–90. téli kiáll.: Viharos Balaton, olajf., 1800 frt. — Gunyhó előtt, olajf., 2800 frt.

1890–91. téli kiáll.: Balatoni táj, olajf., gróf Zichy N. János tulajd. — Kártyázók, olajf.

1891–92. téli kiáll.: Balatoni táj, olajf. — „Sír a kis lány a Balaton partján", olajf., 1000 frt. — Kunyhó előtt, olajf., 500 frt.

1892–93. téli kiáll.: Balatoni táj, olajf., 1200 frt. — Nádasdladányi parkrészlet, olajf.

1803. Valentiny J.

Hegedüt hangoló czigány fiú.

A kemencze előtti padkán ülő, élénk szemü, czigányfiú balra fordul és figyelmesen hallgatja a hegedü hangjait, a melynek egyik hurját jobb kezével feszíti, mig baljával a többieket pengeti. Rövid haja és szemöldöke fekete, szeme sötétbarna és öltözete: a hónaljnál szakadt ing bő ujakkal és gatya, melynek szárait térdig gyürte fel. Hogy kellő erőt fejthessen ki, hátratett bal lábát, a melynek ujjaira nehezedik, kissé összehúzza. A padka sarkán csikos pokrócz és a gyermek mögött kék ujjas látszik. A földön, a vonotól nem messze, galyak hevernek. Jelzése alól jobbra: Valentiny J.

Vászon, méretei 63.5:46.3 cm.
B. Wodianer Albert hagyománya 1892:XII.3.
(Az 1900: VI. III 12. átv. lajstr. 3.) [redacted] A Nemz. Muzeumból a 2122 [redacted] sz. átirattal érkezett 1900: VI. 28-án (335/900). Ltsza 612.

904:IV.30.

T: 683

Valentiny János
Kopp 1939/40. sem. I.

VALENTINY JÁNOS / 1842 - 1902 / :

220. Pipázó cigány. - Olajf.,v.méret 39 x 48.5 cm. Jelz.nélk.

221. Tájkép. - Vizf.,p.méret 30 x 22.7 cm. Jelz.l.j.bélyegző"Valentiny János - 1902 - hagyatéka".

222. Tájkép. - Olajf.,v.méret 58 x 42.5 cm. Jelz.l.j."V.J.1862".

223. Velence-tavi részlet. - Olajf.,d.méret 44 x 30 cm.Jelz.l.j."Valentiny J."

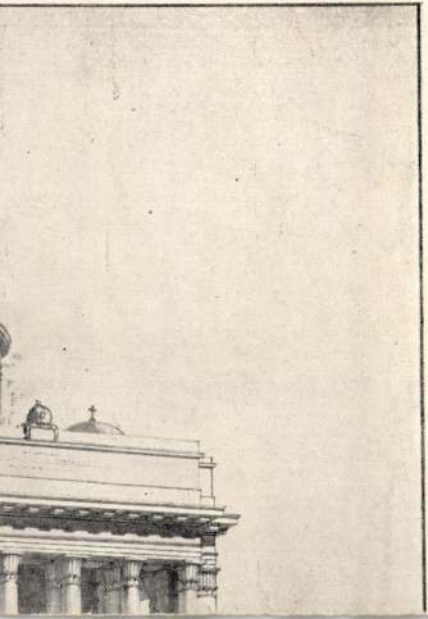

VALENTINY JÁNOS (1842—1899).
77. Tavasz. Weingruber J. ur tulajdona.

Ernst Muz. kiáll. 47. sz
Magyar remekmüvek
1921. máj.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

a *mecsetépítés* történetével kimerül.

Valentiny Károly, építész

2—3. Valentiny Károly, Miskolczy László, Módos Ferenc: Kazinc-barcika központja

Magyar Építőművészet, 1984. 3. 4-old.

geinek fedezésére /14/ aza
kiadási csekkszámla terhér
12-én. A miniszter rendele
osztálytanácsos.

A hiva

Valentsik János

festő (?) gyűjt.

Kiáll. a Vecsési

Kulturházban

Szabad Művészet

1951. 10. 27.

Külső borítók

< ~~Borbíró Tamás~~ és

Valentiny Károly >

építészek könyve

< > Házhelyosztási útmutató. Bp. 1947

Kiadta az Építés- és Közmunkaügyi Minisztérium.

Ismertetve

Tér és Forma

1947. 134. l.

ni ; lehetetlen, hogy bármely művész tel-
elsajátítsa a régibb művészetet, vagyis
t alkosson, a mit a későbbi kor régebbi
üveül elfogadjon, s legkevésbbé akkor,
azi művész, a kinek saját eszméi vannak.
lfogva az újjá építés terén kifejtett tevé-
ség Sisyphus-munkának látszik : minket
légit ki, s az utókor sem lesz érte köszö-
l. E tevékenység nem az elmult idők
mét hivja új életre ; az újjá építők alko-
an saját szellemök nyilvánul, melyben
tükröződik a régi idő. Egyes formákat
., XIV. vagy XVI. század művészetétől
önöznek ugyan, de nem azon századok,
m a XIX. század művészete szerint építik
az épületeket. Ezen törekvésnek egyik
omorúbb oldala a megvetés, melylyel
bi századok pótlásai és toldásai iránt visel-
k. A szakértők többsége, kiken erőt
az újjá építés láza, nem akarják megérteni,
a XVII., XVIII. század ezen alkotásainak
n történeti jogosultságuk, s e szempont-
szépek is. Azért ideje volna korlátozni az

A kiállítás megtekinthető:
az intézmény nyitvatartási idejében március 16-ig.

Grassalkovich Művelődési Központ
Hatvany Ferenc terem

Cím: Hatvan, Grassalkovich-kastély
06-37/342-383

Mottó:
"Nem az idő halad, mi változunk"

- Madách -

Szeretettel meghívjuk Önt és Kedves Családját
1999. február 19 -én
17. 30 órára

Valentínyi Márta

festőművész
MÁS - KÉP című kiállítására

a hatvani Grassalkovich Művelődési Központ
Hatvany Ferenc termébe.

A tárlatot Ladócsy László művésztanár nyitja meg.
A rendezvényen közreműködik Nagy Sándor Endre klarinétművész.

Szeretettel meghívjuk Önt és kedves családját
1997. augusztus 15-én 19 órai kezdettel
az aszódi Petőfi Múzeum Galériájába

Valentínyi Márta

Arcok, képek, bohócmesék

című tárlatának megnyitójára.

A kiállítást megnyitja:
Dr. Viga Gyula
a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Múzeumok igazgatóhelyettese.

Közreműködik:
Szakály Róbert - *gitár*

A kiállítás megtekinthető: *1997. szeptember 31-ig*

Valentinyi Mařke

EST A VÁCI KÖRÚTON
KNOPP IMRE OLAJFESTMÉNYE

VALENTINY JÁNOS

Nádasd-Ladányban egy festőt temettek, a kinek koporsója mögött ott szomorkodott a legbohémebb nép: a cigány. Igazi szeretet és tisztelet vitte őket művészük utolsó útjára. Mert Valentiny az ő festőjük, a cigányok festője volt.

Valami különös vonzalom, valami különös rokonszenv és érdeklődés vitte Valentinyt e kóbor emberek közé. Szinte negyedszázadon keresztül művészetének java termelése nem egyéb, mint cigány-genre. A cigányélet legjellegzetesebb alakjait és jeleneteit vitte vászonra. Ez a külön, más emberek előtt ismeretlen világ volt az ő mindene, öröme. Legsikerültebb képei ebből a világból valók. Speciális festője volt a magyar cigányéletnek, s erről az oldaláról ismerős volt a neve a külföldön is.

1842-ben született Nagy-Lakon. Apró gyerekkorában már mutatkozott benne a későbbi festő: örömmel rajzolgatott. Baján járt iskolába, s mire 12—13 éves lett, megérlelődött benne a szándék, hogy festő lesz. Gyerekészszel persze nem látta, hogy milyen nehéz, taposatlan ez a pálya. Csak festeni, rajzolni szeretett minden áron. Ha egy szép képet látott, fölcsillant a szeme, s elemi erővel elfogta a vágy: valamikor ehhez hasonlót, szépet festeni. Szülei természetesen ellentmondtak. Féltették fiukat a művészpálya bizonytalanságától. Egyrészt ők is nagyon szerény anyagi viszonyok közt élve, nem bírták volna gyermeküket kiképeztetni. Másrészt meg, ugyan melyik szülő adta nyugodtan fiát ez időtájt művészpályára? Mi biztatta volna? Tán az a gyászos, halotti csend, mi akkor elült az országban? Valentiny azonban művésztermészet volt. Feltette magában: ha törik-szakad, festő lesz. S a ki el akarta ettől téríteni, sikertelenül próbálkozott. Azért tehát nagy bizakodással nekiindult, hogy keresse az utat a művészi vágyak teljesítéséhez. Bajáról Aradra került, valami Csillag nevű arcképfestőhöz. Ez

Művészet 1902.

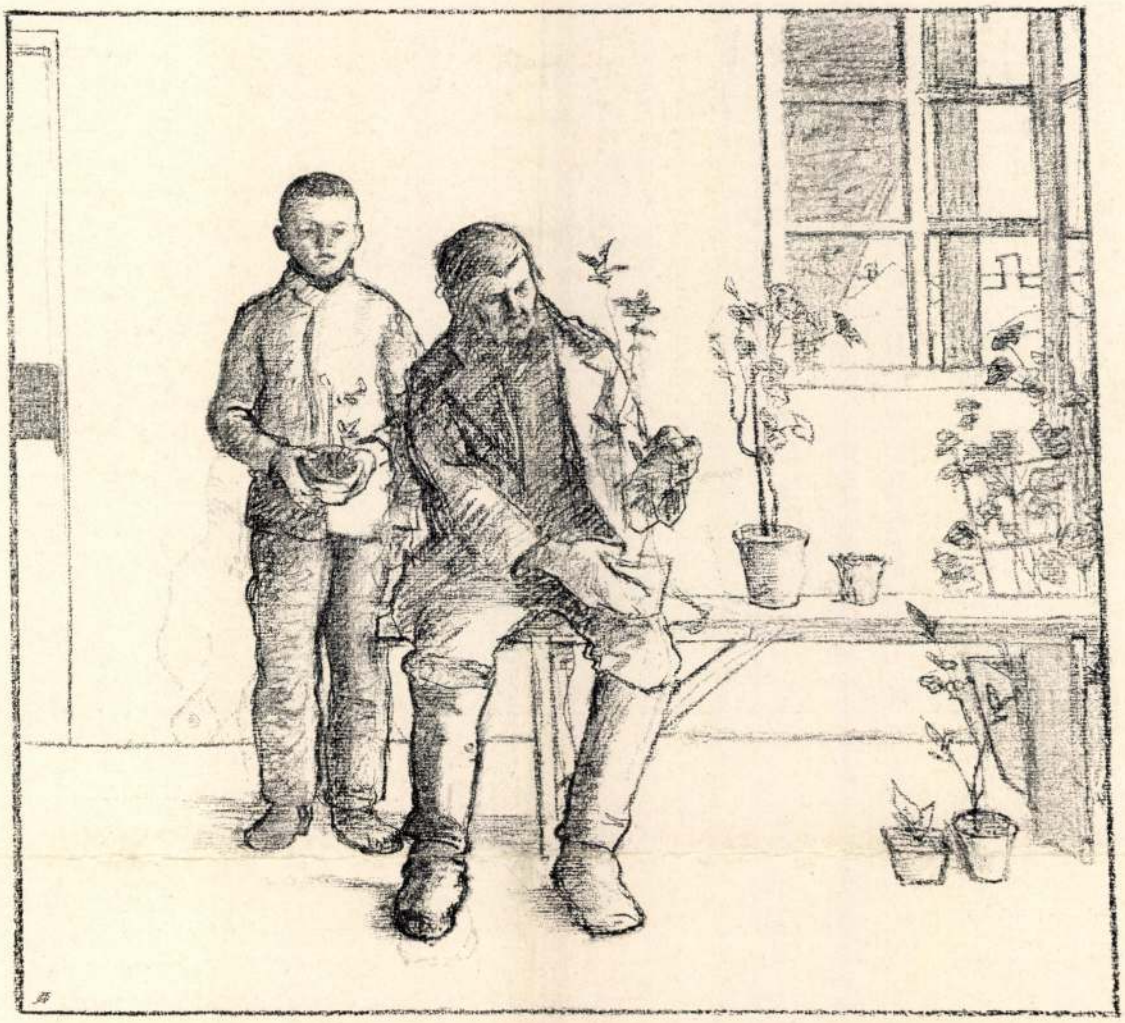

KERTÉSZEK
FERENCZY KÁROLY RAJZA

a mit tudott, megmutatta néki. Nem sok volt ugyan, de elég ahhoz, hogy Valentiny bátorságot kapjon az arcképfestéshez. Ismerőseit föstögette, potom pénzen. Szüksége volt erre, mert szülei nem segíthették, a saját erejéből kellett magát fönntartania. Pedig éppen csak hogy tizenöt esztendős mult. Nem ment könnyen a dolog, de nem vesztette el fiatalos ambicióját, jövőjében vetett hitét. Dolgozott, izzadt s tán nem egyszer koplalt is, de azért festő lett.

Valami csekély összespórolt pénzzel Pestre jöhetett. Van der Venne, akkor itt élő külföldi festőhöz járogatott, a ki látva tehetségét, váltig biztatta. A biztatás szép is lehetett, jó is. De a mit látott, a valóság, az ugyancsak ellentmondott neki. Pesten ekkor Diogenes lámpájával se lehetett művészi életre találni. A művészet iránti érdeklődés még ismeretlen fogalom volt. Egy-két művész volt csak, s az is kereset nélkül. A műpártolók, mintha ködbe rejtőzködtek volna. Iskola, a hol a tehetséges ember tanulhatott, jó irányban fejlődhetett volna, nem volt. A Marastoni-féle „akadémia“ némiképen tengődött ugyan, de itt is inkább csak a jó szándék és buzgalom volt meg: tanulni vajmi keveset lehetett. Valentiny is ide iratkozott be, a Marastoni-féle iskolába.

De nem sokáig maradt ott. A mit tanult, az nem elégítette ki ambicióját: erősen kikivánkozott külföldre. De nem mehetett, mert

A KEDVENC
FERENCZY KÁROLY RAJZA

itthon is lenyűgözte a kenyérkereset gondja. Olcsó áron, 5—6 forintért festegetett arcképeket. Nem tudni, vajjon nem éri-e el őt is a bohém sors tragédiája, ha nem akad mecenás, ki pártfogásába vette. Váratlanul jóra fordult a dolog, a mikor gróf Fesztetics Tasziló beajánlotta Nádasdy Lipót grófhoz, Ferenc fia mellé rajztanítónak.

Egészen gyerekember: tizenhét esztendős volt, midőn Nádasd-Ladányra került. S ez elhatározó, fontos momentum lett életében. Ettől kezdve itt találta igazi otthonát. A művészetszerető gróf és neje nagyon megkedvelte a fiatal Valentinyt. Nyugodtan, zavartalanul dolgozhatott. Azonban mind erősebb vágygyal nézett Páris felé. Ide szeretett volna minden áron eljutni, a művészet akkori Mekkájába. A mellett, hogy a grófi családnál rajztanítóskodott, arcképeket is festett, s így össze tudott annyit gyűjteni, hogy hosszabb időre Párisba mehessen.

Ott azonban nem ment oly símán a dolog, mint gondolta. Próbarajza alapján éppen nem akarták fölvenni az akadémiába. Végre nagy nehezen sikerült ez is. Huszonnegyedik életévében volt ekkor. Belátta, hogy erre az időre bizony nagyon kevés az, a mit tud. Sokat kell tanulnia, és pótolnia, hogy ember lehessen a talpán. Azért hát nekiállt erős akarattal és szorgalommal a munkának, hogy helyre üsse a mulasztását. Három esztendeig tartózkodott Párisban, s ezt az időt csupa tanulással, studiumokkal töltötte. Hogy ezalatt erősen előrehaladt, azt bizonyítja a Salonban kiállított „Törött kancsó" című képe is. Tudásban, technikai kvalitásban megizmosodva tért vissza Nádasd-Ladányra 1868-ban.

Öt esztendőn át itthon dolgozik. Ezután Münchenbe megy, majd a napsugaras Olaszországba kivánkozik. Bekalandozza Itália művészettől megszentelt földjét, Róma környékét, a gyönyörű Caprit. Több képéhez innen kap inspirációt. Itt készült el a „Dolce far niente", a „Capri-i naplopó" stb. Elhagyva Itáliát, 1878-ban még egyszer Münchenbe utazik, majd aztán Nádasd-Ladányba tér vissza, a hol mind mostanáig becsülésben, szeretve, tisztelve élt.

Folyton dolgozott, mert szerette a munkát. Nagy gonddal, zavartalanul festette képeit, mert ecsetjét nem kellett a kenyérért venni kézbe. Ott járkált a nádasd-ladányi cigányok közt, keresve egy-egy szép, érdekes modellt. Megfigyelte a cigányéletet a maga aprólékosságaiban is. Ecsetje révén a cigány-karakter sok intim vonásával ösmerkedünk meg. Művei a nagyközönségnek mindig tetszettek. Legtöbb képe azonban külföldön van. A genre mellett tájképeket és egy oltárképet is festett. A mi tájképe van, annak legtöbbje a Balaton csodaszépségét ábrázolja.

Nem akkor, midőn a magyar tenger csendes, álomba ringató, hanem mikor zúg fölötte a szél s haragos hullámok ölelkeznek rajta. A természet e szilaj, féktelen háborgása kapta meg lelkét, pedig ő csendes, visszavonult ember volt.

Valentiny tehetségének ereje a mult század 80-as éveiben fejlett ki. Ahhoz a festőgenerációhoz tartozott, a mely a hatvanas évek vezércikkező festészete után a népélethez fordult. A közönség mindig kedvelt festőjeként emlegette. Lehet, hogy azért, mert a magyar népadoma legérdekesebb és leginkább kedvelt alakját: a cigányt mutatta be képein. Lehet, hogy festési modora miatt, melynek aprólékosságával, gondosságával, egyenlő simaságával megfelelt a közízlésnek. Azelőtt gyakran részt vett a kiállításokban, az utóbbi években azonban meglehetősen visszavonult. Az 1899. évi téli tárlaton jelent meg utoljára „Ábránd" című képével, a mely színes reprodukciók útján népszerű lett.

Ez a képe is a cigányélet egy kedves idillje. E barna nyugtalan vérű faj egészen odanőtt a szivéhez. Szerette benne nemcsak az exotikus külsőt, hanem az érdekes, rokonszenves pszichét is. Egész művészetével azon volt, hogy megszerettesse velünk e kóbor faj szimpatikus alakjait. S e réven neve fennmarad a magyar művészet történetében.

DÖMÖTÖR ISTVÁN

dapest) 30 vaggon fütőszénre petrozsényi
yából 245, szászvári és nagymányoki bányá-
260 koronával, ezt az utóbbit 224
náért szállitja a baja—báttaszéki hid meg-
ása után. Gyujtószenet Petrozsényből 310,
szországból 353, 368 és 370, továbbá 330,
és 360 koronáért szállit. A kórházi állo-

Budapest. (Bőr,
eladása.) A kö
junius 1-től 1910
alatt levágott mir
és béltermékeire,
1910. szeptember
4 hó alatt levágott

c) **Adás-, vevés és bérbeadás.** Prainer Sándor

ly-utca 43 | 45.
dés. Különösen ajánlja cementfestékeit, Hydrochromin
ntékeket, valamint nagy választékban ecsetáruit

Bodien Sándor

latát fogadták el

ola épités.)
jus 9-én tartotta
et és tanitói lakást
épitésére, melynek
chlinghoffer
nester 4380 koro-
György kisnyárádi
asztalos munkát
3825 koronáért, a
Jakab németbolyi
ért, a földmunkát
kos 457 koronáért

yreálitás.) A
ncsnokság május
elemi lőtér helyre-
llérrel előirányzott
ás Károly m.-szi-
8·3% felülfizetéssel.
felsőbb helyre ter-

aplak helyre-
államépitészeti hiva-
tartott a majorkai
lyreállitására 2420
taki r. k. templom
13 kor. 81 fill elő-
zner János pop-
a majorkai templom
előirányzott költ-
ák. Az iglóvaspataki
nlat.
kövezés.) Nagy-

Kemény Manó (Arad) 8010 koron
fillérrel.

Kemény Manó kapta meg a munká

Arad. (Vasbádogtető készités
aradi honvéd huszár-laktanya fedett lo
tetejének horganyzott vasbádoggal leendő
sére (12 254 kor. 47 fill.) az aradi h
állomásparancsnokság által a május
tartott árlejtésen a következő cégek pály
Mártonffy Viktor (Arad) 8235 kor.
Gönczi és Katona (Arad) 9857 k
fill., Hannauer Mihály (Arad) 10.34
45 fill., Eternit müvek (Budape
ácsmunka nélkül csupán a palafedésre
kor. 69 fill., Rigó Lajos (Cegléd) 10.07
96 fill., Kohn József (Arad) 9758 kc
fillérrel.

Az ajánlatokat döntés végett felterjeszte
honvédelmi ministeriumhoz.

Kányád. [Udvarhely m.] (Templo
torony javitás.) A kányádi ref. l
hivatalban május 9-én árlejtést tarto
templom és torony javitásának 1628 k
fillérrel előirányzott munkálataira. Aj
tettek: Eckl Alajos (Szabadka) 2035 k
fill. Szécsenyi János (Székelykere
1600 k.-val. Az utóbbi ajánlatot fogadták

Zombor. (Tégla-, homok szál
téglaátrakási munka.) A titeli k
tégla-közutnak fentartásához szükségelt
egy 70.000 db. kongótégla, kb. 250 m^3 h
fedőanyag szállitásának, valamint az év
teljesitendő 2900 m^2 téglaátrakási munkálat
biztositására Bács Bodrogvármegye ali
május 17-én árlejtést tartott. Ajánlatot t
Schmidtmayer J. (Titel) téglára
db.-ként 31 kor., homokra m^3-ként 4 ko
[illegible] m^3-ként 60 fill. Neujahr

Valér Erik

Képzőművészet
1932. 53. 7

VALÉR ERIK: ITÁLIA. Egy 24 linoleummetszetből álló quart alaku füzet jelent meg a napokban és e füzetben olaszországi emlékek — monumentális épületek és jel-

240

legzetes tájak — nyertek érdekes tolmácsolást egy fiatal grafikus, *Valér* Erik egyéni művészetében. A linoleum hálás anyag, melyben a monumentalitásra való törekvés szerencsésen érvényesíthető. Valér Erik ért is hozzá, hogy a linoleummetszés nyujtotta előnyöket kihasználja. Széles foltjai hatásosan adják vissza Itália nagyszerű épületeinek grandiózus benyomását és klasszikus tájainak felejthetetlen szépségeit. Az elejétől végig művészi hatású füzetből 100 számozott példány készült.

dése volna soron, akit nyugodtan sor
nalba, melyet *Nádler* Róbert számár
Ezek alapján negyven arcmás, alkotóik
fogásban, de egységesen az életrevalós
vel, s a rideg kontúrmegjelölés köt
teljes egyéni szabadsággal fejezik ki a
valamit, amit a földön embernek ne
lovszky kontúrtechnikától egészen a *M*
felfogásáig vezetjük végig ujra látásun
művészi világ és életlátás különbséget
nagyot szakad a vonal. *Frank* Frigyes
lenegy társa mellé sem sorozható. An
minden jelzése naturalisztikus. Nőt ábr
jelzi az életet, a textiliák nevét is felis
beállás, karakterkifejezés is értelmes,
csak azért válik ki, mert a pikturán

Valér Erik

Magyarság Képes mell.
1935 szept. 29.

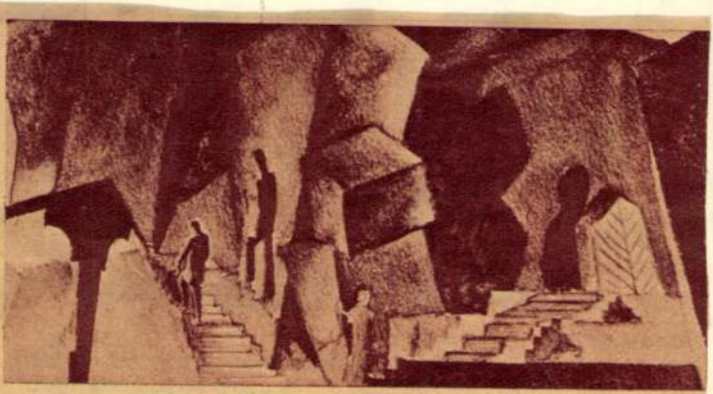

Valér Erik: „Macbeth"-díszlet

A Benkő Bank r t. igazgatósága

örömmel üdvözölné ügyfelei között a most kezdődő új

m. kir. 35. osztálysorsjátékban

és azon reményének ad kifejezést, hogy a mellékelt rendelőlap szerint az Ön részére félretett sorsjegyre fizetheti ki a főnyereményt.

Első osztályú húzás: Budapesten, 1935 október 19 és 22.

Levélcím: Budapest, VI., Andrássy-út 56. Telefon: 28-6-47.

F 13 - 35

Valér Erik

Valér E. A korszerű színpad. A szerző 12 linoleum-metszetével. 12.–

Megvan könyvtárban

) ütőpróbák, *d*) ismételt terhelések, *e*) vas-vizsgálat, *f*) nagy hőfokok hatása a mechanikai tulajdonságaira. E főkérdé- 22 értekezés szól. A főkérdésekhez nem k, de a fémek vizsgálatába vág még 17 és. Az utóbbiak között három két magyar

a fegyelmezett mu bizonyos vadság, Erőteljes szinek oly merészsége valami De itt is találkozu lalással, amely urrá

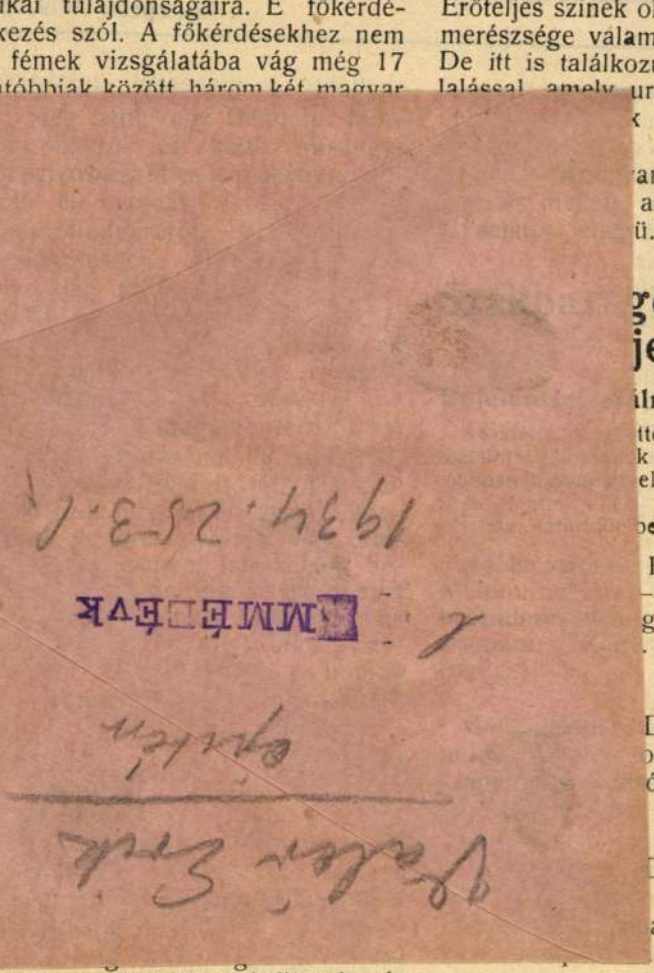

mal: elutazás gőzhajóval Aalborgba és

K LAPJA

Budapest, 1909. julius 21

tekintélyü fórumot
umnak mindig lesz
nem produkálja
ladás szolgálatában
magyar, sőt a kül-
ık ép e tulajdon-
szerepeket játszák
világszerte gyárak-
yar értelem frisse-
ességét a külföld is
használia. A tech-
a legértékesebbek
melynek alapgon-
ben fogamzott meg.
nyzott a fórum, a
révén birálója és
ett volna a magyar
gy itt, mint a kül-
ti, nem ismeri a
özött műszaki rá-
ző fórumot akarják
a hiánya kergetett
ülföldre, annyit a
ábtörekvés feladá-
nem becsüli meg
yszabásu munkás-
e kifejt, vagy kellő
mellett gazdasági
megérteni, se meg-
lunk egy Zeppelint
ak volna s anyagi
nem kapja, hanem
á lesz, a külföldről
önállóbb és magasabb munkakörben fe
ki tevékenységüket, ami természetesen cs
köz javára szolgálhat.

*

A főváros II. kerületi bizottsági tagja
morandumot terjesztettek a vallás- és
tatásügyi ministeriumhoz és Bárczy Istvá
gármesterhez. A memorandumban kérték
a Batthyány-tér rendezésével az *uj term*
rajzi muzeumot a tér északi oldalán
Erzsébet női kórház helyére épitsék, sz
az országház közepével. A mult évi
költségvetésbe 2 millió koronát vettek
uj muzeum létesitésére és a királyi Józs
egyetem épitkezésének befejezésével felsza
az állami középitkezésekre évenkint for
10 millió koronányi összegből 8 millió,
összesen 10 millió állana egy uj termés
muzeumnak fölépitésére és a lebontand
házak más helyen való létesitésére. A
amely a közalapitványok tulajdona, ug
maradhatna meg sokáig a mostani helyén
már régen szükségét érzik annak, hogy
rület perifériájára helyezzék. A muzeum
mint monumentális épület, a budai Duna
egy nagy tér mellett szabadon emelked
ki a házsorokból. E tervvel az egész Batt
tér átalakitása járna, mert a Fő-utca felt
vel mélyen a földszin alá került Szent
plebánia templomot dómszerüen kellene
a nagy téren fölépiteni, amint azt dr.
Sándor kerületi előljáró a polgármesterh
terjesztett előterjesztésében javaslatba hozt

dalmi eszmékkel, új közösség vágyával. A materializmus és minden gyermeke: a polgári racionalizmus és individualizmus, az intellektualizmus halálra van ítélve. Mindezek a törekvések elérték ideáljaikat, amiket valamikor, a francia forradalom idejében maguk elé tűztek. Az új, sarjadó eszméknek vannak ideáljaik. Tehát van művészetük is. Ahogy már van új építészet, úgy lesz új festészet is, új zene és új

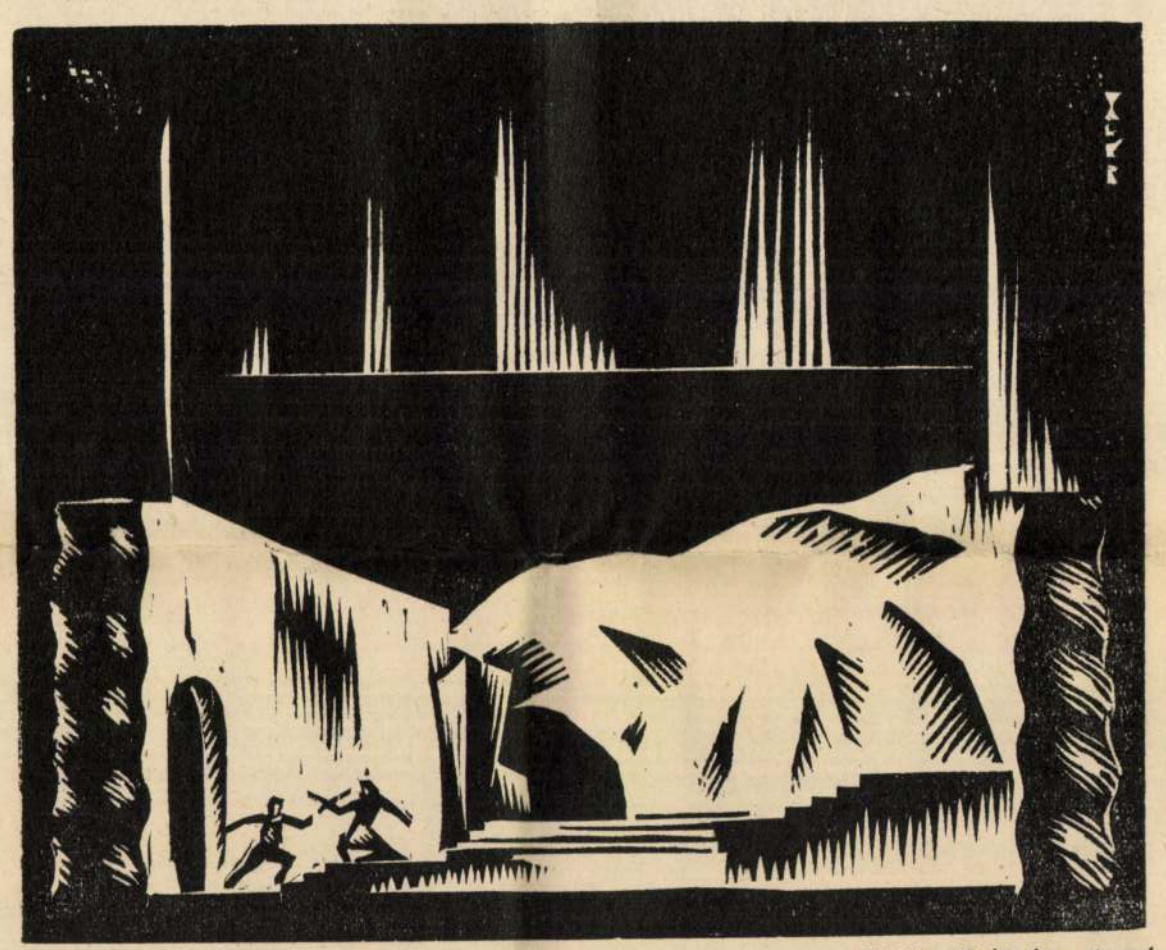

„A végzet hatalma" színpadterv. *Valér Erik fametszete.*

színpadművészet. Amit a materializmus megölt: a Lélek újjáteremti.

A jövő színháza a Lélek színháza lesz. Nem rendezők bravurjai, üzletemberek spekulációja vagy sztárok ambiciói. A színház újból művészet lesz Isten kegyelméből, szószék és hatalom, a nép minden rétegéhez fog újra szólani, mint az antik korban, föl fog emelni és tisztítóan ígét hirdetni mint a középkorban. De nem lesz többé szórakozás és mulatság.

A rendező urak először is meg fogják tanulni, hogy nem az ő nézetük és beállításuk a fontos. Fontos a színpad, a darab, az író. Csak ha mély ihletéssel egészen beleélték magukat a darabba, ha, mint a jó színész vagy jó zenész, egészen föladták egyéni énjüket, hogy fölszívódhassanak a darabban, fogjanak hozzá annak megvalósításához. Ne ura legyen a rendező a darabnak, hanem alázatos és áhitatos celebrálója. Ha a rendező addig jutott, hogy nem protagonistáit, nem önmagát adja többé, hanem a darabot, akkor mehet tovább: adja az oeuvre-t, adja egy embernek, egy *Shakespeare*nak vagy *Ibsen*nek darabjait ciklikus, egységes, a költő lelkét és minden mondanivalóját összefoglaló sorozatban. Menjen még tovább: adja a renaissance vagy az ókor drámáját, hagyja megérezninünk e korok életfelfogását, sorslátását, küzdelmeit. És ha egy kort tudunk egységesen nézni, már nem lehet messze az sem, hogy minden kort, minden elmultat és jelent egységesen lássunk, egységes új világfelfogás uralkodik majd és az embereket nem választják el anyagi és szellemi világok egymástól. A színpad stílusa újból egy lesz a kor stílusával és a színpad megint szószólója lehet kora Lelkének.

A rendező eszköze mindenekelőtt mindig a színész marad, az egyéni drámát emberi drámává, a köznapi életet színpadi, szimbolikus életté fokozni tudó művész. A színész mint egyén, csoport és tömeg végtelen variációiban, kölcsönhatásaiban már magában megtölthet egy előadást, mint az antikban tette. De a jövő színpadának eszköze lesz a fény is, a hang és a színpadi tér. A fény tér-tágító, kiemelő-elhomályosító páratlan szimbolikus ereje, a hang szuggesztív hatása további technikai fejlődés során hatalmas erőkké fokozhatók. A színpad legyen tér, melyben a színész mozogni tud. Legyen tehát háromdimenziós, architektonikus, mert csak az építészet tudja érzékeltetni, tagolni, alkotni a teret. A színpad legyen, durván kifejezve, egy nagy darab levegő, melyet tömegek, hasábok, hengerek tagolnak. De ezek a testek nemcsak hasábok és hengerek, hanem egyúttal egyszerű és érthető jelképek: kocka jelezhet házat és hengerek tornyokat, a térformák, alakzatok, színek szimbolizálhatnak életet, halált, hatalmat, szerelmet. Minden induló kultúra szimbolisztikus és ha a színpad eléri a szimbolizmus olyan magas fokát, hogy minden szó, gesztus, fény és hang nemábrázolható nagy fogalmakra, eszmékre utal, de úgy utal, hogy azt mindenki megérezze és megértse: akkor újra világjelentőségűvé nőnek a színpad deszkái és képes lesz világraszóló eszméket hirdetni.

Ismétlem: a szimbólumokat mindenkinek meg kell értenie. A mai színház, irodalom és művészet válsága nem utolsósorban azért olyan katasztrofális, mert tudósaink csak a szakembereknek, költőink, festőink csak a művelt és tanult felső tízezreknek alkotnak. Hány ember van ma Európában vagy a világon, aki *Schönberget* vagy *Archipenkot* igazán megérti? A ma művészetét csak a szakember érti meg és már a modern építész elveszhet a modern festészet útvesztőiben. A modern zenébe nem is akarhat behatolni. A túlraffinált, túlspekulált modern intellektusművészet csak a legintelligensebbekhez szól, a Lélek mindenkihez. És a Léleknek kell újból szóhoz jutnia, hogy mindenki mindenkihez szólhasson, hogy ember alkothasson embernek, mert nincs felsőbbrendű és nincs alsóbbrendű ember, csak ember.

Mindenki szava mindenkihez, mindenki színháza mindenki számára: ez volt a görög színház lényege, ez a középkorié, ez lesz a jövő színházáé is. Új építészetünk, új fiatalságunk van már. Az új festészet, új zene és új színpadművészet sem lehet már messze. És reméljük, az Új Közönség sem!

ANDRÉ MALRAUX: Hódítók. (Pantheon kiadás). Magávalragadó könyv, — a regény és valóság ritkán sikerülő, bonyolult egyesülése. És éppen e páratlan egységgel válik ki Malraux könyve a ma annyira divatos történelmi regények, riportkönyvek és regényes életrajzok tömegéből. A valóság: egy ötszázmilliós nép öntudatébredése, a forrongó Kína, öldöklő iramú küzdelem, amelynek vezetői nemzetközi, professzionista forradalmárok, kalandorok, terroristák és önzetlen harcosok, de egyéni jellemükön keresztül, egyéni gyöngeségeken, hibákon és erényeken át véres eszközökkel folyik a harc a szent célért: felszabadítani a kulik millióit az angol és japán imperializmus gyilkos igája alól, visszahódítani az évezredek óta elrabolt kínai földet jogos tulajdonosaiknak. Ez a világtörténelmi jelentőségű, gigászi küzdelem, amely már 23 éve folyik az izgatóan érdekes valóságtalaja Malraux regényének. Nehéz talaj, de a fiatal francia író tolla biztos barázdákat szánt benne. Regénye eleven, gyorslüktetésű, izgalmas, mint egy kalandorregény, azzal a különbséggel, hogy nem néhány ember egyéni manipulációiról van szó, hanem a világ legnagyobb nemzetének vajudó forradalmáról. Minden művészi izmus nélkül, csak a tiszta irodalmiság eszközeivel kezeli tárgyát és mégis jobban sikerül neki így ábrázolni az életet, mint pl. Dos Passosnak, aki a legraffináltabb trükkökkel igyekszik megragadni a rohanó eseményeket. Az író maga is részt vesz a küzdelemben és ez még csak fokozza az írás felelősségteljes feladatát. Nem hiszem azonban, hogy akár azok is, akik a könyvben megírt eseményekkel szemben más álláspontot foglalnak el — elfogultnak vagy hiányosnak találhatnák. Malraux annyira őszinte, szinte sokszor naivan őszinte, hogy ez a mély együttérzés és meggyőződés még az ellenséget is megpuhítja. Németh Andor, a fordító kifogástalanul végezte el nehéz munkáját.

(Debrecen) **Bajomi Endre.**

* * *

Malraux trilogiájának második kötete, Emberi sorsok címmel, Cserépfalvy kiadásában jelent meg. Fordítása, hibái olyanok, hogy a könyvvel komolyan foglalkozni nem lehet. Csak a fordítóval, de ettől a muntól a Nyugat megkímélt bennünket, bevalljuk, őszinte örömünkre. A szerk.

MONTENEGROI ELÉGIA

Radnóti Miklós.

Kapetanovics Pero, montenegrói férfit dicsérje a vers ma,
ki itt él a magosban és harcol a kővel és harcol a széllel,
míg el nem temetik; de zászlóként csapdos majd emléke
jövendő férfiak útján s késő koroknak hirdeti tiszta életét.

Mögötte asszonya áll és álldigál apró fia is, öszvére
szagolja a sziklát és néha nagyot fuj. Így áll itt a család
és körben állnak a sziklák, sűrű szakáll rajtuk az esteli
árny; kenyér a gondjuk, vajra sose telt s a szomszéd
falu számukra a messzi világ.

Így élnek ők itt s földjüket fallal védik a széltől, gyökerenként
óva nehéz hozadékát, mely mint a férfi sírása, oly akadós.
És kevés! minden falatja hétszer fordul a szájban és
nyelés előtt óvatosan dagadoz.

Élnek, ahogy élek más tájakon én és élnek a többiek is,
nem könnyít sorsunkon az esti beszéd; sziklák között
ritka a jókedv és sok a tennivaló: lopós férfi élhet csak
pihenősen!

*

Égen a sas kerengve űzi üzletét s a mélyben, az Ádria
öblén esti helyet keresve forognak a bárkák; — emez se,
az se könnyű kenyér.

Nikiták árnyai jönnek át a sötét levegőn és könnyű
cipőkon lovagolnak; ó más se könnyű! még csak
a megholtak szemehéjja, mely fönnakad és elsárgul
idővel a kékje.

Így jó, a sorsunk így lesz nehezebb. És nehezebb már is,
mint a só, vagy a bánat.

TRAVEN: Gyapotszedők. (Pantheon kiadás 1934). Traven pártállását nem tudom, de hogy Traven szocialista művész, pillanatra sem kétséges. Semmi szükség arra, hogy vezércikkszólamokkal hasogassuk a falakat s a dobhártyákat, mégcsak arra sincs szükség, hogy politikai pártok csábszavait zengedezzék, elég, ha valaki művész s egyszerűen elébünk tárja a meztelen tényeket. Traven nem is cselekszik egyebet. Mexikói munkások életét mutatja be, munkásokét, akik többnyire munka nélkül lézengenek s hogy nyomorult életüket fönntarthassák, vállalnak mindent és képesek is mindenre. Sehol egy éles szó, sehol az agitációnak az az olcsó, demagóg formája, amelyet annyira megszoktunk s amelytől már annyira undorodunk. Traven csak halkan, csöndesen mesél s hősei mégis élnek s az olvasónak akarva, nem akarva: gondolkodni kell. S a „szép új világ" felé minden bizonnyal ez az első lépés. Igaz, sok az ellenvetés. Nem elég így és nem elég ez. A pártköltők megvetéssel és mély undorral csapják félre a könyvet. Hiszen ez polgári író! Nos, talán maradjunk meg annál, hogy Traven író. Igazi író s ez — higyjék el — nem is gyakori eset ma, amikor pedig — mindenki ír. Vagy legalább is; nagyon sokan.

A Gyapotszedők elsőrangú könyv s Dormándi László, úgyis mint kiadó, de még inkább, mint fordító, büszkén vállalhatja a könyvet.

Dénes Béla.

Az orosz csak jelent akar, amelyben részt vehet. Mást keres a színházban, mint mi, a színház fogalma más nála, ezért nem lehet egyszerűen átmásolnunk az orosz törekvéseket, ha tanulhatunk is tőlük. Az orosz színház részben kultusz, részben zsonglőr-artistamutatvány, minden előadás egyszeri esemény, nem ismétel elmúltat, ma *van* és nem így *volt* és a közönség egész jelenével vesz a színpadi történésben.

Az első lépést ez irányban *Alexander Tairoff* tette meg még a háború előtt. Célja a színház teljes függetlenítése más művészetektől, a csak önmagát adó, nem műfajokra osztott színház, ahol tehát egy előadásban van tánc, zene, pantomim, dráma, a szabad színház, mely nem irodalmat játszik, zenét interpretál és főképpen nem a valóságot ábrázolja. A színház legyen egy világ, mely maga teremti meg a maga irodalmát, a maga zenéjét, táncát, kifejezéseit. Teljes sikerrel adott ilyen elvekkel néhány összeállított darabot (Pl. Hoffmann elbeszéléseiből összeállítva) de már képtelen egy Hamlet adására és ha igaza is van abban, hogy mindig színjátszó korokból nőttek ki a nagy színpadírók mégis *Shakespeare, Calderon,* és *Moliére* jelentik a színpad tetőpontjait, ha le is írták műveiket, tehát „irodalommá" váltak. *Tairoff* az Oroszországban, ami az expresszionizmus nyugaton: széttörni a konvenció formáit, a művészeteket fogvatartó nyárspolgár-mentalitást, hogy a töredékeket új logika szerint újra összeillessze. Az értelemhez szól, ha színpadára konstrukciókat emel, ahol két híd és néhány cölöp jelenti Othello Velencéjét és fekete oszlopok között szaladó, vérvörös utak képezik a színpadot „valamely tragédia" számára. De használt *Tairoff* más színpadot is: kort és hangulatot jelző, nagy, egyszerűen érthető szimbólumokkal dolgozó architektónikus színpadot, mely a színpad terét építi fel. Hasábokból és hengerekből fölépít egy uccát, mely nem valóságos, hanem színpadi: sűrített, egyszerűsített, „az uccát" szimbolizáló. Ez lesz a jövő színházának egyik legfontosabb eleme. Különben azonban *Tairoff* tisztára nyugati expresszionisztikus jelenség Oroszországban, ilyennek ismerte fel a forradalom is.

A mai Oroszország színpadi embere *Vszevolod Mayerhold. Tairoff* az oroszoknak nyugatian dekadens, *Mayerhold,* kultusszá, népünnepéllyé emeli az előadást. *Tairoff* kitisztította a színházat minden más művészethez tartozó elemtől, *Mayerhold* ezt megtölti pathetikus bolsevista propagandával. A mai Oroszország két ideálját tudja megvalósítani: a réginek, nyugati-polgárinak véres kigúnyolását és az új, kollektív gépművészet idealizálását. Színpada tulajdonképpen egy irodalmat és színházat perhorreszkáló emelvény politikai célokra. Ha régi, vagy nyugati darabot ad, metsző gúny minden: kosztümök, díszletek, alakok mind szélsőséges karikaturák. Ami nem szovjeteszmét hirdet, az nevetségessé, megvetendővé lesz téve. Ha viszont szovjetdarabot ad, azt kultuszszerűen teszi, élménnyé emeli. Színpada lehetőleg a nézőtérbe nyúlik, esetleg cirkuszszerűen annak közepében van, díszlete és horizontja nincsen, hiszen nem akar illuziót kelteni, legföljebb nevetségessé tenni. És istene a Gép, az örök mozgás, dinamika. Hajnalt nála nem vörös fény jelez és fölkelő napkorong, hanem egy várakozó női kórus dala, estét fáradtan hazatérő munkások tömege. Színpadán csak embertömeget tűr és gépet, mely az előadás alatt forog, lendül, kering, amin az ember is forog, ugrál, artistamutatványt végezhet. És az előadás végén az összes színészek a közönséggel forradalmi dalt énekelnek.

Lényegében *Mayerhold* törekvése visszatérés az antik, illuziószínpad nélküli, kórusos tömegszínházhoz. Amit elér: győzelmesen forradalmi osztályok büszke dacának kimutatása, kigúnyolása a ledöntött ellenfélnek, megvetése a drámának, mert szerinte erős, kezdő népek művészete a kollektív epika, dekadens-haldoklóké a dráma. És végeredményben ahogy *Reinhardt* színházában túlteng a színház, *Mayerhold* szétrombolja a színházat. És ezzel ma mindkét irány olyan holtpontra jutott, ahonnét nincs tovább.

Mégis: mit hoz a jövő? Folytatás várható-e a leírt utak egyikén, vagy új utakon fog haladni? Lesz-e, kell-e egyáltalán színművészet a jövőben?

Mindenekelőtt: amin ilyen értelemben elmélkedhetünk, az csak az európai, a nyugati színház lehet, az is csak, ha a maga útján haladhat. Hogy Oroszország, Amerika vagy Japán mit fog zúdítani ránk, azt ma nem tudhatjuk. És így is csak néhány vezérelvet láthatunk a jövő színpadművészetéből.

A materializmus még nem halt meg. Jobb és baloldalon egyaránt él. Korlátlanul folyik a fegyverkezés, intrikálás, gazdagodás, uzsorázás. De közben csirázik, fejlődik az Új Idealizmus, misztikusan, naivan, fiatalok lelkében, az egyik oldalon vallásos odaadással, a másikon új társa-

IFJÚ ÉVEK

X. ÉVFOLYAM, 4. SZÁM. BUDAPEST, 1931. DECEMBER 10.

KARÁCSONY.

Valér Erik linóleummetszete.

Bús mesék Arany János életéből.

II. Szél Piroska.

Alig kezd zsendülni Juliska sírján az első tavaszi fű, amikor a bánatos apa ezt írja Tompának „Tegnap indítottam el az első épületkövet Gerendaytól. Egy pyramidál, gránit darabot, mely egyszersmind évek óta sóvárgó ábrándjaim sírkövét képezi.“ — Igen, így volt, mert Arany János lelke redőinek rejtekében mindig egy édes álmot ringatott: visszakerülni még egyszer Szalontára. Vágyódó képzelme egyet óhajtott csak:

„Csöndes fészket zöld lomb árnyán,
Hová múzsám el-elvárnám,
Mely sajátom;
Benne én, és kis családom.“

A halál hideg csontujja szétbontotta álmai fátyolát. Még fel-felsír szíve mélyén 12 év mulva is verdeső keserve, mikor a bábeli fővárosból elvágyakozik:

Keletre mint a berki szellő,
Mely a lombok közt rést talál,
Keletre, mint az égi felhő,
Mely ott kedves sírra száll.

Lantját megilleti és megihleti Juliskája emlékezete még gyakran. Ha nem lett volna „szívének gyermeke“, akkor sem tudná feledni a széttört „Istenkéz remekét“. Jeremiásként jajdul fel olykor az éji titkos órán s mikor „Juliska emlékezetét“ négy sorban megírja, kimerülve teszi le a tollat — ezt jegyezvén oda „Nagyon fáj, nem megy!“ (1866). Egy év mulva egyik levelében ezt írja „A középső Toldi VI. éneke elején, az ottani Piroskáról, a mi Piroskánkra térve át, néhány szubjektív vers-szakot írtam anyja emlékezetére: ez a munka tönkretette idegzetemet, mint már évek óta nem tapasztaltam.“

Csak egy vigasztaló hang riadoz fel a fájdalmas sötétből, mikor a bús ravatal képe éled elébe: Juliskának búcsúszava:

„Egy lőn, közös szent vigaszunk;
A Lélek Él: Találkozunk!“

Mikor Rozgonyi Piroskát rajzolja, akkor csak a név az unokáé — az arc, a lélek, mit fest és rajzol a Juliskáé. A maga borús bánatát sírja el az öreg Rozgonyi sírkeresztjénél:

„Ez a gyászos sír a Rozgonyi Pálé;
Ide fájt a szíve, jó leánya mellé!“

A nagy epikus feladja az epikai nyugalmat, a lenyűgözött szubjektívizmus lírája buggyan fel búcsúzó soraiban:

„Piroska, Piroska szép hajnali álmom;
Így kell-e tetőled végre is megválnom?
Pünkösdi virág, kit e dalomnak bájul
Tűztem homlokára, így kell hogy aláhullj?“

A kis árva Piroskát, mire rózsás ajka már csevegni kezd, az elárvult nagyszülők magukhoz veszik. Új élet, új vígság, ébredő kacaj, szebb időket visszatükröző mosoly költözik az akadémiai komor lakásba. De a sok öröm sok gonddal is jár. Mikor a hat éves kis leány lázas betegségbe esik 1871. karácsonyán, riadalmas látomással zokog fel a költő:

„Azt hittem: öröm vagy, s kezdettem örülni,
Eltakartál egy sírt, hogy szemem ne lássa;
Korán volt reményért hozzád menekülni,
Csak a fájdalomnak vagy te folytatása.“

A korai középkor építészete.

Amíg Róma építészete tetőpontjára ért és hanyatlani kezdett, nagy átalakuláson ment át Róma népe. Keresztyénné lett és ezzel teljesen új követelményeket állított az építészet elé. Nem testi örömet adó palotát, cirkuszt, fürdőt kellett építeni már, csak egyet: templomot. A korai keresztyén építészet nem új stílus, a rómainak egy változata. De ebben a változatban rejlik csírája az egész középkori építészetnek, mert ez találta meg a keresztyén felfogásnak legjobban megfelelő templomformát, a bazilikát.

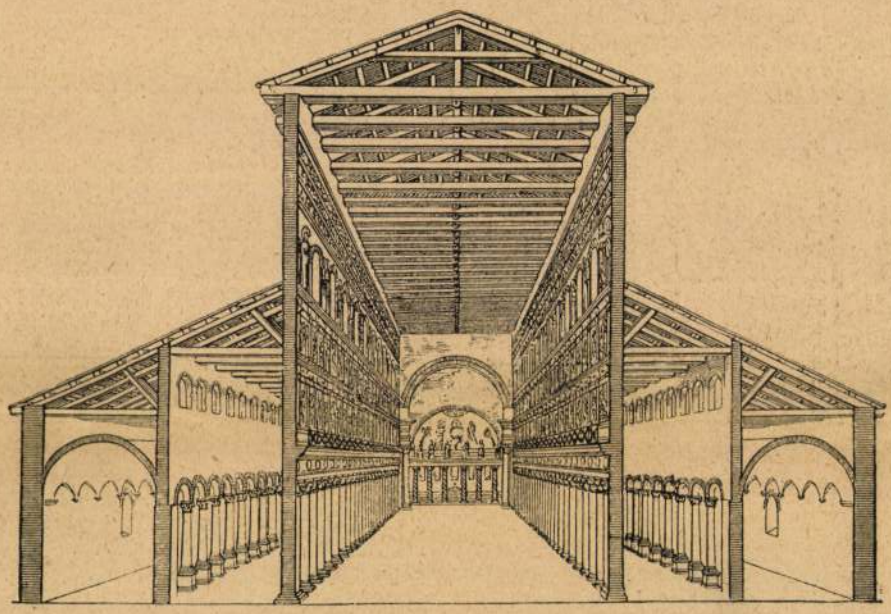

E bazilika hasonlít a római profán, gyülésező bazilikához. 3 vagy 5 hajóból, azaz egymástól oszlopsorokkal elválasztott hosszú csarnokból áll. A középső a szélsők fölé emelkedik, ez a közép- vagy főhajó, túlemelkedő részein vannak az ablakok. Ennyiben megegyezik a profán bazilikával. Új benne az, hogy ezeket a hajókat kereszthajó szeli át, hogy e mögött félkörű fülke, apszis zárja a főhajót és hogy a bazilika elé oszlopsoros előudvart, paradisost építettek. Az oszlopokat részben régebbi időkben épült gazdag római épületekről vitték el, részben maguk faragták. E magukfaragta oszlopok durvák és alaktalanok, mutatván, hogy ez a római művészet hanyatlásának kora. Az apszist és a főhajó falait színes mozaikképek díszítették. Arany háttérrel Krisztust és bibliai jeleneteket ábrázoltak. E mozaikok egy ideig igen szépek és a római festészet magas színvonaláról tanuskodnak, később bizánci mesterek keze alatt merevek és élettelenek lesznek. A hajókat felül famennyezet fedte. A fő- és kereszthajó metsződésében állt az ú. n. cibóriumos oltár, asztal, négy sarkán oszloppal és díszes mennyezettel. E mögött imádkozott és prédikált a pap a hívek felé fordulva.

Bazilikákon kívül köralakú templomokat is építettek, de ezeket inkább keresztelő- és sírkápolnának használták. Egyszerű, kupolás középtérből és oszlopsorral elválasztott körüljáróból állnak. Nyugateurópa a bazilikális, kelet a körtemplom típusát kedvelte.

A római birodalom bukása után egy időre Konstantinápoly lett a keresztyén kultúra középpontja. Bőkezű császárok hatalmas adományokkal segítették elő az építészet fejlődését és így keletkezett, ókeresztény és keleti hatások alatt a bizánci stílus.

Famennyezetek könnyen elégtek s ezért a bizánci építők kőmennyezeteket készítettek. Erre legalkalmasabbnak a kupola mutatkozott, ezért

Ifjú Erők 1930/31. IX. évf. 8. sz.

kupolás, nem bazilikás templomokat építettek. A kupolás nagy középtér jellemzi a bizánci templomot. Ezt kisebb-nagyobb fülkék, félkupolák, körüljárók veszik körül.

A legnagyobb és legszebb bizánci templom a Hagia Szófia, az Isteni Bölcseség temploma. 32 m átmérőjű kupoláját alacsonyabb félkupolák, ezeket fülkék és emeletes körüljáró veszi

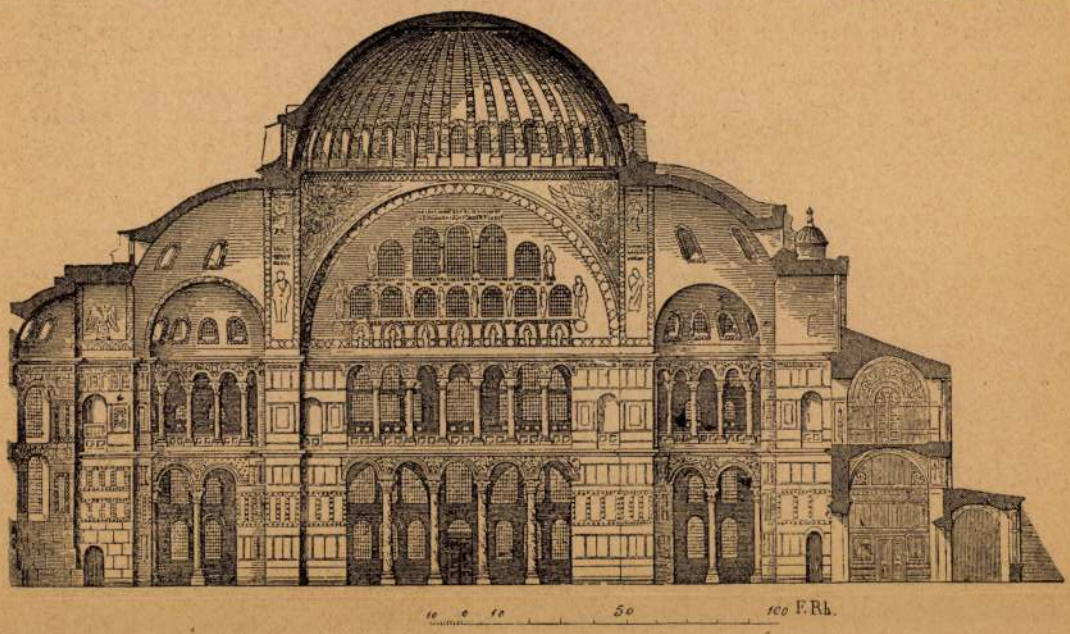

körül. E hatalmas középtér hatását még fokozzák a gazdag mozaikok és gyönyörűen faragott márványrészletek. Oszlopfőjében tetőpontra jut a bizánci részletkiképzés. E finom formák az akanthus-levélnek csipkékké stilizált származékai.

A bizánci stílus nyugatra is elterjedt. A velencei Szent Márk templom aranymozaikban úszó kupolái és gazdag oszlopfői bizánci hatás alatt készültek. Keleten a görögkeleti vallás híveinél, Oroszországban, a Balkánon máig is él.

Európa nyugati része azonban a bazilikához ragaszkodott és azt fejlesztette tovább. Elmaradt az előudvar, de elmaradhatatlan lett a torony, nagyobb lett a kereszthajó, úgyhogy az alaprajz latin kereszté lett. A hajókat, kezdetben csak a mellékhajókat keresztboltozattal fedték be. Ezek az átalakulások a román stílusban mentek végbe.

A román stílust az erős, ködös-misztikus, mesés germán és a világos, egyszerű klasszikus gondolkodás és alkotás hozta létre. Ott keletkezett, ahol csak híréből ismerték a görög-római

művészetet, a klasszikus elemek belevegyültek egy új, őserős stílusba és e konglomerátum a román művészet. Kezdete a 9. századba tehető, tetőpontját a 12. szd-ban érte el. Ezután hanyatlás nélkül a gót stílusba megy át.

A román bazilika legjellemzőbb alaptulajdona a mellékhajó, a főhajó egy négyzete mellé a mellékhajónak két négyzete kerül. Ez a román stílusnak jellegzetes ú. n. kötött rendszere. A nagyobb négyzetek súlyát nagyobb pillérek veszik fel, két nagyobb pillér közé egy kisebb kerül. Ez a román bazilika szerkezetének alapja.

A speieri dóm belseje.

sága a latinkereszt alaprajza után az, hogy hajóit keresztboltozatok fedik. Ezek jóval nehezebbek a famennyezetnél, erősebb támaszokra volt tehát szükség. Így a hajók közötti oszlopokat vastagabb pillérek váltják föl, sokszor féloszlopokkal díszítve. A keresztboltozatok miatt négyzetekre kellett felosztani a hajókat. Mivel a főhajó rendszerint kétszer olyan széles, mint

E szerkezet kiképzése, a részletek, díszítések rendkívül sokfélék. Nincsenek általános típusok, mint pl. az ión oszlopfő; minden épület oszlopfői mások és egy templom oszlopfői is különbözők.

Külső megjelenésében a belső boltozatokat a sok, hangsúlyozottan félkörű és köralakú ablak és a kis félkörökből álló párkány érzékelteti.

Néha, különösen Olaszországban, íves oszlopsort alkalmaznak. A templom elmaradhatatlan tartozéka a torony, vagy mint különálló harangtorony, az Olaszországban szokásos campanile, vagy a templommal szerves összefüggésben és vele egyenlően kiképezve.

Belül a pilléreken boltozatokon, oszlopokon kívül kevés az architektonikus kiképzés. Festés, mozaik nem díszíti a falakat, de éppen ez a szigorúan szerkezeti, kissé komor és sötét téralakítás ad nagyszerű és áhitatotkeltő hatást.

A részletek kiképzésénél vagy emberi, állati és növényi alakokat gyurtak össze, vagy tisztára geometrikus díszítéseket alkalmaztak. Az utóbbi módnak gyönyörű példája a jáki templom híres kapuja (másolata a Városligetben van). A boltozatok tartásához szükséges vastag falba van vágva, a nagy, ferde felületeket oszlopok, indás, fogas, zegzúgos faragott díszítések halmozzák el. E díszítés mind szobrászi munka, parasztos egyszerűség, gyermekes naivság jellemzi.

A román művészet sohasem merevedett olyan értelemben stílussá, mint a görög vagy a római. Szerkezeti és díszítő törekvései csak a gót művészetben fejlődtek ki teljesen.

Valér Erik.

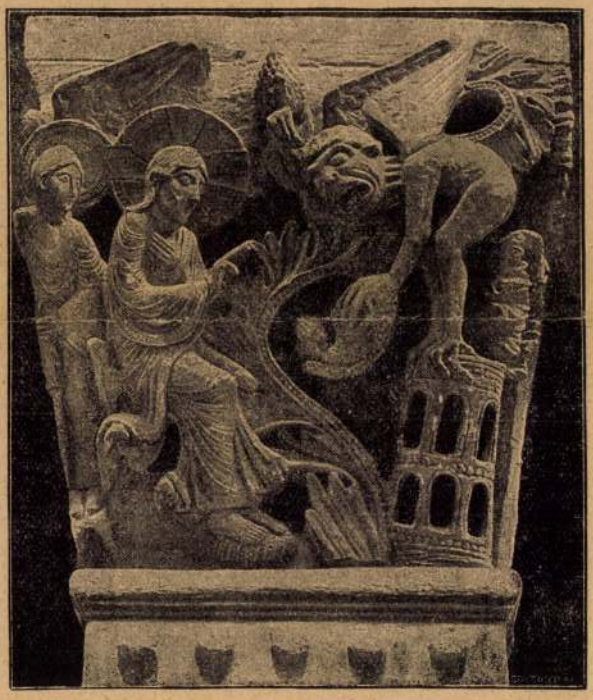

Román oszlopfő.

A cifraszűr.

Egy olyan könyv jelent meg a közelmultban, amely megérdemli, hogy néhány szóban megismertessük kedves olvasóinkkal. A könyvet Győrffy István dr., a budapesti Néprajzi Múzeum igazgató-őre írta és adta ki rendkívüli áldozatok árán. Nem sok olyan könyv jelent meg a magyar könyvpiacon, amely annyira szolgálná a magyar nemzeti érzést, mint ez a munka. Pedig miről beszél ez a könyv? Egy olyan ruhadarabról, amely ma már teljesen kiment a divatból, alig látunk néhány dara-

atyám, nem akarom népemet elkisérni oda, ahol pusztulás vár reá, nem akarom látni magyarok gyászos temetőjét.

Enikő szívébe mártotta tőrét, mielőtt atyja megakadályozhatta volna. Csak néhány csepp meleg vér fröccsent Tubuz arcába.

III.

És amikor Álmos vezérlete alatt a magyarok megindultak, a hadak fölött szállt Huba és Enikő szelleme. És amikor a Vereckei-szoros sziklái visszhangzottak a harci mének patáinak csattogásától, vitéz magyarok felett már ott lebegett a végzet.

Szántó Róbert.

A Barokk-stilus.

Az örömet és szépséget kereső renaissanceot a XVI. században újabb vallásos kor váltja föl, a vallásháborúk, az erőshitű protestantizmus és fanatikus katholicizmus kora. Ennek a szenvedélyes, rajongó kornak stílusa a barokk. Ez egyúttal a nagy uralkodók, Nagy Frigyes, Mária Terézia, XIV., XV. Lajos kora. A barokk, ahol nem az egyház szolgálatában áll, udvari és arisztokratikus szellemű, bár átterjedt a polgári és népi művészetre is. A francia forradalom veti végét és hoz új polgári stílust.

Az Olaszországban, Délnémetországban, Ausztriában és nálunk kifejlődött ú. n. olasz barokk a legjellegzetesebb. Ennek legfontosabb vonása, hogy egyetlen, egységes összhatásnak veti alá az épület minden részét, ennek érdekében állítja össze a renaissancetól átvett formákat és rendszereket. Hatni akar, megindulást és rajongást vinni a kőbe, a kőből a nézőbe. A renaissance klasszikus nyugalmát vihar kavarja föl: a párkányok, falak, körvonalak görbülnek, megtörnek, lendületes vonalakká tornyosulnak, minden féktelen erőfeszítésbe, lendületbe merevedik. A kor túlfűtött fantáziája, féktelen szenvedélyessége és páthosza uralkodik a művészeten. De ez a lendület nem a középkor, nem a gótika istenkeresése. A barokk kézzelfoghatóvá, testté akarja gyúrni a lelket, ezért olyan súlyosak, lendületben megmerevedettek formái, ezért hat égbetörő és visszahulló testnek a gotika tiszta lelkisége mellett.

Nézzük meg egy templom homlokzatát, pl. a pesti Ferenczieket vagy Angolkisasszonyok templomát. Körvonala mozgalmas, lendületesen görbülő és megtört vonalakból épül föl, piramisszerűen emelkedve a közép

Kapu, Bécs.

Ifjú Élet 1930/31. IX. évf. 11. sz.

Templomhomlokzat.

felé. A középtengely erős hangsúlyozásáért itt orom, ablak, kapu egy uralkodó függélyesbe tömörül. Hatalmas, sokszor megkettőzött lizénák (síma, pilaszterszerű falkiugrások), erős árnyékú, ki-behajló párkányok, oszlopok, szobrok, ablakok tagolják a többi felületet. De mindezek a részletek nem szerkezeteket fejeznek ki, mint a görög, gót vagy renaissance elemek, hanem azért vannak, hogy a homlokzatnak lenyűgöző és fölemelő, nagyszerű hatást adjanak. A barokk mindig nyomatékosan hangsúlyozza a középtengelyt és ezzel a szimmetriát. Egy tengely köré csoportosul a homlokzat, az alaprajzi elrendezés, ez uralkodik az épület tömegén és részletein.

Ezt látjuk a nagyszámban épült palotáknál is. Egyszerű, masszív fölépítés, nyugodt nagy falsíkok, ritmikus ablaksorok jellemzik őket. A renaissance nyugodt emeletosztását hatalmas, 2—3 emeletes lizénák törik át. A középtengelyt a kapu emeli ki. Nyomott, elliptikus záróvonala jellemzi, gazdagabbak a falsík előtt álló oszlopok, kariatydek, görnyedő emberalakok szegélyeznek, felül erősen kiugró párkány, ezen erkély vagy szoborcsoportozat. A hatalmas, kérkedő palotáknál közelebb állnak hozzánk azok a kisebb, egyszerűbb és bájosabb paloták, amilyeneket a budai Uri-utcában, a Dísz-téren látunk.

A belsőkben nem található meg mindig a homlokzatok egységes áttekinthetősége. A templomok rendszerint egy nagy belső térből állanak, de ezt az egységet álszerkezetű párkányok, műmárvány-oszlopok, falsíkot áttörő mennyezet- és falfestmények, stukkó (gipsz) ornamentumok, szobrok, angyalfejek és aranyozás halmozása bontja meg.

A nagy paloták (pl. a királyi vár) belsejét gyönyörű, nagy lépcsőház, gazdag kovácsoltvas vagy kőkorlátú széles lépcsőkkel és pazar pompájú termek sora jellemzi. Óriás tükrök, oszlopok, falfestmények, mennyezetképek, aranyozott stukkóornamentumok, szobrok, csodásművű bronz- és üvegkristály-csillárok, hatalmas, faragott bútorok és nehéz függönydrapériák tömege gazdag és előkelő hatást ad. Krinolinos és

Dekoráció.

ÉRTED-E AMIT OLVASOL?

Találkozóhelyek.

Olvasd: János evangéliuma 21, 1—14.
Máté 28, 5—7.: „Az angyal megszólalt és azt mondta az asszonyoknak: Ti ne féljetek, mert tudom, hogy a megfeszített Jézust keresitek. Nincsen itt, mert föltámadott, amint megmondotta. Jertek, nézzétek meg a helyet, ahol feküdt. És sietve menjetek el és adjátok hírül tanítványainak, hogy feltámadt a halottakból és előttetek megy majd Galileába. Ott meglátjátok őt.''

A húsvéti ünnepkör megint elmondotta számunkra a maga üzenetét. A nagypénteki véres meghalás után megcsendült a húsvét prédikációja és a hívek ajkukra vették a Krisztust magasztaló énekeket. Boldogan lélekzik föl az ember, mert Krisztus történetében annyi vígasztalás és annyi öröm rejlik mindazok számára, akiknek van a lelkükben valami szent féltenivalójuk. Úgy érezzük magunkat, ha a föltámadás üzenete csendül bele a fülünkbe, mintha nagy gondjaink között valami gyors lovas vágtatna el mellettünk, aki csak egy pillanatig tűnik föl a szemünk előtt, de győzelemnek a híre csendül az ajkán és mi arcunkra kiült lelkesedéssel nézünk a távozó után, hamarosan eltűnik az, de az üzenetét, a kiáltását ott őrizgetjük a szívünkben.

Így jártak a tanítványok is. A húsvéti föltámadásnak hírét vették és örömüket már el nem vehette senki sem. Csak még egy vágyat hordoztak a szívükben: forrón vágyakoztak azután, hogy a föltámadott Krisztussal találkozhassanak. János evangélista pedig hírét adja nekünk annak, hogy milyen helyeket jelölt ki Krisztus a találkozásra.

Nem a fővárosban, nem az ünnep zajában kellett őt meglátniok. Hazaküldte őket, hogy az otthonukban kereshesse meg őket, mindennapi gondjaik között és testvéri együttlétükben.

A keresztyén egyház története folyamán igen sokszor azt hitték a Krisztus után vágyakozó lelkek, hogy el kell menniök messze a szentföldre, hogy ott a szenthelyek megtekintésénél megjelenik előttük Jézus. Zarándokok egész serege támadt egy időben, akik zsoltárokkal indultak el Jézus szenvedéseinek helyét meglátni és ott találkozni Urukkal. Mások azt hitték, hogy a csöndes magány, a puszta elhagyatott helye az a terület, ahol megláthatják Krisztust. És a remeték serege várta az ő megjelenését. Pedig

parókás dámákat és urakat kell ide képzelnünk, hogy képünk teljes legyen.

A barokk a renaissance elemeit vette át, de úgy alakítva és csoportosítva, ahogy az összhatás kívánja. Oszlopok, lizénák nagy függőleges tömegeikkel hatnak, néha kettős és hármas csoportokba tömörítve ennek emelésére. Párkányok, tympanonok zárják le a falfelületeket, díszítik az ablakokat. Gyakoriak az elliptikus vagy köralakú ablakok (oeil de boeuf, ökörszem). A homlokzatot teljesen vakolat borítja, a szobrászati részeket is. Előfordul a rusztika, de nem valódi, csak ennek hatását akarják utánozni bevágott vakolattömegekkel. Általában minden homlokzati elem, oszlopfő, szobor, ornamentum, csak messziről akar hatni, ezért elhanyagolták, elnagyolták a részleteket. Sok plasztikus díszítményt alkalmaznak. Ezt súlyos, nagy árnyékot adó, mélyen bevágott növényi vagy kagylószerű formák jellemzik. A legszebb ornamentikát kovácsoltvas-rácsoknál, kapuknál látunk (pl. a Karátsonyi-palota kapuja a Krisztina-körúton). A XVIII. században könnyed, édeskés csecsebecsék, virágfüzérek borítják el a súlyos részeket, ez az ú. n. rokokó-stílus. Homlokzatoknál ritkábban, inkább belső kiképzéseknél találkozunk vele.

Méltóság, nagyvonalúság és egyszerűség jellemzi az északi protestáns népek barokkját. Itt is a hatás egysége, a tömegek elosztása, az elemek ritmusa és plasztikája adja a jelleget, de nincs meg a déli barokk szertelensége és túlfűtöttsége. Nagy oszlopok ritmikus sora, párkányok nyugodt vízszíntesei, szigorú szimmetria, a klasszikus és renaissance-tradíciókhoz való ragaszkodás jellemzi ezeket az épületeket. A legnagyszerűbb a klasszikusan nyugodt és méltósággal teljes londoni Szent Pál katedrális.

Különleges stílus alakult ki Franciaországban. Klasszikus, néha csaknem puritán egyszerűség a homlokzaton, mindinkább növekvő gazdagság, pompaszeretet a belső kiképzésben. A párisi Pantheon görög oszlopcsarnokával, oszlopsortól körülvett karcsú kupolájával, a Louvre nyugodt oszlopsoraival klasszikusan harmonikus épületek. Interieurökben viszont az ú. n. Louis-quinze és Louis-seize stílus túlhalmozott díszítéseivel, könnyedségével, cukrozott természetutánzásával vetekszik a német rokokóval.

Ez a szó: barokk, nemcsak a XVII. és XVIII. század építészeti stílusát jelenti. Jelenti ennek a túlfűtött, szenvedélyes és pompakedvelő kornak egész lelkületét. És a barokk mutatja legjobban, hogy menynyire kifejezője a művészet a kor emberének. És ez a művészet legnagyobb, egyetemes érdeme.

Valér Erik.

IFJÚ ÉVEK

X. ÉVFOLYAM, 7. SZÁM. BUDAPEST, 1932. MÁRCIUS 10.

Én vagyok-é az, Uram?

Valér Erik fametszete.

SUPINUM.[1]

Irta: *Hamvas József.*

A provokálás[2] akkor olyan szokás volt, hogy nem is lehetett volna ellenni nélküle.

Akik még emlékeznek rá, tudják, hogy a fiúk érdemrend szerint ültek az iskolában. Az első padban az első: három-négy tiszta jeles. Még a második pad elején is olyanok ültek, akiknek csak egypár kettes akadt a bizonyítványában a jelesek mellett. Minél hátrább, annál gyengébb bizonyítvány. Az utolsó padban öt ismétlő ült.

A bizonyítvány szerint való ültetés kétszer történt egy esztendőben, amikor kiosztották a kalkulusokat[3]. De a padsorban előbbre vagy hátrább kerülni lehetett közben is.

Ez úgy volt, hogy mikor felelésre került a dolog, az utolsó padokban valaki felmutatott. Onnan egyébként nem szólítottak felelésre a professzorok, mert minek töltötték volna az időt azzal a bús nyögdécseléssel, amit ennek a tájéknak tudományellenes sarjai véghez vittek?

Tehát felmutatott valaki az utolsóelőtti padokban.

— No hát gyere ki, amice[4]! — citálja a professzor.

A küzdelemre kész ifjú kijön és fujja a leckét. A dolog eddig rendben van. Készen van a leckével. A felelés sikerült, most elhangzik az itélet:

— Provokálhatsz!

Valami halk rezzenés fut végig az osztályon. A diák benéz a padok közé, arra hátra, ahol ült. A provokálás azt jelenti, hogy most ő szólíthat ki valakit felelésre onnan hátulról. Még pedig az előtte ülő ötből.

Ha a kiszólított tudja a leckét, akkor 5 is provokálhat tovább, de ha nem tudja, akkor helyet cserél azzal, aki kihívta. Az egyik felmegy a rangsorban, a másik le.

Az utolsó padokban akadozva megy a dolog, de ha már a negyedik padig jutnak, gyorsan perdül tovább. A harmadik padból hiába provokálnak valakit. Ott nem fordul elő, hogy ne tudná a leckét. Ott már mindenki erősen tartja a helyét.

De előfordul, hogy valami fogas kérdésnél, mikor az egész osztályt kérdezgeti a tanár úr, már az első padok valamelyikében elfogy a tudomány. Ilyenkor aztán megy tovább a kérdés, ha aztán két paddal hátrább meg tud rá felelni valaki, két padot ugrik előre. A közbeesők mind mennek egygyel hátrább. Az ilyesmi nem gyakori eset, de előfordul.

Igy volt ez akkor is, mikor szeptemberben bekerült a liceumba Csanak Dani, a gazdag úri ház elkényeztetett kis fia.

A nagynénjénél lakott csinos külön szobában az Ujkert-utcában. Jó tízórait hozott magával. Könyve, füzete tiszta. Ruhája nem hivalkodó, de finom szövetből készült.

A nagynénjével járt sétálni jó időben a Neuhofban a zenénél, csatakos őszön a Várkerületben.

Igy vált ki az átlagból, abból a csoportból, mely a gyenge alumneumi koszt mellett szatyin tengette életét és ha maltercsuszpájznak nevezett ízetlen főtt rizs volt vacsorára, háromért szalonnát vásárolt a szatyihoz a „kisasszony"-nál, aki selypítve mérte a hentesárút a szomszéd boltban, azért a vásárló nebuló gonoszságból elselypítette magát.

[1] Latin igealak.
[2] Felszólítás.
[3] Osztályzat.
[4] Barátom.

IFJÚ ÉVEK

XI. ÉVFOLYAM, 3. SZÁM. BUDAPEST, 1932. NOVEMBER 10.

A lützeni hős emlékére.

1932. évi első számunk vezető helyén ezt olvastátok: Legyen ez az év a Gusztáv Adolf emlékezetéé! Bizonyosan többen gondolkoztatok azon, hogy miért kell ebben az évben őrá emlékeznetek, vagy miért kell most inkább hálával idéznetek nagy nevét, mint máskor. Hiszen a nevéről elnevezett Gusztáv Adolf-Egyesület immár 200 éve végzi egyháztámogató áldásos munkáját. — Hát megmondom: most teszi időszerűvé a haladó évek folyása a Gusztáv Adolfról való megemlékezést, mert most, novemberben van háromszáz éve annak, hogy a Wallensteinnal vívott lützeni csatában életét áldozta a protestantizmusért.

Nem akarom életét itt elmondani, nem is vázolom történelmi szereplését, mert hiszen ezt vagy megtanultátok már egyháztörténeti vagy történelmi óráitokon, vagy pedig meg fogjátok tanulni. Itt arra mutatok rá, hogy a 38 éves korában elesett hős svéd király már 17 éves korában trónra lépett, s mikor már évek során tombolt a harmincéves háború, beleszólt ő is hitsorsosainak támogatására. Ekkor már nagy mult állott mögötte: háborúzott Dániával, Oroszországgal, legyőzte a lengyeleket. Igy méltán várhatott tőle a protestantizmus eredményes segítséget. Ő meg is hozta hitéért a legnagyobb áldozatot: *nyugodt otthonából, királyi trónusáról, édes hazájából eljött idegen országba, hogy harcoljon, mert hívta őt a hite, parancsolt neki a szive, hogy segítsen.*

És látjátok, ezért kell Gusztáv Adolf emlékét ünnepelnünk, ezért kell róla megemlékeznünk. Segítője volt hitsorsosainak: erre kell nekünk is a magunk körében törekednünk; helytállt a csatatéren: így kell nekünk is helytállanunk az élet csataterén evangélikus egyházunkért. Látjátok: ő el-

Gusztáv Adolf.

esett, de megmaradt vallásunk, áll egyházunk, melyet akkor az erősebbek — épúgy, mint ma is — nagyon szorongattak, s mely nek elvesztésétől lehetett tartani. Nem várakozott, nem tétovázott, hanem cselekedett: és ezért kell az ifjúságnak tőle példát vennie; az ifjuságnak, mely még tud csele

kedni. *Nem szavakkal dobálózni, hanem tenni: ez legyen jelszavunk!* Gusztáv Adolf életében ragadja meg lelketeket az, hogy 17 éves, ifjúkorában lett király, és 38 éves koráig, mikor élete fonala megszakadt, folyton cselekedett. Ma, amikor mindenki szónokol, amikor szavakban élünk mindenütt, az ő tetterős egyénisége vezessen; vezesse főként az ifjúságot. Ha megtanuljátok Gusztáv Adolf példájából azt, hogy hitetekért tenni kívánjatok, nem a haretéren, nem karddal, hanem az élet munkájában: ha segíteni tanultok nem a nagy messzeségben, hanem közvetlen közeletekben: akkor valóban Gusztáv Adolf emlékezetéé volt ez az év. De övé kell, hogy maradjon a jövendő is.

Gusztáv Adolf szellemében.

„A reformáció emlékét ünnepeljük ma. Protestánsok! Ismeritek e nap jelentőségét, tudjátok, mit köszöntök neki. Milliók örülnek veletek . . . a világ minden részében az evangéliumi világosságnak. De ki számlálja meg azokat, kikhez nem zendül ma az evangéliumi prédikáció, . . . akik külsőleg elnyomva, anyagi viszonyaik által akadályozva, még gyülekezetté sem alakulhattak, kiknek nincsenek papjaik és tanítóik, templomaik és iskoláik! Csoda-e hát, hogy így . . . a folyton megújuló hiterősítés híján sokan . . . könnyű prédájává lesznek a kísértőknek? „Mindenkivel jót tegyetek, de kivált a ti hitetek cselédeivel" és tudjátok: „az a Krisztus iránti szeretetet, hogy legeltessük az Ő juhait." Igaz: az Ő juhai minden keresztyén ember, és szégyen arra, ki jótetteiben a felekezetet tudakolja . . . De mégis, ha igaz keresztyén szellemben örömmel tesztek is jót mindenkivel, mindenekelőtt protestáns testvéreitek tarthatnak számot segítségtekre . . . Szenteljétek meg a mai napot azzal az elhatározással, hogy a segítségre szorulót protestáns gyülekezetek támogatására alakítotok."

E szavakkal hívta fel Dr. Zimmermann Károly, darmstadti lelkész 1841. október 31-én a német protestánsságot egy jótékony egyesület alapítására. És e szavak nyomán erősödött meg és lett hatalmassá az addig ismeretlen és csak szerény keretek közt munkálkodott Gusztáv Adolf-Egyesület. De ezek a szavak a protestáns keresztyénségnek nem csupán akkori helyzetét festik. Jellemzők ezek a gondolatok a mai viszonyokra is. És különösképpen jellemzik a magyar evangélikus diákság helyzetét. Mert az evangélikus diákság nagy része hazánkban éppen olyan helyzetben kénytelen tanulmányait végezni, mint amilyen helyzetben a protestánsok egy része akkor élt. Hogy ez, sajnos, így van, azt a következő adatok bizonyítják: Az evangélikus középiskolás tanulóknak kb. kétharmada jár **nem evangélikus** iskolákba, és ott a tanulóknak 6%-át teszik ki. Azonban ez az arány sokszor még kedvezőtlenebbül alakul ki egyes iskolákban. Van úgy, hogy a tanulóknak csupán 2%-a evangélikus, vagyis száz diákból csak kettő az evangélikus tanuló. (A református vallásúaknál is majdnem ez a helyzet.) Hogy ezeknek

Firenze: Az Uffiziák és Palazzo Vecchio.

Valér Erik linoleummetszete.

hitbelileg milyen súlyos a helyzetük, az nem szorul bővebb megvilágításra. És hogy ezek hitbelileg erősítésre szorulnak, ahhoz sem férhet kétség.

Mi, akik protestáns iskolákba járunk, zavartalanul és boldogan ünnepeltük október 31-ét. Adjunk hálát azért Istennek, és köszönjük meg jóságát. De mi sem feledkezünk meg azokról a diáktársainkról, akik szintén rajtuk kívül álló okokból nem ünnepelhettek velünk. Ezekkel a diáktársainkkal szemben nekünk vannak kötelességeink. És pedig el nem mulasztható kötelességeink! Rájuk kell elsősorban gondolnunk, velük kell jót tennünk, értük kell fáradoznunk. És amint akkor a kedvezőbb helyzetben lévő német protestánsok összefogtak, hogy hitsorsosaikat megmentsék, úgy fogjunk össze mi is tanulótársaink megsegítésére!

Hogy segíthetünk tehát protestáns diáktársainkon? Hogyan erősítjük meg őket hitükben? Hogyan tarthatjuk meg őket az egyház számára? Ezekre a kérdésekre igyekszem a következőkben választ adni.

A diáktársainkról való gondoskodás két irányban történhetik: anyagiak és lelkiek által. *Anyagi segélyt* a Gyámintézet nyújt, amely az erre fordított összeget adakozással gyűjti össze. Ebben az adakozásban részt vesznek a tanulók is. És ennek a közös adakozásnak magasabb jelentősége is van. Mi — evangélikusok — kevesen vagyunk itt Magyarországon, ezért fel kell tudnunk mutatnunk egyházunk egységét, ha továbbra is élni akarunk. De miben áll ez az egység? Nem a külső szervezetben és nem a formákban. Mert az, ami az egyház minden tagját lélekben egybeforrasztja, és az egyházat erőssé kovácsolja, a hit és a hitből kinövő szeretetmunkásság. És egyetértésünket azzal bizonyíthatjuk be legjobban a világ előtt, ha testvéreinket támogatjuk.

De ennél az anyagi segítségnél fontosabb a *lelki támogatás*. Ez így talán kissé könnyebbnek tűnik fel, mint amilyen az valójában. Nagy ügybuzgóság, jóakarat, kitartás kell ehhez a munkához. Elsősorban kapcsolatot kell keresnünk társainkkal. Ez a kapcsolat kétféle lehet: közvetlen és közvetett. A közvetlen kapcsolat létrejöttéhez szükséges, hogy egymással rendszeresen találkozhassunk. Ez a rendszeres találkozás a *konferenciákon* valósulhat meg. Ezeknek megint kettős céljuk van: egyrészt tanítanak és nevelnek, másrészt alkalmat adnak arra, hogy az evangélikus ifjak egymással megismerkedhessenek. De ezen az úton csak azokkal érintkezhetünk, akik Budapesten laknak, és a vidékiek is csak a közvetlen közelükben tartott konferenciákra járhatnak el.

A tágabb körben való megismerkedésre az egyházi ifjúsági lapok adnak módot. Ilyen lapunk az *Ifjú Évek*. És az ilyen lapok jelentőségét éppen e nemű tényked-ésük folytán tartom nagynak és fontosnak, mert összetartják és erősítik az egész ország evangélikus ifjúságát. Erre a nagy és fontos misszióra azonban csupán erős és eleven lap képes. Ezért mindnyájunk kötelessége, hogy az Ifjú Éveket küldetésében segítsük és támogassuk azáltal, hogy előfizetőinek és munkatársainak sorába lépünk.

Igen alkalmas mód még az ismerkedésre: *a levelezés*. A levelezés által a legszorosabb kapcsolat áll elő a levelezők közt, mert a levélben mindenki kiönti lelkét, keserűségét és örömét egyaránt, és így bő alkalom nyílik megtudni, mi fáj neki, és hogy hogyan kell a sebet gyógyítgatni.

is kezdenek más véleménnyel lenni rólad. A körömszakadtig való ragaszkodás nem személyes értékeidért van, de a Krisztusért.

Nov. 20. Ap. csel. 9. 23—31. Hányszor szerepelt a történelemben a kőfalon leeresztett kosár. A gyönge vesszőalkotmány és egy kötél megmentett emberi lelkeket az üldözéstől. A Sátán üldözési idején hányszor akar megmenteni téged az Isten kegyelemkötele, amellyel lenyúl érted. Nem lennél túlságosan balgatag, ha visszautasítanád?!

Nov. 21. Ap. csel. 9. 32—35. Nem kis vád a keresztyénségünk ellen az, hogy a Krisztus neve nem hatalom többé a szánkon. Valamikor a Krisztus neve által gyógyítot tak az emberek; ma az élő Krisztusról keveset akarunk tudni. Nem gondolod, hogyha Krisztus él, akkor ő ma is hatalom? Nézz jobban körül s akkor te is meglátod!

Nov. 22. Ap. csel. 9. 36—39. Veszed-e észre, hogy az első keresztyének között milyen bensőséges volt a viszony? Minden bajukról és örömükről tudtak. Ha valaki meghalt, mint a futó tűz terjedt el a híre. Bizony azért is olyan kevés ereje van a keresztyénségünknek, mert közömbös lélekkel haladunk el egymás mellett! Ne légy közömbös, mert a közömbösség mindig lelkeket öl.

Nov. 23. Ap. csel. 9. 40—43. Tudod-e, hogy az emberek a legnagyobb csodákat és tetteket egyedül vívják meg?! Krisztus is ott győzött már a pusztában, amikor imádságos egyedüllét alkalmával távozásra bírta a Sátánt. Ismered-e az egyedüllét áldott pillanatait, amikor érted az Isten szívedbenéző, perzselő és megáldó tekintetét? Innen indul ki a harcos ifjúság élete, mely egyedül képes komoly férfiasságá érlelődni.

Egyéni bibliaolvasáshoz december 9-ig ajánljuk a Cselekedetek 10, 11 és 12. fejezetét. A 10. fejezetet osszuk be a következő szakaszokra: 1—4, 5—8, 9—16, 17—22,

23—27, 28—33, 34—41, 42—48. A 11. fejezetet 1—10, 11—14, 15—18, 19—21, 22—26, 27—30. A 12. fejezetet 1—12, 13—17, 18—25. Figyeld meg a 10. fejezetben a pogányság éhezését a Krisztus evangéliuma után. De figyeld meg, hogy az ilyen éhséget csak Péter határozott bizonyságtétele elégíthette ki. A 11. fejezetben lásd meg, hogy a külső formaságokhoz való ragaszkodás sokszor megölheti a lelket, ha idejében nem vesszük észre a veszedelmet. Jó látni azt is, hogy Isten hatalmas országa kis emberek kis munkáin keresztül milyen csodásan terjed. A 12. fejezet hatalmasan bizonyítja, hogy Isten a nehezebb utakon szereti vezetni ügyét e földön. A Heródesek, börtönök és mártiromságok is csak azért vannak, hogy ezeken keresztül emberi lelkek érjenek meg az ő aratására.

Figyelted-e, hogy szinte minden napon eléd állt a kérdés, hogyan lehetséges az, hogy annyi kínzó ellentéten keresztül lehet csak — egységre jutni Istennel. Az Istennel való közösség ára mindig az, hogy ellentétekbe jussak mindazzal, ami emberi, ami földi, ami a világhoz köt. Istennel való közösség meglátására csak annak nyílik meg a szeme, aki a világgal szemben beköti a szemét.

Zászkaliczky Pál.

KÉTMILLIÓ ALÁÍRÁST

vittek Mussolininek a magyar Társadalmi Egyesületek Szövetségének kiküldöttei. Reszketős kezű aggok írták le nevüket düledező betűkkel; kérges kezek szántottak tintabarázdákat a fehér papírra; vékony formás betűk simultak finoman egymáshoz... kétmillió magyar írta le nevét és küldte el csokorba szedve, kötetekbe fűzve boldog, idegen ország hatalmas Vezérének, aki felemelte szavát a magyar Igazságért.

Kétmillió aláírás kétmillió magyar szív hálás köszönetét jelenti. Olyan hálás nép vagyunk mi! Egy simogató szóért, egy kedves tekintetért odaadjuk az életünket is. Egy sorsunk felett elhullajtott résztvevő könnycseppet a szívünk vércseppjével hálálunk meg. Neki mit adtunk volna? Mindenből többje van, mint nekünk. Elküldtük néki szívünknek aláírással is megpecsételt hálás köszönetét.

Kétmillió aláírás kétmillió magyar szív bánatát vitte el Itáliába, kétmillió magyar lélek csendesen fájó szomorúságát. Nyelvünket nem érti a boldog idegen ország hatalmas Vezére, de hátha kiolvassa egy-egy aláírásból a fájdalmas vágyat az elhagyott otthon után, az otthagyott virágtalan sírok után. Nyelvünket nem érti, de hátha megérzi, mennyire fáj nekünk az, hogy mindig mi vagyunk az árvák, az elhagyottak a pusztulásra itéltek; fáj, hogy másnak susog mesét a fenyves; fáj, hogy a Királyhágón túl nem hallik a magyar nóta; fáj, hogy másnak termi acélos búzáját a Bánát; fáj, hogy minden évben ezer meg ezer magyar gyermek születik csehnek, oláhnak, rácnak és tanulja meg elnyomói nyelvét, szokásait. — Nyelvünket nem érti, de hátha megérzi, hátha átérzi, hogy magyarnak lenni olyan bús és nehéz most.

De a kétmillió aláírás kétmillió magyar szív reménységét is elvitte. Azt a remény-

Dosztojevszkij a leglogikusabb építő, emberi, mert egyes alakjai mögött mindig mély távlat van: a gondolkodás és a lélek legmélyére hatoló analizis vetíti ezt elénk.

Ha *Dosztojevszkij* építő, *Romain Rolland* egy hatalmas körkép festője. Sok-sok összekuszált szála az életnek fűzi alakjait egymáshoz. És emberi, mert alakjai mögött mindig mély távlat van: az *érzések* hullámzása hozza ezt elénk.

És a csodálatos kontraverzia, *Dosztojevszkij*nek, a misztikusnak varázseszköze a gondolkodás. A francia racionalizmussal széles területeken érintkező *Romain Rolland* írásaiban az érzések szuggesztiója dominál.

Romain Rolland könyveit nézem tehát könyvespolcomon. És ma, húsz évvel a világháború kitörése után, újra gyűlölettől mérgezett levegőben, fájdalom, de legaktuálisabb, ha Clerambault regényét veszem elő.

Egy szabad lelkiismeret története a háború alatt. Ez az alcíme és a lényege ennek a regénynek, melynek folyamán a világháborúban a háború céljának igazságáért lelkesedő (s így a háborúért lelkesedő) francia költő, fia halála után rádöbben a háború céltalanságára és gazságára. Ezért a megtalált igazságért síkraszáll és elbukik. Elbukik a társadalom butaságából és elvakultságából született gyűlölet miatt s meghal a gyűlölet parancsolta gyilkos golyótól.

Clerambault körül az egész társadalom, a háborúban megvadult, felforgatott, megnyomorított, félrevezetett és hazugságra, vagy némaságra kényszerített társadalom élete kavarog. Újra találkozunk Jean Christophe piaci vásárával, de úgy, amint a világháború aljassága százszorosra nagyítja bűneit, a *nagy bűn* szolgálatába állítva egész mechanizmusát.

A *nagy bűn:* a háború, az észtvesztett, céltalan gyilkolás. Ennek rugóit keresi az író, aki túljutva a materializmus tételein, nemcsak az úgynevezett *gazdasági kényszerűségben*, a hadiiparok kapzsiságában s a vezetők hitványságában találja meg a *szervezett gyilkolás* okait. Mert, hogy a tömegek nem mondanak és nem állanak ellent a félrevezető szavaknak, ez a szellem betegsége.

És míg az emberek nem jutnak el odáig, hogy szellemük felszabaduljon a *hagyományok és közvélemények* hazugságai alól, addig nem változik a világ arca. Addig panamista demokráciák szellemtelen katonái diktaturákba, békétlen békék panamista háborúkba fordulnak. És viszont. Ez az állandó vészterhes körfogás pedig nem változik meg addig, míg az egyes ember magába nem száll, míg a parancsoló butaság könyv-, acél-, arany- és gáz-fegyverei be nem rozsdásodnak, hasznavhetetlenné nem lesznek.

1917-ben, a legvadabb emberölésben írta ezt a könyvet *Romain Rolland.*

És ma, 1934-ben, mikor mind jobban és jobban némítják el a szabad szót, ölik a lelkiismeretet és a szellemet, sajnos, nagyon-nagyon aktuális.

Romain Rolland Európa lelkiismerete. Az emberiség lelkiismerete. Szava a lélek hangja és a szívé. Fegyverei a gondolkozás, a gondolkoztatás s a mindent megváltó megértés és szeretet.

HAJNAL

Írta: *Hárs László*

Hajnalban elindul a bányász,
hajnalban elindul a gép,
hajnalban a föld színe párás,
még éjszaka volt az elébb.

Elülnek a hajnali álmok,
elillan az éji sötét,
be fájhat az ágyból kiszállnod:
elhagynod fehér melegét.

Be fájhat a hajnali város
ölén az a hajnali köd,
mely melleden ül, meg a száros,
dér csípte kis élted fölött.

Be fájhat a hajnali ágyad;
még őrzi nyomod puha toll,
de fönn már a fény színe bágyad
s a gép riadót zakatol.

A MAI SZINPAD PROBLÉMÁI

(Befej. közl.)

Írta: VALÉR ERIK.

Mit tehetett a színház a világháború utáni kaotikus időkben? Utoljára a barokkban tudta egyöntetű kifejezésre hozni korát. Már *Goethe* klasszicisztikus színháza, a romantika, a naturalizmus és nemes páthosz kora, mely csúcspontját a meiningeni és Burgtheaterstílusban találta meg, kereste a kifejezésmódot. És végképpen századunk elején, amikor az építészetet és képzőművészetet a szecesszió és az izmusok forradalma kavarta fel, a színház sem tudott már mit kifejezni korából, ekkor kezdett saját utakon járni és kezdett stílust keresni. Ha egy kor stílusának, életfelfogásának kikristályosodását nevezzük művészetében, szokásaiban, életmegnyilvánulásaiban; színpadi stíluson egy *életfelfogás megnyilvánulását* kell értenünk a színpadon. A barokkig egy ez a kettő, azóta él a színpadi stílus külön életet.

A címünkben fölvetett kérdésre ezzel az egy mondattal felelhetnénk: *a mai színpad centrális problémája a stíluskeresés.* A színpadi lét vagy nemlét kérdés máma: milyen stílust válasszunk előadásunkhoz. Ettől függ minden egyéb. Végtelen lehetőségei vannak: tudunk indiai mesejátékot, középkori misztériumot, commedia dell'artet, naturalisztikus drámát, operát és pantomimet, szóval minden eddig létezett stílust játszani. Van forgószínpadunk, betolható színpadunk, körhorizont, vetítés, reflektor, megafon, ezerféle optikai és akusztikai eszközünk. A kérdés nem az, hogy ezek közül mit, hol alkalmazzunk. A forgószínpad csak nem mély térdarabot ad, a nem forgónál lassúak az átdíszletezések; lehetséges szimultánszínpad, ahol egy díszletezés különböző helyein játszanak, lehet helyetábrázoló vagy csak teret jelző, esetleg csak egy konstrukció, melyen a színészek mozoghatnak; a színész mozoghat realisztikusan, operaszerű nagy mozdulatokkal, bábszerűen vagy tánclépésekben; szavalhat, cseveghet, recitatívoszerűen dalolhat; tömegek mozgatásában, egészen megvilágított vagy homályban hagyott színpadrészek fény-árnyék-játékaiban, hangok, zörejek, zene, hangszórók alkalmazásában végtelen lehetőségek állanak a rendező előtt. És mégis csak egy kérdést kell alapjában eldöntenie: az előadás stílusát. Ez magával hozza a többit, ennek következetes keresztülvitele dönti el minden eszköz használhatóságát.

Milyen legyen az előadás stílusa? (Erről hosszú esztetikai vitákat lehetne rendezni, teóriákat kellene fölállítani és megdönteni.) Európában jelenleg kétféle irány uralkodik. Az egyik az eklektikus-nyugati, ez tisztára a darabok szelleméből akarja megállapítani előadásuk stílusát. A másik az orosz színház: ennek elve, hogy kizárólag a ma szellemében játsszunk, csak úgy és csak azt, ami ma aktuális, érdekes. Láttunk az elsőre egy eklatáns példát, a legnagyobb eklektikus rendezőt, *Reinhardt*ot; vizsgáljuk meg most az orosz színpadnál, hogy mire vezettek elvei.

Az orosz színház valamikor átfutotta az elekticizmus ugyanazon stádiumait, mint amik náluk ma vannak, *Stanislavszky* alatt nagyszerű előadásokat produkált, melyeknek próbái, előkészületei hónapokat vettek igénybe. Tudjuk, hogy Othello előadásához Ciprusba, Julius Caesarhoz Rómába utazott tanulmányútra a rendezőkar.

De az orosz népszellem csakhamar mást követelt színházától. Legyen szabad itt idéznem *Gregor—Fülöp-Miller* nagyszerű művét az orosz színházról: „Az orosz nép számára a színház megváltás a világtól a fantázia által, 1917 óta mintegy pótléka vallásnak, magánéletnek, individuális életnek, sőt szerelemnek. A színház Oroszországnak határozottan többet jelent, mint bármely más népnek a földön, mert nagyobb, talán a legnagyobb helyet foglalja el szellemi életében. A kolektívszellem sehol olyan teljességgel nem érvényesül, mint a színpadon és sehol a régi rend megdöntése, új eszmék megvalósulása nem valósul meg olyan gyorsan, mint a színpadon."

Hogy az orosz színház más irányban fejlődik, mint a mienk, azt speciális orosz körülmények magyarázzák. A szláv lélek nem individuális életre, hanem a nép nagy tömegeivel való egyesülésre vágyódik; amikor nálunk *Nietzsche* szaval a felszabadítandó egyénről, ott *Dosztojevszkij* és *Tolsztoj* követelik a néphez való közeledést. Speciálisan orosz sajátság az antik-renaissance-barokk tradiciók szinte teljes hiánya, importáltsága, mely import ellen, mint minden nyugati ellen, az orosz lélek ősidők óta ellenszenvvel viseltetik. A mi színházunk az orosznak csak játék és látszat, holott ő élményt és valóságot keres.

sugarának; az ión oszlop magassága az alsó átmérő nyolcszorosa, stb. Törvényszerű és mégis szabad, szigorú és mégis élő formák a görög építészet formái. És napjainkig, ha nagyszerűt és szépet akartak alkotni a görög formákhoz fordultak, mint látjuk a Nemzeti Múzeum vagy a Szépművészeti Múzeum homlokzatán.

Nagy templomok belsejében is volt egy vagy két oszlopsor. Ezek tartották a festéssel és aranyozással gazdagon díszített famennyezetet. Hatalmas, díszes ajtók bocsátottak fényt a cellába. A legszebb görög ajtókeretnek, az Erechteion ajtajának másolata a Nemzeti Múzeum főkapuja. A párkányzat is festve volt, a ténia, ketopák vörösre, a triglifek kékre stb., különben túlságosan vakított volna az erős déli napfényben. Az ión és korinthusi templomok inkább aranyozva voltak, mint festve. A tympanon sarkait és csúcsát ú. n. akroteriákkal, dekoratív növényi, állati vagy emberi alakokkal díszítették. Egészében a görög templom egyszerű és monumentális hatást keltett. A templomon kifejlődött formákat és arányokat használták föl többi épületeiknél is.

A görög stílus egy speciális területe a dekoráció. A görögök átvették az előző népek díszítőelemeit és páratlan szépérzékkel alakították át őket olyan díszítésekké, melyeket későbbi korok gazdagítottak, de nem tökéletesítettek. A geometrikus díszítésekből keletkeztek a meandervonalak. Nevüket a kanyargó mäander folyótól nyerték, lényegük, hogy csak derékszögű törésekkel képeznek végnélküli szalagdíszt. Az egyiptomi pálmalevél díszítést klasszikus palmettává alakították át, ez pl. a korinthusi oszlopfő közepén és száz más helyen nyert alkalmazást. Eredeti görög díszítőelem az akanthuslevél, mely kifaragva a korinthusi oszlopfőn, festve vázákon, falakon fordul elő. Eredeti az ión oszlopfő párnatagját

vagy síma és függőlemez közti tagját díszítő tojássordísz. Ezek legtöbbje növényi elemeknek szabályos, a szemet megnyugtató és mégsem untató díszítésekké való stilizálásai.

A részleteknek az egészhez való arányait fontosságuk fokozatai határozzák meg. A görögök teremtették ezt az örök érvényű elvet és nemcsak építészetükben, de szobrászatukban és fesztészetükben is következetesen végigvitték. Az ezen fölépülő nyugodt és fenséges harmónia, a logikus arányok és szép formák jellemzik a görög művészetet és teszik klasszikus, vagyis tartós értékű művészetté.

Valér Erik.

Múlt cikkünkben a „Benihasszáni lótusoszlop" című képet hibásan, fordítva közöltük. A kép oszlopfőt ábrázol. (3. sz.)

De profundis ad astra.

Shakespeare Vilmos kis vidéki kesztyűkészítő fia volt. Nagyapái mindkét részről föld munkások.

Franklin Benjámin vándor nyomdász volt.

Stephenson György, egy széntelep fűtőjének volt a fia. Ő maga is mint atyja segítőtársa indult el életútjára.

Petőfi Sándor Kiskörösön szegény szülőktől származott és küzdelmesebb élete aligha volt diáknak, mint neki.

MŰVÉSZET

Ázsia csodái.

Nagyon érdekes, tanulságos és szórakoztató ez az expedíciós kultúrfilm, amely megeleveníti, elénk hozza azokat a mesés keleti tájakat, városokat, amelyeket csak könyvből vagy képről ismerünk, mert csak kevés embernek áll módjában velük élményi alapon megismerkedni.

Gyors egymásutánban sorakoznak elénk Bagdad, Teherán, Kabul, Lahore, Benares a maguk másizű világával: templomaikkal, fekete lakósaikkal, érdekes faragású és monumentálisan hatalmas emlékműveikkel. Egy-egy kép könnyen érzékelhető módon világítja meg szokásaikat, kultúrájukat. Látunk gyerekesen primitív tákolmányú hajókat, evezővel hajtva, vagy egy nagyvárosi forgalmú uccán villamosok és legújabb típusú luxusautók forgalmában békésen, szabadon sétáló teheneket. Fanatikus aszkéták mellett, magukat az önkínzásig felcicomázó nőket; vidám, gondtalan gyermekek után áhitatos zarándokokat. (Érdekes és elgondolkoztató megfigyelésem, amit csak így zárójelben akarok megemlíteni, hogy ami a látottak között szép, kiemelkedő, nem mindennapi: az a sok, más-más külsejű, de mindig ünneplőbe öltöztetett templom. Mert, ha más formában és más elképzelésben is, de ott él mindegyik népben a hit, valami nagy, hatalmas istenben, aki előtt az a fekete ember is olyan, — magát porszemnek érző — megalázkodással borul le, mint mi. És hogy valami külsőségben is kifejezésre juttassa ezt az extázitos tiszteletet, századokig élő, cifra, soktornyú, agyondíszített és minden mást monumentálisan legyőző hajlékot épít számára.)

Érdemes megnézni ezt a filmet, mert utána nemcsak hogy szívesebben tanuljuk városaik, folyóik furesa neveit, hanem mert magában is szórakoztató, érdekes, hiszen olyan világot hoz elénk, amit még nem láttunk és a betük útján próbáltunk csak fantáziánk kalibere szerint magunk elé képzelni.

Laki Tibor.

PÓSA LAJOS.

Tavasszal egy nagy dán meseíró halálának százhuszonötödik fordulóján gondoltunk arra a sok szépre, amit általa gyermekkorunkban élveztünk. Talán tudják kedves olvasóink, hogy Andersen volt ez. Akkor a magyar kultuszminiszter is szükségesnek tartotta az iskolákat egy rendeletben figyelmeztetni a megemlékezés kötelességére. Most, október 26-án egy nagy magyar meseíró és gyermekköltő szobrát leplezték le Budapesten a Városligetben, ott, ahol a kis magyar gyermekek játszani szoktak; de magyar szokás szerint, mely a magáét nem becsüli meg, most nem gondolt senki arra, hogy erről az eseményről hivatalosan is megemlékezzék, hogy gondoljon arra az íróra, kit minden kis gyermek nagyon jól ismer, kinek versein nőtt fel a magyar gyermeknemzedék már ötven év óta. S ha egyes tanárok szóltak róla tanítványaiknak, az csak önkéntes elhatározás volt, nem hivatalos rendelkezés. *Pósa Lajos* ez az író, ki most, ha élne, csak nyolcvan éves lenne, mert 1850-ben született. Ha élne, kedves nagyapó lenne; de meghalt már a világháború első évében, 1914-ben, s — él azóta abban a sok versikében, mesécskében, melyet termékeny képzelete alkotott félszázadon át. Meghalt, de örökké élni fog, még ha hű felesége — ki most hagyományőrzőként ápolja emlékét — el is megy közülünk.

Pósa bácsi Gömörből, most megszált területről való. Ugyanazok a „hódítók'', kik Jókai szülővárosának is urai mostan, tették rá, Radnótra, szülőfalujára is kezüket. Onnan is jöttek magyarok a szoborleleplezésre: mert a trianoni béke által elszakított falu természetesen magyar hely, még most is az. Tanári pályára készült és ment, mikor iskoláit Rimaszombaton és Sárospatakon elvégezte. De nem sokáig tanított, hanem teljesen íróvá lett: s mivel csak irodalomból még ma is alig lehet megélni, hírlapírásra adta magát. Szeged volt első állomása, honnan 1879-ben már mint neves gyermekíró került fel ide, Budapestre, hogy az akkor alapított „Én Ujságom''at szerkessze. Ezt a kedvelt gyermekujságot szerkesztette egészen haláláig, emellett a „Filléres Könyvtár'' című, bizonyára minden magyar gyermek és volt gyermek által ismert olcsó, népies sorozatot. S alkotott, nem nagyszabásúakat, hanem kicsiny, de hangulatos, kedves és szívhez szóló versikéket, pró-

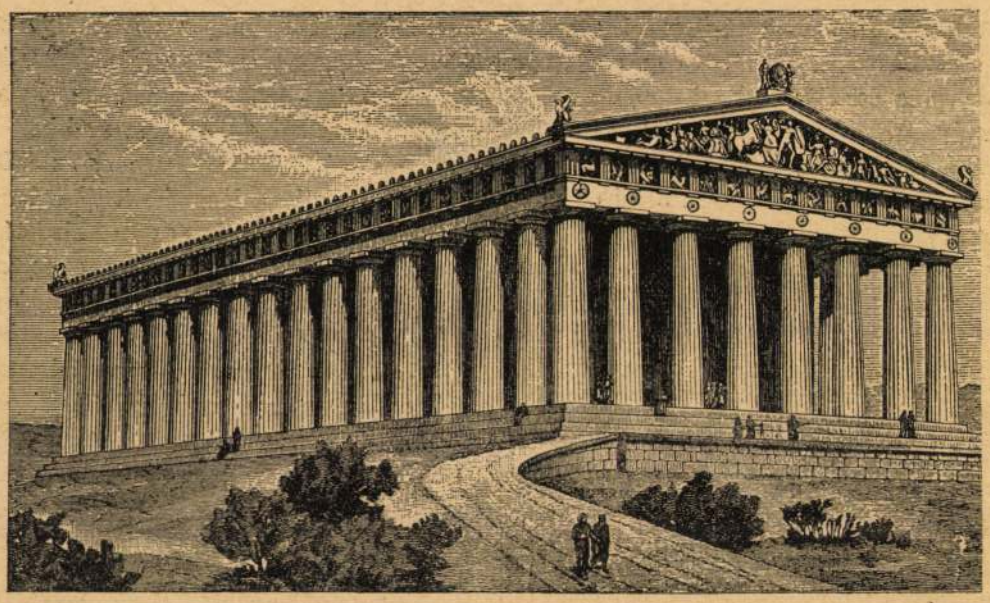

A Parthenon

A görög építészet stílusa.

Az egyiptomi vaskos oszlop jóval nagyobb terhet bírna el, mint amilyet valóban hord. A görög építészet páratlan harmóniájának, kiegyensúlyozottságának alapja az, hogy a támasztás mindig egyenértékű a teherrel. Ez a harmónia uralkodik az egész görög művészeten, ez határozza meg a nagy tömegek, ez a kis részletek helyét és alakját. És ez az egységes akarat, az összes részletek összefogása az egyensúlyozott szép hatásért, ez teszi a görög művészetet az első nagy európai művészetté.

A görögök hazája kis, hegyvidékes, tengeri ország, a levegő tiszta, az ég örökké mosolygó. Az ókor görög népe páratlanul eszes, művelt nép; szereti a semmitevést, az élvezetet, a szépet. A rabszolga dolgozik, a görög ember megveti a munkát és a pénzhajhászást. Elmefuttató filozófálgatásban, államügyekben leli örömét, rendkívül sok érzéke van a művészetek iránt. Nincs művészet, melyet ne támogatott, ne fejlesztett volna. Míg a tunyaság és élvezethajhászás elrontotta a nép lelkét, művészeikben mindvégig fenkölt és vallásos érzés élt. Ezért nem halt meg művészetük, ha ők el is tűntek a földről. Művészetük kezdete a monumentális építkezések korába esik, tetőpontja az 5. és a 4. századba, a kereskedelem és a polgárosodás korába. Kifejlődésének kora az ú. n. archaismus, hanyatlása a hellenizmus; végét a római hódítás veti.

Építészetüknek szinte egyetlen tárgya a templomépítés. A templomon fejlődött ki stílusuk is. Templomuk egyszerű: lényeges része a hosszúkás négyszögű cella, az istenszobrot tartalmazó szentély. Ez előtt, gazdagabb templomoknál e körül: egy vagy két oszlopsor áll. Felül nyeregtető, tompa-

Ifjú Elek 1930/31. IX. oszt. 5/4.

ítéletprédikáció előtt, melyet Keresztelő János hirdetett. Mennyi vigasztalanság lett volna osztályrészük, ha János feddő szavánál egyebet nem hallhattak volna. De ébredő lelkük nagy csodálkozására egyszerre szelídebben szól János ajka, egyszerre rámutat az a durvaöltözetű alak egy jóságos arcú emberre és azt mondja: Imé, az Istennek báránya! Ez az, aki a világ vétkeit elveszi. És a két fiatalember nem tudott tovább ott maradni a pusztaságban, ragadta a vágy őket, hogy ennek a tiszta, ártatlan embernek a hajlékában megpihenjenek. Azt kérdezték tőle: Mester, hol lakol? És Jézus felelete, jőjjetek és lássátok meg, — nem tudom nem lepte-e meg őket nagyon. Jézusnak nem volt még otthona. De nem utasította el ezt a két kereső lelket, ha azt nem is tudta megmutatni, el akarta vinni őket azokra a helyekre, ahol megmutathatja nekik, hol *akar* ő lakni. Hol várja el, hogy majd valamikor otthona legyen. És járták együtt az országukat. Járták a városokat, járták az emberek otthonát és az embereknek a sorát és Jézus számtalan alkalommal megmutatta nekik, hogy melyik az az ember, melyik az a volt bűnös otthon, melyik az a templom, vagy imádság háza, ahol lakást akar venni. És, — nem tudom mikor, nem is tudom, hogyan, egyszerre ezek a tanítványok is észrevették, hogy amíg megmutogatja nekik mind a kedvenc tartózkodási helyét, félreérthetetlenül ébreszti bennük azt a meggyőződést, hogy az ő lelkük mélyén is meg akar pihenni, az ő szívükben is állandó lakást akar venni Jézus.

Ez a történet nem akkor játszódott le utoljára. Fiatalember, fiú és lány egyaránt akadt azóta is nagyon sok, sőt van ma is elég, aki elvonul csöndes magányba, mert annyi megbánnivalója van, mert olyan sok keserűséggel telt meg a szíve. Ilyenkor olyan jó, ha valakinek az ujja fölemelkedik, olyan jó, ha hang csendül, amely azt mondja, hogy ma is, mint a múltban és mindörökké is, Jézus az Istennek az a Báránya, aki a világnak a vétkeit elhordozza. Akár egy istentiszteletnek a hirdetése, akár valamely szerettünk szíves meggyőződése, akár egy nagy életfordulat mondja el ezt, mérhetetlen hálaérzet ébred a szívben és — hála a jó Istennek — számtalanszor megtörténik ma is, hogy bűnbánó lelkek elindulnak Jézus nyomában, hogy nála megpihenjenek és bocsánatot találjanak. És ilyenkor Jézus sosem szalasztja el a kedvező alkalmat, hogy új munkatársakat toborozzon magának és otthont építsen a maga tiszta, szeplőtelen, fehér lelke számára. Otthont teremt annak a mai fiatal fiúnak, leánynak a szíve mélyén és elviszi őket építő, mentő munkára. Téged, fiatal Testvérem, ha megfog Jézus a kezeden, elvezet mindenfelé, hogy megmutassa neked is, hogy hol akar otthont teremteni magának. Elvezet abba a csöndes kamrába, ahol diákéveidet éled le, elvezet a tanterembe, ahol készülődés folyik a jövőre, elvezet munkád helyére, ahol szorgalmatoskodol és megtanít, hogy ott mindenütt meg akar pihenni, de csak akkor teheti, ha minden igyekezettel azon vagy, hogy neki méltó lakóhelyévé legyen az. És majd, amikor erős akarattal, szép reménységekkel elindulsz, kivenni részedet az életküzdelemből, akkor elvezet az egyház munkamezején, mindenfelé, ahol eddig még nem töltötték be az emberek Isten szeretetparancsolatát, és elvezet egy szegény, megpróbált, leomlott oltárú hazának a tájaira, megmutatja a munka terét, megmutatja, hol kell önzetlen, nagy lelkesedéssel, önmegtagadással munkálni és Jézusnak lakóhelyet készíteni.

Wolf Lajos.

rasztházamat (Balatontól 5 km-re) eladom vagy budapesti lakásra cserélem, önkormányzatira is. Tel.: 118-0111/249, 241 du. 19-ig, Király.

JÁRMŰ

Lakókocsi Detthless Rondó, 4 személyes, fűthető, új állapotban, megegyezéses áron eladó. Tel.: 06-1-227-3406.

Keresek olyan autótulajdonost, aki gépkocsijára felragasztaná és hordaná reklámmatricámat anyagi ellenszolgáltatás nélkül. Tel.: 06-29-333-550.

Törött, totálkáros és sérülésmentes személygépkocsik és tehergépkocsik vétele és eladása a Rekord Kft.-nél. Cím: Dunakeszi és Göd között a Shell kút mellett. Tel.: 06-27-348-054, 06-30-345-198.

VEGYES

Német használt thermoplán ablakok új kerettel 4000– 10 000 forintig, fenyő-fűrészáru 23 000–38 000 Ft-ig. Nyitvatartás: H–P: 8–17 óráig, Szo.: 8–12 óráig. Tel/fax: 06-37-314-938.

Kárpótlási jegyét, ELMÜ, erőmű, MOL és egyéb részvényeit (önkormányzatoktól is) megvásárolom. Tel.: 49/349-468, 06/20/288-609 hétvégén is.

Dunakeszi, Fót térségében Kovács Attilánál. Telefon: 27/330-048, délután 4 óra után. Név és cím meghagyása után 48 órán belül keresem.

ÁLLÁST KÍNÁL

A Kartali Általános Iskola meghirdet 1 fő számítástechnika–bármely és 1 fő biológia–bármely szakos tanári állást. Állásfoglalás ideje: 1997.augusztus 16. Jelentkezési cím: Általános Iskola, 2173 Kartal, Iskola tér 1.

ELŐ

Megrendelem
s ké

A megrendelő neve: .....

Címe: .....

Az előfizetés ideje: .....

Az Új Pest Megyei Hírla
fél évr

Az újság megrendelhető és
Ez az előfizetési szelvény bárm
(A megrendelőszelvény a sze

VALENTINYI MÁRTA - festő

Arcok, képek Aszódon

Valentinyi Márta Arcok, képek, bohócmesék című tárlatát augusztus 15-én este 7 órai kezdettel dr. Viga Gyula a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Múzeumok igazgatóhelyettese nyitja meg az Aszódi Petőfi Múzeum Galériájában.A megnyitón közreműködik Szakály Róbert gitárművész.A kiállítás szeptember 31-ig tekinthető meg

Új Pest Megyei Hírlap
1997. 08. 13.

Valerio

Pestmegyei rab (1852)
c. rajza repr.

Ezer év Pest Vármegye

földjén. H. és év n.
(1942?) 149. l.

EUM AUKCIÓI
III.

kokból, valamint
irtokból származó
gyak és butorok

330. *I. Lipót képe.*

Dombormű, a melyen derék
tan van ábrázolva. Aranygyap
nyaklánczon hordja. Göndör pa
vállaira omlanak, bajusza és aja
arcza leberetvált. Vértet, csipk
palástot visel. Az arczképet ba
hadi jelvényekből készült dísz el
koronás sassal.

Márvány, méretei 40 : 29 cm.
400 K. — Átvétetett a Magyar Ner
1885 április 14-én (97–885 rgst. sz.
ber 15-én (303–88 rgst. sz. B : 16)

A kiállítására vonatkozó adato
a XVIII. szból : I. Lipót. — 1907 :
századból : I. Lipót király.

Valerio

Arvereši Csarnok aukció Kat.

40 n. 1927 dec.

Valerio

Tissot, Victor. La Hongrie de l'Adriatique au Danube. Paris 1883.

E mühen 10 heliogravüre fenti magyar negyes alakokat ábrázoló rajzai után. Az eredeti rajzok az 1850-es évek-ben Elszultek.

IRODALMI NAPLÓ

Botrányos angolnyelvű könyv magyar úrinőkről és cigányokról

A legutóbbi tíz évben Magyarországról több külföldi könyv és cikk jelent meg, mint előbb száz éven át. Riporterek és regényírók, néprajzi kutatók és történetírók sok alaposan jót is vittek rólunk a közönségük elé, az angol Brophy és Cunningham, a francia Brion és Sauvageot, a német Zarek, az olasz Ferrario, — hogy csak néhány nevet említsünk — de a kis nemzetekből is az osztrák Lothar és Zorn, a holland Kuyper és Schneiders, a belga Cardijn, a svéd Prof. Böök és Langlet csupa jóindulattal emlékeztek meg tapasztalásaikról. Persze akaratlan tévedés, naiv anyag is akad némelyik munkában és be kell számolnunk olyanról is, amelyik torzképe a magyar életnek. Valaha Victor Tissot »Le Hongrie de Adriatique au Danube« című négyszáz albumlapú könyvét emlegették, mint a bosszantó tájékozatlanság mintáját. De ez jámbor és derék könyv ahhoz képest, amely a newyorki *The Macaulay Company* kiadásában jelent *Paprika* címmel Erich von *Stroheim* tollából. Amit ez a szerző elkövet, csakugyan példa nélkül való. Tökéletes informáltság köntösében nyolcvannál is több magyar kifejezést használva — ír a pesti és vidéki viszonyokról, katonák, mágnáshölgyek és vegyest cigánylegények viselt dolgairól. De 1883-ban Tissot és könyvének rajzolói Valerio és Poirson urak 160 rajzukon együttvéve sem árulnak el annyi naivságot és vakmerő lelkiismeretlenséget, mint Stroheim egyetlen oldala. Jámbor külföldi olvasó csakugyan azt hiheti Stroheim nyomán, hogy Budapest egy nagy éjszakai mulatóhely, amelyről tulajdonképpen csak férfitársaságban szabad szót ejteni s a ladyk előtt legföljebb holmi gúnymosolyú kacsintással ejtendő el az egész téma. Főkép Ilonka hercegnő és Rogi Jancsi szerelmi kalandjait szellőzteti. A hősnő átlátszó ferdítéssel ezt a nevet-címet kapta: »*Her Highness and Princess Esterváry Ilonka*«. Aztán még ilyen nevek tűnnek föl: gróf Csuka Dezső, gróf Siháczki Pista, Gizzi, Develesey, Mikosz és Fozstó.

Magáról, illetve könyvéről Stroheim bevezetőül ezt írja az első lapon:

»A Paprika a realizmus éles késével tárja föl egy asszonyi lélek szexuális plexusában öröklétes szadizmust. És mégis a legregényesebb történetek egyike. Erich von Stroheim, akit a modern otthoni és külföldi kritikusok a realista filmművészet legnagyobb rendezőjének ismertek el, mint regényíró ugyanolyan jótulajdonságokkal lép elénk, mint amiket filmjeiben láttunk. Egy ifjú szerelem ékesszóló történetében az életteljes háttér részletes, bizalmas leírása; s olyan alakok, amelyeket csak egy nagy alkotó elme teremthetett meg, — minthogy megértette a humanitást s annak eltévelyedései lenyügözték.«

Ez »a legnagyobb rendező«, a monoklis Stroheim, aki rendszerint harmadrangú filmszerepeket játszott, még pedig gyűlöletes, visszataszító figurákat s az egész amerikai közönség szívből utálta. Később azonban csakugyan megtanulta a rendezést, ha nem is a legnagyobb lett ezen a téren. Hogy az írást mennyire tanulta meg, arról talán fogalmat nyujt a következő részlet:

»Nyolcat ütött a Koronázó-templom órája ... A megbeszélt estén előtte volt a ház elegáns szürke kőhomlokzata ... A szálas portás Napoleon-kalapjával, ezüstös zsinórral és gombokkal, fölül a hercegi koronával.

Vörös márványlépcső, káprázatos kandeláber, lakájok fekete bársonyban, cinikusan mosolyogva és integetve a kis francia szobalány felé.

Fürdőszoba, alabástrom és fekete ónix. Mélyített fürdőkád, lépcső vezet le, bizsergető meleg víz, illatos szappan. Külön komornyik számára (már mint a cigánylegénynek) segít levetkőzni és megfürödni. Két mosolygó lány a körmeit hozta rendbe, míg a fodrász lenyírta bozontos haját és megborotválták. Fehér selyempizsama, fekete bársony dressing-gown.

Azután a hálószoba ... homályos világítás. A grófnő végignyúlva feküdt a hatalmas ágyon, amely a szoba közepén állt. Karcsú alakja, érzéki vonalai párducszerűvé tették. Csak egy áttetsző neglizsé takarta be: rózsaszínű csipkekantárok voltak mellére vetve s ezen át bimbói tűntek elő türelmetlenül vágyódón. A fehér selyem hozzátapadt hajlékony combjaihoz, leleplezve virágzó mandulához hasonló bőrét. Ott feküdt meztelenül, karcsú lábszáraival, hosszú ujjaival, idegesen babráló kezén, kifényesített körmökkel ... Csillogó szemei vágyakozva néztek rá, érzéki ajkai félig megnyíltak. A grófnő odanyujtott egy pohár bort ... Mély, andalító hangján kérte őt, hogy játsszák számára

Nem fordíthatjuk le az együtt töltött éjszakák leírását. Azonfelül, hogy szeméremsértő, ízléstelen és tehetségtelen. S ez csak enyhe kezdet a további kalandokhoz képest. Jancsi egy névjegyet kap a következő szöveggel: *(Esterváry de Esteruyfálu Ilonka hercegnő. Palais Esterváry, Margit Út*« — s ez megnyitja számára az utat le nem írható műveletekhez. Stroheim léptennyomon kérkedik azzal, hogy jól ismeri a magyar viszonyokat s ennek igazolására használja a feltűnően sok magyar kifejezést, például egy vasúti állomáson:

— *Kérek, a third class ticket to Disznóól, Comitat of Szeged.*

Esterváry herceg pedig gróf Siháczki, báró Hajós és más előkelő katonatisztek társaságában Suri, Saski, Marilla és Micka nevű cigánylányokkal együtt mulat.

Autentizáló szándékkal német és cigány kifejezések is bőven akadnak és minderre a végén azt mondja Stroheim, hogy »a decadent princess of the old Magyar aristocracy — in fact a picture gallery of the colorful Hungarian life ...«, szóval a régi, magyar arisztokrácia dekadens hercegnője ... valóban a színdús magyar élet képtára Stroheim szerint.

Tábori Kornél

André Salmon tanulmánya Farkas Istvánról

Elég ritka dolog, hogy a külföld figyelme Magyarország felé forduljon; még ritkább, hogy a nemzetközi művészi életnek egyik abszolút tekintélyű szakembere egész könyvben foglalkozzék magyar ember munkásságával. Fokozott örömmel kell üdvözölnünk tehát azt a külsőleg és tartalomra egyaránt impozáns munkát, amelyben most André *Salmon*, a híres francia műkritikus *Farkas* Istvánnak, a kitünő magyar festőnek művészetét tárgyalja.

Salmont a barátság hosszú évei fűzik Farkas Istvánhoz, de maga ez a barátság nem volna elegendő ahhoz, hogy ez a megközelíthetetlen ítélőképességű esztétikus az elismerésnek, sőt szinte már a rajongásnak azon a hangján emlékezzék meg a magyar művészről, mint azt ebben az albumban teszi. Részletesen ismerteti Farkas István eddigi útját *Picasso* és társainak hatása alatt, majd pontról pontra kifejti a hatások ellenére kibontakozott egyéni jellemvonásokat. Nagy megértéssel mutat rá azokra a többé-kevésbé jelentéktelenekre látszó jellemvonásokra, amelyek külön-külön talán még a szakemberek figyelmét is elkerülnék, a maguk egészében azonban rendkívül jellemző képet adnak Farkasról, a művészről és — ami ettől egészen sohasem választható el — Farkasról, az emberről.

A kötethez egész sor reprodukció járul. Akit a szöveg még nem győzött meg százszázalékosan, azzal ezek a képek elfogadtatják Salmon tételét, amely szerint a magyar Farkas István ma nemzetközi viszonylatban is a legkomolyabb értékek első sorában foglal helyet. A képek persze csak részben tükrözik vissza Farkas művészetét. Hiszen ezekben a képekben igen nagy szerepük van a színeknek és színek nélkül elhalványodik a leggazdagabb kompozíció is. De még így, messze a színek gazdagságától is, egészen rendkívüli az a fénykép, amely Salmon albumának szöveg- és képrészéből tárul egy nagy magyar művészről az olvasó elé.

(—m—)

☐ **Ascher Oszkár: Beszédművészet.** Kiváló szavalóművészünk, *Ascher* Oszkár, aki a modern költészet és próza leghivatottabb és legkulturáltabb tolmácsolója, most elméleti munkában foglalkozik a szavalás alapproblémájával: a helyes beszéd és kiejtés művészetével. Könyve szakszerű, mondhatnánk tudományos feldolgozása ennek a kérdésnek és mégis izgalmas olvasmány. Tele van érdekes, gyönyörű példákkal: különböző verseket közöl teljes terjedelmükben és azután elmagyarázza a szövegkiejtés, a hangsúlyozás és általában az előadás főbb problémáit. Valósággal *elszavalja papiron* ezeket a verseket, úgyhogy szinte halljuk a hangját. Könyve nemcsak azok számára fontos, akik szavalással akarnak foglalkozni, hanem érdekes szempontokat nyújt azoknak is, akik helyesen akarják megbírálni és hozzáértéssel akarják élvezni az előadóművészetet. *(B.)*

Rónai György: Keresztút

Néhány markáns alak és egy szomorúan igaz tájék elevenedik meg a papírosból és a betűk megszokott alakjából, jólesik ezt tudomásul venni. Jólesik tudomásul venni, hogy egy fiatal szerző első nagyobb írásával az irodalom ajtaján kopogtat be, tisztességes szándékával és őszinteségével, ma, amikor a könyvtermelésre igazán ki lehet tenni a *megtelt* táblát s amikor a könyvtermelés szinte gyárilag és kevés kivétellel gyári minőségben történik.

Meséje, talán azért, mert őszinteségre törekedett, merész: a regény keresztútján egy pap és — meglepően — családja áll, katolikus pap, aki bűnbeesett. Pap-e? Ember, aki él és lélegzik és aki körül élnek és lélegzenek az emberek. Pap szándékában, lelkiismeretében, pap szívében, de ember robusztus testében, indulataiban és érzékeiben, bűnbeesése drámai és szánalomraméltó. A fiatal szerző könyvének legtehetségesebb lapjai olvashatók abban a fejezetben, ahol az öreg pap vívja harcát a halállal; a vég könyörtelenül közeledik és a valamikor olyan pompás emberpéldány most tehetetlenül kuporodik össze tehetetlenségében összemocskolt ágya sarkában s az ágy előtt mocskosan szitkozódik bűn- és élettársa, a nő. Néhány mondat mindössze a haldokló szeméből kiáltó irtózat leírása, ilyen mondatokat azonban csak vérbeli író ír le.

A bűn, amely megszületik, él. El egy fiú, az apja — ha nem is törvényesen — pap, az anyja valamikor a kántortanító felesége volt, csoda lenne, ha a gyűlölet nem hatalmasodna el a fiúban. Az elesett pap fia maga is elesett ember, mint ahogy elzüllik a nyáj is, amely ilyen pásztort talált. A megtisztulás útját írja meg a továbbiakban a szerző, drámai megelevenítő ereje, lendülete ott azonban mintha megtorpanna. Hangja vékonyabb, ha meggyőződése nem is, mesélésének módja vérszegényebb, amilyen kitűnő realizmusa, amikor a realizmus eszközeivel kell építenie, olyan gyöngekezű, amikor a lélek útját kell megrajzolnia. A bűnök expiálását, a bűnbocsájtó megtisztulást különben is furcsán képzeli el a szerző; mintha az élő fiú megtérése visszahatna vagy visszahathatna az elhúnyt apára. Ez a beállítás lehet újszerű, de célját tévesztett, megoldásnak merész, megnyugtatásnak kevés. S talán ezért van, hogy a szerző minden jó szándéka ellenére is ránkmered a kérdés: miért kellett egy papot úgy állítani a regény keresztútjára, hogy a megtisztulás — hiszen a könyv kétségtelenül ezért íródott — csak a fiát érje el.

E hibák mellett mégis figyelemreméltó a regény, amely a Katholikus Könyvtárban jelent meg. Utóbb sajtópolémia is keletkezett a könyv körül, amelynek kapcsán a *Katholikus Könyvtár* sorozatából a könyvet kivonták. Ezt érthetőnek tartjuk, noha a könyv jószándékait szívesen elismejük.

(B. B.)

☐ **Magyar antológia olaszul.** »*Palpiti del cuore magiaro nella sua letteratura*« (A magyar szív verése irodalmában), ezt a címet viseli dr. *Márffy* Oszkár milánói egyetemi tanár érdekes és szép magyar irodalomtörténeti antológiája, mely olasz nyelven jelent meg a torinói *Paravia* cég kiadásában. Ez az első olyan olasznyelvű magyar antológia, mely az egész magyar irodalom fejlődésének keresztmetszetét adja a »Szent László királyról szóló ének«-től kezdve Ady Endréig. Minden fontosabb magyar irodalmi korszak és irány képviselőinek prózai és költői munkáit megtalálni a jól megszerkesztett könyvben. A fordítások részben Márffy, részben olasz írók munkái. Magyar verset olaszra fordítani nagyon nehéz. Az olaszok általában kötetlen formában fordítják le az idegennyelvű verseket. Ennek az antológiának a fordítói igyekeztek az eredeti magyar versformát visszaadni. Ez nem mindig könnyű feladat, de helyenként, például a »Háry János« fordításánál meglepően jól sikerült. Élő író nem szerepel az antológiában és így a legújabb magyar irodalmat csak a közelmult évek nagy halottai képviselik benne. Kosztolányi Dezső halála már a szerkesztői munka lezárása után következett be és ezért hiányzik a kötetből. Megmagyarázhatatlanul hiányzik viszont Tóth Árpád. Ettől a hibától eltekintve az antológia értékes szép munka és Márffy professzor megérdemel érte minden elismerést. *(B.)*

☐ **Bolgár novellagyüjtemény magyarul.** Érdekes irodalmi dokumentum az a csinos kiállítású kötet, mely »Húsz bolgár novella« címen jelent meg *Vásárhelyi* Pál fordításában. A mai bolgár novellairodalom húsz alkotását mutatja be a magyar közönségnek. Ez az első találkozásunk a bolgár irodalommal, egy-két versfordítástól eltekintve, melyek napilapokban jelentek meg. Bulgáriában a modern értelemben vett irodalmi élet lényegesen később indult meg, mint nálunk. Ezzel magyarázható, hogy a mai bolgár novellairodalom — amennyiben ebből a gyüjteményből megítélhetjük — egy fejlődési fokkal a mai magyar mögött áll. A bolgár novella ma körülbelül ott tart, ahol a magyar novella tartott a század elején. A kötet túlnyomó részében

Valerio

NŐI NAPLÓ

KARÁCSONY...

Irta: BOZZAY MARGIT

Városban még ha esik is a hó és a szikrázó fehér csillagok be is borítják az aszfaltot, a fákat és a háztetőket, nem lehet olyan igazi karácsonyi hangulat, mint vidéken.

Itt ha az ablaknál áll az ember és a hóesést nézi, a kis fehér lepkék repülését a levegőben, önkénytelenül arra gondol, hogy még egy pillanat... és a sáros, piszkos aszfalt lesz a temetőjük. Ha pedig az uccán jár, az egyetlen, ami a karácsonyt eszébe juttatja: a csomagokkal járó emberek.

Vidéken más a karácsony... Szebb... Igazibb... Karácsonyibb... Ott a levegőben, mint valami illat, száll a karácsony hangulata. Ott gyermek és felnőtt egyaránt karácsony előtt már napokkal valami furcsa vibrálást érez... Izgalmat... Hogy valami szép jön... Valami jó... Valami nagyon, nagyon kedves... Ott a karácsony igazi vörösbetűs ünnep és nem szürkül bele a hétköznapok végtelen tömegébe, mint a nagyvárosokban, a kávéházak, kétnapos munkaszünetek tengerébe.

Amíg vidéken voltam, egészen kicsi koromtól kezdve, már napokkal karácsony előtt nem találtam helyemet a házban. Ki kellett menni, mennél hidegebb volt vagy mennél inkább esett a hó, annál inkább, fel kellett ülni egy szánra és nyakig lábzsákba burkolva elnyílt szemmel és még elnyiltabb lélekkel bámulni kellett a hóesésbe és a lovak ezüstcsengőjének hangjai mellett hallgatni kellett a gyémánt hópelyhek halk muzsikáját, egymáshoz csendülését.

Be kellett menni a fenyőerdőkbe és nézni, bámulni kellett a csöpp, meg toronymagas fákat, amint üde, finomillatú karjaikat, ujjaikat széttárva, szikrázva állnak az álomszerű pendüléssel hulló hópelyhek alatt.

Járni kellett a némán beszélő fenyők között, keresni, kutatni nagyszakállú manók, édes hótündérek után és minden valószínűtlenebb formájú bokornál, fatörzsnél bele kellett ringatni magam abba a hitbe, hogy igen... igen... ott áll vagy ül egy manó, egy tündér, de ha odamegyek — ismét fatörzsé, bokorrá merevedik.

Nézni kellett a végtelen fehér világot, amelynek az illata olyan volt, mint a frissen vágott almáé és megbujva a puha, meleg prémek mélyén, azt kellett gondolni, hogy valami elvarázsolt mesebirodalomban járok. A lovak orrából szálló pára fátyolnak tetszett és a magas bakon ülő kocsis óriásnak.

És ez az álomvilág folytatódott odahaza is. A boltíves, teremszerű szobákban, ahol a szünetnélkül lobogó kandallók tetején édes menüett szállt az órákból és a zene hangjaira finom porcellánhercegnők nyujtották kezecskéiket csipkésmellényű szép lovagoknak Meg lehetett bujni egy-egy pamlagon, évszázados festmények alatt és idézni lehetett szép, szomorú meséket és lehetett könnyezni szétszakadt szerelmeseken.

De mit lehet itt tenni?... A kőrengetegben, amely agyonnyomja az álmokat, megfojtja a meséket, amelyben mikor lehull, már meghal és piszkosan hal meg a hó és ahol nem lehet tündéreket, manókat, óriásokat keresni, sejteni az emberek között. Ahol nincs végtelen, ahol a nap sugarai elfáradnak, míg keresztül törik a porréteget és ahol a csodálatos, mindennél többet, mindennél szebbet mondó csend belefullad az autók, villamosok gyilkos lármájába.

A nagy városban meghalnak az álmok... Az élet szürke lesz és kopár, az emberek színtelenek, cinikusak. Nem tudnak gyönyörködni, hinni a mesékben, nem tudják megszépíteni a világot és a saját világukat. Mindent úgy vesznek, — ahogyan van. Sőt... Mindent elrontanak, beporoznak. Színeire bontják a szivárványt, elemzik a könnyet, megmosolyogják a szívet, butaságnak tartják az álmokat, nem hisznek, csak abban, ami kézzelfogható és kétszerkettő, halálraítélik a fantáziát és esküsznek rá, hogy a pénz az egyetlen érték a földön.

Egész esztendőben, ötvenegy hétig valahogyan csak bírom ezt a gyilkos atmoszférát, ezt a soha meg nem szokható halálosan szürke levegőt. Menekszem a munkához, könyvhöz, virághoz, növényhez, naphoz, a rámszálló, szívet, lelket, fantáziát ölő, sorvasztó zajtól, levegőtől. De így... karácsonykor olyan fájdalmas vággyal vágyom a fehér mezők, havas erdők, ezüstcsengőjű szán, lassan eső, fehéren maradó nagy hópihék világa, boltíves szobák kandallói, menüettzenéje, komor festményei után, mint ahogy a rab vágyik a szabadság után.

Ilyenkor nem elégítenek ki a papírra rakott szavak, rímbeszökő gondolatok, ilyenkor gyermekmódra vágyom a tündérmesék után. Az egészen valószínűtlen, gyönyörű dolgok után, amelyek azért szépek, csodálatosak, mert mások, mint az élet... Az életet nem lehet állandóan bírni. Néha el kell futni tőle, bele kell hazudni magunkat a tündérmesékbe, a csodákba, hogy színeikből, szépségükből pótolhassuk a veszteséget, amit az élet elvisz tőlünk. Aki mindent úgy vesz, ahogy van, aki sohasem kerget délibábot, az úgy él, mint a vak. Csak abban hisz, amit fehér botja végével megkopogtathat.

*

Hó... Repülő, szálló, csillogó hó... Az álmodóknak: mennyei párnák pelyhei.

KARÁCSONYI ÁLOM

»Minden alkalomra van ruhám, nincs sze mindig ... ely délutánra
idén már semmire sem szükségem! Nem hangulatomn estélyiruhám
a nyaknál hét rókafarokkal. (8.) Van egy álomszép pongyolám, amely estélyiruhának is beillene, sárga csipke, gloknis gallérral és manzsettával, a pongyola alatt sárga »lovable« szatén hálóinget viselek. (1.) Legújabb passzióm ruhát és pulóvert kötni, miután nagyon hamar elkészülnek, egyre-másra gyártom őket, időm van hozzá... Most egy világoskék fémszálból készült zsömpert fejeztem be, — hosszú fekete velursifon szoknyával estélyiruhát is pótol. (4.) A hajam mindig rendes és bőrőm remekül ápolt, a parfömöm bódító, mondhatom, a szépségem körül nincs hiba...« — szólt büszkén, megelégedetten barátnőjének és... felébredt.

Molnár Éva

Kozmetika

AZ ARC KIFESTÉSE

Az utóbbi években annyira divatba jött az arc kifestése, hogy senkinek sem jut eszébe ezért megszólni a hölgyeket, hiszen ez ma már természetes velejárója a szép megjelenésnek. Ahhoz, hogy valaki stílusosan és szépen fesse magát, ismernie kell saját egyéniségét és vonásait, de ezenfelül ismernie kell az arcfestés technikáját is, mert *aki púdert és festéket használ, annak ezeket a szépítőszereket arcbőrével összhangba kell hoznia.*

Az arcbőrt az arcbőr természetének megfelelően kell egyénenként ápolni és konzerválni. Minden arcápolásra vonatkozik az a szabály, hogy a púdernek úgy kell alkalmazkodnia az archoz, mint a jól szabott ruhának a testhez és semmi körülmények között *nem szabad látszania annak, hogy az arcot kifesették,* csupán sejtetnie kell, hogy az arcbőrt ápolják.

Mielőtt az arcot púderrel behintik, előzetesen *be kell a bőrt kenni az arcbőr természetének megfelelően zsíros vagy száraz kenőccsel,* szárazra kell törölni, ezután óvatosan kell átsimítani a púderpamaccsal vagy vattával, amelyen azonban csak *nagyon kevés púdernek szabad lennie.* Vigyázni kell arra is, hogy a

púderezés lágyan és könnyedén történjék és az eljárásból a legkisebb helynek sem szabad kimaradnia. Ennek megtörténte után *a bőr színének megfelelő árnyalatú és összetételű rúzst* kell az orrgyöktől kezdve az arcok felé könnyedén fe... ni s ha ez megtörtént, kontrolálni kell, hogy *a két arcfél egyformán van-e festve* s akkor a két tenyérrel — amit előbb egymáshoz való dörzsöléssel kissé felmelegítettek — a rúzst gyengéden az archoz kell tapasztani. Ezt az eljárást néhányszor és addig kell ismételni, míg a púder és a festék teljesen tapad az archoz. Ha így festjük ki az arcot, akkor akár egész éjszakán át vígan lehet mulatni, táncolni, mert csupán egy-két utánpúderezéssel mindig sikerül megfelelően »kiigazítani« az arcot.

A nyakat ugyancsak az előbbi púderrel kell behinteni, sőt be is kell dörzsölni s utána egy nem finomszövésű törülközővel kell letörölgetni. Itt fontos, hogy *az állkapocstól a nyakig terjedő átmenet szabályos legyen,* mert különben messziről feltűnik, hogy az arc hamvasságát a púder okozza.

A szem alatt jelentkező sötét gyűrűk fáradtság és lehangoltság látszatát keltik, amelyek gyakran a legjobban ápolt arcon is előfordulnak. Házilag ezeknek takargatására a következőket lehet tenni: háromszínezésű púdert kell összeállítani, melyeknek összhangzásban kell állnia a bőr eredeti színével s ez az arcon használt rúzsból és púderből, továbbá egy kis fehér púderből álljon. E keverékkel kell bekenni a szem alatti gyűrűket, amely eljáráshoz a legcél-

Valerio Théodore

Viselet.

6911
T. 8375. –

Tót legény.

Az előtérben álló és ünneplőbe öltözött kocsis jobbkezében hosszúnyelü ostort tart, balját pedig csipőjére támasztotta. Mögötte kocsit látunk kettős fogattal, a háttért pedig község képezi, a mely felé többen haladnak. Felirata:

Paysan Slovaque de Morderdorf.

fölül balra: LA HONGRIE.
jobbra: PL. XXI.
alól balra: Imp. A. Pierron et Delatre, r. Monfaucon 1.
jobbra: VALERIO 1855.

Rk., mér. a rl. 28.6: 20.9 cm.
Th. Valerio: Souvenirs de la Monarchie Autrichienne, 1. La Hongrie, R. Meyer et Cie. à Dresde.

140-95

Viselet. 6812 T. 6376. –

Oláh pásztor.

A balra fordult lovon ülő pásztor jobbkezében hosszú botot tart, kutyája a vizből iszik, mögötte tehenek legelnek, a háttért pedig sik vidék képezi gémes kutakkal. Felirata:

Berger Valaque des environs de Gross-Wardein.

fölül balra: LA HONGRIE.
jobbra: PL. XXII.
alól balra: Imp. A. Pierron et Delatre, r. Montfaucon, 1.
jobbra: VALERIO 1855.

Rk., mér. a rl. 20.8: 28.8 cm.
Th. Valerio: Souvenirs de la Monarchie Autrichienne, 1. La Hongrie, R. Meyer et Cie. à Dresde.

140-95

Életkép.

6813
T. 6377. –

Pusztai élet.

Az előtérben a bográcsot körül pásztorok telepedtek le és beszélgetnek. Közelükben juhász látható szamáron; kissé odább pedig ól, gunyhó és több szekér köti le figyelmünket. Felirata:

Vue d'une Pusta.

fölül balra: LA HONGRIE.
jobbra: PL. XXIII.
legalól balra: Imp. A. Pierron et Delatre, r. Montfaucon 1.
és e fölött: VALERIO 1855.

Rk., mér. a rl. 20.9: 28.7 cm.
Th. Valerio: Souvenirs de la Monarchie Autrichienne, 1. La Hongrie, R. Meyer et Cie., à Dresde.

140-95

Életkép. T. 6368.

Életkép. T. 6378.

Idogáló oláhok.

A korcsmában letelepedett oláhok egyike pipál, másika poharában lévő bort nézi, mig a többi hallgat. Az előtérben kutya alszik. Felirata:

Cabaret Valaque des environs de Gross-Wardein.

fölül balra: LA HONGRIE.
jobbra: PL. XXIV.
alól balra: Imp. A. Pierron et Delatre, r. Montfaucon. 1.
jobbra: VALERIO 1855.

Rk., mér. a rl. 28.5: 20.8 cm.
Th. Valerio: Souvenirs de la Monarchie Autrichienne, 1. La Hongrie, R. Meyer et Cie. à Dresde.

140-95

Viselet. 6915 T. 6379. –

Kerülő.

A balra fordulva álló kerülő hosszú nyelű fokosát tartja, mig baljában levelet visz. A háttérben a ház kapujában ketten vannak. Felirata:

Kerület des environs d´Erdő-Kövesd.

fölül balra: LA HONGRIE.
jobbra: PL. XXV.
alól balra: Imp. A. Pierron et Dealtre, r. Montfaucon 1.
jobbra: VALERIO 1855.

Rk., mér. a rl. 29.3: 18.8 cm.
Th. Valerio: Souvenirs de la Monarchie Autrichienne, 1. La Hongrie, R. Meyer et Cie., à Dresde.

140-95

Életkép. T. 6380.

Betyárok.

A korcsmában lévő betyárok egyike palaczkot tart kezében, másika pipálva gondolkozik, a harmadik pedig az asztalra dülve alszik. A háttérben a polczon edények látszanak. Felirata:

Betyares.

fölül balra: LA HONGRIE.
jobbra: PL. XXVI.
alól balra: Imp. A. Pierron et de Delatre, r. Montfaucon 1.
jobbra: VALERIO 1855.

Rk., mér. a rl. 29.3: 18.9 cm.
Th. Valerio: Souvenirs de la Monarchie Autrichienne, 1. La Hongrie, R. Meyer et Cie., à Dresde.

140-96.

Életkép. 6817 T. 6381.–

Parasztasszony és gyermek.

Az iskolából jövő két parasztfiucska előtt fiatal menyecske áll balkezében levéllel és felemelt jobbkézzel. A háttérben gémes kút látszik és a házak egyikének tornáczán a gazda könyököl. Közelükben kutya guggol. Felirata:

Femme et enfants Hongrois.

fölül balra: LA // HONGRIE.
jobbra: PL. XXVII.
alól balra: Imp. A. Pierron et Delatre, r. Montfaucon // 1.
jobbra: VALERIO 1855.

Rk., mér. a rl. 28.7: 20.6 cm.
Th. Valerio: Souvenirs de la Monarchie Autrichienne, 1. La Hongrie, R. Meyer et Cie., à Dresde.

140-95

Életkép. T. 6383.

Távozás a pusztáról..

A balra forduló és távozó juhász bundában, tarisznyával és hosszú bottal a kezében van ábrázolva. Közelében két kutya van és előtte a nyáj képez csoportot. A háttér sik vidék jobbra a házak előtt gémes kuttal. Felirata:

Le départ pour la Pusta.

fölül balra: LA HONGRIE.
jobbra: PL. XXXIII.
alól balra: Imp. A Pierron et Delaître, r. Montfaucon 1.
jobbra: VALERIO 1855.

Rk., mér. a rl. 20.9: 28.2 cm.
Th. Valerio: Souvenirs de la Monarchie Autrichienne, l. La Hongrie et Cie., à Dresde.

140-95

Viselet. T. 6382.

Tót asszony és gyerek.

A ház előtt ülő tót asszony jobbra tekint és közelében két fiucska áll, kiknek egyike társát átkarolja. A háttérben balra kút és köcsögtartó köti le figyelmünket. Felirata:

Femme et enfants Slovaques.

fölül balra: LA HONGRIE.
jobbra: PL XXVIII.
alól balra: Imp. A. Pierron et Delatre, r. Monfaucon 1.
e fölött: VALERIO 1855.

Rk., mér. a rl. 28.8: 20.7 cm.
Th. Valerio: Souvenirs de la Monarchie Autrichienne, 1. La Hongrie, R. Meyer et Cie., à Dresde.

140-95

Viselet. 6820 T. 6384.

Juhász.

Az előtérben álló és szembenéző juhász bundáját kiforditva viseli, mögötte birkák látszanak és a sik háttérben gémes kút köti le figyelmünket. Felirata alól jobbra: VALERIO.

Rk., mér. a rl. 18: 13.4 cm.

140-95

Viselet. 6821. T. 6385. –

Juhász.

Az előtérben álló juhász szürt visel és jobbkezével fejét megtámasztva botjára támaszkodik. Mellette kutya guggol, a háttér pedig hegyes vidék elől birkanyájjal. Felirata alól balra: VALERIO DRESDEN 1853.

Rk., mér. a rl. 18.3: 13.4 cm.

140-95

Viselet. 6822 T. 6386.

Juhász.

Az előtérben álló juhászlegény jobbkezét csipőjére támasztotta, baljával ~~xxx~~ pedig hosszu botját fogja. Közelében birkanyáj és kutya van, a háttér pedig sik vidék gémes kúttal. Felirata alól jobbra: VALERIO 1853.

Rk., mér. a rl. 18.5: 13.4 cm.

140-95

Életkép. 6823 T. 6387. _

A rab.

A börtönben ülő rab jobbra fordulva van ábrázolva és jobbkezével a baljára és ballábára tett vas láncát fogja. Felirata fölül jobbra: VALERIO 1852 PESTH
13 et 14 Août

Rk., mér. a rl 18.4: 13.2 cm.

140-45

Életkép. 6824 T. 6388. –

A földre telepedett czigány munkaközben van ábrázolva és szürjét vállravetetten hordja. Felirata fölül
balra: No. 8.
jobbra: VALERIO DRESDEN 1853.

Rk., mér. a rl. 18.3: 13.4 cm.

140-95

8852.

Viselet.

Tót asszony gyermekekkel.

A ház elott ülő fiatal asszony jobbra tekint s jobbjan két fiucska áll, kiknek egyike társát átkarolta. A háttérben balról fedeles kút és köcsögtartó köti le figyelmünket. Az udvaron tyukok szemezgetnek. Felirata:

Femme et enfants Slovaques

föl'l balra: LA HONGRIE.
jobbra: PL. XXVIII.
alól balra:. Imp. A. Pierron et Delatre, r. Montfaucon 1.
e fölött: VALERIO 1855.

Rk. chp., mér. a rl. 28.8:20.7 cm.

Szn. 123-907
244-907-28.

8853.

Életkép.

Távozás a pusztáról.

A balra fordultan haladó juhász bundában, tarisznyával és hosszú bottal kezében van ábrazolva. Előtte és mögötte kutya van. Kissé odább [illegible] képez csoportot és a háttér sik vidék gémes kutakkal és jobbról házakkal. Felirata:

Le départ pour la Pusta.

fölül balra: LA HONGRIE.
jobbra: PL. XXX.
alól balra: Imp. A. Pierron et Delatre r. Montfaucon 1.
jobbra: VALERIO 1855.

Rk. chp. mér. a rl. 20.9:28.2 cm.

Szn. 124-907
244-907-30.

8851.

Életkép.

Paraszt asszony gyermekekkel.

Az iskolából jövo két paraszt fiúcska elött fiatal menyecske áll, bal kezében levéllel és felemelt jobb kézzel. A háttérben gémes kút látszik és a házak egyikének tornáczán a gazda könyököl. Jobbról kutya guggol. Felirata:

Femme et enfants Hongrois.

felül balra: LA HONGRIE.
jobbra: PL. XXVII.
alól balra: Imp. A. Pierron et Delatre, r. Montfaucon 1.
jobbra: VALERIO 1855.

Rk. chp., mér. a rl. 28.7: 20.6 cm.

Szn. 122-907
244-907-27.

8850.

Életkép.

Betyárok.

A korcsmában lévő betyárok egyike palaczkot tart kezében, másika pipal és gondolkozik, harmadika pedig az asztalra dűlten alszik. A háttérben edények látszanak a polczon. Felirata:

Betyares.

fölül balra: LA HONGRIE.
jobbra: PL. XXVI.
alól balra: Imp. A. Pierron et de Delatre, r. Montfaucon 1.
jobbra: VALERIO 1855.

Rk. chp., mér. a rl. 29.3:18.9 cm.

Szn. 121-907
244-907-26.

8849.

Viselet.

Kerülő.

A hosszú bundát viselő kerülő balrafordultan áll, jobb kezében hosszú nyelű fokost és baljában levelet tart, háta mögött pedig az ajtóban ketten néznek. Felirata:

Kerület des environs d´Erdő-Kövesd.

fölül balra: LA HONGRIE.
jobbra: PL. XXV.
alól balra: Imp. A. Pierron et Delatre. r. Montfaucon 1.
jobbra: VALERIO 1855.

Rk. chp., mér. a rl. 29.3:18.8 cm.

Szn. 120-907
244-907-25.

8848.

Életkép.

Idegalo olahok.

A korcsmában letelepedett olahok közül egy beszél, egy pipázik, egy a poharában lévo bort nézi, egy áll és egy hátra fordultan hallgat. Az elótérben kutya fekszik, a háttérbeli ajtón pedig egy alak távozik. Felirata:

Cabaret Valaque des environs de Gross-Wardein.

felül balra: LA HONGRIE.
jobbra: PL. XXIV.
alól balra: Imp. A. Pierron et Delatre, r. Montfaucon 1.
jobbra: VALERIO 1855.

Rk. cnp. mér. 28.5: 20.8 cm.

Szn. 119-907
244-907-24.

8847.

Életkép.

Pusztai élet.

Az elotérben balra három pásztor ebédel a bográcsz körül és közelükben juhász látható szamáron. Kissé odább, de jobbra ól, gunyhó és több szekér köti le figyelmünket. Kutyájuk a csontok mellett figyel. A háttér sik vidék. Felirata:

Vue d'une Pusta.

fölül balra: LA HONGRIE.
jobbra: LXXIII.
legalól balra: Imp. A. Pierron et Delatre, r. Montfaucon 1.
és e fölött: VALERIO 1855.

Rk. chp., mér. a rl. 20.9: 28.7 cm.

Szn. 118-907
244-907-23.

8846.

Viselet.

Oláh pásztor.

A balra fordult lovon ülő gulyás jobb kezében hosszú botot tart, kutyája a vizből iszik, mögötte tehenek legelnek, a háttért pedig sik vidék képezi gémes kutakkal. Felirata:

Berger Valaque des environs de Gross-Wardein.

fölül balra: LA HONGRIE.
jobbra: PL. XXII.
alól balra: Imp. A. Pierron et Delatre, r. Montfaucon 1.
jobbra: VALERIO 1855.

Rk., chp., mér. a rl. 20.8: 28.8 cm.

Szn. 117-907
244-907-22.

8845.

Viselet.

Tót legény.

Az előtérben álló és ünneplőt viselo tót kocsis jobb kezében hosszú nyelű ostort tart, mig balját csipőjére támasztotta. Mögötte kocsi van kettős fogattal. A háttért község képezi templommal, a mely felé többen haladnak. Felirata:

Paysan Slovaque de Morderdorf.

fölül balra: LA HONGRIE.
jobbra: PL. XXI.
alól balra: Imp. A. Pierron et Delatre r. Montfaucon 1.
jobbra: VALERIO 1855.

Rk. chp., mér. a rl. 28.6:20.9 cm.

Szn. 116-907
244-907-21.

8844.

Viselet.

Czigánygyerekek.

Az előtérben álló két czigány fiú egymást átkarolta, a háttérben lovak isznak a gémes kútnál és a putri előtt az anya tisztogatja gyermekeit. Felirata:

Enfants Tsiganes.

fölül balra: LA HONGRIE.
jobbra: PL. XX.
alól balra: Imp. A. Pierron et Delatre, r. Montfaucon 1.
jobbra: VALERIO 1855.

Rk., chp. mér. a rl. 28.7:20.9 cm.

Szn. 115-907
244-907-20.

8843.

Viselet.

Csikós.

A jobbra fordult lovon ülő csikós szűrt visel és baljában rövid nyelű ostort tart. Előtte kutya fekszik, mögötte lovak képeznek csoportot és a háttér körösmenti sik vidék. Felirata:

Tsikos des bords de la Körös

fölül balra: LA HONGRIE.
jobbra: PL. XIX.
alól balra: Imp. A. Pierron et Delatre r. Montfaucon 1.
jobbra: VALERIO 1855.

Rk. chp. mér. a rl. 21:28.8 cm.

Szn. 114-907
244-907-19

8842

Viselet.

Árvamegyei drótostót.

Egész alak, áll és jobbra néz. Jobb kezében botot és vasalóaljat, baljában pedig táskaszijjat tart, a melyen drótköteg lóg. Köpenyét vállravetetten viseli. A háttérben balról talapzaton nyugvó csatornázott oszlop látszik. Felirata:

Paysanne Slovaque du Comitat d'Arva

fölül balra: LA HONGRIE.
jobbra: PL. XVIII.
alól balra: Imp. A. Pierron et Delatre, r. Montfaucon 1.
és e fölött: VALERIO 1855.

Rk. chp. mér. a rl. 29.4: 18.7 cm.

Szn. 113-907
244-907-18.

8841.

Viselet.

Pozsony vidéki tót.

Egész alak, balra fordultan áll és jobb kezével hosszú botját fogja. Kissé hátrább egy házaspár halad. A háttérben pedig jobbról község látszik templommal. Felirata:

Paysan Slovaque des environs de Presbourg.

fölül balra: LA HONGRIE.
jobbra: PL. XVII.
alól balra: Imp. A. Pierron et Delatre, r. Montfaucon l.
e fölött: VALERIÓ 1855.

Rk. chp., mér. a rl. 29.5:18.7 cm.

Szn. 112-907
244-907-17

8840.

Viselet.

Zenélő czigányok.

A három czigány közül kettő hegedűn, egy pedig kisbögőn játszik, mig társuk a korcsmabelieket adományért szólitja meg. Felirata:

Musiciens Tsiganes.

fölül balra: LA HONGRIE.
jobbra: PL. XVI.
alól balra: Imp. A. Pierron et Delatre, r. Montfaucon 1.
jobbra: VALERIO 1855.

Rk., cnp. mér. a rl. 28.5:20.5 cm.

Szn. 111-907
244-907-16

8839.

Viselet.

Diszöltöny.

A balra fordultan álló főúr diszmagyart visel vállravetett mentével és rojtos topánnal. Jobb kezét az asztalra támasztja, a hol kalpag és pecsétes levél van, mig balját csipőjére tette. A háttérben félrevont függöny lóg. Felirata:

Costume de noble Hongrois.

fölül balra: LA HONGRIE.
jobbra: PL. XV.
alól balra: Imp. A. Pierron et Delatre, r. Montfaucon 1.
jobbra: VALERIÓ 1855.

Rk. chp. mér. a rl. 27.8:20.7 cm.

Szn. 110-907
244-907-15.

8838.

Viselet.

Mátra vidéki pásztor.

Az egész alakban, állva és szembe nézve ábrázolt pásztor mögött, a ki botjára támaszkodik és szűrt visel, lovak legelnek. A háttér hegyes vidék. Felirata:

Pâtre des montagnes du Matra.

fölül balra: LA HONGRIE.
jobbra: PL. XIV.
alól balra: Imp. A. Pierron et Delatre, r. Montfaucon 1.
e fölött: VALERIO 1855.

Rk. chp., mér. a rl. 28.9: 20.8 cm.

Szn. 109-907
244-907-14

8837.

Viselet.

Apponyi juhász.

A jobbra fordultan álló és hosszú botjára támaszkodó juhász mellett kutya van, míg kissé hátrább nyáj legel. A háttér hegyes vidék. Felirata:

Berger Slovaque des environs d'Appony.

fölül balra: LA HONGRIE.
jobbra: PL. XIII.
alól balra: Imp. A. Pierron et Delatre, r. Montfaucon 1.
e fölött: VALERIO 1855.

Rk. chp. mér. a rl. 28.9:20.9 cm.

Szn. 108-907
244-907-13

8836

Viselet.

Ujszászi czigány-leány.

Egész alak, áll és kissé jobbra tekint. Jobb kezével nosszú botját fogja. Mögötte a batyut vivő czigányt felesége követi hátán gyermekkel. Felirata:

Femme tsigane d'Uy-Szasz.

fölül balra: LA HONGRIE.
jobbra: PL. XI.
alól balra: Imp. A. Pierron et Delatre, r. Montfaucon 1.
e fölött: VALERIO 1854.

Rk., chp. mér. a rl. 28.7:20.6 cm.

Szn. 107-907
244-907-11.

8835.

Viselet.

L Elöröl tűz lobog.

Cziganycsalad.

A jobbról ülö és dolgozó czigány mellett felesége van, ki mögött pipázó leány áll, kezében ostorral. A hegyes háttérben balról a gémes kútnál lovakat itatnak. Felirata:

Famille tsigane des montagnes du Matra

fölül balra: LA HONGRIE.
jobbra: PL. X.
alól balra: Imp. A. Pierron et Delatre, r. Montfaucon 1.
e fölött: VALERIO 1854.

Rk., (kp.) mér. a rl. 28.5:20.5 cm.

Szn. 106-907
244-907-10

Viselet. T. 6795 ~~6359~~.

Kondás.

A szembe néző és botjára támaszkodó kondás mögött csürhe látszik, a háttér pedig sik vidék jobbra gémes kúttal.
Felirata:

melyet a kutya tart rendben;

Kondás des bords de la Theiss.

fölül balra: LA HONGRIE.
jobbra: V.
alól balra: VALERIO 1853.

Rk , mér. a rl. 28.7: 20.2 cm.

140-95

Th. Valerio: Souvenirs de la Monarchie Autrichienne, I. La Hongrie, R. Meyer et Cie. à Dresde.

6794

Viselet. T. 6358.

Tiszai halászok.

A csolnakban levő halászok egyike áll és pipázik, másika pedig a tapogatóhoz kötött zsinórt fogja. Felirata:

Pêcheurs des bords de la Theiss.

fölül balra: LA HONGRIE.
jobbra: IV.
alól balra: VALERIO 1853.

Rk., mér. a rl. 19.7: 26.1 cm.
Th. Valerio: Souvenirs de la Monarchie Autrichienne, I. La Honrgrie, R. Meyer et Cie. à Dèresde.

140-95

Viselet. 6793 T.6357.—

Juhász.

A szembe néző juhász szürjét vállra vetetten hordja és balkezével botját fogja. Mellette két kutyát és körülötte birkanyáját látni. A háttér sik vidék gémes kutakkal. Felirata:

Berger hongrois sur la Pusta.

fölül balra: LA HONGRIE.
jobbra: III.
alól középütt: VALERIO 1853.

Rk., mér. a rl. 19.8: 26.1 cm.
Th. Valerio: Souvenirs de la Monarchie Autrichienne, I. La Hongrie, R. Meyer et Cie à Dresde.

140-95

Viselet. T. 1480.

Hevesi viselet.

A háttérbeli házakon innen van a gémes kút, mig az előtérben vizért menő lányokat látunk kezökben és vállaikon korsókkal. Felirata:

Jeune fille du Comitat d'Heves.

alól balra: Imp. A. Pierron et Delatre r. Montfaucon. 1.
jobbra: [illegible] VALERIO 1854.
fölül balra: LA HONGRIE
jobbra: PL.XII.

Rk., alányomással, mér. a rl. 28.5 : 20.3 cm.

101-90-1C.

6792.
T. 6356.

Viselet.

Nagyszombati paraszt.

A szürős paraszt jobbra fordulva áll, jobbkezével pipáját fogja, baljában pedig vesszőt tart. Felirata:

Paysan slovaque de Tyrnau.

fölül balra: LA HONGRIE.
jobbra: II.
alól balra: VALERIO 1853.

Rk., mér. a rl. 29.1: 18.8 cm.
Th. Valerio: Souvenirs de la Monarchie Autrichienne, I. La Hongrie, R. Meyer et Cie. à Dresde.

140-95

Viselet

A Tisza partjához kötött sajkában két halászt látunk. Az egyik, ki pörge kalapot és subát hord, állva pipázik s pipáját bal kezével megfogja; a másik pedig, ki széles karmájú kalapot, mellényt, bő újú inget s bő gatyát visel, ül s jobb kezével a tapogatóhoz kötött zsinórt igazgatja. A háttér sikság, az égbolt felhős, balról a felkelő nap szórja sugarait s jobbról egy madár röpköd. Feliratai a kép alatt:

„Pêcheurs des bords de la Theiss";

fölül balra: „La Hongrie" s jobbra: „IV"

s alól a bal sarokban: „Valerio 853."

Rézkarcz, chinai papiroson, méretei a vonalkeretnek 16.7 : 23.9 és a rézlapnak 19.8 : 26.2 c/m.

Viselet

Az e lapon ábrázolt fiatal földmives, kinek haja hosszú s bajusza kipödrött, jobb kezével borjára támaszkodik s balját csipőjére teszi. Öltözete: pörge kalap hollókkal és szalaggal, kettős csokorra kötött nyakkendő, rövid mellény, bő újjú ing, vállra vetett zsinóros újas, bő szárú gatya s magas szárú csizma tarajos sarkantyúval. Felirattai a kép alatt:

„Fermier du Comitat d'Heves."

fölül balra: „La Hongrie" s jobbra: „Pl. VII."
alól balra: „Imp. A. Pierron et Delatre, r. Montfaucon 1."
s a jobb sarokban: „Valerio 1854."

Rézkarcz, méretei a vonalkeretnek 25.1 : 16 s a rézlapnak 29.3 : 18.8 c/m.

Viselet. T. 2038.

Paraszt-gazda.

A kissé jobbra fordulva álló gazda jobb kezével fokosára támaszkodik, balját csipőjére támasztotta, mig kabátját vállára vetetten viseli. Felirata:

CSINOS GAZDA

alól balra: Rajz. Valerio
középütt: Nyomt. Frank J.M. Pesten 1857.
jobbra: Melléklet a Napkelethez.
az alsó bal sarokban: A. Kayser lith.

Kny., mér. a vk. 24.7 : 15.9 cm.

Valerio Tivadar

Viselet. T. 1915.

Magyar diszruha.

A balra fordulva álló és asztalra támaszkodó úr vállra vetett prémes mentét és bő ujjú atillát visel rojtos topánnal. A háttérben félrevont függöny, az asztalon pedig kalpag, pecsétes irat és szekrényke köti le figyelmünket. Felirata:

MAGYAR DISZÖLTÖNY ÜNNEPÉLYES ALKALMAKRA.
Közli Tóth Gáspár és fia (uriutcza Jankovics ház)

alól balra: Rajz. Valerio.
jobbra: Melléklet a Napkelethez
Köre nyom. Frank J.M. 1857.
a szőnyegdiszben: Kayser lith.

Kny., mér. a vk. 24: 16.7 cm.

Viselet. T. 1481.

Czigányok.

A sik vidék hátterében gémes kút látszik, mig előterében a putri előtt ülő és pipázó vén asszony mellett, fiatal nő áll kezeiben gyerekkel, előtte fiú játszik a földön és kissé odább fiatal leány mutat a háttér felé. Közelükben kutyát veszünk észre. Felirata:

Habitation tsigane sur la Pusta

a bal sarokban: VALERIO 1855.
alól balra: Imp. A Pierron et Delatre r. Montfaucon.
fölül balra: LA HONGRIE
jobbra: PL. XXIX.

Rm., alányomással, mér. a rl. 20.7 :28.9 cm.

101-90-1B.

Életkép. 6825 T. 8389. –

III Czigányok.

A jobbra fordulva guggoló czigány munka közben látható és m götte felesége ül ölében gyermekkel. Szemközt az ablakban edények vannak. Felirata
alól balra: VALERIO.

Rk., mér. a rl. 26.5: 19.7 cm.

140-95

6801

T. 8365. —

Viselet.

Czigánycsalád.

A jobbról ülő és dolgozó czigány mellett felesége van, ki mögött pipázó leány áll kezében ostorral. FA hegyes háttérben balra a gémeskútnál lovakat itatnak. Felirata:

Famille tsigane des montagnes du Matra.

fölül balra: LA HONGRIE.
jobbra: PL. X.
alól balra: Imp. A. Pierron et Delatre, r. Montfaucon 1.
e fölött VALERIO 1854.

Rk , mér. a rl. 28.5: 20.5 cm.
Th. Valerio: Souvenirs de la Monarchie Autrichienne, I. La Hongrie, R. Meyer et Cie. à Dresde.

140-95

8824.

Viselet.

Hevesi leány.

A szalmával fedett házak előtti gémes kúttól közeledő leány szembe néz, leeresztett jobb kezében vörös edényt tart, míg vállára kendőn lógó korsókat akasztott. Mögötte két társnője siet a kúthoz. Felirata:

Jeune fille du Comitat d'Heves

fölül balra: LA HONGRIE.
jobbra: PL. XII.
alól balra: Imp. A. Pierron et Delatre, r. Montfaucon 1.
jobbra: VALERIO 1854.

Rk. chp., mér. a rl. 28.2:20.3 cm.

Szn. 95-907
244-907-12

Th. Valerio: Souvenirs de la Monarchie Autrichienne, 1. La Hongrie, R. Meyer et Cie à Dresde.

8825.

Életkép.

Cigánytanya.

A putri előtt ülő vén cigányasszony jobbjan fiatal asszony áll gyermekkel kezében, míg a leány, kinél hosszú bot van, a háttérben lévő gémes kut felé mutat. Előttük kutya és gyermek van. Felirata:

Habitation tsigane sur la Pusta.

fölül balra: LA HONGRIE.
jobbra: PL. XXIX.
alól balra: Imp. A. Pierron et Delatre, r. Montfaucon 1.
és e fölött: VALERIO 1855.

Rk. chp. mér. a rl. 20.7:28.7 cm.
Th. Valerio: Souvenirs de la Monarchie Autrichienne, I. La Hongrie, R. Mayer et Cie à Dresde.
Szn. 96-907
244-907-29.

8826

Viselet.

Árokszállási asszony.

Az ünneplobe öltözött fiatal asszony balra fordultan áll és kezeiben kendot és imakönyvet tart. Felirata:

Femme mariée d'Arokszallas.

fölül balra: LA HONGRIE
jobbra: I.
alól jobbra: VALERIO 1853 DRESDEN.

Rk., chp. mér. a rl. 29.2:18.9 cm.

Szn. 97-907
244-907-1.

8827.

Viselet.

Nagyszombati paraszt.

A szürös paraszt jobbrafordultan all, jobb kezével pipáját fogja, baljában pedig vesszöt tart. Felirata:

Paysan slovaque de Tyrnau.

fölül balra: I.A HONGRIE.
jobbra: II.
alól balra: VALERIO 1853.

Rk. chp. mér. a rl. 29.1:18.8 cm.

Szn. 98-907
244-907-2

8828

Viselet.

Juhász.

A szembe nézve ábrázolt juhász szűrjét vállravetetten hordja és baljával botját fogja. Közelében két kutyát és körülötte birkanyajat látni. A háttér sik vidék gémes kutakkal. Felirata:

Berger hongrois sur la Pusta.

fölül balra: LA HONGRIE.
jobbra: III.
alól középütt: VALERIO 1853.

Rk. chp. mér. a rl. 19.8:26.1 cm.

Szn. 99-907
244-907-3

8829.

Viselet.

Tiszai halászok.

A csolnakban lévő halászok egyike áll és pipázik, másika pedig a tapogatóhoz kötött zsinórt fogja. Felirata:

Pêcheurs des bords de la Theiss.

felül balra: LA HONGRIE.
jobbra: IV.
alól balra: VALERIO 1853.

Rk., chr., mér. a rl. 19.7:26.1 cm.

Szn. 100-907
244-907-4

8830

Viselet.

Kondás.

A szembe nézve ábrázolt, de botjára támaszkodó kondás mögött csürhe látszik, melyet a kutya tart rendben, a háttér pedig sik vidék jobbról gémes kúttal. Felirata:

Kondás des bords de la Theiss.

fölül balra: LE HONGRIE.
jobbra: V.
alól balra: VALERIO 1853.

Rk. chp. mér. a rl. 28.7:20.2 cm.

Szn. 101-907
244-907-5

8831.

Viselet.

Gulyás.

Az állva ábrázolt, de kissé jobbra fordult gulyás mellett kutya ül, míg háta mögött szarvasmarha látszik. Felirata:

Gulyas du Comitat de Pesth.

fölül balra: LA HONGRIE.
jobbra: VI.
alól jobbra: VALERIÓ 1853.

Rk. chp. mér. a rl. 28.6:20.4 cm.

Szn. 102-907
244-907-6

8832.

Viselet.

Hevesi gazda.

A bo ujjú ingben és bo szárú gatyában ábrázolt földmives kissé jobbra tekint, ujjat vállravetetten viseli, jobb kezével botjára támaszkodik és baljat csipöjére tette. Felirata:

Fermier du Comitat d'Heves.

fölül balra: LA HONGRIE.
jobbra: PL.VII.
alól balra: Imp. A. Pierron et Delatre r. Montfaucon I.
jobbra: VALERIO 1854.

Rk. chp., mér. a rl. 29.2:18.7 cm.

Szn. 103-907
244-907-7

8833.

Viselet.

Árokszállási hajdú.

Az előtérben álló és botjára támaszkodó hajdú jobbra tekint. Mögötte a VÁRMEGYE HÁZA látszik, hová egy bundát viselő parasztgazda megy. Felirata:

Heiduque d´Arokszallás

fölül balra: LA HONGRIE.
jobbra: PL. VIII.
alól balra: Imp. A. Pierron et Delatre, r. Montfaucon 1.
e fölött: VALERIO 1854.

Rk. chp., mér. a rl. 29.4:18.2 cm.

Szn. 104-907
244-907-8

8834.

Viselet.

Juhász a Kunságból.

A balra haladó szamáron ülő juhász jobb kezében kampós botot tart, körülötte a nyáj van, a melyet egy gyermek terel, a háttérben pedig épület és gémes kút látszik. Felirata:

Juhász de la grande Kumanie.

fölül balra: LA HONGRIE.
jobbra: PL. IX.
alól balra: Imp. A. Pierron et Delatre, r. Montfaucon 1.
e fölött: VALERIO 1854.

Rk. chp. mér. a rl. 28.6: 20.5 cm.

Szn. 105-907
244-907-9

Viselet. T. 7086.

A mellig ábrázolt szerb jobbra fordul, sapkája rojtos, nyakkendője csokorra kötött, mellénye kissé szétáll és kabátját vállra vetette. Jelzése
a jobbkarnál tükörirással: Valerio 1853 ler essai
Janvier. Vienne.

Rk., chp. mér. a rl. 16.8: 13.3 cm.

Szn. 98 a-901.
251-901-50.

Viselet. 6210 T. 6374.

Czigánygyerekek.

Az előtérben álló két czigányfiú átkarolva tartja egymást, a háttérben a gémes kútnál lovak isznak, a putri előtt pedig az anya tisztogatja gyermekeit. Felirata:

Enfants Tsiganes.

fölül balra: LA HONGRIE.
jobbra: PL. XX.
alól balra: Imp. A. Pierron et Delatre, r. Montfaucon 1.
jobbra: VALERIO 1855.

Rk., mér. a rl. 28.7: 20.9 cm.

Th. Valerio: Souvenirs de la Monarchie Autrichienne, 1. La Hongrie, R. Meyer et Cie. à Dresde.

140-95

Viselet. G809 T. 6373. –

Csikós.

A jobbra fordult lovon ülő csikós szürt visel és baljában ostort tart. Előtte kutya fekszik, mögötte lovak képeznek csoportot és a háttér Körös-menti sik vidék. Felirata:

Csikos des bords de la Körös.

fölül balra: LA HONGRIE.
jobbra: PL. XIX.
alól balra: Imp. A. Pierron et Delatre, r. Montfaucon 1.
jobbra: VALERIO 1855.

Rk., mér. a rl. 21: 28.8 cm.
Th. Valerio: Souvenirs de la Monarchie Autrichienne, 1. La Hongrie, R. Meyer et Cie. à Dresde.

140-95

Viselet. 6202 T. 6372.

Árvamegyei drótostót.

A jobbra néző tót egyik kezében botot és vasalóaljat, másik ban szijat tart, a melyen drót lóg. Köpenyét vállra vetetten viseli. A háttérben balra talapzaton nyugvó oszlop látszik. Felirata:

Paysanne Slovaque du Comitat d´Arva.

fölül balra: LA HONGRIE.
jobbra: PL. XVIII.
alól balra: Imp. A Pierron et Delatre, r. Montfaucon 1.
és e fölött: VALERIO 1855.

Rk., mér. a rl. 29.4: 18.7 cm.
Th. Valerio: Souvenirs de la Monarchie Autrichienne, 1. La Hongrie, R. Meyer et Cie. à Dresde.

140-95

Viselet. 6807 T. 6371. _

Pozsonyvidéki tót.

A balra fordulva ábrázolt tót legény jobbkezében hosszú botját tartja, kissé hátrább egy házaspár halad, mig a háttérben község látszik templommal. Felirata

Paysan Slovaque des environs de Presbourg.

fölül balra: LA HONGRIE.
jobbra: PL. XVII.
alól balra: Imp. A. Pierron et Delatre, r. Montfaucon 1.
e fölött: VALERIO 1855.

Rk., mér. a rl. 29.5: 18.7 cm.
Th. Valerio: Souvenirs de la Monarchie Autrichienne, 1. La Hongrie, R. Meyer et Cie. à Dresde.

140-95

Viselet. 6206
T. 6370. —

Zenélő czigányok.

A három ~~játszó~~ czigány közül kettő hegedün, egy pedig kisbőgőn játszik, mig a kocsmabelieket társuk szólitja meg adományért. Felirata:

Musiciens Tsiganes.

fölül balra: LA HONGRIE.
jobbra: PL. XVI.
alól balra: Imp. A. Pierron et Delatre, r. Montfaucon 1.
jobbra: VALERIO 1855.

Rk., mér. a rl. 28.5: 20.5 cm.
Th. Valerio: Souvenirs de la Monarchie Autrichienne, 1. La Hongrie, R. Meyer et Cie. à Dresde.

140-95

Viselet. 6205
T. 6369

Diszöltöny.

A balra fordulva álló úr diszmagyart visel vállra vetett mentével, jobbkezét az asztalra támasztja, a hol kalpagját és pecsétes levelét látjuk, mig balját csipőjére tette. A háttérben félrevont függöny lóg. Felirata:

Costume de noble Hongrois.

fölül balra: LA HONGRIE.
jobbra: PL. XV.
alól balra: Imp. A. Pierron et Delatre, r. Montfaucon 1.
jobbra: VALERIO 1855.

Rk., mér. a rl. 27.8: 20.7 cm.
Th. Valerio: Souvenirs de la Monarchie Autrichienne, 1. La Hongrie, R. Meyer et Cie. à Dresde.

140-95

Viselet. 6804 T. 6368. –

Mátravidéki pásztor.

A botjára támaszkodó és szembe néző pásztor mögött lovak legelnek és a háttér hegyes vidék. Felirata:

Pâtre des ~~xxx~~ montagnes du Matra.

fölül balra: LA HONGRIE.
jobbra: PL. XIV.
alól balra: Imp. A. Pierron et Delatre, r. Montfaucon 1.
e fölött: VALERIO 1855.

Rk., mér. a rl. 28.9: 20.8 cm.
~~xxx~~ Th. Valerio: Souvenirs de la Monarchie Autrichienne, 1. La Hongrie, R. Meyer et Cie à Dresde.

140-95

Viselet. 6803 T. 6367.

Apponyi juhász.

A jobbra fordulva ábrázolt szürös juhász mellett, ki hosszú botjára támaszkodik, kutya van. Kissé hátrább a nyáj legel, a háttér pedig hegyes vidék. Felirata:

Berger Slovaque des environs d´Appony.

fölül balra: LA HONGRIE.
jobbra: PL XIII.
alól balra: Imp. A. Pierron et Delatre, r. Montfaucon 1.
e fölött: VALERIO [illegible] 1855.

Rk., mér. a rl. 28.9: 20.9 cm.
Th. Valerio: Souvenirs de la Monarchie Autrichienne, 1. La Hongrie, R. Meyer et Cie à Dresde.

140-95

6802

Viselet. T.6366. —

Ujszászi czigány_ leány.

A kissé jobbra tekintő czigányasszony jobbjával hosszú botját fogja, hátul pedig a batyut vivő czigányt felesége követi hátán gyermekkel. Felirata:

Femme tsigane d'Uy-Szasz.

fölül balra: LA HONGRIE.
jobbra: PL. XI.
alól balra: Imp. A. Pierron et Delatre, r. Montfaucon 1.
e fölött: VALERIO 1854.

Rk., mér. a rl. 28.7: 20.6 cm.
Th. Valerio: Souvenirs de la Monarchie Autrichienne, I. La Hongrie, R. Meyer et Cie. à Dresde.

140-95

Életkép. 6857 T. 6421.-

Zenélő czigányok.

A korcsmában ülő és kis bőgőn játszó fiatal czigányt a háttérben lévő parasztok és az előtérben elhelyezkedett czigányleányok hallgatják figyelemmel, kik közül az egyik kártyákat rakott maga elé. Felirata:

Musicien Tsigane.

alól balra: Imp. A. Delatre, rue St. Jacques 265.
az előtérben középütt: VALERIO 1861.
legalól balra: Goupil & Cie à Paris
E. Arnold... à Dresde
jobbra: Artaria & Cie... à Vienne
Stamler & Karlstein, à Vienne.
fölül középütt: SOUVENIRS DE HONGRIE
jobbra: PL I.
Rk., chp. mér. a rl. 46.1 : 35.5 cm.

140-95.

Viselet. T. 6800 6364.

Árokszállási asszony.

Az ünneplőbe öltözött asszony balra fordul és kezében kendőt és imakönyvet tart. Felirata:

Femme mariée d´Arokszallas.

fölül balra: LA HONGRIE.
jobbra: I.
alól jobbra: VALERIO 1853 DRESDEN.

Rk., mér. a rl. 29.2: 18.9 cm.
Th. Valerio; Souvenirs de la Monarchie Autrichienne, I. La Hongrie, R. Meyer et Cie. à Dresde.

140-95

Viselet. 6799 T. 8363.–

Juhász a Kunságból.

A balra haladó szamáron ülő juhász jobbkezében kampós botot tart, körülötte a nyáj van, amelyet egy gyerek terel, a háttérben pedig épület és gémes kút látszik. Felirata:

Juhász de la grande Kumanie.

fölül balra: LA HONGRIE.
jobbra: PL. IX.
alól balra: Imp. A. Pierron et Delatre, r. Montfaucon 1.
e fölött: VALERIO 1854.

Rk., mér. a rl. 28.6: 20.5 cm.
Th. Valerio: Souvenirs de la Monarchie Autrichienne I. La Hongrie, R. Meyer et Cie. à Dresde.

140-95

Viselet. T. 6362. 6798

Árokszállási hajdú.

Az előtérben álló és botjára támaszkodó hajdú jobbra tekint. Mögötte a VÁRMEGYE HÁZA látszik, hová parasztgazda megy. Felirata:

Heiduque d'Arokszallás. = egy hajdút viselő

fölül balra: LA HONGRIE.
jobbra: PL. VIII.
alól balra: Imp. A. Pierron et Delatre, r. Montfaucon 1.
e fölött: VALERIO 1854.

Rk., mér. a rl. 29.4: 18.2 cm.
Th. Valerio: Souvenirs de la Monarchie Autrichienne I. La Hongrie, R. Meyer et Cie. a Dresde.

140-95

Viselet. 6797 T. 6361. –

Hevesi gazda.

A bő ujjú ingben és bő szárú gatyában ábrázolt paraszt kissé jobbra tekint, ujjasát vállra vetve viseli, jobbkezével botjára támaszkodik és balját csipőjére tette. Felirata:

Fermier du Comitat d´Hevés.

fölül balra: LA HONGRIE.
jobbra: PL. VII.
alól balra: Imp. A. Pierron et Delatre r. Montfaucon I.
jobbra: VALERIO 1854.

Rk., mér. a rl. 29.2: 18.7 cm.
Th. Valerio: Souvenirs de la Monarchie Autrichienne I. La Hongrie, R. Meyer et Cie. à Dresde.

140-95

Viselet. 6796 T. 6360.-

Gulyás.

A kissé jobbra tekintő gulyás mellett kutyája ül, hátamögött pedig szarvasmarha látszik. Felirata:

Gulyás du comitat de Pesth.

fölül balra: LA HONGRIE.
jobbra: VI.
alól jobbra: VALERIO 1853.

Rk., mér. a rl. 28.6: 20.4 cm.
Th. Valerio: Souvenirs de la Monarchie Autrichienne I. La Hongrie, R. Meyer et Cie. à Dresde.

140-95

Valerio Theodor

149. VALERIO THEODOR (1819—1879).
Csikós a Kőrös mentén. — A puszta.
Két színezett rézmetszet. 21×29. . . . 24.—

Árverési Csamok
aukció Kat.
1934. Sept.

kék színek egymásra nyomásával létrehozott — lila sáv látható: a háromszínnyomás elméletének kézzelfogható szemléltetése.

222. SMITH, JOHN RAPHAEL (1752—1767). Mrs. Carnac. — J. Reynolds festménye után. — Frankau 61. II. — Mezzotinto. Reynolds egész alakos, szép női arcképei a legdrágább mezzotinto lapok. — Báró Podmaniczky Gézáné ajándéka.

223. WATSON, THOMAS (1743—1781) Mrs. Beresford, Mrs. Gardiner és Anne Townshend grófnő, mint a Három grácia. — J. Reynolds festménye után. — Goodwin 26. I. — Mezzotinto.

224. GREEN, VALENTINE (1739—1831). Lady Louisa Manners arcképe. — J. Reynolds festménye után. — Whitman 80. II. — Mezzotinto.

A kiállított lapok szemléleténél többször esett szó arról, hogy a lemezek a művész halála után idegenek kezébe kerülnek. Az eredeti lemezek és fadúcok legtöbbje így örökre veszendőbe ment. Egy részük azonban állami gyüjteményekbe került, ahol gondosan megőrzik őket. Ilyen nagy gyüjtemény pl. a Louvre Chalcographiája, mely kb. 6000 darabot — többek között Van Dyck Ikonografiájának lemezeit is birja. Továbbá a római és madridi Chalcographia. Az utóbbi őrzi Goya lapjainak csaknem teljes sorozatát. Régi fadúcok legnagyobb gyüjteménye Berlinben és Nürnbergben található.

JUHÁSZ A PUSZTÁN

Th. Valerio (1819—1879) rézkarca

A pásztor egyedül áll a végeláthatatlan táj közepén, amellyel érzelgés nélkül forrt össze. Egyedül, mint a magyar nemzet, »testvértelen ága neménel«. Komolyan és nyugodtan, figyelve s álmodozva viseli sorsát

Hankiss 28. l

nak nincs gátlásuk, mindjárt átvitték ezt az egyéni büszkeséget társadalmi, sőt politikai térre s magyar önhittségről beszéltek, vagy ebből a jellemvonásból magyarázták a nemzetiségeknek a XIX. század folyamán feltűnő magyarosodását. Szavakkal való játék volt ez s nagy tétre ment : Középeurópa egységének megbontására, ősi irányvonalainak végzetes összekuszálására, a Duna-medence iránytadó nemzetének, felelős géniuszának megbénítására. Akik távolabb álltak, nem vehették észre a fogalmak fondorlatos behelyettesítését s nem tudhatták, hogy a magyar »büszkeséget« olasz, német, francia, angol írók dícséretül emlegették s csaknem mindig mélyebb lelki értékek jelének tartották. Ezek a büszke magyarok nem elnyomók, mert büszkeségük csak *önmagukra* ró áldozatos kötelességet — s rendesen azokkal szemben, akiknek sorsa tőlük függ!

Külön kell szemügyre vennünk egy másik vonást s egy másik vádat. Amikor az idegen vendég magyar földre lép, alig rázza le lábáról az út porát, már cigányzenét akar hallgatni. És különös csemege számára, ha valamelyik magyar barátja közelebbi kapcsolatba lép a cigányzenekarral s megmutatja, hogyan kell *szépen mulatni*. Szépen : egész lélekkel, mélységes, költői szomorúsággal, vagy mindenről elfeledkező, kitörő jókedvvel, egyéni ritmust, soha meg nem ismétlődő hangulatot adva az örökké ismétlődő melódiáknak. Ennek a »szépen mulatásnak« most már az egész világon ismert vagy legalább sejtett filozófiája van, mint a japáni »tea-filozófia« : életfelfogás, világnézet rejlik mögötte. Lehet, hogy nagyon »tárgyilagos« emberek vállat vonnak erre s azt mondják : »Kár pénzt és időt vesztegetni arra, hogy mikép mulat az ember ; a mulatás módján törjék fejüket a mulatás vállalkozói s adják készen nekünk, mindig siető huszadik századiaknak a szórakozás legbiztosabb s legkényelmesebb fajtáját!« Legyenek nyugodtak a magyar élet bírálói : a szépen mulatás ma már csaknem egészen eltűnt,—különösen a Trianon óta átélt húsz évi anyagi és lelki megpróbáltatásai ártottak neki halálosan. Nem kell félteni a magyar ember munkaképességét, józanságát attól a — mondjuk ki most már nyiltan : — attól az *esztétikai életszemlélettől*, amely többek között mulatásának módjában is megnyilvánul.

De azért mégsem árt mögéje nézni ennek az újabban oly sokat bírált és még többet túlzott »magyar mulatásnak«. Ha múlóban

Valerio tól, Kilencz
darab magyar népviselettet
ábrázoló vízfestmény van a
kassai múzeumban

Sthl 46. l

Valerio Tivadar

Vas. Ujs. 1879. 629. l.

Valerio Tivadar, jónevü franczia festő meghalt Vichyben. Egy időben beutazta Magyarországot is, s franczia lapok sok képet közöltek tőle itt készitett rajzai után.

FERENCRENDI ZÁRDA
FŐNÖKSÉGE
VÁC.

Méltóságos
Nagyságos
Tekintetes

Szentiványi Gula urnak
urnőnek

Bpest
X Kágmányosi u 16

Valero Tamás
selyemgyáros

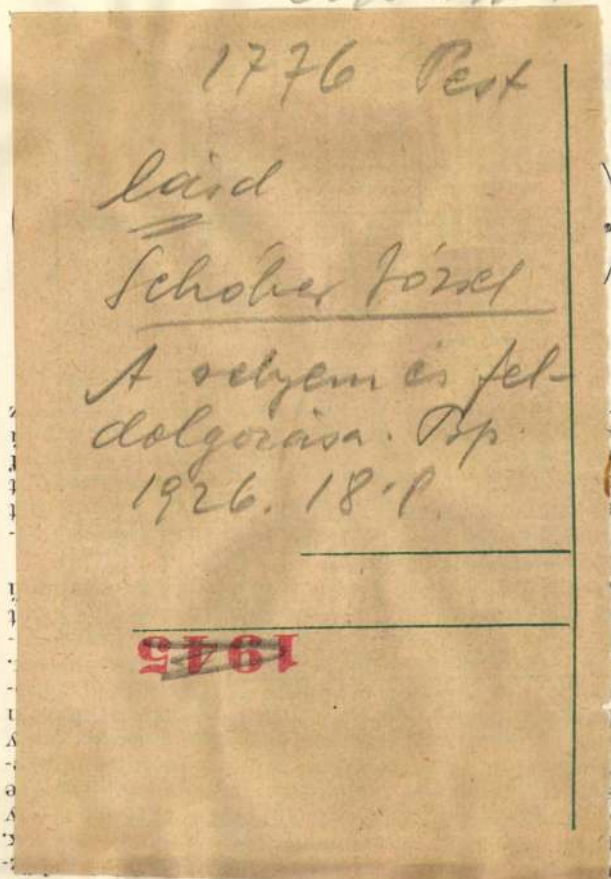

A gépes
távbeszélőtechnika érd

KOZMA LÁ

Távbeszélőszolgálat létesítésének legelső feltétele az, hogy minden-egyes előfizetőnek adunk egy távbeszélőkészüléket és ezt összekötjük egy vezetékpár segítségével a legközelebbi kapcsolóközponttal. Két vezetékér kell, mint azt jól tudjuk, a párhuzamosan futó drótok közötti áthallás megakadályozására. A vezeték méreteit főképpen szilárdsági és másodsorban beszédátviteli feltételek szabják meg. Nagyobb városokban a vezetékek már kezdettől fogva folyton növekvő százalékban a föld alá kerültek, több érpárral rendelkező kábelek alakjában A kábelek üzembiztosabbak, mert az időjárás nem befolyásolja és miután a vezetékek keresztmetszetét erősen csökkenteni is lehetett, a kábelmegoldás sokkal olcsóbbnak bizonyult.

INTERESTING DATA TELEPHONE SV

The main problems inher phone switching are treate ner. First the probable tre the field of line plant is which might meet general ted. The second part of this exchange itself and chara cerning construction, equi many other details of the art are mentioned.

ső
kg
le
te
le
ző
Ga
be
ös
az

Museo di Guerra.

Corona di bronzo offerta dagli Ungheresi in memoria dei caduti italiani. — Alla sopracitata epigrafe gli Ungheresi risposero con una corona di bronzo sulla quale sta scritto:

GLI HONVÉD
AI CAMERATI ITALIANI
AMMIRATI NELLA LOTTA
COMPIANTI NELLA TOMBA.

Si conserva nel Museo situato sulla spianata.

Galante, op. cit., pp. 21-22.

San Secondo

Chiesa dell'Annunciazione.

Dipinto con una Santa ungherese. — Nel coro, appeso sulla parete a sinistra dell'altar maggiore, esso rappresenta tre angeli che scendono dal cielo, uno con la corona, gli altri con le palme del martirio, verso la schiera di quattro Sante; nella seconda a sinistra deve essere « S. Elisabetta d'Ungheria (o Margherita?) ».

Eseguito ad olio su tela da Francesco Monti (1685-1768).

Inventario, v. III, p. 283.

San Severino

Chiesa di S. Maria delle Grazie.

Dipinto con S. Elisabetta d'Ungheria. — Nel transetto a destra, secondo riferisce il Servanzi-Collio, « è esposto un quadro in cui si osserva in alto la suprema Regina del Cielo in atto di salire al cielo. In questo quadro è rappresentata anche S. Elisabetta d'Ungheria, genuflessa. Sta a capo chino con gli occhi bassi, e con le mani incrociate sul petto. È lavoro del cav. Valery che visse nel XVIII secolo ».

Severino Servanzi-Collio, Gli oggetti di arte dentro la chiesa di S. Maria delle Grazie in Sanverino dove si venerano le spoglie di S. Pacifico (Macerata 1864), pp. 17-8, citato dal Mihalik, in « Miscellanea Francescana », v. XXXVI, p. 86, nota.

Sebenico

Casa Draganich-Veranzio.

Dipinto ritraente Fausto Veranzio, vescovo di Csanád. — Eseguito ad olio su tela, reca in mezza figura il prelato seduto sulla sedia, riguardante

Banfi-Ricordi

XVIII e XIX, la cappella gentilizia della famiglia Useppi aveva recato la seguente iscrizione :

FAMILIAM VSEPPIVM SENIS ORIVNDAM
IBIQVE PRAECIPVA OLIM ET PER VETVSTAM HVIC TRANSLATA
A. MCCXIV
TITVLIS HONORIBVS AC MVNERIBVS DECORATAM
CVM STEGMATE GENTILITIO ONORIFICENTISSIME AVCTO
A LADISLAO AVSTRIACO BOHEMIAE ET HVNGARIAE REGE
A. MCCCCLV.

Lo stemma dipinto nella medesima cappella comprendeva, oltre alle tre sbarre bianche in campo azzurro, « un grifo raspante d'oro — secondo che riferisce il Chellini — con altro grifo sopra il cimiero, d'oro, con corona d'oro », insegna dell'Ordine del Drago con cui, stando allo stesso Chellini, il conte Francesco di Francesco Useppi venne decorato da Ladislao V re d'Ungheria nel 1455.

Leone Chellini, Iscrizioni del territorio Sangimignanese, in « Miscellanea Storica della Valdelsa », v. XXXVIII (Castelfiorentino 1929), pp. 72-73.

Palazzo Comunale.

Dipinto ritraente Gimignano Useppi, vescovo di Corbavia. — Nella Sala dei Ricordi, il ritratto in tela reca l'iscrizione:

GEMINIANVS VSEPPIVS EPISCOPVS CORBAVIENSIS
IN REGNO VNGARIA MCCCCX.

Fu fatto vescovo da Sigismondo re d'Ungheria nel 1410 e morì, pare, nel 1412.

Chellini, op. cit. in « Miscellanea Storica della Valdelsa », v. cit. pp. 71-72.

San Michele del Carso

Cima 3.

Lapide in ricordo dei caduti italiani ed ungheresi. — Accanto ad una rosa d'orientamento vi si leggono due epigrafi. La prima ricorda il « tragico monte delle quattro cime », l'altra dice:

ITALIANI E VNGHERESI
COMBATTENDO DA PRODI
SI AFFRATELLARONO NELLA MORTE

L'iscrizione fu dettata da S. A. R. Emanuele Filiberto, Duca d'Aosta, in memoria degli eroi che vi combatterono epiche lotte nella guerra 1915-18.

Enrico Galante, San Michele del Carso, tragico monte dalle quattro cime (Gorizia 1933), p. 21.

...eszes foglalványu bordás koralokkal (21 kisebb, markolat végén egy-egy nagyobb koral van dísz ypánt bordás koralokkal kirakott. A koptató pánt, ítéssel ékített. A keresztbe menő bordák vésettek, a a külső oldalon a szívpaizsban Rákóczy családi erét a székelyek napba szálló sasát s a szászok a apró, piros koralokkal kirakott. A csúsztatón en 164 koral van befoglalva. II. Rákóczy György -án Sárospatakon. 1640. augusztus 14-től váradi ory Zsófiát, ki az ő kedveért áttért a protestáns y ügyeit. 1648 október 11-én trónra lépve, ural-ét: ez a lengyel korona megszerzése volt, melyre Chmielnicki Bogdánnal, a kozákok fejedelmével, ároly Gusztáv svéd király biztatására 1657-ben emény János vezetése alatti erdélyi sereg június atlan visszavonulása és a Visztulánál július 3-án telek mellett békét kössön a lengyel királylyal. haraggal eltelve az akarata ellen indított vállalat

a budai basát, de nem volt képes föltartóztatni árasztotta. A rendek is elpártoltak tőle, és már tán 1658. október 4-ikén a török által fejedelemmé

Thieme Becker

XXIV. 73. l.

hosszúkás s egy kerek smaragd és két kerek g
belseje vattával kibélelt. XVI. század. A körmen

Lándzsa nádlevél alakú lándzsacsúcs
van s hosszú, sima tok segélyével van, a kem
bőrgyürűk vannak fölszögelve, akként, hogy a
erős vas csúcsban végződik. Török lovassági fe

Török paizs, kerek 22 sor, fél ctm
befonva. Színezete fehér, nyolcz teli és nyolcz
ctm. hosszú és $1-1^1/_2$ ctm. széles vaslemez ál
gömb van, a faalapra négy szeggel szegelve. A
szegett. Fogóul két egyszerű bőrszíj, egy kétág
zsineg szolgál. A bojtokon egy-egy zöld üveg
Batthyány-Strattmann Ödön herczeg.

A középterem díszhelyén, külön szekré
(LXXII. tábla). E serlegnek érdekes története van
Győr várának a töröktől való visszavívásáért, m
Az osztrák rendek azt méltányolták e hadi tén
időre megtöretett. A hős fia, István, Bethlen Gábo
fizetni. Tízezer forintot készpénzben fizetett, a t
arany súlyúnak találván, 3735 ezüst forintra becs
békekötés alkalmával III. Ferdinándnak. A kirá
szép multú családnak. A serleg teste két félg

Valero Jakab (Baja, 1725. ?? -- Pest, 1798. szept. 10.): piarista tanár, mérnök és épitész, helyettes rendfőnök. 1742-ben lépett be a rendbe. Grassalkovich Antal, Festetics Lajos és Batthyány Ferenc nevelője volt. Tanitott filozófiát Pesten (1757--61), teológiát Debrecenben (1762), 1764-től 1766-ig a szempci Collegium Oeconomicum, az első m. gazdasági-műszaki főisk. ig.-ja és a földméréstan tanára. 1766--tól a tatai gimn., majd 1776--1780-ig az itt működő Seminarium Geometrarum (a leégett szempci isk. utóda) ig.-ja és tanára. Utóbb Veszprémben és Pesten házfőnök és gimn. ig. 1795--96--ban h. rendtartományi főnök. Ő tervezte és épitette a tatai

KSné

piarista gimn. épületét. A szempci isk. célkitüzéseit és oktatási programját ismertető, kéziratban fennmaradt, megnyitó beszéde jelentős müvelődéstörténeti emlék. — F.m. Rede bey der feyerlichen Erőffnung der kőnigl. ökonimischen Schule in Ungarn (1764).

Valero Jakab mérnök és épitész

Magyar Életrajzi Lexikon

Egy dicső bukás története

Másfél százada szűnt meg Valero Antal pesti selyemgyára – A családnak végül el kellett hagynia az országot

Pest városának régi nevezetessége, s egyben a hazai ipar korai fellegvára 1851 tavaszán csukta be végleg kapuit. A lipótvárosi selyemgyár a szabadságharc bukása óta szálka volt Haynau és hivatalnokai szemében. Valero Antal, a tulajdonos korábban ugyan a „gyűlölt rebellió", a forradalom mellé állt, ám elégséges jogi alapot mégsem találtak az ellene lefolytatandó eljárásra; Bécs hivatalnokai ezért „jobb híján" vagyonában támadták meg őt. A gyáros egy ideig küzdött jussáért, de csakhamar belátta, hogy az önkény ellen nem tehet semmit: fiaival együtt fájó szívvel odahagyták hazájukat, és Csehországban, Hořiczban alapítottak üzemet.

A családi ősök spanyol nemesként, katonaként kerültek I. József császár udvarába. Egy századdal később már Pesten találjuk az egyik leszármazottat, Valero Istvánt. Harcos elődeitől eltérően ő igencsak békés foglalkozást űzött: a kor kedvelt luxuscikkével, selyemmel kereskedett.

Magyarországon ekkor már századok óta ismert és kedvelt cikk volt a selyem – ám javarészt külföldről hozták be, a jobb minőségűt igen drágán. Termelésének meghonosítására már a XVIII. század elején történtek kísérletek, de szakértelem híján csekély sikerrel. Pedig az uralkodók támogatták volna: no nem mintha a magyar nemesség „cifrálkodását" pártolták volna, sokkal inkább azért, mert sajnálták az ellenértékként az országból kiáramló nemesfémet. A sok próbálkozás lassan mégis eredményt szült, s a század végén, 1785-ben Pesten az olasz Fachini vezetésével megnyílt az első fonoda. Az Óbudán berendezett, vízi erővel működtetett gyár Filatórium elnevezése, mely a francia filature, fonoda szó átvételéből származott, máig fönnmaradt a Filatori-gát nevében, de maga az üzem néhány évi küszködés után megszűnt.

Valero István egynéhány évvel pesti megtelepedése után mégis gyárat nyitott, és csakhamar 40 gépén készült a selyemfátyol. Az üzem az akkor külvárosnak számító területen, a Király, Akácfa, Dob és Kürt utca által határolt, meglehetősen nagy telken helyezkedett el. Az állami monopólium miatt a nyersanyagot javarészt a kincstáron keresztül szerezték be, de a tulajdonos a gyár körül, majd pedig a Rókus-kórház környékén több száz eperfát telepített. A selyemhernyó, vagy ahogy (ma kissé illetlenül) akkor nevezték: „selyemszaró bogár" egyetlen táplálékát szolgáltató fák korántsem csak a gazdasági megfontolásokat szolgálták. Telepítésükkel Valero István Pest város képét is igyekezett szebbé tenni, s a környéken oly gyakorta dúló porviharokat próbálta megfékezni.

Az üzem az első néhány évben fényesen beváltotta a hozzá fűzött reményeket. Bár a 150 munkás közül a segédek – a szakmunkások – kivétel nélkül külföldiek, jórészt olaszok voltak, számos magyar inast is fölvettek és oktattak a selyemgyártás nehéz mesterségére. A földszintes műhely csakhamar szűknek bizonyult: 1789-ben jóval nagyobb, kétemeletes gyárépület építésébe fogtak.

A biztató kezdetnek a napóleoni háborúk vetettek véget: a külföldi szakmunkások egymás után vették a vándorbotot, s indultak haza, főleg az osztrák seregbe való besorozásuktól tartva. A baj azonban nem járt egyedül: a kincstár évekig alig, vagy egyáltalán nem adott nyersanyagot. A Valero-gyár a válságos években sajátos, a kapitalizmus hazai hajnalán kevés követőre találó utat választott: ameddig lehetett, igyekezett megtartani a munkásokat, sőt, 40 katonaárva kitaníttatását is vállalta.

Az 1800–1810-es évek hanyatlását, mely az eredeti 190 szövőszék számát 90-re apasztotta, családi belviszály is súlyosbította. Valero István halála után testvére, Tamás és fia, Antal csak hosszas pereskedés után volt hajlandó a vagyon megosztására. A fiú, Valero Antal, megszabadulva nagybátyja terhesnek érzett gyámkodásától, a neki jutott fél gyár birtokában nagyszabású fejlesztésekbe fogott. A világ akkori legkorszerűbb, Jacquard francia mérnök által 1810-ben feltalált szövési eljárását akarta meghonosítani, az addigiaknál sokkal jobb minőségű, mintás selymek készítése érdekében. A termékek között csakhamar megjelent a bársony-, batiszt- és kreppáru, és 1829-re a Valero-gyár az egyik legígéretesebb hazai vállalkozás lett. Lassította azonban a fejlődést a hitel állandó és egyre kínzóbb hiánya. A fiatal tulajdonos sokáig hiába kilincselt kölcsönért, a bécsi bankok szóba sem álltak vele, a Helytartótanács pedig kijelentette, hogy az iparfejlesztés nem az állam feladata. Végül – József nádor közbenjárására – Pest városa nyúlt a zsebébe, és 20 ezer forint kölcsönt adott, meglehetős kamat mellett, ráadásul a kért 40 ezer helyett...

Aligha volt véletlen, hogy az ország főméltósága, a nádor állott ki Valero Antal ügye mellett: ekkorra ugyanis a gyáros a magyar reformkor egyik élenjáró szereplője lett.

A politizálás mellett a gyár ügye sem került háttérbe: a fejlődés miatt 1839-ben a régi üzem végérvényesen szűknek bizonyult. Eladása után a Lipótvárosban, a mai Honvéd utcában kezdődött nagyszabású építkezés. Valero Antal, aki az iparfejlesztés mellett a város szépítését is céljának tartotta, Hild Józsefet kérte föl az épület megtervezésére. Mindeközben maga az őt igen nagyra tartó Széchenyi István oldalán újabb vállalkozásba kezdett: létrehozták Pest első korszerű malmát, a nádor tiszteletére elnevezett József Hengermalmot. Sajnálatos módon épp ez az üzem vezetett hosszú és keserű pereskedésre Valero Antal és a gróf között: Széchenyi ugyanis mindenáron részvénytársasággá akarta fejleszteni a malmot, amit a gazdasági élet számos csapdáját megtapasztalt gyáros elhamarkodottnak tartott.

Valero selyemgyára az 1840-es évek elejére országos hírt verekedett ki magának. Kopácsy József esztergomi érsek a gyárost 14 társával együtt nemességre terjesztette föl, de Bécs – nem tudni, miért – őt kihagyta közülük. Ám népszerűségét ez sem csorbította Magyarországon: az 1842-es, 1843-as és 1844-es Iparműkiállításon már meglehetős sikerük volt gyártmányainak. Ezt is felülmúlták 1846-ban, amikor a legújabb párizsi divat szerint készült ruhákat, bútorszöveteket állítottak ki: a közönség főleg a tombolán megnyerhető, „teljesen berendezett hölgyi alvószobának" járt csodájára. Ebben az évben Valero Antal kapta meg a kiállítás fődíját, a „Nagyarany érdempénzt".

Hiába volt azonban az egyre gyorsuló iparfejlesztés, a hitelkérdés továbbra is megoldatlan maradt. Ezt a selyemgyár is csakhamar megtapasztalta, akadozott az új épület építése, majd egy időre félbe is szakadt. Kossuth a Figyelő hasábjain fordult a „nemzet közönségéhez", és részvényjegyzésre szólított fel. „A selyem-kelme és szalag olly áruczikk, melly a nemzet minden osztályainak úgyszólván első szükségi kellékét teszi. Nézzünk végig az országon, a legfényesebb palotáktól a falu végén kuntorgó czigány család hevenyészett lakjaig, selymet mindenütt találni fogunk; selymet öltözetében sem a legragyogóbb királyi hölgy, sem az utolsó szolgáló leány nem nélkülözhet" – írta 1844-ben. A részvények jegyzése meg is indult, de Valero Antal – aki az önállóság feladásának gondolatát már a Hengermalom esetében is ellenszenvvel fogadta – egy év elteltével visszakozott: inkább a frissen megalakult első magyar pénzintézettől, a Pesti Magyar Kereskedelmi Banktól vett fel 100 ezer forintot, amely egyben az első épülő házra adott jelzálogkölcsön volt Magyarországon.

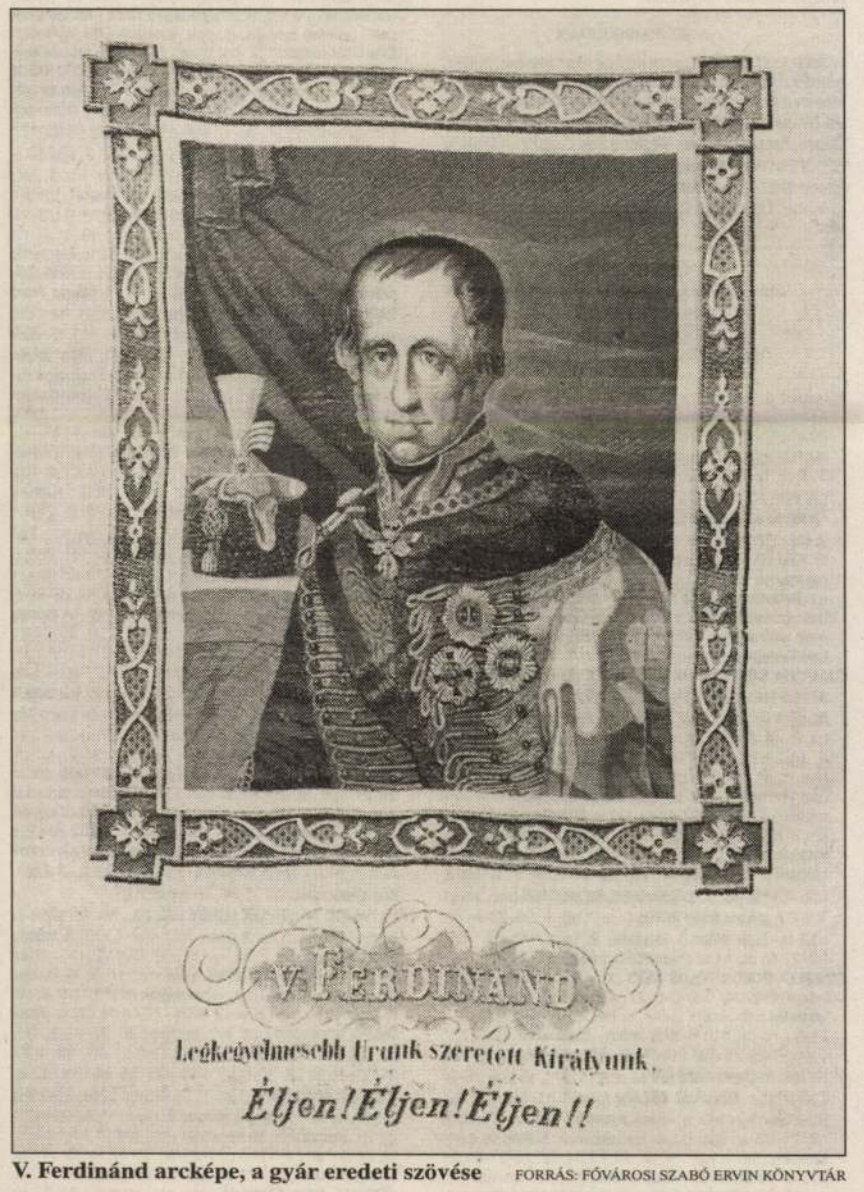

V. Ferdinánd arcképe, a gyár eredeti szövése FORRÁS: FŐVÁROSI SZABÓ ERVIN KÖNYVTÁR

Valero-selyemből készült ruha az 1840-es évekből (az 1938-as Magyar viselettörténeti kiállításon)

Ettől kezdve a bank meghatározó szerepet töltött be Valero Antal életében. Ő, aki kezdettől ott bábáskodott létrejötténél, s saját tőkéjével is segített az alapításban, majd az egyik legnagyobb adósa lett a hitelpénztárnak, aligha gondolhatta, hogy egy nap át kell vennie annak vezetését. Pedig 1848 nyarán erre is sor került. A forradalom során egyértelműen kiderült, hogy Bécs pénzügyi fennhatósága csak önálló jegybank létesítésével szüntethető meg. Az addigi vezető, Ürményi Ferenc azonban hajlott korára hivatkozva visszavonult, s a kormány Valero Antalt bízta meg a vezetéssel. Ő azonban tisztában volt vele, hogy nem lehet egyszerre a bank kormányzója és adósa, így a felelős poszt betöltéséért cserében azt kérte, hogy vegye meg az állam a gyárát 300 ezer forintért, s hogy a termelés is maradjon, és a munkásokat se kelljen elbocsátani. Vállalta, hogy az üzemet az államtól továbbra is bérelni fogja, és a selyemgyártást folytatja.

Nem tudni, sejtette-e Valero Antal, hogy e lépésével életművét semmisíti meg. Kihasználva a tulajdonjogot, a gyár egy részét csakhamar már gabonaraktárnak használták. Az újabb csapás 1848 karácsonyán érte, amikor a fővárosba bevonuló Windischgrätz egyik első intézkedése volt, hogy a nemzeti bankká előlépett pénzintézet nemesfémkészletét lefoglalta, és a vezetőséget eltávolította. Valero Antalt nem tartóztatták le: az osztrák tábornok a leszámolást alighanem későbbre hagyta.

A magyar csapatok visszatérte, majd a szabadságharc leverése után a gyárban többé nem indult meg a termelés: kaszárnyának és raktárnak használták az épületet. 1850-től a gyáros többször kérvényezte, hogy bérletbe vagy részletfizetésre adják vissza üzemét, ám eleinte válaszra sem méltatták. Amikor pedig a döntés megszületett, nem volt benne köszönet: a 300 ezer forinton megvett épületet – melynek berendezését gyakorlatilag elpusztították – 360 ezer forint egyösszegű lefizetéséért adták volna vissza tulajdonosának. Az árat nem véletlenül srófolták ilyen magasra: tudták, hogy ennyi pénzt senki sem tud kifizetni. A Valero család számára nem maradt más lehetőség, mint elhagyni az országot, és másutt keresni boldogulást.

Hámori Péter

HAUNI HUNGARIA

Felvételt hirdetünk alkatrészgyártás területére

technológus

munkakörbe.

Feltételek:

- technikusi végzettség és forgácsolóüzemi gyakorlat

vagy

- felsőfokú gépgyártás-technológiai végzettséggel rendelkező pályakezdő
- számítógépes ismeret (Excel, Access)
- németnyelv-tudás

Jelentkezés: a Technológia vezetőjénél.
Telefon: 72/505-318
e-mail: kalotai@hauni.hu

Nemzetközi gépgyártás Pécsett.

A Hauni Hungária egy 30 termelő vállalattal rendelkező, multinacionális vállalatcsoport dinamikusan fejlődő tagja, melynek központja Hamburg.
Pécsi gyáregységünkben 450 fő foglalkoztatásával dohányipari gépeket, berendezéseket, valamint alkatrészeket gyártunk.

Címünk: **HAUNI HUNGARIA KFT.**
személyzeti osztály
7632 PÉCS
Móra Ferenc u. 72.
Fax: (72) 505-202

KÖRBER **A KÖRBER csoport tagja**

NAPRAFORGÓ

Modern időket élünk

Magára vessen, aki hétköznap délután autóval veszi célba a belvárost. Nem is a nagy bé-vel írtat, csak a Terézváros belső részét, ahol a parkolóhely kábé annyi, mint opera-előadás előtt az Andrássy úton. Nincs tehát épeszű magyarázat arra, hogy miért éppen a Jókai téri Szolárium Stúdió az úti célom. Erre egyébként később sem találok érvet.

Mint a chaplini Modern időkben. A stúdió ajtaján belépve automata gépezetbe kerülök. Négy, öt, hat kabin, ajtajuk mellett egy-egy szerkentyű órával, mindenki láthatja, mennyi ideje van még a bent fekvőnek. A szerkentyű egyébiránt pontosan úgy működik, mint az automata vécé, bedobja a kuncsaft a zsetont, és övé a pálya.

Persze a zsetonig át kell még hatolni a pultosnő – vagy kabinosnő, ki tudja, mi a rendfokozata – közömbösségén. Félénken kérdezem, kell-e várni. Ha a négyesbe mész, akkor nem – mondja a mosolytalan pultoslány. Jó lesz a négyes, mondom, nehogy már tudatlannak tűnjek. Négy perc százkilencven forint. Kérek két zsetont, csapjunk a közepébe. A zsetontól számítva négy percem van a vetkőzésre, ha hamarabb kezdenék, akkor van egy csengő, azt kell megnyomnom. Nagyjából ennyi a felvilágosítás.

Gyorsan levetkőzöm, de hiába nyomogatom a start feliratú kapcsolót, nem történik semmi. Az pedig meg lett mondva, hogy a gépen ne nyúljak semmihez, mert leáll. Még egyszer letörlöm magam a kabinba készített papírtörülközővel, hogy elüssem az időt. Egyszer csak elindul a gép, bepattanok, s elhelyezkedem. Pár másodperc alatt olyan meleg lesz, mint augusztusban, déli időben a tengerparton. Hiába megy a ventilátor, nagyon szolid fuvallatra képes csak. Bezzeg a hangja, mint egy hurrikáné. A stúdióban ráadásul hat hurrikán dolgozik egyszerre.

Fogalmam sincs, mennyi ideje vagyok a gépben. Csak egy rejtélyes számlálót találok, amely éppen 38-at mutat. Ki tudja, milyen számrendszerben mérhetnek itt.

Végre vége. Még egy kis felfedezőútra indulok. A mosdó nem dizájnos, de tiszta, a célnak megfelel. A pultnál a bérlet ára iránt érdeklődöm, esetleges visszatérésem lehetősége persze nem deríti jobb kedvre a pultoslányt. Négyezerért kapok huszonöt zsetont, mondja, értelmezzem, ahogy akarom. Kérdeznék még a gépekről, mert a kirakatban sokféle márkanév szerepel, de érjem be annyival, amit látok. Például a bejáratnál egy különös masinával, amelyben a vendég arcbarnítás közben a hátát masszíroztathatja. Biztos jó. De nem érdekel! Maradinak érzem magam a modern helyen. Idegesítőnek, tudálékoskodónak. Kit érdekel, hogy engem mi érdekel. Megkaptam, amiért fizettem, mit akarok még? Semmit, kérem alássan.

Modern időket élünk, csak semmi cicó. Azaz cécó. Mindegy.

Vidéky Fanni

A FŐVÁROSI MOZIK MŰSORA MÁJUS 24-TŐL 30-IG

A szövegben a gyártó országot csak kezdőbetűvel vagy rövidítve jelöljük. Egyéb rövidítések: mb.: magyarul beszélő, *14 éven alul nem ajánlott; ** Csak 16 éven felülieknek; *** 18 éven felülieknek; K: kísérőfilm, H: híradót is játszanak. A budapesti mozikban jegyváltás az előadás kezdete előtt egy órával, aznapra és egy napra előre. Csak délután működő mozikban jegyváltás az előadás kezdete előtt másfél órával, aznapra és három napra előre.

A HÉT FILMBEMUTATÓI:

FERI ÉS AZ ÉDES ÉLET Színes magyar film* **Művész** 15 PERC HÍRNÉV (Fifteen Minutes) Színes, feliratos amerikai film*** **Mammut Budai Moziközpont, Campona Ster Century, Corvin Filmpalota, Hollywood Multiplex Duna Plaza, Lurdy Ház, Óbuda, Kossuth, Puskin, Westend Ster Century** MÉLYEN AZ ERDŐBEN (Promenons-nous dans les bois) Színes, feliratos francia film** **Toldi, Vörösmarty** TÜNDÉRDOMB Színes magyar film* **Örökmozgó** CITROMFEJ Színes magyar film* **Művész**

BUDAPEST FILM
SZEMÉLYES FILMINFORMÁCIÓS SZOLGÁLAT
Telefonszáma: 459-5055.
Személyes filminformáció.
Felvilágosítás filmekről, moziműsorról!

MAMMUT BUDAI MOZIKÖZPONT [II., Lövőház u. 2-6. 345-8140 (automata), 06-30-350-1100 (SMS), 345-8160 (személyes)] 15 PERC HÍRNÉV (am.)*** 11, n2, f4, h6, n9, f10, éjjel h11. **A múmia visszatér** (mb. am.)* 11, f1, f2, 3, 4, f6, f7, 8, 9, éjjel f11. **Bíbor folyók** (fr.)*** 12, f3, 5, n8, éjjel 10. **A szívem érted RAPes** (am.)* 11, 1, n4, h8. **Farkasok szövetsége** (fr.)** f6, n9. **Blair Witch – Ideglelés 2.** (am.)*** h12, h2, f4, éjjel h11. **Memento** (am.)** n6, f8, éjjel 10. **Fejcserés támadás** (am.)* h3, 6, éjjel 10. **Talpig majom** (am.)** de. f12. **Ellenség a kapuknál** (am.)* n2. **Beépített szépség** (am.)* h4. **Kirikou és a boszorkány** (mb. fr. rajzfilm) de. 11, f5. **Sacra Corona** (magyar) (10 éven aluliak csak szülői kísérettel látogathatják) f1, h8. **I love Budapest** (magyar)** 6.

CAMPONA STER CENTURY MEGAPLEX (XXII., Nagytétényi út 37-45. Tel.: 424-3333) 15 PERC HÍRNÉV (am.)*** 2, h5, f8, éjjel 10, 26-27-én de. f12 is. **Bíbor folyók** (fr.)*** f2, h4, 6, n9, éjjel f11. **A múmia visszatér** (mb. am.)* f3, n6, 8, éjjel h11, 26-27-én de. h12 is. **Beépített szépség** (am.)* n3, f5, 7, f10, 26-27-én de. 12 is. **Memento** (am.)** h5, f8, éjjel 10. **Eszeveszett birodalom** (mb. am. rajzfilm) n2, 3, 26-27-én de. f12 is. **Mi kell a nőnek?** (mb. am.)* h2, n5, 7, f10, 26-27-én de. n12 is. **Farkasok szövetsége** (fr.)** f2, f5, n8, éjjel n11. **Pokémon 2. – Bízz az erőben!** (mb. am. rajzfilm) 1, 3, 26-27-én de. 11 is. **Taxi 2.** (mb. fr.)* 5, n8, n10. **Szeretném, ha szeretnél** (mb. am.)* 2, h7. **A szívem érted RAPes** (am.)* n5, 9, 26-27-én de. n12 is. **Blair Witch – Ideglelés 2.** (am.)*** h6, h10, 26-27-én de. h1 is. **Fejcserés támadás** (am.)* f4, h8.

CINEPLEX ODEON PÓLUS MOZI (XV., Szentmihályi út 131. Tel.: 419-4224/-25/-26/-27, 410-2452/-53) **A múmia visszatér** (mb. am.)* f1, n4, 6, h9, 25-26-án éjjel f12 is, 26-27-én de. h10 is. **Blair Witch – Ideglelés 2.** (am.)*** 7, 9, 25-26-án éjjel 11 is. **Farkasok szövetsége** (fr.)** f4, f7, f10. **A szívem érted RAPes** (am.)* f2, 4, n9, 25-26-án éjjel h11 is. **Beépített szépség** (am.)* n1, f5, h7, n10, 25-26-án éjjel h12 is. **Mi kell a nőnek?** (mb. am.)* n3, 5, h8, 25-26-án éjjel f11 is. Gyerekeknek: **Kirikou és a boszorkány** (mb. fr. rajzfilm) de. 12, h2, f4, n6, 26-27-én de. n11 is. **Pokémon 2. – Bízz az erőben!** (mb. am. rajzfilm) de. 12, 26-27-én de. h10 is. **Eszeveszett birodalom** (mb. am. rajzfilm) f3, 26-27-én de. f11 is. **102 kiskutya** (mb. am.) 1, 26-27-én de. h11 is. **Dínó** (mb. am. animációs) f7, 26-27-én de. f12 is.

CINEMA CITY CSEPEL PLAZA (XXI., Rákóczi F. út 154-170. Tel.: 425-8111) **A múmia visszatér** (mb. am.)* 2, f6, 8, éjjel f11, 26-27-én de. f12 is. **Beépített szépség** (am.)* f2, h4, 6, n9, éjjel f11, 26-27-én de. 11 is. **Mi kell a nőnek?** (mb. am.)* n2, f4, h6, 8, éjjel n11, 26-27-én de. 11 is. **Tigris színre lép** (mb. am rajzfilm) 26-27-én de. 11. **Farkasok szövetsége** (fr.)** f3, 5, h8, éjjel n11. **Eszeveszett birodalom** (mb. am. rajzfilm) 1, h3, f5, n7, 26-27-én de. n12 is. **A szívem érted RAPes** (am.)* 8, éjjel n11. **102 kiskutya** (mb. am.) 1, 26-27-én de. 11 is. **Ellenség a kapuknál** (am.)* h3, n6, h8, éjjel n11. **Taxi 2.**. (mb. fr.)* f2, f4, 26-27-én de. f12 is. **Rémségek könyve 2.** (am.)** f6, 8, éjjel f11.

CINEMA CITY V.I.P. (III., Bécsi út 38-44. Tel.: 437-8383) **Csokoládé** (am.) f4, 8. **What Woman Want – Mi kell a nőnek?** (eredeti nyelven, magyar felirattal)* h6, éjjel n11. **Billy Elliot** (angol)* f2, h4, 6, n9, éjjel f11. **A múmia visszatér** (mb. am.)* 2, f6, 8, éjjel f11. **A szívem érted RAPes** (am.)* n2, f4, h6, 8, éjjel n11. **Pokémon 2. – Bízz az erőben!** (mb. am. rajzfilm) f2. **Tigris és Sárkány** (kínai-tajvani-amerikai)* f4, h6, 8, éjjel n11. **Malena** (olasz)*** 24-28-ig és 30-án 2, 4, 6, 8, éjjel 10, 29-én 2, éjjel 10.

CORVIN BUDAPEST FILMPALOTA [VIII., Corvin köz 1. Tel.: 459-5050 (személyes), 459-5055 (automata), 06-30-350-1000 (SMS)] 15 PERC HÍRNÉV (am.)*** f11, 1, f4, 6, f9, éjjel 11. **A múmia visszatér** (mb. am.)* 10, 11, f1, f2, 3, 4, f6, f7, 8, 9, éjjel f11, 25-26-án éjjel f12 is. **Memento** (am.)** f6, 8, éjjel 10, 24-én és 26-30-ig 1 is. **Farkasok szövetsége** (fr.)** h1, n6, 9, éjjel n11. **A szívem érted RAPes** (am.)* f1, h7. **Sacra Corona** (magyar) (10 éven aluliak csak szülői kísérettel látogathatják) de. n11, f5. **Blair Witch – Ideglelés 2.** (am.)*** de. 11, f4. **Bíbor folyók** (fr.)*** h8. **Fejcserés támadás** (am.)* h3. **Ellenség a kapuknál** (am.)* 24-én és 26-30-ig de. n11. **Beépített szépség** (am.)* 24-én és 26-30-ig n4.

HOLLYWOOD MULTIPLEX DUNA PLAZA [XIII., Váci út 178. Tel.: 453-4300 (személyes), 06/20-453-4300 (SMS)] **A múmia visszatér** (mb. am.)* 10, f12, f1, 2, 3, f5, f6, 7, 8, f10, éjjel f11, 25-26-án éjjel h12 is. 15 PERC HÍRNÉV (am.)*** 10, n1, h3, n6, h8, éjjel n11, 25-26-án éjjel n1 is. **Bíbor folyók** (fr.)*** h11, n2, f4, h6, n9, éjjel h11. **Farkasok szövetsége** (fr.)** 11, h2, h5, f8, éjjel n11. **Beépített szépség** (am.)* h11, n2, 4, n7, h9, 25-26-án éjjel 11 is. **Eszeveszett birodalom** (mb. am. rajzfilm) h5, 26-30-ig de. n11, h12, f2, n4 is. **The Mummy Returns – A múmia visszatér** (eredeti nyelven, felirat nélkül) f7, 9, 25-26-án éjjel f12 is. **Dínó** (mb. am. animációs) 26-27-én de. n11, 12, h2, f4. **A szívem érted RAPes** (am.)* 24-27-ig n6. **Szeretném, ha szeretnél** (mb. am.)* 24-27-ig h8. **Rémségek könyve 2.** (am.)** 24-27-ig éjjel 10, 25-26-án éjjel 12 is. **Pokémon 2. – Bízz az erőben!** (mb. am. rajzfilm) 26-27-én de. 10, 12, n3. **Talpig majom** (am.)** 24-27-ig n5, 24-25-én de. 10, 12, n3 is. **Mi kell a nőnek?** (mb. am.)* 24-27-ig 6, f9, 25-26-án éjjel 11 is. **Fejcserés támadás** (am.)* 5, n8, n10, 25-26-án éjjel n12 is, 26-30-ig de. n11, n1 is. **Gladiátor** (am.)** 26-30-ig n3. **102 kiskutya** (mb. am.) 26-27-én de. 11, 1, 3. **Hé, haver, hol a kocsim?** (am.)* 24-27-ig n6. **A múmia** (am.)* 24-27-ig n8. **Ellenség a kapuknál** (am.)* 24-27-ig este h10.

HOLLYWOOD MULTIPLEX LURDY HÁZ (IX., Mester utca és Könyves Kálmán körút sarok Tel.: 453-4300) **A múmia visszatér** (mb. am.)* h1, n4, h6, n9, éjjel h11, 26-27-én de. n11 is. 15 PERC HÍRNÉV (am.)*** f1, 3, f6, 8, éjjel f11. 26-27-én de. 10 is. **Bíbor folyók** (fr.)*** h1, 3, n6, f8, h10, 25-26-án éjjel 12 is, 26-27-én de. f11 is. **Eszeveszett birodalom** (mb. am. rajzfilm) 26-27-én de. f11, n1, 2, h4. **Fejcserés támadás** (am.)* h6, h8, h10, 24-25-én és 28-30-ig h2, h4 is, 25-26-án éjjel h12 is. **A szívem érted RAPes** (am.)* 24-25-én 5, f8, 26-29-ig 12, f3, 5, f8. **Rémségek könyve 2.** (am.)** 24-29-ig éjjel 10. **Szeretném, ha szeretnél** (mb. am.)* 24-28-ig 1, f4, 26-27-én de. h11 is, 24-25-én, 28-án és 30-án 6 is. **Talpig majom** (am.)** 24-25-én, 28-án és 30-án n9, éjjel n11. **Irány Eldorádó** (mb. am. rajzfilm) 26-27-én de. 10, h12, f2, n4. **Farkasok szövetsége** (fr.)** 5, h8, éjjel f11, 24-25-én és 28-30-ig n3 is. **102 kiskutya** (mb. am.) 26-27-én de. 10, n1, f3. **Beépített szépség** (am.)* h5, 7, 24-25-én és 28-30-ig n1, f3 is. **Rossz álmok** (am.)** este n10, 25-26-án éjjel f12 is. **Taxi 2.** (mb. fr.)* 24-29-ig f1, 26-27-én de. n11 is. **Ellenség a kapuknál** (am.)* 24-29-ig h3, f6. **Blair Witch – Ideglelés 2.** (am.)*** este f9, h11. **Pokémon 2. – Bízz az erőben!** (mb. am. rajzfilm) 26-27-én de. n12, f2. **Mi kell a nőnek?** (mb. am.)* h4, n7, h9, 24-25-én és 28-30-ig n2 is, 25-26-án éjjel n12 is.

HOLLYWOOD MULTIPLEX ÓBUDA (III., Bécsi út 154. Tel.: 453-4300) **A múmia visszatér** (mb. am.)* 3, f6, 8, éjjel f11, 26-27-én de. 10, f1 is. 15 PERC HÍRNÉV (am.)*** f3, 5, f8, éjjel 10, 26-27-én de. 12 is. **Farkasok szövetsége** (fr.)** 2, h5, h8, 25-26-án éjjel h11 is, 26-27-én de. 11 is. **Fejcserés támadás** (am.)* este n8, n10, 25-26-án éjjel n12 is. **Szeretném, ha szeretnél** (mb. am.)* 24-26-ig és 28-30-ig n3, h5. **102 kiskutya** (mb. am.) 26-27-én de. n11, n1. **A szívem érted RAPes** (am.)* h4, n7, h9, 25-26-án éjjel 11 is. **Eszeveszett birodalom** (mb. am. rajzfilm) 26-27-én de. n11, 12, h2. **Beépített szépség** (am.)* 24-26-ig és 28-30-ig 2, f5, 7, f10, 26-27-én de. n12 is, 27-én 2, 7, f10 is. **Ellenség a kapuknál** (am.)* este f9, 25-26-án éjjel 11 is. **Mi kell a nőnek?** (mb. am.)* f4, 6. **Kirikou és a boszorkány** (mb. fr. rajzfilm) 26-27-én de. f12, f2.

KOSSUTH 4 MOZI (XIII., Váci út 14. Tel.: 349-3771) 15 PERC HÍRNÉV (am.)*** 11, f2, h4, 6, n9, éjjel f11. **Memento** (am.)** 5, 7, 9 (2. h. prol.). **Sacra Corona** (magyar) (10 éven aluliak csak szülői kísérettel látogathatják) f11, h1, 3 (8. h. prol.). **Bíóff** (angol)** éjjel 11 (21. h. prol.). **Apádra ütök** (mb. am.)* de. 11, f4 (9. h. prol.). **Szeretném, ha szeretnél** (mb. am.)* f2, f6 (5. h. prol.). **Mi kell a nőnek?** (mb. am.)* f8, éjjel 10 (2. h. prol.). **Tigris és Sárkány** (kínai-tajvani-amerikai)* éjjel 11 (16. h. prol.). **Ellenség a kapuknál** (am.)** f9 (3. h. prol.). **Taxi 2.** (mb. fr.)* f1, 5, h7 (3. h. prol.). **Sátánka** (mb. am.)* 3 (10. h. prol.). **102 kiskutya** (mb. am.) de. f11 (2. h. prol.).

RÓZSADOMB MOZI (II., Törökvész u. 87-91. Tel.: 345-8490, 345-8491) **A múmia** (am.)* n5. **Sakáltanya** (am.)* 24-25-én n7. **Sacra Corona** (magyar) (10 éven aluliak csak szülői kísérettel látogathatják) 26-27-én n7. **Férfibecsület** (am.)* 28-30-ig n7. **Csokoládé** (am.) n9. **Eszeveszett birodalom** (mb. am. rajzfilm) f5. **Gladiátor** (am.)** 24-25-én 6. **Bíbor folyók** (fr.)*** 26-27-én 6. **Fedezd fel Forrestert!** (am.) 28-án 6. **Számkivetett** (am.)* 29-30-án 6. **Ég velünk!** (am.) 24-én f9. **Malena** (olasz)*** 25-27-ig f9. **Rossz álmok** (am.)** 28-30-ig f9. **Pokémon 2. – Bízz az erőben!** (mb. am. rajzfilm) n5. **Szeretném, ha szeretnél** (mb. am.)* 24-25-én 6. **Beépített szépség** (am.)* 26-27-én 6. **Jég és föld között** (mb. am.)* 28-30-ig 6. **Mi kell a nőnek?** (mb. am.)* n9.

WESTEND STER CENTURY MEGAPLEX (VI., Váci út 1-3. Tel.: 238-7222) **A múmia visszatér** (mb. am.)* f11, h12, n2, f3, 4, n6, h7, 8, f10, éjjel h11, 25-26-án éjjel n1 is. **Bíbor folyók** (fr.)*** 10, h1, f4, h6, n9, éjjel f11. 15 PERC HÍRNÉV (am.)*** h12, n3, h5, n8, éjjel 10. **Memento** (am.)** f12, 2, f5, 7, f10, 25-26-án éjjel 12 is. **Beépített szépség** (am.)* 12, h3, n6, h8, éjjel n11. **Farkasok szövetsége** (fr.)** f11, f2, f5, f8, éjjel f11. **A szívem érted RAPes** (am.)* n11, f4, h9. **Ellenség a kapuknál** (am.)* h1, 6, 25-26-án éjjel n12 is. **Blair Witch – Ideglelés 2.** (am.)*** n11, n1, n3, 7, 25-26-án éjjel h12 is. **Mi kell a nőnek?** (mb. am.)* n5, 9. **Csokoládé** (am.) de. 12, h6. **Fejcserés támadás** (am.)* 10, f3, n9, éjjel n11. **Eszeveszett birodalom** (mb. am. rajzfilm) 11, 1, n4, f6. **Dracula 2000** (am.)** f8, h10, 25-26-án éjjel 12 is. **Szeretném, ha szeretnél** (mb. am.)* n11, f1, 5, h8. **Rémségek könyve 2.** (am.)** h3, éjjel 10. **Taxi 2.** (mb. fr.)* 11, f2, f7. **Rossz álmok** (am.)** 4, f9, 25-26-án éjjel 11 is.

ART MOZI-HÁLÓZAT

BEM (II., Margit krt. 5/B. Tel.: 316-8708) **Nekem lámpást adott kezembe az Úr Pesten** (Jancsó M.)* 24-én 5. Filmszakadás Filmklub 24-én 7. **Elizabeth** (angol)* 25-én 4. **Jeanne D'Arc – Az orléans-i szűz** (am.)* 25-én 6. **Jeruzsálem** (B. August)*, kísérőfilm: **Holtágban** 25-én f9. **János vitéz** (magyar rajzfilm) 26-án 3. **A napfény íze** (mb. magyar-német-kanadai-osztrák, Szabó I.)* 26-án n5. **Szeress, ha tudsz** (am.)*, kísérőfilm: **Holtágban** 26-án n8. **Csak egy kis pánik** (am.)* 26-án este f10. **Egri csillagok I–II.** (magyar) 27-én 3. **Segítség, apa lettem!** (am.)* 27-én h6. **Az évszázad gyermekei** (fr.)***, kísérőfilm: **Holtágban** 27-én 8. **Glamour** (magyar)* 28-án 4. **Az élet szép** (olasz)* 28-án 6. **Macska-jaj** (E. Kusturica)*, kísérőfilm: **Holtágban** 28-án 8. **A nyár meséje** (fr.)* 29-én 4. **A lápvidék gyermekei** (fr.)* 29-én 6. **A szibériai borbély** (orosz-angol-fr.)*, kísérőfilm: **Holtágban** 29-én 8. **Simon mágus** (magyar)* 30-án 4. **28 nap** (am.)* 30-án 6. **Gladiátor** (am.)**, kísérőfilm: **Holtágban** 30-án 8.

CIRKO-GEJZÍR (V., Balassi B. u. 15-17. Tel.: 269-0904) **Lábad között** (spanyol, M. G. Pereira)*** h5, h7, h9. **Vérvörös** (A. Ripstein)*** 24-én 5. **Gabbeh** (iráni) 25-én h5. **Sátántangó** (Tarr B.)* 26-án f4. **Édes2kettes** (hongkongi)** 27-én 5. **Az ezredes úrnak nincs, aki írjon** (mexikói-sp.-fr., A. Ripstein) 28-án 5. **2000, ahogy én látom... Az élet könyve** (am.-fr., H. Hartley) 29-én 5. **Tangó** (sp., C. Saura)* 30-án 5. **Gadjo Dilo** (T. Gatlif) 24-én 7. **Stalker I–II.** (A. Tarkovszkij) 25-én 6. **Törökfürdő** (olasz, F. Özpetek)** 27-28-án 7. **Andrej Rubljov I–II.** (A. Tarkovszkij) 29-én 6. **Jónás és Lilla** (A. Tanner) 30-án 7. **Tükör** (A. Tarkovszkij) 24-én 9. **Hálószobák és előszobák** (angol, R. Troche)**, kísérőfilm: **Öltözz** (Szűcs N.-Sándor D.) 25-én és 27-29-ig 9. **Kikujiro nyara** (japán) 30-án 9. Cirko Galéria: Shen Bullet kiállítása.

EURÓPA (VII., Rákóczi út 82. Tel.: 322-5419) **Vakvagányok** (Tímár P.)* 24-25-én 3, 28-29-én 5. **Mikrokozmosz** (fr. természetfilm) 26-27-én f4. **Hibátlanok** (am.)*** 28-29-én 3. **Lottózsonglőrök** (ír)* 24-én és 28-án 3, 30-án n4. **Anyegin** (angol) 24-27-ig 5, 28-29-én h5. **Amerikai szépség** (am.)** 30-án h5. **Lulu a hídon** (am.) h7. **Sade márki játékai – Quills** (am.)*** 24-én és 27-29-ig h9. **Ellenség a kapuknál** (am.)* 25-26-án és 30-án h9. **Portugál** (magyar)* 25-én és 30-án 3. **Eszeveszett birodalom** (mb. am. rajzfilm) 26-27-én 3. **Blair Witch Project – Ideglelés** (ff. am.)** 29-én n4. **Az élet csodái** (fr.-német-vietnami)** 24-25-én h5, 28-30-ig h7. **Fedezd fel Forrestert!** (am.) 26-27-én f5. **Erin Brockovich, zűrös természet** (am.)* 30-án f5. **Idióták** (dán)*** 24-25-én h7. **Taxi 2.** (mb. fr.)* 26-27-én 7. **8 és 1/2 nő** (P. Greenaway)*** 24-én és 27-29-ig h9. **Csokoládé** (am.) 25-26-án és 30-án h9.

HUNNIA (VII., Erzsébet krt. 26. Tel.: 322-3471) **Lolita** (am.)*** 24-én f4, 29-én 4. **Egy kapcsolat vége** (am.)* 25-én 4. **102 kiskutya** (mb. am.) 26-án 4. **Csibefutam** (mb. angol animációs) 27-én f4. **Jeanne D'Arc – Az orléans-i szűz** (am.)* 28-án h4. **Szellemkutya** (am.)*** 30-án n5. **Mindent anyámról** (sp.)*** 24-én és 26-án 6. **New Rose Hotel** (am.)*** 25-én 6. **A napfény íze** (mb. ma-gyar-német-kanadai-osztrák, Szabó I.)* 27-én n6. **Punktérítő – A közellenség** (Kövessy R.) 28-30-ig f7. **Az élet csodái** (fr.-német-vietnami)** 8. **A Ravasz, az Agy és két füstölgő puskacső** (am.)**, kísérőfilm: **A mesterlövész** 24-én éjjel 10. **Harcosok klubja** (am.)*** 25-én és 30-án éjjel 10. **Bíóff** (angol)** 26-29-ig éjjel 10.

MŰVÉSZ (VI., Teréz krt. 30. Tel.: 332-6726) FERI ÉS AZ ÉDES ÉLET (magyar, Czabán Gy.)* 24-én h6, 25-30-ig 4, h8, 9.25. **A sziget foglya** (fr., P. Leconte)* 8, 25-30-ig h6 is. CITROMFEJ (magyar, Bodó V.)* 7. **Bíóff** (G. Ritchie)** 24-én és 28-án 5. **A Ravasz, az Agy és két füstölgő puskacső** (am.)** 25-én 5. **Életvonat** (román-fr.)* 27-én 5. **A Millió Dolláros Hotel** (W. Wenders)** 25-én éjjel 10, 29-én h5. **Rekviem egy álomért** (am.)** 30-án 5. **A Kelet az Kelet** (angol)* 26-án éjjel 10, 30-án f7. **A nagy Lebowski** (J. Coen) 27-én éjjel 10. **I love Budapest** (magyar, Incze Á.)** f6, n8. **Memento** (am.)** 25-29-ig h9. **Patkánymese** (ír, S. Barron) 25-én f7, 30-án h9. **A boldogságtól ordítani** (am., T. Solondz)** 24-én h9. **Ízlés dolga** (fr., A. Jaoui)* 7, 9. **Az északi sarkkör szerelmesei** (sp., J. Medem)* 24-én 5. **Bajnokok reggelije** (am.)** 25-én 5. **Utolsó vacsora az Arabs szürkénél** (magyar, Jancsó M.)* 26-án 5. **A szibériai borbély** (Ny. Mihalkov)* 27-én 4. **Pola X** (fr.)* 29-én h5. **Vorosilov mesterlövésze** (Sz. Govorukin)** 30-án n6. **Hullámtörés** (L. von Trier)** 28-án n5. **Werckmeister harmóniák** (ff. magyar, Tarr B.)** 26-án 6. **Szerelemre hangolva** (hongkongi, V. Kar-vaj)* 26-án és 30-án f9. **Malena** (olasz)*** 24-én és 28-30-ig f5. **Luna papa** (német-üzbég)** 24-én f7. **Cuki hagyatéka** (R. Altman)* 25-én f5. **A csodálatos mandarin** (magyar, Mészáros M.)* 25-én n9, 27-én n8. **Táncos a sötétben** (L. von Trier)** 25-én 9, 26-án f5, 27-én 8, 29-én f9. **Anyád, a szúnyogok** (Jancsó M.) 24-én f9. **A kis utazás** (Buzás M.)* 26-án n5. **Magnólia** (am.)** 27-én n5. **Wonder Boys – Pokoli hétvége** (am.)* 29-én f7. **Mindent anyámról** (P. Almodóvar)** 28-án f7. **Napsugár sétány** (német)* 28-án f9.

ÖRÖKMOZGÓ (VII., Erzsébet krt. 39. Tel.: 342-2167) BOLGÁR FILMHÉT: **Kecskeszarv** (M. Andonov) 24-én f5, 26-án f7; **Kései telihold** (E. Zahariev) 24-én f7; **Levél Amerikába** (I. Trifonova) 24-én f9; **Emilija barátai** (L. Todorov) 25-én 7; **Üveggolyók** (I. Cserkelov) 25-én f9. **Volt egyszer egy vadnyugat** (olasz-am., S. Leone) 25-én 4. **Dallas** (am., S. Heisler) 26-án f5. TÜNDÉRDOMB (Szőke A.) 26-27-én és 30-án f9, 28-án 9. **Stan és Pan az idegenlégióban** (am., J. W. Horne) + **Marokkó** (am., J. von Sternberg) 27-én f5. **A negyvenegyedik** (orosz, J. Protazanov) 27-én f7. A zongoránál Kecskeméti Gábor. **A testőr** (japán, A. Kuroszava) 28-án f5. **Akiért a harang szól I–II.** (am., S. Wood) 28-án f7. **Apacsok** (NDK, G. Kolditz) 29-én f5. Index Kultmozi: **Habfürdő** (magyar rajzfilm), vendég: Varga Csaba, az est házigazdája Vágvölgyi B. András. Az on-line szavazás végeredménye, jegyfoglalás és info: www.index.hu/kultmozi 29-én f7. **Ha kedd van, akkor ez Belgium** (am., M. Stuart) 29-én f9. **Meseautó** /1934/ (Gaál B.) 30-án f5. **Az akasztófa** (am., D. Daves) 30-án f7.

PUSKIN [V., Kossuth L. u. 18. Tel.: 429-6080 (személyes), 429-6091 /92 (automata jegyrendelés a zárójelben lévő kód alapján), 06-30-350-1200 (SMS)] **Bíbor folyók** (am.)*** n12, n2, n4, n6 (90891). 15 PERC HÍRNÉV (am.)*** este h10, 24-28-ig és 30-án n8 is (90888). **A sziget foglya** (fr.)* f12, f4, f8, f10 (80552). **Ízlés dolga** (fr.)* f2, f6 (80551). **Farkasok szövetsége** (fr.)** h12, f5, n10 (80559). **Sacra Corona** (magyar) (10 éven aluliak csak szülői kísérettel látogathatják) n3 (11279). **Csokoládé** (am.) 7 (90865). Café Cinema Galéria: Fehér Zoltán kiállítása.

SZINDBÁD (XIII., Szent István krt. 16. Tel.: 349-2773) **Ember a Holdon** (am.) 24-én f5. **Hibátlanok** (am.)*** 25-én f5. **A világ második legjobb gitárosa** (am., Woody Allen)*, kísérőfilm: **A fehér alsó** (Meskó Zsolt) 26-án f5. **Szomorú vasámap** (magyar-német)* 27-én f5. **Lottózsonglőrök** (ír)* 28-án h5. **Káma-Szútra** (am.-indiai)** 29-én f5. **Csokoládé** (am.) 24-29-ig f7. **Billy Elliot** (angol)* f9. Szindbád Filmklub, foglalkozásvezető: Féja Sándor filmpszichológus 30-án 6. **I love Budapest** (Incze Á.)* h5, 24-27-ig és 29-30-án n9 is. **Szerelemre hangolva** (hongkongi, V. Karvaj)* 24-27-ig n7. **Sade márki játékai – Quills** (am.)*** 29-30-án n7. Szindbád Galéria: Bizánci Padlás – Loss Andrea festményeinek kiállítása.

TABÁN (I., Krisztina krt. 87-89. Tel.: 356-8162) **Buena Vista Social Club** (am.-német, W. Wenders) (videó) 24-én f7, 26-án 8, 27-én h7. **A vágy forradalma** (fr.)*** 24-én n9. Vízesésben diákfilmklub 25-én 3. A vetítés előtt bevezetőt tart Víg Emőke, utána beszélgetés a klubban. **Régi idők focija** (Sándor P.) 25-én h6. **Cuba** (Szemző T.) + **Az élet egy fűttyszó** (sp.)* 25-én 8. Mesék az üveghegyen is túlról – mesefilmek, rajzfilmek kicsiknek és nagyoknak: **A Pál utcai fiúk** (am.-magyar) 26-án h4; **Peti, a csodagyerek** (mesefilm-összeállítás) 27-én f4; **Tündér Lala** (magyar) 27-én 5. **Billy Elliot** (angol)* 26-án f6. **Ízlés dolga** (fr.)* 27-én f9. **Az élet egy fűttyszó** (sp.)* 28-án n7. **Cuba** (Szemző T.) 28-án n9. **I love Budapest** (Incze Á.)* 28-án 9. **Pendragon legenda** (magyar)* 29-én n6. Jim Jarmusch filmjei: (A filmek vetítési joga lejár, utoljára láthatják!) **Mistery train** 29-én f7; **Törvénytől sújtva** 29-én f9; **Florida, a Paradicsom** 30-án h7; **Éjszaka a Földön** 30-án f9.

TOLDI (V., Bajcsy-Zsilinszky út 36-38. Tel.: 311-2809) **Nagyterem:** MÉLYEN AZ ERDŐBEN (fr.)** f5, f7, f9. **Gémes-terem: Csokoládé** (am.) 24-26-ig h5. **A vágy forradalma** (fr.)*** 27-én h5. **Ennyiből ennyi** (Erdély, 1990) (magyar, Maár Gy.)* 28-án és 30-án h5. **Lány a hídon** (ff. fr.)* 29-én h5. **I love Budapest** (magyar)** 24-27-ig 7. **Lábad között** (spanyol)*** 24-27-ig 9, 28-29-én n7. **Bíóff** (angol)** 30-án n7. **Titus** (am.)** 28-án n9. **Idióták** (dán)*** 29-én h9. **Tágra zárt szemek** (am.)*** 30-án n9. „Macroba videoshow" a videoaudítóriumban 25-én n9.

VÖRÖSMARTY (VIII., Üllői út 4. Tel.: 317-4542) MÉLYEN AZ ERDŐBEN (fr.)** 3, 5, 7, 9. **Gladiátor** (am.)** 26-27-én f1.

FILMEK TOPLISTÁJA

Franciák az élen

Francia hetek a toplistán. Három gall mozi is följutott a héten a legjobb tíz közé, s ebből kettő mindjárt az első és a második helyre. A múlt heti listavezető, Mathieu Kassovitz Bíbor folyó című filmjének helyét az élen a másik francia munka, a Farkasok szövetsége vette át. Szokatlan film. Sokféle műfaj izgalmas keveréke, ezért aztán mindenki megtalálhatja benne a szívének kedveset. Én például kedvelem a kosztümös történelmi darabokat, így aztán a Farkasok szövetsége mindjárt meg is kapott azzal, hogy története a francia forradalom előtt játszódik, s a filmesek nem spóroltak a díszletekkel.

Furcsán hat azonban, hogy a film hősei a keleti harcművészek stílusában verekednek – mondom még egyszer: a XVIII. század derekán, valahol Franciaországban. De még furcsább, hogy ez nem is zavar annyira. Pedig sosem voltam ninjarajongó. Egyszerűen elfogadom, hogy ez film, mese. De igazi, jó mese: farkasokkal, sűrű erdőkkel, titkokkal, hatalmas havazásokkal, nagy, dagadó sarakkal, különös képességű emberekkel. Szóval csupa olyasmivel, amire csak szürke életű városi ember vágyhat.

A két francia mögött a harmadik helyen nyomul a Fejcserés támadás. Könnyű, amerikai vígjáték arról, micsoda kavarodás támadhat, ha egy menekülésben lévő bankár nevet és ruhát cserél valakivel, akiről később kiderül: előkelő helyen áll az FBI körözési listáján.

Ezen a héten indult az Ideglelés második része. Bizonyára emlékeznek, az elsőt nagyon kevés pénzből forgatták, amatőr eszközökkel, de szellemesen adták el a sztorit mint talált filmet, amely egy erdőben eltűnt társaság utolsó, különös felvételeit tartalmazza. Örvendetes visszatérés ez a klasszikus, keveset mutató, inkább csak sejtető horrorhoz. Óriási sikert is hozott: harmincezer dollárból százmilliót csináltak. Nyilván ez motiválta a folytatást. Amivel aztán mindent elrontottak. Saját legendájukat mesélik el az alkotók, vagyis azt, hogy az első részen felbuzdult nézők felkeresik a filmben szereplő erdőt. S néhányukkal ugyanaz történik, mint az első rész hőseivel. De ezt a trükköt a nézők másodszor már nem ették meg.

Franciákkal kezdtük, fejezzük is be velük, hiszen tizedik helyre tornázta fel magát egy művészfilm, a Sziget foglya, amelynek az a legfőbb érdekessége, hogy egyik főszerepét Emir Kusturica, a híres szerb filmrendező játssza. Egy halálraítéltet alakít, akit nem tudnak kivégezni, mert az isten háta mögötti szigeten nincs guillotine. Ráadásul a sziget vezetőivel szemben a fogoly mellett áll a helyi fegyveres alakulat kapitánya és annak felesége (Juliette Binoche).

Csordás Lajos

A MÁJUS 10–16. KÖZÖTTI HÉT TÁJÉKOZTATÓ ADATAI

	A film címe (forgalmazó)	Heti jegybevétel (ezer Ft)	Heti nézőszám	Hány hete játsszák?	Össz-nézőszám	Az összes bevétel (ezer Ft)
1.	(új) **Farkasok szövetsége** *(Best Hollywood)*	12 262	16 820	1	18 794	13 670
2.	(1.) **Bíbor folyók** *(InterCom)*	10 708	14 176	2	36 217	13 670
3.	(új) **Fejcserés támadás** *(InterCom)*	7 091	9 247	1	9 247	7 091
4.	(3.) **Beépített szépség** *(InterCom)*	6 695	8 812	5	117 739	88 727
5.	(2.) **Szívem érted RAPes** *(UIP)*	5 933	8 306	2	20 371	14 891
6.	(új) **Blair Witch–Ideglelés 2.** *(InterCom)*	5 502	7 385	1	7 385	5 502
7.	(5.) **Mi kell a nőnek?** *(InterCom)*	5 049	6 561	7	197 505	146 134
8.	(4.) **Szeretném, ha szeretnél** *(Kinowelt)*	3 766	5 039	3	29 026	21 519
9.	(6.) **Ellenség a kapuknál** *(UIP)*	2 841	3 807	4	38 951	29 285
10.	(új.) **Sziget foglya** *(BudapestFilm)*	2 657	4 006	1	5 205	3 545
	A Top 10 összesített eredményei:	62 504	84 159			
	Budapest összesen:	79 026	111 154			

A zárójelben lévő számok az előző heti helyezést mutatják

Forrás: BudapestFilm NÉPSZABADSÁG-grafika

A budapesti mozi száz éve

Minden eddiginél nagyobb mozitörténeti kiállítással tiszteleg az Ernst Múzeum a pesti mozizás száz éve előtt. A kiállításnak nemcsak az évforduló ad aktualitást, hanem az is, hogy lezárult a fővárosi mozitörténet egy szakasza, eltűntek a hagyományos, egytermes mozik, s az a sajátos élményvilág, amely hozzájuk kapcsolódott, s amely az igazi pesti mozit jelentette. Nem véletlen

DN DAILY NE

from the wires of the News Agency MTI
BUDAPEST

Neueste Nachrichten

Saturday-Su
Vol. 11. No. 84

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1977 APR 27
Daily News
Kiadóra Valóris

New hopes for capping oil well

as troubleshooter flies in

BRITAIN

By-election leaves Labour dependent on allies

London, April 29 (Reuter) — The stunning capture Friday by the Conservatives of yet another working class

were tipped to win, was held by Labour.

Ashfield, vacated by David Marquand who has moved to Brussels for a European Common Market job, gave Labour its worst-ever by-election defeat.

Many Labour supporters stayed away—bitter over rising prices, high taxes and, according to some opinion pollsters, Britain's membership of the Common Market. Only 60 per cent of the electorate voted as opposed to 75 per cent in the 1974 general election.

The Conservatives' share of the vote went up from 22 per cent in 1974 to 43 per cent. Labour's dropped from 63 to 42 per cent and the Liberals' from 14 to 9 per cent.

In Grimsby, formerly held by the late Foreign Secretary Anthony Crosland, Labour fought an all-out campaign for its candidate, local television personality Austin Mitchell.

Labour's share of the vote remained at about 47 per cent. The Conservatives had 46 per cent of the vote, a 10 per cent improvement since 1974, but the Liberals' share plunged from 21 per cent to seven per cent. The hard campaign brought 70 per cent out to vote—one per cent more than in 1974.

Christian Democrats, Communists start cautious talks

Rome, April 29 (UPI) — Christian Democratic and Communist leaders met Friday to see to what extent they can cooperate to fight Italy's ills of inflation, unemployment and violence. Statements by both sides before the meeting between Christian Democratic Party Secretary Benigno Zaccagnini and Communist leader Enrico Berlinguer were cautious and unenthusiastic.

The Communists moved within 4 percentage points

qualified go-ahead to meet the Communists and other parties to see if this could be replaced by a more stable arrangement.

It said Zaccagnini should meet separately with leaders of each party and then report to the Christian Democratic leadership before making any decision.

Zaccagnini, considered a liberal, said: "We are inspired by the political will to achieve a positive solution, but we are not ready to achieve it at any cost."

This means that the Christi

IRA to counter Protestant strike

Belfast, April 29 (Reuter) — The guerrilla Irish Republican Army said Friday its forces would counter a general strike, called for next week by militants demanding the return of a Protestant-dominated government in Northern Ireland.

The IRA said in a statement it would impose a price-freeze during the strike to avoid profiteering. It also pledged it would assure food supplies with cross-border shuttle services from the Irish Republic.

Despite general fears that a stoppage might cripple for years the province's already ailing economy and lose thousands of jobs, the strike organizers, the newly-formed Loyalist Action Council headed by hard-line Protestant the Reverend Ian Paisley, pushed ahead with their plans Friday.

Yet their strike has kindled sparse public support so far. Both the power station and dock workers, the bastions of the Protestant work force, have shown little enthusiasm.

Most stockpilers obviously still remembered the hardships of the last general strike which brought down the Catholic-Protestant power-sharing government in 1974 and transferred administration to the British parliament. Now Protestants want to use the same strike methods to bring back a

1021

Young Hungarian peasant girl

THÉODORE VALÉRIO

French painter with an eye for Hungary

Shepherd riding his donkey

This is to do justice to one of the minor masters of the French romantic school of painting who, around the middle of the last century, spent almost two years in Hungary, drawing and sketching genre scenes of Hungarian popular life of that period. Hungarian encyclopaedias, both old and new, including those specialised in the arts, have left the name of Théodore Valério (1819-1879) unmentioned.

Valério studied under Charlet in Paris from 1834. In 1836, he travelled around in Germany, Switzerland and Italy. He then settled in Paris.

Trying his hand simultaneously in painting and water colour, he had his début at the Salon in Paris in 1838 with an oil painting entitled "Flemish Guard Room". He became quite famous with his "Milton" shown at the Promotrice exposition in 1847 at Turin (Torino), Italy.

Under the influence of the German naturalist Alexander von Humboldt, he devoted himself after 1850 to genre painting of folk scenes. In 1851 he travelled again over Germany, and later in Austria. 1854 found him as painter of Crimean War scenes. He also covered the subsequent Bosnian campaign.

His travels then brought him to Hungary, among other central and southeast European countries, and he spent almost two years in this country, producing a large number of water colours of folk types—including fishermen, shepherds, soldiers, gypsies.

He finally returned to Paris, and spent the last years of his life in Brittany (Bretagne).

In the very year of his death, 1879, was published his 7-volume album containing his engraving and lithographic work, central and southeast European genre scenes summing up Valério's visual experiences and reminiscences. The first volume was devoted to pictures of Hungary, 32 in all. The rest of the volumes were on the Danubian provinces of the Hapsburg empire, Croatia, Slavonia, Dalmatia, Montenegro, and the miltiary frontier provinces of the empire.

Many of Valério's oil paintings are preserved in European picture galleries.

— ta —

Fishermen of the Rába river (western Hungary)

Festeszet. XIX sz. Táblakép. „Ebét után." (Valentiny)

Pesti Hirlap. 1886. nov. 12. 4-5.

Prein József: a jubiláris tárlat

Táblakép. „Gunyhó előtt," Valentiny

Pesti Hirlap. 1879. márc. 27.

A Műcsarnokban ma....

Táblakép. „Cigányfőnő." Valentiny

Pesti Hirlap. 1880. máj. 28. 4.

A képzőművészeti társulat műcsarnoki kiállítása....

Táblakép. Cigánykáry. Valentiny

Pesti Hirlap. 1880. ápr. 30. 4.

A Tárlat új Képei

Festészet. XIX sz. Táblakép.
„Ebéd után."
(Valentiny)

Pesti Hirlap. 1886. nov. 22. 3.

A Király vásárlása a Műcsarnokban

öt a táblaképp, valentiny
János „Párhajután" c. képe.

Kat. Szemle, 1894. 110.-119. o.

p.: Képki állitásunk ... etc.

Valentini János, festö.

Képzömüvészeti Szemle. 1879. 1. sz. 14. l.

Valentini festö.

Pesti Hirlap. 1882. ápr. 25. 3. l.

Táblakép, Hegedűs cigány Gbl

Valenting Jánostól

Budapesti Hirlap, 1882. X. 24.

293. sz. Melléklet, 2. o. (Sz. és M.)

Táblakép. Balatoni táj. Valentiny

Pesti Hirlap. 1879. dec. 30. 4.

A Rarácsonyi Riállítás....

Táblakép. Életkép. Valuting

Pesti Hirlap. 1877. dec. 30. 4.

A Karácsonyi Vállitás....

Táblakép. Étretati táj. Valentiny

Pesti Hirlap. 1879. dec. 30. 4.

a Rarácsonyi Kiállitás....

Valentiny János, festő

Kat. Szemle, 1894. 110.-119. o.

p.: Képkiállitásunk ... etc.

Patak Jenő

Valentini magyar festő /19.sz./a képző müvészeti Társulat vegyes kiállitásán. /K.E./

Fővárosi Lapok 1870.I.III.27.264.old.

Festészet. XIX. sz. Táblakép. „a haldokló cigány." (Valentiny)

Pesti Hirlap. 1885. VII. é. máj. 10. 9-11.

Radó Antal: Festészetünk a Riállitáson

Patak Jenő

Valentini magyar festő/19.sz./a Képző müvészeti Társulat vegyes kiállitásán. /K.E./

Fővárosi Lapok 1870.I.III.27.264.old.

Önálló tábla - Életkép

Valentiny János:
Törött kancsó.

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
127-130.
"Valentiny János"

Táblak-ép. „Ebéd után", Valentiny

Pesti Hirlap. 1886. nov. 12. 4-5

Prém József: A jubiláris tárlat

Valentiny János festő

Pesti Hirlap. 1883. okt. 10

Prém József: Az őszi munkiálktás

Valentiny János festő

Pesti Hirlap. 1883. nov. 20. 4

Az őszi kiállítás második sorozata

Valentiny János festő

Pesti Hirlap. 1884. aug. 28. 11

Haynald bibornok Munkácsy által..

Valentiny János fest.

Pesti Hirlap. 1885. máj. 10. 9–11

Radó Antal: Festészetünk a Kiállításon

Valentini János festőművész

Fővárosi Lapok 1867. VII. 31. 695.

Itára művész segéfeléséről

Valentini János festőművész

Fővárosi tapok 1866. XI. 3. 1030.

Kis a Képzőművészeti Társulat kiállítá-
sáról

Táblakép: „A heldokló cigány"
Valentiny

Pesti Hirlap. 1885. máj. 10. 9–11

Radó Antal: Festésztünk a kiállitáson

Kiállitások

P a r i s i S a l o n
/Valentiny János/

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
127-130.
"Valentiny János"

Müvészek foglalkozása

Rajztanitó/Nádasdy Ferenc grofnál/: Valentiny János

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
127-130.
"Valentiny János"

Müvészeti oktatas

Van der Venne festő/Pest/
Valentiny Janos mestere

M Ú V É S Z E T
I.évf.1902.
127-130.
"Valentiny János"

Müvészeti oktatas

Valentiny Janos,
Nadasdy Ferenc gróf rajz-
tanitója

MÜVÉSZET
I.évf. 1902.
127-130.
"Valentiny Janos"

Müvészeti oktatás

Marastoni-féle festőiskola
/Valentiny János/

M Ú V É S Z E T
I.évf.1902.
127-130.
"Valentiny János"

Alkalmazott tablakép - Oltárkép

Valentiny János:
Oltárkép

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
127-130.
"Valentiny János"

Önalló táblakép - Népi ábrázolás

Valentiny János:
Ábránd

MŰVÉSZET
I.évf. 1902.
127-130.
"Valentiny János"

Önálló táblakép - Életkép

Valentiny János :
Capri-i naplopó

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
127-130.
"Valentiny János"

Caprii naplopó.,
festette Valentini János.

Képzömüvészeti Szemle.1879.1.sz.14.l.

Önálló táblakép - Életkép

Valentiny János:
Dolce far niente

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
127-130.
"Valentiny János"

München

Valentiny János második
tanulmányutja/1878/

MŰVÉSZET
I.évf. 1902.
127-130.
"Valentiny János"

M ü n c h e n

Valentiny János tanulmányai
/ 1873./

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
127=130.
"Valentiny János"

Olaszország

V a l e n t i n y János
tanulmányutja

M Ű V É S Z E T
I. évf. 1902.
127-130.
"Valentiny János"

N a g y l a k

Valentiny János festő
születési helye/1842/

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
127-130.

Nádasd-Ladány

Valentiny János festő
működési helye

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
127-130.
"Valentiny János"

N á d a s d - l a d á n y .

Valentiny János festő
halálának helye/1902./

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
127-130.

P á r i s

Valentiny János tanulmányai
/1865-68/

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
127-130.
"Valentiny János"

München

Valentiny János tanulmányai

MŰVÉSZET
I.évf. 1902.
428.
"Valentiny János"

Valentiny János festö.

Mübarát. 1922. II. 48-49. l.

Valentiny Jánosné

Pesti Hirlap. 1922. jan. 29. 9

k. k. d. Balatoni Kiadóhivatal

Valentiny Sándor festő

Pesti Hirlap. 1880. szept. 6. 3.

Magyar művészek Bécsben

Valentiny Vince festő

Pesti Hirlap. 1880. aug. 8.

Kar Tor: Magyar festők

V a l e n t i n y ános festő

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
428.
"Valentiny János"

Valentiny János festő

Pesti Heilap. 1882. febr. 22. 5.

Munkácsy Budapesten
a jelvezetély a Mücsarnokban

Valentiny János fejtö

Pesti Hirlap. 1881. ápr. 21. 3.

A Mücsarnokból

Valentiny Sámuel festő

Pesti Hirlap. 1880. ápr. 30. 4.

A tárlat új képei

Valentiny János festő

Pesti Hirlap. 1880. máj. 28. 4.

A Képzőművészeti társulat művásárló bizottsága....

Valentiny János festő

Pesti Hilap. 1881. ápr. 1.4.

a tavaszi tárlat holnap....

Valentiny János festő

Pesti Hilap. 1882. máj. 31.
2 mell.

a bécsi nem jetkozi kip kiállítás

Valentiny Ignác festő

Pesti Hirlap. 1879. máj. 27.

A Műcsarnokban ma....

Valentiny Sámos festő (1842-1902)

Pesti Hirlap. 1885. VII. é. máj. 10. 9-11.

Radó Antal: Festészetünk a Kiállításon

Valentiny János festő (1842-1902)

Pesti Hirlap. 1886. nov: 12. 4-5.

Prém József: a jubiláris tárlat.

Valentiny János festő (1842-1902)

Pesti Hirlap. 1886. nov. 22. 3.

A Rimly vásárlása a Mücsarnokban

Valentiny János festő

Pesti Hirlap. 1879. szept. 4. 3.

Mészöly Géza a ugár folyamán....

Valentiny János pesto

Budapesti Hirlap 1881, XI. 25

162. n. 3. 8. (Sz. és M.)

Valentiny János Jestő
(Nádasdladány).

Kr. V. 714/1898.
1898. nov. 10.

Valentiny János festő.
(Nádasdladány).

Kr. T. 742/1898.
1898. nov. 19.

Festészet_

„Halászkunyhó a Bala_
tonon" c. kép.
(Valentiny János-tól).

Kr. V. 742/1898.
1898. nov. 19.

MDK

Valentiny János,1842-1902.

A falu hőse, festm.

Részlet a velencei tóról, festm.

Almásy-Teleki I. aukc. 1939. szept.

14 l.

Május

Jún

Valentiny János

festő

Életrajz

l.

Schmidt Fejérom

356 l.

Valentiny János

festő

írod

z

Károly János

Fejér vármegye

története. V. k.

Székesfejérvár

1904. 26. l.

A nádasdladanyi rk.

templom főoltárképe

fentitől.

Repr.

u.o. 39. l.

Valentiny fáms

Pes tmegyei reprodukciójó a
Vasárnapi ujság 1899 dec. 31 számban
(emlitve)

Pes tmegyei Hirlap 1900 jan. 7. Soldal

152.

Valentiny János

A falu hőse c. képe

vers.

Almásy-Telleki I. 1939

MDK

Valentiny János

A falu hőse, repr.

Gr. Almásy Teleki Éva első nyilvános aukciója. Művészet 1939. 29. sz. 11o.l.

Valentiny János, [ ]

Megemlítve.

Dévényi Iván: Képzőművészeti Könyvnemle
– Szabó Júlia: Magyar rajzművészet
858 – 862.

XVI
9.

JELENKOR, Pécs, 1973. szept.

Valentiny János

Mátrai Vilmos: "A Tavaszi Tárlat" cimmel ismerteti a Műcsarnokban rendezett kiállitást. A hatvanas évek művészeit sorolja fel először, a kiállitás mai része cimmel következnek a fiatalabb művészek, végül a Műcsarnoktól különvált Benczur Társaság tagjai kerülnek sorra. A Mátrai-kritikát, a Benczur Társaság művészeire vonatkozó véleményt, valamint a teljes művésznévsort lásd: Barabás Miklós nevénél.
A hatvanas évek művészei:
Barabás Miklós: Prielle Kornéliát ábrázoló képe, Borsos József: Hármas arckép-e, Valentiny János: Haldokló cigány-a, Munkácsy Mihály: Utolsó próba c. Benczur Gyula: Madame Dubarry c. műve, Zichy Mihály: dekorativ pannoja, Lotz Károly: freskóterve, Telepy Károly Tátrai tájkép-e,
Élet. Bp. 1923. május 6. XIV. évf. 9. sz. 213-214. lap.

MDK

Valentini János

GerLonModfest. 50.1.

Ányakvi sz.: .....

: .....

cim: .....

ktárgyak: .....

olyam: ..... Vallás: ..... Szül. év.: .....

ıktárgyain kivül tud .....

.....

nitást vállal: h e l y b e n — v i d é k e n.

ıpott-e már állást a Segitőtől és milyen esetekben: .....

egjegyzések: .....

Valentiny János /nagyloki./ F. M. 19. 2.

1866-68 Pakštan tanul. /Lyka. N. r. 150/
1862 Belyiš ž. ja. (Ly. N. r. 196.)

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási

vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Valentini János

Gerő Ödön, London Elek

Modern magyar festő-
művészet. Budapest, é. n.
50. l.

MDK

Valentiny János, Nádasd-Ladány

Magyar kiállitó művészek névsora. Műcsarnok, 1899. 22.sz. 346-348 l.

Valentny. Zanós

festő

Miegyl. Katalogus
1859.

Valentiny Tarvi

Gestö

†. 1902. febr 25.

60 éves korab

Nadas Ladaybe.

Vaslys 1902. 142 l

Valenting 7ános

„Cigány zeneiskola" c. festménye a Vasárnapi Ujság nov. 12-i számában.

(emlitve)

Pestmegyei Hirlap. 1899 47. szám, 7. lap

Veszprémmegyei Múzeum műtárgy

1913-ban VIII. 197, 198.

Valentinyi János

1859-60. Buesurás a kedvestől c. olajf. 50 forint megvette a műegylet.
PMÉJK. 1859. 22. l.

Szentiványi =

— altenburgi V. 54.

Valentiny János

festő

1842 – 1902

Irod

Krück II. 675 l.

~~A. Ch. Lit. V. 155, 156, 158.~~

Auguszta kir. herczegasszony V. 198. —
Kórház (Budapest) X. 173.

Valentiny János †

Mucsarnok

1909. graf. neuvzsk. Kiáll.

97, 101

M.D.K.

Valentiny János
festő

Baráti viszonyba volt Gulácsi
László festővel.

Daubó Sarolta: Gulácsi László
Művészet, 1962. augusztus – 11 lap.

MDK

Valentini János fertő

1869. Tehetségi bizonyítványt hagy a KT-tól

(Székely B., Orlay, Telepy, Than, Klimkovics F.)

MDK-A-I-1/500

MDK

Valentini János fertő

1867 Tehetségi bizonyítványt hogy a KT-től

MDK-A-T.-1/389.

Valentini Jacób

a Kösokt. mustermintol
500 fokot kapott. osztondej

Vas. Vys. 1872. 433. l

Valentiny János

hátrahagyott műveinek kiállítását ismertettéka napilapok 1902 nov. 12-ki számai.

(Művészet 1902 440 l.)

t két ümpéldányat.
latt működésem igazolására a M. Kir
tal telepemre kézlesített levelet.
latt elismervényt a M. Kir. Póstatakárék-
oz befizetett 1·60 P-röl.
megismételve vagyok

, 1932. február 29.

kiváló tisztelettel
Horváth László

Valentiny János

1842 – 1902

A nádasdladány gr. Nádasdy-kastély egyik meghitt zugában lévő műteremben fenti, aki 17 éves korában került ide gr Nádasdy fia, Ferenc mellé rajztanítónak – évtizedeken át dolgozott itt, s számos alkotásat ma is a kastélyban őrzik.

Dor Bakony

136. l.

~~Szűrés pontja~~

~~es pontos tegesszeszere~~

ÉRDEKES! OLCSÓ! TANULSÁGOS!

MOST JELENT MEG!

a M. Kir. Közp. Statisztikai Hivatal által szerkesztett

STATISZTIKAI ZSEBKÖNYV 1935-re

amely minden foglalkozási ágra nézve igen hasznos adatokat tartalmaz.

Ára P 1·—

Megrendelhető a vételár és 20 fillér költségnek postabélyegben vagy utalványon való beküldése ellenében a hivatal **főbizományosánál:**

Kókai Lajos könyvkereskedő cégnél
Budapest, IV., Kamermayer Károly-utca 3. szám.

Hornyánszky V. R.-T. — 92.631.

Valentiny János

festette a Nádasdladányi (Fejér vm.) rk. templom oltárképét, amely Szent Ilona császárnét ábrázolja és gr. Nádasdy Ferenc neje, gr. Zichy Ilona emlékére készíttette.

Dor Bakony

134. l.

Elöljáróság!

th László budapesti lakós azzal az alázatos kintetes Elöljárósághoz, hogy a IV. Veres Pál i megnyitandó halapüzlethez szükséges 2. évi XII. t. c. értelmében kiadni szíveskedgatására csatolom:
születési anyakönyvi kivonatom mely , rk. vallású és budapesti születésü vagyok.

Valentiny János

Hableany c. képe a nádasdladányi gr. Nádasdy-kastély könyvtár termében

Dor Bakony

135. l.

SZEPTEMBER

20

Valentiny János

Univerzeti lex. 796. l.

Revai lex. 18. k. 737. l.

festő, mint 1842 I. 1. Magyarban, megh. 1902 II. 25. Nádasdladányban. Pesten tanult, azután külföldön élt, az 1870-es évektől Nádasdladányban dolgozott. ~~[illegible]~~ Ligány életképek igen nagyon voltak.

MDK

Valentiny János

Csillag arcképfestő /Arad/ Valentiny János mestere

Valentiny János. Művészet, I.é. 1902. 127-30.

Kolumbács.

Az előtérbeli hegyek közö
dereglye ereszkedik lefelé, ba
ra a deszkát igazitják, hogy a
szállhassanak. Felirata

balra: Gegendt von [illegible] Kolu
im Bannat.
jobbra: Environs de Kolumb
au Bannat.

Mezzotinto, mér. a

Szn. 29
252-98-

Valentiny János

Szana Tamás: A cigány festőjéről. Magyarság 1902. márc. 4.

(Művészet 1902. 151. l.)

Agrippina, az idősebb, portraitja

TV. 232.

Valentiny János

Mulsanok Nádasd-Ladány

1893/94. téli kiáll.

1894/95. téli kiáll.

1897. tav. kiáll.

1897/98. téli kiáll.

1898/99. téli kiáll.

1899-1900 téli kiáll.

1900-1901. téli kiáll.

M.D.K.

Valentiny János,festőművész

Széchenyi győri püspök 1924-ben árverezett képei között szerepel.Havas táj.Fa. 40+30.

Csatkai Endre:"Győr város kultúrképe".Az 1903-as képkiállitás.238.o.

Arrabona,8.A Győri Múz.Évkönyve.Győr.1966.Antus János Múz.

Valentiny Tónos

Szerepel a „magyar táj és életkép"
kiállításon a Műcsarnokban

Nemzeti Újság 1927 I. 14

Baumgarten Miksa, f. XIX.
Baumgarten Sándor, é. 1864–.
Baumgartl Boldizsár, f. 1867–.
Baumgartner Antal, f.
Baumgartner Bertalan, ö. 1525.
Baumgartner Norbert, f. XVIII.
Baumgartner Pál, f. XIX.
Baumgartner l. Baumgarten.
Baumhorn Lipót, é. 1860–.
Baumwart, f. 1850.
Baur János Vilmos, m. 1610–1640.
Baurnnfeind l. Baurenfeint.
Baurenfeint József, rm. XVIII.
Bauszneritt Mihály, ö. XVII.
Bay Alajos, f.
Bay Ilona, f. 1837–.
Bayer Ignácz, vésnök, XIX.

Valentiny János

l. Kelp

93-l.

Verseczi Törökfő-hegy VIII. 196.

kissé balra fordulva van ábrázolva. Bal kezében
ilt hajat, bájuszt és körszakállt hord. Ingének
tja egy elejű s vállra vetett köpenyét maga körül csa-
tornázott oszlop látszik. Felirata a kép alatt két

SUTH
na Genova via Luccoli N° 10.

ak nagysága 15·5 cm.

31.

11/08
505.

Valentiny Janis

Cigány fiú

Ciupe Cat

M.D.K.

Valentiny János, festő

„ egy hetvenes évekbeli, feltűnő jó arctanulmányával" szerepel a Szépművészeti Múzeum újabb szerzeményeinek kiállításán.

Bálint György: Képek között, Bp. 1967. 459.
/a cikk megj.: „Világ" 1917. máj. 26. /

93 6.

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

[illegible]emlékezés Országos Bizottsága
ter. Elnökségének

Budapest.
IX. Rákosi u.

Hivatalból
[illegible]zszolgálati ügyben
ÁTALÁNYOZVA

Központi borítékok 13. sz. mintája — 1480

Budapest székesfőváros polgármesteri ... Közmüvelődési Ügyosztály

Valentiny János

Nód

Keleti G. Cikke

Kel 1885

IV. K. 4. f. 736. L.

ra -

Valentiny János

Művészet 1902 127, 157, 428, 440
– 1905. 230
– 1908 - 386
– 1911. 132, 134, 137
– 1914. 341, 352

Magyar Művészet
1927. 7.

ő feliratokkal:
Lajos franciia király udvará-
jánlani, de visszautasitó kül-
ja, az udvaronczok pedig kine-

a, a herceg lovára ül, máshol

ák császárhoz jő, a ki őt nagyon

benne a katonai ügyességet, egy
az udvart elhagyja,
ri tehetségét, s a franciák el-
gveri Lajos király hatalmas hadait,
, hogy szétvert seregei a Rajnán
az igazságról, hogy a férfi becse
g hire pedig mai napig is él a

olva hat képben. Felirata a lap-

voyi herceg.

és jobbra: II.F.9ck.
alól balra: Ifjúság képcs
középütt: 21.
és jobbra: Post.Geib
jelzése pedig legalól: Sc

Fametszet, méretei a

Sz.n
189
At.l

Valentiny Tarás

und

A Valentiny Eiállítás

Vas Lap 902. 753 l

Szepesvel.

erstlag Lárd

Valentiny Janos

l.

Szépszüvészet

1941.169. l.

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási
vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Valentinyi János

irod.

Siklóssy László:

Valentinyi János

A Pesti Hirlap

Vasárnapja

1935 febr. 24.

(Kepekkel.)

.....nevü munkás igazolta

a müvezető aláírása.

ezem:

y helyettesének
a.

Endrényi Imre, Szeged.

Valentiny Janis

Lvod

Szana Tamás. A cigányok festőjéről. Magyarság. 1902. 54 sz

..... *mühely.*

...főnökség!

...v ..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... szamu .....

...m.

...évi ..... hó .....

.....

sajátkezű aláirás és munkásszám.

Valentiny János

irod

Divald Kornél

Valentiny János fest-
menyei. Magyar Szemle

1902. 47 szám

Papír, vízfestmény.

FLATZ, GEBHARD (német festő, 1800—1881)
Arckép
Papír, színes ceruza.

FÜHRICH, JOSEPH VON (osztrák festő, 1800—1876)
Jézus Lázár sírjánál
Freskóterv, papír, szén.

A hitetlen Tamás
Freskóterv, papír, szén.
Kőrösy László: Esztergom. Esztergom 1887., 240. és 242. l. — Gerevich: Az Újság, 1916. júl. 20., 4. l. — Gerevich PA, 256. l.

HESS, GRAF PETER (német festő, 1792—1871)
Lovagló arab harcos
Papír, vízfestmény.
Körösy László: Esztergom. Esztergom 1887., 240. l.

GUDIN
Viharos tenger hajóval
Papír, vízfestmény.
Csernoch prímás vásárolta.
Gerevich PA, 256. l.

HAANEN REMY VAN (holland festő, 1812—1894)
Tájkép

Valentiny János

vád

Petr Egy kimult

169. l.

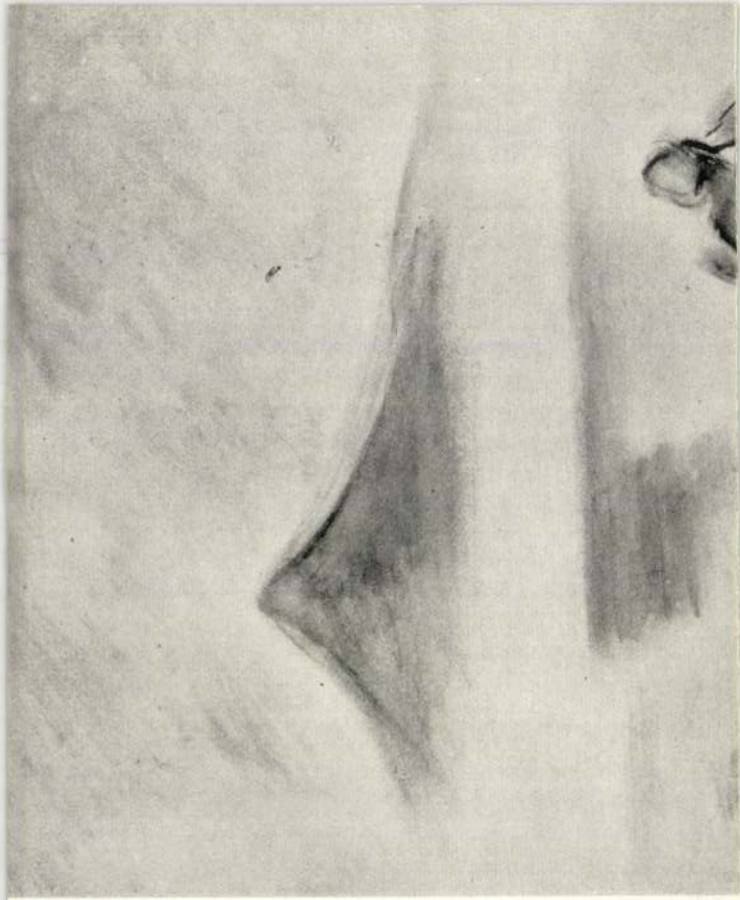

Valentiny János

wód

Csánky Dénes:

A balatoni sájkép festészet.

A festői Balaton.

Bp. 1942. 76. l.

Valentini Janos

festo

ród

Din París

27.1.

MDK

Valentiny János

A műcsarnok téli tárlata. Vas. Ujs. 1897. 827-828.l.

ta -4

934-1938 között történt Gerevich
Müemlékek Országos Bizottsága költ-

ástak ki az esztergomi váraldalban.
6 1 - Gerevich Tibor: A legujabb ma-
, XXIII-1935, 74-77 1 - Leopold Antal:
konográfiája. Katolikus Szemle, XLIX-
alais des Arpadiens a Esztergom.
5, 51-61 1, képekkel - Lux, Kalman:
iligen in Esztergom. Der Burgwart,
Nagy, Zoltán: Les . . . d'Eszter-
lio: Gli artisti Italiani in Ungheria.
1, XXIII-XXVI, LXXIX-LXXX tábla -
ori emlékei. Bp. 1938, képekkel -
rele Árpádiano di Esztergom. Annua-
esi. II-Roma, 1938, 77-80 1, képkkel
. . italiana? Roma, 1942,
ásatások épitészeti feladatai. Épi-
- Voit Pál: Régi magyar otthonok.
opold Antal: Vitéz János esztergomi
4, 115-119 1, képekkel - Balogh Jolán:
s. Istituto Ungherese di Storia dell'
1,képpel - Esztergom V és MV. Bp.

MDK

Valentiny János

Kacziány Ö: Gyulay László. Művészet, 1911.
261-265 l.

M.D.K.

Valentiny János

"A banda leckéje" c. cigányképen dolgozik Erdélyben, -közli az "Irodalom és Müvészet" c. rovat "Hirek képirókról" cimmel.

Képes Családi Lapok. Bp. 1882. juli. 3o. 4. évf. 44. sz. 7o1. lap

Valentiny János

"Már jobb müvekkel is szerepelt" irja Nyitray József: "Mütárlat" c. kritikájában, mely a Mücsarnokban bemutatott müveket ismertet

A HÉT, Bp. 1891. dec 2o.
II. évf. 51. sz. 827-829. lap.

M.D.K.

Valentiny

Dr. Berényi Pál:"Az Országos Kiállitásról" c
kritikájában a müvészt a jeles alkotásokkal
szereplő müvészek között emliti meg.

Képes Családi Lapok, Bp. 1885. juli. 26.
7. évf. 44. sz. 699-700. lap

M.D.K.

Valentiny

"Hegedüs cigány" c. müvét a Mücsarnok
őszi tárlatán megvásárolta Strauss Sándor,
-közli az "Irodalom és Művészet" c. rovat.

Képes Családi Lapok. Bp. 1882. nov. 2.
5. évf. 6. sz. 95. lap

MDK

Valentiny János

A "Segitség" emlék-album.Vas.Ujs.1887.34.sz. 568.l.

MDK

Valentiny ~~László~~ János

Kézdi-Kovács L.: A 80-as évek festészete és szobrászata. P.K. 1928 évi naptára. 41411.

Saga

yzék

-i népmozgalmi nyilvántartónak megküldött ő lapokról.

ö l t i

visszaküldés előtt a népmozgalmi nyilvántartó

éni értesítő lap		a csatolt honvédelmi munkajegy száma	Megjegyzés
megküldve lakásváltozás miatt mely népmozgalmi nyilvántartónak			
6.		7.	8.
			Nyilvt. nem szerepel

Valentiny János

rozd
z
Dívald 1927
1751 l.

~~Selmeczbányai népkört. VIII. 167.~~

Valentiny Janós

l.

Mysk Ernö

75. l

Kreisen zugänglich machen.
zt. Die Zahl der Farbentafeln,
erabgesetzt, die Zahl der Tief-
esamte Umfang also auf 120
nert und dadurch handlicher
Größe der Abbildungen, diese
üheren.
Volkskunst und den eng damit
Handwerks, wie sie etwa die
te Beachtung schenkt, dieses
en der Volksdichtungen und
ım bei jeder neuen Beschäfti-
r in Hinsicht auf den Inhalt
eichtum dieses Buches schlecht
ıne für ursprüngliche Kunst-

Valentiny Janis

festō

wód

z

Szekeres Jakobey

7. l –

lombdíszítésű aranyozott czúsztet
[2 hiányzik] s egy nagyobb) ékíte
gyanánt befoglalva. A hüvely zöl
és a bujtató, részben vésett, részl
az ezek közötti rész áttörtmívű. Az
czímerét, a többi mezőben pedig,
hét várát ábrázolja domborúan k
szintén a fent leírt czímer van bev
erdélyi fejedelem, ki I. György fi
főkapitány és bihari főispán, 164
hitre. Atyja 1644-iki hadjárata alat
kodásának első perczétől egyetlen
már atyjának is nyiltak kilátásai. E
majd Moldvát és Oláhországot i
meg is indítá a háborút János K
16-án, svédekkel egyesülve elfogl
szenvedett vereség arra kényszeri
A lengyel háború kudarcza Rákó
miatt, megfosztá fejedelemségétől

Rákóczy 1658. július 5-én
a 200,000 főnyi török és tatár
1657. november 1-én Rhédey Fer

hyány-Strattmann Ödön herczeg.
erősen kiemelkedő, éles bordája
négy részén négysoros, keskeny
ti egymással össze. Alul 30 ctm.
Bécs városi történelmi múzeum.
erős gyapotszálú szövettel van
égyzettel diszítve s öt drb 9—19
közepén ezüstözött vörösréz fél-
övettel bevont s körőskörül bőrrel
öld és fehér csíkú, három bojtos
rmendi várkastélyból. Kiállította:

fedeles, arany díszserleg
t ajándékba az osztrák rendektől,
bornokkal együtt hajtották végre.
egető török ereje ezáltal hosszú
ben 24,500 forintot volt kénytelen
olt a serleg is, melyet akkor 830
ltánnak adta ajándékba, ez pedig
zóta hitbizományi ereklyéje az a
ntik korsó alakú. Egész felülete

XXXIV. 67. e.
Thieme Becker

V a l e n t i n i J á n o s
festő

Fővárosi Lapok.1869.ápr.9. /Fővárosi hirek./

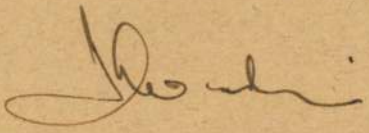

Valentiny János
festő

Tővárosi Lapok 1895. ápr. 6., 1091. old.
(Művészetek.)

Kalmár

Valentiny János
festő

Fővárosi Lapok 1896. okt. 25., 6. old.
(Szana Tamás: „A falusi zeneiskola."

Kahni

Valentiny János
festő

Fővárosi Lapok 1895. ápr. 27., 1337. sz.
(Szana Tamás: Tavaszi kiállítás.)

Kalmár

MDK

Valentiny, festőm.

Á.L: Alapi Salamon Géza. Müvészet, 1915. 431-432 l.

MDK

Valentiny, festöm.

1842

Nöi képmás. XXXXX -Képét a táblabiró világ porcellánosságával festette meg.

Kende Béla:
A Föv.Képtár uj szerzeményeinek kiáll. -a.
Müvészet. 1939. IV.évf. 69-70.l. 27.sz.

MDK

Valentiny

A mücsarnok tavaszi kiállitása. Vas. Ujs. 1895. 16. sz. 259.l.

MDK

Valentiny

Művészet 1939. IV. évf. 27. sz. 7o.l.

MDK

Valentiny János

Művészet 1917. 61.l.

MDK

Valentiny János

Hirek a mütermekből. Képzőmüv. Szle 1879. szept. 9.

114 l.

Valentiny János

MDK

Szépművészeti Muzeum Évk.VII.k. 1935. 176.o.

MD K

Valentiny János,

vázlatkönyvéből közölve egy rajz a 23o. -ik oldalon.

Müvészet. 19o5. 4. sz. 271.l.

31098 szám.

Jelen szám és kelet a.utasit
Möller István műépitésznel
reállitási munkálataihoz s
vatalos utazása alkalmával
fejében bélyegelt nyugtáj
fizessen ki.

Miről a bizottságo

Valentiny János

Hableány c. képe a nádasdlakányi Nádasdy-kastély könyvtár termében

Szeghalmy Gyula

Dunántuli vár megjék

Bp. 1937. 330 l.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György út 41.

M.D.K.

Valentiny

Müveivel szerepel azon a kiállitáson, melyről Murányi Iván: Téli Tárlat cimmel ir, s kritikájában kiemeli a müvész alkotásait.

Képes Családi Lapok, Bp. 1895.
17. évf. a 848. lap után következő mellékletben.

A MAGYAR POSTA BETEGSÉGI BIZTOSITÓ INTÉZETE

BUDAPEST 4. — POSTAFIÓK 373.

_____ szám.

19_____

FELVÉTELI IGAZOLÓLAP

a közkórházi ápolási és a betegszállítási költségnek a nyilvános betegápolási átalány terhére való elszámolására a 6000/1931. M. E. sz. rendelet 5. §-a alapján.

Igazolom, hogy _____ posta _____ nevű felesége — gyermeke a m. posta betegségi biztosító intézeténél biztosított — igényjogosult családtag és ezért az intézeti alapszabály 33. §-a értelmében a közkórház vagy állami klinika legalsó osztályán „rendes betegség"-gel _____ napi kórházi ápolásra van igénye.

Budapest, 19 _____

_____

intézeti igazgató.

P. B. B. I. 921 sz. ny. Jakab nyomda, Budapest.

Valentiny János. M.F. 19.2.

Naidoschy F. gr. tanúttatta és ételkoriglan nádasd-ladányi kastélyában vendégül látta. /Ly. III. 50./

MDK

Valentini János

A "Gunyhó előtt" c.életképe csak rövid ideig látható a mücsarnok kiállitásán.Egy müncheni mükereskedő vette meg a müvet.

Vasárnapi Ujság 1879. 212.l.

~~2120. Delhaes István:~~

2120. Tájkép.

A sik vidék előterét tó fo
csoportok tükrözodnek vissza.
Az égbolt derült, de felhőzött.

Vászon, méretei 51: 71.6 c
Delháes István hagy~~ték~~ából
Átvétetett 1902: I. 12-én

904: IV. 27.

Hagyományából

Valentiny Jánosné

l. Szana 1890

121. l.
122. l.

A KIÁLLÍTÁSI KATALOGUST
ÉS MEGHIVÓT

HORNYÁNSZKY VIKTOR

UDV. KÖNYV-
NYOMDÁJA

A KIÁLLITÁSI PLAKÁTOT

RIGLER JÓZSEF EDE R.-T.

KŐNYOMDÁJA
KÉSZÍTETTE

Valentiny János

Lyka München

43. l.

55.293/1943

III.szám

A Bizottság fe

domásul vettem.

Felkérem a Biz

müvészeti emlékei" részletes

Budapest,1943.

Valentiny Janos

l.

1882. bečs. neuretk-
uuv. králl. kat. 135. l.
136. l.

854 | 1943 Szám
1943 XII. Kö. 1. n.

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA
BUDAPEST IX, HÖGYES ENDRE-UTCA 10
Telefon: 186-556

A Tárcaközi Bizottság javaslata alapjá
juttatta a ..... várm
községben lévő, egykor .....
kastélyt. A kastély a Műemlékek Országos
műemlék szerepel, s ezzel kapcsolatban van
A Földmívelésügyi miniszter 189.100
Közlöny 1946. évi 266. számában) 5. §-ár
részesített a műemlékké nyilvánított épületek és
és megőrzéséről az 1881 : XXXIX., illetőleg a
szerint köteles gondoskodni".

Valentiny Janus

l.

III. Postatakp. anke

1921. jan - febr

104. l

A KÖZIGAZGATÁS ÖSSZ

AZ 189

BUDA

PESTI KÖNYVNYOM

(H

Valentiny János

1842–1902

l.

Sör Verető 319. l.

M. KIR. DOHÁNYMAGYÁRUDA
KERÉKGYÁRTÓ ISTVÁN
MEZŐCSÁT

Valentiny János

l.

Lykanemzromantika
150,196. l.

Valentiny János

által

Paur Gerá

A téli kiállítás a
Műcsarnokban.
Vas. Lap. 1899. 890 l.

V a l e n t i n i J á n o s
festő

Fővárosi Lapok.1867.jul.31. /Fővárosi hirek./

V a l e n t i n y J á n o s
festő

Fővárosi Lapok.1867.márc.17. /Fővárosi Lapok./ ~~Madarász Viktor.../~~

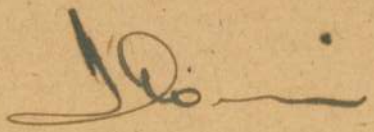

Valentiny Zsiro

ciod

† 1902.

Fejér megyei Napló

1902 IX cf 24 szám.

saját kézű aláírás és munkásszám.

..... nevü munkás igazolta

a müvezető aláírása.

délyezem:

ök vagy helyettesének
aláírása.

ta. — Endrényi Imre, Szeged.

Valentiny Janis

wód

M. Halon 1892. XVI.

151. (archep)

Valentini Zanos

Festō

Laid

Wurzbach

49k. 221 l.

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhel

Miután keresményemnek 191 ....

tésénél .....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbiz

Kelt ....., 191 ....

.....

tanu.

.....

tanu.

Valentini Tanis

Lrod

Cat. spec. 4 l.

Valentini Zairos

Jerzó

Cród

Kirijolszky Istvan.

Egri Egyhermegyei Közlöny

1901 157 l.

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási

vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Valentiny János

MAGYAR MŰVÉSZET
1927. 7

VALENTINY János

TATARU, Marius: Art et histoire: étapes de développement dans la culture visuelle de la Transylvanie du XIXe siecle. - Revue Roumaine d'Histoire de l'Art

1. XVII, 1980
2. XVIII, 1981 95.

Valentiny János

Alkotásairól elismeréssel ir M.: "A Mücsarnok téli kiállitása" cimü beszámolójában.

Képes Családi Lapok, Bp. 1892. dec. 18.
XIV. évf. 51. sz. 812. lap

MDK

Valentiny János

Évk. KMT. 1929. 133-136.

M.D.K.

Valentiny

"Ékes cigányleánya, kivasalt arcocskájával és ragyogó szemeivel, akár egy porcellánbabáé" írja képéről Lázár Béla:"Téli tárlat"-ról szóló cikkében.

Magyar Salon, Bp. 1900. január
811-832. lap

M.D.K.

Valentini János

"A kis muzsikus" c. festményét az őszi mütárlaton megvásárolta Wodianer Albert, -adja hirül a lap "Fővárosi Hirek" c. rovata.

Képes Családi Lapok, Bp. 1883. nov. 4.
VI. évf. 6. sz. 95. lap

MDK

Valentiny János

Lauser, Dr. Wilhelm: Die Kunst in Oesterreich-Ungarn. II. Jahrg. Wien, é.n. 130.1.

M.D.K.

Valentiny

A brüsseli mütárlaton szerepelnek müvei,
-adja hirül az Irodalom és Müvészet c. rovat.

Képes Családi Lapok, Bp. 1884. szept. 14.
VI. évf. 51. sz. 815. lap

eau 8

Paris

nvitation renunion histoire art

illet envoyé votre adresse Louvre

Valentiny Janos

wód

Keleti 1893

445. l.

MDK

Valentiny János

Vén cigány, rajz, repr.

Müvészet 1914. 352.l.

Valentini Jánosné

Kiselbach (~~39, 137~~)
107

1997. 09. 19.

blk= kue
3000= 40169271
3100= Erdélyi, Endre
3140= m
3162= Maler?
2194= Ungarn
3200= Ungarn
3300= 1942
309b= Mue^BSv 7:1942, 17
9995= 0002
kenn= hg
redk= Nováky, A^B0gnes
9906= ex
9908= H
9900= 20011023
9990= ausst. zus. mit Makovinyi,
aber nur mit Erw. 1949)
revi= 9 Nov 2000/BRANDT
created 18 Feb 2000/BRANDT

Valentini

1872 ein Nicht.

Origány leány
Tájkép.

Föv. Lapok. 1872. 98 l.

Vallentny Jano

irod

Valentiny czig ány

Lepei. Vas vy

1888. 769. k. Lépekkel

Valenty Tarvis

wod

Vas Lp 1899. 8 90 l

Valentyn Zaruba

Festo

wed

Czigany Zenetskola.

Vas Vp 1899. 772

l. Eggilt

Kisfaludi Pikéthy György, volg. isk.
Lanár VIII. 176.

Valentiny Janó

Mucsarnok

1927. magyar táj. 10, 75, 490, 527

Valentinyi Tanár

1859. tárlat. decemb.

Elbucsúzás a Eedvestől.

Kisorsolás c. megvette <a

műegylet >.

<7. Vas. Ujs 1859. 620.

Fibula, römai V. 242, 243,

Valentiny János

olajfestő

Bécsben Nürnbergben

Valentiny Zsuzs

1882.
Nádas d Ladány.

(43) Utolsó ohaj. Olaft. 4.500 f.

Őszi Eiállítás 1882. II sor.

1883. u. o. H.

~~[illegible]~~ (76) A Kis muzsikus. Olaft.

(134) A balatoni parton Olaft
maxaritulajdi

Őszi Eiállítás 1883. I sor.

---

(305) Balatoni taj este.
Olaft. 160 frt.

Őszi Eiállítás 1883. II sor.

Valentiny Zanos

1877 ~~Roma – Nápoly~~

(51). ~~Rösslet Capri szigetéről.~~
~~500 frt.~~

(91) ~~Nő alak őszi tájképen~~
~~1400 frank.~~

(153) Capri. 800 frt.

(190) ~~Fengeri tájk.~~ 800 frank

(267) ~~Hegedűs cigány.~~ 2000 frank.

(285) ~~Capri.~~ 350 frank.

1877 ik. téli kiállítás.

Valentiny Zanós

Nádasd Ladány.

Tárgyunkat a Benczur.

(17) ~~Est a falun~~ Olaszt.
Magántul.

(22) Czigány lány. Olaszt.
Magántulajd.

H. D. K.

VALENTINY János Pestő

„Betyár sírja", (1862)
„Angyal Bandi"

véguári 1958. 287.

Valentiny Jairos
festő

M.D.K.

Hegedülő cigányfiú

Birankció 1958. Budapest.

20 l.

Valentiny János festő M.D.K.

1842 – 1902

Balatoni tájkép csónakkal

aquarell

kiállítva 1922-ben az O. képszüv. Mus. ban.

Darnay-Dornyai Béla: Képes ábrázolások a Balatonról és vidékéről. Balaton XXXVI. 1943

19

MK

Valentini János festő, Pest.

Bucsuzás, 1859

Szatmári Gy.: Adatok 61 művész 280 művéről. Pesti Műegylet vásárlásai. 1853-63. Kézirat.

MDK

Valentiny János, 1872-1903.

Cigányok

Ernst Muz. 19. auk. 1922. máj.

22 1.

MDK

Valentiny János festő

„Hegedűt hangoló cigány fiú" - Vásson

Debrecen város nyilv. kiértésének tárgymutatója

D. 1919. 7. e.

Károlyi-palotában rendezett képzőművészeti kiáll.
1927 febr. 1.

MDK

Valentiny János

Férfi képe, [illegible]

"Száz év festészete" kiáll. Szalmássy Galéria. 1948.

M D K

Valentiny János

Nádasdladányi rét, olaj

V/. Szent-György-Czéh XL. Aukc. A Gyüjtő. VII. évf. 7. sz. 1918 máj. 212 l.

MDK

Valentiny János fertő
(Nádasdladány)
„Kártyáról" c képét (Münchenben) küldi KT téli

Tarlatára 1990.

MDK-A-I-1/2779.

MDK

Valentiny Fáros festő

"Viharos Balaton"

"Kunyhó előtt" c képei KT-tárlaton. 1939.

MDK-A-I-1/2559.

MDK

Valentinyi János festő

„Ebéd után" c Londonban lévő képét bejelenti az antwerpeni kiállításra. 1885.

„Haldokló cigány" c képét az országos kiállításra szeretné küldeni.

MDK-A-1-1/1425.

WDK

MDK

Valentiny János Jertő

„Tihanyi rév" c képét KT-tárlatra küldi.

1884.

MDK-A-I-1/1329.

WDK

MDK

Valentiny János festő

„Haldokló cigány" c képét brüsszeli kiállí-
tásra küldi. 1884.

MDK-A-1-1/1313.

MDK

Valentiny Fánes fertő

„Kis hegedűs" c képén dolgozik (1884.
Nádasdladány)

MDK-A-1-1/1268.

MDK

Valentiny János fertő

„Balatoni táj" c képét vinnakapta

„Cigánylány" c képét eladja (KT-nek?)

1884.

MDK-A-1-1/1262

MDK

Valentiny Fános festő
"Kis musikus" c képét KT-nek eladja

MDK-A-1-a/1164.

MDK

Valentiny Fáros festő
„Capriinaplapó" c képét eladta. 1983.

MDK-A-1--1/1159.

MDK

Valentiny János festő

1883 „A haldokló cigány" c képét műnekeni nemzetközi kiállításra s szeretné küldeni.

MDK-A-I-1/1151.

MDK

Valentiny János festő

„Zivataros Balaton" c képét kikéri a KT-tól

1883.

MDK-A-I-1/1145.

MDK

Valentiny János festő
„Cigánylány" és „Alkonyat" c. képeit
gr Zichy vette 1883.

MDK-A-1-1/1140.

MDK

Valentini János festő

1866. Hirlapi közlemény: kiemeli egy tárlaton réntvett m. népéletből merített képeit.

Párisban tanul egy kmi förangu ezalád segélye révén.

MDK-A-I-1/362.

MDK

· Valentiny János festő

1882 „Cigánynő" (profilban) c. képét
Mesterházy Kálmán átvette.

MDK-A-I-1
1033

Valentiny János festőművész
Hazatérés zeneszóval
Szépm.Muzeum I.Grafikai kiállitása
19o7 február

A zeneoktatás

MDK

Valentiny Fülöp festő

„Gunyhó előtt" c. képét Prágába küldték: 1890.

MDK-A-I-1/2681.

MDK

Valentiny János festő
„Tihanyi rév" c képét KF-rossoláson
Klein János vette meg. 1890.

MDK-A-I-1/2685.

MDK

Valentiny János, 1842-1902.

Balaton partján

Ernst Muz. aukc. 43. 1929. 54 l.

M.D.K.

Valentiny János /1842-1902/

648. Tengerpart. Olajf. 42 x 52, fa.

Háborus mütárgyveszteség-jegyzékek. I. füzet.
MUMOK. Bp. 1952. 72. l.

M.D.K.

Valentiny János /1842-1902/

821. Pipázó paraszt. Olajf. 20x13 vászon.
822. Részlet a Velencei tóról. Olajf. 44x30 fa.
823. Tájkép. olajf. 58.8x42.5 vászon.
824. Pipázó cigány. Olajf. 39x48.5 vászon.

Háborus mütárgyveszteség-jegyzékek. IV. füzet.
MUMOK. Bp. 1952. 58. 1.

MDK

Valentiny János

Kértyavető cigány[illegible]leány, of.

Ernst Mus. 9. aukc. 1920. Jan. 9.1.

Valentiny János.

OMKT.1895.tav.

Valentiny János festő.

Alkonyat a Balatonon. Olajf .

OMKT.1895.tav.

MDK

Valentiny János, 1842-1902.

Kártyázó cigányok

Ernst Muz. 5o. aukc. 1934. dec. 22 l.

MDK

Valentiny János, festö
1842-1902

Halászok a tavon. Szénrajz. Monogramm és évszám.

v. Ernst Muzeum VI. művészeti XXXXX aukció. Kiáll.
Kat. 29.1. 1947 okt. 12-19.

MDK

Valentiny János, festö

1842-1902

A haldokló cigány.

Tavaszi Tárlat. 1923 ápr.-máj. A magy. uttörö mesterek gyüjt. kiáll. CMKT-Mücsarnok. Kat.

MDK

Valentiny János

Férfi képe

loo év festészete. Szalmássy Cal. kiáll.

1948. jan.

MDK

Valentiny János, 1842-1903

A Balaton, of.

Mocsaras táj, of.

A tiszteletes ur, of.

M. Studio 2. sorc. 1921. 29 l.

MDK

Valentiny
Haldokló czigány

V-r: A kiállitás vásárlói. VU 1885. XXXII. évf. 678 l.

MTK

Valentiny János, 1842-1902.

Női arckép

Uj szerzemények kiáll. Szépm.Muz. 1918.

8 l.

MDK.

Valentinyi Jánosfertő

„Balaton" c képe (KT tulajdona)

kölcsönadva Ráth Györgynek.

1888

MDK-A-1-1/2178

MDK

Valentinyi János futó

„Balatoni Sáj" c. képét KT rovvoláron

Plán Pálné nyerte. 1888.

MDK-A-I-1/2392.

WDK

MDK

Valentinyi János Jutó

„Háborgó Balaton"
„Ebéd után" c képeit küldi KT ökl
tárlatára. 1886. (II. sorozat)

MDK-A-I-1/1666.

MDK

Valentiny János futó

„Ebéd után" c képét a KT jubiláris kiállításán a király veni meg 1886

MDK-A-I-1/1775

MDK

Valentiny János festő

„Hullámzó Balaton" c. képét KT ösztöndíjatása eladja. 1886.

MDK-A-I-1/1754.

MDK

Valentinyi János festő

„Háborgó Balaton" c képét KT őszi tárlatán

Wagner Géza vette meg. 1826.

MUK-A-I-1/1713

MDK

Valentiny János festő

„Hattyudal"

„Tengeparti vénlet Abbaziából" (Nagyintulajdon!

MDK-A-I-1/1953

Valentiny János festő M.D.L.

A cigánytipus festői kialakításával kapcsolatban említve:

Éber A.: Fáy Dénes a festő és illusztrátor. Bp. 1929
28

MDK

Valentiny János
Háborgó Balaton, festm.

Romhányi Gyula: A Balaton tájfestészetünkben.
Szépművészet 1941. 7.sz. 169 l.

4 DK.

Valentinyi János fiatt

„Hattyúdal" a képét egy mérikkel fogja elküldeni a müncheni kiállításra. 1888.

MDK-A-1-11/2168.

KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA

30 nap **ÁPRILIS** 16. hét

14 Vasárnap		Jubilate *Tibor*
15 Hétfő		Anasztázia *Atala*
16 Kedd		Labr. B. J. *Lambert*
17 Szerda		Anicét *Anicét*
18 Csütörtök		Apollonius *Ilma*
19 Péntek		Emma *Kocsárd*
20 Szombat		Tivadar *Tivadar*

Valentini János

Balaton és Badacsony
vidéke c. képét
megvette a király

Vas. Ujs. 1897. 339 l

Kamrad, L: 1. Ferenc. Ovális miniatür, jelzve jobb középen. 13 x 10 cm.

Gerevich PA, 262 l.
S. Marco,

Valentiny János

Cigányfejek

Bíró József

A marosvásárhelyi Építő.

MAGYAR MŰVESZET

1937. 173. l.

Cinke 1934

MDK

Valentiny János

A Műcsarnok 1886 évi tárlatán a királyi magánpénztár megvásárolta Ebéd után, c. olajfm.-t.

Cikk: Vásárlások az orsz.magy.képzőm. társ.kiáll.-ból.

Szm KT 50-132. l.

MDK

Valentiny János

A Műcsarnok 1897 évi tárlatán a királyi magánpénztár vásárolta meg A Balaton Badacsony vidékén, c. olajf.-t.

Cikk: Vásárlások az orsz.magy.képzőm. társ.kiáll.-ból.

Szm KT 50-134. 1.

MDK

Valentiny János

"Halászkunyhó a Balaton partján", c. olajfm.
megvásárolta dr.Kozma Sándor.

Cikk: Utólagos vásárlások a Téli Kiallitáson.

Műcsarnok, 1899. 65.l.

MDK

Valentiny János

A Balaton

KMTárs. Magyar-táj-és életkép kiáll. kat. 1927. 29.1.

MDK

Valentiny János

Haldokló cigány

Zeneiskola

Kézdi-Kovács L.: A magyar genre-és tájfestészet első virágzása. P.H. 1927 évi Kincsesháza. 4o4.l.

MDK

Valentiny János

Tájkép, vf.

Fonó leány, of.

Ernst Muzeum aukciói. XXIX. 62.l.

MDK

Valentiny János

Szivarozó gyermek, of.

Árv. Közl. 1939. 4.rk.sz.

MDK

Valentiny János /1842-1903/

"Mocsaras táj".Jelzés lent jobbra: f.Valentiny
Lemezpapir. 25.5x36.
"Nászmenet".Jelzés lent jobbra: Valentiny J.
1869.Ceruzarajz. 29x47.5

Ernst Muzeum aukciói.XV. 55.1.

MDK

Valentiny Janos

Vihar előtt a tihanyi öbölben, olajf.

A Balatoni Tarsasag II. Kiall.Kat.1924.
Nov.29.-Dec.8. 22.1.

Valentiny János MDK

Zeneoktatás, szén

Mücsarnok 1909. akvarellek, pasztellek, és grafikai müvek nemzetközi kiállitása

MDK

Valentiny János

Hazatérés zeneszóval, szén

Mücsarnok 1909. akvarellek, pasztellek és grafikai müvek nemzetközi kiállitása

MDK

Valentiny János, festö

Pázmándy Dénesné arcképe. Olf.v. Jelz.f.j.
"Valentiny J.1869"

Kesz.Szal.Müv.Egy.-Székfv.Kpt.és Tört.Muz.uj szerzemények 1937/38. 1939. máj.-jun. Kat.

MDK

Valentiny János, festö
1842-1902

Öreg cigány. Jelezve. Vászon.
46 x 21 cm.

Almásy -Teleki XI. 1943. Kat. 33 l.

MDK

Valentiny János, festöm.
1842-1903.

568. Férfi képmás. J.l.b.: Valentiny J. 1865
127 x 99. Vászon.

Ernst Múzeum aukciói. XXXX 45.l.
XXI.

MDK

Valentiny János, festöm.
1842-1903.

563. Cigány fiu. Fa.
54 x 49.5.

Ernst Muzeum gyüjteményei. XII. 46.o.

MDK

Valentiny János, festőm.

Viharos Balaton. Olf.

OMKT.ált.rend. Kolozsvári Képkiállitás. 1890. ápr.
Kat. 9.l.

MDK

Valentiny János festő

1882

„A 7 utolsó óhaj" c. képét küldi
KT-nek kiállításra.

MDK-A-1-1/990

MDK

Valentiny Fáma

1881. Londoni kiállításra
„Lány a tó partján"
és „Cigánylány" c. képeit nemzetre kiállításra

MDK-A-1-1/943.

MDK

Valentiny János

1881 (Nádasdladány.) Brüsszeli kiállitásra „Cigány leány" c. képét küldené el. 1

MDK-A 1-1/931.

MDK

Valentiny Ármos festő

Pápában kiállított „Balatoni erdei táj, alakokkal"
című képét a KT-nak beadja. 1881.

MDK-A-1-1/927.

MDK

Valentiny János festő
„Cigány leány" c hépének nállítása ügyében
ir a KT-nek. 1881.

MDK-A-1-1/879.

MDK

Valentini János festő

„Hegedűs cigány" c. képét a KT a bűcsamok kiállitásán megvette. 1878.

MDK-A-I-1/822

Valentiny János festő

MDK

München 1877 „Hegedűs" c. képe a K.T.-nél.

„Anaplementi táj sziklákkal" c. képe záloban marad a K.T.-nél.

Egy tájképét kéri a K.T. kiállításán szerepeltetni.

MDK-A-I-1/813

MDK

Valentiny Fáinos festő

„Hegedűs" c. képét a KT-nek eladja 1877.

MDK-A-I-1/797.

MDK

Valentiny János

1877. KT-kiállításra küldi Capriból

1 kisebb tengertájképét

„Nagy cigány tegedűs" c. képeit

MDK-A-I-1/781.

MDK

Valentiny János fertő

1877. „Capri táj" (Capriből)
„Hegedűs cigány" (Münchenből)
„Naplemenet Capriban" c. képeit küldi vételre a KT-nek

MDK-A-I-1/775.

MDK

Valentiny János, 1842-99.

Tavasz

Magy.remekmüvek. Ernst-Muz. 47.kiáll. 1921.máj.
17 l.

MDK

Valentiny János

Hamupipőke. Olajfm.

KMTars. 1900/1. téli kiall. 46.l.

MDK

Valentiny János

Balatoni táj, of.

KMTárs 1900/1 téli kiáll. kat. 44.l.

MDK

Valentiny János, festöm.

Ábránd. Olf.

KMTárs. 1899-1900. téli kiáll. 25.1.

MDK

Valentiny János

Balatoni táj, fa

Ernst Múzeum aukciói 46. sz. /1931/. 45.1.

MDK

Valentiny János

Havas táj

Cigányfiu

Ernst Muzeum aukciói XXVII. 8o.l.

Valentiny János

"Párbaj után" c. képét igen hatásos münek tartja Romhányi Sándor: "Mükiállitások" c. beszámolójában, a Szalonban rendezett tárlatról.

Képes Családi Lapok, Bp. 1893. dec. 17.
XV. évf. 51. sz. 811-813. lap

MDK

Valentiny János, festöm.
1842-1903.

767. Öregasszony a konyhában. J.l.b.: Valentiny.
95 x 62. Vászon.

768. Teli táj. J.l.b.: Valentiny J. Fa.
40.5 x 31.

Ernst muzeum aukcioi. XXVIII. 59.l.

Valentiny János MDK

Hamupipőke, olf.

Műcsarnok 1900/1901. téli kiáll.

Valentiny János MDK

Halászkunyhó a Balaton partján, olf.

Műcsarnok 1898/99. téli kiáll.

Valentiny János

MDK

A Balaton, olf.

Műcsarnok 1927 táj- és életképkiállitás

Valentiny János

Alkonyat a Balatonon, olf.

Műcsarnok 1895. tavaszi kiáll.

MDK

Valentiny János, festőm.

422. Hamupipőke. Olf.

Műcsarnok. 1900/1. téli kiáll. Kat. 46.1.

MDK

Valentiny János, festőm.

386. Balatoni táj. Olf.

Műcsarnok. 1900/1. téli kiáll. Kat. 44.l.

MDK

Valentiny János, festőm.
1842-1902

Cigány gyerek. Olf.

Árv. Csarn.1937.okt. 83.sz./Árv.Műcs.pk.sz./ 4c.1.

MDK

Valentiny János, festöm.

Viharos Balaton. Olf.

ÓMKT ált.rend. Brassói Képkiáll. 1890.máj. Kat. 14.1.

Valentiny János festő

1882

"Hegedüs cigány" c. képét

Strasser Sándor megvette

MDK

MDK-A-I-1

1012

MDK

Valentiny János fertő

1882. „Haldokló cigány" c képét KT-nek vételre ajánlja

MDK-A-II-1/1001.

MDK

Valentiny János

A sátorban, of.

Ernst Muzeum aukciói XLV. /1930/. Gróf Zichy Béla hagyatékából. 41.l.

MDK

Valentinyi János futó

„Tihanyi vév" és
„Reichenani vénlet" (Nádasdy gróf tulajd.)

KT-tárlaton 1888.

MDK-A-I-1/2318

MDK

Valentinyi János festő

„Haldokló cigány" c képe bpi Országos Kiállításon, 1885.

MDK-A-1-1/1455.

MDK

Valentinyi János fertő

„Tihanyi vér" a képét Pásisban elodta

1885.

MDK-A-I-1/1482.

MDK

Valentiny János

Tihanyi rév, of.

Képzőműv. Társ. kiáll. Arad, 1889.

11 l.

Valentiny János

Csendes Balaton, olaj
Viharos Balaton, "
Balaton, "

I. Balatoni kiáll. N.Szal. 1922. jan. 29 1.

Valentiny János

Vihar előtt a tihanyi öhölben, olaj

Balatoni Társaság II. kiáll. Nemz. Szal. 1924.
ncv. 22 l.

Szegedi Képzőművészeti Egyesület kiáll. 1900.

1.

Valentiny János

Csendes Balaton, olaj
Viharos Balaton, olaj
Balaton, olaj

Balatoni Társaság I. kiáll. Kemn. Szal. 1922.
jan. 25 l.

Valentinyi János, 1842-19o2.

Cigány leány, olaj.

Magy. Nemzeti Reneszánsz Társ. IV. sukciója Bp.1923.

lo 1.

Valentini János
Tájkép, akv.

Székesfővárosi Képtár és Történelmi Mus. kiáll.
Nemz. Szal. 1937. jan. 19 1.

Valentinyi János, 1842-1902.

Cigány leány, olaj

Magy. Nemz. Reneszánsz Társ. IV. kiáll. 1923.

lo l.

Valentiny János, 1842-1902.
Tivornya után, olaj

N.Szal. III. aukc. 1924. 13 l.

M. D. K.

VALENTINY János festő

Vízhordó leány a Balaton part-
ján.

Bvák. Tárgymut. Bp. 1885. 58. l.

MDK

Valentiny János festő

„Kostes életből" c. képét Aradon megvették. 1871.

(Kiállításon

MDK-A-I-1/604.

Gift of the Friends of the Library, 1991

Stanford University Libraries

[illegible] 4/1994

MDK

Valentiny János fertő

Egy képét a KT nek el akarja adni: 1874.

MDK-A-I-1/669.

MDK

Valentiny Fáncs festő

1877. „capri motiv" c. képét perti kiállításra küldi Rómából.

Egy müncheni tengeri tájképét is Pestre küldeti eladásra.

MDK-A-I-1/751.

MDK

Valentiny János, 1842-1902.

Cigánygyerek, of.

Árverési Közl. 1938. 3.rk.sz. 23 l.

MDK

Valentiny János, 1842-1902.

Cigány gyerek, of.

Árverési Közl. 1938. 4.rk.sz. 85.sz.

35 l.

MDK

MDK

Valentiny János, 1842-1902.

Cigányok, oil.

Árverési Közl. 1938. 6.rk.sz. 34 l.

MDK

Valentiny János

Cigánylány

Ernst Muz. aukc. 53.sz. 1936. máj. 35 l.

MDK

Valentiny János, 1842-1902.

Női arcképtanulmány, of.

Árv. Közl. 1937. 7.rk.sz. 84.sz. 31 l.

MDK

Valentiny János, 1842-1902.

Szivarozó gyermek, of.

Árv. Közl. 1939. szept. 4.rk.sz. 91.sz.

31 l.

MDE

Valentiny János, 1842-1902.

Hegedülő cigánygyerek, of.

Árverési Közl. 1938. febr. 2.rk.

23 1.

VALENTINY Kástely épités

Kazincbarcika, városkompozicio

Rados Jenő: Magyar épitészettörténet Bp. 1961. 337

M.D.V.

Valentiny Károly épitész

az elnökség tagja

Megválasztották a Magyar Épitőművészek Szövetségének uj elnökségét
Magyar Nemzet 1961. november 25. 3. o.

Valentiny Károly, építész MDK

Nyilatkozata az új Nemzeti Szinház – tervpályázat problémáiról.

Jenczik Flóra: Sikertelenség vagy holtverseny? 2

ESTI HIRLAP, bp. Valdr. tér. 4.

Valentiny károly

1951-ben készült Zagyvaparka általános városrendezési terve.

Perényi Imre: A város központja tervezés és rekonstrukció. Budapest, 1970.

1657.

Valentiny Károly építész (VÁTTI)

Résztvett az alábbi pályázaton
(rajz, repró)

Dr. Gyöngyösi István: Nemzetközi szervezetek - UNIDO-IAEA - Központja Bécs. tervpályázat, 1969

Magyar Építőművészet 1970/2 Sold.

VALENTINY Károly / Ybl-díjas, az ÉM. Építészeti és Építéstervezési Tanács elnöke

Résztvett az Építésügyi Minisztérium Építészeti és Építéstervezési Tanácsa, valamint a Müvelődésügyi Minisztérium Müszaki Bizottsága együttes ülésein, meéyek határozatai elősegitették a Nemzeti Szinház tervezését.

A Budapesti Nemzeti Szinház terve 1966. kidolg. Hofer Miklós, Halmágyi Ildikó, stb. Bp. 1966.

Valentiny Károly, építész

A Magyar Építőművének Szövetsége új vezetősége
gében az elnökség tagja lett.

— Hír.

Népszabadság, Bp. 1959. nov. 7. 14. l

Valentini Károly, építész MDk.

Weiner Tiborral és Visontai Miklóssal közösen könyvet írt három városról, a létesítésükről, ill. átalakításukról, rendezésükről — a tervekről.

Dr. Lóránt Zoltán: Sztálinváros, Miskolc, Tatabánya

Népszabadság, Bp. 1959. júl. 9. 8. l

M. D. K.

VALENTINY Károly

Kazincbarcika 6. sz. szomszédsági egység
Lásd:

Társlergező:
Gaál István - Módos - Valentiny

Gyárfás Iván: A városrendezés jelenlegi gyakorlata

Magyar Égülőművészet 1956. (V.) 3. sz. 71. l.

M. D. K

VALENTINY Károly építész

Sztálinváros rendezési terve (1952.)

Társtervező: Füle Lajos

Weiner Tibor: Sztalinváros multja és jövője

Magyar Építőművészet 1960 6. sz. 5. e.

~~Valen~~ Valentiny Károly, MDK

építész

Kazincbarcika. Városkompozició egyik tervezője.

repr.

Tervezők: Valentiny Károly
Miskolczy László
Módos Ferenc

MagyÉp 1945-55.

Valentiny Károly, épitész MDK

Miskolc. Sztálin ut, kompozició tervezője.

repr.

MagyÉp 1945-55.

MDK

Valentiny Károly építészmérnök, 5ooo frt-os
Ybl Miklós II. dij.

Városrendezési terv

Kiosztották az "Ybl Miklós" épitőművészeti dijat
Magyar Nemzet 1953. nov. 2o. 3 1.

MDK

Valentiny Károly épitész Ybl-dijas

Kazincbarcika, általános városkompoziciós terv repr.
Miskolc, ruzsinfarki lakótelep repr.

Perényi Imre:Kompoziciós törekvések városstervezési gyakorlatunkban Magyar Epitőmüvészet 1955.IV.évf. 3-5.sz. 89.l. 94.l.

MDK

Valentiny K.épitész

Kazincbarcika

Major Máté:Épitészetünk helyzetéről Csillag X.évf. 1956.október 784.l.

Valentiny K.

Kazincbarcika új településeinek, új lakóháztömbjeinek építője másokkal /Miskolczy L., Módos F./

Major Máté: Az épitészet uj világa, Magvető, 1969, 98.l.

VALENTINY KÁROLYNÉ

BELSŐÉPITÉSZETI MUNKÁKAT TERVEZ A SZOMBATHELYI MEGYEI KÖNYVTÁR ÉS MÁGASHÁZ ÉPÜLETÉBE.

MAGYAR ÉPITŐMŰVÉSZET, 1969/6 8. LAP.

Valentiny Ida

iparművész

1,

Formm. 1981. 388 l.

M.D.K.

Valentinyi Valényi István gépészmérnök

Valentinyi István gépészmérnök, kamarai tag vitéz Valényi Istvánra változtatta nevét.

Cikk: Névváltozások és szakcimkiegészitések.

A Magy. Mérnök- és Epitész-Egylet Közl.LXIV.k. 39-40.sz. 340.o.

MDK

Valentiny Lajos, festöm.

Balatoni táj. Vevöje: Bezerédj Viktor. /Im.kiáll./

/A mult év 1897-ben elkelt 171 mü társulatunk közvetitésével./

Erdörészlet tehenekkel. Vevöje: Hopp Ferenc.

Műcs. - Téli Kiáll. 1897-98.
Vásárlások. - Mücsarnok.1898. 54.1.

Magánosok vásárlása.

Valentiny Károlyné belső építész

neve említve

Művészettörténeti Értesitő 1972

300.old

Valentiny Károlyné

M.L.: Berzsenyi Dániel megyei könyvtár és magasház, Szombathely. Épitész Medvedt László, statikusok dr. Bencze Béláné, Spányi Balázs, belsőépitészek Valentiny Károlyné /könyvtár/ és Marinov Gusztáv /magasház/, szaktanácsadó Szabados László. - Ismertetés, képekkel /foto Pennerné/ - Az ismertetés 2. része: Havassy Pál.

12-15.l.

Magyar Építőművészet, 1971.6.sz. 12-17.l.

Valentiny Kátolyné

Megyei könyvtár és magasház, Szombathely/Medvedt László építész, Valentiny Kátolyné belsőépitész./ - Müszaki Tervezés, 1968.2.sz.28-29.l.

Az 1968.évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája. - Művtört.ért. 1971.2.sz.149-182.l.

156. l.

Valentiny Károly
építési

Kazincbarcika vár - tervezője

Rada: Magyar építészettőrt. 354.
Műszaki Kiadó 1971.

k !

eküknek a következő tanévtől

ását kérték.

teljesíteni tudjuk.

t kívánunk.

Tisztelettel :

Bella Tibor

igazgató

VALENTINY Károly építész

Építészet és tervezés Magyarországon 1945-1956. Bp. MMv. Ép. Múz. 1992

58.

Valentiny István (1842 - 1902)

„Cigánylány" o. fa. 70 x 31,5 cm

J. l. p.: Valentiny I. 1887.

Valószínű ár: 10000 Ft.

BÁV 44. Képaukció Budapest, 1977. december

Valentiny János

Kikötő a Tomp

olaj, vászon 37 x 50

Kikiáltási ár: 5000 ft

BAY 33. Művészeti Képaukció, árverés 1974 május 21-22

Valentiny János

(1842-1902)

Hogányok

olaj, vászon 37 x 48

Kiáltási ár: 5000 ft

BÁV 33. Művészeti Képaukció, árverés 1974 május 21-22

Valentiny János

„Vadkacsavadászat" o.v. 47x65 cm

J. l. 6.: Valentiny J. (Restaurátor)

Vételi ár: 12000 Ft.

BÁV 45.Képaukció Budapest,1978.május

Valentiny István

„Szegedi árvíz" o.v. 52×83 cm

J. l. p.: Valentiny István

Vételi ár: 6000 Ft

BAV 43. Képaukció Budapest, 1977 szeptember

Valentiny János

(Nagylak, 1842 - Nádaskadarcs, 1902)

„Betyártemetés" o. karton 14x30 cm

J. l. b.: V. J. 1868.

Kikiáltási ár: 6000 Ft.

BÁV 56.Képaukció Bp.1981.december

FODOR FERENC
KÖNYV- ÉS PAPIRKERESKEDÉS

IRÓGÉPEK LERAKATA
GYERMEKJÁTÉK RAKTÁR
HIRLAPOK ÁRUSITÁSA

KÖNYVNYOMDA
KÖNYVKÖTÉSZET

VESZPRÉM
SZABADSÁG-TÉR 3.

Veszprém város egyedül jogosított hirdetési és reklámvállalata

Postacsekkszám: 54.476.

Telefon: 54.

Tek.

Europa Film Könyv
Lapterjesztő és Könyvkiadó
R. T.

Budapest.

V. Rothermere u. 17. III. 2

Valentiny János

Pauer János püspök
archepe a püspöki
palotabam 1888

Marschall Lékesf.

48-l.

Valentiny János

Nádasdladányi parkrészlet, olf.

Műcsarnok 1892/93. téli kiáll.

Valentiny János (1842-1902)

„Ló a pusztában" o.v. 26,5 x 35,5 cm
S.l.b.: Valentiny J. 860. (Sérült)
Erdőltási ár: 4000 ft.

BÁV 48.Képaukció Budapest,1979.május

Esztergomi főegyházmegyei Könyvtár

VII. 280.

Valentinyi Iaños

1859. okt. – nov. kiáll. Müegylet: Bücsü a kedvestől, olajf., 60 frt.

1860. aug. – szept. kiáll.: Reggel a pusztán, olajf., 115 frt.

1861. aug. – szept. kiáll.: Magyar leány, olajf., gróf Nádasdy Ferenc tulajd. – Magyar életkép, olajf., gróf Nádasdy Ferenc tulajd. – Magyar életkép, olajf., gróf Nádasdy Ferenc tulajd.

1862. jan. – febr. kiáll.: Borzas kulya, gróf Nádasdy Ferenc tulajd.

Valentiny János MDK

A haldokló cigány

Mücsarnok 1923 tavaszi kárlat

Valentiny János MDK

Mátkapár, olf.

Műcsarnok 1894/95. téli kiáll.

Valentiny János (1842-1902)

Pipázó paraszt.
Oljf. Sign.

Részlet a Velencei tóról.
Oljf. Sign.

Tájkép.
Oljf. Sign. 1862.

Pipázó cigány.
Oljf.

A Fővárosi Képtár háborus veszteségeinek jegyzéke
Budapest 1952.

Valentini János MDK

Részlet Capry szigetéről

Mücsarnok 1877. dec. 16.

Valentini János MDK

Női alak őszi tájjal

Műcsarnok 1877. dec. 16.

Valentini János MDK

Capry

Mücsarnok 1877. dec. 16.

MDK

Valentini János

Czigány-leány, of.

Képkiállitási kalauz. Kolozsvár, 1883.
8. l. 8. l.

Valentini János MDK

Részlet Capri szigetéről

Mücs rnok 1877.nov.8.

Valentini János MDK

Nő alak őszi tájképben

Miccsornok 1877. nov.8.

Valentini János MDK

Capri

Mücsarnok 1877.nov.8.

Valentini János

MDK

Hegedüs cigány

Műcsarnok 1877.nov.8.

Valentini János MDK

Tájrészlet Tivoliból, olf.

Mücsarnok 1879. dec. 14.

Valentini János

MDK

Cigány leány, olf.

Miskolcznok 1861. ápr.1.

Valentini János MDK

A cigány jósnő, olf.

Műcsarnok 1880. máj.1.

Valentini János MDK

Hegedüs cigány

Mücsarnok 1877. dec. 16.

Valentini János

MDK

Capry
Nápoly. Részlet Capry szigetéről

Miscsarnok 1877. dec. 16.

MDK

Valentiny János

Ebéd után, of.

Királyi vásárlások a Mücs. tárlatain. SzmK T - 5o. 132.l.

MDK

Valentiny János

Háborgó Balaton tetején, of.

M. táj- és életképkiáll. Műcs. 19-2o.sz.
1927. jan.

MDK

Valentiny János

A Balaton Badacsony vidékén, of.

Királyi vásárlások a Műcs. tárlatain. SzmKT 50-134.1.

MDK

Valentiny János

Capri-i naplopó

Ábránd

Dömötör I.: Valentiny János
Művészet 1902. 127-130.l.

MDK

Valentiny János

Törött kancsó

Dolce far niente

Dömötör I.: Valentiny János
Művészet 1902. 127-130.l.

MDK

Valentiny

Haldokló cigány

A 7o éves Réti István... Esti Kurir 1943. jan. 8.

MDK

Valentini R.

Velencei utcarészlet, of.

Szent György czéh Io.müv. aukc. 1912. febr.
72 l.

MDK

Valentiny János

Tengerpart, o.

Szépmüv. Muz. háborus veszteségeinek jegyzéke

Bp.1952.

MDK

Valentiny János

A Balaton, of.

M.táj- és életképkiáll. 19-2o. sz. Műcs.

1927. jan.

MDK

Valentiny János

Pipázó paraszt, o.

Részlet a Velencei tóról, o.

Tájkép, o.

Pipázó cigány, o.

Főv. Képtár háborus veszteségeinek jegyzéke

Bp. 1952.

MDK

Valentiny János

Krumplihámozás, of.

M. táj- és életképkiáll. 19-2o. sz. Mücs.
1927. jan.

MDK

aValentiny János

Cigányleány, of.

M.táj- és életképkiáll. 19-2o.sz. Műcs.
1927. jan.

Nüvérzet 1939.
IV évf. 29 sz. 110. l.

Valentiny János: Afon hőse

Valentiny János

MDK

Hattyudal, olf.

Műcsarnok 1887. őszi kiáll.
II. sorozat

MDK

Valentiny János /1842-1902/

"Készül a hálászlé" c.kép 37.5x48 cm.
"A kompnál" c.kép 38x55 cm.
"A sátorban" c.kép 24x20 cm.

Ernst-Muzeum aukciói XLIV. 34.l.

Valentiny János MDK

A pénzolvasó cigányfiu, olf.

Műcsarnok 1888. Magángyüjtemények ben levő régi és modern képek kiáll.

VALENTINY JÁNOS /1842-1902./

Tájkép. Fa 20x14,5

Ernst Muzeum aukciói XXXIV: 42.oldal

VALENTINY JÁNOS

9o. A haldokló czigány. Olajf.

1885.orsz.kiáll.kat. 45.oldal.

Valentiny János

Neve megemlítve a XIX. sz. tájképfestői közt.

Mirovi Lyskovszky Emő: A magyar képzőművészet története. Bp. 1906. 75.l.

Valentiny János

MEK

"Háborgó Balaton"

F.T.: Festőművészekről és a Balatonról.
KÖZÉPDUNÁNTÚLI NAPLÓ, 1958. jul. 6.

MDK

Valentiny János

Művével szerepelt a Műcsarnok 25 éves jub. kiállitásán.

Cikk: A Műcsarnok jub. kiáll.

Vas.Ujs. 1886. 46.sz. 742.l.

MDK

Valentiny János

"Háborgó Balaton" c. festménye a Műcsarnok jub. kiállitásán.

Cikk: A Műcsarnok jub.kiáll.

Vas.Ujs. 1886. 46.sz. 742.l.

MDK

Valentiny János

A Balaton partján, of.

Műcs. kiáll. 1885. jan.

Valentiny János MDK

A balatoni parton, olf.

Műcsarnok 1883. őszi kiáll. I.

Valentiny János MDK

Balatoni táj, olf.

Műcsarnok 1900/1901. téli kiáll.

Valentiny János MDK

Kártyázók, olf.

Műcsarnok 1890. téli kiáll.

Valentiny János MDK

Kunyhó előtt, olf.

Műcsarnok 1891/92. téli kiáll.

Valentiny János

MDK

Balatoni táj, olf.

Műcsarnok 189o. téli kiáll.

Valentiny János

MDK

Ábránd, olf.

Mlcsarnok 1899/1900. téli kiáll.

Valentiny János

Nádasladányi festő.
„Cigányleány" c. festménye szerepel
a „Magyar genre és tájkép festészet"
c. kiállításon a Műcsarnokban

Pesti Hirlap 1927 I. 13

MDK

Valentiny János, 1842-1902.

Balaton partján

Ernst Muz. 43. aukc. 1929. dec. 54. l.

Valentiny János MDK

Balatoni tájkép csolnakkal, vizf.

Szépm. Muz.Grafikai Osztály XLVI.kiáll. 1922.
Magyar Tájak

Valentinyi János MDK

Cigányleány olf.

Magy. Nemz. Reneszánsz Társ. IV. aukciója.
Bp. 1923. 9-1o.o.

Valentiny János MDK

Balatoni táj, olf.

Műcsarnok 1897. téli kiáll.

Valentiny János MDK

Gunyhó előtt, olf.

Műcsarnok 1889/9o. téli kiáll.

Valentiny János MDK

Viharos Balaton, olf.

Műcsarnok 1889/90 téli kiáll.

MDK

Valentiny János

Almásy-Teleki I. 1939.

Valentiny János

MDK

Háborgó Balaton, olf.

Műcsarnok 1886.őszi kiáll. II. sorozat

Valentiny János MDK

Ebéd után, olf.

Mücsarnok 1886. őszi kiáll. II. sorozat

Valentiny János NDK

Balatoni táj, olf.

Műcsarnok 1890/91. téli kiáll.

Valentiny János MDK

Sir a kis lány a Balaton partján, olf.

Mücsarnok 1891-92, téli kiáll.

Valentiny János

MDK

Párbaj után, olf.

Mücsarnok 1893/94. téli kiáll.

Valentiny János MDK

Balatoni táj, olf.

Mücsarnok 1892/93. téli kiáll.

Valentiny János MDK

Első próbakisérlet, olf.

Mücsarnok 1893/94. téli kiáll.

Valentiny János MDK

Balatoni táj este, olf.

Mücsarnok 1883. őszi kiáll. II.

Valentiny János MDK

A kis muzsikus, olf.

Műcsarnok 1883. őszi kiáll. I.

Valentiny János

A Balaton partján, olf.

Miccarnok 1883. jan.11.

Valentiny János

MDK

Leendő primás, olf.

Műcsarnok 1885. őszi kiáll.

Valentiny János MDK

A tihanyi rév, olf.

Műcsarnok 1884. őszi kiáll.

Valentiny János MDK

A haldokló cigány, olf.

Műcsarnok 1885. Bpi. orsz. élt. kiáll.

Valentiny János

MDK

Vizhordó leány a Balaton partján, olf.

Műcsarnok 1895. Bpi. orsz. ált. kiáll.

Valentiny János MDK

Utolsó óhaj, olf.

Mücsarnok 1882. őszi kiáll.

Valentiny János MDK

Balaton s Badacsony vidéke, olf.

Műcsarnok 1897. tavaszi nemzetk. kiáll.

Valentiny János MDK

Krumplihámozás, olf.

Műcsarnok 1927 táj- és életképkiállitás

MDK

Valentiny János

A téli kiáll. a Mücsarnokban. Vas. Ujs. 1891. 49. sz.

MDK

Valentiny János

Halászkunyhó a Balaton partján, olajfm.

KMT 1898/99. téli kiáll. 36.lap

MDK

Valentiny János

Lantos r.t. II. aukció kat. 125.l.

Valentiny Ö János MDK

Tengeri táj

Mücsarnok 1877.nov.8.

Valentiny János MDK

Capri

Mücsarnok 1877.nov.8.

Valentiny János

Holdvilágos est a Balatonon, olf.

Műcsarnok 1894/95. téli kiáll.

Valentiny János MDK

Háborgó Balaton tetején, olf.

Mücsarnok 1927.Magyar táj- és életképkiáll.

Valentiny János MDK

Cigányleány, olf.

Műcsarnok 1927 Magyar táj- és életképkiáll.

Valentiny János MDK

Tengerparti részlet Abbaziából, olf.

Műcsarnok 1887. őszi kiáll.
II. sorozat

Valentiny János MDK

Reichenau-i részlet, olf.

Mücsarnok 1888. őszi kiáll.

II. sorozat

Valentiny János MDK

Tihanyi rév, olf.

Mücsarnok 1888. őszi kiáll.

II. sorozat

Valentiny János

(1842-1902)

„A falu háse" o.v. 93x126

J. l. j.: Valentiny János 1893.

Védett. Kiáltási ár: 35000 ft

BÁV 45.Képaukció Budapest,1978.május

4534. Albert Keller:

S. Jaisban 1884 áp

Kék-ruhás nő.

Egész alakban ábrázolt és s
barna hölgy, a ki fejét
Kodik és kinyujtott b
zötten viseli. Öltözete:
ge szoknya. Jelzése f

Fa, mér. 33.7:36.7 c
800 K.-- Gróf Andrássy Déne
(631-913).-- A Magyar Nemz.
~~Átvétetett 1913 április 33~~
1914 márczius 30-án (345-91

Kif 474 ~~458~~

Valentiny Janos

Árverési Csarnok aukcio kat

36. n. 1927. febr.

36.647. – K. 1

tovább

Valentini János
8. l.
Vaszary János 16. l.
Veress Zoltán
10. l.
Vida Árpád
19. l.
Wagner Sándor
8. l.
Zágoni Szabó Lili 15. l.
Zempléni Tivadar 18. l.
Zichy Istvánné gr.
13. l.
Zombory Lajos
12. l.

l. Cinque 1934. II

Exp. 19

MDK

Valentini

Festészeink. Vas. Ujs. 1872. 373.l.

Valér.
vörendék

Az hötvös József főreáliskola rendezésében nyitották meg az intézet karácsonyi kiáb-lítását, melyen munkái szerepeltek.

Magyarság. 1928. dec. 18.

MDK

Valér Erik

festő, az iskola v. növ.

Iskolatörténeti kiáll. 1954. jun. 14.1.

Eötvös József gimn. 100 éves fennállása.

MDK

Valér Erick

Áhitat, fam.

Diszlettervek

Uj Szalon... karácsonyi kiáll. 1934. dec. 11. 1.

Valér Erik

A "Müterem" kiállitásán bemutatták a müvész diszletterveit. Egyik festményével dijat nyert a tárlaton.
A festőművészet mellett, mint szinmüvész is müködik.
Szinpadképei egyikét hozza a lap.
Repr.

Délibáb, Bp. 1935. szept. 21. IX. évf. 39. sz. 14. lap.

Valér Erik

Hegedüs Géza: Párménio a szinpadon cimmel rövid áttekintést ad Bessenyei György drámáinak és szindarabjainak előadásával kapcsolatos történetéről.
"A filozófus" c. darabot 1935-ben "Játékszin" c. szinházban mutatták be és ehhez az előadáshoz tervezett szinpadképeket és jelmezeket Valér Erik fiatal épitészmérnök, aki a második világháboruban elesett.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1972. jan. 8.
XVI. évf. 2. sz. 14-15. lap.

Valér Erik MDK

épitész
A Kamara uj tagja

A Magy. Mérnök és Épitész Egylet Közlönye
1933. 14o.o.

Valér Erik

Kiállít

Művésznél 932 XI. 20.

Valér Erik

Csoportkiállításon szerepel a műteremben.

dr. 1935. IX. 22.

Valér Erik

Csoporthiállításon szerepel a Műteremben.

Új M. 1935. IX. 19.

Valér Erik

Csoportkiállításon szerepel a műtermében.

BTE 1935. IX. 22.

Valér Erik

Csoportkiállításon nevepel a Műteremben.

Nu 1935. IX. 21.

Valér Erik

Csoportkiállításon szerepel a műtermben.

Líj M. 1935. IX. 22.

Valér Erik.

tanuló

Az Kötvös főreáliska karácsonyi kiállításán rajzoival szerepelt.

Nemzeti Ujság, 1928. dec. 19.

Valér Erik.

nőrendék.

Az Eötvös főreáliskola karácsonyi kiállításán rajzai szerepeltek

Nemzeti Ujság. 1928. dec. 18.

Valér Erik diszlettervező

Szinpadi diszlettervei a Műterem kiáll.-án.

P.N.935.IX.22.

MDK

Valér Erik, festöm.

75 éves fennállását jubiláló belvárosi- ill. Eöt
József reáliskola- képzömüvészeti kiállitásán
fényes névsor sorakozik fel egykori növendékei r
vén. Az ujabb nemzedék tehetségei közül nevét
külön ki kell emelnünk.

Egy jubiláris kiállitás a Nemzeti Szalonban.
Képzömüvészet. 1932. 2o6.1.

Valér Erik

Szinpadtervei a Műterem kiáll.-án.

P.H.935.IX.22.

Valéš Erik: A Korszerű szimpad. A szerző 12 linoleummetszetével. Bp. 1936. 8-r., 15 l.

Valéš Erik

Szolnok.

A bástyákkal és köröndökke
alatt hegyes vidék van ábrázolv
kelő nappal, az előtérben pedig
gával, a melyet egy férfi néz és
Felirata fölül:

ZOLNOCK.

és a kép alatti vers kezdete: F

Rm., mér. a vk. 13.6: 1

Szn. 58
112-98

Valér Erik

Valér Erik építész, bizt. int.
tisztv., IV. Apponyi-tér 5.
188-108

Bptávb 1940 szept.

< Valér Erik >

< > A korszerű színpad. A sorzó 12 linoleum-metszetével. A címlapon Normann Bel-Geddes. Dante-maszk. Bpest. 1936 8-r. 158 l.

Esztergom vármegye VII. 59

< Valér Erik >

grafikus

könyve

<.> A korszerű

szinpad. Bp. 1936.

könyvtáramban

Valér Erik

koll. kiáll. a Müterem-
ben
1935. sept.
Elek A. Lagrat.

Gyorsvonat II. o. féljegy od

Autótaxi.....

1/2 napidij .....

IV.

Dr. Pálinkás Lászlónak felvidéki

szerint .....

V.

Kőszeghy Elemérnek 200 felvidéki,

tolt nyugta szerint .....

VI.

Auner N.-nek müemléki felvételeké

VII.

A Magyar Film Irodának Petrás Ist

fedezésére .....

Valér Erik

l.

Neineth Antal

Az ember tragédiája a szinpadon.

Bps. 1933. (136. l. – 134.)

gła

Kettőczer pengőről,
licioli

Valér Ervin

építészhallgató

Magyar Muzeum

1931. 70. l.

Karikatúrája Hegedüs Bélától

molk

Valér Erik

Fametszet illusztrációi: Verdi inszcenálás
Szinpadképek: Trubadur és
Traviatához.

Nemeth Antal: Az opera mint szinpad probléma
Jelenkor. 1961 5. sz 593, 595, 597, 599. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest V

Valerio

d.

Lykanomzromantika
58. l.

Valér

Az Eötvös-reáliskola növendékeként rézt vesz az iskola karácsonyi Rép-riállításán.

N. U. 1926. XII. 12 (Nemzeti újság)

Valerio, Theodore

magyar tárgyu rézmetszetei, melyekkörül több repr. van az alábbi umben, a következő cím alatt jelentek meg egy nagy ívrétű albumban:

Souvenirs de la Monarchie Autrichienne Suite de dessins d'après nature, gravés a l'eau-forte. (1855)

Domanovszky Sándor

Magyar művelődéstört. V. k. Bp. i.n. 135, 667. l 178. l.

Tengerpart

Guberti Baldo

Vidék /Marocco /

Agadir, sziklák

Guerrini Giovanni

Velencei tájkép

Velence - La Salute

Guidi Virgilio

Alvó nő

Tájkép

Fiatal orosz lány

Olvasó leány

Guzzi Beppe

Toscán táj

Valero

l.

LykaMagyműI800-50

344. l.

< Valerio Th. >

Könyve

( ) Costumes de la Hongrie et des Provinces Danubiennes.

Lithographiai kő-

1026.

907. Sándor Moritz gróf

A budai várból levezető lépcső
lefelé. Jobb kezében lovagló ostort
Mellette Prestel festő ül, jobbjába
ki jobbra tekint. A gróf czilinderka
tős elejü kabátot visel. Prestel czi
Az előtérben jobbra bástyafok köti
csal. Oldalt a házakon balra két és
dig két emeletes épületek tünnek sze

Vászon, méretei 54: 6

Vétetett 1901: IV. 4-

(133/901.)

Ir. N. 18/90

Valerio, Théodore
grafikon

l.

Kelp. 16. l.

Guttmann Lajos lovag VI. 15.

Valerio

Tiszai halászok cz. vizf. mely Bubics Zsigmond püspök tulajdona volt. Ki volt állítva 1888-ban a, lepesti gyermekmenhely javára rendezett kiállítás a műcsarnokban.

Kiáll. tárgymutató.

Egyéb műve is volt, le magyar tárgyú csak a fentí-, a többi ügylátszik delmétországi tárgyú.

Tőle még ugyanott:
Árokszállási menyecske, vizf.
Nagyszombati paraszt legény, vizf. és
Alföldi juhász, vizf., mind a ~~[illegible]~~ három
mintén Bubics Zsigmond püspök tulajd.

Komáromi városi népkönyvtár V. 66.

— régi leányiskola V. 66.

— női kórház V. 66.

— városegyesi könyvtár V. 66.

Valerio

francia festo

magyarországi vonatkiáid

Ujházy Ferenc felhagyzé-
szeiben

Szép. Minr. M. Mun.
Adattár.

Széchenyi István gróf VI. 141

Valéris

in Brüssel

magyar gemekepéket

fertett.

wód

Kart. Ung. 139. l.

1 ✓ Mar

122.
196.
31 8 dec 1935 11/18 Nagrand

Valerio

10-arb. 1854–1855-ben Eé-
zult héliogravurje, dizi-
tí a Következő nivel

Tissot, Victor:
La Hongrie de l'Adri-
atique au Danube.
Paris, 1883.

cs. 160 szövegábrája (fa-
metszetekben)

Gyulafejérvári Pál, f. XVII.
Gyulaffy László, f.
Gyulai Ambrus, ö. 1567.
Gyulai András, ö. 1590.
Gyulai Boldizsár, ö. 1776-85.
Gyulai Dávid, ö. 1574.
Gyulai Demeter, ö. 1566-86.
Gyulai Emö, f.
Gyulai István, I. ö. 1575.
Gyulai István, II. ö. 1598.
Gyulai Lajos, I, ö + 1600.
Gyulai Lajos, II. 1598.
Gyulai Lajos, III., 1726.
Gyulai Kristóf, ö. 1584.
Gyulai László, rm. XVIII.
Gyulai László, ö. 1748-75.

Valerio

rezni

l.

Kat Szemere aukció

811 – 815. n.

Bán Márton VIII. 194.

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási
vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Valerio

a /
MAGYAR MÜVÉSZET
1927. 57.

M. D. K

VALER BERGER, Friderico- köfaragó

1757. Gyulafehérvár, székesegyház, javítási munkáinál 1443, 44 forintot kapott

Agghány: Barokk szobrászat... Bp. 1959.

I. 149, 292

MDK

Valez Imola

Szilágyi Jolán: Csoportkiállitás Budán.

Uj Viláf.1948.dec.17.

~~Östelep. hostobágyi VI. 156.~~

Valepagi, Stefan
Adolf

festő Medgyes
1760

l.

Bielz Portskat
415, 417, 424,
553, 555. z.

M. D. K.

VALEPAGI Stephan Adolf Lestó"

szül. 1729 Medgyes, megh. 1798 uo.

1759 Klausenburger Péter és neje

1760 Anna Kath. és Stephan Hann

von Hannenheim szign.

1764 Joh. Daniel Hann

Garas XVIII. sz. 150, 258. l.

~~Vasländzsa a dályai urnatemetőből~~

VI. 134.

Valepagi, Johann
Adolf
Fessö Medgyes
1740

l.

Biela Portrat

412. Jz.

M. D. K.

VALEPAGI Johann Adolf festő

szül. 1698 Medgyes, megh. 1754 no.

1745 k. Andreas Hann von Hannenheim archiépe

Garas XVIII. 17. 150, 258. l.

IRODALOM

– Magy. Jogarmut. 1904.
239 old. ábr.

JEGYZET

Valero Tamás

pesti selyemgyáros
1776.

cród
z

Les Pbreg 88. l.

MDK

Valez Imola

Esti táj
Táj

Budai Képz.kiáll. /M.Müv.Mühely/
Katalogusa 1948.dec.5-től 20-ig.

MDK

Valero Tamás , selyemgyáros

Bud Valero 19 és kv. 11.

Valero Tamás

MDK

A Valerok 1776-ban alapitották az első pesti szövőüzemet /selyem és fátyolmanufaktura./.
A spanyol nemesi családból származó Valerok 1730 körül telepedtek le a Bánságban. Valero Ferenc Bajáról költözött Pestre, itt születtek agyár alapitói: V. István /1744-1803/ és Tamás /1746-1816./ Fiatalkorukban Bécsben dolgoztak, ahol már részt vettek manufaktura alapitásban. Itthon a Terézvárosban vásároltak telket és hét szövőszékkel kezdték a manufakturát. 10 év mulva ujabb telket vásároltak, mely neképületét a mai Majakovszkij utca, Akácfa-, Dob-, és Kürt utca határolta.

Szakács Margit: A Valero-gyár. Bp. 1958.

3.1.

Valero Tamás

MDK

Valero István/id/ meghalt 1803 ápr. 12-én. Testvére Tamás vette át a gyár vezetését fiával Ferenccel, István árvái: István, Antal és két leány sürgetésére a Valero Testvérek cég vagyonát szétosztották Tamás és István örökösei közt./1813 nov./ A gyárat most ifj. István és Antal igazgatták. 1819-ben meghalt ifju István Ettől kezdve Antal vezette és fejlesztette a gyárat sogorával Appiáno Józseffel /Valero Borbála fiával./

SZAKÁCS MARGIT: A VALERO-GYÁR. Bp. 1958.

9.1.

MEGHÍVÓ

A

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGÁNAK

19 ..... évi ..... hó ..... n ..... napján

.....

délelőtt / délután ..... órakor megtartandó végrehajtó-bizottsági / rendes / albizottsági ülésére.

Tárgy: .....

Elnök megbízásából:

.....

Hornyánszky V. R.-T. Budapest.

Valero József

budai (capillature structor)
paróka készítő
XVIII. sz.
1757

l. Miller J. F.
Epitome 170. l.

MOB kat.
2639.

a Valero-
család egyik
őse

NYOMTATVÁNY.

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

VALERO Jakab rajztanár (is)

HEGYI Ferenc: Uj adatok a tatai piarista kollégium XVIII. századi történetéhez. = Piaristák Magyarországon 1642-1992. Szerk. Holl Béla. Bp., 1992

95.p. skk.

Tatai tevékenysége

ALAPITVA: 1904.

WOLAUSCHÉK GYÖRGY

MŰARANYOZÓ

VÁLLAL:

TEMPLOMI ÉS BUTOR
ARANYOZÁST, STILIZÁLT
DISZKERETEKET.

BUDAPEST, VI., PODMANICZKY-U. 69

TELEFON: 110-707.

Valero Jakab

piarista építész

l.

Dornyay Béla dr.

Fellenthal Fellner

Jakab tatai építő-

művészről. Bp.

1930. 20. l.

21. l.

22. l.

Valera Zakab

keszeszendi szerzetes az ejtőszebben kitünően jártás harfőnök 1767-ben készítette a tatai niarista rendhaz tervét.

Biarb szerzetések

204. P.

Valero Jakab
szerzetes építész

M.D.K.

1767-ben a tatai rendhidrat készítette.

Bierbauer István: A magyar szerzetes tanítórendek régi épitkezéseiről. 34 l.
Bp. 1930.
Kegyestanítórendiek budapesti rendháza.

Valero Jakab

építész (?)

l. Dor Fellner

6. l.

T. 1893.

lap tollal[illegible] és csokorral, felöltő
hasonló nyomott mintával; a máso-
honka és szoknya világos kék kel-
l. Felirata:

ŐR DIVATKÉPEI
jus havában.

stvéreknél Pesten 1864
ői divatterméből.

21.5 cm.

Valero Jakab

épicén

l. XVIII. 27.

Zelovich Józsefnővel

34. l.

Valero Jakab

építész (?)
a piaristák házelőjáró
roja volt Tatán

lásd

Dor Fellner

18, 19, 20. l.
21. 22. l. 25. l.
nem ő tervezte
a tatai piarista
rendházat,
hanem Fellner
Jakab.

Valero Jakab

a tatai piarista rendház második előljárója nem tervezője az ottani rendháznak.

L.

Tanulmányok Bp. múltjából IX. 195. l.

MEGHÍVÓ

A

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGÁNAK

19 ..... évi ..... hó ..... n ..... napján

.....

délelőtt / délután ..... órakor megtartandó végrehajtó-bizottsági / rendes / albizottsági ülésére.

Tárgy: .....

Elnök megbízásából:

.....

Hornyánszky V. R.-T. Budapest.

Valero Jakab Antal
vince
író, kegyesrendi tanár
Hül. Baja 1725
+ Pest 1798
élesz.
Szikl Veszpr.
281. l.
MOB kat. 3035

Valero-
család tör-
ténetéhez

NYOMTATVÁNY.
Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

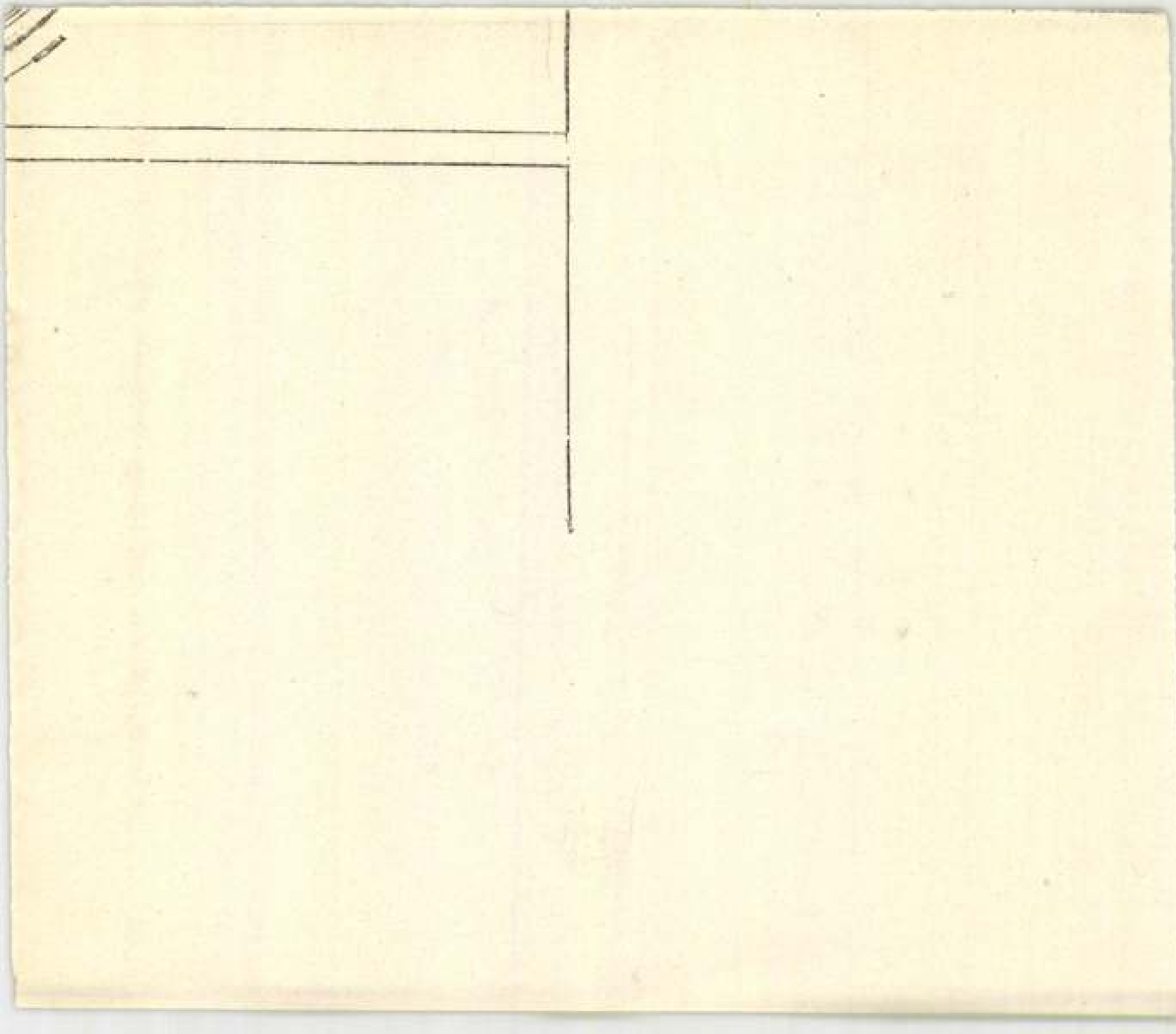

Valero Jakab

l.

Bierbeptört

247. l.

Valero István ifj. MDK

Valero István/id/ meghalt 1803 ápr. 12-én. Testvére Tamás vette át a gyár vezetését fiával Ferenccel, István árvái: István, Antal és két leány sürgetésére a Valero Testvérek cég vagyonát szétosztották Tamás és István örökösei közt./1813 nov./ A gyárat most ifj. István és Antal igazgatták. 1819-ben meghalt ifju István Ettől kezdve Antal vezette és fejlesztette a gyárat sogorával Appiáno Józseffel /Valero Borbála fiával./

SZAKÁCS MARGIT: A VALERO-GYÁR. Bp. 1958.

9.1.

237.

Hegedüs

~~HEGEDÜS~~ Gyula magyar szinész

~~zunk tagja. Sok mélységet vi~~

~~társalgó stilusába. Előadásme~~

~~lyoz. A realista szinjátszás~~

Néhány éri vidéki szinészkedés
szerült, amelynek egyik legna
jellegzetes képviselője lett. Eg
játszott. Legnagyobb sikerei
hértés Herczeg Ferenc darab

MDK

Valero István és Tamás

Setyem-, bársony- és flórgyártó üzemük alapítása, 1776, Pest.

Kosáry Domokos: Pest-Buda és a Kereskedelmi Bizottság 1791-ben.
Tanulmányok Bp. multjából. 1956. XI. kötet.
132₂–136 l.

Valero István id. MDK

Valero István/id/ meghalt 1803 ápr. 12-én. Testvére Tamás vette át a gyár vezetését fiával Ferenccel, István árvái: István, Antal és két leány sürgetésére a Valero Testvérek cég vagyonát szétosztották Tamás és István örökösei közt./1813 nov./ A gyárat most ifj. István és Antal igazgatták. 1819-ben meghalt ifju István. Ettől kezdve Antal vezette és fejlesztette a gyárat sogorával Appiáno Józseffel /Valero Borbála fiával./

SZAKÁCS MARGIT: A VALERO-GYÁR. Bp. 1958.

9.1.

Valero István id.

MDK

A Valerok 1776-ban alapitották az első pesti szövőüzemet /selyem és fátyolmanufaktura./.
A spanyol nemesi családból származó Valerok 1730 körül telepedtek le a Bánságban. Valero Ferenc Bajáról költözött Pestre, itt születtek agyár alapitói: V. István /1744-1803/ és Tamás /1746-1816./ Fiatalkorukban Bécsben dolgoztak, ahol már részt vettek manufaktura alapitásban. Itthon a Terézvárosban vásároltak telket és hét szövőszékkel kezdték a manufakturát. 10 év mulva ujabb telket vásároltak, mely neképületét a mai Majakovszkij utca, Akácfa-, Dob-, és Kürt utca határolta.

Szakács Margit: A Valero-gyár. Bp. 1958.

3.1.

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási
vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Valero István

és Tamás *

selyemgyárosok.

l.

K

Budvalero

19 és kv. 11 –

*

és az utóbbi fia

Valero Ferenc

VALERO István, pesti vegyészmérő

Stephan von Valero, Seidenzeug-Fabrikant in Pest, † 58 Jahre alt, Pest, 1803 April 11 (1803, 416 f.)

Preßburger Zeitung
(Jentsch)

MDK

Valero István, selyemgyáros

Bud Valero 19 és kv. 11.

Valero Ferenc MDK

Valero István/id/ meghalt 1803 ápr. 12-én. Testvére Tamás vette át a gyár vezetését fiával Ferenccel, István árvái: István, Antal és két leány sürgetésére a Valero Testvérek cég vagyonát szétosztották Tamás és István örökösei közt./1813 nov./ A gyárat most ifj. István és Antal igazgatták. 1819-ben meghalt ifju István. Ettől kezdve Antal vezette és fejlesztette a gyárat sogorával Appiáno Józseffel /Valero Borbála féjével./

SZAKÁCS MARCIT: A VALERO-GYÁR. Bp. 1958.

9.1.

MDK

Valero Ferenc

Bud Valero 19 és kv. 11.

Valero Antal
Ipanmivész

Valero Antal 1843-ban és 1846-ban nagy aranyeremet nyert az Ipanmi kiállításon.

Révész Ismeza: Imre Julia szövött selyem anyag...
Művészet, 1972. julius – 47 oldal.

Valero Antal

selyemgyáros

arckeje repr.

Schober József

A selyem és fel-

dolgozása. Bp.

1926. 20 l.

M.D.K.

Valero Antal, selyemgyáros

Pesten volt gyára a XIX. közepén. 209.o.

Temesváry Ferenc: Egy magyar puskaműves család élete és működése. 207.o.

Folia Archaeologica. XI. 1959. Bpest. Képzőműv. Alap Kiadóváll. Bp.

MEK

Valero Antal

1831 óta Pest város választott polgára
e réven került szorosabb kapcsolatba Széchenyi
Istvánnal.
Hengermalom és Lánchid létrehozásában is
támogatta Széchenyit.

SZAKÁCS MARGIT: A VALERO-GYÁR. Bp. 1958.

14-15.1.

Valero Antal MDK

Az első iparmükiállitás rendezésében közremüködött de még nem vett részt gyartmányaival /épitkezései miatt/. Későbbieken a Valero selyemgyár a fejlődés legékesebb bizonyitékának számit.

Az 1845 -ös kiállitáson olyan anyagot mutatott be, amellyel az előző 43-as kiállitáson nem szerepelt.

SZAKÁCS MARGIT: A VALERO-GYÁR. Bp. 1958.

15-16.1.

MDK

Valero Antal

Az 1846-os kiállitáson Valero /Antal/ elvállalta ifj. Szabó József budapesti asztalossal és Wiener Jakab kárpitossal együtt egy "pompás hölgyi alvószoba" teljes elkészitését, amely az 1. teremben került kiállitásra.

SZAKÁCS MARGIT: A VALERO-GYÁR. Bp. 1958.

20.1.

Valero Antal MDK

Valero Antal a terezvárosi gyár-épületét 1839 márciusában eladta. A Lipótvárosban kezdett uj gyár épitéséhez. A terezvárosi épületben a 40-es években Wagner és Göeth, Englaender H. és társa selyem-, és bársonygyára, W. Walter József pamutkelmegyára, valamint Weintraub cérnázó és csinozó gyára müködött.

SZAKÁCS MARGIT: A VALERO-GYÁR. Bp. 1958.

12.1.

Valero Antal MDK

Prinzhofer August 1848-ban készült litográfiája alapján Valero Selyemre nyomott kép.

Kossuth emlékkép.

Szakács Margit: A Valero-gyár. Bp. 1958.
21-22.l. Repr. 4.kép.

Valero Antal MDK

V. Ferdinand arcképe.
Biborczfalvi Székely Lajos ezüstmetszete alapján Valero selyemre nyomva.
Az 1846-os kiállitáson szerpelt.
Két változata az Iparmüvészeti és a Történeti Muzeumban.

Repr. A Bp. Tört. Muzeum. változata.

6. kép.

SZAKÁCS MARGIT: A VALERO-GYÁR . Bpl 1958.
20-21. l.

Valero Antal MLK

a 40-esévek elejétől egyre nagyobb szerepet játszott a gazdasági életben. A Kereskedelmi Banknak választmányi tagja, később igazgatója 1848 jul. 1- 1849 jul. 9-ig elnöke.

Valero a Gyarat 1848-ban eladta az államnak, a bécsi kormány ezt a szerződést érvénytelenitette, de a tulajdonosok nem tudták visszafizetni a 360.000 forintot . 1851-ben a gyár végleg a kincstár tulajdona lett. Az Épület egy részében 1854-ben selyemgyár müködött Valero Antal és fiai néven. 1859-ben már csak Valero Antal néven a gyár 340 munkást foglalkoztat. De ~~#~~ ekkor a Valerok már nem voltak Pesten. V. Antal fiai után 1857-ben köl-

SZAKÁCS MARGIT: A VALERO-GYÁR . Bpl 1958. 22-23.l

tözött a csehországi Horickába.

MDK

Valero Antal

"Klauzál Gábor"

Eybl 1842 ben készült metszete alapján
Valero selyemre nyomva.

SZAKÁCS MARGIT: A VALERO-GYÁR. Bp. 1958.
21.1. Repr. 5. kép.

M.D.K

Valero Antal
selyemszövő

A magyar selyemipar
megteremtője.

Dr. Belitzky János: A pest-budai magyar polgár születése
Városi Szemle, 1947 - 466 lap

MDK

Valero Antal

Repr:

Valero Antal

arckép.

SZAKÁCS MARGIT: A VALERO-GYÁR. Bp. 1958.

2. kép.

A Valero Antal MDK

1845-ben a Valero gyár és Koch Péter pesti gyára is áttért a szalagkészitésre is.

SZAKÁCS MARGIT: A VALERO-GYÁR. Bp. 1958. 17.l.

Valero Antal MDK

Valero István/id/ meghalt 1803 ápr. 12-én. Testvére Tamás vette át a gyár vezetését fiával Ferenccel, István árvái: István, Antal és két leány sürgetésére a Valero Testvérek cég vagyonát szétosztották Tamás és István örökösei közt./1813 nov./ A gyárat most ifj. István és Antal igazgatták. 1819-ben meghalt ifju István Ettől Kezdve Antal vezette és fejlesztette a gyárat sogorával Appiáno Józseffel /Valero Borbála fejével./

SZAKÁCS MARGIT: A VALERO-GYÁR. Bp. 1958.

9.1.

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási

vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Valero Antal

selzengyáros

l.

Budvalero 38. ei

köv. U. archeppel

~~Valero~~ Valero MDK

Király - utcai Valero-gyár

SZAKÁCS MARGIT: A VALERO-GYÁR. Bp. 1958.

3. kép.

Valero

MEK

Repr:

Hild József: a lipotvárosi Valero gyár.

SZAKÁCS MARGIT: A VALERO-GYÁR . Bpl 1958.

1. kép.

Valero

Ltáb: III. 89.

KIR. MINISZTÉRIUM SZÁMVEVŐSÉGÉTŐL.

Bizottságának

Budapest.

ki, petőszinyei és turóczszentmáriai
szitett másolatokért járó tisztelet-
0088 sz.rendelettel pótlólag kiutal-
tott számadás megvizsgáltatván, elfo-

Valerio Tivadar

rajzoló

1868-ban Perrot francia régiségtudós járja be Délmagyarországot, a Határőrvidéket s Horvátországot. Nyomtatásban megjelent munkájat ~~[illegible]~~ Valerio rajzolóművész képei díszítik.

Birkás Francia utazók

154. l.

Fenti illusztrálta részben Tissot Viktor Magyarországot szóló könyvének ~~[illegible]~~, illusztrált kiadását is

u.o. 152. l.

Valerio Tivadar

Gestó

Lind. életr.

Wurzbach 49. Kolh

224. l.

Valerio Tivadar

Kassai mus. Cat.

~~55~~ 417. 419.

420.

Valerio, Theodoré
(Párizs, 1819 – Párizs, 1879)

„Fiatal lány konyhában" Vízfestmény
26,5 x 19,5 cm s. l. b.: Valerio 1846.
Védett. ~~ka~~ kiviáltási ár: 8000 ft

DÁV 56. Képaukció Bp. 1981. december

THEODORE VALÉRIO, grafikus

---

30 lappól álló magyarországi népélet-sorozata.-Ny-Szlo
vákia festői népviselete mellett két lapon e nép sze-
gényebb rétegei is helyet kapnak :egy Nyitra megyei
juhász és egy arvai drótostót. 31.old. 78.jegyz. 14.kép

GENNERNÉ WILHELMB GIZELLA: 16.-19.sz.-i viseletsoroza
tok Közép-Európa nemzetiségi életének és társadalmi
helyzetének képes forrásai 23.old

FOLIA HISTORICA, 1. A M.N.M.Évkönyve, Bp. 1972

THÉODORE VALÉRIO, grafikus

A 19.sz.elején jelentkező gazdasági-társadalmi differenciálódás a magyar parasztság körében a viseletsorozatok lapjain is nyomonkövethető. /Bikkessy-Čaplovic/ A múlt század későbbi éveinek művészi érdeklődése is inkább a gazdag parasztok díszesebb viselete felé fordult /Valério, Kollarz/. 34.old.

CENNERNÉ WILHELMB GIZELLA: 16-19.sz.-i viseletsorozatok Közép-Európa nemzetiségei életének és társadalmi helyzetének képes forrásai 23.old.

FOLIA HISTORICA 1.A M.N.M.Évkönyve. Bp. 1972

THÉODORE VALÉRIO, grafikus

A szlovákokat sokrétü gazdasági tevékenységük közepette ábrázolták a müvészek.Kininger,Bikkessy-Caplovivic,Valério sorozatain látható egyes viseletformák az északi és déli területek szlovákságának különböző gazdasági helyzetére utalnak. 33.old

CENNERNÉ WILHELMB GIZELLA: 16.-19.sz.-i viseletsorozatok Közép-Európa nemzetiségi életének és társadalmi helyzetének képes forrásai 23.old.

FOLIA HISTORICA, l. A M.N.M.Évkönyve, Bp. 1972

THÉODORE VALÉRIO, grafikus

Rajzainak grafikai sokszorositásra történő kiválasztását számos művészi és technikai tényező motiválhatta. Tökéletes technikai tudásának és őszinte, témája lényegét kifejező művészi alakitásának mindenképpen kiváló ábrázolásokat köszönhetünk. 32.old

JENNERNÉ WILHELMB GIZELLA: 16.-19.sz.-i grafikus viseletsorozatok Közép-Európa nemzetiségi életének és társadalmi helyzetének képes forrásai 23.old

FOLIA HISTORICA, 1. A M.N.M.Évkönyve, Bp. 1972.

THÉODORE VALÉRIO, grafikus

---

30 lappól álló magyarországi népélet-sorozata.-Ny.-Sz
Szlovákia festői népviselete mellett két lapon e nép
szegényebb rétegei is helyet kaptak:egy Nyitra megyei
juhasz és egy arvai drótostót.-31.old. 78.jegyz.
14.kép. rekete repr.

CENNERNÉ WILHELMB GIZELLA: 16.-19.sz.-i grafikus vise
letsorozatok Közép-Európa nemzetiségi életének és tár-
sadalmi helyzetének képes forrásai 23.old

FOLIA HISTORICA, 1. A M.N.M.Évkönyve, Bp. 1972.

THÉODORÉ VALÉRIO, grafikus

---

30 lappól álló magyarországi népéletsorozata.-Két roman
nokat megörökitő lap Nagyvarad környéki lakosokat mutat,
ezek egyike ugyancsak a pásztorélet jelenete. /79/.A Hor
vátországot,Szlavoniat és a szerb határőrvidék lakosait
bemutató önálló album összeállitása nagyjából megegyezik
a korábbi hasonló gyüjteményekkel.-31.old. 79-80.jegyz

CENNERNÉ WILHELMB GIZELLA: 16.-19.sz.-i grafikus viseletsorozatok Közép-Európa nemzetiségi életének és társadalmi helyzetének képes forrásai 23.old

FOLIA HISTORICA, 1. A M.N.M.Évkönyve, Bp. 1972

THÉODORE VALÉRIO, grafikus

Külföldön és külföldi ösztönzésre és, szempontok szerint létrejött gyüjtemények. Témaválasztásukban az idegenszerüség, az exotikus tipusok megörökitése jellemzi őket. Leggyakrabban hazánk nyugati, északnyuhati vidékeinek, valamint a katonai határőrvidék lakóinak ábrázolásai szerepelnek képeiken. -Ilyen Valério müve is. 33.old

BENNERNÉ WILHELMB GIZELLA: 16.-19.sz.-i grafikus viseletsorozatok Közép-Európa nemzetiségi életének és társadalmi helyzetének képes forrásai 23.old

FOLIA HISTORICA, 1. A M.N.M.Évkönyve, Bp. 1972

THÉODORE VALÉRIO, grafikus

A magyarok kiemelkedő helyet foglalnak el a sorozatok ban. Társadalmi-politikai szerepük vezető szeepük bizo nyos sorozatokban /Toppeltinus, a Marsigli-variánsok, Bikkessy-Caplovic, Valério, Kollarz/ a nemesség hagyoma nyos nemzeti öltözetü képviselőinek bemutatásával kü- lön hangsulyt kap. 34.old

GENOFERNÉ WILHELMB-GIZELLA: 16.-19.sz.-i grafikus vi- let sorozatok Közép-Európa nemzetiségi életének és társadalmi helyzetének képes forrásai 23.old

FOLIA HISTORICA. 1. A M.N.M. Évkönyve, Bp. 1972

THÉODORE VALÉRIO, grafikus

Rézkarc-sorozata más célkitüzésből született, mint a korábbi sorozatok. Nem az volt a célja, hogy hazánk lakóinak nemzetiségi-társadalmi keresztmetszetét adja, de maradandó müvészi benyomást nyújtó grafikai alapok alkotása. A téma magávalragadó ereje a munka során megsokszorozta kifejezőkészségét. Inspirációjának közvetlen jellegéről csak helyszini vázlatainak tematikai összetételét ismervenyilatkozhatnánk végérvényesen. 32.old.

CENNERNÉ WILHELMB GIZELLA: 16.-19.sz.-i grafikus viselet orozatok Közép-Európa nemzetiségi életének és társadalmi helyzetének képes forrásai 23.old

FOLIA HISTORICA, 1. A M.N.M.Évkönyve, Bp. 1972

THÉODORE VALÉRIO, grafikus

---

30 lappól álló magyarországi népélet-sorozata. Az északi országrészek lakói közül Pozsony és Nyitrakörnyéki parasztokat, mátrai és Heves megyei figurákat láthatunk. Témaválasztása elsősorban a magyar lakósság felé fordult. Nagyrészt a a pusztan primitiv körülmények közt élő pasztorokat tartott megörökitésre méltóknak állataikkal együtt. De a falusi gazdák ősi paraszti és kisnemesi formái is érdekelték. 31.old. 76-77.jegyz

CENNERNÉ WILHELMB GIZELLA: 16.-19.sz.-i grafikus viseletsorozatok Közép-Európa nemzetiségi életének és társadalmi helyzetének képes forrásai 23.old

FOLIA HISTORICA, 1. A M.N.M.Évkönyve, Bp. 1972

THÉODORE VALÉRIO, grafikus

Francia, Rézkarc-sorozata. Az 1850-es évek elején Európa délkeleti részének tanulmányozására utazott. A balkáni t török határmenti v. török uralom alatt álló népek sajato élete érd kelte, de az utazott területek is érdekelték. 30 lapról álló magyarországi népéletkép-sorozata nagyrészt alföldi témájú. Tiszaparti pásztorok, halászok. Kóró menti csikós, egy juhász az erdélyi határról, jász és kún tipusokat. 31.old. 75. jegyz. 13.kép.

GENNERNÉ-WILHELMB GIZELLA: 16.-19.sz.-i grafikus vissletsorozatok Közép-Európa nemzetiségi életének és társadalmi helyzetének képes forrásai 23.old

FOLIA HISTORICA, 1. A M.N.M.Évkönyve, Bp. 1972

THÉODORE VALÉRIO, grafikus

Francia, rézkarc-sorozata.-Az 1850-es évek elején Európa délkeleti részének tanúlmányozására utazott. A balkáni török határmenti v. török uralom alatt álló népek sajatos élete érdekelte, de ~~xxx~~ az ~~a~~tutazott területek is érdekelték. 30 lappól álló magyarorszagi népéletkép-sorozata nagyrészt alföldi témáju. Tiszaparti pásztorok, halászok, Körösmenti csikós, egy juhász az erdélyi határról és kunjász tipusok.-31.old. 75.jegyz. 13.kép. Fekete repr.

GRUNERNÉ-WILHELMB GIZELLA: 16.-19.sz.-i grafikus vizslatsorozatok Közép-Európa nemzetiségi életének és társadalmi helyzetének képes forrásai 23.old

FOLIA HISTORICA, 1. A M.N.M.évkönyve, Bp. 1972

Théodore Valerio

réz karca: „Vue d'une Pusta." 837. p.

reprodukció. 1855.

Rózsa György - Spira György: Negyven-

nyolc a kortársak szemével, Budapest

1973. 575 l

Théodore Valerio

---

rézkarca: „Vasravert paraszt Pest vármegye tömlöcében." 700 sz. reprodukció.

Rózsa György - Spira György: Negyvennyolc a kortársak szemével, Budapest 1973. 5751

1949. XII. 20

III. dolgozat

Téli örömök - téli gondok.
(Hangulatkép)

Hideg van, csikorog a hó az emberek lába alatt. A fák ágai között megakadt a hó. Az apró nádfedeles házak teteje hóval van borítva. Az utcán szánkók csilingelnek.

Valerio Theodor

l.

Végvári Kolnok

9. l.

Théodore Valério (francia) Fr.F.19.2.

Egész M.o.-t bejárta 1851-52-ben.
Illustrazionban közölte magyar emlékeit, kiadta őket La Hongrie c. albumban. (rázkarc)
1854: Magyar tiszai halászok, Árokszállási asszony
Tót parasztok Nagyszombat vidékéről.

utatás mintája:

nitónők		Jegyzet
1	0	
ott hány van?		

terjesztendő kimutatások szorosan az idecsa-
tehát se több, vagy kevesebb, se más rova-
szükséges megjegyzések a „Jegyzet“ ro-

(Valerio, Theodor)

( ) Costumes de Hongrie et des provinces Danubiennes. Paris -

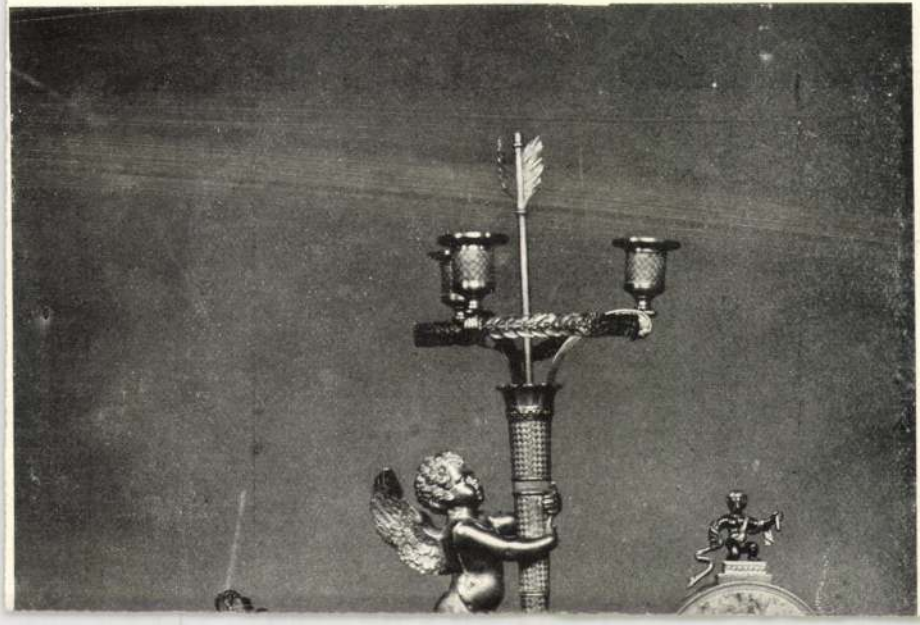

Valerio, Théodore
(1819–1879.)

33. Cigánycsalád, Jelenet.
Fa. 18 x 12·5 cm

Ernst Muzeum aukcioi
IV – V.

VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI M. K

190 8 évi 20496. számv. sz.

III. c. ügyosztály.

A válaszban a megkeresés számának
és évének pontos feljegyzése kéretik.

A müemlékek tekintetes o

A vajdahunyadi
az 1907 évi IV. negyed vé
jében a f.é. 60785. sz.a. k

Valerio Th.

Tisso, Victor: La Hongrie de l'Adriatique au Danube Paris, 1882

a képes diszkiadás címe Birhás vermut

Az első kiadás, mely képek nélkül jelent meg a következő címe volt.

Tissot: Voyage au pays des Tziganes. Paris 1880.

Ez altitolag felév alatt kiadó

elent meg

A VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI M.

190 8 évi 9704 számv. sz.

III. c. ügyosztály.

A válaszban a megkeresés számának és évének pontos feljegyzése kéretik.

A müemlékek tekorsz.bizott

A müemlékek ors

Hiersemann W.Károly lipcs

könyvek vételára fejében

Valerio Th

cród

Bochuss: Victor Tissot. Debrecen, 1935.

A VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI M

190 7 évi 24014 számv. sz.

.....ügyosztály.

A válaszban a megkeresés számának és évének pontos feljegyzése kéretik.

A müemlékek tek. Ors

A velemézi, tót
templomok falképeiről
dij fejében az 1907 évi
ványozott 750 K-ról bemu

korának vérkarcait egy albumban adta ki 1854-ben. E műveit Voyage en Orient címen újból kiadta. Valerio képei közül 3-at Esterházy herceg vett meg, 26 darabot Eugenia Császárnénak mutattak be, 1861-ben 3-at a párizsi Salonban állítottak ki. Tirsot magyarországi utikönyve illusztrált kiadásában 10 metszete jelent meg. Vehám rajza a Szépművészeti Múzeumban.

Birkás Francia utazók

190, 191. l.

A VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI M

190 8 évi 16812 számv. sz.

III. c. ügyosztály.

A válaszban a megkeresés számának és évének pontos feljegyzése kéretik.

Méltóságos

báró Forster G

a müemlékek

Valério Théodore

francia festő és grafikus

1852-ben járja be hazánkat s a déldunai országokat, hogy a francia közoktatásügyi minisztérium megbízásából e vidékeken néprajzi és katonai tárgyú rajzokat készítsen. Utiránya Pozsonyból kiindulva a Felvidék, a Mátra vidéke, Heves megye, Szolnok. Itt mint kémgyanust lefogják és Pestre szállítják. A bécsi francia követség igazolja, mire folytatja utját az Alföldön át Nagyváradra. A pásztor, paraszt- és cigányromantika érdekli, művei néprajzi ábrázolások. Magyar vonat-

VALÈRIO, Théodore (1819-1879)

festő, litográfus, 2 évet töltött
Mo-on számtalan akvarellt készített
halászokról, parasztokról stb.
Mo-képviseletéről önállú albumot jelent
meg 1864-ben

Peltre, Christine: Le voyage en Hongrie
de Théodore Valério (1819-1879) = Le Pays
Lorrain. 67. 1986. 2. 81-87.

Erről a tek.Biz

tóber hó 29-én 727 sz.a.k

tisztelettel értesiteni.

Budapest, 19

Valerio Theodor

wed

Csapláros István:

Th. Gautier és a magyarok. Pécs 1943.

U.a: A XIX. század-

középi Magyarország, kepe egy francia festő

művészetében. Magyarságtudomány

1942.

VALERIO, T.

SINKÓ Katalin: Az Alföld és az alföldi pásztorok felfedezése a külföldi és a hazai képzőművészetben. = Etnographia, 100. évf. 1/4.sz. 1989

133, 139. p.

Valentiny János (irodalom)

Budapesti Napló. 1902 febr. 27.

Pengő

861 **Tragor I.** Vác története 1848—49-ben. Vác, 1908. fvászon. n. 8°. Számos képpel és hasonmással. 8.—

862 **Trenk.** Báró Trenk Fridrik emlékezetre méltó életének históriája. Irattatott magától. 3 kötet. H. és ny. n. 1778. régi kktsek. 8°. 2 rézm. címképpel. 20.—

863 **Turul.** A Magyar Heraldikai és Genealogiai Társaság közlönye. I—XLIV. (1883—1930.) kötet és Név- és tárgymutató a Turul 1883—1892. évfolyamaihoz. Bpest. I—XXIV. fvászonktsek, a többi füzetekben. 4°. 600.—

864 **Udvardy János.** Élet. Pest, Trattner—Károlyi, 1832. pergamentkts. n. 8°. 6.—

865 **Az Udvarhely-széki** Homorod Almási *barlang* bővebb ismérete. Kolosvár, 1810. 8°. 5.—

866 **Várkonyi N.** A modern magyar irodalom. Bpest, é. n. ered. vász. Lex. 8°. Számos arcképpel. 15.—

867 **Valerio Théodore.** Souvenirs de la Monarchie Autrichienne. Suite de dessins d'"après nature gravés á l'eau forte. I. La Hongrie. Avec 30 planches. II. Croatie-Slavonie-Frontiéres militaires. Avec 6 planches. III. Les populations des provinces Danubiennes en 1854. Avec 18 planches. Paris, 1854—1856. d. toile. Gr. in Folio. 360.—
A művészi kivitelű rézkarcok különféle népviseleteket ábrázolnak. Ezek közül 17 magyar, 6 szlovák, 4 valach (román), 5 szerb, 5 cigány, 5 határvidék, 1 albán, 1 görög és 10 exotikus népviseletet ábrázoló képtábla. *A mű 150 példányban készült*, a borítéklapokon a művész sk. ajánlása. — „Après un tirage de 150 épreuves, les planches seront effacées."

868 **Vectigal Transylvanicum** hungaricogermanicum. Per excelsi gubernii; nec-non, inclytorum statuum et ordinum principatus Transylvaniae ad id specialiter deputatos. Revisum, correctum et reformatum. Cibinii, exc. J. Barth et M. Heltzdörffer, 1714. régi fbőrkts. k. 4°. (77 old. és 2 lev.) Régi erdélyi vámtarifa. 24.—
Három lapon egykori jegyzetek hozzákötve.

869 **Vedres I.** A magyar nyelvnek a magyar hazában való szükséges voltát tárgyazó hazafiúi elmélkedések. Béts, 1790. 8°. (70 old.) 8.—

870 — — A Tiszát a Dunával öszve kaptsoló Tsatorna, mellynek hellyét nem tsak Magyar ország, hanem az egész austriai birodalom hasznára felkeresni, és meg határozni igyekezett. Szeged, Grünn, 1805. kkts. 8°. 1 rézm. táblamelléklettel. 12.—

871 **Vehse, Ed.** Geschichte des österreichischen Hofs und Adels und der östreichischen Diplomatie. 11 Bde. Hamburg, 1851—52. 6 rote Lwdbde. mit Golddruck. 8°. 25.—

872 **Víg László.** Versegi Ferentznek megfogyatkozott okoskodása a tiszta magyarságban. Melyet megbizonyít Révai Miklós hív tanítványa stb. Pest, 1806. fzve. n. 8°. 6.—

873 **Világ Nagyjai!** Veszedelem. Ford. német nyelvből egy hazáját féltő igaz magyar. Nagyszombat, 1792. fvász. 8°. 6.—

874 **Voinovich G.** Madách Imre és az ember tragédiája. Kiadja a Kisfaludy Társaság. Bpest, 1914. fzve. 8°. 3.—

875 **Vutkovich S.** Magyar írók albuma. Élet- s jellemrajzok. Pozsony, 1873. fvász. n. 8°. 5.—

876 **Wertner Mór.** A magyar nemzetségek a XVI. század közepéig. Számos genealógiai táblával. 2 kötet. Temesvár, 1891—92. díszes barna bordázott félbőrtsek. n. 8°. 30.—

877 **Wesselényi Miklós.** A sibai ménesről. A régi híres ménesek egyike megszünésének okairól. Pest, Trattner—Károlyi. 1829. fzve (ered. borítékokkal). fbőrtokban. n. 8°. Ritka. 24.—

878 — — Balítéletekről. Bukarest (Lipcse), 1833. fzve. n. 8°. 8.—

879 — — Szózat a magyar és szláv nemzetiség ügyében. Lipcse, 1843. vász. 8°. 12.—

880 **Zimmermann, Martin.** Denckwürdige Historia das ist: kurtze und warhaftige Beschreibung sampt beygefügten Kupferstichen dess jüngst vorgegangenen Kriegs der röm. kayserl. Mayest. Leopoldi I. wider den Erbfeind christlichen Namens den Türcken usw. Augsburg, 1665. kl. 4°. 36 Ss. Text. Mit radiertem Titelblatt u. 14 radierten Tafeln mit 22 im Texte beschriebenen Ansichten, Belagerungen, Scharmützeln usw. Apponyi II. 942. 60.—

1940.
Savary

Valerio, Theodore

Pengő

A metszetek között: Belgrád, Esztergom, Érsekújvár, Léva, Nyitra, Nagykanizsa, stb.

881 **gróf Zrinyi Miklós** a költő és hadvezér hadtudományi munkái. A M. T. Akad. Hadtudom. Bizotts. megbízásából sajtó alá rendezte stb. Rónai Horváth J. Bpest, 1891. ered. vászonkts. n. 8°. Zrinyi arcképével. 12.—

882 **Zrinyi.** Denkmal Serinischer Hölden-Thaten was nämlich Graf Niclas von Serin seit 1663 in Hungarn bis auf den Mai monat 1664. jars verrichtet. (28 Ss. mit Titelkupfer). — *Continuation* des Serenischen Denkmahls was vornemblick sich zugetragen ferner in Hungarian bis endt Augusti 1664. (27 Ss.) — *Fernere Continuation* des Serenischen Denkmahls bis auff beyderseits getroffenen Frieden. Gedr. i. J. 1665. (30 Ss.) — Apponyi IV. 2071. 75.— Ezen 3 relatio 43 rézmetszetképe kevés kivétellel magyar várak és városok látképeit ábrázolja. Többek között: Szolnok, Gyula, Komárom, Győr, Pozsony, Temesvár, Esztergom, Tata, Eger, Kassa, *Buda*, Székesfehérvár, Nagyvárad, Pápa, Nyitra, Veszprém, Pécs, Szatmár stb.) Mellékelve van a költő Zrinyinek rézmetszetképe és egy szörnyszülött óriásnak ábrája. Érdekes, hogy gróf Apponyi csak 18 rézmetszetmellékletet említ.

IV.

Magyar- és másnyelvű népszerű és ismeretterjesztő könyvek a XVIII. és XIX. századból. — Különös könyvek (Curiosa). — Nevezetes külföldi nyomtatványok. — Vegyesek.

Pengő

883 **Aesopus.** — Fabulae Aesopicae plures quingentis et aliae quaedam narrationes cum historiae vitae Aesopi etc. studio J. Camerarij Pabe. Quibus additae sunt et Livianae et Gelliannae ac aliorum quaedam cum interpretatione graecorum et explicatione quorundam aliorum. Lipsiae, Steinmann, 1589. alt. Pergament. 8°. 25.—

884 **Ancient** and modern liberty. Stated and compared. London, 1734. fzve. 8°. 8.—

885 **Asbóth L.** A hadvezér és a tudomány alapelvei az újabbkori hadjáratok történetével felvilágosítva. 2 rész 1 kötetben. 2. kiad. Pest, 1869. fzve. n. 8°. 6.—

886 **Babbage Károly.** A természetes számok logarithmái 1-től 108000-ig. Stereotyp 3. kiad. Eszközlé Nagy K. *London*, nyomt. a M. Tudós Társ. számára, 1834. *Ered. vörös egészbőrkts.* dúsan aranyozott háttal és aranyozott ornament. külső és belső szegélyekkel. n. 8°. 48.— Typográfia szempontjából érdekes kiadvány: *zöld papírra nyomva* és művészi maroquinkötésbe kötve. A kiadást Nagy Károly, a Londonban élő híres magyar csillagász eszközölte.

887 **Balzac, J. L. G.** Lettres choisies. Leiden, chez les Elsevirs, 1652. (etw. beschäd.) alt. Leder. 12°. Graesse I. 284. Mit Kupfertitel. 24.—

888 **Bánffi, G. de Losontz.** Dissertatio de ratione hominum. Cognoscendi res externas sensiles sive corpora. Cibinii, 1790. 8°. (51 old.) 6.—

889 **Barthelemy.** Az ifjú Anacharsis utazása Görögországban. Ford. Deáky F. S. 8 kötet (7 kötet szöveg és függelék: Barbié du Bocage, A régi Görögországot illető mappák és pénzek gyüjteménye stb.) Kolosvár, 1820—21. er. kktsk n. 8°. Rézm. címképpel és 27 rézm. táblával (térképek, tájképek, éremképek stb.) 40.—

890 **Bartholottus N. J.** Világi és ekklésiai visgálódás, mellyben a lelkiesméretnek szabadságáról; és a római s német országi edgyesült birodalomban bévétetett vallásoknak békességes eltüréséről tudakoztatik. Ford. Dési Jósef. Kolosvár, nyomt. a réform. koll. betüiv. 1784. (sérült) régi fbőrkts. 8°. 10.—

891 **Bertalanffi P.** S. J. Keresztyén böl-

LIV.229

VÁROSHÁZA

AZ IDŐSEK VILÁGNAPJA keretében és a Zenei Világnap alkalmából jótékony célú hangversenyt rendez a fővárosi önkormányzat közgyűlése a Főpolgármesteri Hivatal dísztermében október 1-jén, 19 órai kezdettel (Bp. V., Városház u. 9–11. I. emelet). A műsoron Mozart-művek szerepelnek, Kocsis Zoltán és a Budapesti Fúvósegyüttes közreműködésével.

JÁRDÁNYI PÁL (1920–1966) Kossuth-díjas zeneszerző és népzenetudós egykori lakóhelyén, a Hűvösvölgyi út 35. szám alatt emléktáblát avatnak október 1-jén, délután fél ötkor. Beszédet mond Vásárhelyi Miklós és Marschall Miklós.

A BETHESDA ALAPÍTVÁNY célja, hogy súlyosan mozgássérült emberek társadalmi beilleszkedését segítse elő. Ennek érdekében segítőhálózat létrehozásán fáradoznak és várják mindazok jelentkezését, akik akár fizikai segítségükkel, különböző eszközökkel vagy anyagi támogatásukkal csatlakoznának az alapítványhoz. Címük: 1028 Budapest, Pinceszer u. 20/B. Telefon: 176-5122. Bankszámla: MHB 323-13442 (forintban) és 401-5297-941-31 (dollárban).

A FŐVÁROSI VÍZMŰVEK az elmúlt években kereken egymilliárd forintos költséggel rekonstruálta a vállalat északi víztisztító művét. A beruházás befejezése és átadása a közeljövőben várható. A főváros vezetése a napokban átadás előtti szemlét tartott a beruházás helyszínén.

ÚJ UTCANEVEKRŐL döntött a IV. és XVIII. kerületi önkormányzat. A IV. kerületi Székesdűlőben négy, eddig névtelen közterület az Alsó utca, a Felső utca, a Pihenő köz és a Székesdűlő utca nevet kapta. Ugyancsak a IV. kerület (Újpest) egyik névtelen területét Rózsaliget köznek nevezték el. A XVIII. kerületi Szent Imre kertvárosban a volt Gyolcs utca, a volt Tatabánya tér és a volt Persely utca neve Fogaras utcára, Hargita térre, illetve Beregszász utcára változott.

PÁRIZSI TANULMÁNYÚTRA utazott a francia belügyminisztérium meghívására dr. Szentgyörgyvölgyi Péter, a főváros köztársasági megbízottja. Baranya, Hajdú és Pest megye köztársasági megbízottaival együtt a francia prefektusok munkáját t… mányozzák.

PESTERZSÉBET–SOR… …e a …g kör-…deseit. …mányzata kor…y a Duna-ág Ráckevei …ek határán van. A nye…sának legfontosabb …a növényi tápanyagok, el-…ban a foszfor bejutásának kor-…tozása. A meghatározó szennyező forrás a délpesti szennyvíztisztító telep, ezért bővítése – amennyiben továbbra is a Ráckevei (Soroksári)-Duna-ág marad a befogadó – nem megengedhető.

A VÁROSI TELEVÍZIÓZÁSSAL Budapest fejlődéséért alapítvány kuratóriuma az alapítványhoz való csatlakozás elősegítésére felhívással fordul gazdasági és társadalmi szervezetekhez és magánszemélyekhez. Az alapítvány célja a fővárosi önkormányzat várospolitikai, -üzemeltetési feladatainak a bemutatása annak érdekében, hogy a lakosság magáénak érezze és támogassa Budapest fejlesztését, a lakosság életkörülményei javítását szolgáló feladatok végrehajtását. E célból az MTV Budapesti Körzeti Műsorok szerkesztősége technikai berendezéseinek bővítésére, korszerűsítésére eszközöket szerez be, fővárosi videoarchívumot hoz létre. Az alapítvány nyitott: minden bel- és külföldi, jogi és természetes személy csatlakozhat anyagi, dologi vagy szellemi tőkével. Székhelye: Bp. V., Városház u. 9–11.

ÚJ SZEMÉSZETI OSZTÁLYT adtak át a Heim Pál Gyermekkórházban a közelmúltban. Az esemény különlegessége, hogy Magyarországon ez idáig ez az egyetlen osztály, ahol a gyermekek fekvőbetegként részesülhetnek szemészeti kezelésben.

Évekig tartó huzavona

Mi lesz veled, Gresham?

Nem volna jó, ha megszoknánk, hogy egy-egy elhatározás nyomán rendkívül lassan „mozdulunk rá" a dolgok gyakorlati intézésére, márpedig a hajdan sokat emlegetett *„gyorsuló idő"* most még inkább felpörgött. Aki sokat tétovázik, közkeletű szóhasználattal élve, túl sokat tipródik egy-egy elintézetlen ügyön, nemcsak városának, sőt netán az ország presztízsének, de még az államkasszának is kárára lehet.

Mindez a Gresham-palota régóta vajúdó kérdése kapcsán szaladt ki a tollamból, amikor jómagam is kénytelen-kelletlen hetekig futkostam, telefonálgattam, kérdezősködtem – talán sürgetőztem is –, hogy végre hiteles képet kapjak: *miért tart nálunk évekig,* míg hozzákezdenek egy patinás épület szállodává alakításához. (Az előzményekről az olvasó már korábban értesülhetett.) Terjedelmi okokból mellőzöm kutakodó kérdéseimet, de azt hangsúlyozom, hogy ezek elsősorban *az épület megőrzendő történeti-műemléki értékeire vonatkoztak és a környezetvédők jogos aggodalmainak adtak hangot.* Most időrendben közreadom, amit a legközvetlenebbül érintettektől megtudtam. Ehhez *júliusra* kell visszapergetnem az idő kerekét.

Hárman ültünk le egyféle „helyzetfelmérésre" a New York-i *Roth* Imre és Fiai Kft. Vörösmarty téri irodájában, *Fazakas* Györggyel, a cég ügyvezető igazgatójával és *Aczél* Györggyel, a HungarHotels vezérigazgatójával.

A szecesszió jegyében

– Az közismert, hogy a világszerte ismert, igen jónevű indiai cég, az Oberoi Hotels a HungarHotels-szel karöltve exkluzív szállodát kíván e patinás épületből kialakítani – mondotta Aczél György. – A tervezési feladatokra Fazakas György építész a Roth cég ügyvezető igazgatója …ta a megbízást, aki az 1989-ben (!) megkapott jogerős elvi, majd az 1990. októberi végleges építési engedély alapján kollégáival elkészítette a tervet. Ennek ellenére még mindig hiába várjuk a startpisztoly eldördülését. *Ennek egyre nehezebben tudom okát adni az Oberoi vezetői előtt.* Jómagam is mind türelmetlenebb vagyok, hiszen a rengeteg egyeztetés, levelezés, a megfelelő tervek, szakvélemények, társadalmi megmérettetés és különböző engedélyek birtokában érthetetlen ez a huzavona.

– Az Oberoi csakúgy, mint mi, tisztában van azzal a kitüntetett

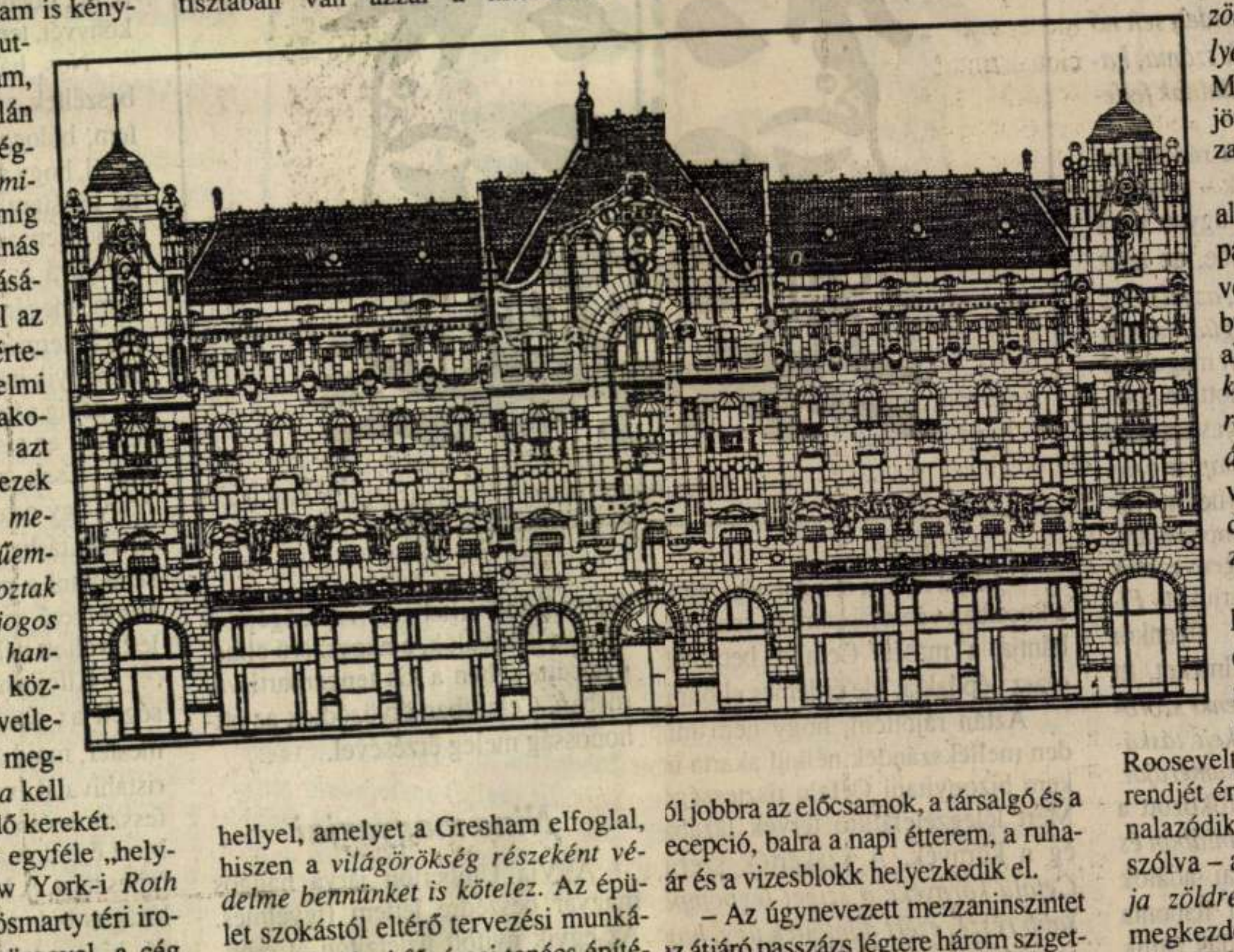

hellyel, amelyet a Gresham elfoglal, hiszen a *világörökség részeként védelme bennünket is kötelez.* Az épület szokástól eltérő tervezési munkálatait a hajdani fővárosi tanács építészeti zsűrije és a budapesti műemlékfelügyelőség fokozott figyelemmel kísérte, sőt egy *művészettörténész* is szinte minden mozzanatban segítségünkre volt és értékelte elképzeléseinket. A szigorú kikötéseket, az épület történeti értékeinek, stílus hordozó építészeti elemeinek, motívumainak helyreállít… olyannyira betar…ért a múlt év júniusá… tottuk, ho…pesti Műemlékfelügyelő… ban …évében *Antalné Czétényi* Piros…dr. a tervezőt külön elismerésben részesítette. Az épület önmaga megjelenésén kívül a keresztbe nyitott pasázsban elhelyezett üzletek révén *környezetébe is új életet lehel.*

Röviden elmondanám, mi szerepel tervben – veszi át a szót Fazakas György. – A homlokzatokat helyreállítva, a régi fotók, tervek alapján a kor hangulatát is hordozó jelekkel, például kovácsoltvas rácsokkal, lámpákkal szereljük fel. A főhomlokzat *díszkivilágítást* kap, amely a városképi Lánchídengelyét „koronázza" majd. A főbejárat fölé félgömb alakú, szecessziós stílusú üveg, kovácsoltvas-szerkezeti *előtető* kerül, amelyre és mellé világítótesteket helyezünk el. A bejárattól jobbra az előcsarnok, a társalgó és a recepció, balra a napi étterem, a ruhatár és a vizesblokk helyezkedik el.

– Az úgynevezett mezzaninszintet az átjáró passzázs légtere három szigetre osztja, amelyek között nincs átjárás. A főhomlokzat északi oldalán a *főéttermet* és a hozzá tartozó helyiségeket, a déli oldalon az üzleti tárgyalások, szolgáltatások központját találjuk, bérelhető *tárgyalókkal, titkársággal.*

– Az emeleteken a meglévő adottságokhoz igazodóan különböző méretű és alaprajzú vendégszobaegységeket helyeztünk el. Valamennyi felülmúlja a hazai szállodai szobák kényelmét, a főhomlokzatiak közül pedig egyesek *extra minőséget képviselnek.* A szálloda 207 szobájának, lakosztályának körülbelül egyharmada *közvetlenül a Dunára, a páratlan panorámára néz.*

Jogos aggályok

– Az épület előtti tér és a föld alatti garázs körül bontakozott ki az a vita, amely hosszú hónapokra ismét blokkolta a munkát – mondja a HungarHotels vezérigazgatója. – Először *a környezetvédelmi aggályokról* szólnék. Olyan *favédelmi és téresztétikai* megoldásokat találtunk, amelyek szerintünk messzemenően megvédik a legértékesebb fákat, gyökérzetüket, életlehetőségeiket, és *a zöldfelület lehető legcsekélyebb sérelmével járhatnak.* Mindent elkövettünk és a jövőben is elkövetünk a bizalmatlanság eloszlatására.

– Más a helyzet a föld alatti garázsba vezető rámpák és az elhajlított nyomvonalú úttal, amelyen autóbusz is jár. E témában tárgyalásaink megrekedtek, és *képtelenek vagyunk a fővárosi önkormányzattal megállapodásra jutni.* Ez kihat a végső hozzájárulás elhúzódására is, amely egyre nehezebben tolerálható.

A tervező építész dokumentumok tömegét zúdítja elém, igazolandó Aczél György szavait. Mindezekből végül is egyetlen, a Roosevelt tér közlekedési, forgalmi rendjét érintő érdemi kifogás körvonalazódik, ami miatt – stílszerűen szólva – a fővárosi vezetés *nem váltja zöldre a lámpát* a munkálatok megkezdése előtt.

– Valóban a közlekedési és az azzal összefüggő műszaki problémák miatt *is* húzódik a hozzájárulás – mondta *Szegvári* Péter, amikor megkerestük –, de erről majd idekért kollégáim, dr. *Rakovszky* János és *Csordás* Mihály szólnak. A másik, sorsdöntően fontos *jogi* momentum a közben létrejött rendszerváltás, az új önkormányzati, majd fővárosi törvény. Mindezek értelmében a Gresham a fővárosi önkormányzat kezelésében lévő tulajdonná vált, s így *ügyében a közgyűlésnek kell kimondania az áment.* Annál is inkább, mivel az említett közlekedési problémák *közterületet is érintenek,* ami pedig el nem idegeníthető.

A főváros közlekedési szakemberei tárgyilagos megítélésre törekedve, a Budapesti Műszaki Egyetemet is bevonták a véleményezésbe. Szerintük a tér közlekedési-forgalmi rendjét a terv némely részlete hátrányosan befolyásolja és balesetveszélyes. Kifogásolták a szálloda elé tervezett *pláza* kialakítását is.

Így állt tehát a helyzet ez év júliusában, amikor tudvalevően szünetelt a fővárosi közgyűlés munkája, amely azóta teljes gőzzel ismét beindult. Jogos tehát az újra föltett kérdés: *történt-e végre elmozdulás a Gresham ügyében?*

– Néhány nappal ezelőtt mindenben, ha kompromisszumok árán is, de sikerült a fővárossal megegyezésre jutnunk – hangzik Aczél Györgynek, a HungarHotels vezérigazgatójának a válasza. – Reménykedünk, mert most már egyetlen bizottság előterjesztése kell ahhoz, hogy *Schneller* István főpolgármester-helyettes hozzájárulásával a fővárosi közgyűlés elé kerüljön a Gresham-palota sorsa.

Szabad a pálya

– A szálloda előtti plázától eltekintettünk, ehelyett széles gyalogos járdát alakítunk ki – fűzi hozzá Fazakas György. – A minimális balesetveszélyt is kiküszöbölendő, az út enyhébb ívű „elhúzással" készül, teljesítjük a felszíni parkolással kapcsolatos fővárosi kéréseket, valamint azokat a kisebb változtatásokat is, amelyek *a Mérleg utca torkolatára* vonatkoznak. 1991. szeptember 5-i keltezéssel Rakovszky János ügyosztályvezető úr és munkatársai pecsétjükkel *engedélyezték a vázolt új megoldást* és most már csak a városgazdálkodási bizottságon múlik a területfelhasználási engedély mielőbbi kiadása.

Minden akadály elhárult hát, szabad a pálya: megkezdődhet a Gresham újjászületése, remélhetőleg régi fényében ragyogtatva fel a patinás épületet, tovább gazdagítva a világörökség Duna-parti panorámáját.

Komor Vilma

Mélygarázsok

…kolunk-e parkok alatt

…érszín alatti parkolóhelyek (mélygarázsok) kialakításának lehetősége Budapest városközpontjában címmel pályázatot írt ki a főpolgármesteri hivatal közlekedési, valamint városrendezési ügyosztálya, az I., II. és V. kerületi önkormányzat és a Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztérium. „A sűrűn beépített területen minden meglevő szabad felületet parkoló járművek foglalnak el a város életét akadályozva" – fogalmazza meg a pályázati kiírás, hozzátéve, hogy e jelenség főként „abból adódik, hogy nem áll rendelkezésre a város belső területén elegendő parkolóhely".

E területeken az úthálózat nem bővíthető, s parkolóházak építésének a lehetősége is korlátozott (alkalmas telkek hiánya miatt), így a kiírók szerint a „térszín alatti mélygarázsok" jelentik a megoldást.

Előzetes hatástanulmányok alapján a következő tíz helyszínt jelölték ki: a Margit híd budai hídfőjének két oldalát; a Déli pályaudvar épületétől keletre fekvő területet és a Vérmezőt; a Clark Ádám térnek a budavári sikló felé eső részét; a Dózsa György teret az Attila út és a Krisztina körút között; a Szabadság teret; a Roosevelt teret, a Szent István teret a Bazilikával szemben; az Erzsébet teret; a Vigadó teret; a Március 15. teret; valamint az Erzsébet híd pesti hídfőjének déli oldalát.

Az elképzelést a budapesti környezetvédők közül máris sokan bírálják, többek között azért, mert nyugati tapasztalatok szerint a parkolók jelenléte nem hogy csökkentené a belváros zsúfoltságát és a levegőszennyezést, de még több járművet vonz oda. Az európai nagyvárosokban a fő tendencia a személygépkocsi-forgalom elől elzárt övezetek létesítése.

A tiltakozás másik oka, hogy több kijelölt helyszínen jelenleg park, zöld növényzet található. Mint *Radó* Dezső, a Budapesti Városvédő Egyesület alelnöke kérdésünkre elmondta, föld alatti garázsok kialakítására kétféle technológiai lehetőség van: vagy egy nagy munkagödröt ásnak ki, amely *a meglevő növényzet kipusztításával járna,* vagy pedig a jóval drágább bányászati módszert alkalmaznák. Az előbbi esetben az a gond, hogy a korábbinak megfelelő növényzet kialakulásához évekre van szükség. Ezenkívül nincs arra igazi biztosíték, hogy valóban sor kerül majd a növényzet visszatelepítésére, hiszen például *a gazdagréti és a káposztásmegyeri lakótelepen mindmáig nem valósult meg a tervek szerinti parkosítás,* természetesen pénzhiány okán. Ezenkívül bármelyik módszert is alkalmazzák – tette hozzá Radó Dezső –, a mélygarázsok betonfödéme fölötti fák növekedéséhez szükséges talajvíz-utánpótlást csak egy mesterséges szivárogtatórendszer biztosíthatná, amelynek megvalósítása további költségekkel járna.

Mindezekről az aggodalmakról *Reszler* Bélát, a Fővárosi Kertészeti Vállalat igazgatóját is megkérdeztük, aki egyben a pályázat bírálóbizottságának is tagja. Válaszában hangsúlyozta, hogy *a kiírásban szerepel a zöldterületek megóvásának követelménye is,* és ő a maga részéről mindent el fog követni, hogy e szempontoknak érvényt szerezzen. Az sem zárható ki – tette hozzá –, hogy a pályaművek elbírálása során bebizonyosodik, hogy a tíz helyszín közül csak például három–négy felel meg a környezetvédelmi előírásoknak.

(bethlenfalvy)

Egy építész vázlatkönyvéből

A budai Várkápolna

Szakemberek, de egyszerű állampolgárok között is nemegyszer váltott ki vitát az, hogy a Szent Korona és a koronázási jelvények – a királyi ereklyék – *múzeumi tárgyak-e;* hová valók, hol lenne a legméltóbb helyük. Mi sem természetesebb, hogy *Vákár* Tibor építészmérnököt is foglalkoztatta ez a gondolat. Olyannyira, hogy tervet is készített arra nézve, hol helyezhetnék el e becses ereklyéket.

– Mikor kezdett foglalkozni a témával?

– Amikor 1978-ban megérkezett a Corona Sacra – a Szent Korona – hazánkba, a parlament előtti fogadáson nagy izgalommal ott voltam a helyszínen. Természetesnek tartottam, hogy nem múzeumi, hanem kegyeleti tárgy; *a független magyar államiság jelképe.* Ezért eleve nem tudtam elképzelni múzeumi tárgyként. Akkor még nem döntöttek afelől, hogy hova is helyezzék el. Végül a Nemzeti Múzeumot találták megfelelő helynek; ma is ott látható. Én első pillanattól kezdve a budai Várba, a volt Várkápolnába javasoltam az elhelyezést. Elképzelésemről azonnal el is készítettem a tervet.

– Helyileg hol volt a Várkápolna?

– Az oroszlános kapu melletti szárny végében. A terület jelenleg a Nemzeti Galéria birtokában van, természetesen nem mint kápolna, hiszen annak idején a parancsuralom olyan létesítményeket is építtetett a palotába, aminek ott már akkor sem volt keresnivalója. Tervemet a Galéria akkori főigazgatója és illetéktelen tanácsadója *nem valami kitörő örömmel fogadta;* támadás is ért miatta.

– Visszaállítható lenne az eredeti állapot?

– Természetesen. Ha belülről, az

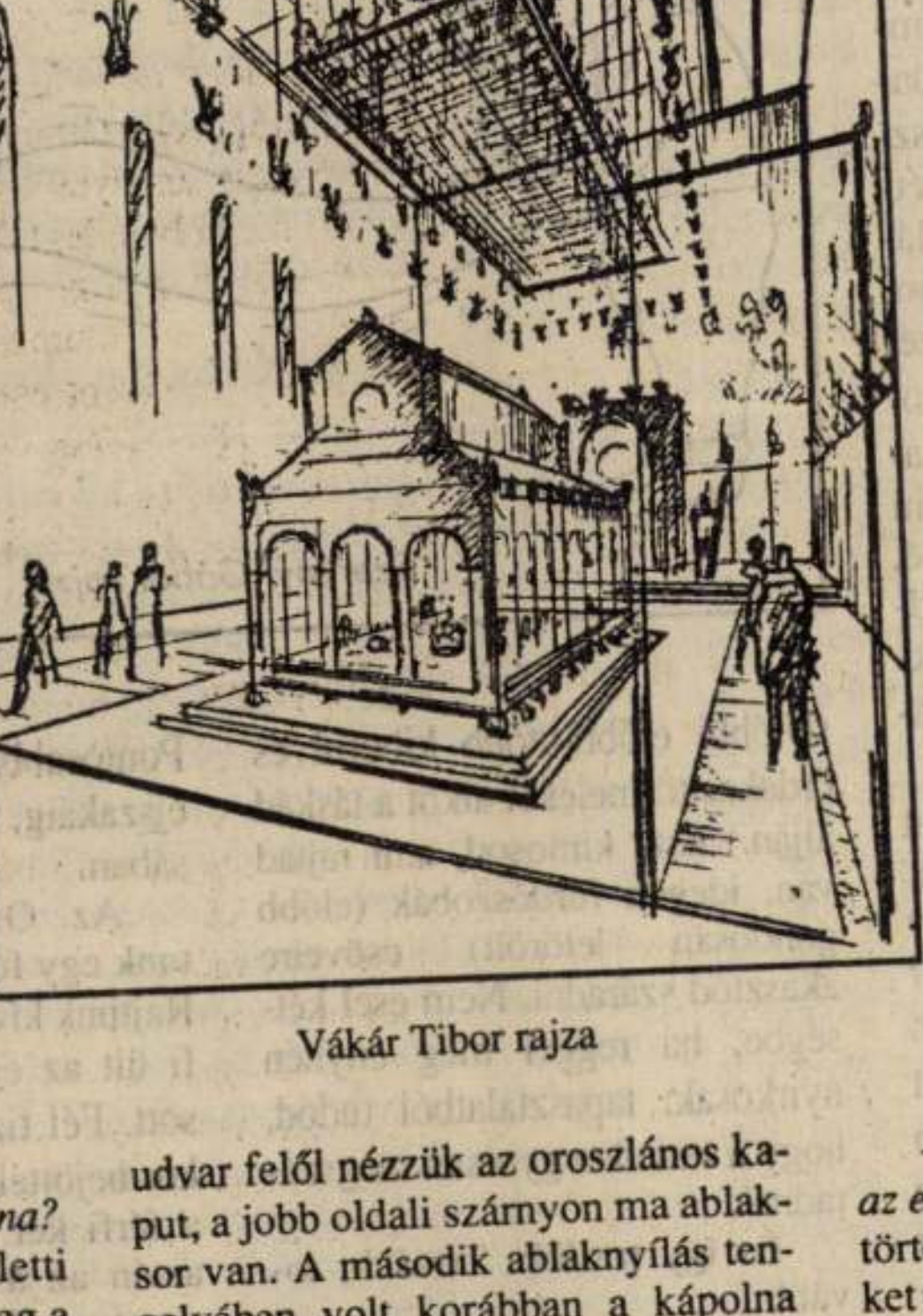

Vákár Tibor rajza

udvar felől nézzük az oroszlános kaput, a jobb oldali szárnyon ma ablaksor van. A második ablaknyílás tengelyében volt korábban a kápolna bejárata; ezt kialakítva *újra meg lehetne nyitni.* Belül a „kápolna" (mintegy 3 ablak szélességben) 14x50 méter alapterületen, egészen a Mátyás-kútig terjedne úgy, ahogy régen volt.

– Középre egy XII. századi hangvételű ereklyetartót – bronz üvegszekrényt – terveztem, 2,5 méter széleset és 12 méter hosszút, mely két oldalról is megtekinthető. A „kápolnába" nemcsak a Szent Koronát és a koronázási jelvényeket helyezném el, hanem minden történelmi ereklyénknek számítható tárgyat. A „kápolna" végébe – a volt sekrestye területén – helyezném el az *őrséget,* amely *palástos alabárddal szolgálna* nemzeti ünnepek alkalmával.

– Nem lenne zsúfolt a terem, ha minden történelmi ereklyénket oda vinnék?

– Csak azt képzeltem oda helyezni, ami történelmünk kvintesszenciája; *ami ereklyeszintű emlék.* Ismétlem, ez nem múzeum lenne, hanem kegyhely. A központi ereklyetartót a bejárattal szembe terveztem.

– Ma is aktuálisnak tartaná ezt a megoldást?

– Ma, a megváltozott helyzetben *a Várkápolna visszaállításának gondolata ezt megelőzi.* De ha mégsem, az annak idején – 1978-ban – tervezett kegyhely megfelelő műszaki előkészítéssel nemcsak hogy megoldható, hanem még a Nemzeti Galériát sem érné károsodás.

– Ilyen dolgokkal kellene nekünk az expóra a világ elé lépnünk; a nagy történelmi cezurát képviselő ereklyéket mutathatnánk itt be. Emellett városszerkezetileg is fontos, hogy ezek a tárgyak a Várban legyenek, hiszen az oda vezető út önmagában is olyan ünnepélyes „városélmény", mely mintegy lélektanilag előkészítené a látvány befogadását.

(hankó)

VÁKÁR TIBOR építész

A csöndes Szicília

Na és a maffia?

Roppant nehéz a helyzetünk nekünk itt, Szicíliában. Másutt Itáliában elegendő a természet lenyűgöző szépsége, különlegessége. Velencében andalogva állnak a turisták a lagúnák partján, figyelve a gondolákat, fellelkesülnek a Szent Márk téren a Doge-palota csipkés árkádjai alatt. Nápolyban megcsodálják a királyi palotát, elmennek Capri szigetére, rémüldöznek Pompei alatt a Vezúvtól... De mi itt, Szicíliában hiába visszük el a turistákat a Templomok völgyébe vagy mutatjuk meg nekik Taorminát. A múltkor is Palermo királyi palotájának kápolnájában, a csodaszép freskó alatt magához húzott karomnál fogva egy idős ember, és szinte követelő hangon azt kérdete: *Na és a maffia?...*

Igen, mi van a maffiával? Így képzeli legalábbis a világ. Nem elegendő a mór boltozat csodája, a kovácsoltvas erkély, az öblök szépsége, a ciprusok, narancsligetek látványa, a kis szicíliai falvak szokatlan csendje, tudni szeretnének arról a láthatatlan hatalomról is, aminek hallatán megborzonganak.

Enzo B. történelemtanár egy olasz líceumben, nyáron meg idegenvezető, mert szerény fizetése és két családja van. Vele beszélgetek erről San Mauro hegyi vendéglőjének félhomályában. Kint zuhogni kezdett az eső. Ködfüggöny ereszkedett alá, elmosta előlünk a közelki csúcson ülő szaracén várromot is.

– Az hiszem, megérti, ha arra kérem: *ne írja ki a nevem.* A *hallgatás törvénye* itt félelmetes és szent. Nem, én nem félek, nekem nincs mitől félnem. Amit tudok, azt csak hallomásból tudom. Látta a *Polip* című filmet? Csak két részét? Én mind láttam. Mondhatom magának, nem túloz a film, így élünk mi itt, Szicíliában. De mondom, amit tudok, azt nem tapasztalatból tudom, hanem csak hallomásból. Elsuttogják az emberek. Ez már hozzátartozik Szicíliához. Merről jött? Palermo felől? Nos, akkor látta azt a hatalmas munkát a hegyoldalban. Épül az új sztráda. Mesélik, hogy még a tervek elkészülte előtt felvásárolta valaki a földeket. Olcsón, mert értéktelen volt eddig a terület. Amíg nem építkeztek. Kik húznak ebből hasznot? Hát, a maffiózok, természetesen, név szerint persze nem tudom. Vagy mondok egy érdekes esetet. Van egy kollégám, szintén tanár. Nem tudott elhelyezkedni. Elment egyik ismerőséhez. Az szólt egy harmadiknak, s így tovább. Kapott végül állást. De most a fizetéséből levonnak tíz százalékot. A kijárómaffiának. Nálunk mindenért fizetni kell. És hallgatni..."

Veszélyes városok

Hirtelen abbahagyom. A szomszéd asztalhoz francia turisták telepedtek, hangosan vitatkozva a pincérrel. A Szicíliát látogató külföldiek között sok a francia, úgy járnak ide, mintha haza jönnének, s a vendéglátás második nyelve a francia. Német turista alig van, ők a „hátizsákosok", az amerikaiak meg a nyugdíjas korosztályt képviselik. *Örvendetesen nő viszont a magyar turisták száma, hazánk fiai egyre többen indulnak felfedező körútra.*

– Tudja, otthon aztán rádöbbennek arra az itt járt turisták – folytatja Enco –, hogy maffiával ugyan nem találkoztak szemtől szembe, de amit hazavittek e kirándulásról, *az felséges és maradandó, szívmelegítő lesz a zord téli napokban is.* Mert maguknál hidegek a telek, úgy hallottam. Nálunk csak a magasabb hegycsúcsokon van hó, elvétve. *Szicília a nap szigete.*

Árnyék és fények. Mielőtt bemegy a turistacsoport a templom áhítatos csendjébe, az idegenvezetők rendszerint feltartják a karjukat: *Figyelem, egy pillanatra!* Ilyenkor szokták elmondani az intelmeket. Itt rendszerint azt, hogy *mindenki szorosan markolja magához értékeit, táskáját, fényképezőgépét, videokameráját.*

Három nagyvárosban fokozott a veszély: *Palermóban, Cataniában és Siracusában.* A statisztikai adatok szerint e három városban naponta több mint száz utcai támadás zajlik le, heves sikoltozástól és szitkozódástól kísérve.

A balkonon, az utcán meg a bejárati ajtók előtt ücsörgő, cigarettázgató helybeliek ingyen előadásban részesülnek ezáltal. A rendőrök? Láttam carabinieriket cirkálni az utcákon, de úgy mondják, hogy nem sok tettest kapnak el. Az utcai útonállás kiváló specialistái ezek, és a lakosság hallgatólagosan velük tart.

Persze, nem minden vidék „fertőzött", Cefaluban például Alberto *Barranco*, aki meghívott egy kis esz-

Szécsiagda rajza

mecserére és vacsorára a Dóm re, széles lendülettel tárta ki el em Mercedesének ajtaját a késő éjs kai órákban. Már alig jártak a szűk cákon, csak a szökőkutak csobcása hallatszott.

– Látja, nyitva mind a négy ajtó a kocsiban van a táskám. Itt senki ne bántja a másét. Cefalut becsület olasz nép lakja. Ide érdemes eljönni

Aztán rájöttem, hogy nem mi den mellékszándék nélkül akarta n kem bizonyítani Cefalu tisztessége Mert lélegzetelállító tervek lázába ég a környék. A szakértők szeri *Cefalu környéke a sziget legpompá sabb része, ezért döntöttek úgy, hog igazi turistaparadicsommá, nagysz rű látványossággá fejlesztik ki.*

Sokat barangoltam Szicília napfé nyes útjain, figyeltem kis városaina életét, gyönyörködtem lankáiban, narancsültetvényekben, szőlőskertek ben, olajfaerdőkben. Álltam ezeréve templomokban, háromezer esztendő romok boltívei alatt és megrendülte toporogtam azon a kis, beaszfaltozot területen Siracuzában, ahol Arkhi médészt megölték a római katonák Néztem a nagy semmit, ami maradt a tett nyomában, hallottam a tudós hangját, rekedt volt, de félelem nél-

küli: „Noli turbare cirkulos meos". Ne zavard meg köreimet. Éreztem Afrika tengeren átlengő furcsa izgalmát és fűszeres illatát, oda csak 140 kilométernyire volt az afrikai part, Agrigentóból fél óra alatt a volt Karthagóba érhet egy repülőgép. A csodás látnivalók, a nagyszerű élmények itt, ebben a kis tengerparti városban, Cefaluban ötvöződtek az otthonosság meleg érzésével.

Nino magyarjai

A Via Umbertón járva hangos magyar beszédre lettem figyelmes. Az egyik nyitott üzletajtón át csendült az utcára, odakaptam a szemem. Nino boltjában három magyar asszony vásárolt. Mondják, hogy Nino minden magyart megvendégel. Nem tudni, miért, amikor erről kérdeztem, csak hallgatott s a vállát vonogatta. Azt mondta: „Mert magyarok!" Miért szereti a magyarokat, nem árulta el, [illegible]ette *Tükörі* nevét, *Türr* Istvánt, *Gu[illegible]aldit*, talán rokoni szálak vagy szép [illegible]ri emlékek fűzhetik hozzánk.

Másnap rájöttem, hogy az egé Cefalu magyarbarát. Nino csak úgy futólag tett említést rólam a város polgármesterének, s erre Giuseppe *Guerico* polgármester meghívott a városházára egy kis csevegésre. Elkérte tőlem a *Magyar Nemzet* egyik nálam lévő régi példányát és kirajzszögezte a táblára. Az első pohár martini után már bekopogott Carmelo *Mangano* is, a helyi turistahivatal vezetője, mérnökember egyébként, hóna alatt hozva dokumentációját.

Még be sem melegedtünk, új vendég érkezett, a város egész Olaszországban ismert professzora, Domenico *Portera*. Nyomban a nevemet kérdezte, s dedikálta legújabb tanulmánykönyvét, természetesen Cefaluról.

Nos, hát erről beszéltünk, illetve beszéltek, s én hallgattam s jegyezgettem, bólogatva helyeseltem terveiket arról, hogy a kétezer éves, görögök által létesített város hogyan válik majd rövidesen az idegenforgalom középpontjává Szicíliában. Őszintén mondom, megérdemelné, mert környezetének természeti szépsége vetekszik bármelyik itáliai táj szépségével, a város pedig szinte egy nagy múzeum, itt létesült az első püspökség is Szicíliában. Csak zárójelben mondom el, hogy egy este a Dóm téren, a csodás kivilágításban láttam a pálmafák alatt sétálgatni a püspököt, meg-megállt a beszélgető emberek csoportjai mellett, váltott néhány szót velük.

– Kifejlesztjük a vízisport lehetőségeit az öbölben – kezdi a polgármester, majd átveszi tőle a szót a turistahivatal vezetője, aztán a professzor szól közbe, kiigazítva társait. Mert ő tudományos alapon képzeli a fejlesztést. A Madonie hegyvidék valóságos botanikuskert. Mit kert? Erdő, hiszen kétezer négyzetkilométer kiterjedésű, s megtalálható benne nemcsak Szicília, de egész Olaszország, vagy jobban mondva, a mediterrán vidék minden faritkasága. Tizennyolc település tartozik hozzá, lakosai fent, a hegycsúcsokon még ma is apáik módszerével gazdálkodnak, száz év előtti sajtárjaik, erjesztőik, préseik vannak túrókészítésre, köpülésre, olajbogyó-préselésre...

Ettem is az egyik kis tanyán házilag erjesztett túrót, roston sütve. Kis gombócokba gyúrták s parázson sü- Száraz halat haraptunk hozzá. [illegible]i furcsak ízű, saját sütésű kenyeret, amely laktatott. A vörösbort cserépkorsóból ittuk. Kétszer is az arcába kiáltottam a gazdának (mintha nagyothallott volna): Ungherese! De csak nézett rám szelíd mosollyal. Milyen messzi ködben lebegünk, Istenem! Megpróbáltam a polgármesterrel is, másképpen persze, érdeklődtem, *mit tud rólunk, magyarokról?*

Cefalu: a paradicsom

Guiseppe Gureico megölelt. Megtelt a szeme szeretettel. Rámutatott, majd a szívére s a táblán függő Magyar Nemzet odatűzött példányára. Ez mind a szeretet jele. Nem mondott semmit. Később a tolmács fülébe súgta: „Tudja, én politikus vagyok!" Hogy mit is értett ezen, nem tudom. Nem is firtatom. Éreztem közöttük a szeretetet, amiben persze volt egy kis üzleti elgondolás is, egy újságírónak elmondani, világgá kiáltani nagyszerű terveiket.

„Lesz itt golfpálya, rendbe hozzuk a hegyi autóversenypályát, és még valami..."

Összenéznek. Nevetnek. Na, mi lesz még? Mi lehet? El sem tudom képzelni, nem is hiszem el: *sípálya.* Mert ha hó esne, akkor is jöjjenek a gazdagok. Lesz annak valami csodálatos varázsa, hogy a római bankár Szicíliába indul síelni a feleségével. Repülővel Palermóig s onnan bérelt kocsival tovább. Alberto Barranco már beszerezte hozzá a bérelhető kocsikat. Építik a kötélpályát, a felvonót, a völgyben szervezik az új szállodasort, talán lesz játékkaszinó is! Minden, ami ide vonzza a külföldit, mert szegény ez a sziget, kopár a hegyek déli oldala, amerről az afrikai szél korbácsolja, kegyetlen a sirokkó, amikor fújni kezd. Nem találnak már elegendő levegőt a juhok, kétnapi járóföldre is elterelik a nyájat a pásztorok, viszik tarisznyájukban a túrót s a házi sütésű kenyeret.

Kikísérnek a partra, a kék öbölbe, amelynek strandja homokos, megnézzük a várfalat, aminek képviseletében a polgármester rövidesen Cardiffba utazik (világkongresszust tartanak az antik falakkal rendelkező városok polgármesterei), felmászunk a Dóm tér mögötti hatalmas sziklára, innen jó időben ellátni Castelbuono hegycsúcsaira. Felhők borítják. De lent kavargó kékség, pálmafákkal.

– Ott! – mutatja a turistairoda vezetője. – Ott lesz a paradicsom, ahová a magyarokat is várjuk!...

Illés Sándor

Vándorének

Ahol a nyolcvanas évek végetértek

Azt kérded, milyenek voltak az én nyolcvanas éveim? Ha visszagondolok rájuk, vonatok kattogását hallom. A sínek keresztbe-kasul szelik tíz évemet. Elágazásaiknál emberek tűnnek fel és tűnnek el, lakások, albérletek, kollégiumok ágyai kavarognak. Állomásokat látok, amelyekre utáltam megérkezni, mert legtöbbször nem várt senki. Vasárnap délelőttöket látok, érzem a körgangos folyosókra kiáramló húsleves illatát, miközben önkiszolgáló éttermek piszkos asztalai felé megyek íztelen, szétfőtt tésztákat enni. Magamat látom ócska göncökben, érzem, ahogy a Duna-parton fúj a szél és arcomba vág az eső. Külvárosi fapados mozikat látok, éjszakai villamosokat hallok zörögni az éppen esedékes lakbér felé. Magamat látom éhesen és fáradtan kóborolni Prága, Bécs, Krakkó, Hamburg, Frankfurt és Párizs utcáin.

Bocsánatkérő félmosolyaimat más és más ismerősök ajtajaiban.

A túlélés technikája néhány év alatt elsajátítható. Tanulni? Könyvtárak sárga félköreiben; meleg van és lopott félórákat szundíthatsz is. Aludni különben is annyi helyen lehet. A legjobb éjszaka utazni. Egy idő után megtanulod meghatározott koreográfia szerint hajtogatni végtagjaidat ülőkocsiban is. Átöltözni ott a mosdó, később már nem zavar a vonat rázkódása sem. Mosakodni? Átlógsz az I. osztály mellékhelyiségébe (persze nem magyar vonaton!): jó esetben meleg víz is van.

Ismerőseid megnyugtatóan szétszóródtak országban-világban: jó beosztással annyi helyen meghúzhatod magad egy-két napra. Táskádban mindig tartasz egy fogkefét és némi alsóneműt, no meg egy fél doboz kekszet.

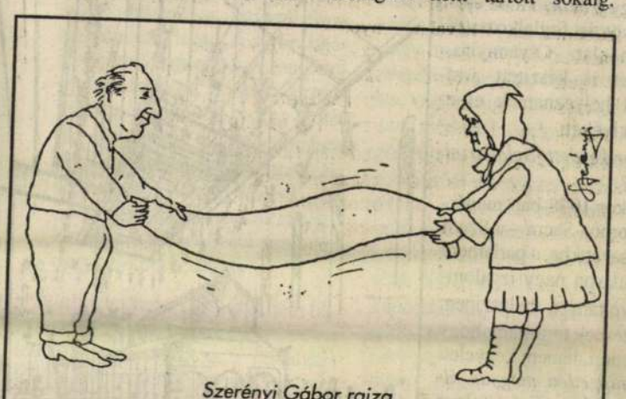
Szerényi Gábor rajza

(Utóbbi előbb-utóbb kiborul és érdekes törmeléket alkot a táskád alján.) Este kimosod, ami rajtad van, idegen fürdőszobák (előbb gondosan letörölt) csöveire akasztod száradni. Nem esel kétségbe, ha reggel még enyhén nyirkosak: tapasztalatból tudod, hogy a testeden gyorsan megszáradnak.

És így tovább. Tovább, tovább...

A vonaton félálmodba négy rossz verssor szökik be és benned marad, kitörölhetetlenül: *Évezredek óta utazom. / Mindig a MÁSHOL az otthonom. / Életem örökös hullámverés, / Megöl, hogy nincs megérkezés.*

Mire így tudatosulnak benned életformád külső jegyei, már meg is szoktad az egészet, és néha keseredett-büszkén odakiáltanád az otthonragadóknak: látjátok, így is lehet.

Lassan megtalált magabiztosságom nem tartott sokáig. Pontosabban addig a stuttgarti éjszakáig, valamikor 1990 júliusában.

Az Orient-expresszre vártunk egy félreeső váróteremben. Rajtunk kívül csak egy fiatal férfi ült az egyik sarokban, olvasott. Fél tizenegy lehetett, amikor bejöttek a váróterembe. Elől a férfi két hatalmas bőrönddel, aztán az asszony, kézen fogva vezetve álmosságtól alig látó kétéves kislányát, karján tartva az alig tízhónaposat. A férfi kiment, még legalább háromszor fordult, váll- és útitáskák garmadáját hozta magával. A kislány felélénkült, körbeszaladgált a váróteremben, a baba fel-felsírt. Az asszony – fiatalabb, mint mi, talán 22–23 éves – a gyerekeket tta, lengyelül.

A fér sarokban fi nekilátott. Az egyik a két bőr egymás mellé fektette ka egyik öndöt, a számtalan tás plédet és éből hálózsákot, két a hálózs két kispárnát vett elő. tette, ráte íkot a bőröndökre terí dulatai ij tte a két párnát. Mozbegyakor esztően racionálisak és ték a gyer lottak voltak. Lefektetmisüvege rekeket. A kicsinek cugyümöles t adott az anyja, valami gyobbnak levet öntött bele, a nadét nyom egy fél tábla csokoládott a kezébe.

Végre elaludtak a gyerekek. Az asszo ny és a férfi mellékjük dőltek, h alálos fáradtan. A férfi úgy hely ezkedett, hogy teste a sarokba halmozott csomagok előtt leg yen. Mielőtt elaludtak volna, ki s ébresztőórát vett elő, felhúzta é s maga mellé tette.

Azna p éjjel sokat késett az Orient-ex pressz. Hajnalig kucorrogtunk a kényelmetlen padokon, perc ekre szundítottam csak el. A leng gyel családmozdulatlanul, ájult dermedtségben aludt, csak az ébresztőóra ketyegett mellettük furcsa hangosan, mint egy időzí tett bomba.

Azon az éjszakán úgy éreztem, az én túlélési technikám kezdetleg es az övékéhez képest, muszáj-ö ntudatból kovácsolt vándoréle tem pedig gyerekes játszadoz ás.

Azóta gyakran gondolok rájuk és tudom, az én nyolcvanas éveim ott értek véget, abban a stuttgarti váróterem 1990 júliusának valamelyik hűvös hajnalán.

Turkely Lilla

Három

Három a magyar igazság. Tudom, hiszen gyermekkorom óta ismerem a mondást. Most hirtelen mégis meghökkenek: miért éppen három?

Vannak különös, mint mondják: kitüntetett számok, talán varázserejűek is. Ilyen a hét. Ennyi napja van a hétnek. Ennyi ága a szent gyertyatartónak. Ennyi évenkint cserélődnek ki az emberi test sejtjei. Hét szabad művészetet ismert az antik világ. Heten voltak a gonoszok, heten vannak az erények. Hét bolygó kering a Nap körül, a régiek hite szerint. Heten voltak a bő s heten a szűk esztendők. Hét nap alatt teremtette Isten az eget és a földet...

Érdekes, rendkívüli szám a tizenkettő is. Ennyi törzse volt Izraelnek, ennyien voltak az apostolok, ennyi hónapja van az esztendőnek, ennyiből áll a tucat és így tovább.

Kiemelkedhetnek a többi közül más számok is...

Vissza a kezdő gondolathoz.

A három sem semmi, ahogyan manapság szavunk járja. Ez az első páratlan törzsszám, s aki csak egy kicsit is ért a számok tudományához, máris tudja, mi minden következik ebből. Vagy a mértanban: a háromszög. Valamennyi síkidom alapja: minden sokszög felosztható háromszögekre. Ezek szögeinek összege mindig száznyolcvan fok, vagyis amennyi a félkör. Több köze is van egymáshoz a háromszögnek és a körnek – de ezt vegye számba az, aki jobban ért hozzá. Menjünk tovább gondolatban. Háromszög Isten egyik jelképe, mert az isteni tökéletességet jelzi, jelöli. Három személyű a szentháromság. A napkeleti bölcsek is háromkirályok. Zenében a hármashangzat a harmónia megvalósulása. Képzőművészetben a kompozíció, a klasszikus képszerkesztés szilárd váza a háromszög. És háromszínű a nemzeti lobogó.

Lehet, hogy ezért három a magyar igazság?

Ez a mondás, a hozzáértő tanúsága szerint, újabb keletű, a múlt század derekáról való. Vagyis akkoriban tűnt föl, amikor nemzetté vált az eladdig nemes urakból és jószerivel kellen pórokból álló nép, s kettejük között magyar tudott a polgárság. Amikor föl akkor a rom[illegible]ágot, öntudattá erősíteni a önérzetét, visszaad[illegible]mi szerepet játszott azonban fontosabb a v[illegible]dette a nemzet lete; a romantikánál nagyobb Eszerint pedig a nemzet öntudatmanapság gos és nyitott tudatta kellene alakítanitesítve mindazt, ami Európával meg a nagy lággal összeköt, nem pedig arra szűkítve, ami elválaszt, megkülönböztet, elkülönít.

Igaz, most tiltakozna a hozzáértő, mert ebben a mondásban a „magyar" szó nem jelző. Valójában annyit jelent: magyarán. Helyesen tehát így kell érteni: (a) három – magyarán igazság. Méghozzá ez így – olvasom – talpraesett fordítása egy latin közmondásnak, miszerint *omne trinum perfectum*, vagyis: az a teljes, ami három. Bár egy másfélszáz esztendős forrás ezt a latin mondást még így fordítja: „három a szent szám", pontosabban ez a rokonértelmű mondás annak a magyar megfelelője. Másutt meg azt olvasom, hogy a „három a szent szám" voltaképpen azt jelenti: úgy teljes valami, ha három, ha eléri a hármat, vagy ha háromszor teszik. S némelyek szerint még ráadás is lehetséges. Három a magyar igazság, negyedik a ráadás.

Azt hiszem, minél több, annál kevesebb.

Mert igazság csak egy van, egyetlen egy. Ha már kettő volna, melyikük lenne az igazi, az igazán igazság? S a másik, ha nem az vagy nem egészen az, akkor nem is igazság, legföljebb féligazság, az meg, tudnivaló, igazából hamisság, vagy uram bocsá', hazugság.

Isten őrizz, hogy ilyen messzire merészkedjem! Még a végén Pilátussal együtt keverednék a credóba, mintha tudatlanul és tanácstalanul kérdezősködnék: mi az igazság? Hol az igazság? Dehogy. Csak épp azt hiszem, hogy nem szabad megelégednünk több igazsággal, se hárommal, se néggyel, bármennyivel, csupán egyetlen eggyel. Azt keressük, ahhoz ragaszkodjunk, azt higyjük és azt éljük.

Zay László